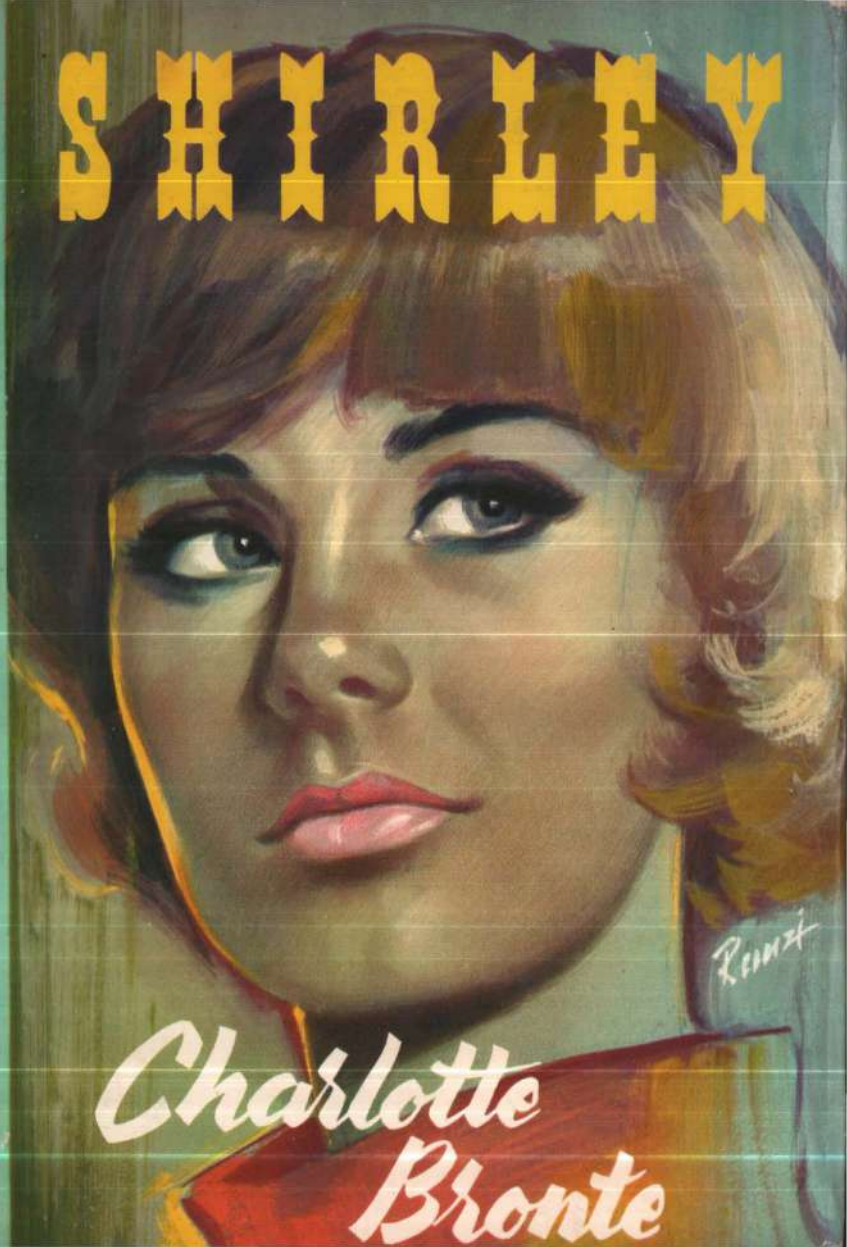
Charlotte Bronte

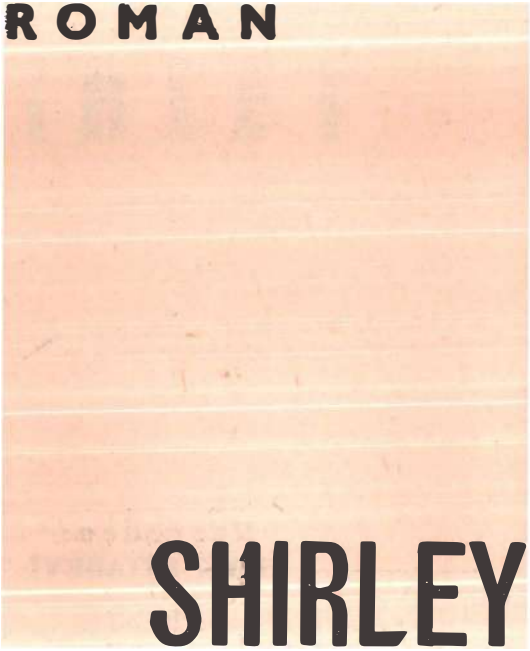
SHIRLEY

HALK KITABEVI

Charlotte Bronte

ROMAN

SHIRLEY

Neşreden:
HALK KİTABEVİ

Sahibi:
Oktay KORONCU

Charlotte

Bronte

SHIRLEY

Dilimize Çeviren
Azize ERTEN

HALK KİTABEVİ
Ankara Cad. Kebeci Han
No. 64 - 66 İstanbul - 1968

BU ROMAN HALK KİTABEVİ'NİN 44 ÜNCÜ KİTABI OLARAK
1968 EKİM AYINDA YAYINLANMIŞTIR.

KİTABI HAZIRLAYAN	:	OKTAY KORONCU
DİLİMİZE ÇEVİREN	:	AZİZE ERTEN
KAPAK RESMİ	:	REMZİ TÜREMEN
KAPAK BASKI	:	ÇETİN OFSET
DİZGİ ve BASKI	:	YENİ SAVAŞ MATBAASI
CİLT	:	ŞEVKET ESEN CİLT ATÖLYESİ

BİRİNCİ KISIM

Papazlar

SON YILLARDA, Kuzey İngiltere bir papaz yağmuruna tutuldu. Hele tepelerde sayıları pek fazla; hepsi de çok cevval olabilecek derecede genç ve bunların bir hayli çalışmaları gerekir. Fakat biz son yıllardan bahsedecek değiliz; asrın başına döneceğiz. Son yıllar, yani şu içinde bulunduğumuz zaman, tozlu, güneşten kavrulmuş, sıcak ve tahammülü imkânsız bir zaman... Şimdi biz, öğlenin öğle olduğunu unutup, gün ortasını uykuda geçireceğiz ve şafağın hayalini kuracağız.

Eğer okuyucu, başlangıçta bakıp da romantik bir aşk macerası okuyacağını zannederse hayatının en büyük hatasını işlemiş olur...

His, şiir ve hayalden hoşlanır mısınız? Hareket, ihtiras ve melodram mı bekliyorsunuz? O halde ümitlerinizi biraz azaltmaya bakın. Burada, hakikî, buz gibi soğuk, taş gibi sert bir maceraya karşılaşacaksınız... Bu öyle birşey ki, hani şu yapılacak bir sürü işi olanların lânet okudukları Pazartesi sabahları vardır ya, işte onlar kadar aşktan uzak...

Bunu bir ziyafet kabul ederseniz, yemeğin ortasına

doğru ve sonunda heyecanın tadını tatmıyacağınızı da hiç kimse iddia edemez...

O eski kıtlık devirlerinde bile etrafta papaz vardı. Gerçi bu muhterem şahsiyetlerin o zamanlar sayıları pek azdı ama işte gene az da olsa bulunuyordu ya... Yorkshire'nin batısında, çok rağbet gören bir gölgenin halkı, 20 kilometrelik bir sahaya üç papaz düştüğünü söylemekten haz duyuyordu... Sevgili okuyucum, sen hiç üzülme, bunların hepsini teker teker tanıyacaksın... Şimdi Whinbury'nin eteğindeki şu muntazam bahçeli evden içeri adımını bir at bakalım. Küçük salona doğru ilerle... İşteee, hepsi yemekteler. Dur ben seni onlarla tanıştırayım: Donne, Whinbury papazı; Malone, Briarfield papazı; Sweeting, Nunnely papazı. Burası, Bay Galenin evidir, Donne, yanlarında pansiyon oturur. Donne, din kardeşlerini yemeğe davet etmek lütfunda bulunmuş. Sizinle beraber ben de ziyafete gideceğim ve görülmesi icabeden şeyleri birlikte göreceğiz, duyulacakları duyacağız.. Mamafih şimdilik hepsi yemek yiyor; onlar yemeklerini yiye dursunlar, biz kendi aramızda konuşalım...

Bu kibar beylerin hepsi de tam delikanlılık çağındadırlar. Yaşlarının bütün icaplarını yerine getiriyorlar... Yıl boyunca yaz, kış, sonbahar, ilkbahar demeden boyuna birbirlerine gidip gelirler. Mevsim ve havanın onlar için ehemmiyeti yoktur. Yağmurda, çamurda, karda, evlerinden çıkıp beraber çay içmeye giderler, yahut yemek yerler... Bunları birbirine çeken şeyin ne olduğunu bulmak zordur. Herhalde dostluk değil, çünkü ne zaman karşılaşsalar, hemen kavgaya başlarlar. Din de değil; zaten aralarında dinin bahsi hiç geçmez. Onları bağlayan şey yemek içmek aşkı da olmasa gerek; herbiri kendi evinde canının istediğini bol bol yiyebi-

lir. O civarda oturan diğer papazların muhterem hanımları Bayan Gale, Bayan Whip ve Bayan Hogg, bunun sırf «elâleme» iş çıkarmak için yapıldığını söylüyorlar. «Elâlem» den kasıtları da kendileri... Çünkü hakikaten bu ikramlar, kadınları bir hayli yoruyor.

Demin de söylediğim gibi rahip Donne ve misafirleri yemekteler; sofradakilere, evsahibesi olmak sıfatıyla Bayan Gale hizmet ediyor. Gözlerinde mutfağın kızıl alevinin pırıltıları sezilmekte, öfkeden neredeyse çatlayacak... Nasıl çatlamasın, son günlerde misafirler normal haddi öylesine aşırdı ki, sormayın... Günlerden Perşembe'dir. Daha Pazartesi sabahı Briarfield papazı kahvaltıya gelip yemeğe kalmıştı. Salı günü rahip Sweetin ve Malone, akşam çayına gelmişler, yemeği de orada yemişlerdi. Sonra da boş bir yatağa yerleşmişler, Çarşamba sabahı Bahan Gale'i kahvaltıda yalnız bırakmamışlardı... Şimdi ikisi birden yemekteydiler ve Bayan Gale onların akşam yemeğine de kalacaklarından emindi...

Sweetin, tabağındaki eti kesmekle meşgul, çok sert olmasından şikâyetçi. İşte işin en kötü tarafı da bu ya. Biraz daha kibar davransalar Bayan Gale, o kadar sinirlenmeyecek: önlerine gelenle kanaat etseler, hiç kızmayacak. Fakat bu gençler kendilerini pek yüksekte görüyorlar. Sırf; Bayan Gale, hizmetçi tutmuyor, kiracısı Bay Donne'nin işlerini kendi görüyor diye onu küçümsüyorlardı.

Papazların iştahı yerindeydi... Eti sert bulmakla beraber durmadan da atıştırıyorlardı. Beğenmedikleri birayı da bitirmişlerdi. Bir tabak Yorkshire pastası ve iki türlü sebze de kaşla göz arasında silinip süpürülüverdi.

Yemekten sonra yudum yudum şarap içip münaka-

şaya daldılar. Münakaşa mevzuu ne siyaset, ne felsefe, ne de edebiyattı. Bu mevzular, esasen onları hiç ilgilendirmiyordu... Şimdi günlük, incir çekirdeğini doldurmayan mevzulardan konuşuyorlardı.

Arası çok geçmeden kapıda ayak sesleri duyuldu ve zil acı acı çalındı. Bayan Gale, hemen kapıyı açmaya koşmuştu.

Oldukça güzel, genizden gelen bir erkek sesi sordu:

— «Yukarda salonda kimler var?»

— «Aaaa, Bay Helstone, siz misiniz? Karanlıkta yüzünüzü pek seçemedim de? Artık hava da pek erken kararıyor. İçeri buyurmaz mısınız, efendim?»

— «Evvelâ içeri girdiğime değer mi değmez mi onu bilmeliyim. Yukarda kim var?»

— «Papazlar, efendim.»

— «Nee, hepsi mi?»

— «Aşağı yukarı hepsi...»

— «Peki öyleyse.»

Bu konuşmadan sonra orta yaşlı, baştanaşağı siyahlar giyinmiş bir adam içeri girdi. Doğruca antreyi geçerek odayı dinlemeğe başladı. Hani dinlemeye de değerdi, zira sesler pek yüksek perdeden çıkmaya başlamıştı.

Yeni gelen, Bay Gale'e dönerek sordu:

— «Yahu sen hep böyle toplantılar tertip eder misin?»

Gale, vaktiyle kilisede çalışmıştı ve din adamlarına karşı bambaşka bir hürmet beslerdi. Ezilip büzülerek cevap verdi:

— «Hepsi genç efendim, ne yapsınlar, hepsi genç...»

— «Genç mi?... Onlar ne dayak yoksulu çocuklardır bilsen... Kötü çocuklar, kötü çocuklar... Sen iyi bir adam olmasan da onlar kendilerini belli ederlerdi, John Gale Fakat ben...»

Helstone sözlerini bitirmeden iç kapıdan geçip merdivenleri tırmandı. Kapıyı açıp da kollarını kavuşturarak oraya dikilince içerde çıt kalmamıştı.

— «O ne yoksa bir mucize mi oldu?» diye derinden gelen sert bir sesle sordu, «Demin evin içinde çınlayan sesler nerede? Bir dakika önce tam onyedi dilde birden neşriyat yapılıyordu... Elbette o seslerin sahipleri de bu odadaydılar... Ne oldu onlara?»

Donne, söze başladı, «Özür dilerim, Bay Helstone, fakat çok rica ederim şöyle buyurun... Bir kadeh şarap içmez misiniz? İnanın bana, efendim, samimî bir yemekten sonra hem şaraplarımızı içiyor, hem de dereden tepeden tatlı tatlı konuşuyorduk...»

— «Yaa, demek öyle? Halbuki hep bir ağızdan kavga ediyordunuz. Kabahatin de kimde olduğunu biliyorum. Malone, suçlu sensin.»

— «Ben mi, efendim?»

— «Evet, efendim... Sen gelmeden önce Donne ile Sweeting'in sesi çıkmıyordu, defolup gitseydin gene çıkmazdı... Manşı geçerken o İrlandalı tavırlarını geride bıraksaydın keşke... Burada Dublin'li talebe rolleri sökmez... Neyse bu kadarı yeter... Seni görmeye gelmiştim, Malone. Bir vazife vereceğim.»

Malone canı sıkılmış bir halde, «Nedir?» diye sordu, «günün bu saatinde cenaze olmaz ya?»

— «Yakın bir yerde silâhın var mı?»

— «Sizin verdiğiniz tüfekler var, onları yanımdan hiç ayıramıyorum. Geceleri de doldurup başucuma asıyorum.»

— «Çok iyi. Hollow değirmenine (*) gider misin?»

— «Orada ne oluyor ki?»

— «Şimdilik birşey yok, belki bir müddet daha da olmaz; fakat Moore orada tek başına kaldı; güvendiği işçilerin hepsini Stilbro'ya göndermiş: sadece iki kadın var. Düşmanları vaziyeti öğrenirlerse fırsattan istifade edip ziyaretine gidebilirler.»

— «Ben onun ne dostu ne de düşmanıyım. O adam beni hiç ilgilendirmiyor efendim.»

— «Hoppala, Malone, anlaşıldı, korkuyorsun.»

— «Beni daha iyi tanıdığınızı zannederdim... Eğer durumun vahim olduğuna inansaydım, mutlaka giderdim. Fakat Moore öyle garip ve utangaç bir adam ki onu anlamaya dahi çalışmıyorum. Hem sırf tatlı sohbeti için de kılımı kıpırdatamam.»

— «Fakat bir mesele çıkması muhtemel... İsyan olmasa bile bu gecenin sakin, hadisesiz geçeceğini hiç sanmıyorum. Biliyorsun, Moore yeni makine aldı, bu akşam da Stilbro'dan iki vagon dolusu malzeme bekliyor. Scott ve birkaç adamı malları karşılamaya gittiler.»

— «Onlar vazifelerini rahatça ve hâdise çıkarmadan başarırlar, efendim.»

— «Moore da öyle diyor ve hiç kimseden yardım

(*) O devirde yeni yeni kurulmaya başlanan fabrikalara «değirmen» denirdi.

istememekte inat ediyor. Bence bu ihtiyatsızlıktır. İdare binasında pancurlar kapalı tek başına oturuyor, karanlık bastıktan sonra öteye beriye gidiyor. Sanki herkesin sevgilisiymiş gibi hiç bir şeyden korkmadan dolaşıyor. Pearson'un ve Armitage'nin başına gelenlerden de hiç ders almadı. Hadi Malone, hâlâ burada ne duruyorsun? Dediğimi yapsana...»

— «Efendim, birşey dikkatimi çekti. Siz niçin Moore'nin yanında kalmadınız? Böyle şeylerden de hoşlanırdınız hani...»

— «Evet, haklısın, ben kalmalıydım, fakat aksilik işte, yolda Boultby'a rastladım, Nunnely'de beraber yemek yemek için sözleştik. Seni benim yerime yollayacağımı da ağzımdan kaçırmış bulundum. Moore, buna sevinmedi, hattâ kızdı bile, beni sana tercih ediyor... Eğer cidden yardıma ihtiyacınız olursa değirmenin çanı çalacak, o zaman ben de yardımınıza koşacağım. Sen şimdi hemen git.»

Helstone öbürlerine dönerek ilâve etti: «Tabii senin yerine Davy Sweeting yahut Joseph Donne gitmek istemezse... Ne dersiniz, beyler? Vazife şerefli birşey, fakat tehlikesi de yok değil... Oraları pek acayip yerlerdir. Hepinizin cesur olduğunuzu biliyorum. Yalnız galiba küçük Peter'e (Malone) karşı içimde başka bir sempati ve emniyet var. Haydi Malone, göster kendini... İşte tüfeğin de köşede... Kurşunları unutma.»

Malone bariz bir tebessümle tüfekleri eline aldı ve arkadaşlarına birer tane uzattı. Fakat onlar hemen telâşla bir adım geri çekilmişlerdi.

Bay Donne, «Ben şimdiye kadar tüfeğe hiç elimi sürmedim ve sürmem de» diye söylendi.

Bay Sweeting de «Ben Moore'i hemen hemen hiç tanımam gibi bir şey» diye kendini mazur göstermek istedi.

— «Hadi, Peter, sen onlara aldırma, ver şapkalarını da yola düzülsünler.»

— «Hayır, efendim, hayır, annem buna kızar...» diye Sweeting itiraz etti.

Donne de «Ben de bu çeşit işlere karışmamayı kendime prensip edindim.» diyerek meseleden sıyrılmaya baktı.

Helstone gülümsedi; Malone ise kahkahalarla gülüyordu. Arkadaşlarından fayda çıkmayacağını anlayınca tüfeklerini omuzlayıp şapkasını başına geçirdi. Merdivenleri atlayarak inmişti. Kapıyı da öyle hızlı çekti ki bütün ev sallandı...

İKİNCİ KISIM

Vagonlar

GECE HERTARAF zifiri karanlıktı: yıldızlar ve ay kurşunî bulutların arkasında kalmıştı - bulutlar her halde gündüzün kurşuniydi, şimdi garip bir saman rengi almışlardı - Malone, tabiatı yakından tetkik eden bir kimse değildi. Tabiatta vuku bulan değişikliklerin çoğunu Malone hiç farkedemezdi. Güzel bir Nisan gününde kırda gezer ve etrafın güzelliğini zerre kadar sevmezdi. Onun için şimdi de göğün bulutlu mu bulutsuz mu olduğunu bilmiyordu ve bu onun nazarında pek mühim bir hal sayılmazdı... Yıldızların ve ayın nereye gittiğini araştırmak zahmetine bile katlanmadı. Sadece yolunu bulmaya uğraşıyordu. Şimdi biraz viski soda olsa ne makbule geçerdi... Bir hana gelmişti. İçeri girip, yuvarlak masalardan birine yerleşti. Yabancı bir yerde olsa biraz evvelki hayalini tahakkuk ettirirdi, fakat orada bulunanların hepsi Bay Helstone'nin adamlarıydılar ve Malone'i gayet iyi tanıyorlardı. Üzüntülü üzüntülü içini çekip çaresiz bir halde yeniden yola düzüldü.

Şimdi düz yolu bırakıp tarlalar arasından geçmesi icabediyordu, zira böylesi daha kestirmeydi. Ortalıkta tam bir sükûnet hüküm sürüyordu ve zifiri karanlıktı.

Bir müddet tarlalar arasında can sıkıcı bir yürüyüş yaptıktan sonra büyük bir binaya geldi. Burada da ses yoktu ve binanın pencereleri sıkı sıkıya kapatılmıştı. Malone, oradan ayrıldıktan sonra birkaç dakika daha yürüdü. Nihayet küçük beyaz bir evin önüne geldi. Bu korkunç karanlıkta bile binanın beyazlığı farkediliyordu. Malone, hafifçe kapıyı vurdu. Kapıyı genççe yüzlü bir hizmetçi açmıştı. Aralıktan dar bir koridor ve nihayetinde gene dar bir merdiven görülüyordu. Yerdeki kırmızı halı, duvarların açık rengiyle tam bir tezat teşkil ediyordu. Evin şöyle umumî görünüşü insana ferahlık verici ve temizdi.

— «Herhalde Bay Moore buralardadır?»

— «Evet, efendim, yalnız şu anda bu binanın içinde değil.»

— «İçerde değil mi? Öyleyse nereye gitti?»

— «Değirmene... İdare binasında çalışıyor.»

Bu esnada içerdeki kapılardan biri açıldı ve bir kadın sesi, «vagonlar geldi mi, Sarah?» diye sordu. Kadının başı kapıya doğru uzanmıştı. Malone, onu hiç de bir tanrıçaya benzeyecek derecede güzel bulmadı... İçinden mutlaka Moore'nin yanına gitmesi gerektiğini düşünüyordu.

Çalışma saati sona ermişti. Değirmende kimsecikler kalmamıştı. Makineler istirahat ediyordu. Malone, değirmenin etrafını şöyle bir dolaştı. Altından ışık sızan kapılardan birini çaldı. İçerden bir anahtar sesi duyulmuştu. Biraz sonra da kapı açıldı.

— «Gelen Joe Scott mu? Vagonlardan ne haber var, Joe?»

— «Hayır, benim... Bay Helstone beni gönderdi.»

— «Vay, Bay Malone, demek sizsiniz ha?...» Bu sözleri söylerken sesinde hafif bir kırıklık olduğunu hissetmemek kabil değildi. Fakat gene de kibarlığını bir yana bırakmadan konuşmaya devam etti.

— «Lütfen içeri buyrun Bay Malone. Bay Helstonenin sizin başınıza bu şekilde dert açmasına cidden üzüldüm, zira ortada endişeye sebep verecek bir hal yok. Bunu ona da söylemiştim zaten. Üstelik bu gece hava da fena... Fakat içeri girsenize...»

Malone, karanlık koridordan geçip ev sahibinin arkasından aydınlık bir odaya girdi. Burası, bir saattenberi gözlerini karanlığa alıştırmış bir kimse için haddinden fazla aydınlık sayılırdı. Masanın üzerinde yanan lâmba ve şömine hariç oda pek basit bir şekilde döşenmişti. Yer tahtaydı ve halısızdı, yeşile boyalı tahta iskemleler vaktiyle bir çiftlik evinin mutfağında durmuşa benziyordu. Duvarlar da harita ve makine plânlariyle doluydu. Maamafih bu kadar basit olmasına rağmen oda Malon-e'in hoşuna gitti. Islak ceketini ve şapkasını çıkardıktan sonra şöminenin başına bir iskemle çekip yerleşmişti.

— «Burası pek rahat, Bay Moore... Hem de güzel.»

— «Evet, fakat esas binaya gelseydiniz kızkardeşim sizinle tanışmaktan memnun olurdu.»

— «Aman olmaz... Kadınları yalnız bırakmak daima iyi bir tedbirdir. Zaten ben asla kadınları memnun edecek bir erkek değilim. Sakın beni arkadaşım bay Sweeting'le karıştırmış olmayasınız, Bay Moore?»

— «Sweeting mi? Hangisi? Çikolata rengi ceket giyen mi, yoksa o ufak tefek adam mı?»

— «Ufak tefek... Nunnely'nin papazıdır. Skyes'in

kızlarının şövalyesi... Sweetin, kızların altısına birden âşık...»

— «Bence de insan orada bir kişiye âşık olacak yerde hepsini aynı derecede sevmeli...»

— «Fakat kızların içinde bir tanesini hepsinden fazla seviyor. Donne'yle beraber bir gün sıkıştırıp kızın ismini öğrendik... Siz de tahmin etmeye çalışsanıza...»

Moore, garip bir tebessümle cevap verdi: «Tabii ya Dora'dır, yahut da Harriet.»

— «Hah hah ha... Doğrusu çok güzel bir tahmin... Fakat bu isimlerin aklınıza gelmesine sebep ne?»

— «Bu iki kız, öbür kardeşlerinden daha uzun boyludurlar ve daha da güzeldirler. Hem Dora, aynı zamanda en şişmanları... Arkadaşınız Sweeting ufak tefek çelimsiz bir adam olduğuna göre fizikî bakımdan, kendisinin tam aksi olan kızı beğenmesi tabiî karşılanabilir.»

— «Haklısınız. Sweeting'in sevgilisi Dora. Fakat bu işte ümit yok, öyle değil mi, Bay Moore?»

— «Sweeting'in papazlıktan başka nesi var?»

Nedense bu sual Malone'nin pek tuhafına gitmiş, dakikalarca gülmüştü.

— «Bay Sweeting'in neleri mi var? Şey, David'in bir flütü veya bir harpı var... Bunların ikisi de aynı kapıya çıkar. Bir saat gözlüğü, bir yüzüğü var. Hepsi bu kadar.»

— «Peki Bayan Skyes'in elbiselerini neyle yaptıracak?»

— «Hah, hah, güzel... Onu bir daha görürsem unutmayıp bu suali sorayım. Fakat hiç şüphesiz Christopher Skyes'in servetine güveniyor, ondan yardım bekliyor Skyes zengin, öyle değil mi? Büyük bir evde oturuyorlar.»

— «Skyes gösterişi sever.»

— «Şu halde bir hayli zengin ha?»

— «Evet, servetini feda edeceği yerler de var. Kızlarına çeyiz hazırlamak için işe yatırmış olduğu parayı harcamaktan da çekinmez.»

— «Geçen gün ne duydum biliyor musunuz, Moore?»

— «Hayır: Belki de böyle bir değişiklikte benim bir rol oynayabileceğimi söylemişlerdir. Sizin Briarfield dedikodularınız bu derece budalaca şeylere ehemmiyet verir.»

— «Skyes kardeşlerden birini buraya hanım olarak getireceğinizi söylediler... Hah hah ha... En güzeli Dora mı demiştiniz? Kısa bir zaman sonra evleniyormuşsunuz. Hangisini alıyorsunuz?... Herhalde Dora'yı değil mi?»

— «Briarfield'e geldiğimdenberi kimbilir kaç defa evleneceğimi söylediler... Bu civarda bekâr ne kadar kadın varsa hepsi sırayla benim karım oldu... Tabiî lâfla... Bir ara Wynn kardeşler hakkında dedikodu çıkmıştı. Evvelâ esmeri, sonra da sarışını... Şimdi kızıl saçlı Bayan Armitage, sonra Ann Pearson? Siz de bütün Syke kabilesini omuzlarıma yüklediniz. Bu dedikodunun neye dayandığını da Allah bilir. Hiç bir yere gitmiyorum. Kadınların meclisinde de sizin kadar az bulunuyorum, Bay Malone. Eğer Whinbury'ye gidersem Syke'lerle iş konuşuyorum. Aramızda izdivaç lâfı hiç bir surette geçmiyor. Daima iş konuşuyoruz. Şimdilik aşk ve izdivaç bahislerini bir kenara bırakmayı uygun görüyorum.»

— «Ben de sizinle aynı fikirdeyim, Bay Moore. Dünyada en fazla nefret ettiğim şey de şu izdivaç meselesidir. Benim nazarımda evlilik aciz, zavallı iki insanın

bir takım hayallere kapılarak birleşmeleridir. Fakat müşterek maddî menfaatler dahilinde istifadeli bir izdivaç da hani pek fena olmaz... Ne dersiniz?

Moore, dalgın bir tavırla, «Ben öyle düşünmüyorum,» dedi, bu mevzu onu hiç ilgilendirmemişti: üzerinde durmadı. Bir müddet gözlerini şömineye dikip oturduktan sonra birden yerinden doğruldu:

— «Şşşşt, tekerlek seslerini duydunuz mu?»

Pencerenin önüne gitmişti. Kanatlarını açıp dışarsını dinledi, sonra tekrar kapadı.

— «Yanılmışım, sadece şiddetlenen rüzgârın sesiymiş. Vagonların altıda gelmesi lâzımdı. Halbuki saat dokuz oldu.»

— «Bu yeni makineler sizin başınızı derde sokabilir mi? Helstone böyle düşünüyor da...»

— «Benim istediğim tek şey, makinelerin kazasız belâsız değirmene gelmeleridir. Ondan sonrasından korkmuyorum. Değirmen benim şatomdur. Gelsinler de günlerini görsünler bakalım...»

— «İnsan bu tip adamlara elinde olmadan kızıyor. Hani bu akşam buraya gelmelerini bile isterdim ki hesaplarını görelim. Fakat yollarda kimsecikler yoktu. Çıt çıkmıyordu.»

— «Redhouse tarafından mı geldiniz?»
— «Evet.»

— «O yol daima sakindir. Asıl Stilbro tarafı tehlikeli...»

— «Bir tehlike seziyor musunuz?»
— «Bu adamlar başkalarına yaptıklarını bana da

yapmak isteyebilirler. Yalnız şu farkla: tüccarların çoğu hücuma uğradılar mı elleri ayakları tutulur. Meselâ Syke... Dükkânı yakılıp kumaşları çalındığı zaman suçluları yakalatıp cezalandırmak için herhangi bir teşebbüse girişmedi. Halbuki ben, nefsimi ve malımı müdafaa etmek isterim.»

— «Siz ayni zamanda çok da zenginsiniz, Bay Moore...»

— «Evet, depoda bol bol malım var. İlerdeki depoya bir gitseniz de halini görseniz. Roakes'le Pearson da ayni durumdalar. Hükûmet Amerika'ya kumaş satmayı menedince mallar elimizde kaldı.»

Malone, bu çeşit bir konuşmaya pek hazırlıklı değildi. Esnemeye başladı.

— «Bu havada o kadar yol yürüdükten sonra size biraz içki ikram etmeliydim. Kabalığımı mazur görün.»

— «Ehemmiyeti yok, efendim. İçmesem de olur.» Fakat Malone'nin yüzünden içki lâfına sevindiği anlaşılıyordu. Zaten Moore de misafirinin cevabını beklemeden içki dolabını açmıştı.

— «Öbür binada oturan kadınlara muhtaç olmadan tek başıma yaşamaktan zevk duyuyorom. Bazan onlarla yemek bile yemem. Ekseriyetle de burada yatıyorum. Kimseye hesap vermeden, canımın istediğini yapmak beni memnun ediyor.»

Bu sırada odanın kapısı vurulmuştu. Moore, «Sen misin, Sarah» diye seslendi.

— «Evet, efendim, lütfen sofraya buyurmaz mısınız?»

— «Hayır, bu gece gelmiyeceğim. Değirmende kal-

mak istiyorum. Kapıları kilitleyin. Hanımına da söyle beni beklemesin, yatsın.»

İki erkek birlikte yemeklerini hazırlayıp sofraya oturdular. Eh artık Moore'yi okuyucuya tarif etmenin zamanı geldi sanırım. Masadaki haliyle Moore'u tasvir etmeye çalışacağım.

İlk bakışta garip tavırlı bir adam gibi geliyor insana, çünkü zayıf, esmer, saçları gelişigüzel bir şekilde alnından aşağı dökülüyor; tuvaletine pek az bir zaman ayırdığı da belli. Hatlarının güzel olduğundan habersiz gibi görünüyordu. Mamafih ona alıcı gözüyle bakmayan herhangi bir kimse de bu çehrede mânâ aramaya vakit bulamadan Moore'nin çirkinliğine dair kat'î bir karara varır. Gözleri çok iri, kurşunî renkte ve ciddî bakışlı; tebessüm etmek için dudakları aralandığı vakit fizyonomisi iyi. Yani neşe saçtığını falan zannetmeyin. Sadece iyi niyetli bir insan olduğu anlaşılıyor o kadar. Sabırlı, istikbali evvelden kestirebilen, sadık bir erkek... Yaşı otuzdan fazla değil; boyu uzun ve vücudu çok ince. Konuşma tarzı insanı yadırgatıyor. Telâffuzu da kulakları tırmalayacak derecede çirkin.

Zaten Moore aslında yarım İngiliz sayılır. Annesinin tarafından yabancı bir aileye mensup; kendisi de yabancı bir ülkede doğmuş ve çocukluğunun mühim bir kısmı orada geçmiş. Memleketin âdetlerine ve iklimine bir türlü alışamadığı için daima yalnızlığı tercih ediyor. Ömrünü ticaret yapmakla tüketiyor.

Ticaret iki asırdanberi Gerard Robert Moore'nin dedelerinin mesleğidir. Bir vakitler Moore'ler ticaretten bir hayli para kazanmışlar. Fakat günün birinde ticarî talihsizlikler onları da mağlûp etmiş. Fransız ihtilâlinden sonra işler büsbütün bozulunca Moore'lerden Robert

Moore (Robert'in babası), Hortense Gerard'la evlenip vaziyetini düzeltmiş. Hortense'nin babası Constanze Gerard'ın malları bir gün Robert'e kalacaktı elbet... Nitekim karısı Hortense babasından miras yemişti. Daha sonra da oğulları küçük Robert bundan istifade etti. Robert, iki ailenin işini biraraya toplayıp büyük bir müessese kurmak niyetindeydi. Fakat bunu ne kadar isterse istesin malî imkânların azlığı yüzünden bir iş başaramadı. Yorkshire'ye geldiği zaman dedelerinin bir vakitler hükmettikleri bu memlekette kendine bir değirmen kiralamaktan başka bir iş bulamadı. Durumu pek parlak olmamakla beraber hiç yılmadan çalışıyordu. Muhitin ve insanların yabancısı sayıldığından çalıştırdığı adamlarla hiç ilgilenmiyor, yanından kovduklarının ekmek parasını nereden bulduklarını bir saniye olsun düşünmüyordu. Bu sebepten dolayı da Robert, Yorkshire'lilerin nazarında malûm kapitalistlerden biriydi.

Bahsettiğim devir, İngilterenin en karanlık, gölgeli devirlerinden biridir. O zaman harp son şiddetiyle devam ediyordu. Avrupa da işe karışmıştı. İngiltere de harptan yorulmadıysa bile yıpranmıştı ve halkın çoğu her ne pahasına olursa olsun mutlaka sulh istiyordu. Millî şeref birçoğunun nazarında bir hiçti, zira açlıktan gözleri iyice göremiyordu. Bir parça et için neredeyse kendilerini satmaya hazırdılar.

Sefalet, nefret yaratır: makinelerin gelmesiyle işleri azalan işçiler, makinelerden, o makineleri barındıran binalardan ve o binaların sahipleri olan tüccarlardan nefret ediyorlardı. Briarfield bölgesinde de en fazla sinirlerine dokunan yer Hollow değirmeniydi. Gerard Moore, hem yarı yabancı sayılması, hem de yeniliklerden hoşlanması hasebiyle en fazla nefret edilen adamdı... Ve galibâ da Moore, bu vaziyetten hoşlanıyordu... Bilhassa

haklı olarak kendisine kızıldı mı bayağı seviniyordu. Bu akşam da vagonların gelmesini beklerken içinde bir harp heyecanı vardı... Malone'nin arkadaşlarının gelişi onu pek memnun etmemiş olabilirdi. Yalnız oturmak daha iyiydi belki, çünkü sükûneti ve yalnızlığı seviyordu.

Gece karanlık ve sessizdi. Birden Moore'nin hassas kulağına tekerlek gıcırtısını andıran sesler geldi. İdare binasına dönüp lâmbayı aldı ve kapıları açmak için ilerledi. Büyük vagonlar geliyordu. Moore neşe içinde seslendi, «Hey Joe Scott... İşler yolunda mı?»

Belki Joe Scott çok uzaktaydı, sesi duymamıştı. Birden karanlıkta bir gölge arabadan atladı ve kahkahalarla gülerek seslendi, «Herşey yolunda. Makinelerin hepsini kırdık... Sen üzülme...»

Bir koşuşma oldu. Vagonlarda hiç ses yoktu.

Moore, makinelerini seviyordu: sermayesini son meteliğine kadar bu makinelere yatırmıştı. Bir çok işlerin yapılması da ona bağlıydı. «Hepsini parçaladık» sözleri hâlâ kulağında çınlıyordu. Fakat Robert, öyle çabuk çabuk kendini üzüntüye kaptıracak erkeklerden değildi. Takallüs etmiş çehresinde, intikam almaya azmetmiş bir insan ifadesi vardı... Bay Moore, sabah şafak atıncaya kadar değirmenden bahçeye, bahçeden boyahaneye, boyahaneden idare binasına durmadan gidip geldi. Saat sekiz olmuştu. Kahvaltı çanı çalıyordu. İşçi çocuklar, yarım saatliğine işlerini bırakıp küçük teneke kutulardaki kahvelerini içip sepetlerindeki kahvaltılarını yemeye koyuldular.

İşte nihayet Bay Moore de kendi evine doğru yürümeye başladı. Değirmene yakındı, fakat patikanın iki tarafındaki yüksek çimenler, buraya esrarengiz, her şey-

den uzak bir şato havası veriyordu. Ev, beyaz küçük bir binaydı. Kapısının üstünde yeşil bir saçak vardı. Bahçede henüz çiçekler açmamıştı. Zaten ilkbahar da gecikmişti ya; o sene kış pek şiddetli olmuştu. Bahçedeki son kar tabakasını evvelki gün yağan yağmur kaldırmıştı. Tepede daha beyaz lekeler mevcuttu. Binanın yanında muntazam budanmış üç ağaç göze çarpıyordu... İşte Moore'nin evi burasıydı.

Evin mütevazı konforu sahibini pek ilgilendirmiyordu, galiba; Moore, hemen eve girecek yerde, köşeden bir kazma alıp bahçede çalışmaya başladı. Aşağı yukarı bir çeyrek saat kadar hiç durmadan çalıştı: nihayet bir pencere açıldı ve bir kadın sesi, Fransızca olarak bağırdı:

— «İyi... Bu sabah kahvaltı etmeyecek misin?»
— «Kahvaltı hazır mı, Hortense?»

— «Tabiî, yarım saattir hazır...»
— «Öyleyse ben de hazırım. Karnım da çok acıktı.»

Moore, kazmasını fırlatıp evden içeri girdi. Dar koridordan geçip küçük bir odaya girdi. Burada bir masa üzerine kahvaltı takımları, tereyağı, kahve, ekmek ve pişmiş şeftali konmuştu. Biraz evvel pencereden seslenen kadın da sofranın başında oturuyordu. Şimdi size onu tarif etmeye çalışayım:

Hikâyeyi daha fazla anlatmadan önce bu kadını size tarif etmem lâzım:

Boy Moore'den biraz daha yaşlıydı, çok şişmandı ve simsiyah saçları vardı, şimdilik kâğıt bigudilere sarılı olduğu için pek iyice görülmüyordu. Yüzünün alt kısmı, üst kısmına nazaran daha genişti, alnı küçük ve kırışıklarla doluydu. Çehresinde aksi olmamakla beraber gayet ciddî bir ifade hakimdi daima... Hortense Moore,

İngiltere'de yaşadığı halde Belçika'da tatbik ettiği usullerden vazgeçmemişti. Esasen İngiliz âdetlerinden pek hoşlanmıyordu. Hortense'ye dar kafalı, kendini beğenmiş bir insan olduğunu kabul ettirmenize imkân yoktu, fakat ne çare ki hakikat böyleydi.

Mamafih asalet hakkındaki fikirlerine itiraz etmez, gururuyla oynanmazsa Hortense de lüzumu kadar müşfik ve dostça davranabilirdi. İki erkek kardeşine (Robert'in bir kardeşi daha vardı) çok bağlıydı. Onlardan başka aileyi temsil edecek kimse kalmadığından Hortense'in nazarında iki erkeğin de mukaddes bir kıymeti vardı: Fakat Louis'i Robertten daha az tanıyordu; Louis, henüz küçücük bir çocukken İngiltere'ye gönderilmiş, bir İngiliz mektebinde tahsil görmüştü. Tahsili ve ahlâkı ticaret yapmasına mani olduğundan, hayatını kazanmak zorunda kalınca hocalık mesleğini seçmişti; evvelâ bir mektepte çalışmıştı, şimdi de zengin bir ailenin yanında hususî hocalık yaptığı söyleniyordu. Hortense'ye Louis hakkında sual sorulduğu zaman onun haddinden fazla sakin ve çekingen olduğunu söylerdi. Fakat Robert hakkındaki fikirleri bambaşkaydı. Hortense, Robert'le iftihar ediyordu; kadının nazarında o, Avrupa'nın en büyük adamıydı ve herkesin Robert'e aynı nazarla bakmasını istiyordu.

Robert sofraya oturup da kahvaltısını yemeye başlayınca Hortense, bir gece evvel olanlardan bahis açarak hayretini belirtti. Daha sonra da halinden şikâyete başladı.

— «Galiba İngiltere'de yaşamaktan pek hoşlanmıyorsun, Hortense...»

— «Senin yaşadığın yerde mesut olmak benim vazifemdir, kardeşim; fakat onun haricinde beni anavata-

nımızdan soğutacak yüzlerce sebep var. Buranın insanlarının hepsi bana fena mahlûklarmış gibi geliyor... Âdetlerimin burada gülünç addedildiğini hissediyorum. Meselâ, mutfakta yemek pişirirken, bir misafir gelip beni gündelik kıyafetimle görse, hemen dudağını büküyor. Bir yere çaya davet edilsem, ki bu ancak bir iki kere vuku buldu, derhal misafirler arasında ikinci plâna atılıyorum. Lâyık olduğum alâkayı görmüyorum. Gerard ve Moore aileleri hürmete şayan kimselerdi ve tanıdıkları tarafından ihmal edilince de kızmakta haklıdırlar. Belçika'da herkes eteğimi öperdi, burada yüzüme bakan yok...»

— «Bunu tabiî karşılamalısın, Hortense... Orada zengindik, burada sadece fakirliğimizi biliyorlar.»

— «Tabii insanlar sadece paraya ehemmiyet veriyor. Geçen Pazar kiliseye giderken hava yağmurlu diye siyah botlarımı giymiştim. Herkes duayı bırakıp bana güldü. Gerçi botlar da pek şehirde giyilecek şeyler değil ama ötedenberi yağmurlu havalarda kasaba içinde yürüyeceğim zaman hep onları giyerim ve bir söz söyleyen olmaz...»

— «O botların burada giyilemiyeceğini sana daha evvelce de hatırlatmıştım. Elbiselerin de öyle... Senin gibi acayip şeyler giyen kadına hiç rastlamadım. İnanmazsan Caroline'ye sor.»

— «Caroline mi? Demek giyeceğim elbise hakkında ondan talimat alacağım?... Ayol o daha çocuk...»

— «Onsekiz yaşında; hiç değilse onyedisine basmıştır; elbiseler, mantolar, ayakkabılar mevzuunda kâfi derecede malûmata sahip olması gereken bir yaşta...»

— «Caroline'yi şımartma... Sana ihtar ediyorum.

kardeşim, ona yaşının icabından fazla ehemmiyet verme. Şimdilik ağır başlı ve mütevazı; bırak da hep öyle kalsın.»

— «Bunu ben de isterim. Bu sabah da gelecek mi?»

— «Her zamanki gibi Fransızca dersi için saat onda buraya gelecek».

— «O seninle alay etmiyor değil mi?»

— «Hayır, bilâkis burada bana onun kadar hak veren kimse yok; fakat tabiî beni daha yakından tanımak fırsatı vardı elinde... Tahsilli, kibar, prensip sahibi bir insan olduğumu biliyor.»

— «Onu seviyor musun bari?»

— «Sevmek bahsinde birşey diyemiyeceğim, fakat benim dostluğum iyidir, güvenilir. Akrabam olduğu için ona hürmetim var; durumu alâka çekici ve talebeliği de o kadar iyi ki, insan ondan uzaklaşacak yerde dostluk bağlarını biraz daha sağlamlaştırmak istiyor.»

— «Derslerde uslu mu?»

— «Benim yanımdayken fevkalâde. Fakat henüz pek çok eksiği var; mükemmel bir insan sayılamaz.»

— «Bana bir fincan kahve daha ver, biraz da kusurlarından bahset, onun kusurlarını dinlemek hoşuma gidiyor.»

— «Sevgili kardeşim, o yorucu geceden sonra böyle iştahlı kahvaltı edişine çok sevindim. Caroline biraz fazla itirazcı; fakat benim şefkatim ve metodlarım sayesinde belki ilerde düzelir. Zaman zaman garip bir ağırlık çöküyor üzerine ve maalesef bu hiç de bir genç kıza yakışacak cinsten değil... Aceleciliğine de sinirleniyo-

rum. Fakat bazan da pek dalgın ve düşünceli oluyor. Zamanla bütün bunları gidereceğime inanıyorum.»

— «Dikkat et, Hortense, işte geliyor. Pencerenin yanından geçen gölge onun gölgesiydi.»

— «Aaa sahi... Çok erken geldi... Daha yarım saati vardı halbuki. Sevgili yavrum, seni böyle erken erken yola çıkaran sebep nedir?»

Cümlenin son kısmı, odaya yeni giren, kışlık paltosuna iyice sarılmış genç kıza hitaben söylenmişti.

— «Sizin ve Robert'in nasıl olduğunu öğrenmek için telâş ettim. Dün geceki hâdiselere ikinizin de üzüleceğinizi düşündüm... Bu sabaha kadar birşeyden haberim yoktu; sabahleyin amcam anlattı.»

— «Ah, sorma, çok müthiş birşey; bize acıyor musun? Amcan da bize acıyor mu?»

— «Amcam çok kızmıştı; fakat zannederim Robert'in tarafını tutuyordu, öyle değil mi? Seninle beraber Stilbro'ya gitmedi mi, Moore?»

— «Evet, tam askerlere yakışır bir şekilde yola çıktık Caroline, fakat yakalamaya gittiğimiz mahkûmlar bizi yarı yolda karşıladılar.»

— «Tabiî kimsenin bir yerine birşey olmamıştı değil mi?»

— «Hayır, yalnız Joe Scott'un bileklerini ip kesmiş o kadar.»

— «Sen orada değil miydin? Vagonlar hücuma uğradığı zaman sen de vagonların yanında değil miydin?»

— «Hayır, insan hâdiseleri evvelden kestirip temkinli bulunmayı pek ender akıl eder...»

— «Bu sabah nereye gidiyorsun? Murgatroyd'un atını eğerlediğini gördüm de...»

— «Whinbury'ye, bugün pazar var.»

— «Bay Yorke de gidiyor; yolda rastladım. Onunla beraber dönmeye bak.»

— «Niçin?»

— «İki kişi bir kişiden daha iyidir de ondan... Hem Bay Yorke'den nefret eden yok; hiç olmazsa fakirler onu seviyor.»

— «Şu halde bana koruyucu olacak... Malûm ya etrafın nefretini kazanmış bir insanım.»

— «Hayır, sadece seni yanlış anlamışlar... Geç kalacak mısın?... Geç kalacak mı, Hortense abla?»

— «Çok muhtemeldir; ekseriyetle Whinbury'de görülecek çok işi olur da. Not defterini getirdin mi, yavrum?»

— «Evet, ne zaman döneceksin, Robert?»

— «Ekseriyetle yedide dönerim. Daha erken gelmemi mi istiyorsun?»

— «Altıda gelmeye çalış. Şimdi altıda hava pek iyice kararmış olmuyor; fakat yedide her yer zifiri karanlık.»

— «Peki, gün ışığının kaybolmasından ne gibi tehlikeler, doğabilir, Caroline? Karanlıkta beraber bana ne gibi bir kötülüğün geleceğini düşünüyorsun?»

— «Korkularımı anlatacak kelime bulamıyorum; fakat hepimiz dostlarımızın başına birşey gelmesinden endişeleniriz. Amcam bugünlerin tehlikeli günler olduğunu söylüyor. Bihassa değirmen sahiplerinin akıbetini fena görüyor.»

— «Ve ben, durumu en tehlikeli olanım, değil mi? Açıkça konuşmaktan çekiniyorsun ama içinden Pearson'un ölümüne benim sebep olduğumu düşünüyorsun... Zavallı adamcağız, kendi evinde yatağına yatmak üzereyken sırtından vurulmuştu.»

— «Anna Pearson bana o mermiyi gösterdi. Biliyor musun, buradan Whinbury'ye kadar hep hendeklerin arasından geçeceksin, sonra Fieldeead düzlükleri de var.. Fakat herşeye rağmen saat altıda yahut daha erken döneceksin değil mi?»

Hortense, söze karıştı, «Tabiî dönecek yavrum. Şimdi sen dersini şöyle gözden geçir, ben de bezelyeyi ocağa koyayım.»

Kadın bunları söyledikten sonra dışarı çıkmıştı.

Moore sordu: «Demek benim birçok düşmanımın olmasından şüpheleniyorsun ha, Caroline? Senin fikrince benim hiç arkadaşım da yok değil mi?»

— «Pek arkadaşsız da sayılmazsın, Robert. Kızkardeşin var, hiç tanımadığım erkek kardeşin Louis var, Bay Yorke var, amcam var... Bir sürü insan da tanıyorsun.»

— «Tanıdığım bir sürü insanın ismini ver desem şaşırırsın... Neyse defterini göster.. Yazını düzeltmek için kimbilir ne güçlüklere katlanıyorsundur. Anlaşılan ablam seni tam bir Felemenkli kız gibi yetiştirmek istiyor. Caroline, ilerde nasıl bir hayat sürmeyi düşünüyorsun? Dersler bittikten sonra öğrendiklerini ne yapacaksın?»

— «İstikbalim hakkında birşey söyleyemiyeceğim: herhalde amcamın eviyle meşgul olacağım, tâ ki...» Caroline cümleyi bitirmekte tereddüt etmişti.

— «Taa ki ne? Amcan ölünceye kadar mı demek istiyorsun?»

— «Aman yarabbi ne katı yüreklilik... Amcamın ölümünü hiç düşünmüyorum. Daha elli beş yaşında. Fakat hâdiseler bana başka bir meşguliyet yaratıncaya kadar' demek istemiştim.»

— «Çok uzak bir ihtimal... Bari hayatından memnun musun?»

— «Eskiden memnundum. Çocuklarda aksülâmel pek azdır. Yahut da daha ziyade ideallere münhasır kalır. Fakat artık hayatımdan tam mânâsiyle memnun olmadığım anlar mevcut...»

— «Niçin?»

— «Para kazanmıyorum... Hiçbir kazancım yok.»

— «İşte tam mühim noktaya geldin, Caroline... Demek sen de para kazanmak istiyorsun?»

— «İstiyorum: bir iş bulmalıyım; eğer erkek olsaydım, bunda zorluk da çekmezdim. Para kazanmak için öyle kolay bir usul var ki..»

— «Bu usul neymiş anlatsana.»

— «Senin işinde çalışabilirdim. Uzaktan akraba sayıldığımız için bana herşeyi öğretirdin. İdarenin işlerini görürdüm. Defterleri tutar, sen çarşıya, pazara gittiğin zaman gerekli mektupları yazardım. Babanın borçlarını ödemek için senin çok para kazanmak istediğini biliyorum. Belki zengin olmana yardım ederdim.»

— «Bana yardım etmek mi? Fakat evvelâ kendini düşün.»

— «Kendimi de düşünüyorum; fakat insan hayatı boyunca sadece kendini mi düşünür?»

— «Ben başka kimi düşünüyorum, sanki? Kimi düşünmeye cesaret edebilirim? Fakirlere çok acımak doğru olmaz; sıkıntı çekmek onların bir nevi vazifeleridir.»

— «Yanılıyorsun, Robert.»

— «Zaten senin şu Yoorkshire'li işçilere karşı takındığın tavırlarda bir acayiplik var... Saadeti elde etmesini de bilmiyorsun.»

— «Ötedenberi bunu söylemek istiyordun galiba...»

— «Evet, hem de sık sık...»

— «Tavırlarımın tek kusuru, daima negatif olmasıdır. Kibirli değilim. Benim durumumdaki bir insan nesine güvenip kibirlenir? Ben sadece ciddî, katı yürekli ve neşesiz bir adamım.»

— «Evet, işçilerini bir makineden farksız görüyorsun, evde durumun tamamen değişiyor.»

— «Hiç bir zaman işçilere karşı rol oynamaya kalkmıyorum. Vazifemi kusursuz yapmaya çalışıyorum.»

— «Tabiî onların seni sevmelerini de ümit etmiyorsun.»

— «Böyle birşeyi istemem de.. Ben pek müşfik bir insan değilim, Caroline. Birkaç kişinin bağlılığı bana yetiyor.»

— «Robert, gitmeden önce kalemlerimi tamir eder misin?»

— «Dur evvelâ defterinin çizgilerini çizeyim. Haaah, işte oldu. Kaleme gelince, herhalde iyi bir kalem istersin...»

— «Evet, Hortense'ye verdiğin cinsten olsun.»

— «Eğer Louis'in mesleğini seçseydim, bu sabah

oturup sana imlâ yazdırırdım. Tabiî bu, Syke'ye gitmekten daha tehlikesiz...»

— «Ama para kazanacaksın.»

— «Kaybedebilirim de.»

Robert, kalemlerin tamirini bitirdiği sırada bahçe kapısının önüne eğerlenmiş bir at getirilmişti.

— «İşte, Fred hazır... Gideyim. Evvelâ, ilkbaharın güney hududunu ne hale getirdiğini görmeliyim.»

Robert, odadan çıkıp arka bahçeye gitti. Şurada burada tek tük çiçekler açmıştı. Küçük bir buket yapıncaya kadar çiçek topladı, sonra odaya dönüp ablasının dikiş sepetinden biraz iplik alarak çiçekleri bağladı ve Caroline'ye uzattı.

— «Şimdi sabah şerifler hayır olsun, küçük hanım.»

— «Teşekkür ederim, Robert: Çok güzel. Buket, güneş ışığını ve mavi göğü andırıyor. Güle güle, Robert.»

Robert, kapıya doğru yürüdü, sonra birden durakladı. Birşey söylemek ister gibiydi, fakat nedense vazgeçip dışarı çıktı. Atına henüz binmişti ki, eldivenlerini evde unuttuğunu hatırladı. Geri dönmesi lâzımdı...

Atına bindikten sonra, dizginleri Murgatroyd'a bırakıp tekrar eve girdi. Odada birşey arıyormuş gibi davranarak dönüşünün sebebini izah etti, «Eldivenlerimi unutmuşum. Haa, sahi Caroline, senin evde yapılacak mühim bir işin yok değil mi?»

— «Hayır, yok. Bayan Ramsden çocuk çorabı ismarlamıştı, onları örüyorum. Fakat bir gün kalabilir...»

— «Dudaklarının köşesinde beliren kıvrıntıdan bu işi pek sevmediğini anlıyorum, Caroline. Bugün de biz-

de kal, değişiklik olur. Amcan hasretinden ölmez ya...»

Caroline gülümsedi, «Hayır.»

— «Öyleyse bizde kal, yemeği Hortense'yle beraber yersiniz. Seni çok seviyor. Ben de erken dönerim. Akşam üstü kitap okuruz. Ay, gece sekiz buçukta çıkıyor, saat dokuzda seni eve götürürüm. Kabul mü?»

Genç kız, başını salladı, gözleri birden parlamıştı..

Robert iki dakika daha oralarda oyalandı. Caroline'nin yanına gelip defterine baktı, sonra biraz kalemiyle oynadı. Dışarda at sabırsızlanmaya başlamıştı. Murgatroyd da efendisinin bu kadar zamandır içerde ne yaptığını merak ediyordu... Nihayet Robert, bir kere daha Allahaısmarladık diyip dışarı çıktı.

On dakika sonra içeri gelen Hortense, Caroline'nin hâlâ defterini açmamış olduğunu hayretle gördü...

ÜÇÜNCÜ KISIM

Coriolanus

MATMAZEL MOORE, o sabah son derece dalgın bir talebeyle uğraşmak zorunda kaldı. Caroline, kendisine anlatılanları durmadan unutuyordu; fakat hâlâ sabahki neşesi devam ediyordu.

Genç kızın, güzellikten yana bir eksiği yoktu; onu sevmek için mutlaka yakından tanımak şart değildi; daha ilk görüşte bile insan üzerinde hoş bir tesir yaratıyordu. Vücudunun biçimi yaşına uygundu: kıvrak, çizgileri muntazam, ölçüleri normaldi. Gözlerinde doğrudan doğruya kalbe hitap eden tatlı bir pırıltı mevcuttu... Ağzı güzeldi, cildi pürüzsüzdü, gür kahverengi saçları vardı. Saçlarını kendine yakışacak şekilde taramasını da biliyordu. Kıyafeti de onun zevk sahibi bir insan olduğunu gösteriyordu. Şimdi de saçlarının renginde bir yünlü elbise giymişti. Elbisenin pembe yakasından başka bir süsü yoktu... Eh, Caroline'yi bu kadar anlatmak kâfi... Karakter ve kültürüne gelince, onu da zamanla kendiliğinizden öğreneceksiniz.

Caroline doğduktan kısa bir müddet sonra annesiyle babası geçimsizlik yüzünden ayrılmıştı. Annesi, Bay Moore'nin babasının üvey kardeşiydi. İşte böylece arada

bir kan karışıklığı olmadan Caroline'le Robert, akraba sayılıyorlardı. Babası Bay Helstone'nin kardeşiydi, dostlarının hayırla yadetmedikleri cinsten garip bir adamdı... Karısını da bedbaht etmişti. Caroline, pek küçük yaşta annesinden uzaklaştırılmış, bir daha da onun yüzünü hiç görmemişti. Babası da erken ölmüş, amcası onun bakımını üzerine almıştı. Tabiat ve prensip bakımından pek öyle bir genç kıza bakacak cinsten bir adam değildi. Caroline'nin tahsiliyle pek az meşgul olmuştu. Eğer kızcağız kendiliğinden sualler sormasa, bazı şeyler öğrenmeye kalkmasa Bay Helstone, belki de hiç alâkalanmayacaktı. Caroline, kendini akranlarından aşağı görüyor, onları her bakımdan daha mesut zannediyordu. Kuzini Hortense'nin Hollow değirmenine geldikten sonra ona dikiş ve Fransızca dersleri vermek istemesine de elbette çok sevinmişti. Bayan Moore de vaziyetinden memnundu, çünkü böylece kendini mevki sahibi mühim bir insan addediyordu: Caroline'in herşeyi çabucak öğrendiğini görünce bunu kızın zekâsına değil, kendi metodunun mükemmelliğine hamletmişti.

Caroline, gramer derslerini hiç sevmiyordu. Onsuz da Fransızcayı pekâlâ öğreneceğine kanaat getirmişti. Hele bazan analiz'ler onun zihnini o kadar karıştırıyordu ki, zavallı Caroline, idare binasına gidip Robert'ten yardım istiyordu. Robert'in kendine has, herşeyi çabuk kavrayan bir kafası vardı. Caroline, anlamadığı yeri gösterir göstermez hemen bir iki cümleyle izah eder, kızın zihnindeki istifhamı silerdi. Caroline, Hortense'nin yerine Robert'ten ders almayı o kadar çok istiyordu k... O zaman Fransızcayı çabucak öğreneceğine kaniydi. Yalnız kaldığı zamanlar, tabiatın kendisini erkek yaratmadığına üzülürdü. Öyle ya, erkek olsa, Robert'le beraber değirmende kalıp onun hesaplarına bakardı. Herhalde bu, Hortense'yle salonda ömür tüketmekten daha iyiydi..

Arada sırada, akşamı Robert'in evinde geçiriyordu, ama bu pek enderdi. Bu ziyaretler, bazan Robert'in pazara gittiği güne, bazan Bay Yorke'yi ziyaret ettiği zaman, ekseriyetle de başka bir erkek misafirle çalışma odasında kaldığı saatlere tesadüf ederdi. Maamafih, binde bir de salona gelip Caroline'le konuşmaya vakit bulurdu. Böyle zamanlarda, saatler su gibi akar giderdi; üç kuzin beraberken İngiltere'nin hiç bir yeri bu küçük oda kadar sevimli olamazdı... Hortense, dikiş dikmediği, yemek pişirmediği, veyahut ders vermediği zamanlar gayet neşeliydi; ekseriyetle akşama doğru dinlenmek âdetiydi ve o sırada Caroline'ye karşı iyi davranmayı âdet edinmişti. Hortense'nin neşesini arttırmak için gitar çalıp, şarkı söylemeye zorlamak kâfiydi. Gitarı iyi çaldığı için ve sesi de pek fena sayılamayacağından onu dinlemek insana zevk veriyordu.

Robert Moore de kendini günlük iş dertlerinden sıyırabildiği anlar, Caroline'yle tatlı tatlı konuşabiliyor, onun suallerine isteyerek cevaplar verebiliyordu... Robert'in yanında bulunup çehresini seyretmek, sözlerini dinlemek, ona birşeyler anlatmak da başlı başına eğlence mevzuuydu.

Mamafih ertesi sabah Robert'in yeniden buzlaşacağına da şüphe yoktu. Birlikte geçirdikleri akşamlardan hoşlanmış görünmekle beraber, Robert, bunların sık sık tekrarlanması için asla teşebbüse girişmiyordu. Onun, bu soğuk haline de Caroline'in aklı bir türlü eremiyordu doğrusu... Genç kız, içinden, «saadete kavuşmak benim elimde olsa, bunu sık sık tekrarlamaya çalışırdım», diye düşünüyordu.

Fakat kendi teorisinin tatbikatına geçmekten de çekiniyordu. Robert'in evinde kalmaktan hoşlandığı halde,

çağrılmadıkça gitmemeye dikkat ediyordu. Hattâ bazan Hortense'nin, «ille kal» diye ısrar etmesine rağmen, sırf Robert, daveti tekrarlamadı diye evine dönüyordu. Robert, bu sabah ilk defa kendiliğinden Caroline'nin kalmasını istemişti; sonra konuşurken de gayet müşfikti ve Caroline, onu böyle gördüğü için birden kendini mesut hissetmişti. Bu saadet genç kızı akşama kadar oyalayabilirdi.

Sabah, her zamanki gibi geçti. Hortense, mutfakla oturma odası arasında mekik dokumuştu. Kâh Sarah'ı azarlıyor, kâh gelip Caroline'nin derslerine bakıyordu.

Yemekten sonra Caroline, bir biçimine getirip kuzinini yatak odasına, giyinmeye çıkardı. Bu son derece güç bir işti, çünkü Hostense'ye kılığının ne kadar kötü olduğunu söylerse kalbini kırardı. Bir manevra çevirmesi lâzımdı.

Caroline, Hortense'ye şöyle ağzı burnu yerinde bir elbise giydirmiş, saçlarını muntazam taramıştı. Fakat kadın tuvaletini son bir defa gözden geçirip eksiklerini tamamlamak isteyince durum değişti, çünkü Hortense'nin bundan kasti boynuna kalın bir mendil bağlamak ve önüne de çirkin, siyah bir önlük takmaktı. Gerçi bunlar, kıyafeti berbat ediyordu ama Hortense de evin içindeyken asla mendilsiz ve önlüksüz dolaşamazdı. Birincisi yani mendil, ahlâk mükemmeliyetine, ikincisi yani önlük de iyi ev kadınlığına işaretti. Caroline'ye de ayni şeyleri kendi eliyle hazırlayıp hediye etmişti. İki kuzinin arasında geçen tek ciddî kavga da bu yüzden çıkmıştı. Hortense'nin özene bezene yaptığı mendil ve önlüğü Caroline almak bile istememişti. Aralarındaki soğukluk da hâlâ geçmemişti...

Caroline, «Ben daima kalkık yakalı elbise giyiyo-

rum», dedi, «bir de mendil bağlarsam boğulurum. Kısa önlüklerim de kâfi, Uzuna ihtiyacım yok.»

Eğer tesadüfen Robert, orada olup da söze karışmasaydı, belki de Hortense, Caroline'ye fikrini kabul ettirecekti, Robert, Caroline'den tarafa çıkıp, sakin bir tavırla ablasının haksızlığını ileri sürdü.

Robert'in fikrine itiraz etmek âdeti olmadığından Hortense, bu bahsi kapadı. Fakat gene de Caroline'yi haddinden fazla şık buluyordu. Onun yaşında bir kız, daha sade giyinmeliydi.

Öğleden sonra dikişle vakit geçirdiler. Bütün Belçikalı kadınlar gibi Hortense de bu mevzuda pek hünerliydi. Dantel örmek, ince nakış yapmak onun nazarında boşu boşuna zaman kaybetmekti. Kadın kısmı kendine ve evine faydalı olacak işler yapmalıydı. Meselâ, çorap yamamak, ceket örmek gibi.. Caroline de bu çeşit dikişten nefret ediyordu. Hortense ise Caroline'nin çorap örmesini bilmediğini duyunca kızcağızın cehaletine acıyarak ağlamaya başlamıştı.

Hiç vakit kaybetmeden topukları iyice delinmiş bir çift çorap buldu ve Caroline'nin eline tutuşturdu. Bu hâdise, iki sene evvel olmuştu. İşte o gündenberi de Caroline, çorapları hergün biraz örüyordu, fakat iki senedir de bu iş bir türlü bitememişti. Hani elinden gelse, çorapları sobaya atıverecekti... Robert, bir gün onun çoraplara bakıp, derin derin içini çektiğini görünce, haline acımış, çorapları bir yere saklamayı teklif etmişti. Fakat bu kurtuluş çaresi değildi ki, Hortense mutlaka gene bir çift delik çorap bulurdu...

Öğleden sonra akşama kadar iki kadın da içlerinden bir tanesinin parmakları, gözleri ölesiye yoruluncaya kadar dikiş dikti... Hava biraz kararmıştı; gene yağmur

başlamıştı; Caroline, içinden Bay Yorke'nin yahut Sykenin Robert'i yağmur dininceye kadar Whinbury'de kalmaya zorlamalarından korkuyordu. Saat beşi çaldı ve zaman ilerlemeye devam etti. Fakat bulutlar hâlâ gökteydiler... Akşam oluyordu...

Hortense, «Ay çıkıncaya kadar hava düzelmeyecek», dedi, «kardeşim de herhalde daha erken gelmez. Eğer dönmezse üzülürüm, doğrusu, çünkü kahve içeceğiz. Onu beklemek zor olacak.»

— «Artık yoruldum, dikişi bırakabilir miyim?»

— «Hava da kararda, insan iyi göremiyor. Dikişini topla, sonra da bir zahmet mutfağa gidip Sarah'a çayı getirmesini söyle.»

— «Fakat daha altı olmadı ki, Robert belki gelir.»

— «Gelmez, biliyorum. Ben kardeşimi iyi tanırım. Düşüncesini halinden belli eder.»

Şu şüphe ne kötü şeydir... Fakat hayal kırıklığı ondan da beter... Bunların acısını dünya üzerinde bilmeyen kimse yoktur. Caroline, emre boyun eğerek mutfağa gitti. Sarah, kendine bir elbise dikmekle meşguldü...

Genç kız, kuru bir sesle, «Çayı hazırlayacakmışsın» dedi, sonra da kollarını mutfak sobasının üzerine dayayıp düşünceye daldı.

— «Çok bitkin görünüyorsun, Caroline... Bunun da sebebi kuzininin seni bütün gün çalıştırması... Ne fena.»

— «Yanılıyorsun, Sarah.»

— «Yoo, ben biliyorum. Şu anda dokunsalar yok yere ağlayacaksın... Sebebi de malûm; bütün gün dikişin başında oturdun... Bir kediyi bile saatlerce aynı yerde oturtsan sinir hastalığına tutulur.»

— «Sarah, hava yağmurlu olduğu zaman beyefendi eve erken gelir mi?»

— «Hiç vaki değildir. Fakat her ne sebeptense bugün fikrini değiştirmiş...»

— «Ne demek istiyorsun?»

— «Hiiç, Bay Robert geldi de... Beş dakika önce tulumbadan su çekmek için bahçeye çıkmıştım Murgatroyd'un atı ahıra götürdüğünü gördüm. Herhalde Bay Robert de Joe Scott'la beraber idarededir.»

— «Herhalde yanıldın.»

— «Niçin yanılayım? Tabiî beyefendinin atını tanıyorum.»

— «Fakat kendisini görmedin ki.»

— «Evet ama sesini duydum. Joe Scott'a yeni makinelerin bir haftaya kadar geleceğini söylüyordu. Bu defa Stilbro'dan dört asker kiralayacakmış...»

— «Sarah, elbise mi dikiyorsun?»

— «Evet, beğendin mi?»

— «Fevkalâde. Sen çayı hazırla. Kolu ben sana biçerim. Elbiseye süs de koymalı. Bende ona gidecek kumaş ve kurdele var, yarın getireyim.»

— «Çok teşekkür ederim, hanımcığım.»

— «Hadi çabuk ol. Evvelâ efendinin ayakkabılarını ortaya çıkar. İçeri girince çizmelerini ayağında tutmak istemez. Ayak seslerini duydum; geliyor.»

— «Hanımcığım, yanlış kesiyorsunuz...»

— «Sahi.. Neyse, fazla kesmedim.»

Mutfak kapısı açıldı: Bay Moore, sırılsıklam ve soğuktan donmuş bir halde içeri girdi. Caroline, başını ha-

fifçe yan tarafa çevirmişti, fakat nedense, kumaşın üzerine daha iğilip saklanmayı uygun buldu... Yüzündeki ifadeyi değiştirmek istemişti, fakat buna muvaffak olamadan Robert'le gözgöze geldi.

— «Artık senden ümidi kesmiştik. Erken gelemiyeceğini söylediler de..»

— «Fakat söz vermiştim... Hiç olmazsa sen beni beklemişsindir değil mi?»

— «Hayır Robert, bu kadar şiddetli yağmur yağarken böyle birşeyi düşünmek cesaretini dahi gösteremedim. Sen iyice ıslanmışsın... Hemen gidip üstünü değiştir. Eğer soğuk alıp da hastalanırsan buna biz sebebiyet vermiş olacağız..»

— «İçim ıslanmadı. Ceketim yağmur geçirmez. Yalnız kuru ayakkabıya ihtiyacım var... Haaah, işte... birkaç mil, soğukta, yağmur altında, rüzgâra karşı gelerek yürüyünce insan şöyle sıcak bir sobayı nasıl özlüyor biliyor musun?»

Robert, mutfak sobasının önünde durmuş ellerini oğuşturuyordu. Caroline, Robert'in yanına geldi. Robert, mutfağın raflarına göz gezdiriyordu. Bir ara başını aşağı indirdi, bakışları Caroline'ye takılmıştı. Genç kızın masum çehresinden saadet ve neşe fışkırıyordu. Sarah, elinde tepsiyle salona gitmişti. Robert, elini kuzininin omzuna koydu ve genç kızı alnından öptü.

Caroline, sanki bu buse dudaklarındaki mühürü sökmüş gibi birden konuştu:

— «Ah, gelmeyeceğini düşündüğüm zaman çok üzgündüm; şimdi hemen hemen mesut sayılırım. Sen de mesut musun, Robert? Eve gelmek hoşuna gidiyor mu?»

— «Zannederim gidiyor. Hiç olmazsa bu akşam, vaziyetimden memnunum.»

— «Makineler ve mücadelelerle kendini harab etmediğinden emin misin?»

— «Şimdilik hayır.»

— «Burasının sana küçük geldiği ve sevimsiz bir yer olduğu fikrinde ısrar ediyor musun?»

— «Şu anda hayır.»

— «Zengin ve nüfuzlu dostlarının seni unutmalarına üzülmediğine dair teminat verir misin?»

— «Artık sual sormak yok. Eğer benim zengin ve nüfuzlu kimselerden merhamet beklediğimi zannediyorsan, yanılıyorsun. Ben sadece vasıta istiyorum... Bir mevki ve meslek peşindeyim o kadar...»

— «Ki bunu da kendi istidadın ve iyiliğin sayesinde sağlayabilirsin. Sen büyük bir adam olmak için yaratılmışsın Mutlaka büyük bir adam olacaksın.»

— «Eğer şimdi hakikaten cânı yürekten konuşsaydın, bana ne gibi bir nasihat verirdin çok merak ediyorum... Fakat bunu senden daha iyi biliyorum... Acaba bir netice sağlanabilecek miydi? Evet, sefalet, iflâs ve üzüntü... Ah, Caroline, hayat senin zannettiğin gibi değil.»

— «Fakat sen benim tanıdığım insansın.»

— «Değilim.»

— «Öyleyse tahminimden daha üstünsün?»

— «Daha beterim.»

— «Hayır, hayır, senin iyi bir insan olduğunu biliyorum.»

— «Nereden biliyorsun?»

— «Görünüşün öyle... Bunu ben de hissediyorum.»

— «Nereden hissediyorsun?»

— «Kalbimde...»

— «Ah, demek beni kalbinle muhakeme ediyorsun? Halbuki kafanla muhakeme etmen lâzımdı...»

— «Meraklanma onu da yapıyorum ve o zaman bana gurur veriyorsun. Robert senin hakkındaki düşüncelerimin hepsini bilmene imkân yok »

Robert Moore'nin esmer çehresine renk geldi. Dudaklarında hafif bir tebessüm vardı, fakat bunu kahkahaya çevirmiyordu. Gözlerinin içi gülüyordu, fakat gene de kaşları çatıktı.

— «Benim hakkımda düşünürken çok titiz davranmalısın, Caroline. Erkekler son derece egoist mahlûklardır, senin hayalinde canlandırdıklarına benzemezler... Onları anlamak da kolay olmaz. Ben de hemcinslerimden daha iyi bir matah değilim.»

— «Bunun aksini iddia etseydin, sana bu derece ehemmiyet vermezdim. Çok mütevazi bir insan olduğun için sana güveniyorum.»

Robert, birden başını öbür tarafa çevirerek sordu. «Yoksa bana iltifat etmek mi istiyorsun?» Sert bakışları, kızın yüzünde dolaşıyordu.

Caroline, genç adamın birden parlamasına gülerek, «Hayır», diye cevap verdi, genç kız bu mevzuda daha fazla bir şey söylemeyi lüzumsuz addediyordu.

— «Benim o sözleri iltifat zannedip zannetmemem de seni pek ilgilendirmiyor, öyle mi?»

— «Evet.»

— «Demek kararlarında ısrar ediyorsun?»

— «Zannederim.»

— «Peki, kararların nedir, Caroline?»

— «Düşüncelerimin bir kısmını anlatıp gerisini tamamen sana bırakmak.»

— «Yani akrabamın, benim en iyi arkadaşım olduğunu mu söylemek istiyordun?»

— «Evet, tam üstüne bastın. Ben senin en samimî dostunum, Robert.»

— «Ben de senin dostunum ama tesadüfler ve hâdiseler ne gibi değişiklikler yaratacak bilinmez ki...»

— «Herhalde bana düşman olmazsın.»

Sarah'la Hortense, bu esnada mutfağa girdiğinden Caroline'nin suali cevapsız kaldı. Hortense, sütlü kahvenin iyi pişmemiş olmasından şikâyetçiydi. Ömründe bu derece fena pişirilmemiş bir sütlü kahve içmediğini söylüyordu... Tabiî Sarah da kendini müdafaaya çalışıyordu... Onlar münakaşa ederlerken Caroline'yle Robert, salona döndüler. Hortense yanlarına gelinceye kadar da Caroline biraz evvelki sualini tekrarlamak fırsatını buldu. Robert, «Buna imkân var mı?» diye söylendi ve kuzininin omzunu okşadı. Sonra yanyana masanın başına oturdular.

Hortense, artık İngiliz ahçılarını tenkide başlamıştı. Tabii bir taraftan da Belçika kadınlarının marifetlerini öve öve bitiremiyordu... Nihayet daha fazla dayanamıyan Bay Moore, «Sana Belçikalı bir hizmetçi bulayım mı?» diye takıldı... Moore, kalabalık arasındayken daima ağır başlı, ciddî bir adam pozu takındığı halde, evde neşesi yerindeyken gayet şakacı bir adam oluyordu.

— «Hıh Belçikalı hizmetçi mi dedin?... Ayol Belçikalı bir kız burada on gün bile yaşayamaz. Fabrikandaki o genç koketler onu alaya alırlar. Sen çok çok iyi bir

insansın, sevgili kardeşim... Sözlerimle başını ağrıttığım için özür dilerim, fakat bu ev işlerinde neler çektiğimi bilemezsin, artık canıma tak dedi vallahi... Mamafih, sevgili anneciğimin de aynı sıkıntıyı çektiğini hatırlıyorum... Dünyanın her tarafında bu hizmetçilere birşeyler oldu... Şımardılar galiba...»

Robert Moore, annesinin halini de hatırlıyordu. Robert'e karşı son derece müşfik bir anneydi. Fakat işte tıpkı sevgili kardeşinin yaptığı gibi bütün gününü hizmetçilere bağırmakla geçirirdi. Robert, bu mevzuu daha fazla kurcalamak istemediğinden kardeşini gitar çalmaya zorladı. Annesinin sevdiği şarkıları dinlemek istiyordu bu akşam...

Dünya üzerinde şefkat kadar tesirli hiç bir şey yoktu... Aile kavgaları derhal kaybolur ve aradaki sevgi bağı kuvvetlenir. Kardeşinin nezaketine hayran olan Hortense'nin çehresinde bir saadet ışığı parlamıştı. Sabahki aksiliğinden eser yoktu... Hani bayağı güzel bir kadın oluvermişti, birkaç dakika içinde... Robert'in istediği şarkıları duyarak çalıp söyledi. Zira bu melodiler ona çok sevdiği bir insanı ve güzel gençlik günlerini hatırlatıyordu... Caroline'nin de onu dikkat ve alâkayla dinlediğini gördü ve bu onun neşesini bir kat daha arttırdı. Hele programın sonunda genç kızın «Ah, keşke ben de sizin gibi gitar çalıp şarkı söyleyebilseydim...» diye dert yanması fevkalâde iyi karşılandı. Fakat tabii bunun arkasından hemen nasihat faslı da başlamıştı:

Nasıl Roma birgün içinde kurulmamışsa, Bayan Hortense Moore'nin tahsili de kısa bir zaman içinde bitmemişti. Bu güzel neticeyi büyük bir gayret sarfederek kazanmıştı. Hortense çalışkanlığıyla daima iftihar ederdi. Zaten hocaları da böyle büyük bir istidadın bu ka-

dar çalışkan bir insanda mevcut olmasından duydukları memnunluğu kaç kereler Hortense'ye açıklamışlardı... Artık Hortense bir defa kendini anlatmaya başladı mı, lâfın sonu bir türlü gelmezdi..

Nihayet, konuşmaktan yorulup eline yününü alarak bir köşeye çekildi. Tatlı çıtırtılarla yanan şömine, insana ferahlık veren aydınlık küçük odayı pek sevimli ve mesut bir köşe haline getirmişti.

Robert, kuzininin yanına oturarak, «Şimdi ne yapalım, Caroline?» dedi.

— «Sen karar ver, Robert...»

— «Herhalde satranç oynamayalım değil mi?»

— «Hayır.»

— «Domino yahut iskambil de istemezsin.»

— «Hayır, hayır, ikimiz de sadece ellerle oynanan sessiz oyunlardan nefret ediyoruz, değil mi?»

— «Zannederim, öyle. Şu halde skandallardan bahsedelim.»

— «Evet ama hangi skandal? Şahsiyetini paramparça edecek kadar alâkalandığımız herhangi bir kimse var mı?»

— «Ben kendi hesabıma hayır derim.»

— «Ben de... Fakat aramıza üçüncü yahut dördüncü bir şahsın girmesini istemeyişimiz çok garip. (Caroline sözlerinin burasında, Hotense'ye telâşlı bir nazar fırlattı.) Saadetimizle ilgili mevzularda o kadar egoist davranıyoruz ki içinde bulunduğumuz dünyanın şimdiki hali bizi hiç ilgilendirmiyor. Mamafih, maziyi düşünmek hiç şüphesiz çok tatlı olur... Yıllardanberi mezarlarında uyuyan insanların tekrar yanımıza gelip bize düşüncelerini ve hayatlarını anlatmaları hoşumuza gider kanaatindeyim.»

— «Kim konuşacak? Hangi dilde konuşacak? Fransızca mı,»

— «Fransız aslından gelme dedelerin, İngiliz dedelerin kadar serbest, tatlı ve tesirli konuşamıyorlar, Robert... Bu akşam bir İngiliz olacaksın, Robert... Senden İngilizce bir kitap okumanı istiyorum.»

— «Eski bir kitap mı olsun?»

— «Evet, sevdiğin eski bir kitap olsun... Onun içinden sana uyacak bir parçayı seçmek istiyorum. Bu, ruhunu uyandırıp müzikle dolduracaktır; tıpkı senin kalbin bir liri andırıyor, Robert, fakat hayatının mühim bir kısmı boyunca bu çalgıyı çalacak kimse çıkmamış hep sessiz kalmış.»

— «Shakespeare'den okuyayım mı? İster misin?»

— «Onun ruhunu yanında hissetmeli, zihninin kulağıyla sesini dinlemelisin. Hattâ onun ruhundan bir parça da senin ruhuna eklenmeli... Sana biraz heyecan vermesini istiyorum.»

Hortense, yününden başını kaldırıp, «Aman yarabbi bu kız neler söylüyor...» diye bağırdı.

— «Sen ona aldırma, ablacığım, bırak istediği kadar konuşsun. Bu gece hoşuna giden şeylerden bahsetmesini istiyorum. Bazan kardeşine karşı çok insafsızca davranıyor ama, bu halinin hoşuma gittiğini de itiraf etmek lâzım. Onun için dediğim gibi sen aldırma.»

Caroline, kitap rafında bir hayli arandıktan sonra istediği kitabı bulmuş olmalı ki, biraz sonra yüzü gülerek Robert'in yanına geldi:

— «İşte Shakespeare cildi. Al, 'Coriolanus' trajedisini oku.»

— «Peki, öyleyse sen de yanıma gel de yanlış telâffuz ettiğim kelimeler olursa düzelt.»

— «Ben hoca sen de talebesin ha... Shakespeare de bizi aydınlatacak olan ilim...»

— «Öyle görünüyor.»

— «Sen de Fransızlar gibi düşünüp şüpheciliğe kalkmayacaksın. Alay etmek de yok, anlaşıldı mı?»

— «Vallahi bilemem.»

— «Eğer böyle birşeye kalkarsan, kitabı kaldırırım. Ben de şapkamı paltomu giyip eve giderim.»

— «Otur şuraya... Başlıyorum.»

Hortense lâfa karıştı, «Bir dakika müsaadeni rica ederim, Robert. Ailenin erkeği kitap okumaya başlayınca, kadınlar her zaman ya dikiş dikmeli, yahut da iş işlemeli. Caroline, sevgili yavrum, hadi işini al.»

Caroline'nin suratı asıldı. «Lâmba ışığında gözlerim birşey görmüyor. Gözlerim de yoruldu; hem de iki işi birarada yapmama imkân yok. Eğer dinlersem iş yapamıyorum, iş yaparsam lâyıkıyla dinliyemiyorum.»

— «Ah yarabbi, şu zamane gençleri yok mu?» Hortense'nin gene canı sıkılmıştı.

— «Ablacığım, bu akşamlık onu affet de dikişini bırakıp sadece dinlesin. Bütün dikkatini bana vermesini istiyorum. Bakalım aksanım nasıl? Sonra kitabı gözleriyle takip etmesi lâzım.»

Robert, bunları söyledikten sonra bir kolunu Caroline'nin koltuğunun üstüne dayayıp okumaya başladı. Kitabı Caroline'ye yaklaştırmıştı.

Coriolanus'un (*) daha ilk cümlelerinde Robert kendini eserin havasına kaptırdı. Caius Marcius'un şehir halkına sarfettiği o zalimce sözleri öyle benimseyerek okumuştu ki... Gerçi Robert, Marcius'un sözlerine hak verdiğini itiraf etmiyordu, ama içinden böyle düşündüğü belliydi. Caroline, gülerek genç adamın yüzüne baktı:

— «Daha şimdiden çok mühim birşey öğrendim. Aç kalan vatandaşlarına acımayan, onlara hakaret eden bu mağrur askerle aynı fikirdesin.»

Robert, okumaya devam etti. Harp kısımları onu pek sarmıştı. Bunların artık modasının geçtiğini söylüyordu. Fakat Marcius ile Tullus arasındaki konuşmalara bayılmıştı. O kadar ki, uzun müddet eser hakkında bir şey söylemeyi aklına dahi getirmedi...

Piyesin komik kısımlarını iyi okuyamıyordu. Caroline kitabı eline alıp bu kısımları okudu. Genç kız, bunu çok iyi beceriyordu. Hattâ hiç kimse Caroline kadar başarılı okuyamaz da denilebilirdi...

Cariolanus muzaffer; Coriolanus felâkete uğramış; Coriolanus ortadan yok olmuştu... Robert, bunları yıldırım hızıyla takip ediyordu. Artık kendi evinde değil, Coriolanus'un vatanında, onun sarayındaydı.

Kuzini kitabı kapadıktan on dakika sonra Caroline sordu. «Şimdi Shakespeare'yi hissedebildin mi bari?»

— «Zannederim.»

(*) İngiliz şairi Shekespeare'nin bu ismi taşıyan trajedisi, annesinin kaprislerine kurban olan bir Romalı kumandanın hikâyesidir.

— «Peki Coriolanus'da sana benzeyen birtakım vasıflar da buldun mu?»

— «Belki de...»

— «O adam büyük olduğu kadar da kabahatli değil miydi?»

Robert başını salladı:

— «Kabahati neydi? Şehir halkının ondan nefret etmesinin sebebi neydi? Halk niçin onu yoketti?...»

— «Cevabını sen ver.»

— «Söylemeye lüzum var mı: Çalıştırdığın adamlara karşı kibirli davranmamalısın. Seni onlara yaklaştıracak fırsatlardan istifade etmesini bilmelisin. Bir ricada bulunurken de sanki emir veriyorınuş gibi tavırlar takınmamalısın...»

— «Senin piyesten çıkardığın ahlâk dersi bu ha? Bütün bunlar nereden aklına geldi?»

— «Senin iyiliğini istememden... Daima rahat, huzur içinde yaşamanı istiyorum, sevgili Robert, son günlerde kulağıma çalınan lâflardan tehlikede olduğunu öğrendim...»

— «Bütün bunları sana kim söylüyor?»

— «Amcam senden bahsederken duyuyorum. Senin serin kanlılığından, irade kuvvetinden, düşmanlarına meydan okuyuşundan sitayişle bahsediyor. Bilhassa kötülerin yanında alçalmayışından çok memnun.»

— Böyle birşeyi sen ister miydin?»

— «Hayır, asla: kendini alçaltmanı arzu etmem. Fakat nedense çalışan bütün işçilere «kötü» vasfının lâyık

görülmesini doğru bulmuyorum. Onlara hep fena muamele yapılıyor.»

— «Sen biraz fazla demokratsın, Caroline... Amcan bunları bilse ne derdi acaba?»

— «Biliyorsun ki, ben amcamla pek seyrek konuşuyorum ve katiyyen bu mevzulara temas etmiyoruz: dikiş ve yemekten başka hiç bir şeyi kadınların anlayamayacaklarını zannediyor ve başlarından büyük işlere burunlarını sokmalarına taraftar değil.»

— «Peki, bana nasihat verirken ele aldığın mevzuları iyice anladığına, bildiğine kani misin?»

— «Seni ilgilendiren kısımları anlıyorum. Çalıştırdığın adamların seni sevmeleri elbetteki nefret etmelerinden daha iyi ve eminim ki müşfik davranmak kibirden daha iyi iş görecektir... Şayet Hortense'ye ve bana karşı kibirli, sert tavırlar takınsaydın seni sever miydik? Arasıra bana karşı soğuk davranınca, ben aldırmayıp eskisi gibi müşfik davranabiliyor muyum?»

— «Bu akşam dil, siyaset ve ahlâk mevzuunda kâfi derecede ders aldım. Şimdi sıra sana geldi. Hortense, bana geçen gün zavallı Fransız şairi Andre Chénier'in «Genç Mahkûm» isimli bir şiirini pek sevdiğini ve uzun müddet tesiri altında kaldığını söyledi. O şiir aklında mı? Bana birazını okuyabilir misin?»

— «Tabiî.»

— «Yalnız acele etme ve aksanları unutma.»

Caroline, alçak titrek bir sesle şiiri okumaya başladı, fakat okudukça açılıyordu. Son üç kıt'ayı gayet güzel okudu.

Başlangıçta Robert, başı önünde dinliyordu, fakat

sonra arkasına dayanarak gözlerini Caroline'ye dikti. Genç kız öyle bir yerde otıruyordu ki, Robert'in nereye baktığını iyice anlaması imkânsızdı... Caroline'nin yanaklarına renk, gözlerine ışık gelmişti. Bu akşam, en basit çizgileri bile iyice meydana çıkmıştı yüzünün... Şu anda ona güzel demek mümkündü. Böyle bir yüz, insanda sadece bir hayranlık hissi uyandırmakla kalmazdı, daha samimî bir arkadaşlık, belki sevgi ve alâka yaratırdı. Şiiri bitirdikten sonra Caroline, Robert'e döndü ve gözlerini onun gözlerine dikti.

Mesut, şakrak bir çocuk tavrıyla «İyi okuyabildim mi?» diye sordu.

— «Vallahi bilmiyorum.»

— «Niçin bilmiyorsun? Dinlemedin mi yoksa?»

— «Hem dinledim, hem de seyrettim. Sen şiire meraklı mısın, Caroline?»

— «Hakikî bir şiir bulduğum zaman onu ezberleyip, kendimin bir parçası haline getirmeden katiyyen rahat edemem.»

Robert, birkaç dakika hiç konuşmadı. Saat dokuzu çalmıştı. Sarah içeri girdi ve Bay Helstone'nin hizmetçisinin Caroline'yi almak üzere geldiğini haber verdi.

Caroline, «Öyleyse artık bu akşama bitmiş gözüyle bakabilirim,» diye söylendi. «Bir daha da buraya kimbilir ne zaman geleceğim?»

Hortense, bir müddettenberi uyuklayıp duruyordu. Caroline'nin bu sualini duymadı bile...

Robert, kızın mantosunu alıp giymesine yardım ederken, «Akşamları sık sık buraya gelmende bir mahzur yok ya?» diye sordu.

— «Gelmeyi ben de istiyorum ama rahatsız etmekten korkarım. Yani çağırmanız için sizi zorlamayı da düşünmedim... Bunu anlamalısın.»

— «Seni gayet iyi anlıyorum, yavrum. Bazan bana zengin olmayı istememe mevzuunda konferanslar veriyorsun, Caroline; eğer ben zengin olursam sen her zaman burada kalmalısın; esasen yerin daima benim yanımdır.»

— «Bu çok hoş... Fakat sen çok, pek çok fakir bile olsan gene hoş... Allah rahatlık versin, Robert.»

— «Seni eve kadar götürmeyi vaadetmiştim.»

— «Biliyorum, fakat unutmuşsundur diye düşündüm. Hatırlatmayı istediğim halde bunu nasıl yapacağımı bilemiyordum. Fakat gitmek ister misin? Çok soğuk bir gece; hem Fanny de geldiğine göre senin rahatsız olmana lüzum yok.»

— «Al şu muflonunu, yavaş yürü de Hortense uyanmasın.»

Eve kadar olan yarım millik mesafe çabucak katedilmişti. Robert kuzinini öpmek lüzumunu hissetmeden ayrıldı; fakat Caroline gene de saadetten kabına sığamıyordu. Robert, o gün genç kıza karşı bilhassa nâzik davranmıştı. Kompliman falan yapmamıştı ama hareketleri, bakışları ve sesindeki dostça ifade kâfiydi.

Robert'e gelince... Genç adam eve pek kederli ve sinirli döndü. Tahta parmaklığa dayanıp, karanlık değirmeni uzun müddet seyretti, «Bu iş böyle gitmez» diye söyleniyordu. «Bu zayıflıktan başka bir şey değil... Mamafih ben gayet iyi biliyorum, vaktiyle de aynı hal başıma gelmişti: tamamen muvafıktır. Yarın hepsi geçip gidecek...»

DÖRDÜNCÜ KISIM

Papazlar Akşamı Çayında

KAROLİNE HELSTONE, henüz onsekiz yaşındaydı; artık bu yaşta bu kızın hayatına şekil vermesi icabeder. O zamana kadar masal dinleriz, güzel romanlar okuruz, bazan kahramanlarla beraber sevinir, bazan da gene onlarla beraber üzülürüz. Hemen her dakika bir hayal âlemindeyizdir. Dünyamız kahramanlarla dolu bir dünyadır. Geceleri gökte seyrettiğimiz ay, ne muhteşem bir şeydir... Güneşimiz ise yanan bir cennettir... Tanrıların dünyası...

Onsekiz yaşında ise artık cüceler ülkesi geride kalır ve hakiki dünya önümüzde belirir. Mamafih, bu dünyanın kıyıları daha bir hayli uzaktadır: o kadar güzel, o kadar sakin bir görünüşleri vardır ki onlara erişmek için can atarız. Hayatta ele geçecek herşeyi zorla, uğraşarak, didinerek almamız lâzımdır. Cefa çekmeyen sefa süremez...

Fakat onsekiz yaşındayken bunların farkına varamayız. Ümit bize güldüğü zaman ve yarın için birçok şeyler vaadedince ona inanırız. Yolunu kaybetmiş bir melek gibi aşk kapımıza geldiği zaman hemen onu da sevinçle içeri alır, sarılırız. Titrediğini asla göremeyiz,

kusurlarının ise asla farkına varmamıza imkân yoktur. Onun bizi zehirlemesinden de korkmayız.

Caroline, eve geldikten sonra gecenin geriye kalan kısmını amcasıyla beraber geçirmeyi hiç istemiyordu. Dua çanı çalıncaya kadar amcasının yanına gitmedi. Akşamları Bay Helstone'nin tatlı sesiyle incilden parçalar okuması âdetti. Dua faslı bitince yeğeni Bay Helstone'ye doğru bir adım attı:

— «Allah rahatlık versin amcacığım.»

— «Ooo, dur bakalım, bütün gün gezdin... Yemeği dışarda yedin, daha neler de neler yaptın kimbilir?»

— «Sadece Hollow'a gittim.»

— «Derslerini öğrendin mi bari?»

— «Evet.»

— «Bir de gömlek diktin mi?»

— «Daha bitmedi »

— «Neyse bu kadarı yeter. İğneyi elinden bırakma; gömlek dikmesini, elbise dikmesini ve pasta yapmasını öğren, böylece günün birinde aklı başında marifetli bir kadın olursun... Şimdi odana git, benim biraz işim var.»

Genç kız, küçük yatak odasına çekilmişti. Beyaz geceliğini giydi, uzun saçlarını çözdü ve taramaya koyuldu. Bir ara yorulduğunu hissedince tarağı bırakıp yerdeki halıya bakarak hayale daldı. Caroline'nin halıda gördüğü şeyler, hepimizin onsekiz yaşındayken gördüğümüz hayallerden farksızdı...

İçindeki düşünceleri onunla konuşuyordu. Herhalde pek güzel şeyler anlatmış olmalıydı ki Caroline, düşüncelerini dinlerken tatlı tatlı da tebessüm ediyordu. Artık kederin ona bir daha hiç yaklaşmayacağını, güzel,

güneşli mesut günlerin kendisini beklediğini düşünüyordu.

Onun kanaatince, «İnsanlar âşık olunca evlenirlerdi. Şimdi ben Robert'i seviyorum, onun da bana âşık olduğuna şüphe yok. Bunu evvelce de bir çok kereler aklımdan geçirmiştim, fakat bugün artık iyice hissettim. Şiiri okuduğum zaman Robert'in gözleri hakikati kalbime bildirdi. Bazan onunla konuşmaktan korkuyorum. Öyle ya fazla müteşebbis görünmem, bilmeden bir teklifte bulunmam, gevezeliklerimle onu rahatsız etmem, benim hakkımda yanlış bir kanaat edinmesine sebep olabilir... Fakat bu akşam onunla istediğim şekilde konuşabilirdim. Vaziyeti çok müsaitti. Yolda yürürken ne kadar müşfikti...

Onun hareketleri hiç bir erkeğinkine benzemiyor. Mânâsız, saçma iltifatlarla benim canımı sıkmadı. Kitaplarda okuduğumuz erkeklerden ayrı bir insan Robert... Eğer benimle evlenirse ona iyi bir zevce olurum: kusurlarını söylemekten çekinmem tabiî (zaten onun kusurları pek az ya...) fakat gene de Robert'i mesut etmek için elimden gelen her türlü fedakârlığı yaparım. Yarın bana karşı soğuk davranmıyacağından artık eminim. Hattâ yarın ya kendisi buraya gelecektir, yahut da beni oraya çağırtacaktır.

Caroline, saçına son bir tarak darbesi daha vururken aynadaki hayalini seyretti. Vaziyeti ümit kırıcı değildi... Bir an evvel yatağına yatıp tatlı hayallere dalmak için acele etti.

Ertesi sabah da gene aynı neşeli havayı muhafaza ederek yatağından kalkmıştı. Amcasının kahvaltı odasına girdi, tatlı, yumuşak bir sesle «günaydın» dedi. Bu sert adam bile yeğeninin son günlerde güzelleştiğini se-

vimli bir genç kız olduğunu farketmişti. Ekseriyetle yeğenine karşı çekingen davranır, onunla konuşmaktan sıkılırdı. Fakat bu sabah Caroline ona anlatacak o kadar çok şey buluyordu ki... Genç kız erkenden bahçeye çıkmıştı. Amcasına hangi çiçeklerin açtığını saydı, bahçıvanın ne zaman geleceğini sordu... Sonra da kilisenin çan kulesine yuva yapan kuşlardan bahsettiler. Caroline, çan sesinin kuşları ürkütmesinden korkuyordu... Bay Helstone, kuşların da birleşmek hatasını işleyen diğer budalalardan farksız olduğunu söyledi.

— «Amcacığım, izdivaçtan bahis açıldığı zaman, hep bunu kötüleyerek konuşuyorsun; yoksa kadın ve erkeklerin evlenmelerine taraftar değil misin?»

— «Bekâr kalmak en doğrusu; bilhassa kadınlar için...

— «Bütün izdivaçların sonu kötü mü olur, amca?»

— «Milyonlarcası öyle olmuştur. Eğer herkes doğruyu itiraf etseydi belki de hepsinin berbat neticeler doğurduğu ortaya çıkardı.»

— «Senden bir çifti evlendirmeni istedikleri zaman hep canın sıkılır, Niçin?»

— «Çünkü, doğrudan doğruya çılgınlık addettiğim bir işe suç ortağı olmak hoşuma gitmiyor.»

Bay Helstone, hararetle konuşuyordu, sanki yeğenine bazı şeyleri anlatmak için böyle bir fırsat kollamış gibiydi. Caroline'ye düşüncelerini anlatmak istyordu. Fakat genç kız amcasının bu düşüncelerine bir türlü akıl erdirememişti.

— «Peki ama niçin? Niçin izdivaç çılgınlık olsun?

Eğer iki insan birbirini seviyorsa, niçin hayatlarını birleştirmek istemesinler?»

— «Birbirlerinden bıkarlar... Hem de bir ay içinde.. İki kişiden bir tanesi mutlaka ıstırap çeker...»

Caroline, bundan sonra söylediği sözleri, içinden gelerek neticesini fazla düşünemeden sarfetmişti:

— «Bunları duyan biri de senin hiç evlenmediğini, ihtiyar bir bekâr olduğunu zanneder, amca.»

— «Şimdilik öyleyim.»

— «Fakat vaktiyle evlenmiştin ya... Bu işi nasıl yaptın?»

— «Her erkek hayatında bir yahut iki defa çılgınlık yapar.»

— «Demek sen yengemden bıkmıştın, yengem de senden... Bir arada mesut yaşayamıyordunuz, bunun üzerine ayrılmaya karar verdiniz ha?»

Bay Helstone, dudağını büktü, alnı birden kırışmıştı. Caroline, konuşmaya devam etti:

— «Yengem sana göre bir kadın değil miydi? Ahlâkı fena mıydı? Ona alışamadın mı? Öldüğü zaman hiç üzülmemiş miydin?»

— «Caroline,» dedi, «umumî faraziyeleri, hususî hâdiselere karıştırma; her kaidenin mutlaka bir istisnası vardır. Suallerin de çok budalaca ve bebekçe şeyler... Kahvaltın bittiyse çanı çal da sofrayı toplasınlar.»

Kahvaltıdan sonra öğle yemeğine kadar amcayla yeğeninin birbirlerini görmeleri âdet değildi. Fakat bugün nedense yeğen odadan çıkacak yerde, pencerenin önüne gidip kanapeye oturdu. Bay Helstone, birkaç defa telâşlı

telâşlı etrafına bakındı, Caroline'nin odada kalmasına sinirlenmiş gibiydi, fakat genç kız hiç aldırmadı. Helstone de gazetesini okumaya daldı. Yeğeninin şu anda ne düşündüğü hakkında hiç bir fikri yoktu.

Caroline ise, amcasının karakterini tahlille meşguldü. Bunu daha evvelce de birçok kereler yapmıştı, fakat bu defa amcasının evlilik mevzuundaki düşüncelerini de nazarı itibara alıyordu. Şimdi amcasının yanında esrarengiz bir hayal daha belirmişti. Bu, babasının yarıyarıya hatırlayabildiği gölge halindeki hayaliydi.

Babasının yani Metthewson Helstone'nin kardeşi James Helstone'nin karakteri hakkında kulağına birçok şeyler çalınmıştı. Caroline, babasının iyi bir adam olmadığını, kendisine karşı asla iyi davranmadığını biliyordu. Büyük bir şehirde babasıyla beraber geçirdiği birkaç haftayı hatırladı. Pek karanlık hatıralardı bunlar... Kızcağız kendi kendine bakmak zorunda kalmıştı, onu giydirecek ne bir hizmetçi, ne de yemeğini pişirecek bir ahçı vardı. Halısız loş bir odada bütün gün kapalı kalmıştı. Yatağının doğru dürüst örtüsü bile yoktu. Babası sabahleyin erkenden Caroline'ye kahvaltı bile ettirmeden çıkıp gidiyor, akşamları ise eve döndüğü zaman laf söylenmesi imkânsız, deli, sarhoş bir adam oluyordu. Genç kız, orada hastalandığını hatırlıyordu. Bir gece çok hastayken babası odaya gelmiş ve onu öldüreceğini söylemişti. Caroline, ona yük oluyordu... Bereket ki kızın çığlıkları etraftan duyulmuş, komşular yardıma gelmişlerdi... O gün de Caroline'yi babasının yanından uzaklaştırmışlardı. Kız, bir daha babasının ancak ölüsünü görmüştü.

İşte babası böyle bir adamdı. Caroline'nin bir de annesi vardı; gerçi Bay Helstone, bu kadından hiç çe-

kinmezdi; Caroline, onu hiç görmemişti ama annesinin sağ olduğunu da biliyordu. Öyleyse bu kadın, bir sarhoşun karısıydı. Bu izdivaçtan ne beklenebilirdi ki?...

Caroline, başını amcasına çevirip acı, kuru bir sesle odanın sükûnetini bozdu:

— «Herhalde sen annemle babamın izdivacına bakarak evliliği kötülüyorsun. Eğer benim babamın yanındayken çektiklerimi annem de çekmişse zavallı kadının çok acı bir hayat sürdüğüne şüphe yok.»

Bay Helstone, kendisine bu şekilde hitap edildiğini duyunca hayret içinde yeğenine döndü. Acaba annesiyle babasından bahsetmeyi kızın kafasına kim koymuştu? Yeğenini yanına aldığındanberi yani oniki senedir Helstone, onların adını bile anmamıştı. Bu düşüncelerin sırf kızın kafasından çıkıp çıkmadığını da bilemiyordu.

— «Annenle baban mı dedin? Kim bahsetti onlardan?»

— «Hiç kimse; fakat babamı biraz hatırlıyorum ve anneme de acıyorum. Annem nerede?»

Bu «annem nerede» suali Caroline'nin ağzına belki binlerce defa gelmiş, fakat söylemeye cesaret edemiyerek yutmuştu.

Bay Helstone, «Hiç bilmiyorum,» diye cevap verdi, «Zaten onu pek az tanıyorum. Senelerdenberi de hiç haber almadım. Fakat nerede olursa olsun, seni hiç düşünmediği, aramadığı muhakkak; seni görmek istemediğinden de eminim. Hadi mektep vakti geldi... Kuzinine saat onda gidiyorsun, değil mi? Saat on oldu.»

Belki Caroline daha konuşurdu ama o esnada Fanny içeri girmiş ve kilisede çalışan işçilerin kendisini görmek istediklerini söylemişti. Helstone onları görmek için sabırsızlanıyordu; Caroline de evden çıkıp Robertlere doğru yollandı.

Yol yokuş aşağıydı. Onun için Caroline hemen bütün yolu koşarak katetti. Hareket etmek, temiz hava, Robert'i görmek ümidi genç kızın sıkıntısını çabucak dağıttı. Beyaz eve yaklaştığı sırada gözüne çarpan ilk şey, değirmenin kapısında duran Robert oldu. Sırtında bol kollu Hollanda gömleği, başında açık renk bir kasket, kuzininin geldiği tarafın aksine bakıyordu... Caroline bir ağacın altına gizlenip bir müddet Robert'i seyretti.

Hakikaten bu civarda Robert kadar yakışıklı bir kimse yoktu. İçinden «benim bir tanecik Robert'im» diye söylendi ve ona bir an evvel kavuşmak için adımlarını sıklaştırdı. Robert'e kalsa, Caroline'yi görür görmez oradan bir gölge gibi silinirdi ama şimdilik bu imkânsızdı, çaresiz, kuzininin selâmına mukabele etmek zorunda kaldı; bu gayet kısa sürmüştü: kuzenlere, kardeşlere, arkadaşlara velhasıl sevgililerden başka herkese yakışan bir selâmdı... Bir gece evvelki sevimli halinden eser yoktu. Yahut Robert'in göğsünde aynı kalp çarpmıyordu. Ne acı bir sükûtu hayal... Ne sert ve ani bir dönüş...

Kız, bu değişikliği hissettiği halde evvelâ inanmak istememişti. Robert, Caroline'nin yumuşak elini şöyle biraz olsun sıkıncaya kadar kızcağız kendini geri çekmek cesaretini gösteremedi. Robert'in gözlerindek o soğuk ifade birazcık değişmeden Caroline gözlerini ondan uzaklaştırmakta güçlük çekmişti.

Bu şekilde bir hayal kırıklığına uğrayan erkek sevgili birşeyler söyleyebilir, hattâ izahat bile isteyebilir; kadın sevgili ise hiç bir şey söyliyemez; söylediği takdirde netice çok kötü olur, utanç verici bir vaziyet doğar. Tabiat, böyle bir hareketi kızın kendi hislerine karşı isyan sayar ve bunun da acısını daha sonra kızın kalbinde müthiş bir pişmanlık yaratmak suretiyle çıkarır. Durumu olduğu gibi kabul etmeye bakın; sual sormayın; hiddet göstermeyin; işte akıllıca hareket etmek budur. Ekmek bulacağınızı ümid ediyordunuz, fakat taş buldunuz; taşı ısırarak dişlerinizi kırın ve şikâyete kalkışmayın. Manevî mideniz deve kuşunun midesi kadar sağlamdır, taşı hazmeder. Bir yumurta almak için elinizi uzattınız ve kader sizin avucunuza bir akrep sıkıştırdı. Hiç telâşlanmayın; parmaklarınızı hediyenin üzerine kapayın ve bırakın, hayvan avucunuzu ısırsın. Zararı yok; avucunuz ve parmaklarınız kâfi derecede işkence çektikten sonra akrep ölecektir. Siz de ağlamadan ıstırap çekmesini öğrenmiş olursunuz. Eğer imtihandan sağ çıkarsanız (bazılarının bu imtihana dayanamayıp öldükleri rivayet olunur) hayatınızın sonuna kadar zekâ üstünlüğü, irade kuvveti daima sizde kalır.

Fakat bütün bu bahsettiklerim Caroline Helstone'nin hisleriyle alâkalı değil, Robert'le aralarındaki münasebeti de izah etmiyor. Robert'in ona bir zararı dokunmamıştı ki; yalan da söylememişti; eğer ortada kabahatli görülecek biri varsa o da Caroline'ydi. Çektiği acı da gene kendi yüzündendi. İnsan sevmesi istenmeden âşık olurdu... Tabiî bir hadise belki hiç akla gelmeyecek derecede güzel bir netice doğurabilir ama bunu mutlaka uzun bir ıstırap devresinden sonra sağlamak mümkündür.

Hakikaten Robert arada sırada ona karşı bir zaaf

gösteriyordu... Fakat niçin? Çünkü Caroline, Robert'e karşı o derece müşfik davranmıştı ki, genç adam içinden gelmediği halde kıza samimiyet göstermek zorunda kalıyordu. Artık Robert, kendini iyice Caroline'den uzaklaştırmaya karar vermişti, zira istemediği halde zorla evlenmeye mecbur edilmekten korkuyordu. Şimdi Caroline ne yapacaktı? Hislerini saklayacak mıydı? Yoksa açığa mı vuracaktı? Robert'i kendine çevirmeye mi zorlayacaktı? Yoksa kendi içine çekilmeyi mi tercih edecekti?

Eğer Caroline zayıf karakterli bir kızsa birinciyi yapacağı muhakkaktı. Şayet bir parçacık aklı selimi varsa kendi kendini idare edecekti. Hayatı anlamaya başlayacak, acı hakikatleri tabiî karşılayacak ve çözülmesi güç problemler üzerinde serin kanlılıkla muhakeme yürütecekti.

Genç kızda bir parça akıl olduğu anlaşıldı. Çünkü Robert'in hareketini şikâyet etmeden, sual sormaya lüzum görmeden sineye çekmişti. Hattâ bir damla göz yaşı bile akıtmadan, kılı dahi kıpırdamadan her zamanki gibi kuziniyle ders yapmaya gitti.

Akşam eve dönüp de yemekten sonra odasında yalnız kalınca onu üzen mesele, «Bugünü nasıl geçireceğim?» oldu.

Dün gece, akşamı gene Robert'le beraber ve mesut bir şekilde geçireceğini düşünmüştü. Hatasını bu sabah öğrenmişti, fakat hâlâ da bir türlü rahat edemiyordu. Halbuki bir daha Robert'in onun yanına gelmiyeceğinden ve kendisini gece alıkoymayacağından da emindi.

Birçok kereler Robert, akşam çayına onlara gelmiş, amcasıyla beraber saatlerce oturmuştu. Amcasının ya-

nında Caroline'ye karşı gayet resmî davranmakla beraber, gene de ona hitab ederken sesinde bir yumuşaklık hissedilirdi. Vedalaşırken bile takındığı tavırlar ümit vericiydi. Robert, hiç beklenmediği bir anda Caroline'lere gelmeyi âdet edinmişti. Şimdi de genç kızın içinde bir ses, Robert'in bu akşam geleceğini fısıldıyordu. Bunun tamamen yalan olduğunu biliyordu, fakat işte dinlemekten de kendini alamıyordu.

Kitap okumaya çalıştı. Zihni darmadağınıktı. Dikiş dikmeye çalıştı, iğneyi her batırışı ona azap veriyordu, bu tahammülü imkânsız bir işti; masasının başına geçip Fransızca tahrir yazmak istedi, fakat kalemi sadece yanlış kelimeler karalıyordu.

Birden kapı acı acı çalındı. Caroline'nin yüreği oynamıştı, hemen koşup, oda kapısından dışarı başını uzattı. Fanny tam Robert'in boyunda bir erkek misafiri içeri alıyordu. Caroline, bir saniye bunun Robert olduğunu düşündü, fakat ikinci saniyede ümitleri suya düştü; Bay Holstone'yi soran ses herşeyi berbat etmişti; bu, Robert'in değil, Bay Malone'nin sesiydi. Bay Malone, yemek odasına alınmıştı, herhalde Helstone'yle beraber son kalan içkileri bitireceklerdi.

Briarfield'de, Whinbury yahut Nunnely'de herhangi bir eve bir papaz misafir gitti mi, arkasından ikincisinin, üçüncüsünün, hattâ dördüncüsünün gelmesi âdetti. Bu papazların birbirleriyle sözleşmelerinden doğan bir hareket değildi, fakat papazlar, nedense daima ayni işleri yapmaktan haz duyuyorlardı. Meselâ, Donne, Malone'nin evine gitmiş onu bulamamıştı. Ev sahibinden gittiği yeri öğrenince, hiç tereddüt etmeden arkadaşının peşinden gelmişti. Sweeting de ayni sebeplerden dolayı Helstone'lere gelmişti. İşte böylece o akşam, kapının zili

tam üç defa çalıp, Caroline'yi boş yere heyecanlandırdı ve evi hiç de sevmediği misafirlerle doldu. Genç kız asıl bunların akşam çayına kalmalarından korkuyordu. Bilhassa bu üç arkadaşa çay hazırlamaktan nefret ederdi. İnsanlar ne kadar da değişik oluyor. İşte bu adamların üçü de gençti. Robert gibi tahsilliydiler de, fakat Caroline'nin nazarında ne kadar başkaydılar... Onların varlığı resmen can sıkıyordu. Robert'inki ise genç kızın içini açıyordu.

Fakat mesele bu kadarla da kapanmadı. Kader, bu akşam Caroline'ye dört misafir daha yolluyordu... Bir paytona yerleşmiş dört kadın, Whinbury'den yola çıkmıştı. Yaşlıca bir kadın ve üç kızı, o civarın âdetlerine uyarak, Caroline'yi ziyarete geliyordu. Evet dördüncü defa kapının zili çaldı: Fanny oturma odasına gelip şu haberi vermişti:

— «Syke kardeşlerle anneleri...»

Caroline, misafir karşılayacağı zaman, sinirli sinirli ellerini oğuşturmayı, biraz kızarmayı ve telâşla kapıya doğru yürümeyi âdet edinmişti. İçinden de o anda buralardan uzakta Jericho'da olmayı isterdi... Böyle hallerde genç kız bir hayli telâşa düşüyordu. Bir sene kadar mektepte de okuduğu halde, nedense misafirlere alışamamıştı. Şimdi de kederli kederli ellerini oğuşturarak misafirlerin içeri girmelerini bekliyordu.

Nihayet, uzun boylu kadın kapıda göründü. Etrafa iltifat savurmayı kendine meslek edinmişti, bilhassa din adamlarına ve ailelerine karşı zaafı vardı. Arkadan üç kızı sökün etti. Üçü de gösterişli giyinmiş, oldukça güzel, yaşlarını başlarını almış kızlardı.

İngiliz köylerinde kadınlar en fazla şu noktaya dikkat etmelidirler: Genç, yaşlı, güzel, çirkin sevimli, sıkıcı bütün kadınların çehrelerinde şöyle bir ifade belirir:

«Biliyorum... Gerçi bununla övünmüyorum ama, güzelliklerin hepsi bende toplanmış, herşeyin mükemmeli bende var... Rakiplerim ayni elbiseleri giyseler ayni tavırları takınsalar ve ayni fikirleri ileri sürseler de gene benden ayrı kalan bir tarafları olacak, onlara üstünlüğümü ispat edeceğim...»

Syke kardeşler ve anneleri de bu kaideye bir istisna teşkil etmeyi hiç düşünmemişlerdi... Mary, güzel yüzlü, iyi niyetli bir kızdı, onda bu bahsettiğimiz ifade diğerlerine nisbeten azdı. Bayan Harriet, çok güzeldi ve kendinden son derece emindi. Herkese yüksekten bakıyor, etrafındakilere soğuk muamele ediyordu. Bir dakika yerinde duramayan, boyuna konuşan, hareket eden Bayan Hannah da düşüncelerini, hislerini saklamak lüzumunu hissetmiyordu. Anneleri yaşına ve mevkiine uyacak şekilde davranmaya çalışıyordu. Onda da kibirle karışık garip bir hava vardı.

Mamafih ziyaret esnasında fena bir hâdise vuku bulmadı. Caroline, hepsinin ayrı ayrı sıhhatlerini sormuş, annelerinin öksürüğünün geçmiş olmasını temenni ettiğini söylemişti. (Bayan Syke yirmi senedir öksürüyordu.) Hatır sorma faslı bittikten sonra odada tehlikeli bir sükûnet olmuştu. Nihayet Bayan Syke, Bay Helstone'nin sıhhatini sordu, romatizmasının fazla ıstırap verip vermediğini, Pazar günleri iki defa vaız vermenin onu yorup yormadığını sordu. Hayır cevabını alınca da kızlarıyla beraber, Bay Helstone'nin yaşına göre çok dinç olduğu kanaatini ileri sürdü.

İkinci sükût olmuştu.

Mary, konuşma sırasının kendisine geldiğini hissederek bir Perşembe önce Nunnely kilisesinde yapılan dinî toplantıya Caroline'nin gidip gitmediğini sordu. Menfî

cevap alınca misafirler şaştılar kaldılar. Halbuki Caroline, o akşam, Robert'in kendisine vermiş olduğu bir romanı okumaya dalmıştı.

Bayan Mary, «Hepimiz oradaydık» diye anlattı, «hattâ babamı bile götürmek istedik. Fakat Alman papazı konuşurken uykuya daldı. Boyuna başını sallıyordu. O kadar utandım ki sormayın.»

Hannah da bağırdı, «Sonra doktor Broadbent de oradaydı. O kaba adamdan hiç umulmayacak derecede güzel konuştu. İnsan ondan böyle birşey beklemez, zira pek andavallıdır...»

Mary söze karıştı, «Fakat o kadar sevimli ve cana yakındır ki...»

Anneleri de atıldı, «Çok iyi yüreklidir aynı zamanda. Herkese faydası dokunur.»

— «Yalnız görünüş itibariyle bir kasaptan farksız. Ona bakmaya bile tahammülüm yok. O vaız verirken gözlerim kapalı dinledim.»

Caroline, bu mevzuda cehaletini bildiği için hiç sesini çıkarmıyordu. Bayağı halinden utanmıştı. Derken üçüncü sükût geldi. Bu esnada, Caroline içinden kendine lânet okuyordu. Öyle ya ne biçimsiz bir hayattı bu... Dünyayla normal münasebetler kurmayı bile beceremiyordu. Hollow'daki beyaz binaya kendini nasıl kuvvetle bağladığının farkındaydı. Bu binanın içinde yaşayan bir tek kişi Caroline'nin bütün dünyasıydı. Fakat genç kız, bu durumun böyle kalamayacağını, günün birinde değişiklik yapması icabedeceğini anlayacak kadar zekiydi. Caroline'nin karşısındaki kızlara benzemek istediği iddia edilemez, fakat şimdiki halinden daha iyi olmak istediği muhakkaktı.

Odadaki sessizliği bozmak için başvurduğu son çare hepsinin akşam çayına kalmalarını rica etmek oldu; Caroline'nin bu nezaketi gösterebilmesi için kendi kendiyle şiddetli bir mücadeleye girişmesi gerekmişti.

Bayan Syke, «Çok teşekkür ederiz, fakat...» diye söze başlamıştı ki, Fanny tekrar içeri girdi ve Bay Helstone'nin gönderdiği haberi Caroline'ye bildirdi: «Beyler çaya kalacaklarmış, efendim.»

Bayan Syke bu sefer de «Hangi beyler?» diye sordu. Misafirlerin isimleri söylenince anneyle kızları birbirlerine baktılar... Onların nazarında bu papazlar bambaşka bir ehemmiyet taşıyorlardı, misafirler bu mevzuda evsahibesinin fikrinde değildiler... Bay Sweeting'den hoşlanıyorlardı. Hattâ Bay Malone'yi bile sevdikleri söylenebilirdi.

Bayan Syke, «Mademki çaya kalan başka misafirleriniz de var» dedi, «hep beraber hoş bir grup teşkil edebiliriz; ben her zaman kilise mensuplarının meclislerinden hoşlanırım.»

Şimdi Caroline, onları yukarı çıkarıp, tuvaletlerini tazelemelerine yardım etmek zorundaydı. Ondan sonra da hepsini tekrar oturma salonuna getirecekti.

Bayan Helstone, ev sahibeliği vazifesini asık bir suratla ifaya çalıştı. Mutfağa inmiş Eliza ve Fanny'le beraber çay için neler hazırlanacağını düşünmeye başlamışlardı.

Ahçı Eliza, «Aman ne de kalabalık...» diye bağırdı, «bu gün pasta yapmıyacaktım halbuki... Ekmekle idare ederiz diyordum.»

Caroline sordu: «Kurabiye var mı bari?»

— «Üç tanecik. Bir de ekmek var. Şu misafirler, çağ-

rılıncaya kadar evlerinde kalsalardı ne iyi ederlerdi; şapkamı bitirmek istiyordum...»

Acele bir iş olduğu zaman daima kendini enerjik ve kuvvetli hisseden Caroline, «Fanny hemen Briarfield'e koşup öteberi alsın. Sen de sinirlenme, Eliza; artık elimizden birşey gelmez.»

— «Hangi takımları çıkaracağız?»

— «Herhalde en iyilerini çıkarmalı değil mi? Ben gümüş takımını alayım.»

Caroline, hemen yukarı koşup gümüş çay takımını getirdi, sonra Eliza'ya dönerek: «Allahaşkına» dedi, «çayı mümkün olduğu kadar çabuk pişir, çünkü ne kadar erken yiyip içerlerse o kadar çabuk defolurlar.»

Genç kız, misafirlerinin yanına dönerken de içini çekerek, «Keşke gitselerdi» diye mırıldandı. Kapının tokmağını çevirmek üzereyken de, «eğer şu anda Robert gelseydi kimbilir ne kadar çok eğlenirdik» diye düşündü. Kuzininin sözlerini dinlemek ona haz verirdi. Gerçi Robert, kalabalık arasındayken fazla konuşmazdı, ama işte gene de söyleyeceği her söz Caroline için ayrı bir kıymet ifade edecekti. Robert'in yanında artık misafirlerin zerre kadar kıymeti kalamazdı ve Caroline onları dinlemek zahmetine bile katlanmazdı. Genç kız, «papazlar gelince hepsi kimbilir nasıl sırıtmaya başlayacak» diye içinden geçirdi, «fakat galiba ben de egoist bir mahlûkum... Hepsi son derece iyi ve kibar insanlar. Onlar benim kadar iyidir diyemem, ama bana hiç benzemedikleri muhakkak.»

Caroline içeri girdi.

O devirde Yorkshire halkı, çayını bir masaya oturup içmeye alışmıştı. Herkes iskemlesine yerleşir, rahat

rahat çayını içerdi. Ekmek, tereyağı, reçel tabakları pek çeşitliydi ve çay masalarının üzerleri bir sürü tabakla dolardı... Âdet böyleydi... Sonra masanın tam ortasına bir de marmelât kavanozu yerleştirilirdi. Ayrıca küçük tabaklarda çeşitli tartlar, peynirli kurabiyeler bulunurdu. Hele yeşil fıstıklı pembe salam dilimleri de sofrada yer alırsa artık herşey mükemmel sayılabilirdi.

Caroline'lerin ahçısı Eliza, tam işinin ehli bir kadındı. Evvelâ misafirlerin anide baskın yapmalarına sinirlenmişse de hemen eski neşesini bulmuş, derhal faaliyete geçmişti. Çay tam zamanında ve kusursuz bir şekilde misafirlere sunulmuştu. Salam, pastalar ve marmelâta varıncaya kadar herşey tamamdı.

Mükemmel bir sofra bulacaklarından emin olan papazlar neşe içinde yemek salonuna girdiler, fakat mevcudiyetlerinden daha evvel haberdar olmadıkları kadın misafirleri birden orada görünce kısa bir tereddüt devresi geçirmişler, kapıda duralamışlardı. Malone, en öndeydi; birden durup gerilemek istedi, bunu yaparken az kalsın arkadan gelen Donne'ye çarpıp düşecekti.

Donne, oradan uzaklaşmak isteyen arkadaşlarıyla uğraşmak zorunda kalmıştı. Sweeting'i Helstone'nin koluna vererek meseleyi halletmek istedi. Gene aralarında fısıldaştılar, birbirlerini ittiler; nihayet Malone, aklını başına toplaması icabettiğini düşünerek, saçlarının dibine kadar kızardığı halde zorla içeri girdi. Helstone, öne geçip, mahçup papazları bir kenara bırakarak kadınların hatırlarını sormaya başladı. El sıkmak faslı bittikten sonra sevimli Harriet ile fındık kurdu Hannah'ın arasındaki sandalyeye rahatça yerleşti. Bayan Mary'nin de karşısına geçmesini istemişti, böylece ona yakın olmasa da yüzünü iyice görebilecekti. Helstone, genç hanımlara

karşı gayet nazik ve samimî davranırdı; ve genç kızlar arasında da en fazla tanınan erkek Helstone'ydî denilebilir. Fakat bütün bunlara rağmen içinden kadın cinsini ne seviyor ne de bir hürmet hissi besliyordu... Tesadüflerin ona yaklaştırdığı kadınlar ise Helstone'yi sevmekten ziyade ondan korkuyorlardı.

Papazlar tamamen kendi hallerine bırakılmışlardı. Üçünün arasında en az utangacı olan Sweeting, kızların annesinin yanına kaçtı; bu kadının onu sanki kendi oğluymuş gibi sevdiğini biliyordu. Donne, odanın ortasında tamamen kendine has bir jestle herkese toptan selâm verdikten sonra ince sesiyle: «Nasılsınız, Bayan Helstone» diyerek Caroline'nin dirseğinin dibine yerleşti. Genç kız buna pek kızmıştı, çünkü Donne'yi hiç sevmiyordu ve onun geri kafalılığına, salaklığına müthiş sinirleniyordu. Mânâsız mânâsız gülümseyen Malone de tam karşıdaki iskemleye oturmuştu. Yani Caroline, yakından tanımadığı, hiç bir şekilde fayda göremiyeceğini bildiği iki kişi tarafından muhasara edilmiş vaziyetteydi. Ufak tefek olmasına ve çocuksu hallerine rağmen Sweeting, öbürlerinin yirmi tanesine bedeldi.

Erkeklerin meclisindeyken çenesi hiç durmayan Malone, kadınların yanında dut yemiş bülbüle dönüyordu. Mamafih gene de üç defa konuşmak için ağzını açtı ve muhavereyi devam ettiremeden gene sustu. Ağzından çıkan sözler şunlardı:

Birincisi: «Bugün yürüyüş yaptınız mı, Bayan Helstone?»

İkincisi: «Son zamanlarda kuzeniniz Robert'i gördüğünüz var mı?»

Üçüncüsü: «Pazarları muntazaman kiliseye gidebiliyor musunuz?»

Donne'nin durumu da bambaşkaydı. İnsanın canını sıkacak derecede gevezelik ediyordu. Hemen Briarfield halkından, Yorkshire yerlilerinden, yüksek sosyete ihtiyacından, bu bölgelerde medeniyetin geriliğinden, bahsedip duruyordu. Sanki kendisi büyük işler yaparmış gibi durumu düzeltmek için ne gibi tedbirler alınması gerektiğini anlatıyordu. Böyle yapmakla Caroline'nin ve diğer kadınların nazarında itibarının artacağına inanmıştı, oysa ki, bu onun büsbütün aleyhine neticeleniyordu... Meselâ Caroline, Yorkshire'li olması hasebiyle doğduğu şehrin böyle ne olduğu belirsiz bir kimse tarafından kötülenmesine sinirleniyordu. Bir fırsat yakalar yakalamaz da Donne'nin haddini bildirecekti. Başkalarını gerilikle itham etmenin medenilik sayılamıyacağını söyleyecekti. Hep küçük kulübelere gitmekten, fakir insanlara vaız vermekten şikâyet ettiğine göre, kiliseye niçin girdiğini soracaktı. Yoksa sırf yumuşak, sıcak tutan elbiseler giyip üralların evlerinde oturmak için mi papaz olmuştu? Hiç bir papaz kendisine bu çeşit suallerin sorulmasını istemezdi.

Çay uzun sürdü. Ev sahibesinin tahmin ettiği gibi, misafirlerin hepsi yiyeceklere saldırmışlardı. Bay Helstone'nin neşesi yerindeydi (zaten kadınların arasında olup da neşesiz durduğu vaki miydi? Onun bütün ciddiyeti sadece kuzinineydi...) Sağ ve sol tarafındaki misafirlerle durmadan konuşuyor, Mary ile de işaretleşiyordu.- Halbuki Mary üç kardeş arasında en ciddisi ve ihtiyar dulla en az alâkadar olanıydı... Helstone, hakikatte, akıllı kadınları hiç sevmezdi. Kadın denildiği vakit aklına daima budala, hafif meşrep, alay etmeye müsait mahlûklar hatırına gelirdi. Kadın, onun nazarında muayyen bir müddet oynanıp bırakılan adi bir oyuncaktı.

Misafirler arasında en fazla Hannah'ı seviyordu.

Güzel, egoist ve kendi kendine yettiğine inanan bir kız olduğu halde Harriet Helstone için kâfi derecede zayıf değildi... Kızın, biraz aklı vardı... Öyle âlimler gibi konuşmamakla beraber, gülünç lâflar da etmezdi. Harriet, kendisine bebek, çocuk, yahut eğlencelik muamelesi yapılmasına razı olamazdı. Bir kraliçe gibi hürmet ve itibar görmek istiyordu. Herkes onun önünde eğilmeliydi.

Tam aksine, Hannah hürmet aramıyordu iltifat ona yeterdi. Eğer hayranları ona kendisinin bir melek olduğunu söylerlerse, budala yerine konulmaya sesini çıkarmazdı. Biraz alâka görüp iltifatkâr sözler duymaya başladı mı o kadar aptallaşıyordu ki, hani Helstone bütün kararlarından vazgeçip ikinci defa onunla evlenmeyi dahi düşünmüyordu. Fakat, bereket versin ki, birinci izdivacı esnasında çektiği sıkıntıları hâlâ unutamamıştı ve o kötü günlerin hayali gözlerinin önünden gitmemişti de Hannah'ın kulağına tatlı izdivaç teklifleri fısıldamaktan kendini menedemiyordu.

Eğer Helstone isteseydi, Hannah'ın onunla evlenmesi muhtemeldi; kızın ailesi de bu izdivacı uygun görürdü. Helstone'nin elli beş yaşında olması kalbinin hastalığı onlar için bir mani teşkil etmezdi. Papaz olduğuna göre, iyi bir hayat sürüyordu, mükemmel bir evde yaşıyordu ve babasından kalma hususî serveti vardı. (Mamafih komşular bu servet meselesinde tamamen yanılıyorlardı. Helstone, babasından kalan beş bin sterlini doğup büyüdüğü şehir olan Lanchastire'de yeni bir kilise yaptırmak için son meteliğine kadar harcamıştı, zira Helstone canı istediği zaman böyle cömertlikler yapardı ve hele sonunun iyi olacağına inandığı zaman her türlü fedakârlığa katlanmaya da razı olurdu.) İşte dediğim gibi, Hannah'ın annesiyle babası, kızlarını Helstone'nin müşfik kollarına bırakmakta bir saniye bile tereddüt

etmezlerdi, ve ekinci Bayan Helstone de tabiat kanunlarının tam aksine uyarak balayı günlerinde oradan oraya uçan, renkli, canlı bir kelebek olur, ondan sonra da yardıma muhtaç, zavallı bir tırtıl olarak bir köşeye büzülür kalırdı...

Küçük Bay Sweeting, Mary ile annesinin arasında oturmuştu. İki kadın da ona karşı gayet nazik davranıyordu, marmelât kavanozuyla pasta tabakları da tam önünde durduğundan arkadaşlarından daha mesut görünüyordu ve kendini de öyle hissediyordu. Syke kardeşlerin hepsini seviyordu. Syke kardeşlerin hepsi de ona düşkündüler. Sweeting, kızları kendine uygun birer eş olarak görüyordu. Şu anda üzüldüğü bir tek nokta varsa, o da Bayan Dora'nın misafirler arasında bulunmayışıydı. Çünkü adamcağız, içinde gizli gizli, Dora'yı kendine eş olarak tahayyül etmiş, onun Nunnely sokaklarında imparatoriçeler gibi gezdirmeyi düşünmüştü... Hakikaten de şayet vücut yapısı insanın imparatoriçe olmasına yardım ederse Dora derhal bu ünvanı kazanırdı. İri yarı, şişman bir kızdı... Arkadan bakıldığı vakit kırk yaşında bir kadından farksızdı, fakat çehresi sevimliydi ve yumuşak kalpliydi.

Nihayet yemek içmek işi sona erdi. Bu çoktan olacaktı ama Bay Donne, içindeki çayın yarısı içilmiş fincanı elinden bırakmıyordu bir türlü... Kalan çay da buz gibi soğumuştu tabiî... Sofradakilerin yüzlerinde sabırsızlık alâmetleri belirip, iskemleler geri çekilinceye kadar fncanı elinden bırakmadı. Caroline bir kaç defa, fincandaki çayın sovuduğunu ihtar etmiş, yeniden çay koymak istemişti... Fakat Donne, ne elinden fincanı bırakıyor, ne de kalan çayı içiyordu... Nasılsa daima geri kalmanın iyi tesir bırakacağını duymuş, herkesi beklet-menin çok büyük bir şey olduğuna inanmıştı... Fincanını

yeniden doldurmakta o kadar gecikmişti ki artık çaydanlıktan bile ses çıkmaz olmuştu... Sonunda Hannah'la tatlı bir sohbete dalmış olan Bay Helstone'nin bile sabrı tükenip, «Kuzum kimi bekliyoruz?» diye sordu. Halbuki sofrada oturup Hannah'la konuşmak Helstone'nin daha çok işine gelirdi.

Donne, herkesin onu beklemesini kendi lehine bir vaziyet telâkki ederek mağrur bir tavırla cevap verdi, «Zannederim beni beklıyorsunuz.»

Helstone, hemen ayağa fırlayarak, «Vay canına» diye bağırdı, «öyleyse buyurun kalkalım.» Misafirlerin hepsi onu takip ettiler. Yalnız Donne bir on dakika daha masanın başından ayrılmamıştı. Bu arada Helstone zili çalıp sofranın toplanmasını emretti Neyse ki, Donne, fincanı bırakması lâzım geldiğini anlamıştı...

Şimdi de gayet tabiî olarak sıra müziğe gelmişti. (Caroline, bunu evvelden kestirdiği için piyanonun kapağını açmıştı bile.) İşte Bay Sweeting, derhal cebinden flütünün parçalarını çıkarmıştı. Flüt onun için bir mendil kadar lüzumluydu. Hiç yanından eksiltmezdi zaten... Parçaları ekleyip akordu tamamladıktan sonra konsere başladı. Malone'yle Donne, karşıdan işaretler yapıp onunla alay ediyorlardı. Fakat küçük adam buna aldırmadı. Arkadaşlarının kendisini kıskandıklarını biliyordu. Sweeting adeta bir zafer kazanmak üzereydi.

Zafer başlamıştı. Malone, Sweeting'in çalgıdan güzel sesler çıkardığını duyunca hasedinden ne yapacağını şaşırdı. Karşıda oturan Caroline'nin yanına gidip biraz konuşmak istemişti; fakat genç kız bir kolayını bulup Malone'den özür dileyerek karşıya Bayan Syke'nin yanına gitti. Bayan Syke, Caroline'ye yeni bir örgü öğretiyordu.

Malone, atlatıldığını hissedince, yüzü sapsarı kesildi. Şimdi kocaman bir kanepede, üç yastıkla başbaşa kalmıştı. Halbuki Bayan Helstone'yle ahbaplığı ilerletmek arzusundaydı. Diğerleri gibi o da Helstone'nin paralı bir adam olduğunu ve çocuğu bulunmadığından bütün servetini Caroline'ye bırakacağını düşünüyordu.

Odanın içinde yalnız bir tek kişi vaktin geçmek bilmediğinden şikâyetçiydi. Caroline, arada sırada elindeki yünü bırakıyor, başını arkaya dayayıp gözlerini kapıyordu. Kendi fikrince salonun mânâsız gürültüsüydü onun canını sıkan... Piyanonun akortsuz sesleri, flütün cırtlak feryadı, amcasının, Hannah'ın ve Mary'nin sebepsiz gülüşleri, Bayan Syke'nin hiç bitmeyen dedikoduları asabını bozuyordu...

Sıkıntıdan bayılacak bir hale geldiği sırada Sweeting'in bir şey sormak için Bayan Syke'nin yanına yaklaşmasından istifade ederek yavaşça odadan kaçıp bir dakika sakin bir yerde kafasını dinlemek istedi. Yemek odasına gitmişti. Oda bomboştu. Masanın üzeri toplanmış, iskemleler kenara çekilmişti. Caroline, amcasının geniş koltuğuna kendini atarak gözlerini kapadı. Hiç bir şey duymadan, görmeden vücudunu dinlendirmeye çalıştı. Zihnine gelince, tabiî gene meşguldü... Hollow'daki evi düşünüyordu. Şu anda Robert'in hangi tarafta olduğunu tahmin etmeye çalışıyordu. Fakat maalesef, hiç bir yer bu şerefe nail olamamıştı, zira o sırada Robert genç kızın tahmin edemiyeceği derecede ona yakındı. Mezarlığı geçmiş, evin bahçesine yaklaşıyordu. Tabiî kuzinini görmeye gelmiyordu. Helstone'den akıl danışacaktı.

Evet, Caroline, işte gene kapının zilini duyuyorsun.. Bu akşam beşinci defadır çalıyor. Hemen yerinden fırlıyorsun ve artık bu gelenin akşamdanberi hayalini kur-

duğun şahıs olduğuna eminsin. Niçin emin olduğunu izah edemezsin ama bunu sen biliyorsundur... Fanny kapıyı açarken sen de merakla başını uzatıp dinliyordun: Tamam... İşte onun sesi - alçak - hafif yabancı aksanı var, fakat sen bu sesi o kadar tatlı buluyorsun ki... Yarı ayağa kalkmış vaziyettesin: «Fanny, ona Bay Helstone'nin misafirlerle oturduğunu söyleyecek ve o da geldiği gibi geri dönecek.» Ah, Caroline, onun geri dönmesine razı olamaz; herşeye rağmen, odanın yarısına kadar yürür, eğer dışardaki ayak sesleri uzaklaşır gibi olursa, hemen fırlayacak: Fakat Robert koridora girmiştir. «Mademki beyefendi meşgul, beni yemek odasına alıver, bir kalemle hokka da getir, kısa bir not yazıp bırakacağım.»

Bu sözleri ve Robert'in yaklaşan ayak seslerini duyan Caroline, orada başka bir kapı bulsa hemencecik ortadan sır oluverecekti. Kendini suç üstü yakalanmış hissediyordu. Sonra Robert'in onu odada bulmaktan hoşlanmaması ihtimali de genç kızı korkutuyordu. Bir saniye önce Caroline, Robert'e koşmayı düşünüyordu; şimdi ise ondan kaçmak niyetindeydi. Kaçamaz ki; yol yok; yemek odasının bir kapısı var, ondan da kuzini girmek üzeredir. Robert'in çehresinde Caroline'yi orada bulmaktan doğan hayret çabucak kaybolmuştur zira genç kız kekeliyerek mazeret beyan etmeye çalışmıştı:

— «Oturma odasından şimdi kaçmıştım, biraz kafamı dinlemek istedim de...»

Bu sözleri söylerken sesinin tonu, yüzünün ifadesi öyle değişmişti ki, onu gören herhangi bir kimse, son zamanlarda Caroline'yi üzecek bir takım vak'aların vuku bulduğunu, Caroline'nin neşeli halini kaybettiğini derhal anlardı. Belki Robert bile Caroline'nin eskiden kendisini ne kadar neşeli, samimî bir tavırla karşıladı-

ğını hatırlayabilmişti. Herhalde sabahki hâdisenin tesirlerini de anlamakta gecikmemişt... Eğer Robert, yeni sistemini geliştirmek istiyorsa, şu anda karşısına çıkan yeni fırsattan faydalanmalıydı. Fakat galiba genç adam o yeni sistemi gündüz aydınlığında, değirmende iş arasında tatbik etmekten hoşlanıyordu. Böyle, sakin, boş bir odada değil... Fanny, mumları yaktı ve yazı takımını masanın üzerine bırakıp, odadan çıktı. Caroline de onu takip etmek üzereydi. Şayet Robert de aklını başına toplayarak iş görseydi, kızın gitmesine mani olmazdı. Halbuki derhal kapının önüne dikilip elini ileri doğru uzatarak Caroline'yi dışarı çıkmaktan menetti. Gerçi kıza, içerde kalmasını söylememişti ama, aksini yapmasına da izin vermiyordu ki...

Caroline, gene aynı soğuk sesle, «Amcama geldiğini haber vereyim mi?» dedi.

— «Hayır, ona söyleyeceklerimin hepsini sana anlatabilirim. Benim habercim olur musun?»

— «Olurum, Robert.»

— «Öyleyse amcana makinelerimi kıranlardan bir tanesinin kim olduğunu öğrendiğimi söyle. Syke'nin ve Pearson'un dükkânlarını soyan çeteye mensup; yarın tevkif edileceğini zannediyorum. Hepsini aklında tutabilecek misin?»

— «Aaa, tabiî.»

Bu cümle, deminkinden çok daha kederli bir sesle söylenmişti ve Caroline konuşurken hafifçe başını sallayıp içini çekti. «Onu hapsettirecek misin?»

— «Hiç şüphesiz.»

— «Hayır, Robert.»

— «Niçin olmasın, Caroline?»

— «Civardaki bütün halk eskisinin bir misli senin aleyhine dönecek, senin...»

— «Bu, beni vazifemi yapıp malımı korumamam için bir sebep teşkil etmez ki... Bu adam çok müthiş bir haydut ve etrafa daha fazla zarar vermesini önlemek lâzım.»

— «Fakat arkadaşları senden intikam almak isteyeceklerdir. Bu memleketin insanlarının fenalığa karşı nasıl bir mukabelede bulunduklarını bilmiyorsun.»

Robert güldü:

— «Senin şu sevgili Yorkshire'li arkadaşlarının eline düşenlerin vay haline desene... Fakat benim için korkma Caroline; ben onlara karşı gerekli tedbirleri aldım, benim uğruma rahatın bozulmasın.»

— «Elimde değil ki... Kuzinimsin. Birşey olursa...» Caroline sustu.

— «Hiç birşey olmaz, Caroline. Allah var.»

— «Evet, sevgili Robert, Allah seni korusun.»

— «Eğer duaların hakikaten tesiri oluyorsa, senin duan mutlaka bana iyilik getirecektir. Arasıra benim için dua ediyor musun?»

— «Arasıra değil, Robert. Sen, Louis ve Hortense'yi her zaman hatırlıyorum.»

— «Ben de öyle tahmin ediyordum. Yorulup bitkin bir halde kendimi yatağa attığım vakit, benim namıma Allaha yalvaran birinin bulunduğuna inanıyorum. Samimî yürekten gelme ve masum dudaklarından çıkan dualar daima kabul olunur.»

— «Hâdiseleri eskisinden çok daha kolay ve iyi anlıyorum, Robert. Sen İngiltere'ye geldiğindenberi, bir

hafta öncesindenberi hattâ bir gün evvelindenberi aklım herşeye daha iyi eriyor... İşlerini devam ettirmeye çalışmak senin vazifen ve bu arada romantik olmanın sana zararı dokunur; fakat ilerde benim dostça tavırlarımı yanlış anlamamalısın. Bu sabah yanlış anladın, değil mi?»

— «Bunu da nereden çıkardın?»

— «Bakışlarından, tavırlarından...»

— «Şimdi bana bak...»

— «Ah, şimdi değişmişsin; yani şu anda seninle konuşmak cesaretini gösterebilirim.»

— «Halbuki gene eski Robert'im. Sadece o tüccar adam tavrını geride Hollow'da bıraktım; karşında yalnız akraban duruyor.»

— «Hayır, Bay Moore'nin parçası bile yok burada, Caroline...»

Bu esnada öbür odadaki misafirlerin gitmek üzere ayağa kalktıkları duyulmuştu; kapı açılıyordu. Araba harekete geçmek üzereydi; herkes şapkasını, paltosunu istetiyordu. Bay Helstone yeğenini çağırttı.

— «Gitmem lâzım, Robert.»

— «Evet, gitmelisin, yoksa onlar buraya gelip bizi bulurlar. Ben de onlarla karşılaşmaktansa pencereden çıkıp gizlice gitmeyi tercih ederim. Bereket ki, pencere tıpkı kapı gibi açılıyor. Bir dakika şu lâmbayı söndür. Allah rahatlık versin. Kuzen olduğumuz için seni öpeceğim kuzenler arasında bir iki üç buse tabiî sayılır. Caroline, Allah rahatlık versin.»

BEŞİNCİ KISIM

İlk Ziyaretçi

ERTESİ SABAH Robert, güneş doğarken yataktan kalkmış, ablası sütlü kahveyle pastaları hazırlayıncaya kadar Whinbury'ye gidip dönmüştü. Orada ne yaptığını da gizli tutmuştu. Hortense hiç sual sormadı; kardeşinin işlerine karışmak âdeti değildi ve Robert de ablasına hesap vermek mecburiyetini hissetmezdi. Zaten Robert, iş meselelerini ancak Joe Scott'la konuşurdu.

Damarlarında akan tüccar kanı, onu mühim şeyleri içinde saklamaya mecbur ediyordu...

Kahvaltıdan sonra idare binasına geçti. Joe Scott'un oğlu Henry, mektupları ve günlük gazeteleri getirmişti. Robert, masasına yerleşip bunları tetkike koyuldu. Hepsi kısa kısa şeylerdi, fakat mektupların hiç birinde tatlı bir hava yoktu. İşler, Robert'in tahmininden daha kötüydü. Fakat genç adam büyük bir serinkanlılıkla hepsine cevap yazdı ve dışarı çıkıp değirmene kadar yürüdü. Geri döndüğü zaman da gazetesini okumaya daldı.

Gazetelerde pek enteresan havadis yoktu. Robert, ikide bir başını pencereden tarafa çeviriyor, sonra saatine bakıyordu. Zihninin çok meşgul olduğu belliydi...

Kimbilir belki de havanın güzelliğini düşünüyordu. Hakikaten mevsime göre çok yumuşak ve güzel bir havaydı... Binanın kapısı açık duruyordu. Fakat maalesef ilk ziyaretçi hiç te içerde iyi bir hava yaratmadı.

Joe Scott'un mavi tulumu kapıda şöyle bir görünmüş, «Adam geldi, efendim» dedikten sonra da hemen kayboldu.

Robert, gözlerini gazeteden kaldırmadı. İri yarı, geniş omuzlu bir adam odaya girmişti. Robert'in bir baş işareti üzerine bir iskemleye yerleşti. Başından şapkasını çıkarıp (şapkası pek berbattı) kalın bir mendille alnının terini sildi. Yabancının elinde resmî evraka benzer bir kâğıt tomarı da vardı. Birkaç dakika süren bir sükûnetten sonra Robert:

— «Herhalde lâzım olan şeyleri getirdiniz değil mi?» dedi.

— «Eevt, evet... Getirdim.»

Adam hafif hafif ıslık çalmaya başlamıştı, Robert de yeniden gazetesine daldı. Mamafih, biraz sonra yerinden kalkıp dolaptan sürahiyi çıkararak misafirine:

— «Buyur» dedi, «sürahide su var; herhalde susamışsındır. Bu sabah Bay Syke'yi gördün mü?»

— «Yarım saat önce gördüm; hayır onbeş dakika önce gördüm. Buraya gelmek istediğini söyledi. Galiba ihtiyar Helstone de gelecek, çünkü evlerinin arkasından geçerken atına binmiş, yola çıkmak üzereydi.»

Yabancı tahminlerinde yanılmıyordu. Aradan beş dakika geçtikten sonra avluda nal sesleri duyuldu ve Robert'in kulağına hiç de yabancı gelmeyen bir ses:

— «Oğlum, atımı ahıra götürüver» diye Joe'ye emretti.

Helstone, her zamankinden daha canlı ve dinçti bu sabah...

— «Çok güzel bir sabah değil mi Robert?... Nasılsın, oğlum? Bu da kim? Haa, demek Sugden... Nee? Hemen harekete mi geçiyorsunuz? Beni dinlerseniz hiç zaman kaybetmeyin. Fakat ben izahat istemeye gelmiştim: Mesajını aldım; tahminlerinde yanılmadığından emin misin? İşe nasıl başlayacaksın? Elinde tevkif müzekkeresi var mı?»

— «Sugden'de var.»

— «Öyleyse adamı aramaya çıkacaksınız ha? Ben de sizinle geleyim.»

— «Boşuna zahmet etmeyin, çünkü o beni arayacak... Şu anda onun teşrifini bekliyorum.»

— «Peki kim bu? Benim adamlarımdan biri mi?»

Joe, kimseye görünmeden içeri girmişti; şimdi de çıt çıkarmadan bir köşeye yerleşmiş konuşulanları dinliyordu. Efendisi, Helstone'ye sadece bir tebessümle cevap vermişti. Joe, konuşmak lüzumunu hissetti:

— «Sizin arkadaşınız, Bay Helstone; sık sık bahsettiğiniz kibar bir bey...»

— «Sahi mi? İsmi nedir, Joe? Bu sabah pek iyi görünüyorsun, maşallah.»

— «Şey, sadece Moses Barraclough...»

Helstone, cebinden enfiye kutusunu çıkarıp bir tutam enfiye çektikten sonra, «Vay canına» diye söylendi, «doğrusu hiç aklıma gelmezdi. Fakat o adam senin yanında hiç çalışmadı ki, Robert... Aslında terzidir zaten.»

— «Fakat ne çare ki, adamlarımı benim aleyhime kışkırtan, onlara akıl öğreten de hep Barraclough...»

— «Stilbro kavgasına bizzat iştirak etmiş miydi? O tahta ayağıyla gidebildi mi?»

Joe cevap verdi:

— «Tabiî efendim, bacağı farkedilmesin diye oraya atla gitti; hepsinin elebaşısıydı, yüzünde de maske vardı. Öbürleri sadece yüzlerini siyaha boyamışlardı.»

Joe, «Ben anlatayım» diye atıldı, «efendim fazla konuşmaktan hoşlanmaz, fakat bunu açıklamakta da bir mahzur görmüyorum. Adam, Bay Moore'nin hizmetçisi Sarah'a kur yapıyordu. Hizmetçi ondan hoşlanmadığı halde sırf vakit geçirmiş olmak için onun davetlerini arada sırada kabul ediyormuş... Sarah'ın bir sevgilisi daha vardı: adamlarımızdan Fred Murgatroyd... Bu delikanlı hem yakışıklı, hem de güzel... Sarah onunla da gezmeye başlamış. Derken bir akşam, iki âşık da Sarah'ı gezmeye davet etmek maksadıyla avluda karşılaşıyorlar. Fred, yakışıklı olmasına rağmen zayıf ve çelimsiz, halbuki ötekinin maşallahı var... Tabiî Murgatroyd bir temiz dayak yiyor. Murgatroyd da rakibini kıskandığı için onun peşinden ayrılmıyor. Dün akşam birileriyle konuşurken onu dinlemiş ve sözlerinden Stilbro meselesini onun ortaya çıkardığını anlamış. Diğer hâdiselerin de hep bu terzinin başının altından çıktığı belli. Bu sabah Whinbury'ye gidip tevkif müzekkeresi aldım, şimdi de dostuma lâyık olduğu hüsnü kabulü göstermek için bekliyorum. İşte Bay Syke de geliyor. Bay Helstone, onu biraz neşelendirmeye çalışın, böyle vak'alar Syke'nin asabını pek bozuyor.»

Hakikaten bir dakika sonra Bay Syke içeri girmişti. Elli yaşlarında, şişman, uzun boylu bir adamdı, hatları muntazam olmakla beraber fizyonomisi zayıftı... Pek meraklanmışa benziyordu:

— «Yakalandılar mı? Gittiler mi? Onu yakalayabildin mi bari? Mesele halledildi bitti mi?» diye Robert'i sual yağmuruna tuttu.

Robert, gayet sakin bir tavırla cevap verdi, «Henüz ortada birşey yok, onları bekliyoruz.»

— «Gelmeyecekler herhalde; baksanıza öğle oluyor; şu işten vazgeçin daha iyi. Kötü niyetlileri ayaklandırıp fena neticeler doğmasına sebep olabilir.»

— «Sizin onlara görünmenize lüzum yok. Geldikleri zaman ben onları bahçede karşılayacağım. Siz burada kalabilirsiniz.»

— «Fakat resmî evrakta benim de adım geçecek. Karısı ve ailesi olan bir adam daima temkinli davranmalıdır.»

Robert'in canı sıkılmıştı. «Eğer isterseniz siz aradan çekilin, fakat beni de kuzum rahat bırakın. Yalnız kalmaktan korkmuyorum; yalnız siz de şunu unutmayınız ki, böyle çekingen davrandığınız müddetçe tehlike altında yaşayacaksınız. Ortağınız Pearson, mücadeleden vazgeçip bir kenara çekildi, fakat düşmanları bundan ibret alacaklarına gidip adamcağızı yatağında öldürmeye kalktılar.»

Helstone de, «Biraz şarapla su için, beyefendi,» diye söze karıştı. Hakikaten suyla şarap iki dakika içinde Syke'nin yüzüne renk vermişti. Artık bu aşağılık adamlara boyun eğmeyeceğini, hepsinin hesabını göreceğini söylüyordu. Bay Moore istediği şekilde hareket edebilirdi, ama Syke, icabederse cebindeki parayı son meteliğine kadar bu uğurda harcayabilecekti.

Robert, «Bir kadeh daha için» diye ısrar etti.

Syke, bunda bir mahzur görmemişti, zaten hava soğuktu; bu mevsimde çok dikkatli olmak icabediyordu... Rutubetten korunmak için ısıtıcı bir şeyler almak yerinde olurdu; hem daha şimdiden biraz öksürüyordu.

— «Vallahi size birşey söyliyeyim mi, Bay Helstone, son zamanlarda heyecan verici tehlikeli hâdiselerden hoşlanmaya başladım. Adeta akşamları eve hırsız girmesini istiyorum... Sırf hırsızı yakalamaya çalışırken duyacağım heyecan için yani... Size hislerimi tam mânasıyla izah edemem, efendim fakat işte bu gibi hâdiselerden zevk alıyorum.»

Helstone, kibarlığı bir yana bırakıp yüksek sesle ve kahkahalarla gülmeye başladı. Robert'e gelince: O da bütün zekâsını kullanarak Syke'yi alaya almak arzusunda idi. Acaba akrabalarından genç bir hanım, sevgili Robert'ini, biricik Coriolanus'unu bu halde görse ne derdi? Genç kız, sevgiyle baktığı, dün gece müşfik bir tavırla kendisine doğru iğilen çehreyle bu çehre arasında bir münasebet kurabilir miydi? Kuzini ve ablasıyla sakin bir gece geçiren, Shakespeare'den parçalar okuyup Fransızca şiirler dinleyen adam bu muydu?

Evet, gene aynı adamdı, fakat o zaman başka bir cephesini göstermişti. Caroline, herhalde bunun farkında değildi, yahut da içinden şüpheleniyordu... Mamafih elbette Caroline'nin de zayıf tarafları vardı; hiç bir insan mükemmel olamıyacağı muhakkaktı ve şayet genç kız Robert'in de kötü tarafını bile öğrenseydi; o da nihayet insan diye kuzinini affetmesini bilirdi. Aşk, adilikten başka herşey affeder; fakat adilik, aşkı öldürür, hattâ tabiî muhabbeti bile aksatır. Hürmet olmadan hakiki aşk doğamaz. Robert, bütün kusurlarına rağmen hürmete şayan bir insandı. Hiç bir zaman hırslarının esiri ol-

mamıştı. Para için kendini satacak cinsten de değildi. Bu bakımlardan Helstone'yle Robert, birbirlerine çok iyi uyuyorlardı.

Avluda bir gürültü olmuştu. Robert, pencereye doğru yürüdü, Helstone de onun arkasından seğirtti. İkisi de perdeyi kendilerine siper ederek etrafı gözlüyorlardı. Bir dakika sonra birbirlerine mânâlı mânâlı bakarak gülümsediler. Dışardan ayak sesleri geliyordu.

Nezleli bir erkek sesi, «Joe, efendini görmek istiyoruz, acaba içerde mi?» diye sordu.

Joe, tabiî bir sesle cevap verdi: «İçerde, içerde...»

— «Öyleyse, lütfen kendisini oniki kişinin beklediğini söylemek zahmetinde bulunur musunuz?»

— «Niçin aradıklarını soracaktır herhalde, ben evvelden haber vereyim de..»

— «Bir maksatları var...»

Joe, içeri girdi.

— «Bir sebepten dolayı sizi görmek isteyen oniki kişi var, efendim.»

— «Güzel... Emirlerine âmâdeyim. Sugden, ben ıslık çalınca buraya gelirsin.»

Robert, bir eli cebinde dışarı çıktı. Avluda hakikaten oniki kişi bekliyordu: Bir kısmının önünde mavi önlüğü vardı, bir kısmı ise sadece gömlekli idi. Robert, kapıda görününce aralarından iki kişi ayrılıp ona doğru yürüdü. Bir tanesi, burnu havaya kalkık, ufak tefek, kendi halinde bir adamdı. Öbürü, hilekâr bakışlı, geniş omuzlu acayip bir mahlûktu.

Robert ona hitaben, «Günaydın, Bay Barraclough» dedi.

— «Daima sükûn içinde yaşayasınız.» Bay Barra-

clough, bunları söylerken, aslında yarı kapalı duran gözlerini iyice kapatmıştı.

— «Temenninize çok teşekkür ederim. Sulh, hakikaten çok güzel bir şeydir. Hayatta onun kadar çok arzuladığım bir şey de yok. Fakat zannederim bana söyleyecekleriniz bundan ibaret değildi?... Sizin maksadınız sulh yaratmak olamaz bence...»

Barraclough, «Maksadımıza gelince,» diye söze başladı, «sizin gibi bir insanın kulağı bunu yadırgayabilir.»

— «Çok rica ederim, sadede gelelim. Derdiniz neyse biran evvel söyleyin.»

— «Eğer ben beceremezsem, arkamda bunu yapabilecek onbir kişi var. Maksadımız çok mühim... Ayni zamanda Tanrının arzusu bu...»

— «Yeni kilise için para toplamak mı istiyorsunuz? Böyle bir maksadınız olmadıkça Allahın adını ağzınıza almanız garip de...»

— «Şu anda bunu düşünmemiştim, fakat iyi ki hatırlattınız, efendim. Gönlünüzden ne koparsa onu verin... Sizden alacağımız bir kuruşun bir faydası var.»

Adam bunları söyledikten sonra şapkasını başından çıkarıp dilenci kutusu gibi ileri uzattı, çehresinde sinsi bir tebessüm belirmişti.

— «Elli kuruş versem içkiye harcarsınız.»

Barraclough, bu sözleri şaka telâkki etmiş gibi ellerini havaya kaldırdı. Robert, yeniden söze başlamıştı:

— «Siz pek hoş bir insana benziyorsunuz... Doğrusu, iki yüzlü bir hilebaz olduğunuzu saklamak lüzumunu hissetmeyişiniz de takdire şayan... Arkanızdaki adamları aldatırken bana da oyun oynadığınızı zannediyorsunuz..»

Barraclough'un çehresindeki ifade değişmişti. Biraz fazla ileri gittiğini anlıyordu. Tam cevap vermek üzereyken, yanındaki arkadaşı bir adım öne yürüdü. Bu adamda bir hain yüzü yoktu.

— «Bay Moore» diye söze başladı, «bizim maksadımız sulhtan ziyade mantıkla hareket etmek olduğu söylenebilir. Evvelâ, sizden biraz mantığınızı kullanmanızı istiyoruz, bunu reddederseniz, o zaman kendi hayatınızın ve işinizin tehlikeye gireceğini açıklamak da benim vazifem.»

Barraclough söze karıştı. «Daha pek yaşlı bir adam sayılmam ama yirmi sene önce şu Allahın belâsı makineler ortaya çıkmadan, her yerde işlerin mükemmel yürüdüğünü hatırlıyorum. Kendim terzi değilim ama elbise satarak geçinirim. Ayni zamanda çok da hassas bir adamım. Zavallı işçilerin halini gördüğüm zaman yüreğim parçalanıyor. Şu anda onların hesabına konuşuyorum. Sözümü dinleyin ve o belâlı makinelerden vazgeçin.»

— «Peki, ya nasihatınızı dinlemezsem ne olacak, Bay Barraclough.»

— «Allah taksiratınızı affeder... Kalbinizi de Allah yumuşatır, efendim...»

— «Şimdi de Wesleyan tarikatına mı girdin, Barraclough?»

— «Hayır, Allah saklasın; ben doğuştanberi metodistim.»

— «Bu da senin gece gündüz sarhoş gezmene bir mani teşkil etmiyor değil mi? Bir akşam Stilbro pazarından dönerken, seni yolun kenarında körkütük sarhoş yatar buldum... Ayrıca sulh için duaya başlarken bir taraftan da ortalığı karıştırmaya bakıyorsun. İhtiyaç içinde kıvranan fakirlere de bana acıdığın kadar bile

acımazsın. Kendi kötü niyetlerine onları âlet ediyorsun. Yanındaki arkadaşın da öyle... Arkanızdakilerin ise bir kısmı da namuslu insanlar... Fakat siz ikiniz çok fena sınız.»

Barraclough konuşacaktı, fakat Robert mani oldu:

— «Sus. Sen söyleyeceğini söyledin, şimdi anlatmak sırası bende. Benim makinelerimle beraber buradan gitmemi istiyorsun. Bunu reddedersem de hayatım tehlikeye giriyor. Arzunuza boyun eğmiyorum. Benim yerim burası. Dünyanın en modern makinelerini getirip çalıştıracağım. Ne yapabilirsiniz? Çok çok değirmenimi yakar beni öldürürsünüz... Sonra? İki zırdeli elele verip dünya üzerindeki bütün mucitleri, kâşifleri öldürecek misiniz? Bu değirmenin enkazı üstüne daha büyüğü, daha mükemmeli kurulur. Yerimi alan patron da belki daha akıllı çıkar... Beni dinliyor musunuz? Elimdeki bütün imkânları kullanarak iyi kumaş yapmaya çalışacağım. Bunları duyduktan sonra işlerime burnunu sokan cezasını görecektir. Yalan atmadığımı bir misalle ispat edeceğim.»

Keskin bir ıslık çaldı. Sugden, elinde tevkif müzekkeresi olduğu halde meydana çıkmıştı.

Robert, sert bir hareketle Barroclough'ya döndü:

— «O gece Stilbro'daydın, bunu ispat edebilirim. Yüzünde maske vardı. Kendi elinle adamlarımdan birini yere serdin. Sen... Her zaman insaniyetten bahseden menhus mahlûk... Sugden, onu tevkif et.»

Barracholugh'un eline kelepçe takılmıştı. Buna rağmen kendini kurtarmak için ileri doğru atılmak istedi. Robert, derhal tabancasını çekti:

— «Dikat et, tabancam dolu ve kat'î kararımı verdim. Rahat dur.»

Robert, tabancayı elinden bırakmıyarak geri geri idare binasına yürüdü. Joe Scott, Sugden ve mahkûmu da içeri almıştı. Sonra tekrar dışarı çıktı ve binanın önünde beş aşağı beş yukarı yürümeye başladı. Orada duran onbir kişi bir müddet Robert'i seyretti, aralarında bir şeyler fısıldaştılar. Nihayet içlerinden biri Robert'in yanına yaklaştı.

— «Ben Moses Barraclough'ya pek itimat etmiyorum, sizinle birkaç kelime konuşmalıyım. Kendi hesabıma ben buraya kötü bir niyetle gelmedim. Sadece işleri biraz düzeltmeye çalışmak istiyorum... Halimiz pek fecî de... Makineler yüzünden işten atıldık... Karılarımız çocuklarımız perişan vaziyette... Yapacak bir iş bulamıyoruz. Bir yerden on para gelirimiz yok. Halimiz ne olacak?

«Öyle tahsilli falan bir adam değilim ama, Bay Moore, sapasağlam, aklı başında bir adamım, açlıktan ölmesini çok ayıplarım. Kan dökmek de istemem. Makineleri kırmaya kalkışanların arasına da katılamam. Gerçi keşif iyi birşey, ama kimsenin de fakirleri açlıktan öldürmeye hakkı yok. Makinelerin sahibi bize yardım etmenin yolunu bulmalıdır. Arzularımız yerine gelmediği takdirde feryadımızı arttıracağız. Parlamentodakiler ne yaparlarsa yapsınlar...»

— «Vallahi, parlamento mensuplarının canını sıkmakta sebestsiniz, fakat değirmen sahiplerini rahatsız etmeniz çok garip. Bilhassa benim böyle şeylere hiç tahammülüm yok.»

— «Çok katı yüreklisiniz, Bay Moore. Sanki makinelerin işlemesini biraz daha sonraya atamaz mıydınız? Bize mühlet verseydiniz daha önceden iş bulurduk.»

— «Kuzum, Yorkshire'de bu işle uğraşan tek insan ben miyim? Cevap versenize...»

— «Herkes kendinden mesuldür.»

— «Evet, öbürleri boyuna ilerlerken ben sizlerin uğruna geri kalayım, sonra da iflâs edeyim, bunu mu istiyorsunuz? Ben iflâs edersem, benim iflâsım, sizin aç çocuklarınızın ağzına tereyağlı ekmek mi getirecek? Artık bana makinelerden bahsetmeyin; canımın istediği şekilde hareket edeceğim. Yarın yeni makineler geliyor. Onları kırarsanız, yerlerine yenilerini getireceğim... Asla sizin önünüzde eğilmiyeceğimi bilmelisiniz.»

Bu sırada değirmenin çanı onikiyi çalmıştı; yemek saatiydi. Robert, telâşla geri dönüp idare binasına girdi.

Son sözler pek fena bir tesir yaratmıştı. Böylece son fırsatı da elinden kaçırmış oluyordu. Gayet namuslu, kanaatkâr, iyi yürekli bir adam olan William Farren'e iyi muamele etseydi, Robert onunla arkadaş olabilirdi. Fakat heyhat... William, belki aylardır, rahat yüzü görmemişti, fakat bundan dolayı büyük bir üzüntü duymadığı halinden belliydi. Her şeye rağmen sabırla işin sonunu beklemeye azmetmişti... Robert Moore, böyle bir adama nasıl hiç tereddüt etmeden, «asla önünüzde eğilmiyeceğim» diyebiliyordu?...

ALTINCI KISIM

Bay Yorke'nin Evi

ROBERT, işçileri savıp da tekrar döndüğü zaman Syke ve Helstone, başarısından dolayı genç adamı tebrik etti. Robert onların iltifatkâr sözlerini soğuk bir tebessümle karşıladı. Hepsini bir an evvel başından defetmek ister gibi bir hali vardı. Helstone bunu anlamakta gecikmedi ve Syke'ye dönerek:

— «Hadi dostum», dedi, «yollarımız aşağı yukarı ayni sayılır... Bana refakat etmek istemez misiniz... Bay Moore'yle vedalaşıp yola düzülelim. Onun işleri var.»

Robert, birden sordu: «Sugden nerede?»

Helstone, gülerek cevap verdi: «Sen o Farren denilen adamla konuşurken ben boş mu oturdum sanıyorsun? Hah hah ha... Üstat Barraclough'yu bir arabaya bindirip Sugden'le beraber doğru hapishaneye yolladım. Bir saate kadar sağ salim Stilbro hapishanesine varırlar.»

— «Çok güzel, Teşekkür ederim.» Robert, misafirleri nazik bir şekilde kapıya doğru uğurladı.

O gün akşama kadar son derece ciddî, soğukkanlı bir adam gibi hareket etti. Ağzını bıçak açmıyordu... Hattâ

Joe'yle konuşmadı... Efendisinin bu halinden endişeye düşen Joe, Robert'e biraz dışarı çıkıp yürüyüş yapmasını tavsiye etti. Bu, Robert'i iyice kızdırmıştı:

— «Bana bak», diye söylendi, «beni küçük bir çocuk mu, yoksa zayıf bir kadın mı zannediyorsun?...» Sonra da Joe'yi omzundan iterek dışarı çıkardı. Arası çok geçmeden tekrar yanına çağırdı:

— «Joe, şu Farren'leri tanıyor musun? Herhalde ailevi vaziyetleri pek iyi olmasa gerek?»

— «Durumlarının iyi olmasına imkân yok, zira üç aydır William işsiz... Ellerindekini avuçlarındakini sattılar...»

— »William pek fena bir işçi değildi galiba ha?»

— «Bu işe başladığınızdanberi onun kadar iyi bir işçiye rastlamamışsınızdır, efendim.»

— «Bari iyi insanlar mı? Bütün aile efradı demek istiyorum...»

— «Hem de nasıl... Keşke William'ı bahçıvan olarak buraya alsaydık. Karısı çok güzel yemek pişirir.»

— «Şimdi gidebilirsin Joe... Bana öyle aptal aptal bakmasan...»

— «Bir emriniz yok mu, efendim?»

— «Hayır, sadece beni yalnız bırak, kâfi.»

Joe, derhal bu emre itaat etti.

İlkbahar akşamları hava, ekseriyetle serin ve sert olur. O gün de güzel geçmiş olmakla beraber, akşama doğru hava soğumuş, yerler donmaya başlamıştı. Karanlık basmadan yeni yetişen otlar ve çamurlu yollar bembeyaz kesildi. Bay Yorke'nin evinin önünde çimenler de beyazlanmıştı.

Aysız, yıldızlı gecede pencereden sızan ışıklar ortalığı adeta aydınlatıyordu. Bu manzara ne karanlık, ne kasvetli ne de sessiz bir manzaraydı... Bay Yorke'nin malikânesi Briarmains, tepenin eteğinde kurulmuştu. Oldukça eski bir binaydı ve dağ yolu açılmadan önce yapılmıştı. Briarfield, hemen bir mil kadar ötedeydi; kasabanın gürültüsü bile işitilebiliyordu, ışıkları ise mükemmelen farkediliyordu. Briar kilisesi de hemen oracıktaydı. Bu akşam kilisede âyin vardı. Pencerelerden ortalığa canlı bir ışık saçılıyordu.

Fakat kilisede hayat varsa, Briarmain malikânesi de tam mânâsıyla uykuya dalmamıştı, Odaların bir kısmının ışığı hâlâ yanıyordu. Birinci kattaki odaların pencereleri kalın perdelerle örtülüydü, fakat bu perdeler, içerden gelen konuşmaları ve kahkahaları gizliyemiyordu. Ön kapıdan girip oturma salonuna şöyle bir uğrayabiliriz.

Bay Yorke'nin evini canlandıran şey misafirler değildi, çünkü içerde kendi ailesinden başka kimse yoktu, onlar da arka odaya çekilmişlerdi.

Burası her akşam oturulan odadır... Pencerelerine gündüz bakarsanız renkli camların orta yerlerine William Shakespeare'nin ve John Milton'un portrelerini görürsünüz. Duvarlarda Kanada manzaraları asılıdır.

Bu odayı ısıtan ateş, parlak, sıcak bir kömür ateşidir. Bay Yorke, ılık yaz akşamlarında bile şömineyi yaktırır; kendisi de eline bir kitap alıp şöminenin başına geçer. Önündeki kitabı okuduğu pek vaki değildir. Elini şakağına dayayıp çocuklarını seyreder. Karısı daima karşısında oturur. Bu kadıncağız, sabah, öğle, akşam... her zaman kederlidir. Yüzü hiç gülmez... Onun yanında neşeli kahkahalar atan, saadetten bahseden

gençleri de asla affedemez. Onun kanaatince, kederli durmak ağırbaşlılık sembolüydü; neşe ise hafifmeşrepliğe işaretti. Fakat her şeye rağmen gayet iyi bir zevce, müşfik bir anneydi; çocuklarına çok iyi bakardı ve kocasına samimiyetle bağlanmıştı. Yalnız, ona kalsa, kocasının kendisinden başka bir kimseyle arkadaşlık etmesine katiyyen razı olmazdı. Bay Yorke'nin yabancılarla olan münasebetlerini hiç bir zaman hoş görmüyordu...

Bay Yorke'yle karısı gayet iyi anlaşıyorlardı; fakat gene de Bay Yorke, ahbap canlısı, sosyeteye düşkün bir adamdı. Gençken de hareketli, neşeli kadınları pek severmiş... Etraftan öyle söylüyorlar... Yorke'nin niçin bu kadını kendine eş seçtiği, birbirleriyle nasıl anlaştıkları da çözülmesi gereken ayrı mesele... Fakat onların iç hayatlarını tam mânâsıyla bilen bir kimse, bu meseleyi de kolayca halledebilir.

Bay Yorke'nin iyi taraflarının yanında zayıf tarafları da vardı. Bunlar karısı tarafından büyük bir anlayışla karşılanıyordu. Kadın onu kıracak, küçük düşürecek bir tek kelime bile sarfetmezdi. Dünyaya demokrat bir gözle bakmasını biliyordu. Kendinden memnundu ve emniyette hissediyordu. Onun nazarında kocası ve kendisinden başka dünya üzerinde yaşayan herkes baştan aşağı hatalarla dolu bir hayat sürüyordu.

Bayan Yorke'nin en büyük kusuru, bütün erkeklerden bilâ istisna şüphelenmesiydi. Nereye baksa, nereye dönse, bu şüphe bir bulut gibi gözlerinin önünü kapatıyor, onu yanlış yollara sevkediyordu.

Böyle bir çiftten doğan çocukların da alelâde olmayacakları düşünülebilir ve hakikaten de öyleydi... Tam altı çocuk vardı: En küçükleri hâlâ gününü annesinin kucağında geçirmektedir. Kadıncağız, bu çocuğundan

şüphe etmeye başlamıştı. Yavru, herşeyi annesinden öğreniyor, her ihtiyacını onun karşılamasını bekliyor ve annesini herşeyden fazla seviyordu. Annenin bundan şüphesi yoktu.

Onun büyüğü diğer iki çocuk kızdı. İsimleri de Rose ve Jessy... İkisi de şu anda babalarının dizine oturmuşlar... Mecbur olmadıkça annelerinin yanına bile yaklaşmazlar zaten... Büyük kız, Rose, oniki yaşında; tıpkı babasına benziyor. Bütün kardeşlerin içinde babasına en fazla benzeyen çocuk odur. Yalnız kızın hatları ve renkleri babasınınkilerden daha yumuşak. Yorke'nin çirkin bir yüzü vardır, kızınınki çirkin değil, fakat güzel de sayılmaz. Rose, sakin, inatçı bir kız oldu; annesi onu kendisi gibi bir kadın olarak yetiştirmek istiyor... Neşesiz, etrafa dehşet salan işler yapmaya hazır bir kadın... Fakat, Rose'nin de kendine göre bir takım fikirleri var ki, annesi bunlardan haberdar değil... Kızcağız, şimdiye kadar hiç isyan etmedi, ama günün birinde fazla zorlanırsa bunu da yapacak ve bu da ilk ve son isyan olacak... Rose, babasını sever; çünkü Bay Yorke, ona karşı sert davranmaz, daima iyi muamele eder. Yorke, bazan Rose'nin uzun zaman yaşamaması ihtimalinden korkmaktadır... Aksi gibi Rose de o kadar zekî, ince bir kız ki, onun ebediyen yok olduğunu görmek cidden acı olurdu..

Bay Yorke, küçük Jessy'nin erkenden ölüp gideceğini hiç aklına getirmiyordu. Jessy, her zaman neşeliydi, cıva gibi bir dakika yerinde duramazdı. Annesinden hiç korkmazdı, icabettiği zaman ona karşı gelmeyi de bilirdi. Fakat biri kendisine yardım etti mi de onu asla hatırından çıkarmazdı. Jessy, minik çehresi, kurnaz tavırlarıyla sevilmek için yaratılmış bir mahlûktu ve evin içinde de onu en fazla seven babasıydı. Jessy'nin hatları tıpatıp annesininkilere; Rose'ninkiler ise tıpatıp

babasınınkilere benzediği halde karakterler arasında ne büyük tezatlar mevcuttu...

Bay Yorke, size soruyorum, eğer şu anda önünüze sihirli bir ayna getirseler ve siz orada kızlarınızın yirmi sene sonraki halini görecek olsanız ne düşünürdünüz acaba? Sihirli ayna burada. Kızlarınızın kaderini öğreneceksiniz. İşte sıra evvelâ sevgili küçük Jessy'nizde:

Burayı hatırlıyor musunuz? Hayır, daha hiç görmediniz; fakat ağaçlarının, çiçeklerinin, otlarının cinsi size yabacı değil. Bu çeşit, taştan yapılma haçları siz tanırsınız, orada açan ve hiç solmayan çiçekleri de bilirsiniz.. İşte aradığımız yer burası. Kurşunî bir lâhit ve kurşunî bir mezartaşı: Jessy bunun altında uyuyor. Bir Nisan gününün sonuna kadar yaşadı; çok sevimli ve çok sevilen bir kızdı... Kısa hayatı süresince sık sık gözyaşı döktü, durmadan üzülürdü. Fakat bu arada da gördüğü şeyler hemencecik onu sevindirir, ağlarken gülmeye başlardı... Rosy'nin kolları arasında ölümü de mesut ve sakin bir ölüm oldu. Rosy onu bir çok meselelerde korumuş, müdafaa etmişti zaten...

İki sene sonra da Rosy'ye bakın. Haçlar ve mezar taşları insana pek yabancı geliyor, fakat buranın dağları ve ormanları daha da yabancı... Burası hakikaten İngiltere'den pek uzakta; o vahşî dalgaları yiyen sahiller tenha bir memlekette olmalı. Bu, pek bakir bir sessizliğin hüküm sürdüğü sakin yapayalnız bir ülkedir... Rose'nin oturup derin düşüncelere daldığı sahil bir Avrupa sahili değil... Küçük, sakin Yorkshire kızı güney memleketlerinden birinde kendini yapayalnız hisseden zavallı bir göçebedir. Bakalım geri dönecek mi?

Ailenin üç büyük çocuğu da erkek: Matthew, Mark ve Martin. Üçü de bir köşeye çekilmişler, oyun oynuyor-

lar. Yanyana duran şu üç başa bakın.. İlk görüşte birbirine çok benziyor, ikincisinde benzemiyor, üçüncüsünde ise tam bir tezat teşkil ediyor. Üçü de siyah saçlı, kara gözlü, kırmızı yanaklı; hepsi İngilizlere has yüz hatlarına sahip. Fakat karakterlerinin birbirininkine hiç benzemediği de anlaşılıyor.

Ailenin ilk çocuğu Matthew hakkında fazla bir şey söylemiyeceğim. Fakat ona bakınca da insan Vezüv yanardağının indifaını hatırlıyor. Çocuğun ruhu alev ve gölgeden ibaret... İçinde günün aydınlığı, güneş yok... Ayın ferahlatıcı parlak ışığı oraya hiç girmedi... Tam mânâsıyla bir İngiliz karakteri taşıyor. Oyunda birşeye sinirlenmiş galiba, yüzüne bir baksanıza... Babası da ayni şeyi görmüş ve ne diyor bilir misiniz?

— «Mark, Martin ağabeyinizi kızdırmayın.» Anne de baba da hep ayni sözleri tekrarlamaya iyice alışmışlar. Matthew'in asla kızdırılmaması lâzım, onun bütün arzuları yerine gelmeli...

Mark, sevimli bir çocuk. Son derece sakindir. En akla gelmiyecek şeyleri bile söylerken, sükûnetini hiç kaybetmez. Fakat onun hali insana, sakin sulara her zaman emniyet etmenin doğru olmayacağını hatırlatıyor. Mark, saadete kavuşacak kadar hareketli değil. Zaten ömrünün sonuna kadar da kendini eğlendirecek bir şey bulmasına imkân yok... Yirmi beş yaşına geldiği zaman insanların niçin güldüklerini düşünecek ve neşeli kimseleri budala addedecek. Mark asla genç olmayacak.. Çehresi genç görünmekle beraber orta yaşlı bir adam zihniyeti taşıyacak. Şimdi vücudu on dört yaşında ama ruhu otuzuna geldi bile...

Üç kardeşin en küçüğü Martin'in karakteri de başka. Hayatı kısa da olsa uzun da olsa, azamî şekilde isti-

fade etmesini bilecek. Bu çocuk öbür kardeşleri gibi yakışıklı değil. Üzerinde sert bir kabuk var, onu insanlarla kaynaşmaktan menediyor. Yirmisine yaklaştığı zaman bu kabuğu atacak ve o zaman yakışıklı da olacak. Hayatın kendisine verebileceği her şeyi almaya bakacak. Martin harikulâde bir erkek olabilir... Fakat şimdiden bir tahminde bulunmak da çok güç.

Bay Yorke'nin ailesi umumiyet itibariyle zekî, becerikli insanların toplandığı bir ailedir. Şu altı başın da içinden geçenler öyle pek yabana atılmayacak şeyler... Bay Yorke, bunu biliyor ve çocuklarıyla da iftihar ediyor.

Oda kapısı vuruluyordu; oğlanlar o kadar gürültü yapıyorlardı ki, dış kapının çalındığını kimse duymamıştı. Hem küçük Jessy de tatlı sesiyle babasına İskoç şarkıları söylüyordu.

Bayan Yorke, her zamanki heyecansız, monoton sesiyle, «Buyurun» diye seslendi. Çocuklara kasketlerini çıkarmayı ihtar ettiği zaman, ahçıya pasta ısmarladığı zaman, sesi hep o ölüm soğukluğunu muhafaza ederdi... İçeri Robert Moore girmişti...

Robert'in ciddî hali, şimdiye kadar Bayan Yorke'nin nefretini kazanmasına mani olmuştu. Kadıncağız, onun iflâs tehlikesinde bulunduğunu, karışık bir takım meseleler yüzünden evlenemediğini, koyun postuna bürünmüş bir kurt olduğunu henüz bilmiyordu.

Genç adam, Bayan Yorke'ye doğru yaklaşıp elini uzatırken, «Vay demek sizsiniz ha?» diye söylendi, «gecenin bu saatinde ne yapıyorsunuz? Şu anda evinizde olmalıydınız.»

— «Bekâr bir adamın evi olur mu, hanımefendi?»

Bayan Yorke, kocası gibi sade, avam diliyle konuş-

maya alışkın olduğundan «Hay Allah» diye cevap verdi, «bana böyle saçma sapan lâflar etme... Eğer bekâr bir adam isterse kendine bir yuva bulabilir. Hem Allah rızası için söyle, ablan sana bir yuva kurmuş sayılmaz mı?»

Bay Yorke, lâfa karıştı, «Yok yok, Robert'in ablası bunu yapmış sayılamaz... Hortense, aklı başında namuslu bir kızdır, fakat ben de Robert'in yaşındayken beş altı tane kızkardeşim vardı, hepsi de Hortense kadar iyi insanlardı... Buna rağmen kendime bir eş aramak ihtiyacını hissettim.»

Arasıra kendi zararına olsa da evlilik aleyhine şakalar yapmaktan hoşlanan Bayan Yorke, ekledi: «Sonra da benimle evlendiğine bin defa pişman oldun. Bak işte cezası da bunlar... (kadın, Robert'e çocuklarını işaret etmişti.) Bu kadar gürültücü mahlûkları kim ister? Elinde olsa, hangi erkek bu çocuklara baba olmaktan kaçmaz? İşin zorluğu sadece onları dünyaya getirmekle kalmıyor... Hepsine üstbaş, yiyecek ve hayatta bir mevki temin etmek lâzım. Delikanlı, içinde evlenmek arzusunu duyduğun zaman bizim iki kızımız ve dört oğlumuz aklına gelsin ve yanlış bir yola sapmamak için önüne ardına iyi bak.»

— «Zaten şimdilik evlenmeye hiç niyetim yok; bence evlenmenin zamanı değil.»

Bu çeşit sözleri Bayan Yorke'nin tasvip edeceğine şüphe yoktu. Anlaşılması imkânsız bir şeyler mırıldandı, sonra birden Robert'e dönerek, gene o monoton sesiyle: «Ben sizin neslin zekâsına, temkinliliğine pek güvenemiyorum. Karşınıza ilk çıkan güzel kıza kapılıverirsiniz... Fakat otursanıza beyefendi..»

Kadının, misafirini oturmaya davet ediş tarzı böy-

leydi... Robert, ev sahibesinin emrini yerine getirir getirmez, küçük Jessy, babasının kucağından atlayıp Robert'in yanına koştu. Genç adam da onu görünce kollarını açmıştı...

Jessy, Robert'in kucağına çıkarken, gayet ciddî bir tavırla annesine dönerek: «Onu evlendirmekten bahsediyorsun, anneciğim, Robert amca zaten evli yahut da evli sayılır... Geçen yaz beni yeni beyaz elbisem ve mavi kuşağımla görünce onun karısı olmamı söylemişti, öyle değil mi baba?»

— «Evet, sevgili yavrum, fakat şimdi vaadini bir kere daha tekrarlat, çünkü onun gibileri ekseriyetle hilekârdırlar, sözlerinde pek durmazlar.»

Jessy, uzun boylu sevgilisine, gözlerini dikerek; «O» dedi, «hile yapamıyacak, yalan söyleyemiyecek kadar naziktir.»

Bay Yorke, «Nazik mi?» diye haykırdı. «Bu da onun çapkınlığına, yalancılığına alâmet.»

Bay Yorke'nin koltuğunun arkasından gelen hafif bir ses, «Fakat onda yalancı insanlara hiç de yakışmayacak bir keder var» dedi, «Şayet bol bol gülseydi vaadini çabucak unutacağını aklım keserdi ama Robert hiç gülmüyor ki...»

— «Senin o kadar ehemmiyet verdiğin o hassaslık aslında hilekârlığın ta kendisidir, Rose...»

— «Robert hassas değil ki.»

Robert, hayretle karışık bir tebessümle gülerek, «Benim hassas olmadığımı nereden biliyorsun?» dedi.

— «Bir hanım söylerken duydum.»

Bay Yorke, koltuğunu şömineye biraz daha yaklaş-

tırarak: «Aman ne enteresan, ne enteresan...» diye söylendi. «Bir hanım öyle mi? Kim olduğunu bulmaya çalışmalıyız. Rose, hanımın ismini babanın kulağına fısıldayıver bakayım, ama sakın Robert duymasın, emi...»

Bayan Yorke, her zamanki şaka öldüren haliyle lâfa karıştı, «Rose, artık bu mevzuu kapat, anlaşıldı mı? Jessy, sen de sus bakalım. Çocuklar, bilhassa kızlar, büyüklerin yanında konuşmamalı.»

Jessy, masum bir tavırla, «Öyleyse Allah bize niçin dil vermiş?» Rose, hiç sesini çıkarmadan soran gözlerle annesine bakıyordu. İki dakika sonra Jessy, yeniden konuştu, «Hem niçin bilhassa kız çocuklar susuyor, anne?»

— «Evvelâ ben böyle istediğim için, sonra da susup, büyükleri dinlemek bir kız için en akıllıca bir hareket olduğu için...»

Robert, «Hanımefendiciğim,» dedi, «sözleriniz çok doğru; bana ablamın fikirlerini hatırlatıyor; fakat o fikri bu küçük kızlara tatbik etmek imkânsız. Bırakın da Rose'yle Jessy, benimle rahat rahat konuşsunlar, yoksa buraya gelmekten duyduğum o hususî zevk tamamen kaybolacak. Onların gevezeliklerinden hoşlanıyorum; bana huzur veriyor.»

Jessy atıldı, «Öyle değil mi ya? O kaba oğlanlar başınıza üşüşse daha fena olmaz mı? Anne sen de geçen gün onlara kaba diyordun...»

— «Evet, yavrum, her gün onlardan bin kat daha kaba insanlarla düşüp kalkıyorum.»

Jessy, sözlerine devam etti, «Fakat erkeklere çok ehemmiyet veren bir sürü insan var. Meselâ, benim bütün hala ve amcalarım, erkek yeğenlerini kız yeğenlerin-

den daha çok seviyorlar. Buraya erkek misafir geldiği vakit de hep Martin, Mark ve Matthew'le konuşuyorlar. Ne Rose'ye, ne de bana ehemmiyet veren yok. Bay Moore, bizim dostumuz ve bunu asla kaybetmemeye çalışacağız. Fakat aklında olsun, Rose, Robert asıl benim dostumdur, benim hususî ahbabım...»

Küçük kız, bunları söylerken minik elini tehdit mahiyetinde ablasına doğru uzatmıştı.

Rose de zaten bu küçük elin tehdidine pek alışkındı. Hergün mutlaka bir defa olsun, Jessy'nin emrine itaat zorunda kalıyordu. Bütün eğlencelerde, önderliği Jessy yapıyordu. Fakat üzücü hâdiselerde de Rose, kendini koruduktan başka kardeşi için de elinden geleni yapmak mecburiyetindeydi. Jessy, zaten içinden kararını vermişti: vakti gelince o evlenecek Rose de ömrünün sonuna kadar bekâr kalacak, kardeşinin evinde oturup onun işlerini görecek, çocuklarına bakacaktı. İki kardeşten biri güzel, diğeri çirkin olunca böyle bir durum garipsenemez. Jessy, gittiği yerde herkesi cezbedecek, istediklerini yaptıracak kuvvete de malikti. Halbuki, Rose, iyi kalpli, kültürlü bir kızdı ama karşısındakileri kendine çekecek kuvveti yoktu...

Robert, «Şimdi, şu hanımın ismini söylesene, Rose» diye kızı zorladı.

Rose, kimseyi üzmekten hoşlanmazdı, yoksa pekâlâ Robert'i oyalayıp, onu uzun zaman merakta bırakabilirdi. Cevabı hemen kestirip attı: «Söyleyemem, çünkü hanımın ismini ben de bilmiyorum.»

— «Onu bana tarif etsene; nasıl bir kadındı? Nerede gördün?»

— «Kate'yle Susan Pearson'un mektepten dönmeleri

şerefine verilen zifayete gittiğimiz zaman salonun köşesine toplanmış bir sürü hanım senden bahsediyordu...»

— «Peki, bunların hiç birini tanımıyor muydun?»

— «İçlerinde Hannah, Harriet, Dora ve Mary Syke vardı.»

— «Güzel... Benim aleyhimde mi konuşuyorlardı, Rose?»

— «Bazıları... Sana «adamcıl» diyorlardı. Kelimeyi gayet iyi hatırlıyorum, çünkü o zaman mânâsını anlamamış, eve gelince lügata bakmıştım. İnsan düşmanı demekmiş.»

— «Daha başka?»

— «Hannah Syke, senin sessiz bir kukla olduğunu söyledi.»

Bay Yorke, gülerek, «Bu daha iyi...» diye bağırdı, «Ah, fevkalâde... Hannah, şu kırmızı saçlı kız galiba... İyi kızdır ama aklı hafif noksandır.»

— «Bana ithamlarda bulunacak kadar aklı var ya... Ee, devam et bakalım, Rose.»

— «Bayan Pearson, sende insanı acındıracak bir hal bulunduğunu, koyu renk saçların ve solgun yüzünle, bir nevi alıngan budalalara benzediğini söyledi.»

Bay Yorke, gene gülmeye başlamıştı. Bu defa Bayan Yorke de kocasına iştirak etti. «Görüyorsun ya Robert, arkandan neler söylüyorlar... Fakat ben gene de Bayan Pearson'un seni yakalamak isteyeceğinden eminim. Sen buraya geldiğin gün, yaşına başına bakmadan Hannah sana nişan almıştı.»

Robert, tekrar sordu, «Peki ona itiraz eden kimdi?»

— Tanımadığım bir hanım. Her Pazar kilisede gördüğüm halde ona bizde hiç rastlamadım. Ekseriyetle dua kitabıma bakacak yerde onu seyrederim, çünkü ye-

mek odasında asılı duran o elinde güvercin tutan kadının tablosunu andırıyor. Hiç olmazsa burnuyla gözleri tıpkı o kadına benziyor...»

Jessy, hayretle bağırdı. «Yani sen bu hanımı tanımıyor musun? Zaten Rose hep böyledir. Bazan kardeşimin hangi dünyada yaşadığını merak ediyorum, Bay Moore... Her zaman bizim aramızda yaşamadığından eminim; herkesin bildiği basit şeylerden onun haberi yok... Her pazar, muntazam kiliseye gidip, dua kitabını okuyacak yerde, istisnasız gözlerini hep bir şahıs üzerine diktikten sonra, şimdiye kadar o şahsın ismini öğrenememesi ne komik... Caroline Helstone'den bahsediyor... Şu papazın yeğeni canım... Hâdiseyi de iyice hatırlıyorum. Caroline, Anne Pearson'a çok kızmıştı: «Robert Moore, ne adamcıldır, ne de sessiz bir kukla» diye bağırmıştı. «onun karakteri hakkında yanlış fikirlere saplanıyorsunuz, yahut da hiç biriniz ona dair birşey bilmiyorsunuz...» Şimdi de sana Caroline'yi tarif edeyim. Böyle şeyleri Rose'den bin kat daha iyi beceririm.»

— «Anlat da dinleyelim öyleyse»

— «Sevimli bir kızcağız; güzel de... Uzun beyaz boynu var; saçları, uzun lüleler halinde omzundan aşağı iniyor. Rengi kahverengi. Berrak bir sesle ağır ağır konuşur. Ekseriyetle kurşunî ipekli bir elbise giyer. Her tarafı derli topludur. Daima elbisesi, ayakkabısı, eldivenleri birbirine uyacak şekilde seçilmiştir. Yani şöyle tam bir hanımefendi. Boyum onunki kadar olunca ben de Caroline'ye benzemeye çalışacağım, Öyle olursam, sana uyar mıyım? Benimle hakikaten evlenecek misin, Robert?»

Robert, Jessy'nin saçlarını okşadı. Bir saniye kızı kendine daha fazla çekecekmiş gibi bir hareket yaptıysa

da sonra bundan vazgeçerek Jessy'yi yere indirdi.

— «Aa, demek beni istemiyorsun? Kucağından atıyorsun ha?»

— «Tabiî, çünkü senin bana aldırdığın yok, Jessy. Hiç Hollow'a gelip hatırımı sormuyorsun...»

Bundan sonra Robert, iki çocuğu da ertesi gün için evine davet etti. Sabahleyin Stilbro'ya gideceğini, ikisine de hediyeler alacağını söylüyordu. Tam Jessy cevap vermek üzereydi ki, oğlanlardan bir tanesi lâfa karıştı:

— «Demindenberi methedip durduğunuz o kızı tanıyorum; çirkin bir mahlûk. Ondan nefret ediyorum. Bütün kadınlardan nefret ediyorum. Bu mahlûkların dünyaya niçin geldiklerine de aklım ermiyor.»

Babası, «Martin, yavrum», dedi, «günün birinde bu aşırı isyancılığın yüzünden herkesin nefretini kazanacaksın, fakat sen fikirlerini değiştirme sakın. Şimdi sözlerini not defterime kaydedeceğim. Bundan on sene sonra ikimiz de sağ olursak sana bunları hatırlatacağım.»

— «O zaman da aynı şeyleri söyleyeceğimden eminim. Ölünceye kadar kadınlardan nefret edeceğim. Hepsi birer oyuncak bebek. Güzel elbiseler giyip kendilerini beğendirmek için yüzmeye gitmekten başka marifetleri yok. Hiç evlenmiyeceğim; ömrümün sonuna kadar bekâr kalmak istiyorum.»

Bay Yorke karısına dönerek bağırdı: «İyi dinle, Hesther, iyi dinle... Onun yaşındayken ben de ayni şekilde düşünüyordum. Ondan sonra da yirmi üç yaşına gelip Fransa ve İtalya'yı gezmeye çıktığım sırada kendimi kadınlara beğendirmek için başvurmadığım çare kalmamıştı. Artık saçlarımı kıvırmaktan, manikür yap-

tırmaya kadar her türlü tedbire baş vurdum... Martin de aynı şekilde hareket edecektir.»

— «Öyle mi? Hayır, asla... Ben sizden daha makulüm. Siz de ne delikanlıymışsınız yani baba... Kılık kıyafet meselesine gelince şunu aklınızdan çıkarmayın: Bugünkünden daha iyi giyineceğimi zannetmiyo um. Bay Moore, hep mavi giydiğim için benimle alay ediyorlar; fakat ben de onların haline gülüyorum... Yaşadığım müddetçe maviden başka renk kullanmıyacağım. İki renkli elbise giymek, aklı başında bir insana yakışmaz; bu, resmen âdiliktir.»

— «Martin, oğlum, bundan on sene sonra, terziler sana renk yetiştiremez olacaklar...»

Martin'in canı sıkılmıştı ama bu sözlere hiç cevap vermemeyi tercih etti. Bu esnada Mark, kitaplarından başını kaldırmış, derinden gelen ince bir sesle lâfa karışmıştı:

— «Bay Moore», dedi, «Siz belki de Caroline Helstone'nin hakkınızda söylediği sözleri iltifat sayıyorsunuz ama vaziyet zannettiğiniz gibi değil. Hassas kelimesinin lügat mânâsı zihninde muayyen bir fikri olan, bir şeyden anlayandır. Caroline bunun aksini iddia etmekle sizi müşkül mevkie soktu. Hassas olmayan bir insan, kafasında fikri, düşüncesi, ideali olmayan bir kimsedir.»

Robert, Bay Yorke'ye dönerek, Fransızca: «Aman,» dedi, «bu senin çocuklarınla da başa çıkmanın imkânı yok... Maşallah, hepsi dil ebesi...»

— «Düşünce, fikir ve idealin iki çeşidi vardır: İyi ve kötü... Hassaslık fena sayılmış olmalı, yahut da Caroline böyle zannetmiş... Yoksa kızcağız Bay Moore'yi tenkit etmiyordu; bilâkis onun müdafaasını yapıyordu».

Robert, Rose'yi elinden tutarak, «İşte benim küçük avukatım burada» diye söylendi...

Rose, sözlerini tekrarladı; «Caroline onu müdafaa ediyordu. Caroline'nin yerinde ben de olsam, ayni şeyi yapadım, çünkü öbür hanımlar pek garazkârane konuşuyorlardı.»

Martin, «Kadınlar hep böyledirler» dedi, «garazkâr olmak kadının en birinci vasfıdır.»

Matthew de ilk defa ağzını açtı, «Şu Martin de ne budala... Anlamadığı mevzular üzerinde fikir yürütmeye bayılıyor...»

Martin cevap verdi: «Hür bir insan olmam sıfatıyla istediğim mevzuda fikir yürütmek benim en tabiî hakkımdır.»

— «Fakat bu hakkı öyle garip bir şekilde kullanıyorsun ki, hür bir adam olacak yerde esir hayatı yaşaman daha doğru olacak...»

İki kardeş arasındaki ağız kavgası gittikçe şiddetleniyordu.

Martin, «Kardeşimin beni tahkir etmeye hakkı yok» dedi.

Bay Yorke de, «Hakkı yok, fakat sen onu affet.» cevabını verdi.

Martin kapıya doğru yürürken, «Her zaman eşit olduğumuz söylenir, ama teori ve tatbikatında daima ayrı ayrı şekillere tâbi tutuluyoruz.»

Babası sordu: «Nereye gidiyorsun, oğlum?»

— «Hakarete maruz kalmıyacağım bir yere; tabii bu evin içinde böyle bir yer bulabilirsem...»

Matthew, alaylı alaylı güldü. Martin, kardeşine aca-

yip bir nazar fırlattı, vücudünün her tarafı tir tir titriyordu. Fakat gene de kendini tutmaya muvaffak oldu.

— «Hehalde odayı terketmemde bir mahzur yoktur değil mi?»

— «Hayır, oğlum, gidebilirsin... Fakat kin tutmamayı aklından çıkarma.»

Martin çıktıktan sonra Matthew, bir kahkaha daha attı. Rose, Robert'in omzuna dayamış olduğu başını kaldırarak kardeşine hitaben konuştu: «Martin'i kızdırdığın için seviniyorsun. Fakat sana benzemektense Martin'e benzemeyi tercih ederim. Zira, senin ahlâkını hiç beğenmiyorum.»

Bayan Yorke'nin kesik hıçkırığı duyuluyordu. Robert meselenin daha fazla büyümesini önlemek için Jessy'yi kucağından indirip ayağa kaiktı ve Bay Yorke'ye kendisiyle yalnız konuşmak istediğini söyledi. Holde, ayaküstü görüştüler:

Robert, «İyi bir işçi için münasip bir iş var mı?» diye sordu.

— «Şu anda böyle bir sual sorman gayet saçma bir şey, çünkü iş sahiplerinin kendi işçilerine bile yaptıracak iş bulamadıklarını biliyorsun.»

— «Eğer mümkünse bu adamı mutlaka almanı rica ediyorum.»

— «Fakat oğlum, bütün İngiltere bir araya gelse ben bir işçi daha tutamam.»

— «Bu benim için bir şey ifade etmiyor, adamcağıza iş bulmam lâzım...»

— «Peki kimmiş?»

— «William Farren»

— «William'ı tanırım. Namuslu bir adamdır.»

— «Üç aydır işsiz; ailesi pek kalabalık. Parasız yaşayamazlar. Bu sabah bana gelen adamların arasında o da vardı. Fakat adamcağız ne şikâyette bulundu, ne de tehdit etti. Yalnız, değişikliği daha yavaş yapmamı, onlara zaman bırakmamı istedi. Fakat, benim bunu yapmama imkân yok. Bir an evvel mal yapıp satmalıyım. Fakat onlarla uzun boylu konuşmayı da mânâsız buldum. İçlerinden bir tanesini tevkif ettirdikten sonra hepsini geri gönderdim.»

— «Sakın bu adam Moses Barraclough olmasın?»

— «Ta kendisi.»

— «Demek onu tevkif ettirdin... Güzel, Akıllıca bir iş yapmışsın doğrusu.»

— «Her neyse, ben ne pahasına olursa olsun Farren'e iş bulmak zorundayım. Ve bunu de senin halletmeni istiyorum.»

— «İşten attığın adamların yüklerini benim omuzlarıma yüklemek hakkını nereden çıkarıyorsun, onu anlamadım. Farren'i ben tanımam bile. Namuslu adam olduğunu duydum ama Yorkshire'deki bütün namuslu adamlara bakmak bana mı düştü? Sen başının çaresine bak, benden bir şey isteme...»

— «Hadi hadi, Bay Yorke, William'a nasıl bir iş bulacaksınız?»

— «Ben bulacağım ha? Şimdiye kadar kullanmaya alışkın olmadığım kelimeleri sarfettireceksin bana... Eve gitseniz daha iyi edersiniz. İşte kapı...»

Robert, holdeki iskemlelerden birine oturdu:

— «Değirmende iş verebilirsiniz. Bu iyi, fakat toprağın da var. Ona toprağınızda bir iş verin Bay Yorke.»

— «Robet, ben senin köylülerle hiç ilgilenmediğini zannederdim, bu değişikliğin sebebini anlayamadım.»

— «Bende değişiklik yok. Fakat bu insanlar doğruyu söylüyorlar. Zaten diğerlerinin yanında onu da aynı şekilde azarladım. Fakat adamın hali meydanda... Ona iş bulmalısın.»

— «Sen bulsana. Madem bu işe o kadar ehemmiyet veriyorsun, kendin uğraş.»

— «Eğer benim elimde birşey kalmış olsaydı, elbette öyle yapardım. Fakat bu sabah aldığım mektuplar, benim iflâs etmek üzere olduğumu açıkça gösteriyor. Eğer mallarım batıda piyasa bulamazsa mahvoldum demektir. Bu vaziyet karşısında bir adama iş verip onun istikbalini üzerime almam namussuzca bir şey olur.»

— «Gel, biraz dışarı çıkalım. Yıldızlı bir gece...»

İki erkek dışarı çıkıp kapıyı kapadılar. Sonra yanyana, kırağıdan beyazlanmış verandada üç aşağı beş yukarı yürümeye başladılar.

Robert, ille ısrar etti, «Farren meselesini bir an evvel halletmelisin. Yorke, Değirmenlerinde geniş meyva bahçelerin var. İyi bir bahçıvandır Farren...»

— «Peki, öyle olsun. Farren'i yarın bana gönder. Şimdi gelelim sana... Galiba son zamanlarda işlerin pek iyi gitmiyor, öyle mi?»

— «Evet; ikinci defadır işlerim aksi gidiyor... Belki kısa bir zaman sonra düzelebilir, ama şu anda birşey diyemem. Sonra eski firmanın borçlarını tamamen ödeyip her şeye yeniden başlamak istediğimi de biliyorsunuz.»

— «Şimdilik sen yalnız sermaye istiyorsun.»

— «Evet, fakat ölmüş bir adamın da muhtaç olduğu tek şey nefestir de diyebilirsin... İkisi ayni kapıya çıkıyor.»

— «Biliyorum, biliyorum, sermaye istenmez... Eğer benim gibi evli ve çocuk sahibi bir adam olsaydın, daha müşkül bir duruma düşecektin. Fakat gençler daima hiç umulmadık fırsatlarla karşılaşırlar. Arada sırada senin evleneceğine dair haberler kulağıma çalınıyor, fakat bunun doğru olmadığından eminim.»

— «Evet, böyle düşünmekte haklısınız. Evlenmeyi düşünecek durumda değilim henüz. Evlenmek mi?... Kelimeyi duymaya bile tahammülüm yok. Bence evlenmek, zengin, yarınını düşünmek zorunda olmayan kimseler için mevzubahistir.»

— «Ben senin yerinde olsaydım bu şekilde düşünmezdim. Şöyle cebinde birkaç bin doları olan ve bana uyan bir kadınla evlenirdim.»

— «Öyle bir kadını acaba nerede bulmalı?»

— «İstesen bir defa talihini denerdin.»

— «Bilmem ki... Bu, birçok şeylere bağlı.»

— «İhtiyar bir kadınla evlenir miydin?»

— «Hayır, katiyyen. Yolda taş kırıp ekmeğimi kazanırdım daha iyi.»

— «Ayni fikirdeyim. Çirkin bir kadınla?»

— «Hah... Çirkinlikten nefret ederim. Gözlerim ve kalbim, daima tatlı, güzel ve sevimli çehrelerden hoşlanıyor. Çirkin bir karımın olmasını istemem.»

— «Zengin olsa da mı?»

— «Baştan aşağı elmaslar içinde olsa da... Onu se-

vemem... İyi muamele edemem... Hatta böyle bir kadına uzun müddet dayanacağım bile şüphelidir.»

— «Peki, namuslu, zengin, iyi kalpli bir kızla evlensen kemiklerinin biraz iri olması, saçlarının kızıla çalması, seni düşündürür mü?»

— «Böyle birşey yapamam dedim ya... Bana evvelâ güzellik lâzım.»

— «Evet, ondan sonra da sefalet... Bir taraftan karın doğurur, bir taraftan sen iflâs edip beş parasız kalırsın... Hayatının sonuna kadar para derdinden kurtulamazsın.»

— «Beni kendi halime bırak, Yorke.»

— «Eğer romantik bir erkeksen ve daha şimdiden birine tutulduysan, konuşmanın hiç faydası yok.»

— «Romantik değilim. Kalbim de granit kayalar kadar serttir.»

— «Daima böyle tabirler kullan, o zaman anlıyorum. Peki senin zihnini meşgul eden bir aşk macerası da yok mu?»

— «Daha önce bu mevzuda kâfi derecede açıklama yaptığımı zannediyorum. Aşk mı?... Saçma...»

— «Bu sözleri içinden gelerek söylediğini farzedelim. Öyleyse, iyi bir fırsattan istifade etmemen için bir sebep yok. Biraz bekle bakalım.»

— «Çok esrarengiz bir adamsın, Yorke. Seni anlamak son derece güç.»

— «Bu mevzuda biraz öyleyim galiba. Sana bir şey vadetmediğim gibi herhangi bir tavsiyede de bulunmu-

yorum. Yalnız yüreğni ferah tut ve hâdiselerden faydalanmaya bak.»

— «Bir doktor bile senin kadar kat'î konuşamaz.»

— «Bu arada seninle daha fazla meşgul olmama imkân yok, Robert. Benim akrabam değilsin, serveti kaybetsen de bulsan da farketmez. Şimdi artık evine git; saat on oldu. Bayan Hortense, nerede olduğunu merak etmiştir.

ALTINCI KISIM

İhtiyar Kızlar

ZAMAN İLERLEMİŞ, ilkbahar tam kıvamını bulmuştu. İngiltere'nin dışı güzelleşmeye başlamıştı. Fakat gene içinde iyiye doğru bir gelişme yoktu. Hâlâ fakirler berbat bir durumdaydılar ve patronlar zihniyet değiştirememişlerdi. Harp devam ettiği için ticaretin bazı kolları da felce uğramak tehlikesindeydi... İngiltere'nin kanı dökülüyor, serveti mahvoluyordu. Harpten zarar görenlerin çoğu, bir an evvel sulh yapılmasına taraftardılar. Yorke, Moore gibi daha binlerce kişi iflâs tehlikesiyle karşı karşıyaydı ve son kurtuluş çaresini bir an evvel sulhun imzalanmasında buluyorlardı. Bilhassa Robert, evvelce de belirttiğimiz gibi öyle pek vatanperver bir adam değildi. Harp uzadıkça kendisinin batağa saplandığını düşünüyor kızıyordu...

Bu kızgınlığı o kadar arttı ki, aradan çok geçmeden sevgili dostu muhafazakâr Bay Helstone'yle bile umumî bir toplantıda kavga ettiler, daha sonra da gazetede birbirlerine atıp tuttular. Helstone, artık Robert'le selâmlaşmıyordu bile. Yeğenini de şimdilik Hollow'a gitmemesi hususunda sıkı sıkı tenbihlerde bulundu. Fransızca dersleri almaktan bir müddet için vazgeçmesi gere-

kiyordu. Helstone, yabancı dilin insanlara fayda değil, zarar verdiğini, bilhassa kadınlar üzerinde kötü tesirler yarattığını ileri sürdü. Kadınlara Fransızca öğretmek fikrini ilk defa hangi budalanın ortaya çıkardığını merak ediyordu... Caroline, derhal Fransızcayı bırakmalıydı. Kuzenlerini de görmesi doğru değildi, zira onlar tehlikeli insanlardı.

Bay Helstone bu emirlerine itiraz edileceğini biliyordu. Hattâ biraz gözyaşı bile bekledi. Caroline'nin hareketleriyle pek seyrek alâkalanırdı, ama genç kızın Hollow'a gitmekten hoşlandığına dair içinde garip bir his vardı. Ayrıca Robert Moore'nin onlara gelmesine de memnun olduğundan şüpheleniyordu. Meselâ Bay Malone, onlara gelse, Caroline bir kolayını bulur hemen yukarı kaçardı. Yemeğe kadar da aşağı inmezdi. Fakat Robert Moore geldiği zaman Caroline, eline dikişini alır salonda otururdu.

Genç kızın hiç sesi çıkmazdı ve Robert de onunla pek seyrek ilgilenirdi Fakat Helstone, öyle diğer yaşlı adamlara benzemiyordu, kolay kolay aldanmazdı. İki gencin birbirleriyle vedalaşmalarını dikkatle seyretmişti: Bakışlarının birleştiğini bir defa yakalamıştı. İkisinin de bakışında bir samimiyet, memnuniyet ifadesi vardı. Robert'in arayan gözleri, Caroline'nin masum bakışlarına takıldığı zaman ikisinin de yüzlerinin hafifçe rengi değişti... O anda Bay Helstone, ikisine de onun canını sıktıklarını söyleyebilirdi: Niçin? Sebebini izah etmek çok güç. Eğer o dakika Robert'in ne hakkettiğini sorsaydınız, mutlaka «bir kamçı» derdi. Caroline'ye ne yapmak icabettiğini sorsaydınız, o zaman da kulaklarını çekmek gerektiğini söylerdi. Şayet bu arzularının sebebini araştırmaya kalksaydınız, flört ve sevişmek aleyhinde bir

konferans çeker, kendi evinin damı altında böyle şeylere müsaade edemiyeceğini söylerdi.

İşte, bu hususî meseleler, siyasî sebeplerle karışınca Bay Helstone, kuzenleri birbirinden ayırmayı uygun buldu. Helstone, bu kararını Caroline'ye bir akşam üstü genç kız, oturma odasında dikiş dikerken söyledi. Caroline'nin yüzü amcasına dönüktü ve ışık tam kızın çehresini aydınlatacak şekilde geliyordu. Helstone yeğeninin eskisinden biraz daha solgun ve sessiz olduğunu hayretle görmüştü. Son birkaç hafta içinde de Robert'in isminin kızın dudaklarından hiç eksilmeyişine dikkat etmişti. Zaten Helstone'nin kadınlara hiç itimadı yoktu. Daima onlardan şüphelenir, hep göz hapsinde bulunmaları icabettiğine inanırdı. Helstone, emrinin kız üzerinde çok derin tesirler yaratmasını bekledi. Fakat Caroline, amcasına bakmıyordu bile...

— «Beni dinliyor musun, Caroline?»

— «Evet, amca.»

— «Tabiî sözlerimi yerine getireceksin?»

— «Evet, şüphesiz...»

— «Kuzinin Hortense'ye mektup da yollamayacaksın. Hiç bir şekilde onunla temas etmeyeceksin. O ailenin an'anelerini hiç beğenmiyorum.»

Caroline, sakin bir sesle, «Siz bilirsiniz.» dedi. Yüzü kızarmış, gözleri yaşla dolmuştu. Helstone konuşmadan evvel çehresini kaplamış olan o düşünceli hal gene mevcuttu. Caroline, itaatkâr bir kızdı zaten...

Hem bunu yapmaya mecburdu da... Nasıl olsa Hollow'da onu hayal kırıklığından başka bir şey beklemiyordu... Robert, aşk ve ümide ehemmiyet vermediğinden Caroline, Hollow'da bunları bulacağını zannetmiyor-

du... Ne zaman Robert'i sorsa — ki bunu pek seyrek yapıyordu — ya evde olmadığı, yahut da işlerinin çokluğu sebebiyle masasından ayrılmadığı bildiriliyordu. Hortense, kardeşinin çok çalışarak kendini öldürmesinden korkuyordu. Hep idare binasında oturuyordu Robert...

Caroline, Robert'i ancak kilisede görebiliyordu, o zaman da kızcağız kuzininin yüzüne uzun uzun bakamıyordu ki, bakmak hem pek büyük bir ıstırap, hem de büyük bir zevk kaynağıydı... Caroline'yi haddinden fazla heyecanlandırıyordu ve genç kız da bu heyecanların maalesef boşa gittiğinin farkındaydı.

Bir keresinde, yağmurlu karanlık bir Pazar günü kilisenin pek tenha olmasından, dedikoducuların ortalıkta görünmemelerinden istifade ederek Caroline, Robert'i aramak cesaretini gösterdi. İşte orada, yapayalnızdı. Hortense, yağmurdan korkmuş gelmemişti. Hem de galiba yeni bir şapka dikiyordu. Robert, âyin esnasında kollarını kavuşturup, gözlerini yere dikerek oturmuştu. Pek üzgün olduğu her halinden belliydi. Robert'in canı bir şeye sıkıldı mı, teni büsbütün esmerleşirdi. Bugün de yanakları, alnı, âdeta zeytunî bir renk almıştı. Fakat Caroline'nin anlamadığı, bilmediği bazı sebeplerden dolayı kederlendiği de muhakkaktı. Şu anda genç adamın zihnine takılan mesele, Caroline'yle münakaşa ettikleri mevzularla ilgili değildi...

Caroline de kendi kafasının içinde durumu inceledi ve neticede, «Robert'in kafasıyla benimki bir değil» diye bir karara vardı, «ben sadece Robert'i düşünüyorum. Halbuki onun beni düşünecek vakti yok... Aşk denilen o his iki senedir beni kemiriyor. Bu his, daima faaliyet halinde. Robert'e ise bambaşka hisler hakim. Âyin bittiği için

yerinden kalktı, kiliseden ayrılacak. Acaba bu tarafa doğru bakar mı? Hiç zannetmem... Bana bakmak lüzumunu hissetmez... İşte bu çok acı... Onun bir bakışı yarın sabaha kadar beni mesut etmeye yeterdi; fakat bundan mahrum kalacağım. Robert, bir bakışını bile bana feda edemeyecek.. Zaten gitti bile... Başka bir insanın gözleri benimkilerle karşılaşmadı diye ıstıraptan boğulacak hale gelmem çok garip.»

O Pazar akşamı, her zamanki gibi Bay Malone, onlara gelecekti. Caroline bunu bildiğinden çaydan sonra hemen kendi odasına çekildi. Fanny, küçük hanımının âdetlerini iyice öğrendiği için havanın soğuk olmasını bahane ederek odanın şöminesini iyice yakmıştı. Odada, tek başına sessiz sadasız kalan Caroline düşünmekten başka ne yapabilirdi ki? Halının üzerinde hiç gürültü yapmadan beş aşağı beş yukarı dolaşmaya başladı. Kollarını da arkasına kavuşturmuştu. Oturmak çok can sıkıcıydı. Zihninde garip fikirler dolaşıyordu.. Caroline nedense bu akşam çok heyecanlıydı...

Odanın dili yoktu ki... Ev de dilsizdi. Çalışma odasının çift kapısı erkeklerin seslerinin duyulmasına mani oluyordu. Hizmetçiler, mutfakta sessiz sadasız hanımlarından almış oldukları kitapları okuyorlardı. Kelimelerden birşey anlamıyordu. Hem bu akşam, kafası, başkalarının kafalarıyla meşgul olamayacak kadar doluydu.

Sonra hayalini de tamamen Robert'in hatıraları doldurmuştu. Birlikte geçirdikleri mesut dakikaları bir bir hayalinde yeniden yaşatmaya çalışıyordu. Robert'in sesi de kulaklarından hiç gitmiyordu. Delikanlının elinin temasını da yeniden hisseder gibiydi. Fakat bunlar da çok uzun sürmedi. Yavaş yavaş hayal âleminden uzaklaşıyordu. Kendini hakikatlerle karşı karşıya kalmaya alıştır-

malıydı. Nunnely ormanlarının Haziran'daki hali yerine kendi küçük odasını, güney rüzgârının tatlı fısıltıları yerine doğu rüzgârının kederli iç çekişlerini, Robert'in erkek silûeti yerine kendi ürkek hayalini görüyordu. Caroline, yerine oturdu. İçinden «Belki de yetmiş sene daha yaşarım,» diye düşünüyordu, «Benim bildiğim kadar sıhhatim yerinde; hiç olmazsa yarım asır daha yaşarım. Bu kadar zamanı nasıl geçireceğim? Benimle mezar arasındaki zaman boşluğunu doldurmak için ne yapmalı?

Öyle anlaşılıyor ki, ben hiç evlenemiyeceğim. Robert'in bana aldırış etmediğine göre, benim de ne anlayışlı bir kocam, ne de sevimli çocuklarım olacak... Son zamana kadar annelik ve zevcelik vazifelerinin ilerde günlerimi dolduracağını zannetmiştim. Tabiî bu yüzden, kendime başka bir meşguliyet de aramadım. Fakat şimdi yanıldığımı iyice anlıyorum. Belki de ihtiyar bir kız olarak kalacağım. Robert'in başka biriyle zengin bir kadınla evlendiğini görürüm herhalde; ben hiç evlenmiyeceğim. Acaba niçin dünyaya geldim, merak ediyorum. Dünyadaki yerim nerededir?

Hah, işte bütün ihtiyar kızlar da hep aynı meseleyi çözmeye uğraşırlar. Başkaları da «Sizin vazifeniz tanıdıklarınıza yardım etmek, yardıma muhtaç olan yerlerde hazır bulunmaktır» diyerek onları teselli ederler. Bu bir bakıma doğru ve becerebilenler için fevkalâde güzel bir doktrin! Bazı insan tipleri vardır, karşılarındakilerin kendilerini onlara feda etmesini, sonra da duayla sükûnete kavuşmaya çalışmasını isterler... Fakat bakalım bu kâfi mi? Yaşamak bu mudur? Herkesin mesut olmak hakkıdır. Zihnimi işgal eden bu düşünceler çok garip şeyler... Acaba doğru mu? Bunu da bilmiyorum.

Mamafih, zaten hayat o kadar kısa ki... Yetmiş sene bir rüya gibi geçer gider diyorlar...

Caroline'nin odasındaki şöminede ateş kalmamıştı. Bay Malone de gitmişti. Şimdi çalışma odasının çanı ev halkını duaya davet ediyordu.

Ertesi gün amcası Whinbury piskoposuna öğle yemeğine davetli olduğundan, Caroline tamamen yanlız kaldı. Genç kız, gene ayni şeyleri düşünerek vaktini öldürmüştü. Arada sırada iş için odaya girip çıkan Fanny, hanımının pek sakin oturmasından endişelenmişti. Caroline, hep ayni yerde oturuyordu ve bir kere olsun, önündeki işten başını kaldırıp Fanny'yle konuşmamıştı. Halbuki Fanny'ye birşeyler söylemek âdetiydi... Nihayet Fanny daha fazla dayanamıyarak havanın çok güzel olduğunu, hanımının biraz yürümekle iyi edeceğini söylediği zaman şu cevabı aldı:

— «Dışarısı soğuk.»

— «Bugün maşallah dikişi pek seviyorsunuz. İğne, hiç elinizden düşmüyor.»

— «Ondan da bıktım, Fanny.»

— «Öyleyse niçin hâlâ elinizden bırakamıyorsunuz? Kitap okuyun, yahut daha eğlenceli bir işle meşgul olun.»

— «Bu ev pek sakin ve yalnız, değil mi, Fanny?»

— «Ben aynı fikirde değilim, hanımcığım. Eliza'yla birbirimize arkadaşlık ediyoruz; fakat siz hakikaten pek yalnızsınız... Daha sık sokağa çıksanız... Hadi yukarı çıkıp giyinin ve Bayan Mainley'e ve Bayan Mann'a akşam çayına gidin. Bu kızların ikisinin de sizi görmekten memnun kalacaklarına eminim.»

— «İyi ama onların evleri de pek kasvetli. İkisi de

evde kalmış... Evde kalmış kızların çok bedbaht mahlûklar olduğuna inanıyorum.»

— «Hayır, Bayan Ainley'le Bayan Mann öyle değil, hanımcığım; onlar bedbaht olamazlar. Kendilerine o kadar iyi bakıyorlar ki... İkisi de müthiş egoist.»

— «Bayan Ainley, egoist değil, her zaman etrafındakilere iyilik yapar. İhtiyar üvey annesi yaşadığı kadar ona ne iyi baktığını biliyorsun. Şimdi de dünya üzerinde bir tek akrabası olmadığı halde, tam mânâsıyla kuru başına kalmasına rağmen maddî durumu müsaade ettiği nisbette fakirlere yardımdan çekinmiyor. Fakat buna rağmen, hiç kimse onu görmekten hoşlanmıyor; kapısını çalan tek kişi yok. Erkeklerin de onu nasıl alaya aldıklarını biliyorsun.»

— «Bunu yapmamalılar, hanımcığım. Ben onun iyi bir kadın olduğuna inanıyorum; fakat erkekler sadece hanımların güzelliklerini düşünürler.»

Caroline, ayağa fırlayarak, «Öyleyse onu görmeye gideceğim», dedi. «Şayet akşam çayına alıkoyarsa da kalırım. Genç, güzel ve neşeli olmadıkları için insanları ihmal etmek ne kadar kötü bir şey... Bayan Mann'ın da ziyaretine gideceğim; belki pek sevimli bir kimse değil ama, acaba onu sevimsiz yapan şey nedir? Hayat onu ne hale getirdi?»

Fanny, Caroline'nin işini toplamasına ve daha sonra da giyinmesine yardım etti.

— «Hiç korkmayın, hanımcığım, sizde ihtiyar kızlık alâmetleri yok.»

Caroline aynada kendini tetkik edince, ihtiyar kızlık işaretlerini sezer gibi oldu. Son bir ay içinde tamamiyle

değişmişti. Yani kısacası Caroline eskisi kadar güzel değildi... Genç kız, bunu Fanny'ye ihsas etmek istedi, fakat tam bir karşılık da alamadı. Hizmetçi, insanların bu yaşlarda biraz zayıfladıklarını, fakat sonra kısa zaman içinde gene toplanabildiklerini söylemişti. Bunlar o yaşların icaplarıydı... Caroline'nin korkması yersizdi... Fanny, hanımına bu şekilde teminat verdikten sonra onu iyice sarıp sarmalamayı da ihmal etmedi...

Genç kız, ziyaretlerinden memnun kalmıştı. Hele Bayan Ainley'le gayet iyi anlaşacağını zannediyordu. Ainley, ondan Briarfield'deki bazı fakir evlere gitmesini, çok çocuklu fakir kadınların işlerine yardım etmesini istemişti. Bayan Ainley talimat verdiği takdirde Caroline, her türlü yardımı yapmaya hazırdı.

Caroline eve gidip plânlarını hazırladı ve bunları tatbikten asla yılmamayı kararlaştırdı. Başlangıçta iş çok güç gelmişti. Fakat zamanla alıştı. Hem bunlar Caroline'yi müthiş oyalıyor, kederli düşüncelere dalmasına mani oluyordu. Üstelik arada sırada elde ettiği başarılar, hayatının karanlığını unutturuyordu.

Fakat doğruyu söylemek de lâzım: Caroline'nin sarfettiği bütün bu gayretler ona ne sıhhatini kazandırıyor, ne de zihnini tam mânâsiyle sükûnete kavuşturabiliyordu. Her şeye rağmen hafızasından Robert Moore'nin ismini ve hatırasını söküp atamıyordu. Uğradığı hayal kırıklığı yavaş yavaş kızın gençliğini de eritiyordu... Kış, Caroline'nin ilkbaharını yenmişti... Zihninin toprakları ve mahsulü yavaş yavaş donmaktaydı...

YEDİNCİ KISIM

Fieldhead

MAMAFİH CAROLİNE kendini pek bırakmış değildi. Kalbindeki o yenilmez kuvvetten istifade edebiliyordu. İnsanlar, hayatla tek başına mücadeleye mecbur kaldıkları kendilerine cesaret ve nasihat veren, hallerine acıyan bir kimse bulunmadığı zaman, her vakitkinden daha büyük bir enerjiyle mücadeleye girişirler...

İşte Caroline Helstone de ayni vaziyetteydi. Tek yardımcısı ıstırabıydı. Keder, genç kızı harekete getirmişti. Manevî ıstırabı yenmek için bütün gücünü kullanıyordu. Şimdiye kadar Caroline'nin bu derece çalışkan ve hareketli olduğu hiç vaki değildi. Her çeşit havada yürüyüşe çıkıyor, daha ziyade sessiz, tenha yerlerde gezmeyi tercih ediyordu. Günden güne yüzü daha soluyor, yorgun bir ifade alıyordu. Fakat kendisi hiç de yorgunluktan şikâyetçi değildi. Eve gelip de başından şapkasını attı mı, bu sefer de odasında gezinmeye başlıyor, baygın bir halde koltuğa yığılıncaya kadar oturmuyordu. Geceleri iyi uyumak için kendini kasten yorduğunu söylüyordu. Fakat hakikaten maksadı buysa başvurduğu tedbirler bir işe yaramamış demekti; zira geceleri herkes yatağına çekildikten sonra Caroline, yatağının içinde sağa

sola dönüyor, bazan da kanapeye oturup sabahın olmasını bekliyordu... Ekseriyetle kendini çok bedbaht hissediyordu... Tarifi imkânsız bir keder içinde bol bol ağlıyordu. Gözyaşları boşanmaya başladığı zaman Caroline kendini bir ilk mektep çocuğu kadar çaresiz addediyor, artık işi oluruna bırakıyordu.

Böyle zamanlarda içinde hafif bir ses, Robert'e bir mektup yazıp, onu ve Hortense'yi görmekten menedildiğine çok üzüldüğünü, Robert'in kendisiyle arkadaşlığı kesmesinden korktuğunu bildirmesini söylüyordu. Kendisini hatırlaması için de Robert'e yalvaracaktı. Bir iki mektup da yazdı, fakat hiç birini göndermedi. Utanç, onu böyle bir hareketten menetmişti.

Nihayet, hayatı öyle bir şekle dökülmüştü ki, Caroline, daha fazla dayanamıyacağını anladı. Mutlaka bir değişiklik yaratmalıydı, yoksa çektiği ıstırap onu yatağa düşürebilirdi. Briarfield'den kaçıp çok uzak bir yere gitmeye can atıyordu. Başka bir isteği daha vardı: Annesini bulup tanımak arzusu hergün biraz daha ruhunu kemiriyordu. Fakat, bu arzunun yanında müthiş bir şüphe de mevcuttu. Bakalım annesini tanırsa sevebilecek miydi? Bu şüphesi pek sebepsiz değildi. Şimdiye kadar annesinin methedildiğini hiç duymamıştı ki... Ondan kim bahsederse bahsetsin, kadını sitayişle anmıyordu. Amcası yengesine karşı beslediği antipatiyi saklamıyordu. Kısa bir müddet Bayan James Helstone'nin yanında çalışan ihtiyar bir hizmetçi de ne zaman eski hanımının bahsi açılsa ondan nefretle bahseder, «garip» bir kadın olduğunu söylerdi. Bütün bunlar, kızın kalbine taş gibi oturuyordu. Bazen de onu tanıyıp sevmemektense hiç görmemenin daha iyi olacağını düşünüyordu.

Şimdi Caroline kendisi için bir tek kurtuluş çaresi

görüyordu: Bir ailenin yanına mürebbiye olarak yerleşmek... Elinden başka bir iş gelmezdi. Fikrini amcasına açmaya çalıştığı sırada küçük bir hâdise Caroline'ye cesaret verdi.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Caroline, ekseriyetle tenha yollarda gezmeyi tercih ediyordu. Fakat nereye giderse gitsin, eve dönerken mutlaka Hollow'un yakınından geçmek zorundaydı. Bazan, bir ağacın altına oturup dinleniyor, Robert'in evini gözlüyordu. Şayet kuzeninin odasında ışık görürse kızcağızın kalbi sevinçle doluyor, pencereye akseden gölgelerden bir tanesinin Robert olduğuna inanarak rahatlıyordu. Şayet Robert'in odasında ışık göremezse üzüntüsü bir misli artıyordu.

Robert'i evde gördüğü günler, Caroline, onun da kendisini düşündüğünü zannederek ferahlıyordu. Böyle zamanlada geceleri daha az ağlıyor, daha az çırpınıyordu.

Sakin bir Mayıs akşamı, mehtap çıktığı halde Caroline'nin canı eve girmek istemediğinden daha sokakta oyalanıyordu. Böyle güzel bir gece âşıkları kimbilir ne sevindirirdi... Caroline de içinden mesut olmayı ne kadar istediğini düşündü. Acaba Allah niçin ona hiç acımıyordu? Acaba şu anda Robert neredeydi? Herhalde evde değildi, çünkü çoktandır ışığının yanmasını bekliyordu ve hâlâ odası aydınlanmamıştı. İçinden bir daha Robert'le karşılaşıp karşılaşamıyacağını düşündü. Bu esnada, taş verandadaki kapı birden açılmış, iki erkek dışarı çıkmıştı. Biri yaşlıca, beyaz saçlıydı, diğeri ise genç, uzun boylu ve siyah saçlıydı... Çimenlerden geçip bahçeden dışarı çıktılar. Caroline, onların yolun karşı tarafına geçip tarlalardan yürüyerek kaybolduklarını gördü. Robert Moore, arkadaşı Bay Yorke'yle beraber Caroline'nin önünden geçmiş ve ikisi de kızı görmemişti.

Hâdise, Caroline üzerinde iki çeşit tesir yarattı. «Ah, Robert yalnız olsaydı», diye düşünüyordu; «beni görsey-

di... mutlaka birşey söylerdi, hiç olmazsa elini uzatırdı. Beni birazcık olsun sevmesi lâzım, seviyordur da... Gözlerinde, dudaklarında, ellerinde bana karşı beslediği sevgiyi görmeliydim... Fakat fırsatı kaçırdım. Rüzgâr ve bulutların gölgesi bile ondan daha sessiz ve mânâsız bir şekilde geçip gidemez. Benimle alay etti... Tanrı çok zalimmiş meğer...» ,

İşte böylece Caroline, hasret ve hayal kırıklığından hastalanmış bir halde eve döndü.

Ertesi sabah da gözleri çukura kaçmış, yüzünde renk kalmamış bir vaziyette kahvaltıya inip amcasına sordu:

— «Amca, benim bir aile yanında iş aramam sizce mahzurlu mudur?»

Yeğeninin durumundan, düşüncelerinden tamamen bihaber olan Bay Helstone, kulaklarına inanamıyordu.

— «Bu da nesi? Sen çıldırdın mı? Ne demek istiyorsun?»

— «Kendimi iyi hissetmiyorum, bir değişikliğe ihtiyacım var.»

Helstone, yeğeninin halini tetkik etti; kızın zaten bir değişikliğe uğradığı aşikârdı... Adamcağız farketmeden Caroline'nin yanakları solmuş, zayıflamıştı. Fakat kahverengi gözlerinin yumuşak bakışları, yüzünün narin hatları ve gür saçlarının güzelliği hâlâ olduğu gibiydi...

— «Kuzum, senin nen var? Derdin nedir?»

Caroline, cevap vermedi. Sadece kahverengi gözlerine yaş toplanmış, solgun dudakları titremeye başlamıştı.

— Demek bir ailenin yanında iş bulacaksın? Nasıl bir iş bu? Hem Allahaşkına sana ne oldu böyle?... Hiç de iyi görünmüyorsun.»

— «Evden uzaklaşırsam iyileşeceğim.»

— «Şu kadınlar da anlaşılmaz mahlûklardır vesselâm... Hoşa gitmeyen garip lâflarla insanı hayrete düşürürler. Bugün bakarsınız her tarafları ilkbahar tarlası-

nı andırır, yüzlerinden sıhhat fışkırmaktadır, yarın yaprakları dökülmüş yaşlı bir ağaçtan farkları kalmaz... Bütün bu değişikliğin sebebi nedir? İşte insanı şaşırtan taraf da bu... Yemeklerini muntazam yerler, tamamen hürdürler, güzel bir evde yaşayıp en pahalı elbiseleri giyerler, ondan sonra da böyle bir kenara oturup zavallı bir hal takınırlar. Doğrusu pek acı... Tabiî arkadan «ne yapacağız?» suali gelir. Herhalde birinden nasihat almalı. Doktor çağırayım mı, kızım?»

— «Hayır, amca, doktor istemem. Doktorun bana hiç bir faydası dokunamaz. Sadece hava ve muhit değiştirmek istiyorum.»

— «Eğer kapris bundan ibaretse derhal boyun eğelim... Deniz kenarında bir yere göndereyim. Masrafın ehemmiyeti yok. Fanny de beraber gelsin.»

— «Fakat amca, günün birinde kendi hayatımı kazanmak zorunda kalacağım, benim servetim yok ki... Şimdiden işe başlamam daha iyi olur.»

— «Ben yaşadığım müddetçe sen mürebbiyelik yapamazsın, Caroline. Yeğenimin mürebbiye olduğunu söylemelerini istemem.»

— «Fakat insan hayatını ne kadar geç değiştirirse o kadar ıstırap verir ve güç olur, amca. Rahata ve serbestiye iyice alışmadan hayatıma bir istikamet vermek istiyorum.» —m

— «Çok rica ederim, canımı sıkma, Caroline. Sana bakmayı üzerime aldım; bundan da asla vazgeçecek değilim. Sana yıllık bir tahsisat ayıracağım. Hay Allah, ayol ben daha elli beş yaşındayım ve maşallah sıhhatim yerinde... Daha para biriktirecek çok vaktimiz var... Sen istikbal için kendini boş yere üzme. Sıkıntının sebebi bu mu?»

— «Hayır, amca; fakat bir değişikliğe mutlaka ihtiyacım var.»

Helstone güldü: «İşte gene bizim küçük hanım konuşuyor... Kadınların hepsi aynı ağzı kullanırlar... Değişiklik... Değişiklik... Hep hayal âleminde, hep olmayacak işler peşinde... Ne yapalım, cinsinin icabı bu...»

— «Fakat bu hayal veyahut da olmayacak bir iş değil ki, amca...»

— «Nedir ya?»

— «Bence zaruret. Kendimi eskisinden daha zayıf hissediyorum. Bana öyle geliyor ki, meşguliyetim biraz artmalı.»

— «Fevkalâde. Kendini zayıf hissediyor, onun için de çok çalışması lâzım... Mesele gün gibi aşikâr... Moore de öyle düşünür... Cliff Bridge'ye gideceksin. İşte yeni bir elbise alman için de sana biraz para veriyorum. Hadi, Caroline'ciğim, sen korkma... Alimallah, her güçlüğü yeneriz.»

— «Amcacığım, senin daha az düşünceli olmanı isterdim. Keşke daha...»

— «Daha ne?»

Caroline'nin dudaklarının ucuna gelen kelime «anlayışlı» ydı, fakat bunu söylemeye cesaret edemedi. Kendini çabuk toparlamıştı. Eğer o kelimeyi ağzından kaçırsaydı amcası hakikaten onunla alay edecekti. Helstone yeğeninin konuşmadığını görünce, «İşin aslına bakılırsa ne istediğini sen de bilmiyorsun.» dedi.

— «Sadece mürebbiye olmak istiyorum.»

— «Hıh, saçma... Mürebbiyelik lâfını bile duymak istemem. Bir daha bunu tekrarlama. Pek adî bir kadın kaprisi. Kahvaltımı bitirdim, çanı çal. Sen de zihnindeki saçmalıkları bir kenara at ve eğlenmeye bak.»

— «Neyle eğleneyim? Bebeğimle oynayarak mı?» Caroline odadan çıkarken içinden bunları geçirdi.

Aradan bir kaç hafta geçmişti. Caroline'nin sıhhati ne düzeliyor, ne de fenalaşıyordu. Öyle bir durumdaydı

ki, eğer vücudunda verem mikrobu varsa, kısa bir zaman içinde sessizce ölüp gidebilirdi.

İnsanlar, asla sadece keder ve aşktan ölmezler. Yalnız bazıları bu hislerle büsbütün artan bir takım hastalıklara yakalanıp ölür. Kendilerini kedere kaptıranlar, bu yüzden yatağa düşeceklerini ve kan kusarak derin bir ıstırap içinde hayata gözlerini kapayacaklarını zannederler, hattâ buna iyice inanırlar. Fakat böyle bir hâdise vuku bulmaz; daha uzun müdde yaşarlar. Gençliklerini ve canlılıklarını tekrar elde edemezlerse de eskisi kadar kuvvetli olabilirler...

Bayan Helstone'nin dış görünüşündeki değişikliği herkes farketmişti. Ve bir çoğu da Caroline'nin öleceğini söylüyordu. Mamafih, genç kız böyle bir ihtimali hiç aklına getirmemişti. Hasta değildi ve bir yerinde de sızı hissetmiyordu ki, ölümü düşünsün... İştahı kesilmişti. Bunun sebebi malûmdu: Geceleri çok ağlıyordu. Kuvveti de azalmıştı, bu da geceleri iyi uyuyamamasından, korkunç rüyalar görmesinden ileri geliyordu herhalde... Genç kız hâlâ ilerde bütün bunların geçeceğini, eski neşeli haline avdet edeceğini düşünebiliyordu. Yalnız belki de eskisi kadar mesut olamıyacaktı.

Bu arada amcası Caroline'yi sık sık arkadaşlarını ziyarete teşvik ediyordu. Genç kız, bundan mümkün olduğu kadar kaçınmaya bakıyordu; zira kalabalık arasında neşelenmesi imkânsızdı... Etrafındakilerin kendisini hep merakla süzdüklerini biliyordu. İhtiyar hanımlar, hep ona nasihat vermeye çalışıyorlar, gençler ise mânâh bakışlarıyla kızın canını sıkıyorlardı. Arkadaşlarının gözlerinden «meçhûl biri tarafından hayâl kırıklığına uğratıldığını» bildikleri anlaşılıyordu.

Alelâde genç hanımlar, alelâde genç erkekler kadar egoist ve katı yürekli olurlar; ıstırap çekenlerin onlardan kaçınmaları şarttır. Bu tip insanların nazarında «aşk»

sadece iyi bir izdivaç tuzağı kurmaktan ibarettir. Hayal kırıklığına uğramak ise bu tuzağın anlaşılmasından başka birşey değildir. Bunlar, başkalarının düşünce ve hislerini de kendininkilere göre muhakeme ederler...

Caroline, bütün bunları yarı tahmin yarı da tecrübeleri sayesinde öğrenmişti, onun için de mümkün olduğu kadar kalabalıktan kaçmaya bakıyordu. Tam bir inziva hayatı sürmekle komşularının zehirli dillerinden kendini koruyordu.

Bir sabah amcası, Caroline'nin resim yaptığı küçük odaya geldi:

— «Her zaman elinde ya bir kitap, ya fırça, yahut da dikiş iğnesi görüyorum. Bu üzücü işlerden vazgeç. Haa, az kalsın unutuyordum, resim yaparken kalemi ağzına sokmak âdetin mi?»

— «Arasıra, daldığım vakit sokarım...»

— «Tamam... Seni zehirleyen bu olsa gerek. Boyalar tehlikelidir yavrum. Herbirinde çeşitli zehirler var. Hepsini kaldır, kilitle. Şapkanı da giy, seni bir yere götürmek istiyorum.»

— «Seninle beraber mi gidiyoruz, amca?»

Bu sual hayret dolu bir sesle sorulmuştu, Caroline, amcasıyla beraber misafirliğe gitmeye alışkın değildi, hiç bir zaman onunla birlikte sokağa çıkmazdı ki...

— «Hadi hadi çabuk ol... Benim her vakit çok işim vardır, bilirsin... Kaybedecek zamanım yok.»

Caroline, telâşla etrafı toplarken nereye gittiklerini de sormayı ihmal etmedi.

— «Fieldhead'e gidiyoruz.»

— «Fieldhead'e mi? Bahçıvan James Boot'u görmeye mi? Yoksa zavallı ihtiyar çok mu hasta?»

— «Bayan Keeldar'ı göreceğiz. Shirley Keeldar'ı...»

— «Bayan Keeldar mı? Yorkshire'a mı geldi, yoksa Fieldhead de mi?»

— «Fieldhead'de. Bir haftadır orada. Dün gece bir partide tanıştım. Hani şu senin gelmediğin partide... Kızı beğendim. Onunla arkadaş olmanı istiyorum. Sana faydası dokunacaktır.»

— «Herhalde artık rüştünü ispat etmiştir, değil mi?»

— «Evet, bir müddet burada kalacak. Kendi malını idare etmek istiyor. Ona biraz nasihat verdim, bazı hususları anlattım. Sevimli ve iyi bir kız. Sana neşelenmenin yollarını gösterecektir.»

— «Beni görmek isteyeceğini, yahut tanışmaktan hoşlanacağını hiç zannetmiyorum. Benden ne şekilde istifade edebilir ki? Onu nasıl eğlendirebilirim?»

— «Hıh, hadi şapkanı giy.»

— «Çok kibirli mi, amca?»

— «Bilmiyorum. Herhalde bana kibir yapacağına sen de pek ihtimal vermemişsindir? Onun yaşında bir kız ne kadar zengin olursa olsun, topraklarının papazına kibir yapmayı aklına getirmez.»

— «Tabii ama, başkalarına karşı takındığı tavırlar nasıldı?»

— «Dikkat etmedim. Başını dik tutuyor ve ihtimal, fırsat buldukça da kibirleniyordur. Fakat böyle yapmasa zaten ona kadın denemezdi... Hadi diyorum, sana...»

Aslında yabancılardan daima çekinen Caroline, bu son hâdiselerden sonra büsbütün pısırıklaşmıştı. Amcasının arkasından yürürken hep Fieldhead'de ne yapacağını düşünüyordu. Evin verandasına geldikleri zaman isteksik isteksiz, başı önünde bekledi, sonra amcasıyla beraber sessiz, eski bir taşlığa girdi.

Burası pek sessizdi; uzun, geniş ve loştu aynı zamanda... Geniş eski şöminede artık odun yanmıyordu; zira şimdilik hava ılıktı. Tam karşıya gelen koridor, ancak bir çizgi halinde farkediliyordu. Bu ev ne büyük, ne de rahat bir evdi. Eski, antika, kullanışsız bir yerdi...

Senede bin dolar getiren bir mülk de eve dahildi. Ailede erkek evlât olmadığı için bütün bunlar şimdi bir kadın varise kalmıştı... O civarda, bu servetin iki misline sahip olan tüccar aileler vardı, fakat Keeldar'lar zekâları sayesinde onlara üstünlüklerini kabul ettirmişlerdi.

Caroline'yle amcası, geniş bir odaya alındılar. Pencereleri tavana kadar uzuyordu ve sayıları da pek çoktu. Bu camlar hakikaten pek güzel, sevgili okuyucularım, fakat «ilkbahar temizliği» nin ne olduğunu bilenler hiç de öyle düşünmüyorlar. Çünkü bu camları temizlemek hakikaten başlı başına muazzam bir iş... Odanın duvarları da ceviz kaplamaydı ki, bu da son derece insaniyetsizce bir buluş... Elinde bir bezle duvarları silen zavallı bir hizmetçiyi düşünün...

Ceviz kaplamalı oda, baştan aşağı eski stilde eşyayla süslenmişti. Şöminenin iki tarafında, eski biçim yüksek arkalı iki antika koltuk vardı. Bunlardan bir tanesine yaşlı bir kadın oturmuştu. Fakat eğer Bayan Keeldar buysa, herhalde rüştünü ispat edeli aradan çok uzun zaman geçmişti. Şişmandı, saçları kızıla kaçan kahverengiydi... Kıyafetine biraz daha fazla itina etmesi lâzımdı. Son moda, iyi dikilmiş sade bir elbise bu kadına çok yakışırdı, herhalde...

Kadın, ancak İngiliz kadınlarında bulunan bir ağır başlılık ve kendinden emin olmayan bir tavırla misafirleri karşıladı. Garip bir haldi bu... Kadının karşısındakileri memnun etmek istediği belliydi, fakat ayni zamanda bunu becerebileceğini de zannetmediği farkediliyordu. Caroline, yabancı kadına hak vermekten kendini alamadı. Çekingen insanlara nasıl muamele edileceğini bildiği için hemen kadının yanıbaşına oturdu. Kendinden daha çekingen birini bulmanın verdiği cesaretle konuşmaya başladı.

Eğer yalnız kalsalardı, Caroline'yle bu kadın gayet

iyi anlaşacaktı. Kadının sesi, tasavvur edilemiyecek derecede berraktı. Caroline bu sesten hoşlandı. On dakika sonra canciğer dost olacakları muhakkaktı; fakat işte Bay Helstone, başlarına dikilmiş, merakla onları süzüyordu. Bilhassa yabancı kadına öyle alaylı bakıyordu ki.. Onun bu hali zavallıyı büsbütün şaşırttı, kesik kısa cümlelerle havadan sudan bahsetmeye koyuldu. Fakat o Bay Helstone yok mu?... Kadıncağızın sözlerini duymuyormuş gibi yapıyor, her cümleyi iki defa tekrarlatıyordu. Nihayet kadın daha fazla dayanamadı ve Bayan Keeldar'ın hâlâ salona inmemiş olmasını bahane ederek yerinden kalktı. Shirley Keeldar, onu odadan çıkmak zahmetinden kurtarmak istermiş gibi, tam o esnada içeri girmişti.

Genç kız, doğruca Bay Helstone'nin yanına giderek elini uzattı:

— «Bay Yorke'nin bana itikat değiştirttiğine inandığınız halde buraya geleceğinizi biliyordum.»

— «Hayır, hayır, böyle bir şeye razı olamayız. Bahçemdeki çiçeği çalmalarına göz yumamam. Mademki bizim aramızda yaşıyorsun, şu halde siyaset ve din mevzuunda ben sana hocalık edeceğim.»

Shirley, yaşlı kadına doğru dönerek cevap verdi: «Bayan Pryor, sizden evvel davrandı. Bayan Pryor, benim mürebbiyemdi, şimdi de arkadaşım. Sizi temin ederim ki, din ve tarih mevzularında bana bir çok şey öğretti.»

Helstone, derhal Bayan Pryor'a bir reverans yaptı. Bu hareketiyle kadına karşı duyduğu şükranlığı belli etmek istiyordu.

Sabık mürebbiye, din ve siyaset mevzuunda fazla bir şey bilmediğini, ancak bir ev kadınına yetecek kadar malûmat toplayıp Shirley'e öğretmeye çalıştığını iddia ediyordu. Sözlerini bitirirken, çok inatçı olduğunu, başkalarının fikirlerine hiç ehemmiyet vermediğini de ekledi.

— «İnşallah Bayan Keeldar da sizin gibi düşünüyordur, Madam.»

— «Yaş ve huy değişikliği, fikir değişikliğini yaratır. Hararetli bir gencin orta yaşlı, sakin bir insanın fikirlerini taşıyacağına inanmak çok güçtür.»

— «Hepimiz hürüz. Yalnız ve yalnız kendimiz için bir takım şeyler düşünürüz.»

Helstone, bunları söyledikten sonra Shirley'in iki elini birden yakaladı. Genç kızın elindeki çiçek buketi yere düşmüştü.

— «Beni bırakın da çiçekleri toplayayım. İşte Tartar da geliyor, kaldırmazsam bukete yazık olur.»

Tartar, oldukça iriyarı kuvvetli, vahşî bakışlı bir köpekti. Buldok kırması olduğu için pek de çirkindi... Odaya girer girmez doğru çiçeklerin başına gitti, Yiyecek zannederek koklamaya başladı. Bu esnada Shirley'le Caroline, birden yere iğilip çiçekleri toplamaya çalıştılar.

Shirley, gülümseyerek Caroline'ye «Teşekkür ederim» dedikten sonra Helstone'ye sordu, «Kızınız mı, Bay Helstone?»

— «Hayır, yeğenim Caroline.»

Bayan Keeldar Caroline'yle tokalaştıktan sonra onu tetkike koyuldu. Caroline de şimdi Shirley'e bakıyordu.

Shirley Keeldar'ın, Shirley'den başka bir ismi yoktu. Annesiyle babası bir erkek evlât istedikleri halde sekiz senelik izdivacın sonunda bir kız evlâda sahip olunca, onu erkek evlât addetmekten başka bir çare görememişlerdi. Çocukları erkek de olsaydı gene böyle bir tek isimle çağırılacaktı. Evet, ne diyordum, ha Shirley Keeldar, çirkin bir mirasyedi değildi. Hani insanın gözünü dolduruyordu. Boyu ve biçimi biraz Caroline'yi andırıyordu. Yüzü de sevimli ve muntazamdı. Her zaman biraz solgundu gerçi ama, yüzünden zekâ fışkırıyordu ve bunun yanında hatları da pek çok mânâ ifade

ediyordu... Caroline gibi sarışın değildi; renk mevzuunda temiz ve koyu esasları hakimdi. Yüzü ve alnı temizdi. Gözleri koyu kurşuniydi. içlerinde yeşil bir noktaya rastlamak mümkün değildi. Shirley, Caroline'yi düşünceli bir tavırla iyiden iyiye süzdü, sonra da kederli kederli başını salladı.

Bay Helstone, «Görüyorsun ya» dedi, «yeğenim zayıf, çelimsiz bir piliç...»

— «Genç görünüyor... Galiba benden de küçük. Kaç yaşındasınız?»

— «Onsekiz buçuk yaşındayım.»

— «Ben ise yirmi bir.»

Shirley, daha fazla birşey söylemeden kucağındaki çiçekleri küçük bir buket haline getirip Caroline'ye verdi. Hâlâ gözlerini misafirinden ayırmamıştı:

— «Yürüyüş sizi çok mu yordu?»

— «Hayır, hiç yorulmadım. Zaten kısacık bir mesafe... Bir mil bile yok.»

— «Solgun görünüyorsunuz.» Shirley, Helstone'ye dönerek sordu: «Yeğeniniz her zaman böyle solgun mu durur?»

— «Vaktiyle yüzü, bahçenizdeki çiçeklerden daha kırmızıydı.»

— «Niçin değişti? Onu böyle solduran sebep nedir? Yoksa hasta mıydı?»

— «Bana değişiklik istediğinden bahsetti.»

— «Bu isteğini derhal yerine getirmeli. Onu deniz kıyısında bir yere göndermelisiniz.»

«Yaz bitmeden göndereceğim. Gidinceye kadar da seninle arkadaşlık etmesini istiyorum, tabiî sence bir mahzur yoksa...»

Bayan Pryor söze karıştı: «Bayan Keeldar'ın bundan memnun olacağına şüphe yok. Hattâ onun yerine,

Bayan Helstone'nin Fieldhead'e sık sık gelmesinin bizleri mesut edeceğini bile söyleyebilirim.»

— «Hislerimi gayet iyi anlıyorsunuz, efendim, benim yerime konuştuğunuz için teşekkürler...» Shirley, bu defa Caroline'ye döndü: «Mürebbiyeme de teşekkür etmelisiniz. Bu muameleyi herkese yapmaz, tasavvur ettiğinizden daha fazla alâka görüyorsunuz. Bu sabah siz bider gitmez Bayan Pryor'a sizin hakkınızda ne düşündüğünü soracağım. Onun karakter tahlillerine itimat ederim; çünkü şimdiye kadar hiç bir kanaatinde yanılmadı. Mamafih, daha şimdiden sualime müsbet bir cevap alacağımı zannediyorum. Haklı mıyım, Bayan Pryor?»

— «İyi ama şekerim, Bayan Helstone'ye kendisi gittikten sonra onun hakkında ne düşündüğümü soracağından bahsettin. Daha buradayken nasıl ağzımı açabilirim?»

Bayan Pryor gülümsüyordu.

— «Evet, bu tebessümün mânâsını da biliyorum. Yeni yardımcımı düşünüyorsun Bay Helstone, siz Hollow'da oturan Bay Robert Moore'yi tanıyor musunuz?»

— «Vay demek yardımcınız? Herhalde geldiğinizdenberi onu sık sık görmüşsünüzdür, değil mi?»

— «Onu görmeye mecburdum. Halledilecek işler vardı. İş... Bu kelime bana artık bir genç kız olmadığımı, aklı başında bir kadın sayılacağımı hatırlatıyor. Toprak sahibiyim... İsmim bile erkek ismi... Mevkiim ise sadece erkeklere yakışan birşey... Bütün bunlar beni bir erkek gibi düşünmeye, hareket etmeye sevkediyor. Hele karşımda Robert Moore gibi yarı Belçikalı yarı İngiliz, son derece ciddî iş adamlarını gördüğüm vakit büsbütün erkekleşiyorum. Bir dahaki seçimlerde beni kilise bekçisi yapmalısınız, Bay Helstone... Kısa bir zaman sonra da rütbemin yükseltilmesini isterim.»

— «Bunu yapmaya bütün kalbimle hazırım. Fakat biraz önce Robert Moore'den bahsediyordunuz?»

— «Haa, evet. Bay Moore'yi anlamak bana biraz güç geliyor. Onun hakkında ne düşüneceğimi dahi kararlaştıramadım... Seveyim mi, nefret mi edeyim? Bayan Pryor'a ne düşündüğünü boyuna sordum, fakat hâlâ kat'î bir cevap alamadım ağzından... İnşallah siz Pryor gibi yapmazsınız da hemen kat'î birşey söylersiniz... Onu seviyor musunuz, yoksa sevmiyor musunuz?»

— «Şu anda hiç sevmiyorum. Onun ismini iyi dostlarımın listesinden sildim.»

— «Ne oldu? Robert Moore ne yaptı?»

Caroline'nin alçak sesi araya girdi, «Amcamla Robert siyaset mevzuunda bir türlü anlaşamıyorlar.»

Aslında, Caroline'nin bu sözleri söylememesi gerekirdi; zira o ana kadar konuşmaya hemen hiç katılmamıştı, bunu şimdi yapması doğru değildi. Genç kız, lâfını bitirir bitirmez, bunun farkına vardı ve kulaklarına kadar kızardı.

Shirley sordu: «Robert Moore'nin takip ettiği siyaset nedir?»

— «Tam bir tüccar siyaseti... Egoist, dar ve haince bir siyaset... Adam mütemadiyen harbin devamı aleyhine yazı yazıp konuşuyor; ona tahammülüm yok.»

— «Harp onun işlerini baltalıyor. Daha dün bundan bahsetmişti, hatırlıyorum... Peki, başka bir şikâyetiniz var mı?»

— «Hayır, bu kadarı da kâfi.»

— «Benim nazarımda Robert Moore, kelimenin tam mânâsıyla kibar bir erkek. Onun böyle olduğunu düşünmek de bana zevk veriyor.»

Caroline, elindeki buketten bir çiçek alıp yapraklarını koparırken kat'î bir sesle konuştu: «Elbette öyle...»

Shirley bu cesurane itirafı duyunca gözlerini misafirine çevirdi, Caroline'nin hislerini anlamak istiyordu.

— «Her şeye rağmen onun dostu olduğun belli. Arkasından onu müdafaa ediyorsunuz.»

— «Hem dostu, hem de akrabasıyım. Robert Moore benim kuzenimdir.»

— «Şu halde bana ondan bahsedebilirsiniz... Robert Moore hakkında bildiklerinizin hepsini öğrenmek istiyorum. Evvelâ karakterinin ana hatlarını çizin.»

Bu arzu Caroline'yi önüne geçilmez bir şekilde utandırdı. Utancını yenmesine imkân yoktu. Bereket ki, Bayan Pryor, kızın sessizliğinden istifade ederek hemen konuşmaya başladı. Bay Helstone'ye evvelce tanımış olduğu bazı ailelerin durumunu soruyordu. Shirley, biraz sonra gözlerini Caroline'den ayırdı. Sualini de tekrarlamaya lüzum görmemişti. Şimdi, Bay Helstone'ye çiçek ayırmakla meşguldü. Misafirler giderken ayırmış olduğu çiçeği Bay Holstone'ye uzattı.

— «Benim hatırım için bu çiçeği yakanıza takmayı unutmayın.»

— «Tabiî, hem de kalbimin üstüne takacağım. Bayan Pryor, bu asılzadeye iyi bakın, avlanırken başına bir iş gelmesin. Bilhassa Hollow'un yakınındaki tepede at sürerken çok dikkatli olmasını söyleyin.»

— «Tepeye tırmanmayı severim. Bilhassa o romantik Hollow'a bayılıyorum.»

— «Romantik mi? İçinde bir de değirmen olduğu halde mi?»

— «Evet, eski değirmen ve beyaz bina, kendi çapında romantik bir manzara arzediyor.»

— «Ya idare binası, Bayan Keeldar?»

— «İdare binası, benim kasvetli oturma salonumdan daha iyi... İdare binası çok hoşuma gidiyor.»

— Peki ya ticaret? Kumaşlar... Yün iplik... Boyalar?...»

— «Ticarete de hürmet etmek lâzım.»

— «Tabiî tüccarlar da bir kahraman değil mi? Çok güzel...»

— «Böyle konuşmanıza sevindim; hakikaten oranın sahibi bir kahramanı andırıyor.»

Genç kızın çehresinde alaycı bir tebessüm belirmişti. İhtiyar kurtla bu şekilde şakalaşmaktan hoşlandığı belliydi. Helstone de halinden memnundu hiç şüphesiz.

— «Yüzbaşı Keeldar, damarlarında tüccar kanı bulunmadığı halde ticarete niçin bu kadar düşkünsünüz anlamıyorum...»

— «Tabiî bir değirmen sahibi olduğum için. Kazancımın yarısı o Hollow'dan geliyor.»

— «Sakın bir ortaklık kurmaya kalkmayın da...»

Shirley neşeli bir tavırla gülerek: «Bunu bir defa kafama soktunuz» diye bağırdı; «bir daha asla çıkamaz. Çok teşekkür ederim.»

Helstone'yle yeğeni, bahçe kapısından dışarı çıkarlarken, Shirley, bembeyaz elini salladı, sonra verandada kayboldu...

SEKİZİNCİ KISIM

Shirley ve Caroline

SHİRLEY, Caroline'yle ahbablık etmekten hakikaten hoşlandığını, genç kızı sık sık aramakla ispat etti. Zaten aksi halde Caroline'yle arkadaş olamazdı; çünkü Bayan Helstone daima yeni arkadaşlık kurmakta güçlük çekerdi. Caroline her zaman akranlarının onu istemediklerini, kimseyi eğlendiremiyeceğini zannederdi. Hele Fieldhead'ın sahibi gibi genç, neşe dolu bir insanın tamamen sosyeteden uzaklaşacağını, Caroline gibilerle konuşmaya lüzum görmiyeceğini düşünüyordu.

Gerçi Shirley zeki bir kızdı ve belki de tam mânâsıyla mesuttu ama, hiç kimse muhitinden ve icaplarından kaçamaz. Shirley de bir ay içinde civardaki ailelerin çoğuyla tanışmış, Syke, Pearson ve Wynne kardeşlerle ahbaplığa başlamıştı ama, hiç birini samimî arkadaş olmaya lâyık görmüyordu. Kendi tâbirince, eğer Shirley, Fieldhead Lordu olursa, civardaki kızlardan hiç birini kendine eş seçemiyecekti. Shirley bunları Bayan Pryor'a anlatırken, kadıncağız, talebesini büyük bir sükûnetle dinledi ve şu cevabı verdi: «Şekerim, kendini erkek telâkki etmeye alışma, bu çok fena ve garip bir âdettir. Seni tanımayanlar, böyle konuştuğunu duyarlarsa, tam mânâsıyla erkekleştiğini zannederler.»

Shirley, eski mürebbiyesinin sözlerine katiyyen gülmezdi; hattâ kadının ufak tefek kusurları, garip tabiatları bile Shirley'in nazarında hürmete şayan şeylerdi. Aksi takdirde kendini zayıf bir insan olarak kabul etmesi gerekirdi; çünkü ancak zayıf karakterli insanların sessiz durulacak zamanlarda gürültü çıkardıklarına, ehemmiyetsiz meseleleri mühimsediklerine inanmıştı.

Pencerenin yanıbaşında sessiz sedâsız dışarıyı seyrediyordu. Biraz sonra dışarda öten kuşa, hayvanın sesini taklid ederek cevap vermeye başladı, derken bu sesler tatlı bir ıslık halini aldı.

Bayan Pryor, hemen: «Aman, şekerim...» diye ikaz etti.

— «Islık mı çalıyordum? Affedersin, dalmışım. Halbuki senin yanında katiyyen ıslık çalmamaya karar vermiştim.»

— «Fakat Shirley, sen ıslık çalmasını nerede öğrendin? Herhalde Yorkshire'ye geldiğin sıralarda olacak...»

— «Yoo, çok eskidenberi bilirim.»

— «Kim öğretti?»

— «Hiç kimse. Dinleyerek kendi kendime öğrendim. Çalmaktan vazgeçmiştim, fakat dün akşam üstü geç vakit bizim yolda yürürken çitin öbür arafında bir beyin deminki melodiyi ıslıkla çaldığını duydum. Islık çalmak o zaman hatırıma geldi.»

— «O kibar bey kimdi?»

— «Bu civarda bir tek kibar erkek var, o da Bay Robert Moore; daha doğrusu saçları ağarmamış tek kibar adam demeli... En fazla hoşlandığım iki erkek Bay Helstone'yle, Bay Yorke... Hakikaten çok kibar insanlar ve o budala gençlerden kat kat üstündürler.»

Bayan Pryor, sesini çıkarmıyordu.

— «Bay Helstone'den hoşlanmadın mı?»

— «Şekerim, Bay Helstone'nin mevkii onun tenkid edilmesine manidir.»

— «O geldiği zaman sen ekseriyetle odadan kaçıyorsun.»

— «Bu sabah sokağa çıkacak mısın, şekerim?»

— «Evet, Helstone'lere gidip Caroline'yi biraz hava almaya teşvik edeceğim. Nunnely'ye doğru biraz yürüyeceğiz.»

— «Eğer o tarafa doğru gidecekseniz, Caroline'ye sıkı giyinmesini söyle emi? Hava biraz rüzgârlı, hem bana öyle geliyor ki, o kızcağızın kendine çok itina etmesi lâzım.»

— «Emirlerinizin hepsi kelimesi kelimesine yerine getirilecektir, sayın Bayan Pryor... Peki, siz bana refakat etmeyecek misiniz?»

— «Hayır, canım, ben rahatınızı bozarım; çok şişmanım, sizler kadar hızlı yürüyemem.»

Shirley, Caroline'yi yürüyüşe kolayca razı etti ve yola çıkar çıkmaz da gevezeliğe başladılar. İlk sıkılganlık devri geçince Caroline, Shirley'le konuşmaktan haz duydu. Birkaç dakika sonra da birbirlerinin nelerden hoşlandığını anlamışlardı...

Havadan sudan konuşurlarken, Shirley, «Vatanımız güzel bir memleket» dedi, «Yorkshire de en sevimli köşelerden biri.»

— «Siz de Yorkshire'li misiniz?»

— «Doğuştan Yorkshire'liyim. Ailemden tam beş nesil Briarfield kilisesinin altında yatıyor.»

Caroline, elini uzattı: «Şu halde hemşeriyiz.»

Shirley, ciddî bir baş işaretiyle, «Evet», dedi, sonra parmağıyla ilerdeki ormanı göstererek, bu da Nunnwood» diye ekledi.

— «Evet.»

— «Oraya hiç gittin mi?»

— «Çook...»

— «Tam ortasına kadar da gittin mi?»

— «Evet »

— «Nasıl bir yer?»

— «Çok güzel. Ağaçları büyük ve yaşlıdır. Altlarında durduğunuz zaman tepeleri başka bir dünya hissini verir; en hafif bir meltem bile bu ağaçların dallarını kopardığı halde, gövdeleri daima sağlam ve dik durur. En sakin günlerde dahi yapraklar tam mânâsiyle rahat durmazlar. Çok rüzgârlı zamanlarda başınızın üstünde bir denizin kükrediğini zannedersiniz.»

— «Robin Hood'un saklanma yeri burası değil miydi?»

— «Evet, hâlâ onu hatırlatan emareler mevcuttur. Nunnwood'a gitmek, maziye dönmek sayılır. Ormanın ortasına yakın bir yerde bir meydanlığın bulunduğunu farkediyor musunuz?»

— «Evet, iyice görüyorum.»

— «Orada bir manastır harabesi var.»

— «Güzel bir yaz sabahı erkenden ikimiz oraya gider, akşama kadar kalırız. Resim defterimizi kalemlerimizi yahut da sevdiğimiz kitapları da yanımıza alabiliriz. Tabiî yiyeceğimizi de götüreceğiz. Bende iki sepet var, ev sahibi Bayan Gill, bize kuru bir şeyler hazırlayıp sepetlere yerleştirir. Oraya kadar yürümek seni yormaz değil mi?»

— «Hayır, katiyyen. Hele akşama kadar o güzel ormanda dinlenirsek çok iyi olur. Ormanın en güzel yerlerini biliyorum. Size rehberlik edebilirim, Bayan Keeldar.»

— «Benimle yalnız kalmak senin canını sıkmaz mı?»

— «Hayır, böyle bir şeyin olmaması lâzım. Birbirimizle iyi anlaşmalıyız. Zaten aramıza girip neşemizi bozacak bir üçüncü şahıs nerede?»

— «Doğru, bizimle akran bir kimse tanımıyorum. Bizim yaşımızda bir kız yok... Erkeklere gelince...»

— «Gruba erkekler de katılınca kır gezintisi bambaşka bir hüviyete bürünür» diye Caroline atıldı.

— «Ayni fikirdeyim. Bizim kararlaştırdığımız gezintinin hususiyeti kalmaz.»

— «Biz sadece yaşlı ağaçları, harabeleri, görmeye gidiyoruz; maksadımız da mazinin sessizliği içinde maziden bir günü yaşamak.»

— «Haklısın. Yanımızda erkeklerin bulunması bir defa sessizliği bozar, bu muhakkak. Hele o Syke'ler, Malone'ler gibi uygun olmayan kimseleri çağırırsak, rahat edemeyiz. Şayet çağırdıklarımız bize uyuyorlarsa bile mutlaka bir değişiklik vuku bulur. Fakat bu değişikliğin mahiyetini pek kestiremiyorum.»

— «Tabiatı unuturuz.»

— «Sonra da tabiat bizi unutur; kahverengi peçesini takıp yüzünü bizden saklar ve asıl aradığımız sessiz neşeden mahrum eder.»

— «Onun yerine ne verir?»

— «Heyecan... Saatleri bir anda yalayıp yutan, insanı dertlendiren bir heyecan...»

Caroline, zekî bir tavırla, «Mesut olmak daha ziyade bizim elimizde galiba» dedi, «Nunnwood'a kalabalık gruplarla müteaddit defalar gittim, her seferinde sıkıntıdan az kalsın patlayacaktım. Hep dönüş saatinin gelmesini iple çektim. Halbuki Fanny'le yalnız gittiğimiz zamanlar kendimi o kadar mesut hissederdim ki... Fanny ormandaki kulübesinde yemek pişirir, işlerini görür, ben de ya kitap okur veyahut da resim yapardım. Fakat bunlar hep gençlik hatıraları... İki sene evvel, ben de gençtim...»

— «Kuzinin Robert Moore'yle oraya gittin mi?»

— «Evet, bir defa.»

— «Böyle yerlerde onun arkadaşlığı nasıldır?»

— «Tabiî kuzenler yabancı bir arkadaşa benzemez biliyorsun...»

— «Tabiî, ama kuzenler de aklı başında normal insanlar olmazlarsa yabancılardan beterdirler; çünkü onlardan kolay kolay uzaklaşılmaz da. Fakat zannederim senin kuzenin budala değil?»

— «Hayır, fakat...»

— «Evet?»

— «Senin dediğin gibi budalalar insanın canını sıkar, ama kurnazlar da bambaşka bir şekilde üzücüdürler. Arkadaşınızın iyiliği ve istidadından şüpheniz yoksa kendinizi ona lâyık görmekte tereddüt edersiniz.»

— «Yoo, bak bu mevzuda seninle beraber değilim. Zaten o adamın beni bir dakika bile eğlendireceğini zannetmem. Erkeklerin en iyisi, en olgunu bile benimle konuşmaya ahbablık etmeye lâyık değildir. Hem senin onunla konuşmaya tenezzül etmen düşünülecek bir meseledir bence... Fakat iyileri de tam mânâsıyla iyidir hani. Meselâ amcan, yaşlı erkeklerin arasında fena sayılmaz. Onun esmer, zekî, anlayışlı çehresini kendi evimde ve başkalarının evinde sık sık görmekten hoşlanıyorum. Amcanı sever misin? Sana iyi muamele eder mi? Doğruyu söyle.»

— «Beni sanki kendi kızıymışım gibi yetiştirdiğinden şüphem yok; bu iyi bir muamele demektir. Fakat onu pek fazla sevmiyorum; ondan mümkün olduğu kadar uzakta yaşamak isterim.»

— «Çok garip... Halbuki amcan insanlara uymasını bilen bir erkeğe benziyor.»

— «Evet, kalabalık arasında öyledir; fakat evde sessiz ve ciddîdir. Evin holündeki şapkasını ve bastonunu elinden bıraktığı zaman neşesini de kitap rafına kaldırır. Şöminenin başında kaşları çatık oturur, kısa

bir kaç cümleyle hatırımı sorar... Hepsi o kadardır... Kibarca jestler, tatlı tebessümler... Hep yabancılara saklanır.»

— «Çok mütehakkim midir?»

— «Hayır, aksini de iddia edemem. İyi yürekli olmaktan ziyade liberaldir. Yakınlarına karşı soğuk davranır.»

— «Desene dostumuz müsamaha ve anlayışlılık nedir bilmiyor?...»

— «Acaba aile münasebetlerinde erkeklerin ekseriyeti amcam gibi midir? Doğrusu merak ediyorum. Yoksa erkeklere hoş görünmek için daima yabancı kalmak mı lâzımdır? Her gün gördükleri, konuştukları kimselerden bıkarlar mı?»

— «Bilmiyorum, senin şüphelerini giderebileceğimi zannetmiyorum. Bazan ben de ayni meseleler üzerinde kafa yoruyorum. Fakat sana bir sır açıklayayım mı, eğer erkeklerin bize hiç benzemediklerine, kaba anlayışsız mahlûklar olduklarına inanırsam katiyyen evlenmem. Sevdiğim kimsenin beni sevmeyip, varlığımdan bıkması, bütün gayretlerime rağmen bana karşı bigâne kalması hiç hoşuma gitmez. Bunları keşfettikten sonra artık ne isteyeyim? Başka bir yere gitmeyi, zevk almadığım cemiyetten uzaklaşmayı mı?»

— «Evlenirsen bunları yapamazsın.»

— «Hayır, yapamam. İşte asıl mühim mesele de bu ya. Kendi kendimin sahibi olamam. Çok korkunç bir ihtimâl... Aklıma geldikçe adetâ boğulacak gibi oluyorum. Herhangi bir kimseye yük olmak, onun canını sıkmaktan daha fazla korktuğum birşey yok. Halbuki kendimi sıkıcı bulduğum zamanlar, hemen bir kenara çekilip insanlardan uzaklaşabiliyorum. Evlenirsem buna imkân yok.»

— «Acaba niçin bütün kızlar ömürlerinin sonuna

kadar bekâr kalmaya karar vermiyorlar? Eğer tecrübeye kıymet verip ona göre hareket etsek böyle birşey yapardık herhalde... Amcam her zaman evliliğin muazzam bir yük olduğunu söyler. Kimin evlendiğini de duysa onun için budalanın biri demekten de kendini alamaz.»

— «Fakat Caroline, bütün erkekler senin amcana benzemez ki; tabiî... şey yani benzemediklerini ümid ederim...»

— «Galiba ikimiz de evleninceye kadar, sevdiğimiz kimselerde müstesna bir taraf bulmaya çalışacağız...»

— «Galiba öyle olacak. Sevdiğimiz kimselerin tam mânâsıyla bize benzediklerini de düşünüyoruz... Meselâ, onun sesindeki ifadeden bize karşı asla sert bir tavır takınamıyacağı kanaatini ortaya çıkarıyoruz. Ben ihtirasa inanmak taraftarı değilim, Caroline. İhtiras, birden yanıp kül oluveren bir çıradır sadece. Fakat sevdiğimiz kimsenin etrafındaki insanlara karşı iyi davrandığını görünce bize de ayni şekilde muamele edeceğine inanıyoruz. Daha sonra da onun daima doğruyu söylediğini farkederiz. Bir odaya girdiği zaman kendimizi rahat ve mesut hissederiz; dışarı çıktığı zaman da keder ve sıkıntı yüreğimizi kaplar. Bu adamın iyi bir evlât, iyi bir kardeş olduğunu biliriz. Artık bundan sonra onun iyi bir koca olamıyacağını bana söylemek cesaretini kim gösterebilir?»

— «Amcam hiç tereddüt etmeden bunu yapabilir.»

— «Bayan Pryor'un da ayni şekilde hareket edeceği muhakkak.»

— «Bayan Yorke ve Bayan Mann da bu ihtimalden bahsedebilir.»

— «Onlar itimada şayan insanlarsa hiç sevmemek en iyisi.»

— «Eğer bu senin elindeyse çok iyi.»

— «Fakat onların sözlerinden şüphelenmek daha doğru bence...»

— «Bundan da senin daha şimdiden birine tutulduğun anlaşılıyor.»

— «Hayır, ben böyle birşey yapmam. Fakat farazîyen doğru olsaydı, kimlerden nasihat alırdım biliyor musun?»

— «Hayır, söyle bakayım.»

— «Ne erkeklerden, ne de kadınlardan. Her zaman kapıya gelen çıplak ayaklı dilenciden, tel dolapta yiyecekleri kemiren fareden, kışın penceremin kenarına gelip ekmek ufağı bekleyen zavallı kuştan, dizimin dibinde oturup, ellerimi yalayan köpekten nasihat almak isterim.»

— «Bunlara karşı iyi davranmasını bilen bir kimseye hiç rastladın mı?»

— «Sen de bunların fikirlerine itimat eden bir insan gördün mü?»

— «Evet, bizim bir kara kedimiz ve bir de yaşlı köpeğimiz var. Kara kedinin kucağına çıkmak istediği ihtiyar köpeğin kuyruğunu sallayarak neşeyle karşıladığı birini biliyorum.»

— «Peki, o birisi ne yapar?»

— «Hiç sesini çıkarmadan kediyi okşar ve kucağına çıkmasına aldırmaz. Köpeğe de daima ıslık çalıp yiyecek verir.»

— «Sahi mi? Bu katiyyen Robert değildir?»

— «Bilâkis, Robert'in ta kendisi.»

Shirley, gözleri parlamış bir halde heyecanla, «Yakışıklı delikanlı.» dedi...

— «Yakışıklı değil mi yani? Güzel gözleri, muntazam hatları ve açık, asîl bir alnı yok mu?»

— «Bunların hepsi onda mevcut, Caroline. Allah onun yardımcısı olsun. Hem yakışıklı, hem de iyi kalpli.»

— «Robert'i iyi tanıyacağından emindim zaten. İlk defa yüzüne baktığım zaman bunu anlamıştım.»

— «Onu görmeden önce de hakkında çok iyi şeyler duymuştum. Gördüğüm zaman da Robert'ten hoşlandım. Şimdi de hayranım. Güzellikte bir çekicilik vardır, Caroline; bu iyilikle karışınca kuvvetli bir cazibe olur.»

— «Hele bir de zekâ eklenirse?»

— «Artık böylesine can mı dayanır?»

— «Amcamı, madam Pryor'u, madam Yorke ve Mann'ı unutma, Shirley.»

— Mısırın cırtlak kurbağalarını hatırla... Robert, asîl bir adam. Erkeklerin iyileri Tanrının oğullarıdır. Tanrının şöyle en ufak bir pırıltısı bile onları ebedileştirmeğe yeter. Hiç şüphesiz, yakışıklı, iyi kalpli, büyük adam dünya üzerinde yaratılan varlıkların başında gelir.»

— «Bizden de üstün mü yani?»

— «Onunla birlik olup imparatorlukla rekabet edebilirim... Sol elim sağ elime karşı gelebilir mi? Kalbim, nabzımla kavga edebilir mi? Damarlarım içlerini dolduran kanı kıskanırlar mı?»

— «Erkekler, kadınlar, karı ve kocalar birbirleriyle sık sık kavga ederler.»

— «Zavallıcıklar... Zavallı düşmüş, dejenere olmuş mahlûklar... Halbuki Tanrı onları bambaşka hisler duysunlar diye yaratmıştı...»

— «Fakat, biz erkeklerle eşit miyiz, yoksa değil miyiz?»

— «Kendimden üstün birini gördüğüm zamanki kadar hiç bir şekilde eğlenemiyorum. Bana üstünlüğünü şöyle tam mânâsiyle gösterebilen bir kimseden daima hoşlanırım.»

— «Onunla hiç karşılaştın mı?»

— «Ne zaman olursa olsun, onunla karşılaşmaktan

zevk duyacağım. Benden ne kadar üstün olursa o kadar iyi.. Yukarıya bakmak şayanı tercihtir.»

— «Bayan Keeldar, içeri buyurmaz mısınız? Artık evin kapısına geldik.»

— «Hayır, bugün gelemem; fakat yarın geleceğim, akşama benimle beraber Fieldhead'e döneceksin. Caroline Helstone, eğer hakikaten şu anda göründüğün gibi bir insansan, seninle gayet iyi anlaşacağız. Şimdiye kadar hiç bir genç hanımla, bu sabah seninle konuştuğum şekilde konuşmamıştım. Hadi yanağımdan öp de vedalaşalım.»

Bayan Pryor da Shirley gibi, Caroline'yle ahbaplığı ilerletmek niyetindeydi. Hiç bir yere gitmeyen bu kadın, arayı soğutmadan hemen Caroline'lere ziyarete gitmişti. Ziyareti Helstone'nin dışarda olduğu bir saate rastladı. Hava oldukça kapalıydı; sıcaktan buram buram terlemişti. Ayrıca yabancı bir eve girmenin verdiği heyecan da onu şaşkına döndürmüştü. Caroline, misafirini karşılamak üzere yemek odasına gittiği zaman Bayan Pryor'u kanapeye oturmuş, her tarafı zangır zangır titrer bir vaziyette buldu. Elindeki mendille de yelpazeleniyordu bir taraftan... Galiba bir sinir buhranını önlemeye çalışıyordu...

Caroline, o yaşta bir kadının kendine bu derece hakim olamayışına biraz şaştı, fakat beriki havanın sıcaklığını, vücudunun şişmanlığını bahane ederek kendini haklı çıkarmaya çalışmıştı. Caroline, kibar bir tavırla misafirinin şalını ve şapkasını alıp asmayı teklif etti. Bayan Pryor, bu çeşit alâkayı her zaman hoş göremezdi. Ekseriyetle kendisine yaklaşmak, dokunmak isteyenlerden kaçmaya bakardı. Fakat Caroline'nin küçük yumuşak elinin şapkasını, şalını alıp asmasına ses çıkarmadı; hattâ bu vaziyetten memnun kalmışa bile benzi-

yordu. Birkaç dakika sonra titremesi de durdu ve normal haline avdet etti.

Beylik mevzulardan konuşuyorlardı. Kalabalık yerlerde Bayan Pryor hiç ağzını açmazdı; açsa bile hemen bir iki soğuk kelimeyle kendi payına düşen konuşmayı bitirirdi. İki karşılıklı olursa o zaman gayet güzel konuşabilirdi. Lisanı her zaman biraz ciddiydi; kelimelerini iyi seçmesini bilirdi. hisleri makûldü, bilgisi de çeşitli ve doğruydu... Caroline onu dinlemekten pek hoşlanıyordu. Onu sevmeye başlamıştı.

Oturdukları kanapenin karşısında duvara üç tablo asılmıştı. Bunlardan biri bir kadının, diğerleri ise iki erkeğindi.

Yarım saatlik devamlı bir konuşmadan sonra, beliren kısa bir sükûtu Bayan Pryor bozdu: «Bu güzel bir yüz. Hatlarına mükemmel denilebilir. Hiç bir heykeltraşın elleri bu çizgileri daha güzelleştiremez. Herhalde hayattan alınmış bir portredir değil mi?»

— «Bayan Helstone'nin portresi.»

— «Bayan Matthew Helstone'nin mi? Amcanın karısının yani?»

— «Evet, portrenin yengeme çok benzediği söylenir. Evlenmeden önce yaşadığı kasabanın en güzel kızıymış.»

— «Bunu hakettiği belli; şu çizgilerdeki kat'iyete bak. Mamafih, biraz fazla pasif bir insanmış galiba... Tablonun orijinali, canlı bir kadın olacak.»

— «Zannederim şaşılacak derecede sessiz sakin bir kadınmış.»

— «İnsan amcanın bu çeşit bir kadınla evlenmiş olmasına inanmakta zorluk çekiyor. Hareketli konuşmalardan daima hoşlanmaz mı?»

— Misafirlerin yanında öyledir, fakat evde katiyyen geveze bir kadınla evlenemiyeceğini söyler durur.

Dedikodu yapmak için misafirliğe gidildiği kanaatindedir; eve ise kitap okumak ve hâdiseler üzerinde düşünüp fikir yürütmek için gelinir.»

— «Yanılmıyorsam, Bayan Helstone, evlendikten sonra ancak birkaç sene yaşayabilmiş...»

— «Beş sene kadar bir şey.»

Bayan Pryor, gitmek için hazırlanırken: «Eh, sevgili dostum, Fieldhead'e sık sık geleceğin anlaşılıyor; inşallah gelirsin. Evin içinde hiç kadın akraba olmadığına göre, herhalde burada çok canın sıkılıyordur. Mecburen vaktinin çoğunu yapayalnız geçiriyorsun tabiî...»

— «Artık alıştım; zaten kendi kendime büyüdüm sayılır. Şalınızı koymama yardım edeyim mi?»

Bayan Pryor, kendini genç kızın ellerine bıraktı.

— «Eğer çalışırken bir güçlükle karşılaşırsan, ben memnuniyetle elimden gelen yardımı yaparım.»

Caroline, kendisine karşı gösterilen bu samimiyete mukabele etmeyi borç bildi.

— «Sizinle bol bol görüşmeyi isterdim. Hele bir yardımda bulunabilirsem ne mutlu bana.»

Bayan Helstone tekrar teşekkür etti. Misafirinin ne iyi yürekli bir kadın olduğunu düşünüyordu. Caroline, bayan Pryor'un gözlerini o tablolardan ayıramadığını farkedince, duvara doğru yürüdü ve ciddî bir tavırla izahat verdi: «Pencereye yakın duran, amcamın portresi, yirmi sene evvel yapılmış. Şöminenin soluna düşen de, kardeşi James, yani babam.»

— «Bir bakıma iki kardeş birbirini andırıyor; fakat kaşların ve dudakların ayrılıklarından karakterlerde de benzemeyen taraflar bulunduğu kolayca anlaşılıyor.»

Caroline, misafirini kapıya kadar geçirerek, «Ne gibi bir ayrılık meselâ?» diye sordu, «James Helstone — benim babam — iki kardeşin en güzeli diye bilinir. Yabancılar, ekseriyetle babamın portresini gördükleri zaman,

«Aman yarabbi ne güzel adam» diye bağırmaktan kendilerini alamazlar. Bu portrede babam hakikaten güzel mi, Bayan Pryor?»

— «Hatları amcanınkinden daha yumuşak ve muntazam.»

— «Peki, ya o bahsettiğiniz karakter ayrılığı nerede? Ne olur söylesenize, bakalım tahmininiz doğru mu, onu anlamak istiyorum.»

— «Şekerim, senin amcan prensip sahibi bir insan. Alnında, dudaklarında sert bir ifade var, bakışları keskin.»

— «Eee, ya öbürü? Beni kırmaktan sakın korkmayın; daima hakikatin açıklanmasından hoşlanırım.»

— «Hakikaten hoşlanır mısın? Bu seni için çok iyi. Bu düşüncelerinden sakın vazgeçme... Öbürü de şekerim, eğer yaşasaydı herhalde kızına pek az faydası olurdu... Mamafih, sevimli bir çehre, zannederim gençliğinde yapılmış. Sen prensiplere çok ehemmiyet veriyorsun değil mi?»

— «Prensip sahibi olmayan bir kimsenin karakterine kıymet verilmez, bundan eminim.»

— «Söylediklerini hakikaten içinde duyuyor musun? Bu mevzu üzerinde hiç düşündün mü?»

— «Sık sık düşünürüm. Tesadüfler, pek küçük yaşta benim dikkatimi bu mevzua çekti.»

— «Öyleyse, dersi pek erken aldığın halde boşa gitmemiş. Herhalde toprak taşlı veyahut da haddinden fazla yumuşak değil; yoksa bu mevsimde tohumların düşmesinden meyvalar hasıl olmazdı. Şekerim, kapının önünde durma cereyan dokunur, soğuk alırsın; Allahaısmarladık...»

Arası çok geçmeden Caroline, yeni dostlarına mühiş ehemmiyet vermeye başladı. Eğer böyle güzel bir

değişiklik fırsatını kaçırsaydı, belki de kendini hiç affetmiyecekti.

Artık günlerini hep Fieldhead'e geçirmekten zevk alıyordu. Sırayla Shirley'in yahut Bayan Pryor'un sözlerini yerine getirmek de ayrı bir eğlenceydi. İhtiyar kadının arkadaşlığından daha az gösterişli birşey tasavvur edilemezdi; fakat ayni zamanda hiç bir şey onun kadar da dinlendirici, ruha emniyet verici olamazdı. Bayan Pryor'un garip tabiatından evvelce de bahsetmiştim... Kadının Caroline'ye karşı gösterdiği alâka bunun en kuvvetli delilidir. Genç kızın bütün hareketlerini dikkatle takip ediyordu; sanki adımlarını bile sayıyordu... Caroline'ye nasihat vermek, onun yardımına çağrılmak yaşlı kadını o kadar sevindiriyordu ki... Kendisinden yardım istendiği zaman işe sessiz sedâsız, fakat dört elle ve memnuniyetini gösterecek şekilde sarılıyordu ki, kısa bir müddet sonra Caroline, ona bağlanmakta ayrı bir tat bulmaya başladı.

Shirley'in eski dadısına karşı takındığı yumuşak tavır, başlangıçta Caroline'yi şaşırtmıştı. Shirley gibi tam mânâsiyle hür bir kız nasıl oluyor da kendini eski dadısına tam mânâsiyle bağlı hissediyor; onun sözlerinden dışarı çıkmıyordu? Fakat meselenin iç yüzünü anlamak için iki kadını da yakından tanımak lâzımdır. Caroline'ye öyle geliyordu ki, Bayan Pryor'u tanıyan herkes onu sevmeli, beğenmeli ve mükâfatlandırmalıdır. Modası geçmiş elbiseler giymesinin ziyanı yoktu; lisanı ciddiymiş, tavırları soğukmuş ne çıkardı?... Bu kadın öyle bir yardımcı, öyle itimat telkin eden bir insandı ki, kusurları hiç göze batmıyordu.

Shirley'le Bayan Pryor'un arasındaki münasebete gelince: Shirley zengindi, hiç bir şekilde Bayan Pryor gibi meteliksiz birine bağlanmaya ihtiyacı yoktu. Fakat

gene de aralarında Whinbury'de ve Briarfield'de eşine rastlanmadık bir eşitlik havası esiyordu.

Bunun da sebebi Shirley'in zihninin para ve mevkiden başka şeylerle meşgul olmasıydı. Mal bakımından kimseye muhtaç olmadığına seviniyordu; dış görünüş itibariyle de Shirley tam bir malikâne sahibinde aranılacak vasıfları haizdi. Fakat aklı başka şeylerdeydi. Büyük şeylere hayran kalmak, iyileri takdir etmek, hayat veren kaynaklardan hoşlanmak, Shirley'in ruhunu eziyordu.

Bayan Keeldar, Caroline'yle evvelâ sessiz, kendi halinde ve birinin şefkatine muhtaç bir kız olarak tanıdığı için alâkalanmamıştı. Yeni arkadaşının onu iyi anladığını, fikirlerine hürmet ettiğini görünce ilgisi büsbütün arttı. Zira, Caroline'den böyle bir şey hiç beklemiyordu... Bayan Helstone'nin güzel yüzü, yumuşak sesi ve hareketleriyle alelâde bir insan zekâsından başka bir şeye sahip olacağını hiç zannetmiyordu. Caroline'nin zevkleri de hemen hemen Shirley'inkilerle aynıydı: Shirley'in severek okuduğu kitapları Caroline de beğeniyordu.

İki kızın da zihinleri tamamen uyduğu için birlikte tatlı saatler geçiriyorlardı.

Bir akşam üstü, ceviz kaplamalı odada yalnız kaldılar. Yağmurlu günü hiç ayrılmadan başbaşa geçirmişlerdi. Şimdi de hava kararmak üzereydi; lâmbalar henüz yanmamıştı. Dışarda şiddetli bir batı rüzgârı ortalığı kasıp kavuruyordu... Bu rüzgâr aynı zamanda okyanustan kara bulutlar ve yağmur getiriyordu... Evin içi ise sıcacık ve sakindi... Shirley, pencerenin önüne oturmuş etrafı seyrediyor, rüzgârın uğultusunu dinliyordu. Bu, aradığını bulamamış, yersiz, yurtsuz ruhların ıstırap dolu mücadelesini hatırlatan korkunç rüzgâr, yaşını başını almış bir kimseye kolayca kasvet verebilirdi; fakat

Shirley gibi önünde upuzun bir hayat uzanan sıhhatli, neşeli bir genç kız, rüzgârın uğultusunu bir şarkı gibi dinliyordu. Arasıra kendisi de tatlı sesiyle bir şeyler mırıldanıyordu. Bir ara Caroline de şiir okumaya başladı. Sesi çok hafif çıkıyordu, ama Shirley, onun ne dediğini duydu:

«Gecelerin en karanlığı sarmıştı göğü,
Okyanus dalgaları kükrüyordu,
Tam benim gibi bir kaderi kötü,
Ümitsiz arkadaşsız, kaldığı sırada,
Yüzen evinden de ebediyen uzaktı artık.»

Caroline, birden sustu, zira Shirley de arkadaşının şiirini dinlemek için şarkıdan vazgeçmişti.

— «Şarkına devam etsene, Shirley.»

— «Hayır, sen devam et.»

— «Benimki mühim değil, sadece William Cowper'in «Castaway» (Alçak) isimli şiirini okuyordum... İnşaallah William Cowper, aradığı sükûna, emniyete, cennette kavuşmuştur.»

— «Yeryüzünde ıstırap çektiği için ona acıyor musun?»

— «Acımak mı? Sanki elimden başka şey gelir mi? Bu şiiri yazdığı zaman çok meyustu; insan şimdi bile onu okurken gayri ihtiyarî içine bir keder çöküyor. Mamafih, bu mısraları yazmak onu ferahlatmıştı. Bana sorarsan, hiç kimse kültürünü ve marifetlerini göstermek için şiir yazmamalı, Shirley. O çeşit şiiri kim ne yapsın? Halbuki beri tarafta his için yazılmış şiirler var... İnsanın ruhunu okşayan şeyler...»

— «Eğer sırf Cowper'i rahata kavuşturmak mevzu bahis olsaydı, insan onu pekâlâ sevebilirdi.»

Caroline hemen cevap verdi: «Sen asla Cowper'i se-

vemezdin. O, kadınlar tarafından sevilecek bir insan değildi.»

— «Ne demek istiyorsun?»

— «Gayet basit. Yeryüzünde öyle yüksek ruhlu, asîl insanlar vardır ki, aşk, bunların yanına katiyyen yaklaşamaz. Belki sevmek için Cowper'i arardın, ona bakıp acıyabilirdin de... Fakat aşkın karşılıksız kalınca sen de onu kendi haline bırakmaya mecbur olurdun.»

— «Mutlaka birinin öğretmesi mi lâzım? Benim de bir seziş kabiliyetim olamaz mı? Cowper hakkında söylediklerimi Rousseau için de tekrarlıyabilirim. Rousseau hiç sevilmiş miydi? O, büyük bir ihtirasla sevmişti, fakat ihtirasına karşılık veren oldu mu? Eğer dünya üzerinde dişi Cowper'ler, Rousseau'lar yaşasaydı, onların da aynı âkibete uğrayacakları muhakkaktı.»

— «Yahu kim söyledi bunları? Robert Moore mi?»

— «Hayır, Robert, bana ne Cowper'den, ne Rousseau'dan, ne de aşktan bahsetti... Yapayalnızken duyduğumuz o sihirli ses anlattı bunları...»

— «Rousseau'ya benzeyen karakterleri beğenir misin, Caroline?»

— «Tam mânâsıyla değil... Bazan kızıyorum da... Ruhlarında mevcut ilâhî kuvvetler gözlerimi kamaştırıyor, fakat bunları kötüye kullandıklarını düşünerek sinirleniyorum. Sonra, o tip kimseler gayri tabiî, hasta ruhlu, garip mahlûklardır.»

— «Ben senin yerinde olsam, onlar hakkında daha mülâyim hislere kapılırdım. Her neyse, Caroline, epeydir hiç görüşmediğinize göre herhalde kuzenin Robert'i bir hayli özlemişsindir değil mi?»

— «Evet, özledim.»

— «Tabiî, o da seni?»

— «Hayır, maalesef!»

Son zamanlarda hiç lüzumu yokken boyuna Robert'-

ten bahsetmeyi bir âdet haline getiren Shirley, mesele üzerinde ısrarla durdu:

— «İşte buna hiç aklım ermiyor.»

— «Seninle bu kadar yakından alâkalandığına, sana bir şeyler öğretmeye çalıştığına göre aramamasını havsalam almıyor.»

— «Bana karşı asla bir ilgi duymadı. Sadece mevcudiyetime tahammül etmek için kuvvet harcadığını gösterdi, o kadar.»

— «Tabiî sen de ona tahammül etmekle yetindin öyle mi?»

— «Shirley, erkeklerle kadınlar birbirlerinden o kadar ayrı mahlûklar ki... Durumları da bambaşka. Kadınların konuşacak pek az mevzuu var, erkeklerin ise nâmütenahi... Bize karşı hiç bir yakınlık duymayan bir erkekle arkadaş olmayı istememiz pekâlâ mümkündür. Ayrıca, hayatımıza neşe ve saadet veren en belli başlı şey, onun mevcudiyeti olduğu halde, erkeğin gözlerindeki en ufak bir pırıltı bile bizimle alâkalı değildir. Robert sık sık Londra'ya gider bir hafta, onbeş gün kalırdı. O yokken kendimde bir eksiklik hissediyordum. Briarfield, her vakitkinden daha sıkıcı geliyordu. Tabiî eskisi gibi vazifelerimi yapıyordum, ama gene de onu özlerdim. Geceleri de yalnız kalınca, o binbir gece masallarındaki sihirli ayna gibi bir aynaya sahip olup Robert'in neler yaptığını, neler düşündüğünü öğrenmek isterdim. Fakat ben ona ne kadar yaklaşırsam yaklaşayım, Robert'in düşüncelerinin daima benden uzaklaştığını da hissediyordum.»

— Caroline, kendine bir iş bulsan?... Acaba iş hayatı hoşuna gitmez mi?»

— «Belki günde elli defa ayni arzuyu içimden geçiriyorum. Bu halimle dünyaya gelişime de bir sebep göremiyorum. Ellerimi ve kafamı daima meşgul edecek

bir şey arıyorum. Düşüncelerimi de ortadan kaldırmalı bu iş...»

— «Sadece çalışmak insanı mesut eder mi acaba?»

— «Hayır, fakat insana çeşitli mevzularda ıstırap verir, böylece bir tek düşüncenin bize hükmedip saadetimizi yok etmesine mani oluruz... Sonra çalışmanın ve başarı kazanmanın da kendine göre zevki var. Boş, yapayalnız, ümitsiz bir hayatın hiç tatlı bir tarafı yok.»

— «Fakat ağır iş ve mesleklerin kadınları erkekleştirip kabalaştırdığı söyleniyor.»

— «Peki ama, bekâr bir kızın yahut hiç evlenmiyecek bir kadının güzel veya çirkin olmasının ne ehemmiyeti var? İhtiyar kızlar, yoldan geçerken erkekleri tiksindirecek bir manzara arzetmesinler kâfi... Gerisi tamamen boş. Sonra gayet sade giyinmeleri de icabeder.»

— «Hani sen de bizzat kendin ihtiyar bir kızmışsın gibi konuşuyorsun...»

— «Öyle olacağım, kaderim bu... Malone yahut Syke gibi bir erkekle asla evlenmiyeceğim ve başka bir erkek de beni istemez.»

Bundan sonra uzun bir sükût oldu. Shirley, bu sükûtu bozmayı kendine vazife bilmişti:

— «Geçenlerde, başının sağ tarafında bir lülenin eksik olduğunu söylemiştim, hatırlıyor musun, Caroline? Sen de bunun Robert'in kabahati olduğunu, o lüleyi kesip kendine aldığını anlatmıştın?»

— «Evet.»

— «Eğer dediğin gibi hep sana karşı alâkasız kalmışsa, niçin saçını saklamak istesin?»

— «Bilmem; hayır, hayır, biliyorum.. bu daha ziyade benim teşebbüsümle olmuştu. Zaten böyle şeyleri hep ben yapıyordum... Gene her vakitki gibi Londra'ya gidecekti. Robert'in hareketinden bir gece evvel ablasının odasında bir kutu içinde bir tutam siyah saç gözüme

çarptı. Hortense, bunun Robert'e ait olduğunu kardeşinden hâtıra diye sakladığını açıklamıştı. O gece birlikte otururken baktım Robert'in saçı gür. Hemen bir tutam vermesini istedim. O da karşılık olarak benim lülelerimden birini istedi. Ben onun saçını saklıyorum ama, herhalde o benimkini kaybetmiştir. Bu çeşit hareketler hep sonradan insanı pişman ediyor, kendine karşı beslediği itimadı sarsıyor...»

— «Caroline...»

— «Evet, bir çok bakımlardan budalalık ediyorum, Shirley. Fakat seni de dertlerimle üzmek istemem. Sen benim gibi zayıf karakterli değilsin. Şu anda bana nasıl da sert bakıyorsun... Bana bu şekilde bakman bir nevi hakarettir.»

— «Ne enteresan bir kızsın, Caroline... Zayıf olduğun muhakkak ama, senin kastettiğin mânâda değil. Buyurun.»

Son kelime, kapının vuruluşuna cevaptı. Bu esnada Shirley kapıya yakın oturuyordu, Caroline ise taa odanın öbür ucundaydı. Kapıdan bir zarf uzatıldı ve Caroline, «Bay Robert Moore'den geliyor, efendim» sözlerini duydu. Shirley, lâmbaların yakılmasını emretmişti, fakat nedense Caroline'nin yanında zarfı açmadı. Caroline, arkadaşının izahat vermesini bekliyordu. Fakat genç kız sadece:

— «Bir iş mektubu...» demekle yetindi. Biraz sonra Fanny de gelmişti. Caroline, Shirley'e veda edip ayrıldı.

DOKUZUNCU KISIM

Yeni İş Münasebetleri

SHİRLEY'İN GARİP BİR ÂDETİ VARDI: Bazan mesut düşüncelere dalacağı vakit, saatlerce bomboş oturmayı sever, saadetini arttırmak için parmağını bile yerinden oynatmak istemezdi. Sabahları çok yorulursa, öğle güneşinde yeşil çimenlerin üstüne uzanır, hareketsiz tatlı hayallere dalardı. Böyle zamanlarda da Caroline'den başkasına ihtiyacı yoktu. Yeni arkadaşının daima kendisine yakın bir yerde bulunmasını istiyordu. Shirley'in mazisi tatlı hâtıralarla doluydu. İstikbalden ise çok şeyler bekliyebilirdi... Fakat buna rağmen Caroline, bir gün arkadaşını ziyarete gittiği vakit, yanaklarının ve gözlerinin ıslak olduğunu gördü.

— «Shirley, niçin ağlıyorsun?»

Shirley gülümsiyerek başını arkadaşından tarafa çevirdi: «Ağlamak çok hoşuma gidiyor da ondan... Kalbim hem üzgün, hem sevinçli; fakat sen neden bana refakat etmiyorsun? Ben sadece yaş akıtıyorum gözlerimden... Bunu sen de yapabilirsin...»

— «Niçin ağlıyayım?»

— «Zavallı eşsiz kalmış yalnız kuş...»

— «Sen de öyle değil misin, Shirley?»

— «Kalben... Hayır.»

— «Peki orada yuva kuran kim?»

Shirley, gevrek bir kahkaha atıp yerinden fırladı:

— «Sadece hayal kuruyordum... Bir esasa dayanmayan boş bir hayal...»

Artık Caroline Helstone, hayal kurma işinden vazgeçmişti. İstikbali hakkında çok kötü düşünceler besliyordu. Kendisinin ve diğer bir çoklarının ilerde ne hale geleceklerini gayet iyi biliyordu. Fakat işte gene eski hâtıralar onu âdet edinmiş olduğu şeyleri yapmaya zorluyordu.

Mektup hikâyesinden bir gece sonra Caroline geç vakit gezmeden dönüyordu, eski yerine gidip Hollow'u gözetlemeye koyuldu. Bu akşam orada hiç ışık yoktu. Fakat mehtap o kadar güzeldi ki, eve geç kalmış olmasına rağmen bir müddet durup etrafı seyretti. Beyaz evin verandasında dimdik duran iki gölge görüyordu. Bunlar evvelâ hiç hareket etmeden durdular, daha sonra yanyana yürüyerek konuşmaya başladılar. Caroline, bütün dikkatini onlara vermişti. Acaba Bayan Pryor ile Shirley miydi bunlar?...

Tabiî Shirley'di... Ondan başka kimin böyle dimdik vücudü, mağrur hali vardı? Hem yüzü de farkediliyordu. Kırağıdan korkmadığı için başını örtmemişti; bukleleri sere serpe omzuna dağılmıştı. Beyaz elinde parlayan iri taşlı yüzük, herşeyi açıklıyordu. Evet, bu Shirley'di..

Evet, eğer Bayan Pryor'un boyu iki metreye yaklaşıyorsa son zamanlarda pantalon giymeyi âdet edindiyse. Shirley'in yanındaki gölge oydu... Fakat Shirley'le beraber yürüyen bir erkekti... Hem de, Robert Moore!...

Gayet hafif bir sesle konuşuyorlardı; söyledikleri kelimeleri anlamak zordu. Böyle güzel bir gecede, tatlı tatlı konuşan bir çifti biraz seyretmek hiç de ayıp olmasa gerek... Zaten Caroline de bundan kendini menedecek halde değildi...

Bir vakitler, yaz akşamları Robert Moore, kuziniyle böyle yürüyüşlere çıkmaktan haz duyardı.

Caroline içinden, «Ben Robert'e daha fazla yaklaşabilirdim» diye düşündü; «bana karşı haddinden fazla nazik davranmaya mecbur hissetmiyordu kendini... Sadece şefkate ihtiyacım vardı. Benim elimi tutardı, Shirley'inkini tutmamış. Shirley'in o mağrur hallerinden ise eser kalmamış... Eminim ki, şu anda Robert, güzel bir insanla karşı karşıya olduğunu düşünüyor sadece... Tabiî ona bakarken de genç kızı benim gözlerimle değil, kendi erkek gözleriyle görüp ona göre bir takım kararlara varıyor... Bu iki insan bana mesut bir çiftten farksız geliyor. Ya ben neyim? Hayatın karanlık dehlizlerinden birinde kalmış, ümitsiz, zavallı bir mahlûk... Kafamın içini kemiren sual: «Hayatım nasıl sona erecek»? ten ibaret...

Bu son hâdise şimdiye kadar vuku bulanların en berbatı... Mamafih, ben buna kendimi çoktan hazırlamıştım. Robert'ten vazgeçtim ve Shirley'i gördüğüm an, zengin, genç ve güzel olduğunu düşünerek Robert'e lâyık buldum. Artık Shirley, Robert'i elde etti... Robert onun sevgilisi... Shirley de Robert'in biricik aşkı... Evlendikleri zaman muhabbetleri daha da artacak. İkisi de herhalde mesut olacaktır. Bundan dolayı onlara kızmıyorum; sadece kendi halime üzülüyorum. Hakikaten ben dünyaya gelmemeliydim... Daha annemin karnından çıkar çıkmaz beni boğazlatmalıydılar...

Bu esnada Shirley, bir çiçek koparmak için bahçe kapısına doğru yaklaşmıştı. Şimdi ne konuştukları biraz anlaşılıyordu. Caroline, dinlemek için durmak zahmetine katlanmadı; ayaklarının ucuna basarak oradan uzaklaşırken; mehtap, kızın duvara vuran gölgesini öptü... Caroline, evine doğru giderken, okuyucular orada kalıp

Shirley'le Robert'in konuşmasını dinleyebildikleri için bu mevzuda Caroline'den daha şanslıdırlar...

Shirley, «Sen tam mânâsıyla bir buldog köpeğinin karakterini taşıdığın halde niçin Allah yüzünü bir buldog köpeğine benzetmemiş, ona şaşıyorum,» dedi.

— «Doğrusu pek de büyük bir iltifat değil bu... Ben o kadar adî bir mahlûk muyum?»

— «Bir şey daha var. Tıpkı o hayvan gibi bir iş yapacağın zaman kimseye haber vermeden sessiz sedâsız yapıyorsun. İhtar etmeden arkadan gelip insanı kıskıvrak yakalıyorsun.»

— «Bunlar hiç bir esasa dayanmayan tahminler... Sana karşı bir buldog köpeği gibi hareket ettim mi?»

— «Sessiz duruşun, cibilliyetini belli ediyor. Umumiyetle gayet az konuştuğun halde gizli gizli plân kuruyorsun. Uzağı görüş kabiliyetin kuvvetli, herşeyi ince eleyip sık dokuyorsun...»

— «Ben bu insanların takip ettikleri yolları iyi bilirim. Ne yapmak istediklerini öğrendim. Tabiî ben de onlara karşı tedbirler alacağım. Sana herşeyi bütün teferruatıyla anlattığıma göre yardım isteyebilir miyim?»

— «Müdafaa hattında kaldığın müddetçe beni daima yanında bulacaksın. Evet.»

— «Sen yardımı kabul etsen de etmesen de gene ayni şekilde hareketten çekinmiyecektim, ama bu sözlerin mâneviyatımı arttırdı. Zaten durum hoşuma gidiyor.»

— «Ona şüphe yok. Önündeki iş, sana mühim bir kumaş siparişinden bile tatlı geliyor.»

— «Evet, haklısın.»

— «Herhalde Helstone de ayni şekilde düşünüyordur. Gerçi hareket tarzlarınızda hafif bir takım değişiklikler göze çarpıyor ama, kalıp olarak birbirinizin eşisiniz. Bay Helstone'yle konuşmamı ister misin?»

— «Aklına estiği gibi hareket et. Görüşün sana doğru yolu bulduracaktır. Yalnız, son zamanlarda Bay Helstone'nin benden pek hoşlanmadığını da sana hatırlatmak isterim.»

— «Bunun da farkındayım. Aranızdaki anlaşmazlıkların hepsini duydum. Mamafih, bu şartlar altında bir yardımcıyı reddetmek cesaretini gösteremiyecektir.»

— «Onunla beraber çalışmayı isterim, çünkü cidden sağlam karakterli bir insandır.»

— «Ben de ayni fikirdeyim. Eğer onu elde edebilirsem, beraber çalışacaksın, Robert.»

— «Elde edemiyeceğin kim var dünya üzerinde?»

— «Belki de Bay Helstone... Fakat azamî gayret sarfedeceğim.»

— «Gayret mi? Bir tek kelime, bir tebessüm onu yola getirir.»

— «İnşallah... Tabii bir kaç fincan çay, pasta ve çöreğe malolacak... Hava da bir hayli soğudu yani...»

— «Titriyorsun. Seni burada tutmakla hata mı işliyorum? Fakat ortalık da o kadar sakin ki... Hattâ ben hiç üşümüyorum. Senin gibi bir kimseyle başbaşa verip konuşabilmek saadetine pek seyrek erişiyorum. Daha kalınca bir şeyler giymiş olsaydın...»

— «Burada daha fazla kalır, Bayan Pryor'u da meraktan deliye döndürürdüm. Fieldhead'de daima işimizi erkenden ve muntazaman görüyoruz, Robert... Herhalde ablan da ayni şeyi yapıyodur.»

— «Evet, fakat biz bu mevzuda gayet iyi anlaştık. İkimiz de istediğimiz şekilde hareket edebiliriz.»

— «Peki, senin canın neler istiyor meselâ?»

— «Haftada üç gece değirmende kalırım; fakat fazla istirahatten hoşlanmadığım için ekseriyetle geceyi dolaşarak geçiririm.»

— «Küçükken babam o Hollow denilen yerde peri-

lerin göründüğünü söylerdi. Bu, daha babam değirmeni yaptırmadan önceki işti... Perilerin seni büyülemelerinden korkarım.»

Robert, alçak bir sesle, «Galiba» dedi. «daha şimdiden bu iş oldu bitti.»

— «Fakat perilerden daha da kötü şeyler var... Meselâ Michael Hartley'le karşılaşmak nasıl olur? Onun için anormal bir adam diyorlar. Geceleri elinde tüfeğiyle dolaşıyormuş.»

— «Onunla tanışmak saadetine çok eriştim. Bir gece uzun uzadıya münakaşa ettik. Garip, ufak bir hâdiseydi, çok hoşuma gitti.»

— «Hoşuna mı gitti?... Doğrusu zevklerinin hayranıyım. Michael normal bir insan değil ki... Nerede buluştunuz?»

— «Nehrin en kuytu bir köşesinde. O, kırık köprünün kenarına oturduk. Mehtap vardı, ama gök biraz da bulutluydu. Üstelik şiddetli bir rüzgâr da esiyordu. Konuştuk.»

— «Siyaset mevzuunda mı?»

— «Siyaset ve din mevzularında. Michael de en berbat günlerinden birini yaşıyordu; deliliği iyice üstündeydi.»

— «Affedersin ama onunla böyle oturup uzun boylu konuşman senin de pek akıllı olmadığına işarettir.»

— «Onun çılgınca hezeyanları insanı müthiş eğlendiriyon Eğer zavallı deli olmasaydı, mutlaka büyük bir şair olurdu. Allahın benden intikam almak üzere hazırlandığını, bir gece kendisinin istikbali gördüğünü anlattı. Daha fazla bilgi edinmek istedim, fakat «sonu henüz gelmedi» diyerek beni atlattı.»

— «Ondan sonra Michael'le bir daha karşılaştın mı?»

— «Bir ay kadar sonra Barraclough ile ikisini bir

yol kenarında dua ederken gördüm. Geçen gün de perişan bir halde bana geldiler...»

— «Bütün bunlar senin hoşuna gidiyor mu?»

— «Zavallıcık haftalardır durmadan içiyordu. İyice çıldırmıştı artık...»

— «Peki şu halde bu deli senden intikam almak isteyecektir elbet...»

— «Bu çeşit hâdiseler insanın sinirlerine asla tesir edemez.»

— »Bay Moore, derhal evinize gidin...»

— «Bu kadar erken mi?»

— «Dosdoğru tarlaların içinden geç, sakın koruya falan da gireyim deme.»

— «Daha çok erken.»

— «Bilâkis çok geç.. Ben de kendi hesabıma eve dönüyorum. Bu gece Hollow'da dolaşmıyacağını vaadeder misin?»

— «Eğer sen öyle istersen...»

— «Evet, öyle istiyorum. Kuzum sence hayatın beş paralık dahi kıymeti yok mu?»

— «Ne münasebet... Bilâkis, son zamanlarda hayat benim için paha biçilmez bir kıymet taşımaya başladı.

— «Son zamanlarda mı?»

— «Şimdi hayat benim için ne kıymetsiz, ne de sebepsiz birşey; fakat üç ay önce öyleydi. O zaman kendimi boğulmak üzere hissediyordum ve bir an evvel ölüp gitmeyi istiyordum. Birdenbire, küçük, beyaz bir el uzanıp beni boğulmaktan kurtardı. O kadar narin bir eldi ki, ona güvenmek bana zor geldi; fakat doğrusu kuvvetine diyecek yokmuş...»

— «Bari artık iyice kurtuldun mu?»

— «Şimdilik senin mevcudiyetin bana bir yaşama fırsatı daha verdi.»

— Öyleyse hayatından azamî şekilde istifadeye ça-

lış. Sakın kendini Michael Bartley'e yem yapma. Allah rahatlık versin.»

Caroline Helstone, ertesi günün akşamını Fieldhead'de geçirmeye söz vermişti, sözünü tuttu. Bu arada da çok sıkıntılı saatler yaşadı. Daha ziyade kendi odasına çekilip oturmayı tercih etmişti; yalnız yemek zamanlarında amcasıyla beraber yemek yemek üzere yemek odasına indi. Fanny'nin suallerini de odasında dikiş diktiğini söylemek suretiyle cevaplandırmıştı.

Hakikaten de dikiş dikmişti ama zihni parmaklarından daha hızlı çalışıyordu... Şimdi her zamankinden daha fazla kendine bir iş bulmak arzusundaydı. Amcasına bir kere daha yalvarmalıydı; fakat bunu yapmadan evvel bir defa Bayan Pryor'a danışacaktı. Yazlık müslin elbiseyi dikmeye uğraşırken zaman zaman gözleri buğulanıyor, iki damla yaş kumaşa düşüyordu... Fakat kendini çabuk toplamasını da biliyordu... İğnesine yeniden iplik geçirip var kuvvetiyle dikmeye başlayınca ağlaması da muvakkaten geçiyordu.

Akşamüstü geç vakit giyindi. Fieldhead'e tam akşam çayı içilmek üzereyken varmıştı. Shirley, genç kıza niçin geç kaldığını sordu:

— «Kendime elbise dikiyordum, onun için geciktim... Bu güzel güneşli günleri görünce kışlık kıyafetle dolaştığım için kendimden utandım. Daha hafif birşeyler dikmem lâzımdı...»

— «İşte bu da tam sana yakıştırdığım bir kılık. Sende kibar bir hanımefendi havası var, öyle değil mi, Bayan Pryor?»

Bayan Pryor, hiç kimseye iltifat etmezdi hele dış görünüş hakkında bir fikir beyan etmekten daima çekinirdi. Bu defa da yanıbaşında oturmakta olan Caroline'nin saçlarını düzeltmekle yetindi.

— «Son zamanlarda biraz zayıfladın, şekerim, yü-

zün de soldu... Geceleri iyi uyuyor musun Gözlerinde yorgun bir ifade var »

— «Bazan çok acıklı rüyalar görüyorum. Eğer geceleri bir iki saat uyanık kalırsam, bizim ev bana korkunç, eski bir yer gibi geliyor. Mezarlığa çok yakın; evin arka tarafı son derece eski, mutfağın bir kısmının vaktiyle mezarlığa dahil olduğunu ve altında hâlâ ölülerin yattıklarını söyleyenler var. Evden uzaklaşmayı çok istiyorum.»

— «Aman şekerim, herhalde bâtıl itikatlara inanmıyorsundur değil mi?»

— «Hayır, Bayan Pryor, ama son zamanlarda asabım bir hayli bozuldu. Herşeyi eskisinden daha kötümser gözlerle görüyorum. Eskiden hiç aklıma gelmeyen şeylerden şimdi korkuyorum. Sonra kafamda bir ağırlık var, ondan kurtulmak için büyük fedakârlıklara katlanabilirim.»

Shirley bağırdı: «Ne garip... Ben hiç böyle hislere kapılmıyorum.»

Bayan Pryor, hiç cevap vermedi.

Caroline, sözlerine devam ediyordu: «Güzel hava, tatlı günler, hoş manzaralar, bana zevk veremiyor... Eskiden bayıldığım mehtap, beni kasvete boğmaktan başka işe yaramıyor. Bu acaba zihnin zayıflığından mı ileri geliyor, yoksa başka bir sebebi mi var? Kendimi böyle düşünmekten bir türlü menedemiyorum. Mantığımı kullanarak düşünüyorum; ama gayret ve mantığın da faydası olmuyor.»

Bayan Pryor: «Bol bol gezmeye çıkman lâzım.» dedi.

— «Gezmek mi? O kadar çok geziyorum ki, günün birinde yorgunluktan öleceğim.»

— «Şekerim, bir müddet evden uzaklaşmalısın »

— «Bayan Pryor, evden uzaklaşmayı ben de istiyorum, ama öyle maksatsız, boş gezmeler için değil... Me-

selâ sizin gibi bir mürebbiye olmak istiyorum. Eğer amcamla bu mevzuda konuşursanız, size minnettar kalırım.»

Shirley lâfa karıştı: «Hoppala... Ne parlak fikir, ne parlak fikir... Mürebbiye olacaksın ha?... Bari bir köle ol daha iyi... Buna ne lüzum var? Niçin böyle acı kararlar alıyorsun?»

Bayan Pryor: «Şekerim», dedi, «sen mürebbiye olmak için henüz çok gençsin. Üstelik sıhhatin de pek yerinde değil. Mürebbiyelik ağır bir iştir.»

— «Ben de zaten oyalanmak için ağır iş istiyorum.»

Shirley, gene bağırdı: «Oyalanmak için mi? Ne zaman boş duruyorsun ki? Senden daha çalışkan bir kız görmedim ben... Hadi, yanıma gel de beraber çayımızı içelim. Ayrılmak istediğine göre, benimle arkadaşlık etmekten pek hoşlanmıyorsun demektir.»

— «Seni hakikaten seviyorum Shirley ve senden ayrılmak ta beni üzecek. Hiç bir yerde senin gibi candan bir arkadaş bulamam.»

Bu sözler üzerine Shirley, arkadaşının elini kuvvetle sıktı, gözlerindeki ifade de Caroline'ye beslediği muhabbeti belli ediyordu.

— «Eğer hakkımda böyle düşünüyorsan, benden azamî şekilde faydalanmaya bakmalısın. Şahsen sevdiğim kimselerden ayrılmayı hiç istemem. Bayan Pryor, arasıra benden ayrılmak istiyor, ondan daha iyi birini bulurmuşum. Yani bu geri kafalı bir annenin yerine daha modernini bulmak gibi bir şey... Sana gelince; seninle gayet iyi anlaştığımızı düşünmeye başlamıştım. Shirley'in seni sevdiği kadar senin de Shirley'den hoşlandığını zannediyordum.»

— «Ben Shirley'i seviyorum ve bu sevgim günden güne artıyor, fakat maalesef, onun sevgisi beni mesut etmeye kâfi değil. Sıhhatimi de düzeltmiyor.»

— «Peki, tam mânâsiyle yabancı insanların arasında yaşayıp, onlara hizmet etmek saadete kavuşturacak mı bakalım? Hayır, bu imkânsız... Tecrübeye bile lüzum yok. Mürebbiyelerin sürdükleri o yalnız, boş hayat senin tabiatına uymaz; çok geçmeden hastalanırsın. Bunun lâfını dahi duymak istemiyorum.»

Shirley, kat'î bir ifadeyle düşüncelerini açıklayınca bir müddet sustu, sonra yeniden söze başladı:

— «Pencerenin önünde oturup, küçük melankolik arkadaşımın, eşarbının uçları savrula savrula yoldan bize doğru gelişini seyretmek bana zevk veriyordu halbuki... Sonra onunla karşılıklı oturup dertleşmek, güzel yüzünü görmek de hoştu... Belki bunlar biraz egoistçesine sarfedilmiş lâflar ama, ne yapayım ki, gayriihtiyarî ağzımdan kaçırıyorum.»

— «Gidersem, sana mektup yazarım, Shirley.»

— «Mektup nedir ki? Biraz çay iç, Caroline... Bir şeyler de yemeye çalış, ayol sen hiç birşey yemiyorsun... Gülüp neşeli olmaya bak ve evinde otur.»

Caroline, başını sallayıp içini çekti. Genç kız, hayatında bu değişikliği yapabilmesi için yardım isteyeceği kimseleri ne kadar güçlükle kandıracağını anlamıştı; belki de hiç kimse onun sözlerine ehemmiyet vermiyecekti. Eğer tam mânâsiyle yalnız kalmış olsaydı, ıstırabını geçirecek bir tedavi şekli bulurdu belki... Fakat bu kanaat, Caroline'nin hiç kimseye bilhassa Shirley'e bahsedemiyeceği bir takım hâdiselerden doğmuştu. İşte bunun için de Caroline'nin tasavvurlarını saçma ve hayalî buluyorlardı...

Elbetteki şimdilik Caroline'nin güzel bir evi bırakıp yabancılar yanında çalışması için ortada malî bir sebep mevcut değildi. Belki amcası, onun bütün hayatı boyunca harcayacağı parayı da temin edecekti. Caroline'nin arkadaşları böyle düşünüyorlardı. Kendi çaplarında edin-

dikleri bu kanaatte de haklıydılar. Fakat Caroline'nin garip ıstırabı, onu geceleri uyutmayan üzüntüleri hakkında da hiç fikirleri yoktu... Bunları anlatmak da imkânsızdı ve faydasızdı... Genç kız, sadece dişini tırnağına takıp beklemeye karar verdi. Yiyecek ve giyeceğe ihtiyacı olanların çoğu Caroline'den daha mesuttur. Sefalet içinde yüzenler istikbali Caroline'den daha parlak görürler...

Shirley sordu: «Artık sükûnet buldun mu bari? Evde kalmaya razı mısın?»

Cevap: «Arkadaşlarımın arzularına karşı gelerek ayrılmak istemem. Fakat zamanla onların da benim fikrime iştirak edeceklerinden eminim» sözlerinden ibaretti.

Bu konuşmalar olup biterken Bayan Pryor hiç de sakin görünmüyordu... Kendi içine kapanmaya alıştığından serbestçe konuşup, etrafındakilere uzun uzadıya sual soramıyordu. Meselâ, şu anda Caroline'ye sormak istediği bir sürü sual vardı; halbuki ağzını açıp tek kelime bile söyleyemiyordu... Eğer Caroline'yle yalnız kalsaydı, belki daha rahat konuşabilirdi... Fakat Shirley'in mevcudiyeti onun dudaklarını kilitlemişti.

Shirley, «Hazırladığın planı bozduğuma göre», dedi, «şimdi bir yenisini hazırlamam gerekecek. Ben her yaz iki ay sayfiyeye giderim. Bu mevsim de göller bölgesine gitmek niyetindeyim. Yani sen bana refakat etmeye razı olursan bunu yapacağım. Teklifimi reddedersen şuradan şuraya adımımı bile atmıyacağım.»

— «Beni rahat bıraksan çok daha iyi bir insan olabilirim. Mamafih, yüzbaşı Keeldar'ın bütün arzuları yerine geldiği zaman ve yanında da kendisini anlayan, seven bir arkadaş bulununca, yüzbaşı, o arkadaşını mesut etmek için einden geleni yapacaktır Caroline, acaba Highland'de mesut olamaz mıyız dersin? Evet Highland'e

gidelim. Eğer deniz yolculuğuna dayanabilirsen adalara da gideriz... Nasıl hoşuna gitti mi? Yüzünden buna sevindiğin anlaşılıyor. Bayan Pryor, sizi şahit tayin ediyorum. Daha seyahat lâfını duyar duymaz bile Caroline'nin yüzü aydınlandı.»

Caroline: «Buna çoktan razıyım» dedi... Genç kız için böyle bir seyahat sadece bir eğlence değil, ayni zamanda dünyaya da yeniden gelmek gibi bir şey olacaktı... Shirley, sevinçle ellerini oğuşturdu.

— «Tamam... Ayni zamanda iyi bir iş de yapmış olacağım... Paramı hayırlı bir maksada harcamak da benim için bir zevktir... İnsanın serveti de hep kirli paslı banknotlar halinde durmaz ya... Sadece saten elbiseler yapmak, evi tamir etmekle de bitmez... Daha başka şeyler yapmalı... İşte başlıyorum: Bu yaz Caroline ve Bayan Pryor'la beraber kuzey atlas okyanusu sahillerine gideceğiz. Sudereo'da ayı balıklarını göreceğiz; Stromeo-da herhalde deniz kızlarıyla tanışırız... Caroline gülüyor, Bayan Pryor... Onu güldürdüm, Caroline'ye bir faydam dokundu demektir...»

Caroline. tekrar: «Bu seyahate çıkmayı çok isterim,» dedi, «okyanus dalgalarının kulakları sağır eden uğultusunu duymak isterim, onların rüyalarımda canlandırdığım gibi beyaz köpüklerini savurarak yeşil sahillere çarpmalarını gözlerimle görmek isterim. Deniz kuşlarının yaşadığı o tenha kayalık adalarda da gezmek bana zevk verir. Eski İskandinavyalıların Nors'ların izinde yürüyeceğiz... Belki de Norveç sahillerini bile görmemiz mümkün olacak. Senin teklifin bunları pek müphem bir şekilde bana vaadediyor, ama gene de memnunum...»

— «Peki, geceleri uykun kaçtığı zaman bunları düşünecek misin, İsyancı Kız?...»

— «Çalışacağım... Mezarlıkta yatan ölülerin kemiklerini düşünecek yerde, geniş, güneşli sahillerde kum

banyosu yapan ayı balıklarını hatırlamaya gayret ederim...»

— «Ya senin zihnini kaplayan o korkunç ağırlık ne olacak?»

— «Onu da unutmaya çalışacağım. Shirley, sen orada deniz kızı göreceğini zannediyorsun herhalde...»

— «Evet, hiç olmazsa bir tane göreceğimden eminim... Bak hâdise de şöyle olacak: Geminin güvertesinde yapayalnız geziyorum... Mehtap beni, ben mehtabı seyrederken gecenin sessizliği içinde sularda bir kaynaşma oluyor. Hemen kamaraya koşup seni çağırıyorum. İkimiz de dalgaların arasından beyaz bir kadın elinin yükseldiğini görüyoruz; artık uzun saçları da iyice görülmekte... Tıpkı seninkine benzeyen bir çehre bize doğru uzanıyor... Fakat onun gözleri seninkiler değil... Erkek olsak, deniz kızının işareti üzerine denize atlar, suların karanlığında kayboluruz, fakat kadın olduğumuz için deniz kızının bize zararı dokunamaz... Bizim kendisine dikilen nazarlarımızın mânâsını anlıyor... Vahşî bir çığlıkla tekrar suya daldığı zaman sevinmez misin, Caroline?...»

— «Fakat, Shirley, deniz kızı da bize benzemiyor mu? Bizim kimseye bir zararımız dokunmaz ki... Ne dehşet yaratırız, ne canavarız, ne de insanları fazla cezbedebiliriz.»

— «Bazı hemcinslerimizde bu üç vasfında bulunduğu söylenir... Kadınları böyle telâkki eden erkeklerin de sayısı bir hayli kabarıktır...»

Bayan Pryor söze karıştı: «Sevgili yavrularım, geçen şu son on dakika zarfında hep saçma sapan hayallerden konuştuğunuzun farkında mısınız?»

— «Deniz kızlarının yaşamadığını biliyoruz; şu halde...»

— «Fakat hayal kurmanın bize bir zararı yok değil mi?»

niçin sanki hakikaten yaşıyorlarmış gibi bahsedelim onlardan?... Hiçlerden bahsetmek size nasıl zevk veriyor anlamadım...»

— «Vallahi bilmem.»

— «Şekerim, zannederim birisi geliyor... Siz konuşurken yolda ayak sesleri duydum; şu çatırdı bahçe kapısının açıldığına işaret değil mi?»

Shirley, pencerenin önüne gitti:

— «Evet, bir gelen var...» Shirley, yerine oturduğu zaman çehresi hafifçe kızarmıştı, gözlerinde de neşeli bir ışık titreşiyordu... Elini şakağına dayadı ve beklerken bir düşünceye dalmış gibi görünmeyi tercih etti.

Hizmetçi, Bay Moore'nin geldiğini haber vermişti... Robert, içeri girerken, Shirley de başını ona doğru çevirdi. Robert, odanın içindeki üç kadından da uzun boyluydu... Çok iyi görünüyordu... Hani bir senedir, Robert, bu kadar sıhhatli ve neşeli olmamıştı denilebilir... Gözlerinde ve çehresinde gençliğe yeniden dönmenin verdiği bir parlaklık vardı...

Shirley'le tokalaşırken, «Şimdi Stilbro'dan dönüyorum», dedi, «seyahatimin intibaını bir an evvel sana anlatmamın doğru olacağını hissettim.»

— «Beni merak içinde bırakmamak doğru bir hareket... Gelişin ise çok uygun bir zamana tesadüf etti. Otursana... Daha çayı bitirmedik... Çay isteyecek kadar kendini İngiliz hissediyor musun, yoksa kahve mi içersin?»

Robert, çayı tercih etti.

— «Şöyle kelimenin tam mânasıyla saf bir İngiliz olmaya çalışıyorum. O eski yabancı hallerimden yavaş yavaş vazgeçeceğim...»

Genç adam bunları söyledikten sonra Bayan Pryor'a dönerek hatırını sordu. Bundan sonra sıra Caroline'ye gelmişti; zaten Robert içeri girdiği andanberi bir kaç

defa gözü genç kıza ilişmişti: Caroline yerine otururken, Robert ona doğru iğilip elini uzattı ve hatırını sordu. Pencereden gelen ışık Caroline'nin yüzüne isabet etmiyordu, kızın sırtı ışığa dönüktü. Hiç kimse onun titrediğini yahut yüzünün kızardığını iddia edemezdi. Hattâ heyecandan sık sık nefes aldığı, sinirlerinin bozulduğunu da, söyleyemezlerdi; çünkü Caroline'nin kuzinine mukabelesi kadar soğuk bir mukabele hiç bir yerde görülmüş değildi. Robert, kuzininin yakınındaki boş iskemleye oturdu. Shirley de tam karşısındaydı. Robert, yerini iyi seçmişti doğrusu... Komşusu da artık hislerine hakim olmuş gibi görünmüyor, tam mânâsıyla bunu sağlayabildiğini gösteriyordu...

Robert, doğrudan doğruya Shirley'e hitap etti:

— «Barakalara gidip albay Ryde'yle konuştum. Plânımı beğendi ve istediğim yardımı da göndereceğine dair söz verdi... İstediğimden daha da çok adam yollayacak. Bence yarım düzine yeter ama, albay öyle düşünmüyor... Malikânemin Kırmızı Paltolularla dolmasını istemem. Onlar zaten daha ziyade gösteriş için lâzım... Başka bir işe yaramazlar. Ben asıl kendi sivil vatandaşlarımdan yardım bekliyorum.»

Shirley ekledi, «Ve tabiî onların yüzbaşısından...»

Robert, hafifçe gülümseyerek ve gözlerini yerden kaldırmaya lüzum görmeden sordu: «Nee, yüzbaşı Keeldar'dan mı bahsediyorsun?»

— «Hayır, yüzbaşı Robert Moore'den... Sağ kolunun kuvvetine haddinden fazla güvenen yüzbaşı Moore'den bahsediyorum...»

Robert, birden eskisi gibi ciddîleşerek sözlerine devam etti: «İçişleri Vekâletinden bu akşam bir cevap aldım... Onlar da kuzeyde olup biten bu hâdiselere üzülüyorlar... Bilhassa değirmen sahiplerinin böyle müşkül durumda kalmalarına sinirleniyorlarmış... Cevapla-

rında benim fikirlerimi kullanarak artık geri çekilmenin suç, korkaklığın ise zulüm sayılacağını belirtmişler... Çünkü ikisi de karışıklığa sebebiyet verecek. Bir not var, ayrıca gazeteleri de getirdim. Nottingham, Manchester ve diğer bölgelerdeki vaziyet hakkında haberler var.»

enç adam, kâğıtları, gazeteleri Shirley'in önüne yığdı. Shirley, onlarla meşgulken de ağır ağır çayını içmeye koyuldu. Mamafih, çenesi biraz durmakla beraber, gözleri tam mânâsiyle istirahate çekilmiş değildi... Salonun loş bir köşesinde oturan Bayan Pryor, bu bakışların farkında değildi, ama genç hanımlar hiç bir şey kaçırmıyorlardı...

Misafirin tam karşısına oturan Shirley kolaylıkla görülebiliyordu. Robert, gözlerini kaldırır kaldırmaz tabiî Shirley'le gözgöze geliyordu. Gündüzden kalan son ışıklar da genç kıza isabet etmişti... Shirley'in yanaklarında hâlâ biraz evvelki heyecanın bıraktığı kırmızılık vardı. Kızın tavırları da doğuştan nazikti... Elbisesinin kumaşı, rengi, biçimi, dikişi hep san'atkâraneydi... Çok basit olmasına rağmen kısa asîl bir hava veriyordu. Kolunda da altın ve ivory karışık bir bilezik parlıyordu... Tablo baştanaşağı parlak bir ışık saçıyordu etrafa... Yani bütün bunları Robert'in düşünmüş olması gerekiyordu; fakat genç adam hislerini ve düşüncelerini o kadar az belli ederdi ki...

Başını hiç kaldırmadan önüne bakarsa Caroline'yi görmesine imkân yoktu Robert'in... Genç kız hemen yanıbaşında oturduğu için şöyle hafif bir dönüş yapması gerekiyordu. İskemlesini hafifçe kaydırıp iyice arkasına yaslanınca Robert, kuzinini görmeye muvaffak oldu. Caroline'de, ne Robert'in, ne de başka herhangi birinin bir parlaklık sezmesi kabildi... Yarı karanlıkta, düz renksiz müslin elbisesi, kahverengi saçları, kahverengi gözleri ve heyecansız beyaz çehresiyle, karakalem bir portreyi an-

dırıyordu... Yanındaki ise parlak çekici renklerle yapılmış yağlı boya bir tabloydu... Robert'in onu son gördüğü gündenberi genç kız bir hayli değişmişti; fakat genç adamın bunu farkedip etmediği de malûm değildi; çünkü bu hususta bir şey söylemedi...

Caroline, yumuşak bir sesle sordu: «Hortense nasıl?»

— «Çok iyi, fakat işsizlikten şikâyetçi. Seni de çok özlemiş.»

— «Benim de kendisini özlediğimi, her gün biraz Fransızca okuyup kendi kendime imlâ yazdığımı da söyle.»

— «Ona sevgi dolu selâmlarını yollayıp yollamadığını da soracaktır... Ablam, her zaman bilhassa bu noktaya dikkat eder... Biliyorsun, alâka görmekten hoşlanır...»

— «En derin sevgilerimi gönderiyorum; ayrıca, bana küçük bir not yazmaya vakit bulursa çok memnun olurum.»

— «Ya ben söylemeye unutursam? İltifat taşımam için bana pek güven beslemezler.»

— «Ne olur unutma, Robert... İltifat değil bu... İçten gelme, ciddî bir düşünce.»

— «Şu halde vaktinde yerine varmalı öyle mi?»

— «Lütfedersin.»

— «Hortense bunları duyunca hemen ağlamaya başlayacaktır. Talebesini alâkadar eden mevzularda çok hassastır; fakat gene de amcanın emirlerini kayıtsız şartsız kabul ettiğin için arasıra seni azarlamaktan da geri durmaz ama... Sevgi gibi muhabbet de bazan yanlış hareketlere sebebiyet verebiliyor...»

Caroline, bu sözlere cevap vermedi; çünkü kendini biaz daha sıkmazsa gözlerinden akacak yaşları dindirmek için mendilini gözlerine götürmesi icabedecekti ki, bu da çok ayıp olurdu... Eğer ağlamaya cesareti olsaydı,

Hollow'daki çiçeklerin onun nazarında ne büyük bir kıymet taşıdıklarını, beyaz evi ne kadar sevdiğini, o küçük odayı bir nevi cennet telâkki ettiğini de söyleyebilirdi...

Bütün bunları anlatacak kuvveti kendinde bulamadığına göre susmayı tercih ediyordu. Robert'in yanına oturmuş, onun bir şeyler daha söylemesini bekliyordu. Genç kız, bu saadeti çoktandır tadamamıştı... Sesini bile neredeyse unutacaktı... Acaba Caroline, Robert'in bu karşılaşmadan memnun kaldığını düşünebilir miydi? Hiç bir esasa dayanmayan bir şüpheyken bile bu düşünce genç kızı sevindirmişti... Caroline, bu karşılaşmadan, uzun zaman kafeste kapalı kalan bir kuşun nihayet güneş ışığına kavuştuğu zaman duyacağı sevinci içinde hissetmişti... Şu anda durumu münakaşa etmeye hiç lüzum yoktu; sadece Robert'in yanında olmak dünyaya yeniden gelmekten farksızdı...

Shirley, elindeki kâğıtları bırakmıştı, ortağına sordu: «Bütün bu tehditkâr hâdiselere sen üzülüyor musun, yoksa seviniyor musun?»

— «Ne üzülüyorum, ne de seviniyorum; fakat kendimi her ihtimale karşı hazırladığım da muhakkak. Tatbik edeceğimiz tek plânın ciddiyet olması gerektiğine eminim... İyi hazırlanmak ve ciddî bir tavır takınmak belki kan dökülmesini önleyebilecektir... Zaten işin başka çıkar yolu da yok...»

Robert, Shirley'e mühim bir haberden bahsetti ve bunu duyup duymadığını sordu... Genç kız farketmemişti. Robert, ayağa kalkıp gazetede o paragrafı gösterdi; ondan sonra da konuşmasına ayakta devam etti... İkisinin de konuşmalarından Briarfield'de bir gürültü çıkmasından korktukları anlaşılıyordu. Bayan Pryor da, Caroline de hiç sual sormuyordu; mevzu öyle odanın içinde serbest serbest konuşulacak bir şey değildi... Gizli kalması daha iyiydi...

Shirley Robert'le konuşurken ciddî, hürmete şayan bir hanımefendi tavrı takınmıştı... Lâmbalar yanıp da şöminenin ateşi tazelendiği zaman odanın içine daha samimî bi hava dolmuştu... Fakat ne olursa olsun, Shirley'in Robert'e karşı takındığı tavırlarda öyle koketçe bir ifade yoktu... Robert hakkındaki düşünceleri ne mahiyette olursa olsun, evvelden üzerinde durulmuş, ciddî düşünceler olduğu muhakkaktı... Robert de ciddî görünüyordu... Karşısındaki kızı tesiri altında bırakmak için bir çareye başvurmuyordu... Shirley Keeldar'ın onunla konuşmaktan zevk duyduğu muhakkaktı. Neşesi de iki sebepten doğuyordu: Mazi ve halin neşesi... Hâtıra ve ümitlerin verdiği saadetti kızın duyduğu...

Bütün bu söylediklerim tamamen Caroline'nin fikridir... Genç kız, böyle düşünerek ıstırap çekmemeye uğraşıyordu; fakat herşeye rağmen çok ıstırap çektiği de anlaşılıyor. Bir kaç dakika önce bir damlacık bir iksir onu az kalsın yeniden hayata kavuşturacaktı; fakat işte tam bütün üzüntüsünün sona ereceği sırada o sihirli damlayı başkasına kaptırmış, kendisi ikinci plânda kalmıştı...

Saat dokuzu vurdu... Caroline'nin eve gitme zamanı gelmişti. Dikişini topladı, makasını, yüksüğünü çantasına koydu ve Bayan Pryor'a hafif bir sesle Allahaısmarladık, dedi. Kadın buna karşılık olarak her zamankinden daha fazla kuvvetle Caroline'nin elini sıkmıştı. Caroline, Shirley'in önüne geldi:

— «Allahaısmarladık Shirley.»

Shirley, şaşırmıştı: «Nee, gidiyor musun? Bu kadar erken mi?»

— «Saat dokuzu geçiyor.»

— «Saatin çaldığını hiç duymadım. Yarın gene gelirsin, bu gece de rahat rahat uyuyacaksın değil mi? Plânlarımızı unutma...»

— «Hayır, unutmam merak etme.»

Caroline, bu plânın ve diğerlerinin de onu tam mânâsıyla huzura kavuşturacağını iyice anlamıştı. Hemen arkasında duran Robert'e döndü... Bu defa ışık genç kızın yüzündeki kederi, solgunluğu iyice gösteriyordu. Robert'in gözleri keskindi, pekâlâ bu değişikliği fark edebilirdi; fakat buna dair elde bir delil yok!

Genç kız, bir yaprak gibi titreyerek telâş içinde zayıf elini Robert'e uzatıp «Allahaısmarladık» dedi; oradan biran evvel ayrılmak istediği belliydi.

Robert, kızın eline dokunmadan, «Eve mi gidiyorsun?» diye sordu.

— «Evet.»

— «Fanny seni almaya geldi mi »

— «Evet.»

— «Seni biraz geçirebilirim... Fakat tabiî eve kadar gelemem; belki de ihtiyar dostum Helstone pencereden bana nişan alıp vurabilir...»

Robert gülerek şapkasını aldı. Caroline, bu kadar zahmete katlanmasının lüzumsuz olduğunu belirtti. Fakat Robert, bunlara aldırmayıp kıza derhal şapkasını, eldivenlerini giymesini söyledi. Genç kız çabucak hazırlanmıştı. Çok geçmeden ikisi de sokağa çıkmışlardı. Robert, tıpkı eski günlerde yaptığı gibi, kızın elini yakalayıp kendi kolunun altına sakladı... Sonra hizmetçiye de, «Sen yürümene bak, Fanny,» dedi, «biz sana yetişiriz. Hizmetçi onlardan biraz uzaklaşınca Robert, Caroline'nin elini sımsıkı yakaladı ve Fieldhead'e gitmesine memnun olduğunu söyledi. Shirley'le olan arkadaşlıklarının devam etmesini istiyordu: Bu, Caroline'yi hem eğlendirir, hem de olgunlaşmasını sağlardı.

Caroline, cevap olarak Shirley'i sevdiğini söyledi.

— «Bu sevginin karşılıklı olduğuna da şüphe yok. Eğer Shirley arkadaşlık teklif ederse, bil ki, hislerinde

tamamen samimîdir... Shirley, riya nedir bilmez... Ve riyakârlardan da nefret eder. Haa, Caroline, seni bir daha Hollow'da göremiyecek miyiz yani?»

— «Amcam fikrini değiştirmedikçe maalesef göremiyeceksiniz.»

— «Şimdi kendini çok yalnız mı hissediyorsun?»

— «Hem de nasıl... Bayan Keeldar'dan başka hemen hiç ahbabım yok gibi bir şey.»

— «Son zamanlarda sıhhatin iyi miydi?»

— «Tabiî.»

— «Kendine daha fazla ihtimam göstermelisin. Spor yapmayı sakın ihmal etme. Biliyor musun, ben seni biraz değişmiş buldum. Biraz çökmüş ve solmuşsun. Amcan sana iyi muamele ediyor mu bari?»

— «Evet; eskiden neyse gene o...»

— «Yani pek şefkatli, koruyucu ve dikkatli değil ha... Peki, seni üzen nedir, söylesene Caroline...»

— «Üzüntüm yok...» Caroline bunları söylerken sesi iyice yumuşamıştı.

— «Bu demek oluyor ki, üzüntün bana söylenecek birşey değil. Beni sırlarını açacak kadar emniyete şayan bulmuyorsun... Şu halde ayrılık bizi birbirimize yabancı etti, öyle mi?»

— «Bilmiyorum, bazan bana hakikaten öyleymiş gibi geliyor...»

— «Fakat ayrılık, bu neticeyi vermemeliydi. Eski dostluklar unutulmalı mı, eski günler hatırdan çıkarılmalı mı?»

— «Robert, unutmuyorum.»

— «Galiba son defa bize geldiğindenberi iki ay geçti... Değil mi, Caroline?»

— «Evet, son ziyaretim o tarihe rastlıyor...»

— «Gezmeye çıktığın vakitler hiç bizim önümüzden geçtin mi?»

— «Bazan akşamüstleri tepeye çıkıp aşağısını seyrediyordum. Bir defa Hortense'yi bahçede çiçekleri sularken gördüm, sonra senin de idare binasında lâmbayı ne zaman yaktığını biliyorum; birkaç kere lâmbanın yanmasını da bekledim. Pencerenin önünde gölgeni de gördüğümü söyleyebilirim.»

— «Acaba ben niçin seni hiç görmedim? Güneş battıktan sonra ekseriyetle Hollow'un tarlalarında gezerim...»

— «Gezdiğini de biliyorum. Bir gece o kadar yakınımdan geçtin ki, az kalsın seninle konuşacaktım.»

— «Sahi mi? Demek senin yakınından geçtim ve görmedim ha? Yalnız mıydım?»

— «İki defa gördüm, ikisinde de yalnız değildin.»

— «Peki arkadaşım kimdi? Belki de Joe Scott'tur, yahut da ay ışığında gölgem vurmuştur.»

— «Hayır, ne Joe Scott, ne de gölgend, Robert. Birincisinde Bay Yorke'yle beraberdin; ikincisinde de senin kendi gölgen dediğin şey, beyaz çehreli, koyu renk bukleli, boynunda parlak bir kolye olan bir periydi... Şöyle bir gözüme iliştiniz; konuştuklarınızı dinlemek için de orada beklemedim.»

— «Anlaşılan sen görünmeden yürüyorsun. Parmağında bir yüzük var, bu sakın sihirli yüzük olmasın?... Bundan sonra gecenin sessizliği içinde odamda otururken Caroline'nin de omzumun üstünden eğilip benimle beraber ayni kitabı okuduğunu düşünebileceğim... Yahut da yanımda oturup dikişini dikecek, arasıra bana baktığı zaman da kafamın içinden geçenleri olduğu gibi okuyacak.»

— «Böyle bir ihtimal seni asla korkutmasın. Sana o kadar yaklaşmıyorum. Sadece uzaktan neler yaptığını seyrediyorum; o kadar...»

— «Geceleri değirmen kapandıktan sonra, tarlalar-

da gezerken, her küçük kuştan çıkan sesin esas sahibinin sen olduğunu düşüneceğim; her sallanan yaprağın da gene sen olduğunu kabul edeceğim... Caroline, sen benim benliğimi kaplayacaksın...»

— «Beni görmek istemediğin yerlerde bulunmıyacağım; duyulmasını, görülmesini istemediğin şeyleri de duymıyacağım ve görmiyeceğim...»

— «Seni güpegündüz değirmenin yanıbaşında da göreceğim... Bir defa görmüştüm. Bundan bir hafta kadar önce, uzun salonlardan birinin ucuna çekilmiş, öbür tarafta çalışan kızları seyrediyordum. Yarım düzineye yakın kızın arasında bir tanesinin sana benzediğini düşündüm. Hemen onlara doğru yürümüştüm; fakat ben yaklaşır yaklaşmaz, o hayâl kayboldu.»

— «Siz beni çağırmadıkça peşinizden değirmene kadar gelmem, Robert.»

— «Gözlerim beni yalnız bir defa aldatmadı, Caroline... Bir gece pazardan çok geç dönmüştüm, oturma salonunda Hortense'yi bulacağımı düşünüyordum, fakat onun yerine seni bulduğumu zannettim. Odada ışık yoktu. Perdeler de kapanmadığı için ay ışığı odanın içine dolmuştu. Seni orada pencerenin önünde gördüm. Beyaz bir çay elbisesi vardı sırtında. Bir an için dönüp bana baktığını farkettim. Hemen yanına gelip, beni ihmal ettiğin için seni azarlamaktı niyetim... Fakat bir adım atmam büyük bir hayâl kırıklığına uğramama yetti. Pencerenin yanında sen yoktun, gördüğüm hayâl ise sadece perdenin beyaz müslin kumaşıydı.»

— «Öyleyse kabahat bende değil... Hani neredeyse kendini suçlu hissedecektim.»

— «Hayır, sadece gözü açık uyumaktan doğan hayâllerdi bunlar...»

— «Zihnin bu kadar meşgulken hayal kurmaya nasıl vakit buluyorsun doğrusu şaştım...»

— «Ben de şaştım ya... Fakat Caroline, bende iki şahsiyet var. Bir tanesi iş hayatı için; diğeri ise ev hayatı ve boş zamanlarım için faydalı oluyor... Gerard Moore, sert, merhamet nedir bilmeyen bir iş adamıdır. Halbuki kuzenin Robert ise hayalperestin biridir... Aklı hep havada gezer...»

— Mamafih, bu iki şahsiyet de seninle iyi anlaşıyor olmalı... Sıhhatin ve neşen yerinde galiba... Birkaç ay evvelki o üzüntülü halinden eser kalmamış.»

— «Demek bunu farkettin ha?... Hakikaten de öyle, güçlüklerden bir kısmını hallettim.»

— «Rüzgâr da uygun esiyor, şu halde yolculuk rahat geçecek...»

— «Ümid edebilirim, fakat ümit insanı bazan çok aldatabilir. Dalgaları ve rüzgârı kontrol etmenin imkânı yoktur...»

— «Fakat sen çok iyi bir denizcisin, Robert...»

— «Sevgili kuzinim, her zaman benim hakkımda çok iyi şeyler düşünür. Fakat bu gece onun sözlerini dinleyeceğim... Sevgili kuzinimi, gemicilere uğur getiren o sevimli kuşa benzetiyorum...»

— «Evet, zavallı bir uğur kuşu... Onun hiç bir şey yapmaya kudreti yoktur ki... Ben ne imkânsızlıklar içinde kıvrandığımı biliyorum. İsteğin sana iyilik getireceğini ısrarla söyleyemem; fakat içimde o arzuyu besliyorum. Muvaffak olmanı isterim; zengin ve mesut olmalısın.»

— «Zaten sen ne zaman benim hakkımda başka bir şey düşündün ki?... Fanny niçin bekliyor? Ona yoluna devam etmesini söylemiştim. Aaa, kilisenin avlusuna gelmişiz... Burada ayrılmamız lâzım. Eğer kız bizimle beraber olmasaydı, şurada birkaç dakika otururduk. O kadar güzel bir gece ki... Henüz Hollow'a dönmeye hiç niyetim yok.»

— «Fakat şimdi bahçede oturamayız ki, Robert...»

Caroline, bunları söylemek lüzumunu hissetti; çünkü Robert onu taş kanapenin bulunduğu tarafa doğru çekmeye başlamıştı.

— «Belki dediğin gibi oturamayız ama, sen gene de Fanny'ye içeri girmesini, bizim de birazdan geleceğimizi söyle. Birkaç dakikadan bir şey çıkmaz.»

Kilisenin saati onu vurdu.

— Amcam neredeyse gece teftişine çıkacak... Her gece mezarlığı ve kilisenin etrafını dolaşmak âdetidir.»

— «Dışarı çıkarsa ne olur? Fanny olmasaydı bizim burada durduğumuzu kim bilecekti? Hem onu atlatmak da bana ayrıca zevk verecek... O, kanapenin önüne gelirken biz doğu tarafına kaçarız, o kuzey tarafına geçince biz de güneyde dururuz. Ayrıca mezar taşlarının arkasına da saklanmamız mümkün.»

— «Robert, bu akşam neşelisin maşallah... Hadi git... Git...» Caroline telâşla ilâve etti: «Ön kapı açıldı galiba...»

— «Gitmek istemiyorum... Bilâkis burada kalmaya can atıyorum...»

— «Amcamın buna müthiş kızacağını da biliyorsun; seninle görüşmemi menetmişti. Garip bir insan olduğunu söylüyor...»

— «Gerçekten garip...»

— «Hadi git, Robert, amcam geliyor; öksürüğünü duydum...»

— «Yaa vah vah... Fakat ne tuhaf, her şeye rağmen buradan bir yere gitmek istemiyorum... Elimde değil ne yapayım?...»

— «Fanny'nin şeyine ne yaptığını hatırlıyorsun değil mi?» Caroline, o «şey» kelimesinin altında gizli kalan «sevgili» kelmesini telâffuz edemiyecekti, onun için birden sustu. Sanki o kelime, genç kızın düşünmemesi ica-

beden şeylerle kafesini doldurduğuna delâlet ediyordu da... Hem rahatsızlık verici, kötüye sevkedici fikirler aşılamaktan çekiniyordu... Fakat Robert'in iyice hınzırlığı üstündeydi; hemen «Fanny'nin sevgilisi» diye kızın eksiğini tamamladı, «Amcan adamcağızı tulumbanın altında iyice ıslatmıştı, değil mi? Dana da ayni şeyi tatbik eder... İhtiyarı biraz öfkelendirmeyi isterim, ama bunun sana zararı dokunmamalı. Mamafih, kuzenle sevgili arasında bir tefrik yapar herhalde değil mi?»

— «Tabii, seni o şekilde düşünmez... Aranızda geçen münakaşa tamamen siyasî... Gene de meselenin dallanıp budaklanması doğru olmaz. İşte bahçe kapısına geldi. Robert, ikimizin de selâmeti için yalvarırım sana, buradan git.»

Bu yalvaran kelimeler, yalvaran bir hareket ve bilhassa yalvaran gözlerle takviye edilmişti. Robert, kızın ellerini bir saniye kadar kendi ellerinin içinde tuttu ve üzgün bir sesle: «Allah rahatlık versin» diyip kayboldu.

Caroline, bir saniye içinde Fanny'nin peşinden mutfak kapısına gelmişti; tam o esnada geniş şapkalı hayalin gölgesi bir lahitin üzerine düşmüştü. Bay Helstone, elleri arkasına kenetlenmiş bir halde dimdik mezarlıkta geziniyordu. Robert az kalsın yakalanacaktı... Nihayet büyük bir mezar taşının arkasına gizlendi... Orada dizüstü çökerek, başı açık tam on dakika kaldı... Robert, içinden haline gülüyordu... Nasıl gülmesindi ya... Bay Helstone, iki metre ötesinde dimdik durmuş yıldızları seyrediyordu...

Fakat Bay Helstone'nin zihnini kemiren bir şüphenin olmadığı da aşikârdı. Yeğeninin hareketleri hakkında kendisine daima pek az malûmat verilirdi ve Helstone de hiç bir vakit daha fazla bir şey öğrenmek lüzumunu hissetmezdi... Onun için de Caroline'nin bütün gün sokakta olduğunu bilmiyordu; odasında bir kitap okuma-

ya yahut dikiş dikmeye daldığından emindi... Gerçi şu anda Caroline hakikaten kendi odasındaydı, ama amcasının zannettiği gibi kitap okumaya yahut dikişe dalmamıştı. Yüreği heyecandan küt küt atarak pencerenin önünde, Robert'in hareketlerini gözlüyordu... Amcası içeri girip de Robert, oradan uzaklaşıncaya kadar pencereden ayrılmadı... Ondan sonra da derin bir nefes alarak duaya başladı... Dua faslı bitince Robert'in hayâli yeniden gözlerinin önünde canlanmıştı...

Uyku uyumak ihtimali çoktan ortadan kalkmıştı.. Gecenin adım adım ilerleyişini takip etti. Bu zaman zarfında da Robert hep yanındaydı. Odanın içinde çıt çıksa, hemen bunun Robert'le alâkalı bir tarafını buluyordu... Genç adamın sesi kulaklarındaydı ve arasıra Caroline'nin elini tuttuğunu da hisseder gibi oluyordu. Bir aralık yüksek sesle kedi kendine söylendi: «aşk hayalleri kurmuyorum; uyuyamadığım için düşünmek zorundayım... Yoksa onun Shirley'le evleneceğini elbette biliyorum...»

Fakat işte gene hayale dalmıştı... Kulaklarında çınlayan sesle konuşuyordu. Nihayet odanın içi aydınlanmaya başladı; sabah oluyordu... Günün ilk ışıkları Caroline'yi daldığı hayal âleminden kurtardı. Uyanan kuşların cıvıltıları, Robert'in sesini örtmüştü. Ateş dolu, alâka çekici masal belirsiz bir fısıltıdan ibaret kalmıştı. Ay ışığı altında yaşayan o genç ve sıhhatli hayal, güneşin kırmızı ışınlarının ortaya çıkmasıyla beraber birden soğumuş, cansızlaşmıştı. Herşey bitmişti... Caroline, nihayet yapayalnızdı... Yatağına uzandı. Üşüyordu, kalbinde derin bir sızı vardı...

ONUNCU KISIM

«Aşk Istırap Vericidir»

CAROLİNE'NİN SABAHLEYİN uykudan uyanır uyanmaz aklından ilk geçen söz, «Tabiî Shirley'le evleneceğini biliyorum» oldu... «Zaten aslında da böyle olması lâzım... Shirley, Robert'e yardım edebilir. Fakat onlar evlenince, ben unutulacağım. Evet, iyice unutacaklar beni... Peki ama Robert tamamen elimden alınınca ben ne yapacağım? Nereye döneceğim. Benim biricik Robert'im...»

«Ah!... Keşke hakikaten ona «Robert'im» demek hakkını kazanabilseydim. Fakat ben fakirlik ve beceriksizlikten başka bir şey ifade etmiyorum. Halbuki Shirley, servet ve kuvvet demektir. Hem ayrıca güzel ve aşk dolu... Bunu da inkâr edemem...»

«Bu öyle basit bir mesele değil... Shirley, onu seviyor ve bu aşka da aşağılık duyguları hakim olmamış... Robert, sevilmekten nasıl gurur duyuyorsa, Shirley de onu ayni şekilde sevecek... Buna itiraz edilemez. Öyleyse ne yapalım, evlensinler; fakat o zaman ben Robert'in nazarında bir hiç olacağım. Kardeşi sayılmak.. vesaire gibi saçmalıklardan hoşlanmıyorum zaten... Robert gibi bir adamın ya herşeyi olmalıyım, yahut da hiç bir şeyi... Riyakârlık yapıp entrikalar çevirmek tahammül

edilir şeyler değildir. Bu çift birleşince, ben de hiç şüphesiz onları bırakacağım. Etraflarında dolaşıp, kalbim bambaşka hislerle dolup taşarken, arkadaşlık numarası yapmaya gelince... Asla bu derece alçalamam... Onlardan mümkün olduğu kadar uzaklaşmaya bakmalıyım. Benim nazarımda Robert, mükemmel bir erkektir... Onu sevdim, seviyorum ve sevmem lâzım... Eğer becerebilseydim onunla evlenmeyi isterdim. Mademki, bunu başaramadım, onu bir daha hiç göremiyeceğim bir yere gitmeliyim. Zaten ortada iki şık vardı: Birisi ondan bir parça olup daima yanında kalmak; diğeri de iki kutup kadar birbirimizden uzak olduğumuzu düşünüp ona göre hareket etmek... Allahım, bana yardım et, bizi çabuk ayır...»

Bir akşam üstü gene bu çeşit düşüncelere dalmışken, genç kızın günlerdir zihnini meşgul eden hâdiselerin kahramanlarından biri pencerenin önünden geçti. Bayan Shirley Keeldar, salına salına yürüyordu... Çehresinde her zamanki gibi, dikkatsizlikle kurnazlık karışık garip bir ifade vardı... Zaten genç kızın en bariz vasıflarından biri de buydu... Shirley'in canı istediği zaman dikkatsizliğinden eser kalmıyor, her hareketiyle son derece kurnaz bir insan olduğunu belli ediyordu.

Odaya girerken Caroline'ye söylediği ilk söz: «Vaadettiğin halde bu gün bize gelmeyişinin sebebi nedir?» oldu.

Caroline, bir şey saklamaya lüzum görmeyerek: «Neşem yerinde değildi.» dedi.

Shirley, zaten gözlerini arkadaşına dikmiş, halini görmüştü: «Hayır, beni sevecek fadar neşeli değilsin; gene o güneşsiz günlerinden birini yaşıyorsun, böyle zamanlarda samimî bir arkadaşın mevcudiyetine tahammül edilmez... Senin bu çeiit hallcrin var, bilmem farkında mısın, Caroline?»

— «Çok oturacak mısın, Shirley?»

— «Evet. Çay içmeye geldim... Çayımı getirmeden bir yere kıpırdamam. Senden müsaade almadan da şapkamı çıkarabilirim.»

Shirley, söylediğini yaptıktan sonra, ellerini arkasına kavuşturup durdu. Şmdi Caroline'ye acıyan gözlerle bakıyordu.

— «Bugün senin halin pek garip.» dedi. «Kendi kendine yetiyorsun baliba... Yalnızlık arayan yaralı bir geyik gibisin. Eğer Shirley senin ıstırap çektiğini, yaralandığını farkederse, canını acıtır diye mi korkuyosun?»

— «Ben hiç bir zaman Shirley'den korkmam.»

— «Fakat, bazan ondan nefret ediyorsun; sık sık ondan kaçmaya bakıyorsun. Shirley, her zaman istenmediğini gayet iyi anlıyor. Eğer dün gece birisiyle beraber yürümeseydin, bugün bambaşka bir kız olurdun. Eve ne zaman vardın?»

— «Saat onda.»

— «Uuu... Bir mili yürümek kırkbeş dakika sürdü ha?... Yolu sen mi, yoksa Robert mi uzattı?»

— «Shirley, saçmalıyorsun...»

— «Robert'in saçma sapan şeyler söylediği muhakkak. Doğrusu Robert'e tahammül edilmez... Dün bütün gün başım ağrıdı... Fakat küçük hanım bunun sebebini sormak zahmetine bile katlanmıyor... Ben de öyle kolay kolay sırlarımı söylemiyeceğim sana... Sana yeminle söyliyeyim ki, dün akşam bir tüfeğim olsaydı Robert'i hiç çekinmeden vurabilirdim.»

— «Boş lâf... Hangimizi vuracaktın, Shirley? Beni mi, yoksa Robart'i mi?»

— «Belki ikinizi de değil... Sadece kendimi... Senin kuzenin sakin, halinde zavallı bir kukla... Karşıma geçip konuşmasına dayanamıyorum...»

Shirley, odanın ortasında sinirli sinirli dolaşıyor; biraz evvel sarfettiği sözleri tekrarlıyodu...

Caroline, telâşla: «Yanılıyorsun, Shirley» diye söylendi, «Robert kukla değil... Seni temin ederim ki değil..»

— «Demek sen bana teminat veriyorsun ha? Bu mevzuda senin sözlerine inanacağımı mı zannediyorsun? Senden başka sözüne inanmıyacağım bir kimse yoktur... Robert'in uğruna elini bile kesip atabilirsin...»

— «Evet ama, yalan söylemem. Şimdi de doğruyu anlatmak icabederse, dün gece bana karşı sadece nazik davrandığını söylemem lâzım... Başka bir şey geçmedi aramızda...»

— «Dün gece ne yaptığını sormadım, bunu ben de tahmin edebilirim. Tam benim evimin kapısından çıkarken, elini uzun parmaklarının arasında sıktığını gördüm.»

— «Bu mühim bir şey değil! Biliyorsun ki, ben yabancısı sayılmam; kuzini ve eski bir arkadaşıyım.»

— «Vallahi bayağı öfkeleniyorum, onun manevraları yüzünden rahatım, huzurum kaçtı. Meselenin esası da bu... Seninle benim aramıza giriyor. O olmasa seninle gayet iyi anlaşacağız. Fakat o uzun boylu kukla, boyuna arkadaşlığımızı tehlikeye sokuyor... Tam seni neşelendirmeye başladığım bir sırada ortaya çıkıp her şeyi alt üst ediyor.»

— «Hayır, Shirley, hayır...»

— «Maalesef öyle... Meselâ bugün benim ziyaretimden hoşlanmadın; bu da benim ağırıma gidiyor. Sen belki tabiaten kendi içine çekilmekten hoşlanıyorsun, ama ben yalnız yaşayamam. Eğer bana sorsalardı, her ne pahasına olursa olsun, ölünceye kadar seni yanımdan ayırmak istemediğimi bildirirdim... Fakat sen aynı şekilde düşünemezsin...»

— «Shirley, istediğin şekilde hareket edebilirim. Seni seviyorum.»

— «Yarın cehennemin dibine gitmemi isteyeceksin.»

— «Hayır, her geçen gün sana biraz daha alışıyor, biraz daha seviyorum. Öyle hemen arkadaş olmayacağımı bilmelisin... Damarlarımdaki İngiliz kanı buna mani... Fakat sen alelâde bir arkadaştan çok daha iyisin... Takdir etmiyorum sanma. Bana da asla yük olmuyorsun... Bari sözlerime inandın mı?»

— «Bir kısmına.» Shirley, şeytan şeytan gülümsüyordu; «fakat sen de çok garip bir insansın... Erişilmesi güç bir derinliğin, anlaşılması güç bir kudretin var; yalnız mesut olmadığın da muhakkak.»

— «Bedbaht insanların da pek azı iyi kalpli olur, demek mi istiyorsun?»

— «Hayır, asla değil... Sadece bedbaht kimseler, ahlâk icabı başkalarıyla meşgul olacak durumda değildirler ve boş vakitleri de yoktur zaten... Üstelik bedbaht halleri de insanı sadece üzmekle kalmaz kanını, iliğini kurutur... Zannederim sen de aynı haldesin. Acaba acımamın sana bir faydası olur mu, Caroline? Eğer olursa bırak da Shirley sana biraz acısın.»

— «Shirley, benim hiç kız kardeşim olmadı... Senin de yok. Fakat şu anda kardeşlerin birbirlerine nasıl muamele ettiklerini, neler düşündüklerini iyice anladım. İki katlı şefkati hiç bir kuvvet yıkamaz. Ufak tefek kavgalarla saadetleri biraz gölgelense bile, kavganın hızı geçtikten sonra kardeşler ortalığı pespembe görürler. Aşk bile bu şefkate karşı gelemez... Aşk, bizlere ıstırap verir, Şhirley... Aşk, öyle işkence doludur, insanı öylesine harab eder ki, alevleri insanı yakıp kavuruverir... Halbuki şefkat böyle değildir. Şefkatte ıstırap ve alev yoktur... Yalnız ve yalnız, seni yakınımda hissettiğim zaman

rahatlıyorum ve kendimi emniyette hissediyorum, Shirley. Artık bana inanıyor musun?»

— «Sözler hoşuma gitti mi daima çabuk inanırım. Öyleyse aramızdan geçen kara buluta rağmen, hakikaten seninle canciğer iki arkadaşız öyle mi, Caroline?»

Caroline, misafirini kendine doğru çekip zorla kanapeye oturttuktan sonra, «Hakikaten öyleyiz» dedi.

— «Şu halde artık başımıza dert açanın bahsini bırakalım da başka şeyler konuşalım.»

Fakat tam bu esnada Bay Helstone içeri girdi ve Shirley evden ayrılıncaya kadar o «başka şeyler»den bahsetmek imkânı hasıl olmadı. Misafir giderken koridorda bir kaç dakika kalıp, zihnini kaplayan şeyden bahsetti:

— «Caroline, son zamanlarda beynime müthiş bir ağırlığın çöktüğünü, vicdanımın bir türlü rahat edemediğini söylemek istiyorum... Sanki bir suç işlemişim, yahut da işlemek üzereyim gibime geliyor... İstemiyerek tesir altında kaldım. Kendimi ondan kurtaramıyorum da... İşte bunun için derhal beni sevindirecek bir iş yapmalıyım ki, tehlikeden kurtulayım... Yani etrafa hayır işlemek istiyorum...»

«Sakın günün birinde beni bir hayır müessesesinin başında görürsen şaşma. Buna nasıl başlıyacağımı da bilmiyorum. Bu hususta sen bana yardım etmelisin. Yarın bu mevzuda bol bol konuşuruz. Bayan Ainley'e de söyle Fieldhead'e kadar geliversin; ondan ders almak istiyorum... Kıymetli bir talebe kazanmış olmayacak mı? İyi niyetli bir insan olmakla beraber şimdiye kadar fazla ihtimam görmediğimi de ona anlatmaya unutma, Caroline... Kadıncağız benim cehaletime şaşmasın.»

Ertesi gün, Caroline, arkadaşını masasının başında bir hesap defterine iğilmiş, ciddî ciddî hesap yapar buldu. Masanın üstü para doluydu... Ayrıca bir de şişkin

bir çanta vardı... Shirley, çok ciddî görünüyordu, ama galiba biraz da canı sıkılmıştı... Evin haftalık masrafının ne kadar olduğunu bulmaya çalıştığını söyledi... Ahçıya ve hizmetçiye daha dikkatli hareket etmelerini anlatmıştı.

Ahçı, hanımının aklını kaybettiğini zannederek, endişelenmişti. Shirley, «Hiç alışmadığı bir şekilde ona dikkat mevzuunda bir konferans çektim.» dedi. «İktisat mevzuunda öyle ciddî lâflar ettim ki, buna sonradan ben de şaşmadım değil hani... Malûm ya son zamanlara kadar ben de aklımdan böyle şeyler geçirmemiştim. Mamafih hepsi teori... Tatbikata gelince gene elim kolum bağlı kalıyorum... Fakat mesele Fieldhead'de fener alayı yapmak âdetimiz değil, halbuki kilolarca mum sarfetmişiz... Dışarıya parayla çamaşır yıkatıyoruz, buna rağmen o kadar çok sabun sarfetmişiz ki... Ne Bayan Pryor, ne de ben ete fazla düşkünüz. Gene de bir lokantalık et almışız.

«Caroline, bana gülebilirsin, ama değiştirmeye gücün yetmez. Bazı meselelerde dünyanın en pısırık insanıyım... Meselâ bu korkunç hesap pusulalarını gördüğüm zaman Bayan Gill'le konuşurken utançtan yerin dibine geçtim... Halbuki asıl Bayan Gill'in utanması gerekirdi... Ona hırsızlık ettiğini söylemek cesaretini de kendimde bulamadım... Herşeye rağmen bunu katiyyen yapamazdım... Hakikatte ben hiç de cesur bir insan değilim Caroline.»

— «Shirley, niçin kendini bu kadar kötülüyorsun.. Baksana amcam bile daima kadınları erkeklerden aşağı görmeye alıştığı halde, İngiltere'de erkekler arasında senin kadar cesur on bin kişinin çıkmayacağını söylüyor..»

— «Fizikî bakımdan ben cesurum... Tehlike karşısında asla sinirlerim bozulmaz. Bay Wynne'nin boğası üstüme yürüdüğü zaman hiç korkmamıştım, ama Ba-

yan Gill'in mahcubiyetten yüzü kızarınca onu hırsız olduğunu söylemekten korktum... Zihnî bakımdan sen, benden çok daha cesursun, Caroline... Meselâ Bayan Gill'e de ayni halin bir daha tekrarlanmamasını pekâlâ söyleyebilirdin... Elimde bol para var; onu iyi şeylere sarfetmeliyim...

«Briarfield'in fakirlerinin durumları çok kötü; onlara biraz yardım etmeli. Bir de sen düşün, Caroline, acaba işe nereden başlamalıyım? Parayı derhal dağıtmak doğru olmaz mı?»

— «Hayır, Shirley, sen hakikaten iyi bir idareci değilsin... Bazan bakıyorum da senin iyilikten maksadın sadece para dağıtmak... İşte bunda yanılıyorsun... Para dağıtmak her zaman iyilik sayılmaz. Sana bir de idareci bulmalı yoksa işleri berbat edeceksin. Zaten kendin de Bayan Ainley'i düşünmüşsün... Ben onunla temasa geçerim. Bu arada hiç ağzını açmıyacağına söz ver; parayı da öyle etrafa saçma... Ne çok paran var, Shirley... Kendini kimbilir ne kadar zengin hissediyorsundur...»

— «Evet, haklısın. Gerçi çok muazzam bir para sayılmaz ama, gene de servetimi iyi gayeler uğruna harcamayı da vazife biliyorum. Malesef, bu mesuliyet de zihnime müthiş bir ağırlık veriyor... Doğrusu bu kadarını tahmin etmemiştim... Briarfield'de açlıktan ölmek üzere olan bazı ailelerin bulunduğunu söylüyorlar... Benim adamlarımın da bir kısmı fecî durumda... Onlara yardımı etmeliyim.»

— «Fakat bazı kimseler de fakirlere sadaka vermeyi doğru bulmuyorlar, Shirley...»

— «Onlara bakma sen... Hepsi zavallı. Karnı aç olmayanların, sadaka vermenin zararlarından bahsetmeleri kolay; fakat hayatın acılığını olduğu kadar, kısalığını da unutuyorlar. Hiç birimiz dünyaya kazık kakmıyacağız... Şu halde yaşadığımız müddetçe birbirimize yar-

dım etmeye bakmalıyız... İhtiyaç içinde kıvrananlara yardım ellerimizi derhal uzatmalıyız...»

— «Fakat sen zaten etrafına çok yardım ediyorsun, Shirley... Boyuna sağa sola para dağıtıyorsun.»

— «Kâfi değil. Daha fazla vermeliyim; yoksa zavallı ağabeyimin ruhu bana inkisar edecek. Zira siyasî sebeplerden dolayı benim malımı elimden almaya kalkarlarsa, kanımın son damlasına kadar kendimi ve malımı müdafaa edeceğim. İyilik perisini yanımda hissettikçe bırak da onun sözlerini dinleyeyim... Bir defa tüfek sesleri kulağımı doldurursa, başka bir şey duymaz olacağım... Belki günün birinde fakirler, toprağımı elimden almak üzere bana karşı hücuma geçecektir; o zaman, bu zavallılara karşı koymak zorunda kalacağım.»

— «Tıpkı Robert gibi konuşuyorsun.»

— «Robert gibi, hatta ondan daha şiddetli hissediyorum kendimi... Robert'le onun değirmeniyle yahut Robert'in ilgisini çeken şeylerle uğraşsınlar, aldırmıyorum... Şimdilik vatanperver rolünde de değilim... Fakat günün birinde fakirler bana karşı gelirler de sonradan buna pişman olurlarsa, onları kolayca affederim... Hatalarını cahilliklerine verip meseleyi kapatırım.»

— «Shirley, gözlerin nasıl parlıyor...»

— «Ruhum yanıyor da ondan... Benim yerimde sen olsan, Robert'in felâkete uğramasına göz yumar mısın?»

— «Eğer Robert'e yardım hususunda senin kadar imkân sahibi olsaydım, hiç şüphesiz aynı yolu takip ederdim... Şayet Robert'le senin kadar arkadaş olsaydım, ölünceye kadar yanıbaşında kalır onunla beraber mücadeleye girişirdim...»

— «Şimdi de senin gözlerin parlamıyor ama, gene de bebeklerinde bir aydınlık belirdi, Caroline... Mamafih, henüz sıra dövüşe gelmedi... Yapmak istediğim şey, kötülüğü önlemekten ibaret. Bu zavallıların zenginlere

düşman kesilmelerinin esas sebebinin ıstıraptan doğduğunu gece gündüz unutamıyorum... Eğer bizi kendilerinden çok daha mesut görmeselerdi, ne bizden nefret ederler; ne de bize düşman olurlardı... İşte bu ıstırabı hafifletmek ve dolayısıyla nefret hissini azaltmak için elimdeki bol parayı, bol bol etrafa dağıtmalıyım. Bu arzumuzu yerine getirmek için... Bu arzumun yerine gelmesi bize akıl verecek birini bulmamızla kaim... Haydi, şekerim, git de Bayan Ainley'i buraya getir.»

Caroline, arkadaşının bir şey daha söylemesine meydan bırakmadan şapkasını giyip evden çıktı. İki kızın da bu mevzuda Bayan Pryor'un fikrini almamış olmaları, belki garibinize gitmiştir; ama gençler, bunda isabet etmişlerdi. Ondan akıl danışmak, kadıncağızı utandırmaktan başka bir işe yaramazdı. Bayan Pryor, Bayan Ainley'den daha malûmatlı, daha okumuş, daha düşünceliydi; fakat idarecilik, teşkilâtçılık bakımından bir hiçti... Elindeki bir kaç kuruş parayı, gizlice bir hayır işine yatırabilirdi; zaten Bayan Pryor, böyle saklı işlerden müthiş hoşlanırdı. Fakat umumî ve geniş işlerde asla bir yardımı dokunamazdı. Hele böyle fikirlerin bizzat onun kafasından çıkması da tam mânâsıyla imkânsızdı... Shirley, bütün bunların farkındaydı, onun için Bayan Pryor'a hiç bir şey söylemedi... Zavallı kadına beceriksizliğini hatırlatmanın hiç mânâsı yoktu...

Bayan Ainley, çok ehemmiyet verdiği bir mesele için Fieldhead'e çağrılmasına çok sevinmişti; hele büyük bir masanın başına oturup da önüne kâğıt kalem, en mühimi bol para konulup da Briarfield fakirleri için bir şeyler düşünmesi kendisinden rica edildiği zaman artık neşesi son maddine vardı... Bayan Ainley, fakirlerin hepsini yakından tanıyordu, neler istediklerini de iyi biliyordu. İki genç kızın merakla sordukları sualleri rahat rahat cevaplandırması da onun için ayrı bir gurur vesilesi

olmuştu. Hem zaten Bayan Ainley, çok yufka yürekliydi... Fakirlere yardım edeceğini düşünmek bile onun gözlerini yaşartıyordu...

Shirley, Bayan Ainley'e üç yüz sterlin verdi. Bu kadar parayı görünce Bayan Ainley'in gözleri yeniden yaşarmıştı; zira fakirleri şimdiden güzel giyinmiş, karınları tıka basa doymuş, yüzlerine renk gelmiş bir halde hayalinde canlandırıyordu... Hastalar, kısa zamanda ayağa kalkacak, çıplaklar giydirilecek, açlar doyurulacaktı... Bayan Ainley, hemencecik hesap yaptı ve parayı nasıl harcayacağını kararlaştırdı. Artık bundan sonra başka iyi kalpli hanımların da Fieldhead'in sahibesini taklid ederek fakirlere yardıma koşacaklarından emindi. Fakirlerin hesabına istikbali gayet parlak görmeye başlamıştı. Belki de daimî bir yardım sandığı teşkil edebilirdi; fakat bunu yapmadan önce papazların fikrini almalıydı. Evet, Bay Helstone, Bay Hall ve doktor Boultbynin fikirlerini almalıydı.

Bayan Ainley'in nazarında papazlar, mukaddes insanlardı... Her kim olursa olsun, o mevkie gelen bir insan mukaddes sayılırdı. Şahsen, papazları onun şemsiyesini tutmaya bile lâyık görmediği halde, meslekleri icabı, onlara ehemmiyet veriyordu...

Misafirinin bu zaafını bilen Shirley, papazların para meselesine asla karışamıyacaklarını baştan şart koştu... Gerçi Bay Hall hürmete şayan bir adamdı, ama yanında çalışan gençlere itimat etmek delilikti...

Bayan Ainley, bunları dinlerken dehşete düştü. Mamafih Caroline, araya Bay Sweeting'i metheden bir kaç kelime sıkıştırarak, kızcağızı yeniden sükûnete kavuşturmuştu. Hakikaten de papazların içinde Bayan Ainley en çok Bay Sweeting'i seviyordu. Bay Malone ve Donne'ye karşı da hürmet hissi beslerdi, ama papazlar evine geldiği zaman, sadece Sweeting'i bir köşeye çeker, kendi

eliyle pişirdiği pastalardan ikram ederdi... Hem de şöyle tam bir anne şefkatiyle...

Bu masumane iltiması vaktiyle Bay Malone'ye de teklif etmişti, ama papaz bunu o kadar kötü karşılamıştı ki, genç kız da ayni şeyi bir daha tekrarlamaktan çekindi...

Bayan Ainley, iyilik yapmaktan asla yorulmazdı; bir yardım için de her işini bırakıp on mil yürümekten çekinmezdi... Hele şimdi hemen yola çıkıp, papazları bulmaya, onlara plânını anlatmaya can atıyordu... Fakat Shirley bunu reddetti. Papazlar, Fieldhead'e gelmeli, meseleyi hep birden münakaşa etmeliydiler.

Shirley, papazları o akşam Fieldhead'e toplamaya muvaffak oldu ve ihtiyar kız gelmeden, cazibesiyle hepsini de kendine hayran bırakmayı becerdi. Shirley, doktor Boultby ile Bay Helstone'yi avucunun içine almıştı. Birincisi; yaşlı, inatçı bir İrlandalıydı. Fakat gene de iyi kalpliydi, pek çok övünmekle beraber muhtaçlara da yardım ederdi; ikincisini zaten tanıyoruz... Shirley, ikisini de kendine dost biliyordu; bilhassa ihtiyar Bay Helstone, bu iki adama iyi muamele etmek ona hiç de zor gelmemişti. Bahçeyi gezdirdi, çiçek topladı, onlara karşı müşfik bir evlât gibi davranıyordu. Bay Hall'ı Caroline'ye bıraktı. Daha doğrusu Bay Hall, kendisiyle Caroline'nin meşgul olmasını istemişti...

Ekseriyetle, partilerde de Caroline'yle karşılaşsa hemen genç kızın yanına yaklaşmaya bakardı. Bütün kadınlar onu beğendiği halde, Bay Hall pek de kadınların gülü sayılacak erkeklerden değildi... Bir nevi kitap kurduydu... Gözleri miyoptu, gözlük takardı, çok dalgındı. İhtiyar kadınlara, sanki onların evlâdıymış gibi muamele ederdi...

Her meslekten, her karakterde erkeklere kendini

sevdirirdi... Samimî, açık sözlü, asîl bir insan olması arkadaşlarının yanında itibarını arttırıyordu...

Yalnız, genç, güzel ve şık hanımların yanında biraz kendini mahçup hissediyordu o kadar... Hareketleri, konuşması ve hisleri basit bir insan olduğu için o tip hanımları fazlaca kibirli buluyor; onların yanında küçük düşmekten korkuyordu...

Fakat Bayan Helstone, öbürlerine hiç benzemiyordu... Güzelliğine rağmen kibirli değildi... Bol bol da konuşuyordu... Bay Hall onunla saatlerce konuşabilirdi. Caroline de partilerde Bay Hall'in yanına gelmesinden memnundu; çünkü böylelikle Peter Augustus, Malone, Joseph Donne veya John Syke'den kendini korumuş oluyordu. Böyle bir erkeğin, muayyen bir genç hanımın peşinde dolaşması, daima onun yanında bulunması dedikodu yaratabilirdi; fakat bereket ki, Cyril Hall, kırk beş yaşında kabak kafalı bir adamdı, onun Bayan Helstone'yle evlenmeye kalkacağını hiç kimse aklına getirmiyordu... Bunu kendi de hiç düşünmemişti zaten... O, kendi kitapları ve kilisesiyle evliydi... Sevgili kızkardeşi Margarlt, onun gibi kitap düşkünü gözlüklü bir hanımcağızdı ve hayatını kardeşine vakfetmişti. Hall, artık bu hayatı değiştirmek için çok geç kaldığını biliyordu... Hem Caroline'nin çocukluğunu biliyordu. Küçükken gelir Hall'ın dizine otururdu. Bir çok defalar Caroline'ye oyuncak ve kitap hediye etmişti...

Bayan Ainley geldiği zaman herkes onu nezaketle karşıladı: Bayan Pryor ve Margaret Hall, oturdukları kanapede Bayan Ainley'e de yer açtılar. Üçü bir araya gelince de kendi âlemlerine daldılar... Neşeli gençlerin nazarında saçma, sebepsiz bir arkadaştı bu... Öyle ya, ihtiyar bir dul ve iki ihtiyar kız... Bunlar kendi aralarında ne konuşabilirlerdi ki...

Shirley, hemen iş mevzuunu açtı ve plânı gösterdi.

Bay Hall, Bayan Ainley'e göz kırparak, «Bu plânın hangi ellerden çıktığını biliyorum» dedi. Hall'ın fikri derhal kabul edilmişti... Yalnız Helstone, hâlâ şüpheli nazarlarla ortalığı süzüyordu... Böyle bir plânın bir kadın elinden çıkmış olmasına aklı yatmıyordu... Hele saçı uzun, aklı kısa birinin kafasından doğan şeyleri erkeklerin kabul etmeye mecbur kalmaları büsbütün onu düşündürüyordu. Shirley, Helstone'nin çehresindeki ifadeden bunu anlamakta gecikmedi. «Bu plân bir şey sayılmaz» dedi, «sadece kabataslak bir kroki... Siz beylerden, kendi arzularına göre ciddî bir plân yapmanızı ve hareketlerinizi ona göre ayarlamanızı istiyoruz.»

Shirley, kendi kendine garip bir şekilde gülümseyerek, yazı masasından bir kâğıt, mürekkep kalemi aldı ve ihtiyar Helstone'ye elini uzatarak masanın başına çekti. Helstone, elinde kalem bir müddet düşündükten sonra mırıldandı:

— «Şey... Sen benim ne karımsın, ne de kızım... Yalnız bir defaya mahsus olmak üzere sözünü dinliyorum; fakat bir daha bana emri vaki yapmaya kalkma. Senin o kadınca manevralarına kanmıyorum...»

Shirley, kalemi mürekkebe batırıp Helstone'nin eline tutuştururken, «Yoo, bugün beni yüzbaşı Keeldar olarak kabul edeceksiniz. Bu sadece erkeklere mahsus bir iş... Yani sizin ve benim aramda halledilecek bir mesele... Burada gördüğünüz kadınlar, sadece bize yardım edecekler... Biz kararımızı verelim...»

Helstone, acı acı gülümsiyerek yazmaya başladı. Arada sırada başını kaldırıp arkadaşlarına sualler soruyordu. Papazların hepsi, kendi bölgelerindeki fakirlerin durumunu bildiklerinden iş nisbeten kolay yürüyordu... Onların hatırlayamadıkları kısımlarda da Bayan Ainley ve Bayan Hall imdada yetişiyorlardı. Fakat kadınların

ikisi de kendilerine bir sual sorulmadıkça ağızlarını açmamaya dikkat ediyordu.

Shirley, papazların arkasında, ayakta duruyordu. Bazan eğilip listeye bakıyor, hafifçe gülümsüyordu... Erkekler, içlerinden geçenleri hemencecik anlayıveren kadınlardan pek hoşlanmazlar... Kadın kısmı, bazı meselelerde yarı kör, yarı sağır rolü oynayıp, erkeğin sadece dış görünüşünü bilmekle iktifa etmelidir...

Bütün meseleler halledilip, adam başına elli sterlin verilmesi kararlaştırılınca, Bayan Keeldar, misafirleri sofra başına çağırdı... Daha evvelden Bayan Gill'le beraber lâzım gelen hazırlığı yapmışlardı zaten... Bay Hall, öyle lüksüne, boğazına düşkün bir insan değildi; fakat Helstone ve Boultby, güzel yemeklere bayılırdı... O güzelim yemeklerin üstüne nefis bir de şarap içilince herkesin neşesi yerine geldi... Doğrusu yüzbaşı Keeldar'ın zevkine diyecek yoktu. Misafirlerini her bakımdan memnun etmek yüzbaşı Keeldar'ın en birinci arzusuydu ve bu arzusunun da yerine geldiği aşikârdı...

ONBİRİNCİ KISIM

Bay Donne'nin Hicreti

ERTESİ GÜN SHİRLEY, Caroline'ye bir gece evvelki partinin iyi geçmesine ne kadar memnun olduğunu anlattı.

— «Erkekleri ağırlamak daha çok hoşuma gidiyor.. Güzel yemek ve şarap, kadınların nazarında pek mühim değildir; fakat erkekler yemek mevzularında küçük çocuklardan farksızdırlar... Onların bu masum neşelerini seyretmek de insana ayrıca zevk veriyor... Bazan Robert Moore'ye bakıp onu nasıl memnun edebileceğimi düşünüyorum; fakat maalesef, onda çocuklara has sadelik yok. Sen, Robert'i benden daha iyi tanıyorsun, acaba böyle bir zaafı var mı, Caroline?»

— «Varsa bile bu, amcamınkine, yahut Bay Boultbymkine katiyyen benzemez. Caroline, Shirley'in Robert, mevzuunu açıp ondan sonra sözü ona bırakması hoşuna gidiyordu. Çünkü Caroline'ye kalsa, durup dururken Robert'in bahsini açamazdı; fakat hazır mevzu açılmışken kuzeninden bol bol bahsetmekte bir mahzur yoktu... Kısa bir sükûttan sonra tekrar söze başladı: «Fakat, hakikaten Robert'in zaafı nedir bilmiyorum; zira hayatım boyunca bir defa olsun Robert'in halini tetkik etme-

dim... Ne zaman ona baksam, kuzenimin beni dikkatle süzdüğünü görüp, başımı önüme iğiyordum...»

— «Tamam... sen ona bakmak cesaretini gösteremiyorsun; halbuki Robert, gözlerini sana dikiyor... Demek Robert, asla kendini muhafazadan vazgeçmiyor, daima tetikte... Sana fırsat vermiyor ha.. Hattâ sana bakmadığı zamanlarda bile düşünceleri seninkilerin arasında yer alıyor ve senin sözlerini, hareketlerini kontrol ediyor... Ah, bu çeşit karakterleri iyi bilirim... Kendi hesabıma ben nefret ederim, ama tabiî seni bilmem...»

— «Nefret mi edersin? Niçin?»

Shirley birden: «İşte geliyor», diye bağırdı ve pencereye koştu. «Sana evvelden haber vermedim, ama sürpriz olmasını istiyordum... Biraz eğleniriz diye iki misafir çağırmıştım... Beylerden biri senin, biri de benim... Bu adamları senin bir türlü gelemediğin o patilerden birinde tanımıştım. Doğrusu çok eğlenceli saatler geçireceğiz... İşte kapı çalındı... Tartar'ı dinle...»

Romanın başında şöyle bir görünüp kaybolan siyah köpek şimdi kapıda yalanıp duruyordu... Köpek havlamasından ziyade bir gök gürültüsünü andıran bir sesle, misafirlerin gelişini hanımına bildirdi...

Shirley gülerek: «Dinle» diyordu; «bunu kanlı bir dövüşe başlangıç da addedebilirsin pekâlâ... Beylerin ödü koparak... Onlar Tartar'ı benim kadar tanımıyorlar... Bütün gürültü ve patırdının boş olduğunu, hayvanın onlara hiç bir şey yapmıyacağını bilmiyorlar.»

İnce bir ses, «Otur bakayım, otur bakayım», diye bağırdı; ondan sonra baston çatırtısını andıran bir ses duyuldu. Bunun arkasından köpek acı acı uludu.

— «Ah, Malone... Malone...»

— «Otur otur...» diye birinci ses bağırdı.

Shirley, «Köpek de hakikaten misafirlerin canını sı-

kıyor,» diye söylendi. Hayvanı dövdüler; halbuki tokata hiç alışkın değildir.»

Genç kız dışarı koştu... Bir erkek, kendini merdivenlere atmış, telâşla odalardan birine saklanmağa çalışıyordu... Bu esnada hizmetçiler çıkıp vak'a yerine geldiler... Köpek, şöyle bir defa sıçradı, sonra ondan vazgeçerek öbür misafirin peşine koştu. Birincisi çoktan yatak odasına girmiş, kapıyı kilitlemişti... Öbürü ise kapıyı köpeğin yüzüne kapamaya uğraşıyordu.

Shirley bağırdı, «Beyler, korkmayın, aşağı inin... Ve lütfen evimin kapılarını da kırmayın... Bakın Tartar ne kadar uslu bir hayvan oldu... Bir kediyi bile incitmez bu haliyle...»

Genç kız, köpeği okşuyordu. Hayvan, derhal hanımının ayaklarının dibine oturdu; şimdi zevk içinde kuyruğunu sallıyordu... İnatçı bir hayvandı Tartar... Dünyada hanımından ve kendisine yemek veren John'dan başka aldırdığı tek insan yoktu... Dövülünceye, yahut sopayla tehdit edilinceye kadar daima dünyanın en sakin köpeğiydi...

Shirley, başını yukarı kaldırarak, «Nasılsınız, Bay Malone?» dedi. «Misafir salonuna oradan girilmez... Bayan Pryor'un odası o... Dostunuz Bay Donne'ye rica edin de aşağı buyursun...»

Malone gülerek: «Zavallı dostum biraz korkaktır», dedi, «sizin köpek de onu bir hayli ürküttü. Onu teskin etmek için peşinden gitmeyi uygun gördüm.»

— «Öyle düşündüğünüz anlaşılıyor. Eh, artık isterseniz aşağı inebilirsiniz. Dikkat edin, Bay Malone, merdivenler kaygandır...»

Merdivenler hakikaten kaygandı... Bay Malone, ihtarı biraz geç aldığı için ayağı kaydı, trabzana tutunmasaydı, paldır küldür aşağı kadar yuvarlanacaktı.

Tartar, bir daha havladı. Mamafih aslında Malone,

pek korkak bir adam değildi, sadece köpeğin anide üstüne atılmasından korkmuştu o kadar... Bu sefer, korkudan ziyade müthiş bir öfke içinde köpeği itti ve Bayan Keeldar'dan önce odaya girdi... Caroline'ye selâm vermeye bile vakit bulamamıştı. Kendini toparlayınca iki kıza da şöyle alıcı gözüyle baktı. Eğer şu hanımlardan biriyle evlenmiş olsaydı. onlara gayet iyi kocalık edebileceğini düşünüyordu...

Bereket ki Shirley'in gülmesi çabuk geçti, misafirinin haline acımıştı. Caroline ise, mahçup vaziyete düşmüş, birine gülemiyecek kadar kibar bir hanımdı... Tartar, başka bir tarafa gönderilmişti. Peter Augustus'un da gönlü alındı... Zaten Shirley'in gözleri ve sesi kızgın bir boğayı bile yola getirecek kudretteydi... Malone de arası çok geçmeden hâdiseyi unutup kibar kibar konuşmaya başladı...

Malone, havayı bahane ederek, Shirley'in oturduğu kanapeye yerleşmedi... Şömineye yakın bir kanapede oturan Caroline'nin de yanına gitmedi. En iyisi kapıya yakın duran koltuktu... Öfkesi geçince bu sefer de eski mahçupluk damarları kabarmıştı... Kendini suçlu hissediyordu... Kadınlara havadan sudan bahsetti... Arada sırada da kibar kibar öksürüyordu...

Nihayet söz gene dönüp dolaşıp köpeğe geldi. Bay Donne, «Köpeğiniz çok tehlikeli bir hayvan» dedi, «bunu evde tutmakla inad etmenizin sebebini anlıyamıyorum..»

— «Öyle mi? Onu çok sevdiğimi söylediğim zaman belki daha da çok şaşacaksın...»

— «Herhalde ciddî konuşmuyorsunuz... Böyle canavar gibi çirkin bir hayvanı sizin gibi zarif bir hanımın sevmesi doğrusu şaşılacak şey... Bunu size yakıştıramam. Onu asmalı...»

— «Sevdiğim bir hayvanı asmak mı?»

— «Onun yerine daha sevimli tehlikesiz bir hayvan

almak doğru olur... Kadınlara yakışan cinsten bir hayvan bulmalısınız...»

— «Belki de ben bahsettiğiniz kadınlara bir istisna teşkil ediyorum...»

— «Hayır, bunun olamıyacağını siz de pekâlâ biliyorsunuz... Bu gibi meselelerde bütün kadınlar birdir; bu, beynelmilel bir kaide...»

— «Tartar sizi çok korkuttu... İnşallah hasta falan olmazsınız.»

— «Maalesef, hasta olacağım galiba... Çünkü o hâdiseyi aklımdan çıkarmama imkân yok. Üzerime atlamaya kalktığı zaman az kalsın bayılıyordum.»

— «Belki de yatak odasında bayıldınız, çünkü orada uzun müddet kalmanızdan şüphelendim.»

— «Hayır, sadece korkudan çıkamadım.»

— «Peki ama, dostunuz Bay Malone'nin endişelendiğini hiç düşünmediniz mi?»

— «Malone kendine baksın... Adamınız köpeğin kulübesine götürülüp zincirlendiğini söyledi de ondan sonra dışarı çıkmak cesaretini gösterdim. Yoksa, bütün gün o odada kalacaktım. Fakat o ne? Demek adamınız bana yalan söyledi ha?... Köpek orada duruyor ayol...»

Hakikaten de Tartar, bahçeye açılan camlı kapıdan dışarı çıkmıştı. Hâlâ neşesinin yerine gelmediği anlaşılıyordu.

Shirley, köpeğinin kendisini muhafazaya hazır olmasının verdiği bir emniyet hissi içinde, «Bir misafir daha geliyor galiba» dedi. Tartar, koşarak bahçe kapısına gitmişti... Hanımı da onu takip etti. Köpek, başını yeni gelenin pantolonuna sürttü, okşanmak için çenesini yukarı kaldırmıştı.

Çocuksu bir ses, «Nee, Tartar, Tartar, bizi tanımıyor musun? Günaydın, koca bebek...»

Bay Sweeting, iyi kalpliliği sayesinde kimseden kork-

masına lüzum kalmadığını bilerek hayvanı okşadı. Arkasından gelen Bay Hall de zaten Tartar'dan korkmazdı. Tartar, onların kokularını aldıktan sonra, sanki hanımına bir zararlarının dokunmayacağını biliyormuş gibi yana çekilerek geçmelerine müsaade etmişti. Bay Sweeting, köpeğin başını okşadı; fakat bu Tartar'ın nazarında hiç de mühim değildi; hanımından başkasının sevgisinden hoşlanmıyordu...

Shirley, Bay Hall ve Bay Sweeting'e doğru yürüyüp ellerini sıktı: İki adam da sabahleyin elde ettikleri başarı hakkında malûmat vermeye gelmişlerdi. Bay Hall'in gözleri, gözlük camlarının altında parlıyordu... Caroline, yeni misafirin kim olduğunu anlayınca onu karşılamak için bahçeye koştu.

İki kız, Bay Hall'i ortalarına alıp bahçede bir müddet dolaştılar. Temiz hava kızların yüzünü renklendirmişti. İkisi de güzeldi, yalnız bir tanesi neşeliydi... Shirley, bir sürü çiçek toplayıp bir kısmını Caroline'ye verdi. Shirley, yazlık binanın taş merdivenlerine oturmuş, Bay Hall'e çiçek ayırıyordu.

Misafirperverlikten asla vazgeçemeyen Shirley, içerde kalan misafirleri de dışarı çağırdı. Bay Donne, buna memnun olmamıştı. Zaten hiç bir şeye sevinmezdi ki... Bayan Keeldar, hepsine çiçek hediye etti. Sonra da Bay Sweetin'in kulağına bir şeyler fısıldayıp mutfağa yolladı.. Arası çok geçmeden Sweeting, yuvarlak bir masayı kucaklıyarak geri gelmişti. Tekrar içeri gidip altı iskemle getirdi... Sevinçten gözleri parlıyordu. Arkadan oda hizmetçisi de üzeri örtülü kocaman bir tepsiyle çıkageldi... Sweeting, alışkın bir tavırla tabakları, bardakları, çatalları sofraya yerleştirdi. Bu bittikten sonra da Shirley'le beraber yemekleri taşıdı...

Shirley, her zaman böyle Sweeting gibi kendisine yardım eden arkadaşlardan hoşlanırdı. David Sweeting'le

Shirley'in arasından su sızmıyordu. Ve Sweeting'in mirasyedi hanıma karşı beslediği sevgi tamamen arkadaşçaydı; yoksa gene kalbinin sahibi Dora Syke'ydi; ona ihanet etmeyi aklından bile geçirmiyordu...

Yemek çok neşeli geçti... Güneşli, yemyeşil bahçede, çiçekler arasında yenen bir yemeğin başka bir hava içinde geçmesine zaten imkân yoktu.

Lâf arasında, Bay Hall, Whitsuntide gününün yaklaştığını, o gün pazar âyinlerine iştirak edenlere bir çay ziyafetinin verileceğini ve ayni gün Briarfield, Nunnely ve Whinbury bölgelerinin dinî merasiminin yapılacağını hatırlattı. Hoca olarak Caroline'nin kendisinin yanında yer alacağını ve Bayan Keeldar'ın da kendini aratamıyacağını ümit ettiğini söyledi... Evet, Shirley Keeldar, ilk defa o gün kasaba halkının huzuruna çıkmalıydı... Shirley, böyle bir fırsatı kaçıracak cinsten bir insan değildi... Neşeli topluluklardan, mesut insanların arasında eğlenmekten müthiş hoşlanırdı... Bay Hall'e mutlaka geleceğini vaadetti.

Caroline de, «Ziyafette benimle beraber oturacağınıza söz verir misiniz, Bay Hall?» diye sordu.

— «Böyle bir fırsatı kaçırmıyacağımdan emin olabilirsiniz.» Bay Hall bundan sonra Shirley'e dönerek sözlerine devam etti: «Tam altı senedenberi bu çay ziyafetlerinde hep Caroline'nin sağında yer alıyorum... Daha oniki yaşındayken Pazar âyinleri hocası tayin ettiler onu... Herhalde siz de farketmişsinizdir; Caroline kendine hakim olmasını pek beceremez. Misafirlere çay getirecek olsa, tepsiyi tutan elleri mutlaka titrer... İşte ilk ziyafet günü de elinden tepsiyi düşürmek üzere olduğunu görüp yardımına koştum... Konuşacak halde değildi... Bir koruyucuya ihtiyacı vardı...»

Caroline, «O zaman size çok minnettar kalmıştım» diye lâfa karıştı.

— «Evet, biliyorum... O zaman bana öyle içten gelen bir şekilde teşekkür etmiştin ki, yardımımın karşılığını fazlasıyla almış oldun... O günü de benim yanımdan hiç ayrılmadı, Bayan Keeldar... Çocukların oynadıkları bahçede beraber gezdik.»

— «Ve o günden beri de canciğer dostuz.»

— «Her zaman sofrada ona yakın oturup, tabakları ve fincanları yerleştirmesine yardım etmek, işte benim en birinci vazifem bu... İlerde de onu bir papazla yahut bir değirmen sahibiyle evlendirmek benim ikinci vazifem olacak... Fakat aklında bulunsun Caroline, seni öyle herhangi bir erkeğe veremem... Karakterini iyice bilmeliyim... Şayet benimle elele yürüyen o küçük kızı mesut edecek tipte değilse, asla evlenemez seninle...»

— «Bu üzüntüler yersiz, çünkü ben kimseyle evlenmiyeceğim... Tıpkı sizin kardeşiniz Margaret gibi; hep bekâr kalmak niyetindeyim, Bay Hall.»

— «Sen bilirsin... Fakat daha beter bir hale düşmenden korkarım... Margaret bedbaht değildir: Eğlenmek için bir sürü kitabı var, kardeşine bakmaktan da zevk duyuyor... Bütün bunlar da onu mesut etmeye kâfi. Eğer günün birinde bir yuvaya ihtiyacı olursa ve Briarfield papaz ikametgâhı sizin olmaktan çıkarsa, derhal Nunnely'ye gelin. Eğer ihtiyar kızla, müzmin bekâr hâlâ yaşıyorlarsa, seni mesut etmek için ellerinden geleni yapacaklardır...»

Caroline, «İşte sizin çiçekleriniz de hazır», dedi, «Gerçi sizin çiçekle başınız hoş değil, ama kardeşinize götürün... Yalnız bir defaya mahsus olmak üzere daha hassas davranmaya çalışın ve şu «unutma beni» çiçeğini yakanıza takın. Sonra da size takdim ettiğim buketten üç tane mavi çiçek alıp bana verin... Hâtıra defterimin arasına koyup saklıyacağım...»

Genç kız, istediği çiçekleri alınca çantasından gümüş

kilitli bir defter çıkarıp şunları yazdı: «Dostum Bay Cyril Hall'ın hâtırasıdır. Saklanacak, 18 Mayıs...»

Bay Hall gülümseyerek: «Galiba kâfi derecede romantik olduk» dedi. Haa sahi, bütün bunlar olup biterken, diğer papazlar kendi aralarında şakalaşmaya öylesine dalmışlardı ki konuşulanların farkında bile değildiler... Evet, Bay Hall bu defa da Shirley'e döndü: «Her halde ak saçlı papazın maruz kaldığı bu romantik hale siz de içinizden gülüyorsunuzdur. Fakat mesele şu: Sizin genç arkadaşınızın sözlerini yerine getirmeye kendimi o kadar alıştırdım ki, en ufak bir itiraza bile gönlüm razı olmuyor... Onu nasıl reddedeceğimi bilemiyorum...»

Caroline ilâve etti: «Halbuki gayet romantik bir adam... Bana Margaret söyledi... Hem onun nelerden hoşlandığını da iyi biliyorum...»

— «Evet, senin iyi yürekli ve mesut olman bana zevk veriyor... İşte en büyük sevinç kaynaklarımdan biri budur. Allah seni şeytana uydurtmasın; hep öyle masum ve mesut yaşa... Tabiî masumiyet derken bizim ölçülerimize göre bir masumiyetten bahsediyorum; yoksa Allahın nazarında hiç kimse masum kalmamıştır...»

Bu esnada söz kiliseye yardım meselesine gelmişti. Bay Donne, Shirley'in neşeli halinden istifade ederek ondan biraz para istedi... Genç kız da, daha önce verdiklerini hesaba katarak bu defa beş sterlinle işi kapatmak istemişti...

Bay Donne, buna müthiş sinirlenmiş, yahut da sinirlenmiş görünmüştü:

— «Zenginlerin hepsi cimridir zaten... Hiç bir zaman kazançlarına göre bir hayat sürmezler... Zengin ailelerin pek azı muntazaman kiliseye devam eder... Halbuki bir de fakirlere bakın... Bir cenaze oldu mu kapılara kadar dolarlar...»

Shirley, «Artık kâfi derecede konuştunuz» dedi, «bu

kadarı yeter... Bundan öteye gidemezsiniz. Yani benim evimde gidemiyeceksiniz...»

Genç kız ayağa kalktı. Artık hiç kimse ona mani olamazdı... Bir defa ok yaydan fırlamıştı. Dosdoğru bahçe kapısına gidip iki kanadını birden açtı:

— «Derhal bu kapıdan çıkıp gidin... Bir daha da şu taşlara ayak bastığınızı görmiyeyim...»

Donne buna şaşırmıştı. Demindenberi söylediği sözlerin etrafta iyi tesir bıraktığına inanmıştı halbuki... Fakirleri yükseltmekle ne kadar insaniyetçi bir kimse olduğunu göstermek istemişti... Yorkshire'lilerin acıklı durumunu anlatmaktı derdi... Şu kötü talihe bakın ki, uğrunda bu kadar nefes tükettiği Yorkshire'de bir köpek gibi kovuluyordu...

Shirley, adamın tereddüt ettiğini görünce: «Hemen defolun, sizi gözüm görmesin» diye bağırdı.

— «Hanımefendi, bir din adamını evinizden mi kovuyorsunuz? Benim gibi bir insana bu yapılır mı?»

— «Defolun... Piskopos da olsanız, kibar bir erkek olduğunuzu ispat edemedikten sonra hiç işe yaramaz.»

Shirley, Bay Donne'nin arkasından kapıyı kapadıktan sonra masaya döndü; fakat arası çok geçmeden diğer misafirler de gitmek üzere ayağa kalktılar. Bayan Shirley'in çatık kaşları, öfkeden kısılmış dudakları bundan sonra kimsenin rahat rahat gülüp eğlenmesine fırsat vereceğe benzemiyordu.

ONİKİNCİ KISIM

Whitsuntide

YARDIM İÇİN toplanan para gittikçe artıyordu. Bayan Ainley, Bayan Hall ve Shirley'in gayretleri hiç de boşa çıkmamıştı... Muhitte o eski gergin hava da yavaş yavaş düzelmeye başlamıştı. Onbeş gün kadar hiç bir değirmene hücum olmamıştı. Shirley, artık tehdit eden fırtınanın o civardan uzaklaştığına kaniydi. Yaz yaklaştığı için kumaş ticaretinin daha iyileşeceğini umuyordu... Hem bu berbat harp de ilelebet sürmiyecekti ya... Günün birinde sulha kavuşacaklardı. O zaman da ticaret kimbilir nasıl gelişecekti...

İşte Shirley ortağı Robert Moore'yi bir yerde yakalayıp da konuşmaya fırsat bulunca hep bunları anlatıyor, adamcağızın maneviyatını yükseltmeye çalışıyordu.

Robert'in bu sözleri hiç ağzını açmadan dinlemesi ise, genç kızı üzüyordu. Bazan da sabrı tükenerek Robert'e bir şeyler söylemesi için ısrar ediyordu... Genç adam, kaşlarının çatığını düzeltmeden, dudaklarına o çok yakışan bir tebessümle gülüyor ve kendisinin de ayni fikirde olduğunu belirtiyordu... Ümidi olmasa kendisine başka bir iş arardı elbet:

— «Sen de biliyorsun ki bugün Hollow değirmenin-

de hep zararına çalışıyorum... Bir kuruşluk mal sattığımız yok. Hep istikbaldeki satışlar için imalât yapıyoruz. Piyasa açılır açılmaz hemen sürecek malım bulunsun diye çalışıyorum. Üç ay önce böyle bir şey yapmak benim için imkânsızdı. Gerek kredi ve gerekse sermaye bakımından sıfırı tüketmiştim. Benim yardımıma koşanın kim olduğunu biliyorsun. İflâs edersem bir daha belimi doğrultamam, fakat gene de neşemi kaybetmiyorum. Kafam işleyip ellerim çalıştıkça ve sıhhatim yerinde oldukça ben kendimi üzüntüye kaptırmam.

«Sulh ilân edilirse ticaretin gelişeceğinden eminim, fakat muhitteki sükûnetin devamlı olmasından doğrusu şüpheliyim... İşçi sınıfına hiç bir zaman minnet hissi beslenmez... Zaten insanlar, karakter icabı böyle bir şey düşünemezler... Hem böyle düşündüklerini farzet, kime minnettar kalacaklar? Belki sana? Belki papazlara, fakat asla biz değirmen sahiplerine değil... Eskisinden daha fazla nefret ediyorlar bizden... Sonra burada yardım görmeyenler, başka yerlerdeki meslekdaşlarıyla haberleşiyorlar. Nottingham, Manchester ve Birmingham.. hep işçi bölgesidir...»

— «Peki, Bay Moore, eğer size karşı her hangi bir yardımda bulunduğumu düşünüyorsanız, kendinizi iyi orumak suretiyle bana karşı olan borcunuzu ödemeye bakın...»

İki genç arasındaki konuşmalar hep bu şekilde sona eriyordu...

«Evet, düşünüyorum ve onun için de kendime gayet iyi bakıyorum. Ben yaşamak istiyorum, ölmek değil. İstikbal önümde bir cennet bahçesi gibi açılmış... Cennetimin gölgeli ufkuna baktığım zaman bir hayâlin bana yaklaştığını görüyorum...»

— «Hayâl mi? Nasıl bir hayâl?»

— «Şey...»

Hizmetçi, çay takımlarını şangırtatarak içeri girmişti.

Daha önce de belirtiğimiz gibi Mayıs ayının ilk günleri güzel geçmişti, ortalarına doğru yağmurlar arttı, fakat son hafta, yeni ayın çıkmasıyla beraber gök gene berraklaştı... Tatlı bir rüzgâr bulutları alıp götürmüştü. Güneş şimdi Whitsuntide'de bütün haşmetiyle ışıklarını etrafa saçıyordu...

White-Tuesday denilen o mukaddes Salı günü çok mühim bir dini merasimin yapıldığı gündü. Yeni papazın yaptırdığı Briarfield papaz okulunun iki büyük sınıfı temizletilmiş, çiçekler çam yapraklarıyla süslenmiş, yirmişer kişilik sofralar hazırlanmıştı. Odaların tavanlarına da yirmi kanarya kafesi asılmıştı. Elbetteki bu masaların üç bölgeden gelen iki yüz kilise mensubuna mahsus olmadığını farkketmişsinizdir. Sadece kilise mekteplerinin öğretmenleri ve patronları gelecekti bu ziyafete... Çocukların ziyafeti ise açık havada verilecekti... Kırlar saat birde ziyafet mahalline yürüyeceklerdi... ikide teftişler yapılacak, dörde kadar kilise ve civarını gezecekler, dörtte de ziyafet başlayacaktı... Bundan sonrada kilisede müzikli bir toplantı vardı...

Bu ziyafet için neden Briarfield uygun görülmüştü Bu hususun açıklanması lâzım. Sebep, Briarfield'in en kalabalık ve en meşhur kasaba olması değildi, en eski kasaba olmasının da bunda bir rolü yoktu. Sadece Bay Helstone, böyle istemişti o kadar... Bay Helstone'nin Bay Boultby ve Bay Hall'den daha nüfuzlu bir din adamı olması, kendi bölgesinin itibarını da durup dururken arttırıyordu...

Eskiden beri Caroline, bu büyük ziyafet gününden korkardı; genç kız için bu mutlu gün resmen azap oluyordu. Yanında Bay Hall'den başka dost bir çehre, sadık bir yardımcı bulunmuyor, kendini yabancılara oldu-

ğundan başka türlü göstermeye daima tebessüm etmeye mecbur kalıyordu... Bütün bunlar da müthiş yorucu ve üzücü şeylerdi. Helstone'nin yeğeni olması hasebiyle ziyafette her işi ilk defa daima Caroline'nin yapması gerekiyordu... En önde yürüyecek, evveiâ masaya oturacak, çayları dağıtacak.. velhasıl o gün herşeye öncülük edecekti... Ve bunları da annesi, ablası, dadısı, yahut candan bir kadın dostunun yardımı olmadan yapacaktı... Bu, normal bir insana bile güç gelebilir... Kaldı ki, Caroline, eskidenberi, sinirleri zayıf, çabuk heyecanlanan, yabancılardan daima çekinen bir kızdı.

Fakat bu sene işin şekli değişiyordu; zira Shirley Caroline'nin yanında bulunacaktı... Ona büyük bir işkence gibi gelen ziyafeti şimdi bir eğlence bile telâkki edebiliyordu. Bayan Shirley Keeldar, bir sürü arkadaştan daha iyiydi... Ona sadece bakmakla insan kendini cesur hissedebilirdi. Yalnız ortada bir tek endişe mevzuu vardı: O da Shirley'in ziyafete vaktinde gelip gelemiyeceğiydi... Çünkü genç kız, saat meselelerinde ekseriyetle dikkatsiz davranıyor, başka bir işe dalıp vaktin geçtiğini unutuyordu... Caroline, amcasının hiç kimse için bir dakika dahi beklemek istemiyeceğini de gayet iyi biliyordu. Kilisenin saati ikiyi çalar çalmaz düdükler ötecek ve merasim başlayacaktı mutlaka. Şu halde Caroline, Shirley'le meşgul olmalı, arkadaşını vaktinde ziyafet yerine yetiştirmeliydi... Yoksa Shirley tek başına kalırsa gecikme yüzünden bir sürü nahoş hâdiseye sebep olacağı anlaşılıyordu....

Whit-Tuesday (ziyafet günü) sabahı, Caroline güneş doğarken kalktı. Sabahleyin öğleye kadar Fanny ve Eliza ile birlikte evin düzeltilmesi, yiyeceklerin, içeceklerin hazırlanması işiyle meşgul oldu. Ondan sonra da beyaz müslinden yepyeni, en son moda kendisine pek yakışan bir elbise giymişti. O gün havanın güzelliği, işlerin

uyarında gitmesi ve Caroline'nin neşelenmesi, elbisesinin güzelliğini bir kat daha arttırmıştı. Küçük, sade şapkasını, şalını ve çantasını aldığı zaman hoşa gidecek, alâka toplayacak derecede hoş bir manzara arzediyordu... Belki pek insanın nefesini kestirecek derecede bir heyecan yaratmıyordu, ama sadeliğinde, temizliğinde öyle gizli bir kuvvet vardı ki, onu her görenin cazibesine kapılacağı muhakkaktı. Kahverengi gözler ve beyaz açık alnı, elbisesi gibi sade ve temiz ifadeliydi...

Hem zaten genç kız, henüz mükemmeliyete erişmemiş, kusurlu bir insandı; biçim bakımından kâfi derecede güzeldi; fakat Bay Cyril Hall'in de dediği gibi Bayan Ainley kadar ne iyi, ne de büyük bir şahsiyetti... Kendi halinde bir insandı o...

Caroline, arka yollardan Fieldhead'e gitmişti. Ayakları, yeşil otların üstünde acele ve emin adımlarla ilerliyordu. Zarif sandal pabucunu ve güzel elbisesini bozacak bir hal yoktu ortalıkta... Son yağmurlardan sonra her taraf temizlenmiş, güzelleşmişti. Onun için Caroline, hiç korkmadan yürüyordu. Fieldhead'e gelir gelmez de doğruca Shirley'in yatak odasına çıktı.

İyi ki böyle bir çareyi düşünmüştü; yoksa Bayan Keeldar ziyafete Caroline'nin tahmin ettiği gibi adamakıllı geç kalacaktı. Shirley, olanca hızıyla biran evvel hazırlanmaya bakacak yerde, kanapesine uzanmış, bir kitap okumaya dalmıştı; zavallı Bayan Pryor ise kızın başında kalkıp giyinmesi için boşuna yalvarıp duruyordu. Kadıncağız helâk olmuştu. Caroline, konuşmakla hiç vakit kaybetmedi... Derhal arkadaşının elinden kitabı alıp bir köşeye fırlatmış, onu kendi eliyle soyup giydirmeye başlamıştı. Havanın güzelliğinden ilham alan Shirley, gençliğinin verdiği neşe içinde hiç durmadan konuşmak, oradan oraya sıçramak istiyordu... Fakat ziyafete tam zamanında gitmeyi aklına koyan Caroline, elinden gel-

diği kdar sür'atle çalışarak arkadaşını bir an evvel giydirmeye bakıyordu. Nihayet iki kelime edecek zamanı bulabildi ve bu zaman zarfında da Shirley'i dikkatsizliğinden dolayı azarladı... Hakikaten Shirley tam manâsıyla bir dikkatsizlik timsaliydi şu anda... Fakat hiç şüphesiz derbederliği bile sevimli, kendine göre hoşa gidecek tarzdaydı...

Giyim işi tamamen sona erdiği zaman Shirley, Caroline'ye hiç benzemeyen bir manzara arzetti. Elbisesinin her kıvrımı son modaydı ve kıza müthiş yakışıyordu. Caroline, arkadaşını elinden yakalayıp aşağı koşturdu... Gene arka yollardan telâşla Briarfield'e doğru yol almaya başladılar... İkisi de neşe içinde cıvıldaşıyor, berrak kahkahalar atıyordu...

Allah Bayan Helstone'nin aceleciliğinden razı olsun; iki genç kız tam zamanında yetiştiler. Daha ağaçların arkasından kilise görünmeden çanların çalındığını duymuşlardı. Bu toplantıya davetti. Whinbury yoluna baktıkları zaman Whinbury grubunun muntazam adımlarla kiliseye yaklaştığını gördüler. Aşağı yukarı beş yüz kişi vardı bu grupta... Boultby'le Donne, kafilenin başında geliyorlardı. Doktor yürürken arasıra ahenkli bir şekilde bastonunu havada sallıyor, mağrur mağrur etrafına bakınıyordu...

Yürü bakalım Donne... Oldukça mühim bir imtihan geçirdin... İyi görünüyorsun... Fakat tepenin üstündeki beyazlı, kırmızılı dostlarının da ayni şekilde düşünüp düşünmedikleri de ayrı bir mesele...

Kıt'a merasime başladığı zaman bu kırmızılı beyazlı dostlar koşarak tepeden indiler. Kilisenin avlusu çocuklar ve hocalarla dolu, herkes bayramlığını giymiş ve hakikaten bir bayram havası yaşıyor... Zaman ne kadar kötü olursa olsun, hayat şartları ne kadar ağır olursa olsun, bu insanlar, iyi giyinmeye çalıştılar mı tama-

men değişiyorlar... İngilizlerin şu ele güne karşı iyi görünmek sevdaları mucizeler yaratabilir. Bir İrlandalı kızı, paçavralar içinde gezmeye mecbur edecek fakirlik, bir İngiliz kızının normal ve kibar bir gardroba sahip olmasına mani teşkil etmez... Hem, malikânenin sahibi, Shirley Keeldar, hepsine faydalı olmaya çalışmıştı. Genç kızın tam vaktinde yetişen malî yardımı bir çok aileleri mühim dertlerden kurtarmış, çocuklarına, kendilerine bayramlık kıyafet düzmek imkânını bulmuşlardı. Shirley bunu biliyordu ve bu hissin yarattığı neşe içinde kendini her zamankinden daha mesut telâkki ediyordu.

Caroline de neşeliydi... O da kendine göre, bir iyilikte bulunmuştu. Halka para dağıtamamıştı ama, Bayan Ainley'in tavsiyesini tutarak çocuklara elbise dikmişti... Bu da mühim bir yardım sayılırdı.

Sadece kilisenin avlusu değil, ayni zamanda papaz ikametgâhının da bahçesi dolu... Ardına kadar açılmış oda pencerelerinden mesut başlar uzanıyor, şen kahkahalar duyuluyor.

Caroline'yle Shirley, çok geçmeden kendilerini kalabalık bir grubun ortasında bulmuşlardı. Caroline, misafirlerle konuşmakta, şakalaşmakta hiç de güçlük çekmiyordu... Kendi odasına çekilip, toplantının bitmesini bekliyecek yerde, bugün herkesle konuşmaya sanki ahdetmişti... Misafirlerle dolu odaları dolaşıyor, herkesin hatırını soruyordu... Yani kısacası Caroline bugün bambaşka bir insan olmuştu sanki... Onu böyle birdenbire değiştiren şey, Shirley'in mevcudiyetiydi. Hakikaten Bayan Keeldar'ın âlemi, yarattığı hava Caroline'ye çok yaramıştı. Shirley, Caroline gibilerinden asla korkmazdı. Kötü ailelerden gelmedikçe, kötü itiyatlar edinmedikçe bütün insanlar Shirley'in nazarında hürmete şayan, sevilmesi gereken kimselerdi... Bir insan fena bir mahlûk olduğunu ispat edinceye kadar Shirley onu iyi bir insan

tanımaktan vazgeçmiyordu. İşte bu huyları, genç kızın muhitinde çabucak sevilmesini sağlamıştı. Fakat Shirley, bundan şımarıp samimî arkadaşını ihmale de asla yeltenmiyordu. Samimî bir arkadaşa sahip olmanın bu işle hiç alâkası yoktu. Bayan Helstone'nin zevklerine ve hayatlarına uygun samimî bir arkadaş diye seçmişti. Diğer taraftan Bayan Pearson, Bayan Syke'lar, Wynne'lar ve diğer birçokları sadece genç kızın iyi kalbinden ve canlılığından istifade eden resmî arkadaşlardı..

Büyük bir kanapede oturan Shirley, odadakilerin hepsini etrafına topladığı bir sırada Bay Donne içeri girmişti. Genç kız, Donne'yle aralarında geçen nahoş hâdiseyi çoktan unutmuş, onu görünce gülümsiyerek başıyla selâm bile vermişti. İşte o zaman adamın beceriksizliği ortaya çıktı... Donne, bu umulmadık hareket karşısında ne yapacağını iyiden iyiye şaşırmıştı... Bu selâma samimî bir şekilde mukabele etmeliydi; yoksa gururu incinmiş bir kimse gibi başını öbür tarafa çevirmesi mi lâzımdı? Donne, kelimenin tam mânâsiyle şaşkına dönmüştü... Neticede yüzünde budalaca bir ifadeyle, başını önüne iğerek geçti gitti.

Shirley, Caroline'ye, «Yazık» dedi, «Donne'yle münakaşa etmek boşunaymış... Meğer ben ne aptalmışım... Zavallı Donne'den Yorkshire'nin intikamını almaya kalkmak resmen delilik... Eğer erkek olsaydım belki de bir iki yumrukla davayı halletmeye kalkardım; bereket ki, bunu yapacak durumda değildim de sadece işin manevî cephesini ele aldım... Mamafih, artık benim yanıma yaklaşmamalı bu adam... Ondan hoşlanmıyorum... Asabımı bozuyor. Malone daha iyi...»

Sanki Malone de bu sözleri duymuş da onların doğruluğunu isbat etmek istiyormuş gibi, Shirley susar susmaz, yanlarına yaklaştı... Bir elinde kocaman bir gül buketi vardı... Elbisesi yeni, saçları muntazam taran-

mış, briyantinliydi... Çiçekleri mirasyedi küçük hanıma uzattı. Bütün bunlardan sonra hangi budala çıkıp da Malone'nin kadınlarla anlaşamadığını, cinsi lâtiflerin ondan hoşlanmadığını söyleyebilir... İşte çiçek toplamış, onları bir kadına masum aşkın bir itirafı olarak sunmuştu. Malone, yaptıklarına kendi de şaşmıyor değildi hani... Hiç bir şey söylemeden geri döndü, fakat birden Shirley'e bir şeyler söylemesi icabettiğini düşünmüştü, öyle ya buketi verişinin sebebini anlatmalıydı... İşte bu maksatla başını kızlardan tarafa çevirmişti ki, Shirley'in başını çiçeklerin arasına saklayarak güldüğünü gördü. Demek onun kibarlığı, inceliğiyle alay ediyorlardı ha?... Hem Bayan Heastone de tebessüm ediyordu... Malone'nin çehresi kederden bir anda simsiyah kesildi... Shirley, gülmeyi bırakıp Malone'ye bakmıştı. Adamın gözlerinde nefret okunuyordu.

Genç kız hemen arkadaşına fısıldadı, «Peter Malone'yle hâdise çıkarmaya değer doğrusu ve bu mutlaka günün birinde olacak...»

Papazlar kapıda belirmişlerdi... Üçü de şimdiye kadar kilisenin son hazırlıklarıyla meşguldüler, onun için merasim başlamadan önce mutfakta ağızlarına iki lokma bir şeyler atıp, birer kadeh şarap içmişlerdi. Caroline, Shirley'in zoruyla amcasına ve diğer arkadaşlarına karşı ev sahibi rolü oynamaya mecburdu. Bereket ki, Bay Boultby ve amcası onunla pek meşgul değildiler... Sofradaki nefis yemekler onların ilgisini daha fazla çekiyordu.

Bay Hall, açık bir pencerenin önünde durmuş düşünüyordu. Caroline, diğerlerinin hepsinden fazla Hall'le meşgul olmayı vazife bildi kendine... Acaba Hall'e neler getirmeliydi? Adamcağızın tek başına yemek yemesine meydan bırakmamalıydı... Caroline'nin ona hizmet etmesi gerekirdi. Margaret Hall de yanlarına yaklaştı. Bi-

raz sonra Bayan Keeldar da onları takip etti... Şimdi genç hanımlar, en çok sevdikleri din adamının etrafını sarmışlardı. Cyril Hall'i bir nevi melek addediyorlardı...

Biraz sonra Bay Helstone saatini çıkarıp «İkiye on var» diye ilân etti. «Hepiniz sıraya girin bakalım.»

Helstone, ayağa kalkıp şapkasını eline aldı, orada bulunanların hepsi de peşinden yürüdüler.

ONÜÇÜNCÜ KISIM

Ziyafet

YÜRÜYÜŞ BAŞLAMIŞTI. İhtiyar Helstone bir ara Shirley'in yüzüne bakıp güldü: «Harbe filân gittiğimiz yok... Yapılacak mühim bir iş de yok... Sadece yürüyüşe çıktık...»

— «Nasihatınızı kendinize saklayın, Bay Helstone..» Shirley, Caroline'ye dönerek fısıldadı: «Bu hareketli müzik beni büsbütün hayâlperest yapıyor... Hayata yeniden geldiğimi hissediyorum. Kalbim yeni bir heyecanla küt küt atıyor. Adeta tehlikeye atılmak ister gibi bir halim var... Bir şeye inanmak, bir toprağa, bir söze inanmak istiyorum... Hiç olmazsa müdafaa edecek bir sevgilim bulunmalı...»

Caroline, arkadaşının sözünü kesti: «Shirley şuraya bak, Stilbro tarafında kırmızı bir şey var, senin gözlerin daha keskindir, ne olduğunu belki anlayabilirsin...»

Shirley, baktı: «Aaa, kırmızı üniformalı askerler sıra olmuşlar. Altı süvari dört nala gidiyor... Bizi geçecekler... Hayır sağa saptılar. Bizi farkettiler galiba, karşılaşmamak için etrafımızda daire çevirip uzaktan gidecekler. Acaba nereye gidiyorlar?»

— «Belki de sadece atlarını gezdirmek istemişlerdir...»

— «Kimbilir, belki de öyledir... Zaten artık görünmüyorlar...»

Bay Helstone'nin sesi duyuldu:

— «Nunnely'ye kestirmeden varabilmek için Royd yolundan gideceğiz.»

Bu yol o kadar dardı ki, ancak iki kişi yanyana yürüyebiliyordu. Biraz sonra atlıların arkadan geldikleri haber verildi... Şimdi ne olacaktı?

Papazlar, «Onlar bizi geçemez» diye bağırdılar, «yol vermeyiz...»

Helstone de: «Yol vermek mi? Kim demiş yol vereceğiz diye? Bizleri geri çevirmek için hazırlanmış bu manevraya karşı biz de bir tedbir almalıyız. Bayan Keeldar'ın fikri nedir acaba, bilmek isterim.»

— «Çok kötü bir hareket bu... Ben böyle kaba, kötü hareketleri hiç sevmem. Elbette onlara iyi bir ders verilmelidir.»

İhtiyar Helstone arkadaşlarını geride bırakıp hızla ilerledi. Kafile de daha hızlı bir tempoyla yola devam etti.

Saat üçbuçukta yürüyüş bitmişti... Şimdi herkes çay hazırlıklarıyla meşguldü... Caroline, Bay Helstone'nin yeğeni olması hasebiyle ilk üç masadan birincisine oturdu. Bayan Boultby ve Bayan Margaret Hall de diğer masalara nezaret ediyorlardı. Masalarda, kasabanın ileri gelenlerine hizmet etmek, onlara iyi vakit geçirtmek için ne lâzımsa yapılmalıydı... Briarfield'de de eşitlik modası pek rağbet bulmamıştı zaten... Caroline, sıcaktan daha fazla rahatsız olmamak için şapkasını ve şalını çıkardı. Omuzlarına düşen bukleleri adeta bir örtü vazifesini görüyordu...

Oda iyice dolmuştu: Bay Hall, Caroline'nin yanına yerleşmiş, genç kızın o günkü hâdiseler hakkında verdiği izahatı dinliyordu. Shirley de yakında oturuyordu... Fa-

kat nedense neşesizdi biraz... Hiç konuşmadan, gözlerini bir noktaya dikmiş düşünüyordu... Galiba yanındaki boş yere münasebetsiz birinin oturup asıl beklediği şahsın açıkta kalmasından korkuyordu... Elbisesinin eteklerini iskemleye doğru iyice yaydı sonra eldivenlerini ve çantasını da oraya koydu. Caroline, bunun maksatlı bir hareket olduğunu sezince arkadaşına kimi beklediğini sordu. Shirley, Caroline'ye doğru iyice eğildi, neredeyse, dudakları kızın kulağına değecekti.

— «Bay Moore'yi bekliyorum. Dün gece gördüm, bu gün gelmeyi vaadetti. Ablasıyla beraber gelecekler; beni yalancı çıkarmaz. Fakat gecikip bizden ayrı düşmesi ihtimali beni korkutuyor. İşte gene bir grup daha geliyor... Eyvah boş yerlerin hepsi dolacak... Hay aksi şeytan hay...»

Hakikaten de Bay Wynne, karısı oğlu ve iki kızı, büyük bir azametle içeri girdiler... Onlar, Briarfield'in asillerindendiler; elbetteki birinci masada yer almaları gerekirdi. İki saniye içinde boş kalan yerleri dolduruverdiler... Sam Wynne, Bayan Keeldar'ın içini rahat ettirmek için Robert'e ayrılan yere, eldivenin, çantanın ve elbisenin üzerine kuruluverdi... Shirley, şu Sam denilen adamdan da hiç hoşlanmıyordu hani... Bunun da sebebi malûm; ihtiyar Wynne, kendi malikânesiyle Briarfield'in birleşmesini uygun buluyordu... Shirley, bu dedikoduyu duyunca küplere binmişti...

Caroline'nin kulaklarında hâlâ o tatlı, ümit dolu sözler çınlıyordu: «Bay Robert Moore'yi bekliyorum.» Org çalmaya başladığı zaman bile kalbi heyecanla atıyor, yüzü renkten renge giriyordu. Doktor Boultby, Bay Helstone ve Bay Hall ayağa kalktılar, salonda bulunanların hepsi onları taklit etti. Müzikle beraber hep bir ağızdan dua ettiler ve çay ziyafeti başladı... Caroline, misafirlere çay dağıtmak işinden baş alıp da etrafına bakınmak fır-

satını bulamamıştı. Daha ayakta bekleyen bir sürü kadın ve erkek vardı. Kalabalık bir grubun ortasında duran arkadaşlarından Bayan Mann gözüne çaptı... Zavallı ihtiyar kız, ayakta durmaktan yorulmuşa benziyordu... Derken sarı şapkalı siyah elbiseli başka bir kadın ona iskemle getirdi... Caroline, bu ikinci şahsı tanımakta gecikmemişti. Yüreği sevinçten hoplayarak bir an ona koşup sarılmak istedi... Hattâ ayağa bile kalkar gibi oldu... Fakat yarı kalkmış vaziyetteyken sırtına bir el dokundu ve tatlı bir erkek sesi: «Dur biraz, Caroline» dedi, «çayın sonuna kadar sebret. Hortense'yi sana getiririm.»

Caroline başını yukarı kaldırınca da Robert'in her zamankinden daya sıhhatli görünen mütebessim çehresiyle karşılaştı. Robert bugün o kadar yakışıklı ve cana yakındı ki Caroline ikinci defa ona bakmak cesaretini gösteremedi...

Robert, oradan ayrılıp Shirley'in yanına gitmişti. Sam Wynne'nin mânâlı bakışlarından, hâlâ elbisesinin üzerinde oturmasından ve Robert'in söz verdiği saatte gelmemesinden dolayı asabı bozulan Shirley'in neşesi hiç de yerinde değildi. Evvelâ, Robert'in selâmına bir omuz silkişiyle mukabele etti; sonra da yalancılığı hakkında bir iki acı söz sarfetti. Robert, sanki Shirley'in sükûnet bulmasını bekliyormuş gibi orada sessiz sedâsız duruyordu. Nitekim, üç dakika sonra da Robert'in arzusu yerine gelmişti... Shirley, ona elini uzatmakta bir mahzur görmedi...

Shirley gülümsiyerek: «Şimdi istediğiniz yere oturabilirsiniz» dedi, «burada sizin için bir santim bile boş yer yok. Fakat Bayan Boultby'nin masasında Bayan Artimage'yle Bayan Birtwhistle arasına oturabilirsiniz... O zaman bize arkanızı da dönmüş olursunuz...»

Robert, buna rağmen oralarda dolaşmayı tercih etti. Odanın içinde gezinirken tanıdıklarıyla selâmlaşıyor, ba-

zılarıyla bir iki kelime lâf ediyordu. Her seferinde de mutlaka Shirley'in yanına dönüyor, konuştuklarını onun kulağına fısıldıyordu.

Bu arada Bay Sam Wynne'nin de huzuru kaçmıştı. Yanında oturan güzel kızın bir türlü yerinde duramamasına sinirleniyordu... Shirley iki saniyede bir başını öbür tarafa çeviriyor, sinirli sinirli yelpazesini sallıyor, velhasıl fıkır fıkır kaynıyordu. Genç kız, sıcaktan ve kalabalıktan şikâyetçiydi... Böyle ziyafetlerde, çayını içip bitirenlerin derhal yerlerini terketmeleri gerektiği kanaatindeydi. Eğer bu durum beş dakika daha devam ederse bayılacağını da sözlerine eklemekten çekinmedi. Bay Sam, derhal kibarca bir teklifte bulunarak genç kızı bahçeye, hava almaya çıkarmak istedi... Shirley bu defa da soğuk almaktan korkmuştu... Nihayet çaresiz kalan Sam, çayını bitirir bitirmez yerinden kalktı. İşte şimdi Robert, Shirley'in yakınlarında olmalıydı ki, boşalan yere otursun... Sanki çok lâzımmış gibi odanın taa öbür ucuna gitmişti... Ayakta yer bekleyen Timothy Ramsden, hemen boş yere oturmak için davrandı. Shirley ise ondan daha atik davranmış, kasten şalını çekerek fincanı devirmişti... Çay, Shirley'in yanındaki boş yere dökülünce hizmetkârlardan birini çağırıp orayı sildirmek icabetti. Elbisesinin kirlenmesine, lekelenmesine aldırmamayı âdet edinmiş olan Shirley, bu defa müthiş öfkelenmişti... Hırçın bir kadın pozu takınarak şişman adama geri çekilmesini dikkatsizliği yüzünden vuku bulan hâdiseyi bir daha tekrarlatmamasını söyledi... Zavallı Bay Ramsden, homurdanarak oradan uzaklaşmaya mecbur oldu...

Robert, nihayet dönmüştü; sakin bir tavırla, Shirley'i alaya aldı. Biraz sonra da peçeteleri, hizmetçileri bir kenara iterek kendisine ayrılmış olan yere nihayet oturabildi... Shirley'in yüzündeki çizgiler derhal değiş-

miştı. Şimdi onda huzura kavuşmuş insanların rahatlığı seziliyordu... Mamafih Robert'i de henüz affetmiş değildi. Bir saattenberi onun başına bir sürü dert açtığı için genç adama dargındı adeta...

— «Bu işte ne Sam Wynne'yi, ne de Timothy Ramseden'i suçlu görebilirim... Kabahat baştan aşağı sende. Şimdiye kadar daima onun sözlerini dinleyen kimselerle ahbaplık etmiş, hiç bir zaman da hayâl kırıklığına uğramamıştı... Halbuki Robert onun izzeti nefsiyle de oynamış oluyordu...

— «Üstelik komşularımın da canlarını sıktım... Şimdi hepsine ayrı ayrı gidip özür dilemem lâzım ki, bunu da yapmak benim için çok zor. Yarın erkenden Bay Ramsden'e gidip yetiştirdiği mahsulün çok mükemmel olduğunu söyliyeceğim. Ondan sonra da Bay Sam'a pasta götürmek lâzım.»

— «İkisinin de gönlünü almayı iyi bildiği muhakkak.» Robert, şimdiki yerinde oturmaktan herhalde çok memnundu; fakat bu mevzuda hiç bir şey söylemedi, özür dilemeye de lüzum görmedi. Ona şöyle bakan bir kimse, zengin bir kadının yanında oturan, zavallı; malı mülkü elinden gitmiş; fakir bir tüccar olduğunu katiyyen aklına getirmezdi. Bilâkis, Shirley'den maddeten ve mânen üstün olduğuna pekâlâ inanabilirdiniz... Genç kızın sorduğu sualler cevapsız kalıyordu. Shirley, gözlerini Robert'e dikti... Robert, onun bu meraklı haline gülmekten kendini alamamıştı. Fakat ille bir şey söylemeye karar vermişti. Shirley'in sabrı tükenince başını öbür tarafa çevirdi, ama aradan iki dakika geçmeden Robert'in dili çözülmüştü... Genç kıza bir takım vaitlerde bulunuyor, onu bir şeye razı etmeye uğraşıyordu.

Galiba odanın sıcağı, Caroline Helstone'ye pek yaramamıştı. Yüzü soldukça soluyor, etrafa çay dağıtırken elleri titriyordu. Çay faslı biter bitmez de hemen

kuzini Hortense'yi aramaya koştu. Hortense de Bayan Mann'la beraber dışarıya çıkmıştı. Robert Caroline'nin ayağa kalktığını gödüğü vakit dışarı çıkmak için harekete geçmişti; fakat tabii Shirley'le vedalaşmak, bir iki kelime söylemek icabediyordu... Genç adam bunları yapıncaya kadar da Caroline gözden kayboluverdi.

Hortense, eski talebesini gayet soğuk bir tavırla kucakladı. Bay Helstone'nin muamelesine çok sinirlenmiş, aynı zamanda üzülmüştü de... Amcasına bu kadar körü körüne itaat ettiği için de Caroline'yi kabahatli buluyordu...

Mamafih talebesi boynuna sarıldığı zaman bütün hırsı geçti. Genç kızı iki yanağından da öperek sıhhatini sordu. Caroline, bu suale neşeli bir cevap vermek ihtiyacını hissetmişti... Eğer Bayan Mann, çok yorulduğunu söyleyerek eve gitmek arzusunu ortaya atmasaydı, belki de Hortense talebesinin endişe edilecek bir durumda olduğunu farkederdi...

Onlar gittikten sonra Caroline, Shirley'i aramaya koyuldu. Arkadaşının kalabalık bir grubun ortasında olduğunu farketti. Gruptaki kızların hepsini tanıyor ve onların kendisini çok sevdiklerini de biliyordu, ama daima bu kızlardan uzak durmayı tercih ederdi... Nedense mevcudiyetlerinden sıkılıyordu.

Caroline, kendi talebelerinin yanına yaklaştı. Bunlarla da arası iyiydi; fakat utangaçlık gene yakasını bırakmıyordu... Bereket ki, bu kızcağızlar onun kusurunu sezmişlerdi de, Caroline'yi gördüler mi, hemen lâf açarlar onun utangaçlığını gidermeye bakarlardı. Hepsi de köylü kızlarıydılar... Caroline'nin kibarlığı onları bu şekilde harekete zorluyordu.

Biraz sonra Sam Wynne, kızların yanına yaklaşarak hep birlikte oyun oynayacaklarını söylemiş, hepsini

zorla götürmüştü. Caroline gene yalnız kalmıştı. Tam eve gitmek üzereydi ki, Shirley koşarak geldi:

— «Şey, Caroline, hadi seninle beraber tarlalara doğru gidelim. Kalabalıktan hoşlanmadığını biliyorum.»

Fakat seni bütün bu güzel ve sevimli insanların arasından uzaklaştırıp sohbetlerinden mahrum etmek de haksızlık olmaz mı? Sen onlara kendini hiç gayret sarfetmeden sevdirebiliyorsun.»

— «Hiç gayret sarfetmeden demek pek doğru olmaz. Briarfield'in kibarlarıyla durmadan neşeli neşeli konuşmak cidden çok yorucu bir iş. On dakikadır seni arıyorum. Sevdiğim insanların yabancılar arasındayken takındıkları tavırları bilmeyi çok isterim... Onları diğerleriyle mukayese etmek en büyük zevklerimden biridir. Seni de mukayese ettim, hiç birine benzemiyorsun, Caroline. Gerçi yüzce senden güzeller var; fakat sen enteresan bir tipsin.»

— «Dikkat et, Shirley, bu kadar iltifata da dayanılmaz hani...»

— «Arkadaşlarının seni sevmelerine hiç şaşmıyorum...»

— «Aman Shirley, saçmaladın, başka şeylerden konuşalım artık...

— «Öyleyse Robert Moore'den bahsedelim. Hem de gözetleriz onu... Şimdi bile Robert'i görebiliyorum.»

— «Nerede?» Caroline bu suali sorarken tarlalara doğru bakacak yerde, gözlerini arkadaşlarının gözlerine dikmişti. Shirley'in gözleri daha kuvvetli olduğu için uzağı iyi görüyordu.

Shirley, yüze yakın çocuğun oynadığı ve şu anda yüze yakın büyüğün gezindiği geniş tarlayı göstererek, «İşte» dedi, «orada... Bir sürü adamın ortasında upuzun boyuyla derhal dikkati çekiyor.»

Caroline: «Aaa» dedi, «Robert, amcamla tokalaşıyor. Demek ki barıştılar.»

— «Evet, bunun da mühim bir sebebi var; ondan emin olabilirsin... Müşterek düşmana karşı birleşmeleri en tabiî bir harekettir. Bayan Wynne, Syke, Artimage ve Ramsden'in de niçin öyle burun buruna konuştuklarını zannediyorsun? Niçin Malone'yi de aralarına almak istiyorlar? Malone bir işe karıştı mı, bil ki çok karışık bir durum var.»

Shirley, tarladakileri seyrederken yüzü de değişmeye başladı... Bir huzursuzluk çökmüştü içine... Gözleri öfkeden parlıyordu:

— «Bana itimat etmiyorlar» dedi; «Tam mühim zaman gelip çatınca beni bir kenara bırakıyorlar...»

— «Ne demek istedin?»

— «Ortada mühim birşeylerin döndüğünü anlamıyor musun? Birşey bekliyorlar; eminim ki, bir hazırlık yapmaları lâzım. Zaten bu gün Robert'in halinden belliydi... Çok heyecanlı ve kabaydı...»

— «Sana karşı kaba mı davrandı, Shirley?»

— «Evet, bana kabalık etti. Buna benzer hâdiseler sık sık oluyor. Pek seyrek karşılıklı geçip konuşabiliyoruz, ama bana öyle geliyor ki, Robert ne kadar uğraşsa kibar bir insan olamaz...»

— «Halbuki seninle gayet yumuşak konuşuyor gibiydi.»

— «Değil mi ya? Son derece tatlı bir ses ve sakin tavırlar... Fakat, o adam hiç anlaşılmasına imkân olmayacak derecede sinsi bir insan...»

— «Evet, Robert sinsidir.»

— «Ki bana karşı böyle sinsice hareketlerde bulunmaya hakkı yok; hele bana tam bir itimatla bağlandığını söyledikten sonra... Bu itimadı sarsacak bir iş yapmadığıma göre, kararından vazgeçmesine de sebep yok.

Fakat her halde beni bir buhranda itimada lâyık görülecek derecede taş yürekli bulmuyorlar.»

— «Belki de senin canını sıkmaktan, rahatını kaçırmaktan korkuyordur.»

— «Mânâsız bir korku... Benim ruhum elâstiki maddelerden yapılmıştır, kolay kolay kıvrılmaz ve asla kırılmaz. Robert'in bunu bilmesi lâzım; fakat adam çok mağrur. Sen ne istersen de, kalıbımı basarım ki, Robert'in de kendine göre bir çok kusurları var... Karşıdaki gruba bak; nasıl bibirlerinin ağızlarının içine girmişler... Onları gözetlediğimizin hiç farkında değiller.»

— «Eğer daima tetikte durursak, belki de sırlarını öğreniriz, Shirley...»

— «Pek yakın bir gelecekte hiç beklenmedik hâdiselerin vuku bulacağından eminim... Belki de bu gece yahut yarın sabah... Fakat gözlerim ve kulaklarım da cin gibi uyanık maşallah: Bay Moore sizi öyle başı boş bırakmıyacağız... Daimî bir kontrol altında bulunacaksınız. Sen de tetikte ol, Caroline.»

— «Tabiî. Robert gidiyor... Döndüğünü gördüm, galiba bizim burada olduğumuzun farkına vardı. Bak tokalaşıyorlar gene...»

— «Evet, öyle kuvvetli el sıkışıyorlar ki, bu sadece bir nezaket gösterisi olmaktan çıkıyor, adeta bir iş yemini, gizli bir anlaşma yerine geçiyor...»

Genç kızlar, Robert'in gruptan ayrılıp bahçe kapısından çıkarak oradan uzaklaştığını gördüler.

Caroline, üzgün bir tavırla dudaklarını bükerek: «Bizimle vedalaşmadı bile» dedi...

Bu kelimeler ağzından çıkar çıkmaz kendini toparlayan Caroline, hemen sahte bir tebessümle deminki sıkıntısını tekzib etmek istedi, fakat gecikmişti.

Shirley haykırdı: «Sen buna hiç üzülme, derhal hın-

cımızı alırız. O bize Allahaısmarladık demediyse, biz de onu bu işi yapmaya zorlarız...»

— «Zorlamak mı? Ama o zaman bunun bir kıymeti kalmaz. Ayni neticeye varamayız.»

— «Ayni neticeyi elde edeceğiz, üzülme.»

— «Fakat Robert çoktan gitti. Ona yetişemezsin.»

— «Onun takip ettiği yoldan daha kestirme bir yol biliyorum; onun yolunu keseceğiz birdenbire...»

— «Fakat Shirley, bana kalsa gitmesek daha iyi olur.»

Shirley, onu kolundan tutup zorla sürüklerken Caroline bunları söyleyerek yola çıkmaya itiraz etmişti. Mamafih itiraz boşunaydı... Hiç kimse Shirley'in arzularına karşı gelemezdi ki... Caroline, daha neye uğradığını anlayamadan kendini kalabalıktan uzakta dar, her tarafı otlar, yabanî çiçeklerle kaplı bir yolda buldu. Caroline, o anda güneşin batmakta olduğunu, çiçeklerin ve ağaçların havayı bozduklarını farkedecek durumda değildi, sadece bir çıtırdı duymuş ve öbür taraftan Robert'in geldiğini anlamıştı. Otlar kızları iyi saklıyordu; onun için Robert onları görmeden Caroline'yle Shirley, genç adamı seyre başladılar. Caroline, bir bakışta Robert'te eski neşesinden eser kalmadığını sezmişti. Şimdi artık kuru, sessiz, karanlık iş adamı halini takınmıştı. Kızları görmek Robert'i pek sevindirmedi...

Caroline, arkadaşına oldukça acı bir sesle: «Sana gelmiyelim demedim mi?» diye sitem etmeye kalktı. İstemiyerek Robert'in karşısına çıkmak ve üstelik kuzeni tarafından da hoş karşılanmamak kızın canını sıkmıştı. Fakat Bayan Keeldar hiç oralı olmuyordu... Shirley, yolun ortasına çıkarak ortağının karşısına dikildi:

— «Bizimle vedalaşmayı unuttunuz beyefendi...»

— «Sizinle vedalaşmayı unuttum mu? Kuzum siz peri misiniz? Nereden geliyorsunuz böyle? Daha bir da-

kika önce size benzer iki genç hanımı taa öbür taraftaki tarlalarda bırakmıştım...»

— «Bizi orada bırakıp burada buldun, daha iyi değil mi? Seni seyrediyorduk; şimdi de seyredeceğiz... Seni iyice sorguya çekmek icabediyor, fakat daha sonra... Bu günlük bizimle vedalaşıp yoluna devam etmekten başka yapacak bir işin yok.»

Robert, bakışlarını kızların üzerinde gezdiriyordu; hangisinde karar kılacağını şaşırmışa benziyordu... «Ziyafet günlerinin de felâket günlerinin de kendine göre faydalı tarafları vardır» dedi.

Shirley, «Hadi hadi, şimdi felsefeyi bırak da vedalaşıp yoluna devam et.» diye ısrarla söylendi.

— «Size hayırlı geceler dilemeye mecbur muyum, Shirley?»

— «Evet, Caroline'ye de ayni şeyleri söylemeye mecbursun. Zannederim bu senin için pek yeni bir şey olmasa gerek; bundan evvel de bir kaç kere ikimizle vedalaştın...»

Robert, Shirley'in elini tuttu, öbür elini de kızınkinin üzerine kapadı; Shirley'e ciddî, müşfik ve ayni zamanda emreden gözlerle bakıyordu. Mirasyedi hanım, Robert'i kendine eğlence mevzuu yapamazdı. Robert'in bakışlarında samimî bir sevgi ifadesi, hudutsuz bir dostluk seziliyordu. Hiç bir şey yoksa bile bir minnet hissi farkediliyordu ya...

— «Alacaklınız sizinle vedalaşıyor, efendim. Hayırlı geceler.. İnşaallah sabaha kadar deliksiz bir uyku uyursunuz...»

— «Peki ya siz Bay Moore? Siz ne yapacaksınız? Demin tokalaşırken gördüğüm Bay Helstone'yle ne konuştunuz? Niçin o beyler hep senin etrafına toplanmışlardı? Allahaşkına bir defaya mahsus olmak üzere şu sinsilikten vazgeç de bana her şeyi anlat.»

— «Senin arzularına karşı gelmek kimin haddine? Açık konuşmaya çalışacağım; yarın sabah eğer anlatmaya değer bir şey olursa hepsini duyacaksın.»

— «Hemen şimdi öğrenmek istiyorum. Böyle kaçamak yapmağa çalışma.»

— «Peki ama, şimdi anlatacağım şey, bir hikâyenin sadece yarısından ibaret olacak. Hem dakikalarım da sayılı; doğru yoldan ayrılmıyacağım, mühim şeyleri anlatacağıma söz veriyorum.»

— «Şimdi eve gidiyorsun değil mi?»

— «Evet.»

— «Bu gece bir daha dışarı çıkmıyacaksın ya?»

— «Elbette hayır. Şimdilik ikiniz de hoşça kalın...»

Robert, Caroline'nin elini de Shirley'inki gibi avucunun içine alıp sıkmak istemişti, ama işte nasılsa genç kız onlardan bir adım uzaklaşmış, elini genç adamdan kaçırmıştı... Robert de daha fazla oyalanmamak için kuzenine gülümseyerek bir baş selâmı vermekle iktifa etti. Yanlarından uzaklaşırken de: «Hoşça kalın» diye seslendi...

O gittikten sonra Shirley: «İşte» dedi, «bu da bitti. Ona Allahaısmarladık dedirttik ve biz de nazarında küçük düşmedik. Öyle değil mi, Caroline?»

— «İnşaallah senin dediğin gibidir vaziyet.»

— «Sen de pek korkaksın kızım... Niçin Robert'e elini uzatmadın? Senin kuzenin... Ondan hoşlanıyorsun da... Yoksa Robert'in bu hisleri öğrenmesi seni utandırıyor mu?»

— «Robert kendisini ilgilendiren şeyleri pekâlâ biliyor, boşu boşuna onu mânâsız bir takım hislerle sıkmak doğru değil.»

— «Çok kinayi konuşuyorsun... Biraz daha gayret etsen adamakıllı mürayi olacaksın. Caroline, senin nazarında sevmek bir suç mudur?»

— «Sevmek suç mu? Hayır, Shirley, asla... Aşk, ilâhî bir kudrettir. Fakat sözü niçin bu mevzua getirdik? Hiç lüzumu yoktu bunun?»

— «Peki, sen bilirsin...»

İki kız, yeşil ağaçlık yolda hiç konuşmadan bir müddet yürüdüler. Sükûnet ilk defa bozan da gene Caroline oldu:

— «Hakikati saklamak suçtur. Fazla atılganlık da suç sayılır ve ikisi de insanın canını sıkmak için birebirdir. Fakat aşk öyle mi ya? Meleklerin en masumu bile sevdiği için utancından kızarmamalı... Bir erkeğin yahut kadının aşkı utanılacak bir şey addettiklerini duyduğum zaman onların zihinlerinde başka kötülüklerin mevcut olduğunu ve bunu aşk zannettiklerini anlıyorum. Aşk kelimesini yüzleri kızarmadan ağızlarına alamayan erkek ve kadınların zihinlerinin aşağılık hislerle meşgul olduğuna kanaat getiriyorum.»

— «İnsanların üçte ikisi böyledir, Caroline.»

— «Bu mevzuda tam mânâsıyla budalaca fikirlere saplanırlar, her şeyi soğuk karşılarlar ve teşebbüse geçmekten korkarlar. Bu tip insanlar hiç sevmemişlerdir ve üstelik hiç sevilmezler de...»

— «Doğru söylüyorsun, Caroline. Ve bütün bu cehaletlerine rağmen mukaddes birleşmelerden medet umarlar...»

Tam bu esnada, kilise çanlarının neşeli çın çınları, iki kızın konuşmasına son verdirdi.

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

William Farren

AKŞAM HAVA sakin ve sessizdi. Batmak üzere olan güneşin etrafındaki bulutların rengi kızarmıştı İki kız, tarlalardan aşağı doğru ağır ağır yürüyordu; kilisenin avlusuna vardıkları zaman artık çanların sesi kesilmişti. Halk da çoktan kiliseye dolmuştu... Velhasıl her tarafta garip bir sessizlik hüküm sürüyordu...

Caroline, «Ortalık ne güzel ve sakin» dedi.

Shirley de, «Kilisenin içi de kimbilir nasıl cehennem gibi sıcaktır...» diye kekeledi; «Doktor Boultby'nin yapacağı konuşma Allah bilir ne can sıkıcı uzun bir şeydir... Ya koronun tekrarlıyacağı o yeknesak kelimeler... Kendi hesabıma ben içeri girmek istemiyorum.»

— «Fakat amcam bizim orada olmadığımızı hissederse çok kızar.»

— «Kabahati ben üstüme alıyorum. Bana bir şey diyemez, korkma. Gerçi onun mühim konuşmasından mahrum kalacağıma da üzülüyorum, ama ne çare... Seni Bay Hall'den de ayırdığıma üzülüyorum fakat işte ne yapayım ki, burada kalmam lâzım... Tabiat şimdi akşam duasını yapmakta... Şu gördüğün kırmızı tepelerin önünde diz çökmüş. Denizciler, çölde giden seyyahlar, çayırlardaki koyunlar, ormanlardaki yuvasız kuşlar için

dua eden tabiatı görüyorum... Caroline, vallahi görüyorum onu... Kime benziyor biliyor musun? Havva'ya... Âdem'le Havva dünyada yapayalnız durdukları, ama Havva nasılsa şimdi de tabiat öyle...»

— «Şair Milton'un Havva'sından bahsetmediğinden emin misin, Shirley?»

— «Milton'un Havva'sı... Milton'un Havva'sı... Hayır, katiyyen değil... Caroline, şimdi yalnızız, içimizden geçenleri birbirimize söyleyebiliriz. Şair Milton, büyük bir adamdı buna şüphe yok... Fakat iyi bir adam mıydı bakalım? Kalbi nasıldı? Cenneti gördü, sonra gözleri aşağıya, cehenneme takıldı... Şeytanı, günahı gördü... Melekler, onun önünde resmi geçit yaptılar... Yani senin anlıyacağın bu mistik şairin, görmediği birşey kalmamış gibiydi... Milton, dünyaya gelen ilk kadını da görmek istedi, ama buna muvaffak olamadı.»

— «Bunları söyleyebilmen doğrusu büyük cesaret işi, Shirley...»

— «Doğruyu söylediğimden eminim... Mutfakta yemek pişiren ahçısını gördü.»

— «Haydi, Shirley kiliseye girmemiz lâzım.»

— «Gitmiyeceğim, Caroline... Ben, tabiat adı verilen Havva annemizle başbaşa kalmak istiyorum. Onu çok seviyorum... Beni bağrına basıyor, kalbinin içini göstermeye hazır. Sus Caroline, eğer ikimiz de sesimizi çıkarmazsak sen de benim gibi görecek, benim gibi hissedeceksin.»

— «Arzunu yerine getiriyorum, fakat on dakika geçmeden senin konuşmaya başlayacağından eminim.»

Sıcak yaz akşamının tesiriyle büsbütün gevşemişe benzeyen Shirley, bir mezar taşına dayandı, gözlerini de batan güneşin kırmızıya boyadığı batıdaki çayırlara dikti. Tatlı hayâllere daldığı belliydi. Caroline de beş aşağı beş yukarı gidip geliyordu; fakat o da bir hayâl

peşindeydi mutlaka... Fakat Caroline'nin gözlerinin önünde beliren hayâl esatirî bir kahraman değil, onlar gibi bir insan; Caroline'nin her şeyden çok özlediği annesiydi. Tanınmayan, sevilmeyen, fakat özlenmeden edilemiyen bir anne...

— «Ah! Ne olur, çocuğunu hatırlayacağı gün çabuk gelse... Ne olur, onu tanıyıp sevsem...»

İşte Caroline'nin düşünceleri bundan ibaretti.

Çocukluk günlerinin hasreti gene ruhunu kaplamıştı. Bir çok geceler, uyanıp kendini beşiğinde bulmak istemiş, o yüzden sabahlara kadar uyumamıştı. Sonra da bütün bunların hayâlden ibaret olduğunu anlayıp kalbinin acıyla burkuluşunu hiç unutamıyordu... Birdenbire, günün birinde annesinin onu çağırtacağını, seven, müşfik gözlerle Caroline'yi süzüp, tatlı, yumuşak bir sesle, «Caroline, sevgili yavrum, sana bir yuva hazırladım; bundan sonra benimle beraber oturacaksın. Çocukluğundanberi hasretini çekip bir türlü kavuşamadığın sevgi dolu hayatı ben senin hesabına dikkatle muhafaza ettim... Hadi gel yavrum, artık mesut yaşamaya bakalım« diyeceğini düşünüyordu.

Yoldan gelen bir ses iki kızı da daldıkları hayâl âleminden uzaklaştırdı. Kulak kesilmişlerdi: At sesleri geliyordu... Dikkatle baktılar, ağaçların arasından kırmızı üniformalı süvariler seçiliyordu...

Shirley, «Akşamüstü gördüğümüz altı süvari gene geçti» diye fısıldadı, «şimdiye kadar bir yerde saklıymışlar anlaşılan... Kimseye görünmemeye gayret ediyorlar... Herkesin kilisede olduğunu düşünerek bu sessiz saati randevu için uygun görmüşler... Kısa bir müddet sonra hayat verici hâdiselerle karşılaşacağımızı söylememiş miydim?»

Askerler henüz gözden kaybolmuşlar, atlarının sesi henüz duyulmaz olmuştu ki, başka bir gürültü gecenin

sessizliğini bozdu... Bu seferki bir çocuk çığlığıydı. Sesin geldiği tarafa baktılar: Bir adam, kucağında iki yaşlarında kadar bir oğlan çocuğu olduğu halde kiliseden dışarı çıkmıştı. Oğlan, olanca kuvvetiyle haykırıyordu; besbelli uykudan yeni uyanmıştı. Dokuz on yaşlarında iki kız çocuk da baba oğulun peşinden dışarı çıktı. Temiz hava ve bir mezardan toplanan çiçekler, ağlayan yavruyu hemencecik oyalamaya yetmişti... Adam, çocuğun yanına diz çöktü. Kızlar da orada duruyorlardı.

Shirley, adamı iyice tetkik ettikten sonra, «Akşam şerifler hayrolsun William» dedi. William genç kızı çoktan görmüş, yalnız kızın onu tanımasını beklemişti. Hemen şapkasını çıkarıp sevinçle gülümsedi. Keskin hatlı çehresi, pek yaşlı bir adamınkini andırmıyordu. Kılığı kıyafeti de düzgündü... Çocuklarınki de pek temiz paktı... Bu adam, eski dostumuz William Farren'den başkası değildi... Genç hanımlar, ona yaklaştılar.

William, hayretle: «Siz kiliseye gitmiyor musunuz?» diye sordu... Biraz da utanmışa benziyordu... Fakat bu his, kızların zenginliğinden, ailelerinin asilliğinden değil de sırf gençliklerinden ve şıklıklarından doğma bir histi... William, böylelerini gördüğü zaman, derhal kendisiyle mukayese ederdi... Moore ve Helstone gibi kimselerin yanında da budalaca işler yapmaktan çekinmezdi... Hele kendini beğenmiş, görgüsüz kadınların yanında dünyanın en kaba insanı olurdu, ama her şeye rağmen Farren, icabettiği zaman gayet kibar davranmasını da bilirdi ve üstelik çok da şakacıydı. İnatçı tabiatı başkalarıyla kolayca uyuşmasına mani oluyordu... Patronunu da inatçılığı yüzünden sevememişti ya... Robert Moore'nin kendisi hakkında ne fikirler beslediğinden tamamen habersizdi ve onu Bay Yorke'nin yanına bahçıvan gönderirken sırf işçisinin istikbalini düşündüğünü hiç bilmiyor, boyuna eski patronuna diş biliyordu. Son

zamanlarda bir kaç defa Fieldhead'e gelmiş, orada da çalışmıştı. Bayan Keeldar'ın misafirperver, samimî haeketleri William'a çok tesir ediyordu.

Caroline'yi de çocukluğundanberi tanıyordu ve farkında olmadan genç kızı kendine ideâl kadın diye seçmişti... Caroline'nin tavırları, sevimliliği, etrafındakilere karşı müşfik davranışı William'ın saf köylü kalbini heyecanlandırıyordu. William, ona bakmaktan ayrı bir zevk duyuyordu... Bu, adeta dünyanın hiç bir yerinde eşine tesadüf edilmeyen kıymetli bir çiçeği koklamak kabilinden bir şeydi... Kızların ikisi de Wlliam'ı seviyordu; ona ödünç kitap vermek, çiçek hediye etmekten hoşlanıyorlardı... William'dan çok daha yüksek mevkide, kaba, ne söylediğini bilmeyen erkeklerle konuşmaktansa Williâm'la karşılıklı oturmayı tercih ediyorlardı...

Shirley sordu: «Sen dışarı çıkarken konuşan kimdi, William?»

— «Sizin pek fazla uğraştığınız bir zat: Bay Donne, hanımefendi...»

— «Dilinin altında bir şeyler gizli, William, galiba kulağına bazı şeyler çalınmış ha? Benim Donne'yi çok sevdiğimi nereden öğrendin?»

— «Şey... Bayan Shirley, bazan gözlerinizde parlayan bir ışık var, işte o size ihanet ediyor... Bay Donne yanınızdan geçtiği vakit birden bakışlarınız sertleşiyor, o hain ışık düşüncelerinizi açıklıyor.»

— «Donne'yi sen seviyor musun, William?»

— «Ben mi? Papazlardan yaka silkiyorum... Karım da ayni fikirde... Kendilerine has garip bir havaları var.. Fakirleri kendilerinden aşağı görüyorlar. Kiliseyi yükseltmek için ne yapacaklarını bilemiyorlar... Fakat bu çalışmaların iyi netice vermediğini de söyleyebilirim. Ben şahsen, gururdan nefret ederim.»

Caroline, lâfa karıştı: «Fakat sen de kendine göre

fazla gururlusun. Nasıl söyliyeyim, sende garip bir gurur var; etrafını saran şeylerin daima en iyi cinsten olmasını istiyorsun. Meselâ, bazan haftalığını almak için elini uzatamıyacak kadar gururlusun. İşsizken de borca öteberi alamayacak kadar izzeti nefsine düşkünsün Çocuklarının bile açlıktan ölmelerine neredeyse razı olacaktın... Bu sana dükkâna gidip borca öteberi almaya teşebbüs etmekten daha kolay geliyordu. Bir yardımda bulunmak istediğim zaman o kadar büyük güçlüklerle karşılaşıyordum ki...»

— «Sözleriniz kısmen doğru Bayan Caroline... Sizin gibi bir hanımdan ödünç almaktansa bir gün ona borç vermeyi isterim... Aramızdaki farka bakın: Siz minicik, zayıf, nahif bir yavrusunuz; ben ise kuvvetli bir adamım. Yaşım da sizinkinin iki misli. Şu halde, sizden bir şey isteyip karşınızda mahçup vaziyete düşmem doğru olmaz. Bilhassa kapıma kadar gelip de beş şilin vermeyi teklif ettiğiniz gün size ve kendime müthiş kızdım... O gün zaten hep bağırıp çağırmak istiyordu canım... Size de o hareketinizle benim hislerimi büsbütün kamçıladınız. Benim gibi, sizin gibi minicik kuvveti kudreti olmayan birinin yardıma muhtaç kalması çileden çıkartıyordu beni... Sanki kendi kızım, bana kumbarasında biriken haftalıklarından artma parayı vermeyi teklif ediyordu... O kadar fena oldum ki, sormayın...»

— «Herhalde bana çok kızmıştın değil mi William?

— «Bir bakıma evet, fakat sizi çabuk affettim. Kötü bir niyetiniz yoktu... Ben mağrur bir insanım, siz de öylesiniz; fakat ikimizin gururu birleşince Bay Malone'nin, Bay Donne'nin anlayamayacağı br durum hasıl oluyor... Şimdi kızlarıma Bayan Shirley kadar mağrur olmalarını söyliyeceğim. Oğullaımında beni taklit etmeleri lâzım tabiî... Fakat asla şu papazlara benzemelerini

tavsiye etmem. Eğer Michael'de öyle bir meyil görürsem gebertirim alimallah...»

— «Aradaki fark nedir, William?»

— «Bu farkı siz de pekâlâ biliyorsunuz, ama işte derdiniz ille beni konuşturmak... Bay Malone ve Bay Donne o kadar mağrur insanlar ki, başkalarına yardım etmek tenezzülünde bulunamıyorlar, bizler ise okadar mağrur insanlarız ki başkalarının yardımlarını kabul etmeye gönüllerimiz bir türlü razı olamıyor. Papazlar kendilerinden aşağı addettikleri kimselerle konuşmak bile istemezler, fakat bizden üstün olduklarını zanneden insanların kaba lâflarına bir dakika olsun dayanamıyoruz?.»

— «Şimdi William, bana durumunun nasıl olduğunu söyliyecek kadar samimî davranmaya çalış. Malî vaziyetin iyi mi bari?»

— «Bayan Shirley, Allaha şükür durumum iyi. Bay Yorke'nin yardımıyla bahçevanlığa başladığımdan ve karım Bay Hall'in yardımıyla bir dükkân açtığı günden beri hayatım düzeldi. Artık şikâyete hakkım yok... Ailemin karnı da tok, sırtı da pek. Gururum, beni kara günlerde kullanmak için biraz para biriktirmeye zorluyor. Ben hayatımdan tamamiyle memnunum, fakat etraf henüz fakirlerle dolu: Nereye baksam bir felâket manzarasıyla karşılaşıyorum... Daha bir çok şeyler yapmak lâzım.»

— «Tabiî bunun neticesi olarak da muhitte umumiyetle garip bir hoşnutsuzluk hüküm sürüyor değil mi?»

— «Umumiyetle, evet iyi söylediniz, umumiyetle durum bu merkezde. Açlıktan ölmek üzere olan insanları tatmin etmek zannedildiği kadar kolay değil yani... Memleketin vaziyeti tehlikeli. Daha fazla bir şey diyemem.»

— «Peki amma daha ne yapılabilir? Meselâ ben ne yapabilirim?»

— «Ne mi yapabilirsin? Zavallı hanımcığım, sizin elinizden fazla bir şey gelmez... Üzerinize düşeni hakkıyla yaptınız. Eğer ortağınız Bay Robert Moore'yi Botany Bay'a gönderebilirseniz çok iyi olur... Halk ondan nefret ediyor...»

Caroline, hararetlenerek bağırdı, «William ağzından çıkanları kulakların işitsin... Eğer halk ondan nefret ediyorsa bundan gene kendileri zarar görür. Bay Moore, hiç kimseden nefret etmez. O, sadece kendi vazifesini yapmak istiyor, tabiî kendisine verilen hakları da kullanmasında bir mahsur yok. Böyle konuşmakla haksızlık ediyorsun.»

Shirley konuştu, «Hepsi iyi hoş, Robert'in değirmeni bırakıp buradan uzaklaştığını farzedelim, o zaman işçiler daha fazla iş bulacak mı bakalım?»

— «Hayır, bilâkis işler daha azalacak. Bunu biliyorum, onlar da işin farkındalar. Fakat etraflarını öyle fena insanlar sarmış ki, hakikati iyice görüp ona göre iş yapmalarına imkân vermiyorlar. Tam kırk senedir şu dünya üzerinde yaşıyorum ve artık iyice kanaat getirdim ki, insanların kendilerinden başka hakikî arkadaşları, dostları yoktur. Kırk yılda bir defa türeyen bir kaç hakikî dost da bütün dünyaya iyilik saçamaz tabiî... İnsanlar, arkadaşlığı kendilerine bir menfaat olarak telâkki etmeye alışmışlardır: yaradılışları onları bu şekilde düşünmeğe sevkeder... Bizim gibi hiç bir menfaate dayanmadan karşısındakine dostluk hissiyle bağlananlar pek azdır... Hele kendinden aşağı seviyedekilerle arkadaş olanlara asla itimat etmemeli... Bunlar derhal kendilerinden küçük gördüklerini kendi menfaatlerine vasıta diye kullanmak isterler... Ben kendi hesabıma hiç kimsenin zevki için emir altına girmek ve yanlış yola gitmeye de

göz yumamam... Son zamanlarda beni kandırmak için birçok teşebbüslerin yapıldığını sezdim ve bunu derhal o şahısların yüzlerine vurdum.»

— «Bu teşebbüslerin neler olduğunu bize anlatmıyacak mısın?»

— «Hayır; size bir faydası dokunmaz zaten. Her hangi bir şekilde tesiri de olamaz. Hadiseyle ilgili kimseler kendilerini bilirler...»

Başka bir ses «Öyleyse hepimiz başımızın çaresine bakalım,» dedi. Joe Scott, biraz temiz hava almak için kiliseden dışrı fırlamış, kızlarla William'ı görünce yanlarına yaklaşmıştı...

William gülümseyerek, «Fena olmaz, Joe» dedi.

— «Efendimi de ikna edeceğim. Genç hanımlar siz evlerinize gitseniz daha iyi edersiniz.» Joe sözlerinin bu kısmında tam bir lorda yakışacak şekilde âmirane bir tavır takınmıştı.

Joe'nin bu çeşit tavırlarına alışkın olan ve onunla daima mücadele etmekten yılmayan Shirley sordu: «Niçin eve gidecekmişiz?»

Uşak cevap vermedi... Esasen kadınların ortalıkta dolaşıp, erkek işlerine karışmalarına müthiş sinirlenirdi... Hele son zamanlarda efendisinin, değirmeni, saçı uzun aklı kısa bir hanımın kaprislerine göre idare etmeye kalkışması Joe için son derece üzücü bir haldi.

— «Çünkü buralarda kadınları alâkadar edecek bir şey yok...»

— «Yok canım?... Kilisede bizi alâkadar edecek dua ve vaız var: Yani bunları dinlemeye de hakkımız yok mu?»

— «Eğer yanılmıyorsam siz ne duada, ne de vaızda hazır bulundunuz, efendim... Ben siyaseti kastetmiştim esasen... Gene yanılmıyorsam William Farren'le siyasî bir mevzu üzerinde konuşuyordunuz...»

— «Ne yapalım yani? Siyasetle uğraşmamız bizim için tabiî bir âdettir, Joe. Her gün bir gazete, Pazar günleri de iki gazete okuduğumu biliyor musun?»

— «Herhalde, evlenme ilânlarını, cinayet haberlerini, kazaları ve bunlara benzer şeyleri okuyorsunuzdur, Bayan...»

— «Baş makaleleri okurum, Joe, dış sayeset de beni çok ilgilendirir. Sonra piyasa vaziyetlerini de gözden geçiririm. Senin anlıyacağın, bir erkek, gazetenin neresini okursa, ben de ayni yerleri okurum.»

Joe, bu konuşmayı basit bi gevezelik saymışa benziyordu. Can sıkıcı bir sükûtla cevap verdi...

Shirley sözlerine devam etti: «Joe, senin hangi partiden olduğunu da bilmiyoruz... Muhafazakâr mısın? Kuzum bağlı olduğun partiyi söyleyiver.»

— «Sözlerinizin anlaşılacağından emin bulunmadığınız bir yerde konuşmak o kadar güçtür ki... Fakat muhafazakâr olmaya gelince, böyle bir şey yapmaktansa ihtiyar bir kadın yahut daha kötüsü genç bir kız olmayı tercih ederdim... Harbi devam ettirip, ticareti mahvedenler muhafazakârlar biliyorsunuz... Siyasî paticilik fikrini tamamen saçma bulmakla beraber şayet mutlaka bir partiye intisap etmem gerekirse, sulha en fazla ehemmiyet veren, bu memleketin ticarî durumuyla yakından alâkalanan partiye girerdim...»

Karşısındakini sık sık belirsizce istihza etmekten hoşlanan Shirley: «Ben de aynı fikirdeyim» dedi... Joe'nin kadınları bu mevzulara hiç karıştırmak istemediğini bildiği için inadına siyasetle alâkadar görünmüştü. «Hem ben memleketin ziraî durumunu da nazarı itibara alıyorum... İngiltere'nin Fransa'ya avuç açmasını istemem... Ayrıca Hollow değirmeninden elli kazanıyorsam, etrafındaki verimli topraklardan aldığım miktar

bunun iki mislidir. Çiftçilere zarar verecek hareketlerde bulunulmamalı bence, Joe...»

— «Akşamın bu saatinde yağan kırağı cinsi lâtifler için zararlıdır.»

— «Eğer sırf benim sıhhatimle alâkalandığın için bu ihtarı lüzumlu görüyorsan, üzülme, kolay kolay nezle olmam. Bu yaz bir gece, sabaha kadar nöbet tutmak isterim, Joe...»

Joe, her zaman çenesini yakalayıp kıvırmayı âdet edinmişti... Bu defa öfkeden sanki çenesini koparıp atacakmış gibi çekti..

— «Tekrar koyunlarıma dönelim... Hem kumaş dokutan, hem değirmen sahibi olan bir çiftçi sayılmam hasebiyle biz manifaturacıların ve diğer iş adamlarının bazan egoist davrandığımızı düşünmekten kendimi alamıyorum. Her şeyi kendi zaviyemizden görüyoruz. Kazanç uğruna insanların ıstırabını farketmemezlikten geliyor, zalimce davranıyoruz.»

Cevap gene, «Beni anlamayanların yanında konuşmam» dan ibaret oldu.

— «Ne esrarengiz adamsın... Efendin bazan benimle münakaşa ediyor, Joe... O senin kadar inatçı değil...»

— «Belki değildir... Herkesin kendine göre bir yolu vardır...»

— «Joe, sen sahiden yeryüzündeki bütün akılların sadece erkek kafataslarının içinde gizli olduğuna inanıyor musun?»

— «Ben, kadınların daha zayıf ve beceriksiz olduklarına inanıyorum. Ayrıca İncil'deki doktrinlere de bağlıyım.»

— «Hangi doktrinler bu?»

— «Kadınlar, öğrendiklerini sessiz sedâsız öğrenmelidirler. Bir kadına hocalık etmek zahmetine katlanamam; erkeğe karşı mütehakkim davranmasına da ta-

hammülüm yoktur. Kadın kısmı dairna sesini kesip oturmalı... Çünkü Âdem, Havva'dan önce yaratılmıştır.»

— «Bunun işle ne alâkası var? Bu meseleyi Bay Yorke'ye de açacağım.»

Joe Scott, sözlerine devam etti: «Âdem babamız ihanete uğramadı; fakat aldatılan kadın güç bir duruma düşmüştü.»

— «Âdemin, göz göre göre suç işlemesi ne ayıp... Sana bir itirafta bulunayım mı, Joe? Ben İncil'in bu kısmını hiç bir vakit beğenmemişimdir; beni şaşırtıyor.»

— «Halbuki çok basit... Konuşmasını bilen bir kimse bunu da rahatça okur.»

Caroline, ilk defa muhavereye katıldı: «Okur ama, kendine göre okuyup mânâlandırır. Herhalde, insanların şahsî fikirlerine hürmet edersin, değil mi Joe?»

— «Elbette...»

— «Bundan erkekler kadar kadınlar da faydalanabilir, değil mi?»

— «Hayır, işte bu olmaz. Kadın gerek siyasette ve gerekse din mevzuunda, kocasının fikrine iştirak etmeye mecburdur. Onlar için en doğru hareket de budur zaten...»

Shirley'le Caroline, bir ağızdan: «Ooo, demek öyle?» diye bağırdılar.

— «Tabiî, bundan hiç şüphe etmeyin.»

Shirley: «Böyle budalaca bir fikir ileri sürdüğünü duyanlar sana kimbilir ne kadar kızarlar» dedi. «bari erkeklerin hiç düşünmeden papazlarının nasihatlarını yerine getirmeleri icabettiğini de söyleyiver de olup bitsin... Böyle bir dinin ne faydası var?»

— «Olmaz, efendim.»

— «Biliyor musun, Joe; sen çok garip bir insansın; William'ı daha fazla seviyorum.»

Shirley, «Joe kendi evinde son derece iyi bir insan-

dır» dedi, «kuzu gibi sessiz sedâsız oturduğunu gözlerimle gördüm. Briarfield'de ondan daha iyi ve daha müşfik bir koca yok. Karısına karşı böyle sert davranmıyor.»

— «Karım çok çalışan, basit bir kadındır; zaman ve ıstırap onun anlayış kabiliyetini yok etmiş... Fakat sizlerin durumunuz öyle değil; genç hanımlar... Hem o kadar bilgilisiniz ki... Yalnız sizin de garip taraflarınız çok. Meselâ, bundan bir sene kadar evveldi; Bayan Caroline, Bay Robert'in idare binasına gelmişti. Büyük bir yazıhanenin arkasında çalıştığım için beni görmedi... Beyefendiye yapmış olduğu bir hesap vazifesini gösterecekti. Bizim küçük Harry'nin bile kolaylıkla yapacağı o basit toplamayı doğru dürüst beceremişti. Bay Robert, ona toplamanın nasıl yapılacağını göstermek zorunda kaldı; buna rağmen Bayan Caroline'nin bu işe aklı ermemişti.»

— «Saçmalıyorsun, Joe.»

— «Hayır, saçmalamıyorum. Bayan Shirley, siz de Bay Robert'le konuşurken onun iş hakkında anlattıklarını kelimesi kelimesine dinler gibi görünüyorsunuz; hattâ işten anlar gibi tavır takındığınız da oluyor; fakat bir dakika sonra Robert'in ne dediğini sorsam cevap veremezsiniz. O konuşurken siz, Nunnely'ye kadar bir yürüyüş yapmak, yeni diktireceğiniz elbisenin biçimini tayin etmek gibi mevzularla oyalanıyorsunuz...»

— «Joe sen hakikaten bir müfterisin. Sana cevap vermesini bilirdim, ama, ne çare ki, halk kiliseden çıkıyor; senden ayrılmamız lâzım. Allahaısmarladık garezkâr adam, hoşça kal William. Çocuklar, yarın Fieldhead'e gelin, Bayan Gill'in kilerinde neler varsa hepsini paylaşırsınız.»

ONBEŞİNCİ KISIM

Bir Yaz Gecesi

KARANLIK BASMIŞTI. Yıldızlar, bulutsuz berrak gökte pırıl pırıl parlıyordu...

Shirley, Caroline'lerin evinin kapısında arkadaşından ayrılmak üzereyken: «Havanın aydınlığı bana evin yolunu göstermeye yeter» dedi.

— «Yalnız gitmen doğru olmaz, Shirley... Fanny'yi de yanına al.»

— «Bu olmaz. Kendi malikânemde neden korkacakmışım? Yaz ortasıda sırf gece yıldızları seyretmek ve bir periye rastlamak ihtimalini düşünerek yapayalnız kırlarda gezdiğim vakidir. Fieldhead'den kiliseye kadar korkmadan gidip gelebilirim.»

— «Fakat kalabalık dağılıncaya kadar bekle bari.»

— «Kabul. Armitage kardeşler gidiyor işte... Bayan Syke'nin paytonu ve Bayan Birtwhistle'nin arabası geldi; bunların hepsiyle vedalaşmak istemem, onun için bahçeye girip bir saniye ağaçların altında gizlenelim.»

Şimdi papazlar, kilise bekçileri kilisenin verandasında görünmüşlerdi. Bir kargaşalıktır gidiyordu... Tokalaşanlar, birbirlerine nasihat verenler, evine davet edenler gırlaydı... Neyse yavaş yavaş sesler azaldı, arabalar birer ikişer oradan uzaklaştı. Tam Bayan Keeldar saklandığı

köşeden çıkıp yola düzülmek üzereydi ki, Bay Helstone bahçe kapısından içeri girdi ve Shirley'le karşılaştı:

— «Aman sana ihtiyacım var, Shirley. Eve gitmiş olmandan korkuyordum... Caroline, sen de buraya gel.»

Caroline de Shirley gibi amcasının kilisede bulunmayışlarından ötürü onlara uzun uzun nasihat vereceğini zannetmişti. Halbuki Bay Helstone'nin zihnini bambaşka meseleler işgal ediyordu...

Helstone, sözlerine devamla: «Bu akşam evde olmayacağım» dedi, «eski bir arkadaşıma rastladım ve geceyi onunla beraber geçirmeye söz verdim. Belki yarın öğleye doğru dönerim. Kâtip Thomas'ın da işi var; eskiden olduğu gibi ben yokken ona, gel bizde kal diyemem. Onun için...»

Shirley atıldı: «Onun için beni Briarfield'de yerinizi tutacak, yeğeninizi, hizmetçilerinizi koruyacak tek erkek telâkki ederek, burada kalmamı istiyorsunuz.»

— «Evet, yüzbaşım!... Bu vazifeden çok hoşlanacağını da düşündüm. Tam sana göre bir iş. Bu gece Caroline'nin misafiri olmak lütfunda bulunarak onu sevindirmek ister misin? Fieldhead'e gidecek yerde burada kalmak ister misin?»

— «Peki, ya Bayan Pryor ne yapacak? Beni bekliyordur şimdi...»

— «Ben ona haber göndereceğim. Hadi, kalmaya karar ver. Vakit gecikiyor. Hava iyiden iyiye serinledi. Caroline'yle beraber çok iyi vakit geçireceğinizden şüphem yok...»

— «Öyleyse Caroline'yle beraber kalmayı kabul ediyorum. Dediğiniz gibi birlikte çok eğlenceli saatler geçireceğiz. Bu gece hiç ayrılmıyacağız. Siz de hiç bizi düşünmeden rahat rahat arkadaşınızın yanına gidin...»

— «Peki yüzbaşım, ya gece bir tıkırtı olur, bir pencere kırılır, evin içinde yabancı ayak sesleri duyulursa

ne yapacaksın? Malûm ya bu gibi hâdiseler son zamanlarda sık sık vuku bulmaya başladı... Fakat senin gibi cesur bir kıza bunları hatırlatmakta bir mahzur görmüyorum... Yalnız ne yapacağını bilmek isterim...»

— «Bilmiyorum... Belki düşer bayılırım... Fakat doktor bey, madem ki, evinizi korumak vazifesini bana verdiniz, şu halde biraz silâh ve cephaneye de ihtiyacım olacak demektir... Ne gibi silâhlarınız var?»

— «Kılıç sana yaramaz değil mi?»

— «Hayır, ekmek bıçağıyla daha iyi iş görürüm.»

— «Yemek odasında güzel bir bıçak var... Tam hanım eline yakışacak cinsten, çok hafif olmasına rağmen ucu müthiş sivri...»

— «Bu, Caroline'ye göre; bana tüfek vermelisiniz... Sizde tüfek bulunduğunu biliyorum.»

— «İki çift tüfek var. Bir çiftini sana verebilirim... Benim çalışma odamda, şöminenin üzerinde asılı.»

— «Dolu mu?»

— «Hayır, yatmadan önce doldursan fena olmaz. Yüzbaşım, bunları sana vermem büyük bir iltifat sayılır; zira korkak bir kız olsaydın, tüfeklerin bahsini bile etmezdim.»

— «Hadi, siz hiç meraklanmayın, ben her şeyle meşgul olurum. Artık gidebilirsiniz, Bay Helstone...»

Helstone, kapıdan çıkarken, Shirley, arkadaşını kolundan çekti: «Tüfeklerin yerini bana söylemekle büyük bir iyilikte bulundu... Fakat her neyse, şimdi gidip yemek yiyelim. Karnım çok acıktı. Bay Sam Wynn'nin sayesinde hiç bir şey yemek kısmet olmadı...»

İki kız, evden içeri girip doğruca karanlık yemek odasına gitti. Odanın açık pencerelerinden içeri mis gibi çiçek kokusu dolmuştu... Gecenin sessizliğinde uzaktan uzağa ayak sesleri duyuluyordu.

Caroline, zili çalıp, ekmek ve sütten ibaret yemek-

lerinin getirilmesini söyledi. Bir de mum istetmişti. İki arkadaş, hemen hiç konuşmadan yemeklerini yiyip bitirdiler. Caroline, yemek boyunca yalnız bir defa ayağa kalkıp dolabın gözünden bir şey çıkardı.

— «Demek bana bunu lâyık gördün ha, Shirley? Parlak, ucu sivri, muntazam bir bıçak... Fakat çok tehlikeliye benziyor. Şimdiye kadar her hangi bir kimseye bıçak çekmek istediğimi hatırlamıyorum... Hangi şartlar altında bu bıçağı birinin göğsüne saplamaya kalkışacağımı da Allah bilir...»

— «Kendi hesabıma ben de böyle bir şey yapmayı istemezdim... Fakat bazı şartlar dahilinde yapabileceğimden de eminim.»

Shirley, dalgın dalgın sütünü içmeye koyuldu. Biraz solgun görünüyordu... Fakat zaten Shirley ne zaman solgun değildi ki?...

Süt içilip ekmek yendikten sonra zili tekrar çalıp Fanny'yi çağırdılar. Fanny ile Eliza artık yatabilirlerdi.. İkisinin de buna gerçekten çok ihtiyacı vardı; zira bütün gün çay tepsileri ellerinde koşmaktan canları çıkmıştı. Arası çok geçmeden evin hizmetçilere ayrılan bölümünün kapısı kapandı ve sesler kesildi. Caroline, şamdanı alıp bütün evi dolaştı, ne kadar pencere varsa hepsinin sıkı sıkıya kapalı olup olmadığına baktı. Arka mutfağı ve kilerleri bile ihmal etmemişti... Bu iş de bitince Shirley'in yanına döndü:

— «Şimdilik evin içinde ne bir ruh, ne de canlı bir mahlûk var... Saat onbire yaklaştı... Yani yatma vakti geldi sayılır, ama, ben daha oturmak istiyorum. Tabiî sence bir mahzuru yoksa... İşte amcamın bahsettiği tüfekleri de getirdim. İstersen bir gözden geçir.»

Shirley, tüfeklere bakarken: «Niçin gece geç vakte kadar oturmayı tercih ediyorsun?» diye sordu.

— «İçimde garip bir sıkıntı var da...»

— «Ben de ayni haldeyim.»

— «Acaba bu huzursuzluk ve uyumamak, havadaki sıkıntıdan mı ileri geliyor dersin?»

— «Hayır, gök gayet berrak, yıldızların sayılarını tayine imkân yok çok güzel bir gece doğrusu...»

— «Fakat anormal bir sükûnet var.»

— «Ben böyle olduğuna memnunum. Rüzgâr uğultusu ve yağmur şakırtısı beni bu gece deli edebilirdi.»

— «Niçin Shirley?»

— «Ne tarafı dinleyeceğimi şaşırdım da ondan...»

— «Şimdi Hollow tarafını mı dinliyorsun?»

— «Evet, zaten başka bir yerden şu anda ses gelmesine imkân yok.

— «Emin misin, Shirley?»

İki kız da pencerenin önüne gelmiş, dirseklerini cama dayamış, başlarını Hollow'un istikametine doğru uzatmışlardı. Parlak ay ışığı ikisinin de yüzünü aydınlatıyordu. Zaten Haziran ayının mehtabı da diğer aylarınkine hiç benzemez... Güneş doğuncaya kadar kaybolmadığı gibi, ışığı da gayet parlaktır.

Shirley: «Bay Helstone, kendisinin ne tarafa gittiğini bildiğimizi aklına bile getirmiyor» diye mırıldandı, «Ne iş yapacağını, neler beklediğini ve nasıl hazırlandığını da bildiğimizden haberi yok. Fakat ben bir sürü tahminde bulunabiliyorum... Ya sen?»

— «Benim de kendime göre bir takım fikirlerim var...»

— «Senin amcan ve kuzenin Robert dahil, erkeklerin hepsi şimdi ikimizin de deliksiz bir uykuya daldığımızı zannediyorlar.»

— «Onları hiç düşünmediğimizi, onlardan bir şey beklemediğimiz gibi, haklarında iyi veya kötü temennilerde de bulunmadığımızı düşünüyorlardır...»

Bir saat kadar ikisi de ağzını açmadı. Gece de eski

sessizliğini muhafaza ediyordu. Yalnız kilisenin saati onbeş dakikada bir vaktin geldiğini haber veriyordu o kadar... Bir ara havanın serinliğinden bahis açtılar; sonra şallarını sıkıca boyunlarına sarıp şapkalarını başlarına geçirdiler ve yeniden beklemeye koyuldular.

Gece yarısına doğru köpeğin monoton havlamaları sessizliği bozdu. Caroline yerinden kalkıp karanlık koridorlardan geçerek mutfağa doğru gitti. Niyeti köpeğe biraz ekmek verip hayvanı susturmaktı. Bunu başardıktan sonra tekrar yemek odasına geldiği vakit odayı karanlık buldu. Shirley şamdanı söndürmüş, karanlıkta pencerenin önünde oturuyordu. Caroline bir şey söylemeden arkadaşının yanına oturdu. Biraz sonra köpek acı acı havlamaya başlamıştı. Sonra birdenbire gene susup etrafı dinlemeye koyuldu. Pencerenin önündekiler de dikkat kesilmişlerdi; zira kilisenin bahçesinden doğru yaklaşan ayak sesleri duyuluyordu. Bu birkaç kişinin ayak sesi değildi; belki yaklaşan yüzlerce kişi vardı... Derken çok yakından bir erkek sesi geldi:

— «Dur!»

Ayak sesleri derhal kesilmişti... Aralarında bir şeyler fısıldaşıyorlardı, ama kızlar bunu bir türlü duyamadılar.

Shirley, hemen tüfeği eline alarak: «Ne konuştuklarını duymalıyız» dedi ve evden çıkıp bahçede çiçeklerin arasına saklandı. Eğer yalnız olsaydı, Caroline evden dışarı çıkamazdı, ama Shirley nereye giderse onu takip etmeliydi. Şimdi iki kız da duvara başlarını dayamışlar, dinliyorlardı. Görülmek korkusu yüzünden başlarını duvardan dışarı uzatamamışlardı. Duydukları sözler şundan ibaretti:

— «Çok eski bir binaya benziyor, neredeyse çökecek. O Allahın belâsı heriften başka kim oturuyor burada?»

— «Sadece üç kadın: Yeğeni ve iki hizmetçisi.»

— «Nerede yattıklarını biliyor musun?»

— «Hizmetçiler arka tarafta, yeğeni önde.»

— «Helstone nerede?»

— «Onun odası yukarda; daima lâmbası yanar, ama bu gece nedense oda karanlık.»

— «Ne taraftan gireceksin?»

— «Eğer hesabını görmeyi kararlaştırsaydım, ki bunu çoktan haketti, şu uzun pencereden içeri dalardım, yemek odasının penceresidir; sonra da arka taraftan yukarı çıkardım... Odasını biliyorum.»

— «Ya kadınları ne yapacaksın?»

— «Bağırmadıkça bir zararları dokunmaz onların... Bağırırlarsa bile kolayca susturururum. Moruğu da uykuda bulmayı tercih ederdim; uyanırsa başımıza dert açabilir.»

— «Silâhı var mı?»

— «Şu halde bizi burada durdurtmakla büyük bir hata işledin. Bir tüfek sesiyle her şey mahvolabilir... Daha biz başımızı çevirmeye vakit bulamadan Moore'yi karşımızda görürüz.»

— «İsterseniz siz gidin, ben işi tek başıma da yaparım.»

Kısa bir sükût oldu. Adamlardan biri elindeki silâhı taşların üzerine düşürdü... Çıkan ses üzerine köpek yeniden havlamaya başlamıştı.

Gene aynı ses: «İşte bu, herşeyi büsbütün mahvetti» dedi, «Helstone uykudan uyanabilir... Böyle bir ses ölüleri bile diriltebilir. Bir köpeğin bulunduğundan bahsetmemiştiniz... Allah sizin belânızı versin... Hadi yürüyün bakalım.»

Hepsi ilerlediler... Rap rap rap... diye monoton sesler çıkararak yürüyüp gittiler.

Shirley doğrulmuştu, başını duvardan ileriye doğru uzatıp baktı:

— «Hiç kimse kalmadı.»

Genç kız biraz daha bakındıktan sonra: «Allaha şükür hepsi gitmiş» dedi.

Caroline de ayni sözleri daha müteredditbir tonla tekrarladı. Kızcağız, tiril tiril titriyordu; kalbi de küt küt atıyordu zavallının; yüzü buz gibi olmuş, alnında ter damlaları birikmişti.

— «Allah bizi korudu, ama acaba başka taraflarda durum ne olacak? Bizi bıraktılar, fakat başkaları için de ayni şekilde düşünecekleri ne malûm?»

— «Sen üzülme. Onlar kendilerini müdafaa etmesini bilirler. Eğer hazırsalar tüfeklerini kullanmaktan çekinmezler... Fakat bizim durumumuz ayni değildi... Parmağımı tetiğe koymuştum ama, bakalım çekebilecek miydim? Sonra bir tanesini öldürsem bile, peşinde belki üç yüz kişi vardı. Bu damın altında rahat bir uykuya dalan o zavallı iki kadını da kurtaramazdık... Onun için hakikaten Allaha dua etmek lâzım... Bizi düşünmeseydi halimiz haraptı.»

Kısa bir sükûttan sonra Shirley, sözlerine devam etti: «Acaba şimdi ne yapmalı? En akıllıca iş ne olabilir? Memnuniyetle belirtmeliyim ki, burada miskin miskin oturup sabahı beklemek doğru olmaz, Hollow'a gitmeli.»

— «Hollow'a mı Shirley?»

— «Evet, Hollow'a sen de beraber gelir misin? Onlar dağ yolunu tercih ettiler, biz başka taraftan gitmeliyiz ki, karşılaşmıyalım. Tarlalardan geçen yol gayet sakin ve emindir; hani orada yürümek havada yürümekten farksız gibi bir şey... Benimle geliyor musun?»

— «Evet.» Caroline'nin hiç düşünmeden verdiği bu cevap, gayet kısa ve anî olmuştu. Genç kız, arkadaşı istediği için, yahut hazırlandığı için değil, sırf Shirley'i yal-

mız bırakmamak için onunla beraber bu maceraya atılmaya razı olmuştu.

— «Öyleyse bütün pencereleri kapayıp, evi emniyette bırakmalıyız. Oraya niçin gittiğimizi biliyor musun, Caroline?»

— «Evet... Hayır... Sadece sen istiyorsun diye...»

— «Hepsi bu kadar mı? Benim basit bir kaprisime boyun eğecek kadar muti bir kız mısın? Sert bir kocaya göre ne kadar yumuşak ve itaatkâr zevce olursun... Şu anda ayın bile çehresi seninkinden daha beyaz değil; kapıdaki yay bile senin parmakların kadar titremiyor. Müthiş bir korkuya kapılmana, kendini ölümle yüzyüze hissetmene rağmen benim uğruma tehlikeye atılmaktan çekinmiyorsun ha? Caroline, senin sadakatine bir veçhe vermeme müsaade et; oraya Robert Moore için gidiyorum. Ona bir faydamızın dokunup dokunamıyacağını anlayacağız. Başına gelecek hâdiseleri evvelden bildirmemiz lâzım kendisine...»

— «Tabi ya... Ben kör, zavallı bir deliyim... Sen ise aklı başında zekî bir kızsın, Shirley. Seninle beraber geleceğim. Bunu memnuniyetle yapacağımdan emin olabilirsin.»

— «Buna şüphe yok. Benim uğruma farketmeden, bilmeden ölürsün ama Robert için bile bile herşeye katlanacağından eminim. Fakat zaten bu gece ölüm korkusu falan yok... Hollow'a gitmekle bir riske atılmış sayılmayız.»

Caroline, kapıları, pancurları telâşla kapadı.

— «Senin kadar hızlı koşamıyacağımı zannetme, Shirley. Elimi tut, hemen tarlaların ortasından yola düzülelim.»

— «Fakat sen duvara tırmanamazsın, değil mi?»

— «Bu gece tırmanırım.»

— «Sen hendekten ve korulardan korkuyorsun...

Halbuki bu akşam oralardan geçmek zorundayız.»

— «Geçerim, korkma.»

Yola çıktılar: ikisi de koşuyordu. Shirley, yorulmak nedir bilmiyordu. Sonra canı istedi mi keklik gibi sıçrıyordu da... Ondan daha ağır olan Caroline, bir kaç defa yere düştü; fakat kendini çabuk toplamasını da bildi. Nihayet derenin karşı tarafına geçmek zorunda kalmışlardı. Shirley, sallanan köprüyü bir kaç defa korkmadan geçmişti ama, Caroline oraya ilk defa ayak basacaktı.

Shirley: «Ben seni kucağıma alır, köprüden geçiririm,» dedi, «sen zaten tüy gibi hafifsin, benim de kuvvetim yerinde.»

— «Eğer düşersem beni kurtaracaksın ha...» Caroline böyle diyerek köprünün gıcırdayan tahtalarına ayağını attı. Shirley de arkasından geliyordu. Mamafih, Shirley de köprünün vaziyetini pek beğenmemişti... Fakat şu anda iki genç kız, heyecandan ve sevinçten bir şey görecek, korkacak halde değildiler ki... Hiç bir kuvvet onları durduramazdı... Yalnız bir ses müstesna... Karşı sahile ayak basmak üzerelerken kuzeyden bir tüfek sesi duyuldu. Üç dakika içinde muhtelif yönlerden tüfek sesleri gelmeye başladı.

Shirley, derin bir nefes alarak: «İlk patlama esnasında ikimizin de öldüğünü zannetmiştim,» dedi, «sanki ben başımdan vurulmuştum, senin ise kalbin parçalanmıştı. Herhalde hücuma geçtikleri yer, bize pek yakın galiba. Buraya gelirken kanat takmalıydık, yoksa hiç bir ayak bu kadar çabuk yürüyemez...»

Artık Hollow'un büyük bir kısmı farkediliyordu. Şöyle yüksekçe bir yere çıkınca değirmen ayaklarının altına serildi... Yolu da görebiliyorlardı. Shirley, o tarafa doğru şöyle bir bakınca, yanılmadığını anladı: Geç kal-

mışlardı; yol, onun tahmin ettiğinden daha uzun sürmüştü.

Ay ışığı altında bembeyaz olması icabeden yol şimdi simsiyahtı, durmadan hareket eden karanlık bir kütle yolu kaplamıştı... Değirmen de kapkaranlıktı, hiç bir kıpırdanma ve ses yoktu...

Shirley: «Herhalde Robert hazırlıklıdır» dedi, «onlarla tek başına karşılaşmayı da göze almaz ya...»

— «Maalesef hazırlıklı değil galiba. Ona yardıma koşmalıyız. Ben gidiyorum.»

— «İşte bu olmaz.»

— «Öyleyse buraya niçin geldim? Yalnız Robert için geldim... Onun yanına gitmeliyim.»

— «Bereket ki, bu senin elinde değil... Bahçeye buradan yol yok.»

«Arkadan bir geçit var... Öndeki kapıları ne yapıyorsun? Yalnız benim bildiğim gizli bir şifreyle o kapıları açmak kabil.»

— «Ben bırakamam.»

Shirley, iki koluyla birden Caroline'ye sarıldı ve ilerlemesine mani oldu. «Bir adım daha atmıyacaksın. Eğer Robert seni yahut beni görürse utancından yerin dibine geçer. Tehlikenin bulunduğu yerlerde erkekler, kadınların yanlarına yaklaşmalarından hoşlanmazlar... Tehlike anında kadın, sevdiğinden de uzak olmalıdır...»

— «Benim ona bir zararım dokunmaz... Bilâkis faydalı olurum.»

— «Nasıl? Ona kahramanlık menkıbeleri anlatarak mı? Artık şövalyelik devri çoktan geçti kızım... Karşılaştığımız hâdise öyle basit bir dövüş değil, bir ekmek, hayat ve para mücadelesi.»

— «Böyle bir zamanda Robert'in yanında bulunmam gayet tabiîdir.»

— «Kalbinin kraliçesi olarak mı? Değirmen onun

birinci sevgilisidir, Caroline; bunu unutma. Fabrika ve makineleri ona muhtaç olduğu cesareti sağlıyor. Biliyorsun ki, giriştiği mücadele aşk için, güzellik için değil, tamamen iş mevzuunda... Sakın fazla hassas davranmaya kalkma, zira aslında Robert de öyle hassas bir kimse değildir.»

— «Ona bir yardımım dokunabilirdi. Gidip onu arayacağım.»

— «Peki öyleyse, hadi git bakalım... Seni serbest bırakıyorum... Robert'i arayabilirsin. Fakat asla bulamıyacağına da şüphen olmasın.»

Shirley, elini çekti. Caroline, olanca hızıyla koşmaya başlamıştı. Shirley onun arkasından güldü: «Dikkat et yanılmayasın...»

Maalesef bir yanlışlık oldu. Caroline, müteredditbir tavırla etrafına bakındı. Demin gördüğü karaltı değirmene doğru telâşla koşuyordu.

Shirley bağırdı: «Acele et, Caroline, değirmene girmeden önce onunla karşılaşmaya bak.»

Arası çok geçmeden Caroline, yavaş yavaş arkadaşının yanına döndü. «Robert değil... Bir defa boyu kısa ve çok cılız...»

— «Seni serbest bıraktığım zaman o karaltının Robert olmadığını anlamıştım. Bir askerin gölgesiydi. Robert şimdi değirmende emniyet altında... Yavaş yavaş içim rahatlamaya başladı. Robert, hazırlıklı davranmış. Bizim ihtarımız komik kaçacaktı... İyi ki, geç kalmışız. Bir sürü hadiseden kurtulduk. İdare binasından içeri girip de Bay Armitage, Bay Ramsden'i sigara içer, Bay Malone'yi sinirli sinirli dolaşır, amcanı horul horul uyur bulsaydık daha mı iyiydi? Bu işten yakamızı sıyırdığımıza sevindim.»

— «Acaba değirmen çok kalabalık mı, Shirley, bunu merak ediyorum.»

— «Üzülme, kendilerini müdafaa edebilirler. Gündüz gördüğümüz askerler hep değirmenin etrafında pusu kurmuşlardı galiba...»

— «Şimdi ne yapıyorlar, acaba Shirley? Bu gürültü nedir?»

— «Bahçenin kapılarını kırmaya çalışıyorlar... Zannederim ellerinde balta falan da var. Korkuyor musun?»

— «Hayır, sadece kalbim fazla atıyor. Ayakta durmakta güçlük çekiyorum. Yere oturacağım. Sende hiç bir değişiklik yok mu?»

— «Hayır, yalnız, geldiğime memnunum. Her şeyi göreceğiz ve hiç kimse bizim burada olduğumuzu farketmiyecek. Dostlarımızın karşısında son derece romantik bir sahne yaratacak yerde, dost gece ve parlak yıldızlarla yalnız kaldık... Ağaçların fısıltısını da dostlarımız duyamıyacak, ama biz herşeyi kolayca öğreneceğiz.»

— «Shirley, Shirley... Kapıları kırdılar... O çatırdı, büyük ağaçların yere yıkılırken çıkardıkları sesi andırıyordu... Şimdi hepsi içeri doluyor. Bahçe kapısını kırdıkları gibi değirmenin kapısını da indirebilirler. Bu kadar çok insana karşı Robert ne yapabilir? Allaha biraz daha yakın olup, onunla konuşabilseydim Robert'i kurtarması için yalvarırdım. İçimde bu arzu varken, böyle bomboş oturamam ya... Elbet bir yardımım dokunur.»

— «Hâlâ geliyorlar... Baksana Caroline, meğer çok kalabalıkmışlar... Üstelik disiplinli de hareket ediyorlar... Yalnız onlar için cesur kelimesini kullanmayacağım; on kişinin karşısına üç yüz kişinin çıkması, cesurluğa delâlet değildir. Fakat o zavallılar da kâfi derecede ıstırap çektiler... Sefalet, onları ileri gitmeye teşvik edebilir.»

— «Evet, Robert'e karşı ileri... Ondan hepsi nefret

ediyor. Shirley, işçilerin kazanmaları ihtimali mevcut mu?»

— «Bakalım göreceğiz. Helstone'yle Moore, kahramanlığı kimseye bırakmazlar.»

Muazzam bir şangırtı, kızların fısıltılarına son verdi. İsyancılar, binanın bütün pencerelerini taşlarla kırmışlardı.

Caroline, ayağa kalktı; Shirley hemen arkadaşına sarılıvermişti. İki arkadaş, hiç seslerini çıkarmadan karanlıkta, iki ağaç gibi dimdik durup beklediler.

Acaba bundan sonra ne olacaktı? Bir müddet hiç bir şey olmadı. Değirmen korkunç bir sessizliğe bürünmüştü.

Caroline: «Herhalde yalnız değildir Robert» diye fısıldadı.

— «Robert'in korktuğu kadar yalnız olmadığına bahse girerim.»

Şimdi karşılıklı ateş ediyorlardı... Müdafilerin de tüfek seslerini bekledikleri anlaşılmıştı... Birdenbire değirmen uyandı... Şimdi atılan kurşunların haddi hesabı yoktu.

Shirley: «Nihayet Robert konuşuyor,» diye söylendi, «hem de galiba yanında bir hayli insan var.»

— «Robert, vaziyeti evvelden kavramıştı. İşçiler, işten çıkarılınca deliye dönüp değirmeni mahvetmeye kalktılar, Hepsi biran evvel Robert'ten intikam almak istiyor.»

Acaba şimdi neler oluyordu? Karanlıkta bir şeyler seçmek imkânsızdı, fakat çok müthiş bir hâdisenin vuku bulduğu muhakkaktı. Değirmenin bahçesi ve değirmen çok şiddetli mücadelelere sahne oluyordu... Mütecavizlerin içeri girmek maksadını güttükleri belliydi. Tabiî müdafilerin de vazifesi onları bundan menetmeye

çalışmaktı. İsyancıların başkanı bağırdı: «Arka tarafa geçin, çocuklar...»

Başka bir ses cevap verdi: «Bu taraftan dolaşın, sizinle karşılaşmaya hazırız.»

Yeniden emir duyuldu: «Öyleyse idare binasına gidelim.»

— «Buyurun bekleriz. Sizin hesabınızı orada göreceğiz.»

İşçiler idare binasına gittikleri sırada, binanın önünde kulakları sağır eden bir patlama oldu...

Cevap veren adam, Robert Moore'ydi. Genç adamın asabının iyiden iyiye bozulduğu, kanının kaynadığı farkediliyordu... İnsan üstü bir kudretle bu isyancılara karşı gelmeye çalıştığına şüphe yoktu.

Kızların ikisi de yüzlerinin heyecandan kızardığını, kalplerinin duracakmış gibi olduğunu hissettiler. Fakat maalesef, harp meydanına gitmenin bir faydası yoktu... Kaçamıyorlardı da... Caroline de, Shirley de böyle bir şey yapmayı istemiyordu... İşin kötüsü bayılamazlardı da... Gözlerini vak'a mahallinden ayıramıyorlardı.

Caroline de, Shirley de hâdisenin nasıl sona ereceğini merak ediyordu. Acaba arada bir anlaşma vuku bulacak mıydı? Belki o zaman onların da bir faydaları dokunurdu. Shirley, sırf iyi bir iş yapmış olmak için bütün topraklarını fedaya hazırdı...

Fakat maalesef böyle bir fırsat zuhur etmedi. Bekledikleri anlaşmanın yapılması imkânsızdı... Robert, bu hücumu günlerdir, belki de haftalardır bekliyordu. Her bakımdan bu hücuma karşı hazırlıklı bulunmaya çalışmıştı. Esasen sağlam bir bina olan değirmenin etrafını askerlerle sardırmış, her türlü emniyet tertibatını almıştı. Zaten Robert, soğukkanlı, cesur bir adamdı... Şimdi de en önde, hiç heyecanlanmadan çarpışıyordu... Yağmacılar şimdiye kadar bu derece teşkilâtlı bir değir-

mende çarpışmamışlardı... Bundan evvel gittikleri yerlerde hiç bir mukavemetle karşılaşmamışlar, işlerini kolayca görmüşlerdi. İsyancıların başı, değirmenin önünde büyük bir ateşin yakıldığını görünce, işten ümidini kesti. Biran evvel buradan kaçıp kurtulmalıydılar. Adamlarının hepsini toplayıp, dağınık sıralar halinde geriye döndüler.

Artık sabah olmak üzereydi. İnsan kızların hemen dostlarının yanına koşacaklarını zannediyor, ama Caroline'yle Shirley, evvelâ bir harabe haline gelmiş olan değirmene doğru yürüdüler. Birden değirmenin kapısı açılmış, asker ve papazlardan müteşekkil bir grup dışarıya çıkmıştı... Kızlar, kendilerini belli etmemek için hemen geri çekildiler.

Hiç de hoş bir manzara değildi bu... Günün ilk ışıkları altında değirmen pek feci bir manzara arzediyordu. Silâhlar, makine kırıkları öteye beriye dağılmıştı. Bahçe kapısına yakın bir yerde bir insan vücudu göze çarpıyordu. Kana bulanmış tozlu bahçede bir kaç yaralı da kıvranıp duruyordu...

Bu manzarayı görünce, Shirley'in yüzünün rengi değişti; bu da muharebenin son kısmıydı... Heyecan ve ihtirasın yerini şimdi ölüm ve ıstırap almıştı. Parlak bir ateş sönüp de parlaklığı ve sıcaklığı gittikten sonra geride kalan siyah yığını andırıyordu...

— «İşte ben bütün bunların olmasını önlemek istemiştim» diye mırıldandı.

— «Fakat bunu yapmak senin elinde değildi; kudretinin yettiği kadarını yaptın zaten... Üzülme, Shirley.»

Shirley'in gözlerindeki parıltı iki damla yaş haline gelirken, üzgün bir sesle: «Bu zavallılara çok acıdım» diye söylendi, «Acaba değirmenin içindekilere bir şey oldu mu? Orada yatan amcan mı?»

— «Ebet, Bay Malone de orada... Ah, Shirley Robert'e bak...»

— «Canım meraklanma... Elbette böyle bir gecede değirmenden uzaklaşacak değildi ya... O kadar şaşılacak bir şey değil.»

— «Bize doğru geliyor, Shirley.»

— «Daha doğrusu tulumbaya gidecek... Alnını ve ellerini yıkamak istiyor... Galiba hafif yaralanmış.»

— «Kan akıyor, Shirley, beni tutma, onun yanına gideceğim...»

— «Bir adım bile atamazsın.»

— «Canı yanmış zavallının...»

— «Hadi sen de budala...»

— «Fakat ona gitmeliyim mutlaka; bunu o kadar çok istiyorum ki... Burada seyirci kalmaya tahammül edemem.»

— «Gidip ne yapacaksın?»

— «Konuşacağım. Nasıl olduğunu ve ona ne gibi yardımlarda bulunabileceğimi soracağım.»

— «Evet, bütün bunları sırf onu kızdırıp zavallıyı alaya almak için yapıyorsun değil mi? Askerlerin, Bay Malone'nin ve amcanın önünde Robert'e acıyan nazarlarla baktığını düşün... Düşün bakalım, Robert bundan hoşlanır mıydı? Hele amcan kimbilir nasıl kızar?...»

Caroline, ihtiraslı bir sesle sordu: «Peki ben hep böyle kenarda köşede mi kalacağım?»

— «Robert'in iyiliği için, evet... Senin iyiliğin için de gene böyle yapman doğrudur. İnan bana, şimdi onların yanına gidersen aradan bir saat bile geçmeden pişman olacaksın. Robert de senin durumuna düşecek.»

— «Yani Robert bundan hoşlanmaz mı diyorsun, Shirley?»

— «Akşam üstü yoldan çevirişimize ne kadar kızdığını biliyorsun, bu hâdise onu daha da fazla üzebilir.»

— «Fakat o zaman ortada tehlike falan yoktu ki, sadece şaka yapmak istedik.»

— «Üstelik bu defa durum da tehlikeli; onun canını sıkmamalıyız.»

— «Sırf kuzini olduğum için onun yanına gitmek istedim, anlıyorsun değil mi?»

— «Evet, gayet iyi anlıyorum. Fakat şimdi Robert'in haline bak. Alnını yıkadı, artık kan akmıyor. Mühim bir yarası yok... Galiba yaralanan adamlara bakmaya gidecek.»

Hakikaten de Bay Moore ve Helstone bahçede dolaşarak yaralıların durumunu tetkike başlamışlardı. Sonra da hepsinin binaya taşınması için emirler verdiler. Bu iş de bitince, Joe Scott efendisinin ve Helstone'nin atlarını hazırladı, derhal atlayıp dört nala uzaklaştılar. Sıhhî yardım aramaya gitmişlerdi...

Fakat Caroline'nin içi hâlâ rahatlamamıştı.

— «Shirley, Shirley, gitmeden önce onunla konuşmak isterdim,» diye mırıldandı, «bir tek kelime söyleyecektim...» Genç kızın gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

Shirley oldukça ciddî bir tavırla: «Niçin ağlıyorsun, Caroline'ciğim?» diye sordu, «Üzüleceğine sevinmelisin. Robert, artık ciddî bir tehlikeye maruz kalamaz; zaferi kazandı; mücadele esnasında gayet cesur ve soğukkanlı davrandı. Allah aşkına bunda ağlanacak ne var?»

Öteki ısrar etti: «Sen benim içimi bilmiyorsun. Ne kadar mustaribim... Neler çekiyorum... Evet gerçi kazandığı zafer, tehlikeden kurtulması falan mühim ama, bir taraftan da kendimi müthiş yalnız hissediyorum... Hâdiseler onu benden büsbütün uzaklaştırdı. Eskiden birbirimize çok yakındık... Kuzum Shirley, beni biraz rahat bırak, bir kaç damla gözyaşı dökeyim, belki açılırım...»

Shirley, arkadaşının tir tir titrediğini farkedince, onun yanından ayrılıp, doya doya ağlamasına fırsat verdi. Bir kaç dakika sonra Caroline daha sakin ve neşeli bir halde arkadaşının yanına geldi: «Hadi Shirley, şimdi eve gidelim. Bir daha Robert beni çağırıncaya kadar onu görmek istemiyeceğime söz veriyorum. Bir daha karşısına çıkmıyacağım... Beni frenlediğin için de teşekkür ederim.»

— «Bunu iyi niyetle yaptım.» Shirley devam etti: «Şimdi de tatlı bir sabah rüzgârına kendimizi bırakarak ağır ağır sizin eve doğru gidelim. Nasıl gizli kaçtıysak, gene öyle gizlice döneceğiz. Nereye gittiğimizi, ne yaptığımızı hiç kimse bilmeyecek... Dün gece gördüklerimizden de hiç kimseyi haberdar etmiyeceğiz. Yarın Robert'i görürüz... Daha fazla konuşmıyacağım; çünkü ben de ağlamaya başlayabilirim. Sana karşı sert davrandığımı zannediyorsun ama, işin aslı öyle değil...»

ONALTINCI KISIM

Ertesi Gün

KIZLAR, EVE DÖNERLERKEN hiç kimseye rastlamadılar. Çıt çıkarmamaya gayret ederek odalarına daldılar. Shirley, şimdiye kadar Caroline'lerde hiç kalmadığı halde ve odanın döşeniş tarzı garibine gitmesine rağmen, başını yastığa koyar koymaz derin bir uykuya daldı...

Shirley'in en kıskanılacak tarafı sıhhatinin mükemmelliğiydi. Sıcakkanlı, anlayışlı bir kız olmakla beraber asla sinirli değildi. Mühim hâdiseler onun asabını katiyyen bozmaz, hayatının normal akışını değiştiremezdi. Çok mühim, çok heyecanlı vak'alar da geçtikten sonra Shirley artık onların üzerinde durmaz ve tesirleri altında kalmazdı. Gündüzün olup bitenler gece uykunun arasında silinip gidiyordu... Caroline arkadaşının karşısına geçmiş onun mesut çehresini zevkle seyrediyordu.

Caroline, bir türlü uyuyamamıştı... Sadece çay ziyafeti ve toplantı onun sinirlerini altüst etmeye kâfiydi; bunun üstüne bir de geceki macera eklenince, kızcağızın zihni karmakarışık oldu. Belki günlerce bu hâdisenin tesirinden kurtulamıyacaktı. Shirley'in yanına oturup, bir türlü geçmek bilmeyen dakikaları saymaya başladı.

Ümidini kaybetmiş, zihnini işgal edecek güzel hatıraları olmayan, sırf dua ve arzuyla yaşayan insanların hayatı pek boşuna harcanır... Böyle kimseler saadete kavuşmak uğruna kendilerini yer bitirirler... İşte Caroline de aynı durumdaydı... Hele son zamanlarda büsbütün kötüleşmişti... Hristiyan olduğu için vaktinin çoğunu duayla geçiriyor, fakat arzularının hiç bir zaman yerine gelmiyeceğini düşünerek de kendini yiyordu. Bazan Allahın da ondan yüz çevirdiğini zannediyor daha fazla üzülüyordu... Zira başka medet umacak kimsesi kalmamıştı...

Mamafih, karanlık günlerin mutlaka sonunda bir aydınlık olur... Istırap çeken kimseler, çoğu zaman bunu düşünerek teselli bulurlar... Nasıl soğuk kış günlerinden sonra tatlı ilkbaharın bize kışın kasvetini unutturacağını biliyorsak, üzüntülü devrelerin de mesut günlere öncülük ettiğine inanmalıyız.

Nihayet evin içinde kıpırdanmalar başladı; hizmetçiler kalkmışlardı. Aşağı katta pancurlar açılmıştı. Caroline, yeni günün, kendisinden başka herkese iyilik ve saadet getireceğini düşünerek oturduğu yerden kalkıp giyinmeye başladı... Etrafındakilerin saadetini görmek de ona zevk verirdi belki... İçinin perişanlığını belli etmemek için dış görünüşüne ehemmiyet veriyordu. Saçlarını dikkatle taradı, yüzüne neşeli bir ifade vermeye çalıştı. Shirley de kalkıp giyindiği zaman iki genç kız da ayni derecede dinç ve tazeydi... Yalnız Shirley'in gözleri etrafa hayat saçıyordu Caroline'ninkiler ise donuklaşmıştı.

Shirley'in ilk sözleri, «Bugün Robert Moore'ye anlatılacak çok şey var,» oldu; genç kızın bu konuşmadan çok şeyler ümit ettiği belliydi. «Bakalım onu ciddî bir imtihandan geçireceğim... Gayet kurnazca bir şekilde beni atlattığını zannediyor ama nafile... İşte erkeklerin

de kadınlarla olan münasebetlerinde hep ayni hilelere başvururlar ve netice kendilerinin aleyhine döner. Hâlâ kadınlardan tehlikeyi saklamak âdetinden vazgeçmiyorlar... Dün gece nereye gittiklerini hiç bilmediğimizi sanıyorlar. Halbuki biz onların düşüncelerini tamamen öğrendik. Galiba erkekler, kadınları çocuktan farksız addediyorlar... İşte bu çok büyük bir hata bence...»

Shirley, bu sözleri aynanın önünde saçlarını tararken söylemişti. Beş dakika sonra Caroline, elbisesinin kopçalarını iliklemeye çalışırken ayni mevzua yeniden döndü:

— «Eğer erkekler bizi olduğumuz gibi görselerdi hayretten dona kalırlardı. Fakat dünyanın en akıllı ve kurnaz erkeği bile kadınlar hakkında yanlış fikirlere kapılıyor; içimizden geçenleri okumasını beceremiyorlar. İyi veya kötü maksatlarla daima bizleri yanlış anlamayı prensip haline getirmişler. Onların ideallerindeki iyi kadın, çok garip bir mahlûktur... Yarı taş bebeği yarı meleği andıran budala bir mahlûk... Onların kötü kadınları ise daima fena ruhlu bir şeytandır. Bu yetmiyormuş gibi, bir de yarattıkları tipleri methetmeye kalkarlar... Romanlardaki, şiirlerdeki, piyeslerdeki kadın kahramanlar hakkında fikir yürütürler... Düşüncelerimin bir tanesini olduğu gibi anlatsam, vallahi beni sağ bırakmaz...»

— «Shirley, çok gevezelik ediyorsun... Biraz rahat dur da şu elbisenin kopçalarını ilikliyeyim. Hem erkek muharrirlerin kadın kahramanları da kalite bakımından kadın muharrirlerin erkek kahramanlarıyla hemen aynı hizadadır.»

— «Hayır, yanılıyorsun... Kadınlar erkekleri, erkeklerin onları anladıklarından çok daha iyi anlarlar... Bu sözlerimi sana bir mecmua sayfası göstererek ispat edeceğim; fakat tabiî şimdi buna vaktim yok... Yalnız mec-

muayı sana vermem. Baktıktan sonra bana iade edeceksin.»

— «Tabiî, sen yeter derecede güzel şeyler yazamazsın, Shirley... Bilgin buna yetmez. Çok malûmatlı bir insan değilsin, Shirley.»

— «Seni mahçup edip edemiyeceğimi Allah bilir, Caroline. Bir taş kadar cahilim... Fakat, bundan da kendime bir teselli payı çıkarabiliyorum; hiç olmazsa sen benden daha üstün değilsin.»

İki arkadaş kahvaltıya indiler.

Caroline, kahveyi pişirirken, «Acaba» dedi, «Hortense'yle Bayan Pryor, geceyi nasıl geçirdiler dersin? Ne egoist bir insanım... Şimdiye kadar ikisini de düşünmedim... Fieldhead'le Hollow birbirine o kadar yakın ki, hâdiseyi duymamış olmalarına imkân yok. Hortense'nin böyle şeylerden ödü kopar... Hoş, Bayan Pryor'un da ayni şekilde korktuğundan şüphe etmiyorum ya...»

— «Sana bir şey söyliyeyim mi Caroline, Robert, ablasının çaresine bakmıştır; dün zaten Bayan Mann'la beraberdi; belki de geceyi onlarda geçirmiştir. Bayan Pryor'a gelince; onu merak ettiğimi söylemekte bir mahzur görmüyorum. Mamafih, yarım saate kadar onun yanına gitmiş olacağız.»

Onlar kahvaltıdan kalkıncaya kadar Hollow'daki hâdisenin tafsilâtı civara yayılmıştı. Fieldhead'e süt almaya giden Fanny, gece Bay Moore'nin değirmeninde muharebe olduğunu öğrenir öğrenmez, gerisin geriye dönmüş, nefes nefese, yirmi kişinin öldürüldüğünü söylemişti... Fanny yokken Eliza da kasabın çırağıyla konuşmuş ve değirmenin yanıp kül olduğunu öğrenmişti... İki kadın da hemen hanımlarının bulunduğu odaya koşarak vaziyeti anlattılar ve Bay Helstone'nin geceyi Robert Moore'nin yanında geçirmiş olması ihtimalinden bahsettiler... Kâtip Thomas da oradaydı herhalde. Sonra

dündenberi Bay Malone'yi de gören olmamıştı. Joe Scott'un karısı ve çocukları da Joe'nin âkıbetinden endişe ediyorlardı.

Hizmetçiler sözlerini henüz bitirmişlerdi ki, mutfak kapısı vuruldu: Fieldhead'in küçük uşağı Bayan Pryor'dan bir mesaj getirmişti. Mesaj pek acele yazılmıştı. Bayan Pryor, her taraf karmakarışık olduğundan ve verilmesi icabeden emirler bulunduğundan derhal Shirley'in eve dönmesini istiyordu. Bayan Helstone'yi de evde yalnız bırakmak doğru olmayacağına göre, onun da Fieldhead'e gelmesini Bayan Pryor uygun bulmuştu.

Shirley, kâğıdı okur okumaz, şapkasını giydi Caroline'ninkini de almaya koştu.

— «Peki ama, Fanny ile Eliza'nın hali ne olacak? Ya amcam dönerse?»

— «Amcan daha dönmez; bütün gün Fieldhead'le Stilbro arasında mekik dokuyup askerleri işçileri harekete getirmeye çalışacak. Onun işi başından aşkın... Fanny ile Eliza da yalnız kalmamak için Joe Scott'la, Thomas'ın karılarını eve çağırabilirler .Hem zaten şimdi öyle korkulacak bir vaziyet yok; işçilerin yeni bir isyan teşebbüsünde bulunmaları için aradan uzun haftaların geçmesi lâzım. Üstelik Robert'le Bay Helstone de dün akşamki hâdiseden istifade edip, bu adamların toptan icabına bakacaklardır her halde... Bunu yapmazlarsa çok şaşarım. Stilbro'daki resmî makamları korkuttular mı isyancıların hiç biri ortada kalmaz. İnşallah bizimkiler işi haddinden fazla büyütüp büsbütün herifleri kendilerine düşman etmezler.»

— «Robert zalimce bir harekette bulunmıyacaktır; bunu dün geceki hareketlerinden iyice anladık.»

— «Evet, ama sert davranacaktır; amcan da öyle...»

Fieldhead'e giden çimenli yolda telâşla yürürlerken patikanın her zamanki gibi işlerine giden işçilerle dolu

olduğunu gördüler. Fieldhead'de de arka bahçenin kapıları ardına kadar açıktı. Avlu ve mutfakta da süt almaya gelen meraklı bir kalabalık vardı. Bayan Gill, hepsine bir an evvel sütlerini verip başından savmaya bakıyordu; fakat bu gayret boşunaydı... (O tarihte kuzey İngiltere'de kasaba halkı, her sabah malikâne sahibinin mutfağından günlük süt ve tereyağı ihtiyacını temin ederdi... Shirley'in de ağılı mükemmeldi. Genç kız, bilhassa bununla iftihar ediyordu.) Durumu sezen Shirley, dedikoducuların ağızlarını kapatmak için hemen kalabalığın arasına daldı. Her vakitki nazik, samimî tavrıyla, hepsinin hatırını sordu. Bundan sonra da sütlerini alıp almadıklarını öğrenmek istedi. Hepsi almışlardı. Onun üzerine, «Niçin hâlâ buralarda durduklarına şaştığını» belirtti.

Erkeklerden bir tanesi, «Sizin değirmendeki muharebeden biraz bahsediyorduk» dedi.

— «Biraz bahsediyordunuz ha?...» Sizden başka şey beklenmez zaten... Bütün dünyanın olmuş bitmiş hâdiselerden bahsetmesi esasen çok garip bir âdettir; biri ânide ölse hemen konuşmaya başlarsınız; yangın çıksa gene konuşursunuz; bir değirmen sahibi iflâs etse, konuşursunuz; öldürülse gene konuşursunuz. Kuzum sizin şu konuşmalarınızın ne faydası var, öğrenebilir miyim?»

Aşağı tabakaya mensup kimseleri, büyüklerin esprili konuşmaları kadar sevindiren bir şey yoktur. İltifata çok kızarlar; haklı tenkitlere bayılırlar. Onlar, buna açık konuşma derler ve bu çeşit konuşmalara mevzu olmaktan zevk duyarlar. Shirley'in bu yarı kinayi sözleri de derhal tesirini göstermişti.

Adamlardan biri gülümseyerek sordu, «Bizi öyle gürültü çıkaracak cinsten kötü ahlâklı insanlar zannetmiyorsunuz ya?»

— «Hayır, biraz daha üstünsünüz. Çalışkanlık ör-

neği olacakken, tembeller, işsizler gibi dedikodu yapmaya bayılıyorsunuz. Yapacak işleri olmayan zengin, rahat insanların sırf vakit öldürmek için dedikodu yapmalarına belki göz yumulabilir... Fakat ekmeğini alnının teriyle kazanan sizleri bu kabahatinizden dolayı asla affetmemeli...»

— «Bu çok garip, hanımefendi; çok çalışıyoruz diye hiç dinlenmeye hakkımız yok mu bizim?»

— «Hayır, asla... Tatilinizden en iyi şekilde istifadenin yolunu öğrenmedikçe hayır... Erkeklerin bira ve pipo; kadınların çay içip, komşularınızı zarara sokacak şekilde rezaletlerden bahsedip dedikodu yapmak, dinlenmek değildir. Hadi dostlarım, kaplarınızı alıp yola düzülün de içim rahatlasın... Bu gün bir sürü misafir gelecek... Her tarafı darmadağınık görmelerini istemem.»

Yorkshire halkı inatçıdır ama, yalvarmaya karşı da hiç dayanamazlar... Beş dakika içinde bahçede kimsecikler kalmamıştı.

Shirley bahçe kapısını kaparken, «Çok teşekkür ederim, dostlarım, iyi günler...» diye söylendi.

Genç kızlar, arka kapıdan içeri girip mutfaktan geçerek salona geldiler. Bayan Pryor, onları karşılamak için merdivenlerden koşarak inmişti. Kadıncağızda asap diye bir şey kalmamıştı. Yüzü kireç gibi bembeyazdı; sakin bakışlı, mavi gözleri bugün endişeliydi... Fakat, bütün bunlara rağmen bağırıp çağırmadı, öyle mânâsız sahnelere meydan vermedi. Asıl gece çok fena olmuştu; şimdi daha ziyade kendi kendine kızıyordu... Etrafındakilere daha faydalı olmayışına, korkaklığına, beceriksizliğine sinirleniyordu... Kederli halinin esas sebebi de buydu şimdilik...

Titrek bir sesle ve mübalâğaya kaçmaktan korkarak, çekingen bir tavırla: «Herhalde» dedi, «dün gece Bay Moore'nin değirmenini haydutların bastığını öğren-

mişsinizdir, gece tüfek seslerini duyduk ve orada karışık bir takım işlerin döndüğünü farkettik. Hiç birimiz uyumadık; çok kasvetli bir geceydi... Sabahleyin de evin içi harman yerine döndü... Gelenin gidenin haddi hesabı yoktu. Hizmetçiler boyuna benden emir istediler... Bilirsin, ben de böyle şeyden hiç hoşlanmam... Zannedersem Bay Moore askerî makamlardan daha yardım istetmiş; ayrıca yaralananlar için de sıhhî imdat ekiplerinden medet umuluyor. Doğrusu ben emir vermek mesuliyetini üzerime alamazdım. Fakat işlerin geri kalmasının da tehlikeli neticeler doğurması ihtimalini gözönünde bulundurarak seni çağırttım. Burası benim evim değil... Elimden fazla bir şey gelmez.»

Shirley'in çehresi birden kararmıştı: «Hiç yiyecek, içecek gönderilmedi mi?» diye sordu.

— «Galiba gönderilmedi, şekerim.»

— «Yaralılar için de bir şey gönderilmedi mi? Pamuk, sargı bezi, şarap, yatak çarşafı falan da gitmedi mi?»

— «Maalesef hayır. Fakat Bayan Gills'in ne yaptığını bilmiyorum... Senin malını öteye beriye dağıtmak cesaretini kendimde bulamadım, ne yapayım? Askerlere öteberi göndermek iyi olurdu ama, bakalım kaç asker vardı? Evi yağma etmelerine göz yumamazdım tabiî... Gerektiği şekilde hareket etmek istiyordum, ama işte doğru yolu bir türlü bulamamıştım.»

— «Bunlar hiç mazeret değil. Bu zavallı askerler, benim malımı korumak için kendi hayatlarını tehlikeye koydular; zannederim ki, benim onlara karşı minnet hissi beslemem tabiîdir... Yaralananlar da bizdendir, onlara yardım etmeliyiz. Bayan Gill...»

Shirley, başını çevirip, sert ve berrak bir sesle Bayan Gill'i çağırdı. Genç kızın sesi, evin içinde çan sesinden daha kuvvetle çınlamış, her tarafta duyulmuştu. Ekmek yoğurmaya dalan Bayan Gill, elinin hamuru-

nu yıkayamadan, önlüğünü cebine saklayarak içeri daldı. Ellerini birbirine sürtüp ununu silkelemeye bile vakit bulamamıştı... Hanımının şimdiye kadar böyle bir sesle bağırdığını hiç duymadığı için meraklanmıştı doğrusu... Yalnız bir defa vuku bulan bir hâdise gene Shirley'in sesini ve tavırlarını kısa bir müddet için değiştirmişti... Genç kız, pencereden köpeği Tartar'ın iki yabancı köpekle boğuştuğunu görmüştü... Öbür köpeklerin sahipleri başlarında durmuşlar, hayvanlara cesaret veriyorlardı... Halbuki zavallı Tartar yapayalnızdı... O gün John'u terslemiş, sonra da köpeklerin sahiplerine çıkışmıştı. O gün artık akşama kadar da kimseyle konuşmamıştı... Yalnız Tartar'ı yanından ayırmamış, ikide bir göz yaşları içinde hayvanı okşayıp durmuştu. John'la da tam bir hafta hiç lâf etmemişti.

Bu hâdiseyi hatırlayan Bayan Gill, kendi tâbiriyle, «tepeden tırnağa kadar titreyerek» hanımının yanına geldi. Shirley, ciddî bir sesle ve kesik cümlelerle neler yapılacağını bildirdi ve bazı sualler sordu. Böyle bir zamanda Fieldhead'in huysuz bir cimrinin malikânesiymiş gibi kimseye yardım elini uzatmamış olması genç kızın neşesini derhal kaçırmıştı. Shirley'in ne kadar sinirlendiğini, elbisesinin altında kalbinin hızla inip kalkmasından da anlaşılıyordu.

— «Değirmenden haber geleli ne kadar oldu?»

Bayan Gill: «Henüz bir saat» dedi.

— «Henüz bir saat mi oldu? Bari henüz bir gün oldu deseydin... Şimdiye kadar başka yerden yardım alabilirlerdi. Derhal bir adam yolla ve bu evde ne varsa, Bay Robert Moore'nin, Bay Helstone'nin ve askerlerin emirlerine amade olduğunu bildirmesini söyle. Evvelâ bu iş halledilmeli...»

Emir yerine getirilirken Shirley, arkadaşlarından uzaklaşıp pencerenin önüne gitti, hiç sesini çıkarmıyor-

du, şu anda onun yanına kimse yaklaşamazdı. Bayan Gill tekrar salona girdiği zaman başını çevirdi; yüzünde, ıstırap verici heyecanın solgun bir yüzde yarattığı kızartı vardı. Gözlerinde de memnuniyetsizliğin doğurduğu vahşî pırıltılar farkediliyordu.

— «Kilerdeki ve şarp deposunda ne varsa hepsi arabalara doldurulup askerlere gönderilsin» dedi; «eğer evde kâfi derecede ekmek ve et yoksa, fırına ve kasaba gidip dükkânlarında ne varsa hepsini Hollow'a yollamalarını tarafımdan rica et; neyse bu işle ben meşgul olurum...»

Shirley, böyle diyerek odadan çıktı.

Caroline, Bayan Pryor'a, «Biraz sonra herşey düzelir» diye fısıldadı, «Siz de yukarı çıkın, hanımefendi ve elinizden geldiği kadar sakin olmaya çalışın. Daha akşam olmadan Shirley, bütün kabahatin sizde değil, kendinde olduğu kanaatine varacak...»

Caroline, bir kaç tatlı söz daha söyleyerek, kadının gönlünü aldı, sonra beraber yukarı çıktılar, genç kız, işler düzelince yanına gideceğini vaadederek Bayan Pryor'u odasında yalnız bıraktı. Öyle ya, belki de Caroline aşağıdakilerin işine yarardı... Hakikaten de ev halkı Caroline'ye çok muhtaçtı... Shirley, ateş püskürdüğü için herkes korkudan ne yapacağını şaşırmıştı. Caroline, anlayışlı, müşfik tavırlarıyla derhal hizmetçilere kendini sevdirdi. Onun tebessümü Shirley'e de yaramıştı. Bir kaç defa arkadaşının yüzüne bakıp da onun etrafa saadet saçtığını görünce, tatlı tatlı gülümsemekten kendini alamadı. Caroline, ağır bir sebeti koluna takmış yukarı çıkmaya hazırlanıyordu.

Shirley telâşla arkadaşına doğru koştu: «Aa, bu kadar ağır sepeti sana taşıtır mıyım hiç? Kolun acıyacak.»

Shirley, sepeti arkadaşından almış, kendi koluna takmıştı. Geri döndüğü zaman öfkesi tamamen geçmiş-

ti; gözleri gene eski sakin tatlı ifadesine bürünmüştü. Alnındaki kırışıklıklar da kaybolmuştu. Şimdi deminki halinden de biraz utanmıştı.

Genç kız, hiç farkına varmadan yabancı bir adam bahçe kapısından içeri girdiği zaman Shirley, bir arabaya yadım malzemesi yüklemekle meşguldü.

Adam, Shirley'in hâlâ kırmızılığını kaybetmemiş çehresine dikkatle bakarak: «İnşallah» dedi, «bayan Keeldar bu sabah kendisini iyi hissediyordur.»

Shirley, adama bir nazar fırlattı ve hiç cevap vermeden tekrar işine döndü... İçinden gelen tebessümü gizlemeye muvaffak olmuştu. Ziyaretçi, sualini daha yüksek sesle tekrarlamak ihtiyacını duydu.

— «Eğer arzu ettiği derecede iyi bir insan olabilirse, kendini çok iyi hissedecek... Herhalde Bay Moore de aynı durumdadır... Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, onu pek merak etmiyorum. Son zamanlarda çok garip bir hal geldi üzerine, tuhaf tuhaf işler yapmaya başladı... Mamafih, bu meseleyi başka bir zaman daha etraflı münakaşa edeceğiz. Yalnız bu arada, Robert Moore'nin ziyaretinin sebebini de öğrenebilir miyim?»

— «Fieldhead'de ne var, ne yoksa bize bıraktığınıza dair olan mesajınızı biraz evvel aldık. Kanaatimizce sen kendi başına lüzumsuz bir dert açıyorsun. Bu kadar büyük bir fedakârlığa ihtiyaç yoktu halbuki... Hem orada ordu falan yok. Yarım düzine askerle, bir o kadar da sivil... Müsaade et de şu arabanın bir kısmını boşaltayım.»

Shirley, mübalâğalı cömertliğine gülerken yüzü kızardı... Yanlış hesaplar yüzünden komik bir durum hasıl olmuştu... Robert de güldü, fakat pek hafif bir gülüştü onunki... Sonra aynı sakin tavırlarla sepetleri teker teker arabadan boşaltıp kilere yolladı.

«Bay Helstone'yi bunlardan haberdar etmeli» di-

yordu, «hâdiseyi kimbilir ne meraklı bir hikâye haline getirir... Bayan Keeldar, erkek olsaymış ordu iaşe memurluğunu gayet iyi başaracakmış...» Robert gülerek ilâve etti: «Her şey tahmin ettiğim gibi çıktı.»

— «Beni alaya alacak yerde teşekkür etmelisin. Ne yapabilirdim?. Sizin iştahınızı ve oradaki askerlerin sayısını ben nereden bileyim? Kendi kendime şöyle bir hesap yaptım, en aşağı elli kişi vardınız... Bana bir şey söylemedin ki... Sonra askere yardım diyince, öyle iki kişilik piknik sepeti gönderilmez ki... Büyük çapta yardım yapmak gerekir daima...»

— «Öyleye benziyor... Neyse, artık arabayı Hollow'a götürebiliriz.» Robert arabacıya dönerek: «Yükün bir hayli hafifledi, değil mi?» dedi.

Araba bahçeden çıkarken Shirley yaralıların durumunu sordu.

Aldığı cevap şuydu: «Bizim tarafımızda hiç kimsenin burnu kanamadı.»

Telâşlı, alçak bir ses Robert'in sözünü kesti: «Fakat sen alnından yaralanmıştın!» O âna kadar kapıyla Bayan Gill'in arasında gizli kalan Caroline, nihayet daha fazla dayanamıyarak orada olduğunu Robert'e belli etmişti.

— «Canın çok acıdı mı?» diye sordu.

— «Dikiş iğnesi parmağına battığı zaman senin canın ne kadar acırsa, benimki de o kadar acıdı...»

— «Saçlarını kaldır da alnına bakayım.»

Robert, şapkasını çıkarıp söyleneni yapınca ince beyaz bir sargı meydana çıktı. Caroline, hafif bir baş işaretiyle, arzusunun yerine geldiğini anlattıktan sonra, koridorun karanlığında sessizce kayboldu.

Delikanlı Shirley'e sordu: «Benim yaralandığımı nereden öğrendi acaba?»

— «Hiç şüphesiz kulağına çalınan dedikodulardan..

Fakat senin için kendini üzmesi, Caroline'nin son derece iyi bir insan olduğuna işaret'tir. Kendi hesabıma ben yaralananları sorduğum zaman, senin kurbanlarının sayısını öğrenmek istemiştim. Düşmanın hasarı ne kadar?»

— «İsyancıların, senin tâbirinle, kurbanlarımın bir tanesi öldü, altısı yaralandı.»

— «Onlara ne yaptın?»

— «Senin hoşuna gidecek bir iş yaptığımdan eminim. Derhal sıhhî yardım istedik. Üstü kapalı araba ve biraz temiz saman bulur bulmaz hepsini Stilbro'ya göndereceğiz.»

— «Saman mı? Şilte ve yatak çarşafına ihtiyacınız var asıl... Arabamı yaralıları yatıracak şekilde hazırlatıp derhal göndereyim. Her halde Bay Yorke de kendi arabasını gönderecektir.»

— «Tahminin çok doğru. Senden evvel bunu teklif etti. Bayan Yorke de senin gibi düşünmüş olmalı ki, kuş tüyü yastıklar, yataklar, yumuşak yorganlar hazırlamakla meşgul... Beni, Helstone'yi ve diğerlerini kanlı birer katilden farksız addediyor şu anda... Kurbanlar asla ihmal edilmiyor, bundan emin olabilirsin. Senin şu sevgili dostun Bay Hall, sabahın altısındanberi onların yanında, hastabakıcı gibi yaralarını sarıyor, birlikte dua ediyor, neşelendirmeye çalışıyor... Velhasıl adamcağız, elinden geleni esirgemiyor... Caroline'nin samimî arkadaşı Bayan Ainley de sargı bezi ve pamuklu göndermiş... Onun yardımı da bir başka hanımın gönderdiği etler gibi muazzam bir yığın teşkil ediyor...»

— «Bu kadarı kâfi... Ablan nerede?»

— «Tam mânâsıyla rahat edebileceği bir yerde, üzülme. Bayan Mann'la beraber. Bu sabah Wormwood Wells'e hareket ettiler. Bir kaç hafta kalacaklar.»

— «Bay Helstone de beni kendi evinde muhafaza etti sözüm ona... Siz erkekler kendinizi niçin bu kadar

akıllı zannediyorsunuz bilmem ki... Mademki bu düşünce sana zevk veriyor, gene kendi bildiğinden şaşma.. Biraz da insanları tanıma sanatını öğrensen, hiç fena olmaz. Burnunun dibinde cereyan eden hâdiseleri nasıl oluyor da sen farketmiyorsun... Hattâ içinde en ufak bir şüphe bile uyanmıyor? Ah! Dostum, yüzüme dikkatle bakıyorsun ama, kafamın içinden geçenleri okumaktan maalesef âcizsin...»

Robert, cidden aczini itiraf eder bir durumdaydı:

— «Şimdi de beni, kadın cinsinin tehlikeli bir mensubu telâkki ediyorsun, değil mi?»

— «Tehlikeli değilse bile garip bir mensubu...»

— «Fakat ya Caroline? O da mı garip?»

— «Kendine göre onun da garip tarafları var.»

— «Kendine göre mi? Şunun ne olduğuna anlayabilir miyim?»

— «Caroline'yi benim kadar sen de tanıyorsun.»

— «Onu tanıdığıma göre ben garip yahut kontrol edilmesi güç bir insan olduğuna inanmıyorum: Öyle mi?»

— «Bu bilinmez.»

— «Neyse Caroline'nin erkeğe benzer bir tarafı yok ya...?»

— «Caroline'ye niçin bu kadar ehemmiyet veriyorsun? Yani seninle bir tezat mı teşkil ettiğini söyliyecek sin...?»

— «Senin böyle düşündüğüne şüphe yok; fakat bu bir mânâ ifade etmez.» Caroline erkek tavırlı değil, öyle fazla hanım iğnesi bir kız da sayılmaz.»

— «Onun da birden sinirlendiği anlar olmuştur.»

— «Biliyorum... Fakat bu erkekçe bir ateşin parıltısı değil... Kısa süren titrek, birden artıp hemencecik kaybolan bir kıvılcımdan ibaretti onun sinirlenmesi.»

— «Evet, sonra da göstermiş olduğu cesarete kendisi de şaşar. Bu sadece Caroline'de değil bütün kızlarda da mevcuttur.»

— «Benim asıl belirtmek istediğim nokta şu: Bayan Helstone, ne kadar yufka yürekli, ne kadar korkak olursa olsun gene de Sayın Bay Moore'yi mağlup edecek durumdadır.»

Robert birdenbire sordu: «Kuzum siz ne yapıyordunuz?»

— «Sen kahvaltını ettin mi?»

— «İkinizin arasında gizli kalan şu müşterek sır nedir?»

— «Eğer karnın açsa, Bayan Gill sana bir şeyler versin de burada ye. Ceviz kaplama salona git, zili çal... İstersen doğruca Hollow'a gidip karnını orada doyur.»

— «İki şıktan birini seçecek değilim, mutlaka geri dönmem icabediyor. Şimdilik Allahaısmarladık... Seni görmeğe geleceğim.»

ONYEDİNCİ KISIM

Bayan Pryor

SHIRLEY, Robert'le konuşurken Caroline de yukarı kata Bayan Pryor'un yanına gitti, kadıncağızın maneviyatı pek bozuktu. Shirley'in alâkasızlığına üzüldüğünü söylemiyordu; fakat genç kıza müthiş kırıldığı belliydi. Hassas olmayan bir kimse, Bayan Pryor'un Shirleyin üzerine titremesini mânâsız bulurdu, ama Caroline, kadının hislerini gayet iyi anlıyor, ona hak veriyordu.

Bayan Pryor, «Kendime itmadım yok ve müthiş kararsızım» dedi, «Eskiden beri bu yüzden sıkıcı, fakat Bayan Shirley'in beni bu kadar üzülmiyecek kadar karakterimi öğrendiğini zannederim. Hiç ummadığım bir zamanda bütün işlerin benim üzerime yıkılması beni çok şaşırttı, üstelik korktum da. Başkasının hesabına karar verip iş görmeme ahlâken imkân yoktu. Mamafih benim kusurumun ciddi bir tehlike yaratacağını da hiç zannetmiyorum.»

Kapıda hafif bir tıkırtı duyuldu. Kanadın biri yarıya kadar açılmıştı. Alçak bir ses, «Caroline buraya gel» diye seslendi.

Caroline, dışarıya çıktı; Shirley koridordaydı. Yap-

tığı kabahate üzülmüş, mahçup bir çocuk edası takınmıştı.

— «Bayan Pryor nasıl?» diye sordu.

— «Biraz canı sıkkın.»

— «Ona karşı çok terbiyesizlik ettim, haksız davrandım. Kendimden utanıyorum doğrusu. Fakat bu kusurumdan dolayı büyük bir samimiyetle ondan özür diliyorum. Ne olur kendisine söyleyiver. Beni affedip etmiyeceğini de öğren.»

Caroline, içten gelen bir sevinçle haberi içeri ulaştırdı. Bayan Pryor, ayağa kalkmıştı, kapıya gelmişti; hadise çıkarmaktan hiç hoşlanmıyordu. Bütün diğer korkak insanlar gibi o da bu çeşit sahnelerden korkardı. Son derece yumuşak bir sesle, «İçeri gel şekerim.»

Shirley, telâşlı içeri koşup mürebbiyesinin boynuna sarıldı. Kadının yanaklarını şefkatle öperken «Beni affetmelisin, Bayan Pryor.» diye yalvardı, «Eğer aramıza karakedi girerse ben rahat yaşayamam.

— «Affetmemi icabettirecek bir hata işlemedin ki... İstersen artık bu meseleyi de bir daha kurcalamıyalım. Hâdisenin neticesi bana bu çeşit buhranlarda daima başkalarının yardımına muhtaç olduğumu gösterdi.»

İşte bu acı his, Bayan Pryor'un zihnine iyice takılmıştı. Ne Caroline, ne de Shirley, kadına onu unutturabilirdi...

Bu sabah Shirley'in talihi de hep af dilemekten açılmıştı... Yukarda mürebbiyesini yatıştırmaya uğraşırken tekrar aşağı inmeye mecbur olmuştu. Evvelâ Bay Helstone geldi; gayet neşeli ve samimî bir hava içinde karşılanmıştı. Bay Helstone'nin de morali düzgün olduğundan ayni neşeli hava içinde iltifatlara mukabele etti.

Kısa ziyareti esnasında, yeğenini sormayı hiç aklına getirmemişti. Hücum, isyancılar, değirmen, askerler ve mirasyedi hanım zihnini tamamen işgal etmişti. Hol-

low'un müdafaasında mühim bir rol oynadığına çok sevinmişti.

— «Ben oraya kanun namına muhtaç vaziyetteki namuslu insanların haklarını korumaya gittim. Ortağın Robert'e gelince; başlangıçta ona çok kızmıştım, ama şimdi bu fikrim tam mânâsiyle değişti. Ömrümde bu derece sakin, cesur bir kumandan gördüğümü hatırlamıyorum... Esasen ondan daha cesurunu ve daha soğukkanlısını görmeyi de istemezdim. Son zamanlarda muhiti ondan pek memnun değildi; fakat zannederim artık bu kanaat zail olmuştur. Çok geçmeden Robert'i iyi tanıyamamış olduklarını anlayıp pişmanlık duyacaklardır.»

Bay Helstone, Shirley'e Robert'le aralarındaki samimiyetin etrafta dedikodu uyandırdığını söylemek üzereydi ki, kapı ikinci defa çalındı. Yeni gelen beyaz saçlı, yaşlı bir zat olduğundan, mevzuu değiştirmek icabetti. Helstone'nin eski düşmanı ve bizim eski dostumuz Bay Yorke kapıda belirmişti... Helstone, hemen şapkasını bastonunu alıp telâş içinde ev sahibiyle vedalaştı ve misafire de yarım yamalak bir selâm vererek oradan uzaklaştı.

Bay Yorke, hiç de sakin değildi bugün... Geceki hâdise hakkındaki fikirlerini sorarsanız; olanlar onun hoşuna gitmemişti. Böyle rezalet olmazdı... Zaten ağzına kadar dolu olan suç fincanı bu defa taşmıştı...

— «Kiliseyi de kendi kirli işlerine âlet ediyorlar» dedi, «silâh, barut bu dinî yerin sükûnetini bozuyor, harp meydanına çeviriyor. Sonra, bu adamlar kendilerinden çok daha namuslu insanları öldürmekten çekinmiyorlar.»

Shirley sordu: «Peki, ya hiç kimse yardım etmeseydi, acaba Robert ne yapardı dersiniz?»

— «Tabiî başının çaresine bakmaya çalışacaktı.»

— «Hani sizin de elinizden gelse onu tamamiyle

yalnız bırakmak isteyecektiniz öyle mi? Güzel... Mamafih, Robert çok cesur bir adamdır... Fakat bir kişiye karşı iki yüz kişi pek bir şey yapamaz.»

— «Askerler vardı ya... Para için kendi kanlarını kiraya verip, başkalarınınkini dökmekten çekinmeyen o zavallı mahlûklar...»

— «Siz de ne dediğinizi bilmiyorsunuz... Hem askerleri, hem de din adamlarını ayni şekilde kötülemenin mânâsı var mı? Sizin fikrinizce Robert askerlerden yardım istemekle hata etti. Esasen başkalarından da yardım istemesi ayıptı değil mi? Yani Robert, gözgöre göre değirmenini ve servetini baldırı çıplak delilere bırakmalıydı ha?... Bu arada Bay Helstone ve arkadaşları da sanki hoş bir manzara karşısındaymış gibi bu hali zevkle seyretmeliler, Robert'e yardım akıllarından dahi geçirmemelilerdi...»

— «Eğer Robert baştan adamlarına doğru dürüst muamele etseydi, bu hâdise hiç olmazdı...»

— «Burada oturup konferans vermek kolay... Sizin gibi altı nesildir burada oturan, elli senedenberi bu işlerde çalışan bir insan için kolay olabilir, ama, Robert buranın yabancısıdır... Geldiği zaman kendi enerjisi ve cesaretinden başka bir şeye sahip değildi; şerefi, istidadı ve çalışkanlığı sayesinde hayatını kazandı. Kendi halinde sakin bir adam olduğu için kolay kolay bir muhit yapamadı. O güne kadar hiç tanımadığı insanlarla birdenbire samimî olamazdı elbet... İşleri düzeldiği zaman da hemen siyasî bir takım dalaverelere katılmadı, bu çok büyük bir kabahat... Zengin bir kapitalist gibi hareket etmedi. Bu ve bunun gibi hatalarından dolayı mı onun cezalanmasını istiyorsunuz? Kendini korumak hakkını da elinden alacak mıyız? Mert yürekli erkekleri de, Robert'e yardım ettiler diye aramızdan kovacak mıyız?»

Bay Yorke, Shirley'in birden sinirlenerek acele acele konuşmasına gülmekten kendini alamadı: «Hadi, hadi, biraz daha sakin olmaya çalışın, hanımefendi, sinir size hiç yakışmıyor.»

— «Sakin olmak mı? Bu saçma sapan sözleri sükûnetle mi dinliyeceğim? Hayır, bunu yapamam... Biliyorsunuz ki, şahsen sizi çok severim Bay Yorke, fakat prensiplerinizden bazılarını hiç beğenmiyorum... Siz kendinizi bir filantrpist zannediyorsunuz... Belki de bir hürriyet müdafii olduğunuza inanmışsınızdır... Fakat size şunu hatırlatayım ki Nunnely papazı Bay Hall, Briarfield reformisti Hiram Yorke'den daha büyük bir hürriyet ve beşeriyet aşığıdır.»

Bay Yorke, bu sözlerin bir erkeğin ağzından çıkmasına tahammül edemezdi; hattâ bazı kadınların da ayni sözleri söylemelerine meydan vermek istemezdi; ama, işte Shirley'i hem güzel, hem de namuslu buluyordu ve böyle açık açık konuşmasından zevk duyuyordu. Ayrıca Shirley'in ortağını hararetle müdafaa etmesi de güzeldi..

Genç kız, nefes almak için biraz durduğu zaman hemen sordu: «Daha söyleyecek ne gibi sözlerin var?»

— «Söyleyecek nelerim mi var?» Shirley, odanın ortasında beş aşağı beş yukarı gidip geliyordu: «Aslına bakılırsa daha söyleyecek pek çok şeyim var, Bay Yorke; sizin gibi siyaset adamları hiç bir mesuliyeti yüklenmek istemezler, sadece muhalefet yapmak arzusundadırlar. Kendilerinden bahsedilsin de ne olursa olsun.. Robert, değirmenini müdafaa ettiği için onu suçlu görüyorsunuz; halbuki siz onun vaziyetine düşseydiniz, ne yapardınız? Bay Helstone'nin her hareketini hatalı buluyorsunuz... Evet, gerçi arada sırada hata yapmıyor değil; ama hareketlerinin çoğu yerindedir. İnsanlar niçin birbirlerini daha hakkaniyetle tahlil edemiyorlar, buna şaşıyorum. Siz de etraftakilere vaiz verip, başka

türlü iş gören cinstensiniz... Sözlerinizle hareketleriniz birbirini hiç tutmuyor.»

— «Benim hakkımda pek kötü fikirleriniz varmış meğer, Bayan Shirley; şimdiye kadar bunlardan hiç bahsetmemiştiniz...»

— «Fırsat bulamadım galiba... Geceleri Briarmain'lerde kürsünüzün yanıbaşındaki iskemleye oturur, hayran hayran sizi dinlerdim... Sözlerinizin bazılarına hak vermekle beraber, bazılarına da içimden isyan etmek gelirdi. Bence siz mükemmel bir Yorkshire erkeğisiniz, efendim. Sizin doğup büyüdüğünüz memleket ve malikânede doğmaktan gurur duyuyorum. Denizlerin altındaki kayalar kadar dik, hür ve hakperestsiniz, fakat aynı zamanda katı yürekli, dar kafalı ve zalimsiniz...»

— «Fakirlere karşı değilim, yavrum... Sadece mağrurlara ve kendine yüksekten bakanlara böyle davranmak isterim...»

— «Peki, böyle bir ayırma yapmaya ne hakkınız var, beyefendi? Sizden daha mağrur, daha kendine yüksekten bakan bir insanın dünya üzerinde mevcut olduğunu hiç zannetmiyorum. Kendinizden yüksek mevkilerdeki erkeklerle normal bir şekilde konuşamıyacak kadar kıskanç, haris ve mağrur bir insansınız. Mamafih, hepiniz aynı fabrikanın malı sayılırsınız... Helstone de mağrurdur. İkinizden de daha anlayışlı görünen Robert'in de kendine has âdetleri vardır... Hattâ ona menfaatperest bile denebilir. Bereket ki, Bay Hall gibilerine sık sık rastlanıyor... İyi kalpli, bütün insanları seven, kendilerinden daha zengin, daha kuvvetli olanları affedebilen erkeklerin nesli henüz tükenmedi... Böyle adamların karakterleri daha az orijinaldir; belki ama beşeriyetin en sadık dostlarıdırlar.»

Bay Yorke ayağa kalkarak, «Eee, ne zaman oluyor bakalım?»

— «Ne ne zaman oluyor?»

— «Düğün?»

— «Sadece Hollow asılzadesi Robert Gerard Moore ile Fieledhead Hall'in varisi ve son Charles Cave Keeldar'ın kızı Bayan Shirley Keeldar'ın düğünü.»

Shirley, suali soran zata öfkeyle baktı; gözlerindeki ifade hiç de insana ferahlık verici cinsten değildi. Ağır ağır mırıldandı: «Bu da sizin intikamınız öyle mi?» Sonra ilâve etti: «Mamafih, fena bir çift teşkil etmeyiz değil mi? Charles Cave Keeldar'ın varisine yakışmayacak bir koca mı Robert?»

— «Robert, tam mânâsıyla kibar bir adamdır, yavrum... Kanı temiz ve ailesi de en aşağı seninki ve benimki kadar eski.»

— «Demek biz de eski kana itibar ediyoruz?... İçimizden biri koyu Cumhuriyetçi olduğu halde, gene de aile şeceresini karıştırıp bunu bir gurur vesilesi yapabiliyoruz ha?»

Yorke, genç kızın önünde eğildi. Cevap vermemişti, ama Shirley'in sözlerini tasdik ettiğini gözlerinden okumak kabildi... Evet, o, ailesiyle iftihar ediyordu...

Shirley, neşeli bir tavırla, «Robert kibar bir adamdır ha!» dedi. Daha bir çok şey söylemek istiyordu, fakat kendini tuttu... Şimdi dudakları değil de, gözleri bir şeyler anlatıyordu. Yorke, kızın içinden geçenleri okumaya çalıştı; fakat beceremedi. Lisan belliydi ama, tercümesi imkânsızdı... Buna bir şiir, meçhul bir dilde yazılmış lirik bir şiir demek daha doğru olurdu. Mamafih, bu alelâde bir aşk hikâyesi de değildi... Yorke, intikamının işe yaramadığını hissetti. Shirley'in zaferi kazandığı muhakkaktı. Şu ânın zevkini çıkaran Yorke değil, Shirley'di.

— «Robert Moore kibar bir adamsa, siz de kibar bir hanımefendisiniz. Şu halde...»

— «Şu halde birleşmemizde bir mahzur yoktur, öyle mi,»

— «Hayır, yoktur...»

— «İyi temennilerinizden dolayı teşekkür ederim. Ben Moore soyadını almak için, Keeldar soyadını bıraktığım zaman siz buna razı olacak mısınız?»

Bay Yorke, cevap verecek yerde, şaşkın şaşkın kıza baktı. Shirley'in şaka mı yaptığını, yoksa sahi mi söylediğini bir türlü kestiremiyordu.

Öbür tarafa dönerek: «Maalesef, sizi anlamıyorum.» dedi.

Shirley güldü: «Cesaretinizi kaybetmeyin, efendim, cehalet mevzuunda tek başınıza kalmıyorsunuz... Fakat her halde Robert'in anlaması kâfidir, değil mi?»

— «Robert artık işlerini kendi başına halletmek zorunda kalacaktır... Ona katiyyen karışmam.»

Genç kızın zihnini yeni bir düşünce kapladı: Mucize kabilinden yüzünün rengi de değişmişti. «Size onun işlerine karış diyen oldu mu? Yoksa başkasının elçisi olarak mı beni sorguya çekiyorsunuz?»

— «Allah bizi korusun... Vay seninle evlenecek erkeğin hali ne olacak kimbilir... Bütün suallerinizi Robert'e saklayın; artık size cevap vermiyeceğim... Hoşça kal, yavrum...»

O gün hava güzel ve ılık olduğu için Shirley misafirlerle uğraşırken, Caroline de Bayan Pryor'u kıra çıkmaya zorladı. Hollow'un daralan ucuna doğru gideceklerdi.

Burada insan değirmenden yarım mil kadar uzaklaşınca, kendini tam mânâsıyla sessizlik ve yalnızlık içinde hissedebiliyordu. Yerlerdeki çiçeklerin tazeliği, buralara insan ayağının pek seyrek bastığına işaretti... Bayan Pryor, böyle kimsenin bulunmadığı, sakin yerlerde gezmekten çok hoşlanırdı. Fakat yanında bir kişinin

bulunmasını daima tercih ediyordu. Zira etrafta çıt olmayınca asabı bozulur, korkmaya başlardı. Hele yanında Caroline varken, hiç bir şeyden korkmuyordu. Gürültülü hayattan uzaklaşıp, Caroline gibi bir gençle tabiatın koynuna daldığı zaman yüreği ferahlıyordu. Üzerinden büyük bir yük kalkıyor, neşeleniyordu... Caroline'ye karşı gayet müşfik davranıyordu... Genç kızın onun yaşayışını merak etmesini hoş görüyor, sorduğu suallere cevap vermekten çekinmiyordu. Kendisi de Caroline'nin iç âlemini merak etmiyor değildi hani...

Acaba umumî malûmatı nasıldı? Hisleri, düşünceleri ne merkezdeydi? Bayan Pryor bunları öğrenmeyi çok istiyordu.

Meselâ, bugün beraber gezerlerken, Bayan Pryor, duydukları kuş seslerinden ilham alarak, bu kuşların nasıl yaşadıklarını, neler yaptıklarını anlatmaya koyuldu. Galiba Pryor, hayvanat ve nebatatı gayet iyi biliyordu... Yolda rastladıkları bütün yabanî çiçekleri tanımıştı... İngiliz tarlalarında ve ormanlarında yetişen bitkilerin bütün hususiyetlerini öğrenmişti... Caroline buna hayret etmekten kendini alamadı. Yollarının sonuna geldikleri zaman üzeri yosunlu bir kayaya yerleştiler... Bayan Pryor şimdi de buranın eski halini anlatmaya başlamıştı. Güzel ile çirkini, nazikle kabayı, eskiyle yeniyi mukayese ederek, o kadar tatlı anlatıyordu ki, Caroline çok geçmeden gözlerini kapayıp bu güzel sözlerin çizdiği manzarayı hayalinde canlandırmaya çalıştı. Genç kızın yüzündeki memnunluk ifadesi yaşlı kadına da cesaret vermişti... Sevdiği bir kızın ona bir hoca nazarıyla bakıp, hürmet etmesi, Bayan Pryor için bulunmaz bir nimetti... Şimdi Caroline'yi hem talebe, hem de samimî bir dost addediyordu.

Genç arkadaşının öne dökülmüş bir buklesini arkaya atıp saçını düzelttikten sonra: «İnşallah bu tatlı

dağ havası sana yarar, sevgili Caroline'ciğim, yanaklarının daha renkli olmalarını o kadar isterdim ki... Fakat belki de senin rengin hep böyle mattır...»

Caroline, gülümseyerek: «Bir vakitler benim de yanaklaım kırmızıydı» diye cevap verdi, «bir sene... Şey iki sene önce aynaya baktığım zaman, daha renkli, daha yuvarlak bir çehre gördüğümü hatırlıyorum... Fakat insan gençken hiç bir şeye aldırmıyor, hayatı kolay tarafından yaşamaya bakıyor...»

Bayan Pryor, başkalarının işine karışmaya alışık olmadığından, kendini zorlayarak ve kızarıp bozararak sordu: «Sen bu yaşta, kendini istikbal endişeleriyle üzüyor musun? Beni dinlersen sakın böyle bir hataya kapılma; bırak istikbal kendi kendini düşünsün...»

— «Çok doğru konuşuyorsunuz, efendim, fakat ekseriyetle beni endişelendiren şey, istikbal değildir... Yaradığım günün acılığı, benim istikbali düşünmeme mani olur Bütün bunlardan kaçıp kurtulmayı o kadar isterim ki...»

— «Bunun sebebi şeydir... Günün kötülüğü... Yani... Amcan belki de... Onu anlayamıyorsundur... Belki de amca fazla uzun boylu düşünemez...»

Bayan Pryor, bu yarım yamalak cümleleri tamamlıyacak kudrette değildi. Bay Helstone'nin yeğenine karşı çok sert davranıp davranmadığı sualini de soramıyordu. Bereket ki, Caroline onun merakını anladı.

— «Ah, şey... Amcamla ben gayet iyi geçiniyoruz. Hiç kavga etmeyiz. Ben ona fena bir şey söylemem, o da beni azarlamaz. Bazan dünya üzerinde beni seven birinin bulunmasını arzularım; fakat bu mutlaka amcamın bana karşı daha müşfik davranmasını istiyorum demek değildir. Meselâ, çocukken daima dikkate alâkaya muhtaçtım; sadece hizmetçiler bana çok iyi muamele ederlerdi. İnsan karşısındakilerden alâka görmeye görmeye

onların bu lâkaydilerine alışıyor ve kendisi de ayni şekilde hareket etmeye başlıyor. Amcam kadınlara ve kızlara fazla ehemmiyet vermez; yalnız kalabalık yerlerde tanıştığı hanımlar müstesna... Bana olan muamelesi hiç değişmedi ve bunu da istemem zaten... Hayatımdan memnunum... Şimdi birdenbire çok müşfik davranmaya başlarsa belki de korkar ondan kaçarım. Fakat biliyor musunuz Bayan Pryor, bizim evde hayat yok... Akşama kadar vakit öldürecek meşguliyet buluyorum kendime, ama hakikaten yaşamak bu değil... Bayan Keeldar'la siz geldiğinizdenberi saadeti tatmaya başladım diyeceğim ama, bu doğru değil...»

— «Nasıl doğru değil? Sen Bayan Keeldar'ı seviyorsun, öyle değil mi, şekerim?»

— «Hem seviyorum, hem de hayranım ona... Fakat durumum pek acı... Mühim bir sebepten dolayı bunu açıklayamam, yalnız buralardan uzaklaşıp her şeyi unutmak istiyorum, o kadar...»

— «Daha evvel de mürebbiye olmak istediğini söylemiştin; fakat şekerim, eğer hatırlarsan bu mevzuda sana katiyyen cesaret vermedim. Hayatımın büyük bir kısmını mürebbiyelikle geçirdim. Bayan Keeldar gibi bir talebe kazandığım için, kendimi çok şanslı addediyorum. Zekâsı ve çalışkanlığı benim işimi yarı yarıya azalttı; fakat bütün talebeler onun gibi olamaz ki... Evlenmeden önce, çok gençken pek acı tecrübeler edindim. Senin de ayni duruma düşmeni istemem. Asîl, bilgili, terbiyeli bir ailenin yanına girmekti niyetim... Daha işe başladığım gün, onlarla ayni seviyede olmadığıma göre, kendilerinden şefkat, iyi muamele beklemenin boş olduğunu bana ihzaz ettiler.

«Erkekler bana can sıkıcı bir mahlûk göziyle bakıyorlardı... Gerçi fırsat bulsalar, cinslerinin icabı istifadeye bakarlardı, ama evdeki kadınlardan göz açamıyor-

lardı... Hizmetçilerin hepsi benden tiksiniyordu. Bunun sebebini bir türlü anlıyamadım... Hani ellerinden gelse beni bir kaşık suda boğacaklardı...

«Talebelerim de beni ne kadar çok severlerse sevsinler, onlarla asla arkadaş olmıyacağım yüzlerce defa tekrarlanmıştı. Daima yapayalnız, kendi düşüncelerimle başbaşa yaşamaya mecburdum. Arkadaşsızlık ve evsizliğin acısı içime çöktü. Arası çok geçmeden de hastalandım. Evin hanımı gayet soğuk bir tavırla benim eve uğursuzluk getirdiğimi böyle hiç durmadan Allaha lânet okursam başlarına felâketler geleceğini söyledi.

«Bayan Hardman'a hiç cevap vermedim; nasıl olsa faydası dokunmayacaktı. Fakat bir gün büyük kızına mevzuu açtım, bana şu cevabı verdi: «Elbette mürebbiyeliğin çok zor tarafları var, fakat bunlara göğüs germek lâzım». Küçük hanım mürebbiyelerin durumunun değişmesini katiyyen istemiyordu, zira aksi halde İngiliz aristokrasisi bozulurdu...

«Küçük hanım odadan çıkarken çimi çektiğimi hatırlıyorum... Hemen geri dönüp gayet ciddi bir tonla söylendi:

— «Korkarım ki, siz haddinden fazla gururlusunuz. Onun için de nankörsünüz ya... Annem size bol para veriyor; eğer normal bir aklıselime sahip olsaydınız, bu parayı hak etmeyi bilirdiniz... Böyle yatağa yatıp her şeye homurdanmak nankörlükten başka bir şey değildir... Ayıp doğrusu...»

«Bayan Hardman çok katı yürekli, aynı zamanda bilgili bir kadındı... Hiç bir vakit onun irade kuvveti ve bilgisi aleyhinde bir şey söylemek istemem... Neme lâzım... Fakat çok egoistti. Kızlarından bir tanesinin daha neler söylediğini hatırlıyorum. «Bazı erkeklerin bir çok günah ve hatalarına ihtiyacımız var» demişti; «onların günahlarından doğan çocuklar olmasa, biz müreb-

biye bulamazdık. Çocuklarımıza bakan kimseler daima bizden aşağı tabakaya mensup bulunmalı...»

— «Herhalde bu Bayan Hardıman, kendini bütün diğer insanlardan üstün görüyormuş ki, sana bunları söylemek ihtiyacını hissetmiş.»

— «Şekerim, şimdi bunun münakaşasını yapacak değilim. Büyüklerine karşı gelmeni de katiyyen istemem. Yalnız, şu mürebbiyelik işini tamamen aklından silsen iyi edersin. Senin zayıf bünyen o ağır işe fazla dayanamaz zaten. Hanımlarının katı sözleri seni üzecek, günden güne zayıflamaya başlayacaksın. Evine döndüğün zaman eski rahatlığ ndan eser kalmamış olacak. Böylece seneler geçecek... Ekseriyetle bu çeşit hikâyelerin sonunda kız üzüntüden verem olup ölür... Senin de aynı âkıbete uğramana asla razı olamam. Şekerim, eğer istersen şimdi de biraz yol yürüyelim...»

İkisi birden ayağa kalkıp yeşil çimenlerin üzerinde yürümeye başladılar.

Arası çok geçmeden Bayan Pryor yeniden söze başlamıştı: «Gençler, hele tabiatın cömertçe güzellik bahşettiği gençler, izdivacı bütün arzularının son hedefi olarak telâkki ederler.»

Bayan Pryor, bunları söyleyince sustu. Caroline, ondan daha cesurdu bu mevzuda... Hiç yüzü kızarmadan kadının sözlerini tasdik etti:

— «Evet, öyledir...» O kadar sakin konuşuyordu ki, Bayan Pryor şaştı kaldı: «Ve tabiî sevdikleri kimseyle evlenmeleri de onları bekleyen en parlak istikbaldir. Acaba bunda yanılıyorlar mı?»

— «Ah, şekerim...» Bayan Pryor ellerini kavuşturarak bağırdıktan sonra, birden gene sustu. Caroline, arayan gözlerle arkadaşının yüzüne bakıyordu, Bu çehrede büyük bir ıstırabın gizlendiği muhakkaktı. Kadıncağız:

«Şekerim,» diye mırıldandı, «Hayat kısa bir hayâlden ibarettir.»

— «Fakat aşk öyle değil... Aşk hakikîdir... İnsanların bildikleri şeyler arasında en hakikisi, en uzun süreni, en tatlısı ve ayni zamanda en acısı...»

— «Şekerim, aşk sahiden acıdır. Onun için ölüm kadar kuvvetli diyenler bile var. Tatlılığa gelince, o da gelip geçici bir şeydir... Tarihi sadece bir an... Göz kırpıncaya kadar geçen müddet... Istırabı ebediyen devam edebilir. Kendisi kaybolsa da insanın ruhunu işkence içinde kıvrandırmaktan asla vazgeçmez.»

Caroline, Bayan Pryor'a hak verdi: «Evet, işkencesi bitmez. Tabii aşk müşterek olursa o zaman durum değişiyor.»

— «Müşterek aşk mı?... Şekerim, sevişmek zararlıdır. İnşallah aşk romanları okumuyorsun?»

— «Bazan buldukça okuyorum. Fakat bu romanları yazanların, aşkı bilmedikleri muhakkak... Yazdıkları eserlerde aşkı mahvediyorlar...»

— «Onların yazdıkları hiç bir şey hakikate uymaz ki... Evlilik hakkında ipe sapa gelmez fikirleri vardır. Her şeyin sadece dış görünüşünü, iyi tarafını izah ederler... Derinliğine inip zararlarını anlatmaya kalkmazlar.»

— «Fakat evliliğin kötü bir tarafı yok ki... Bazı çiftler çok mesut yaşamasını biliyorlar. Şefkat karşılıklı ve samimî oldukça ve kafalar birbirine uydukça izdivaç mesut bir izdivaç olur.»

— «Hiç bir zaman tam mânâsiyle mesut bir izdivaç olamaz. İki insan, hakikaten bir insan gibi yaşayamaz. Bazı garip şartlar dahilinde anlaşmış, uyuşmuş görünürler belki... Fakat bunların sayısı pek azdır... Tehlikeli bir riske atılmamak için en iyisi hiç evlenmemek. Feci hatalar yapabilirsin çünkü... Hayatından memnun olma-

ya bak, şekerim... Bırak bütün diğer bekârlar da hürriyetlerinin tadını çıkarsınlar.»

— Caroline, üzüntülü bir sesle: «Tıpkı amcam gibi konuşuyorsunuz,» dedi. «Bayan Yorke de üzüntülü anlarında sizin gibidir... Bu çok müthiş bir şey...»

— «Hayır, sadece hakikat... Ah yavrum, sen hayatın daha sadece tatlı sabahını yaşadın; sıcak, yorucu öğle, keder dolu ikindi ve güneşsiz gece daha sana gelmedi... Bay Helstone'nin de benim gibi konuştuğunu söylüyorsun; acaba Bayan Matthewson Helstone sağ olsaydı nasıl konuşacaktı?»

— «Ya benim annemle babam...»

— «Onlara ne oldu?»

— «Çok eskiden ayrıldıklarını size söylememiş miydim?»

— «Başkalarından duydum.»

— «Herhalde onlar da çok bedbahttırlar.»

— «Görüyorsun ya, bütün hâdiseler benim sözlerimin doğruluğunu ispat ediyor.»

— «Öyleyse dünya üzerinde izdivaç diye bir âdet kalmamalıydı.»

— «Hayatın insan nesillerinin devamı için, izdivaç şart, şekerim.»

— «Peki, meselâ sizin izdivacınızı ele alalım...»

Bayan Pryor, sanki açıkta duran bir sinirine insafsızca bir parmak değmiş gibi irkildi. Caroline de kadının çok hassas bir yarasına dokunduğunu hissetmişti.

Bayan Pryor, nihayet kendini toparlıyarak: «Benim izdivacım çok bedbaht bir izdivaçtı» dedi, «fakat gene de...» sözlerini bitirmekte tereddüt etti.

— «Fakat gene de pek fena sayılmazdı, öyle mi?»

— «Neticesi fena olmadı... Allah, birbirine zıt iki insanı birleştirip öylesine mükemmel yeni bir insan yaratabiliyor ki... Bugünkü durumum gerçi biraz tuhaf,

ama bunu ben kendim yaptım... Hiç evlenmemeliydim; ahlâkıma uyacak birini bulmak zordur, bana uymayanla da geçinemem... Karakterimin zayıf tarafını gayet iyi biliyordum... Şayet mürebbiyelikte o kadar çok sıkıntı çekmeseydim, hiç evlenmiyecektim de... Sonra...»

Caroline, bakışlarıyla Bayan Pryor'a hikâyesini bitirmesi için yalvarıyordu.

— «Sonra da, şekerim, evlendiğim adam bana hiç uymadı. Zaten anormal garip bir insandı. Benim çektiğim ıstırabı pek az kimse çekmiştir ve benim kocam gibisine rastlayan kadına da bindebir rastlanır. Üzüntüden az kalsın aklımı kaçırıyordum. Çok ümitsiz ve bedbahttım... Fakat, şekerim, bunları senin kulağını bükmüş olmak için anlattım... Arzularına mani olmak istemem. Bekârlar, evlerinden uzaklaşmayı pek öyle kurtuluş addetmemelidirler... Kızlıklarında sürdükleri hayatı sonradan arayabilirler.»

— «Çok teşekkür ederim, madam, hislerinizi mükemmel anlıyorum. Fakat benim için endişelenmenize hiç lüzum yok. Evlenmek aklımdan dahi geçmiyor... İşte bu sebepten dolayı da bir an evvel kendime bir mevki hazırlamak istiyorum ya...»

— «Şekerim, şimdi beni dinle: Söyleyeceklerim uzun tecrübelere dayanmaktadır ve iş aradığını bana açıkladığındanberi bu mesele üzerinde düşünüyorum. Biliyorsun ki, şimdi Bayan Keeldar'a arkadaşlık ediyorum. Evlenirse, artık onun yanında kalmıyacağım. O zaman kendime bir yer tutmam icabedecek... Eh, biraz para biriktirdim, biraz da kocamdan kalan maaş var... Serbest olunca alacağım evde yapayalnız oturmaya tahammül edemem. Akrabam da yok, yanıma alayım; fakat sana çok bağlandığımı itiraf edeyim... Senin yanındayken kendimi son derece mesut hissediyorum. Varlığın benim için büyük bir enerji kaynağı, bir saadet vesile-

si... O zaman bana gelirsin... Caroline, bu teklifimi kabul edecek misin? İnşallah beni seversin...»

— «Sizi cidden çok seviyorum. Sizinle beraber yaşamayı da isterdim... Fakat bana karşı haddinden fazla müşfik davranıyorsunuz...»

— «Bütün varımı yoğumu da sana bırakırım. İstikbalini temin etmek lâzım. Yalnız sakın siz çok iyisiniz deme. Kalbimi parçalıyor bu sözlerin...»

— «İyi ama, hanımefendi, bu bağışları ben hak etmedim ki...»

— «Şşşşt... Artık bundan bahsetmiyelim. İnsanlar bazı şeyleri dinlemeye tahammül edemezler. Başlamak için çok geç ama, belki bir kaç sene daha yaşarım; mazimi tamamen silip atamam ama, inşallah istikbalde kendime ufak bir yer bulurum...»

Bayan Pryor, pek üzülmüşe benziyordu; gözlerinde toplanan iri göz yaşları yanaklarından aşağı iniyordu. Caroline, sarılıp öptü ve yumuşak sesiyle: «Sizi çok seviyorum» dedi, «Ne olur, ağlamayın.»

Fakat kadının asabı bir kere altüst olmuştu; başını dizleri arasına koyup yüksek sesle ağlamaya başladı. İçindeki fırtına dininceye kadar onu sükûnete eriştirmenin imkânı yoktu. Nihayet işkence kendiliğinden sona erdi.

Bayan Pryor da Caroline'yi öptü: «Zavallı yavrum» diye mırıldanıyordu, «Zavallı, kimsesiz kuşum... Fakat, hadi hadi eve dönmeliyiz artık... İyice geç kaldık.»

Kısa bir müddet Bayan Pryor, gayet hızlı yürüdü; fakat yavaş yavaş gene eski süratini buldu. Fieldhead'e gelinceye kadar bütün hareketleri eski, normal hallerini bulmuş, gözlerinde yaştan eser kalmamıştı. Kendi kabuğuna çekilivermişti...

ONSEKİZİNCİ KISIM

İki Hayat

ROBERT'İN DEĞİRMENİ müdafaa ederken harcadığı kuvvetin ve enerjinin ancak yarısı farkedilmişti. Öbür yarısını da isyancıların elebaşılarını yakalamakta kullandı... Öbür zavallıları kendi hallerine bırakmayı uygun bulmuştu... Belki de içinden gelen bir ses, insanların kötü kişilerin idaresi altında istemedikleri işleri yapmaktan çekinmediklerini, fakat bunun için de onları cezalandırmanın doğru olmayacağını Robert'e fısıldamıştı. İsyancılardan çoğu, her gün sokakta rastladığı, hattâ selâmlaştığı kimselerdi... Fakat liderlerini tanımıyordu... Onlar, başka kasabalardan gelmiş, sarhoş, işsiz, güçsüz adamlardı... Mamafih Robert, bu mücadelelerden de hoşlanıyordu... Heyecan ona kumaş yapmaktan daha fazla zevk vermeye başlamıştı.

Fakat her halde atı bundan hiç memnun değildi; zira sahibi böyle zamanlarda hem çok biniyor, hem de zavallı hayvanı çok kamçılıyordu. Yani zavallı at, yirmi dört saatini sokakta, kırlarda geçiriyor gibi bir şeydi... Sonra her saniye vurulmak tehlikesi de vardı. Öyle ya sahibinin düşmanlarından birinin Robert'e atarken yanlış nişan alması atın ölümüne sebebiyet verebilirdi.

Robert de tehlikenin farkındaydı; fakat bunu kendi

kendine bile itiraf edemiyecek derecede mağrur bir insandı, orası muhakkak... Bir çok geceler, karanlık tepelerde sabaha kadar at koşturmuş ve korkuyu katiyyen hatırına getirmemişti.

Aradığı elebaşıların sayısı dörttü. Bunlardan ikisi Stilbro yakınlarında bulunmuştu. Diğer ikisini de biraz daha aramak icabediyordu. Onların saklanma yerleri Birmingham civarındaydı...

Robert, bu arada harabe haline dönmüş değirmenini de ihmal etmedi; tamiri nisbeten kolaydı. Sadece marangozla camcıya ihtiyaç vardı. İsyancılar değirmenden içeri giremedikleri için, Robert'in sevgilileri yani makinalar sapasağlam duruyordu.

Genç adam bu hummalı faaliyeti esnasında eğlenceye, istirahate pek az zaman ayırmıştı. Fieldhead'e gayet seyrek gidiyor, ziyaretlerini daima kısa kesmeye bakıyordu. Caroline'lere de giderse Bay Helstone'nin çalışma odasında bir kaç dakika kalıp işleri görüşüyor, sonra da başka kimseye görünmeden Hollow'a dönüyordu. Beri tarafta yılın dertleri devam edip gidiyordu. Harp daha pek biteceğe benzemiyordu. Harp hortumu kıt'anın altını üstüne getirmekteydi. Havanın düzeleceğine dair en ufak bir emare dahi yoktu... Her yerde sefalet hüküm sürüyordu. Bilhassa maden işçilerinin durumu çok kötüydü.

Robert yazını böyle geçirirken, acaba Shirley'le Caroline ne yapıyorlardı dersiniz? İsterseniz evvelâ mirasyedi küçük hanımı ziyaret edelim. Ne halde bakalım? Aşkta sukutu hayâle uğramış bir zavallı kız gibi solgun ve zayıf mı? Bütün gün elinde bir işle pencerenin önüne oturup derin düşüncelere mi dalıyor? Kitaptan başını hiç kaldırmıyor mu? Düşüncelerini daima kendi içinde mi saklar? O hayâl kurarken gözleri ile kitabın harflerini mi okuyor?

Hayır, asla... Shirley'in bir şeyciği yok.. Yüzündeki sevimli ifade dudaklarındaki tebessüm kaybolmadı. Evini de eskisi gibi neşeli neşeli idare etmesini biliyor. Koridor ve alçak tavanlı odalar onun çınlayan sesine alışkındırlar ve bundan da hiç mahrum kalmadılar. Kapılar, merdivenler, ipekli elbiselerinin hışırtısını bol bol duyuyorlar.

Arada sırada dikişini de eline alıyor.. Fakat nedense dikişinin başında beş dakikadan fazla oturduğu yok... İğneyi eline alır almaz aklına bir şey gelip hemen kalkıyor. Belki antika bir eşyayı hatırlamıştır, belki saçını düzeltmek ihtiyacını hissetmiştir; belki de sabahleyin dağınık gördüğü bir dolabı düzeltmek aklına esmiştir, yahut da pencereden dışarıyı seyretmek ister... Tekrar yerine oturup da iğneyi yeniden eline aldığı zaman dışarda Tartar'ın havlaması duyulur. Tabiî kalkıp ona kapıyı açması lâzımdır. Hava sıcaktır; hayvan kan ter içinde gelir. Shirley onun mutfağa gidip güzelce yıkandığını kendi gözleriyle görmelidir. Mutfağın açık kapısından dışarısı o kadar güzel görünür ki... Bu manzara genç kızın karnını acıktırıverir. Hemen bir sandviç hazırlayıp ağzına sokmalıdır. Ekmek kırıntılarını bahçedeki kümes hayvanlarına döker... John ahırdadır şu anda... Gidip onunla konuşması şarttır. İneklerin sütü sağılacağı zaman Shirley de başlarında durur. Sonra belki yeni buzağılar vardır; John, hanımını onlarla tanıştırır. Üstelik John'un çenesi de bir açıldı mı, bir daha kapanmak bilmez... İşte böylece sıcak öğle, serin akşam üstüne döner ve Shirley çayını içmek üzere eve gelir. Akşam çayından sonra dikiş dikmek âdeti değildir.

Akşam kahvaltısından sonra Shirley kitap okur. İğnesine karşı ne kadar lâkaytsa, kitaplarına da o derece bağlıdır. Bayan Pryor da zaten kızın bu zaafından istifade ederek, küçükken ona bir şeyler öğretebilmişti. Shirley okurken Tartar da gelir yanıbaşına otururdu. Genç

kız, boş kalan eliyle köpeğinin başını okşamaktan geri durmazdı; hoş bunu yapmasa Tartar da acı acı havlayarak onun okuduğunu anlamasına mani olurdu mutlaka... Shirley, kitabı eline aldı mı, kafasını da iyice verir. Yalnız Bayan Pryor'un suallerine bir iki kelimeyle cevap vermek için arasıra gözlerini kitaptan kaldırdığı vakidir.

— «Şekerim, kitap okurken şu hayvanı yanında oturtmasan daha iyi edersin. Baksana elbiseni kirletiyor.»

— «Zararı yok, elbisem zaten müslin, yarın değiştiririm.»

— «Ah, şekerim, masa başında kitap okumaya alışmalısın.»

— «Bir gün onu da denerim. Fakat alıştığı şekilde oturarak okumak insana öyle büyük bir huzur veriyor ki...»

— «Şekerim, sana yalvarıyorum, şu kitabı bırak artık elinden... Karanlıkta okuya okuya gözlerini bozacaksın.»

— «Hayır, hayır siz üzülmeyin... Benim gözlerim asla bozulmaz ve yorulmaz.»

Nihayet pencereden gelen soluk bir ışık, kitabın sayfası üzerine düşer... Shirley, başını kaldırıp göğe bakar... Ay çıkmıştır... Kitabını kapayıp odanın içinde yürümeye başlar. Her halde okuduğu kitap pek hoşuna gitmiş olmalı ki, kızın yüzünde mesut bir tebessüm var, yataktan yeni kalkmış gibi dinç görünüyor. Odanın içinde gezinirken tatlı hayâller zihnini kaplar. O anda Bayan Pryor, Shirley'e bir şey söylemeye kalkarsa genç kız hiç cevap vermeden dışarı çıkar ve kendi odasına gider.

Eğer Shirley, cahil, istidatlarından bihaber bir kız olmasa, odasına gider gitmez eline kâğıdı kalemi alıp,

tatlı hayâlleri yazmaya çalışırdı. Fakat onun böyle şeylerden haberi bile yok ki... Maalesef ömrünün sonuna kadar da kurduğu hayâllerin kıymetini anlayamayacak...

Shirley, hayata daima iyimser gözlerle bakmayı bilir. Hâdiseleri oluruna bırakmayı âdet edinmiştir... Zaten bu da genç kızın gözlerinden okunmuyor mu? Onun karakteri gözlerinde saklıdır.

Temmuz ayı sona ermeden Shirley'in Caroline'yle beraber seyahate çıkmış olması lâzımdı; fakat hiç umulmadık bir zamanda sökün eden misafirler, genç kızı zorla Fieldhead'e bağladı. Halası, eniştesi ve iki kızları Shirley'e misafirdiler... Genç kız, Bay ve Bayan Sympson'la çocuklarına elinden geldiği kadar misafirperver davranmaya mecburdu. Caroline, arkadaşının gösterdiği bu misafirperverliğe şaşmıştı... Zira arkadaşının daima kendi hayatını yaşamak isteyen sabırsız bir insan olduğunu biliyordu... Böyleleri ekseriyetle misafirlerini pek memnun edemezler. Caroline, misafirlere bu kadar çabuk nasıl alışabildiğini sordu. Shirley, eski hatıraların insan üzerinde tesirler yarattığını, gençliğinin ilk iki yılını Sympson malikânesinde geçirdiğini söyledi...

— «Akrabalarını seviyor muydu?»

Onlarla müşterek hiç bir şeyinin bulunmadığını anlattı. Yalnız, ailenin en küçüğü ve tek erkek evlâdı Harry Sympson, eskiden ablalarına hiç benzemiyordu ve Shirley, onu pek sevmişti... Ne yazık ki, o da şimdilik Yorkshire'ye gelmeye niyetli değildi.

Ertesi pazar, Briarfield kilisesinde Fieldhead locasına uzun boylu, zayıf, bir türlü kabına sığamayan sinirli bir adam, kahverengi saten elbiseli, sakin bir kadın ve birbirine benzeyen iki genç kız girdi. Shirley yabancıların arasında çirkin, ördek kadar garip duruyordu.

Caroline, bu misafirler varken Shirley'i ziyaret etmesinin doğru olmayacağını bildiğinden, tekrar kendi

evinin kurşunî duvarları arasında kalmıştı. Sabahları erkenden yürüyüşe çıkıyor, öğleden sonraları odasında pencerenin önüne oturup amcasının kütüphanesinden aldığı eski kitapları okuyordu. Yunanca ve lâtince kitaplar onun işine yaramıyordu. Eski İngiliz klâsikleri, yaprakları sararmış, saçma sapan mecmualar Caroline'nin saatlerini dolduruyordu. Bazan da değişiklik olsun diye dikiş dikmeye başlıyordu. Fakirlere öteberi hazırlamak lâzımdı. Bayan Ainley, kumaşları biçmiş, Caroline'nin kolayca dikebileceği bir hale getirmişti... Genç kızın gözlerinden yaşlar boşanarak dikmeye uğraşırken Bayan Ainley'e hayret etmekten kendini alamıyordu.

— «Bayan Ainley'i kederli, gözleri yaşlı gördüğümü hiç hatırlamıyorum», diye düşündü; «halbuki kulübesi öyle karanlık, öyle sessiz bir yer ki... İnsan orada mazallah çıldırır. Ölümden korkmadığını söylüyor. Fakat ben korkuyorum... Galiba bu da genç olmamdan ileri geliyor; eğer tabiat, Bayan Ainley'e biraz daha cömertçe davranabilseydi, zavallı kadın hayata dört elle sarılırdı...

Her halde Allah bizi, ölümü özleyelim diye yaratmadı. Hayatın tadını almamız lâzım... Durumumuzu beğenmiyorsak, kabahati de kendimizde aramamalıyız. Fakat, bekâr kadınlar kendilerine daha fazla meşgale bulabilmeliler. Böyle konuşurken Allahın gücüne gidecek bir iş yaptığımı da hiç zannetmiyorum. Günün birinde benim feryadımı duyup yardımıma koşacağından eminim. Cemiyetin tedavi edemiyeceği hastalıklara tutulanların ıstıraplarını açığa vurmaları ayıptır.

Evsiz barksız fakirler gibi, ihtiyar kızlar da, dünya üzerinde bir barınak ve mevki aramamalıdırlar. Bu arzu, mesut ve zengin insanların rahatını kaçırır. Civardaki bekâr kızlara şöyle bir bakın: Armitage'ler, Birtwhistle'ler ve Syke'ler... Bu kızların hepsinin erkek kardeşleri

kendilerine bir meslek edinmişler, çalışıyorlar. Fakat kızların belli başlı bir işleri yok ki... Belki biraz ev işi, dikiş, yemek onları günde bir kaç saat meşgul eder. Mânâsız ziyaretlerden başka eğlence kaynakları da yok... İstikbalden ise hiç bir şey beklemiyorlar...

Bu sıkıntılı hayat sıhhatlerine dokunuyor. Hiç bir gün şöyle tam mânâsıyla sağlam hissedemiyorlar kendilerini... Hepsinin zihnini işgal eden tek düşünce, bir an evvel evlenmektir; fakat ekseriyeti de kolay kolay evlenemez. Şimdi nasıl yaşıyorlarsa, gene öyle öleceklerdir... Erkekleri avlamak için türlü hilelere başvururlar; fakat maalesef erkekler bundan hoşlanacak yerde bu zavallı kızlarla alay ederler ve evlenmeye katiyyen yanaşmazlar.

Bazı babalar da, genç erkeklerin evlenmeye hiç niyetli olmadıklarını bildikleri için kızların manevralarına kızarlar... Hemen kızın evden çıkmasını yasak ederler... Peki ama, bu kız evden dışarı adımını atmazsa ne yapar? Babalara sorarsanız, dikiş dikip yemek pişirsinler diye kestirip atarlar.

Bakalım, erkekler aynı şartlar altında bir gün yaşamaya tahammül edebilirler mi? Kuzinim Hortense Moore doğrusu çok akıllı bir kadın... Bizler gibi evde oturup dikişle vakit geçirmiyor... Kardeşinin işlerine yardım edip, bir erkek gibi çalışıyor. Ben şahsen kuzinimi çok severim; fakat civardaki bekâr erkeklerden bir tanesinin onunla evlenmek isteyeceğini hiç zannetmiyorum. Yorkshire erkekleri, artık kızlarınızı bu sıkıntılı hayattan kurtarmanın zamanı geldi... Haydi bir şeyler yapın, ne duruyorsunuz?... İngiliz erkekleri!... Etrafınıza bakın... Zavallı kızlarınız, sizlerin ihmali yüzünden günden güne zayıflayıp hastalanıyorlar... Babalar, bu acıklı durumu değiştirmek elinizde değil mi? Belki bu işi birdenbire yapamazsınız, ama size müracaat edildiği

zaman, meseleyi dikkatle gözden geçirin ve üzerinde uzun müddet durun. Mademki kızlarınızla iftihar etmek istiyorsunuz, öyleyse onların kültür ve hayat seviyelerini yükseltmenin çarelerini araştırın. Eğer kızlarınız dar kafalı, evlenmekten başka bir ideali taşımayan mahlûklar olarak kalırlarda, onlarda iftihar edeceğiniz bir taraf bulamazsınız.

ONDOKUZUNCU KISIM

Bir Akşam Gezintisi

GÜZEL BİR YAZ GÜNÜ CAROLİNE, tatlı hayâllere dalacak yerde, akşama kadar verandada oturarak iş işlemiş, karanlık düşüncelere dalmıştı. Akşama doğru Fanny, kapıda göründü, etrafına şöyle bakındıktan sonra, aradığını bulamamış olmalı ki: «Bayan Caroline...» diye bağırdı.

Alçak bir ses cevap verdi: «Efendim...» Fanny, elinde bir kâğıtla sesin geldiği tarafa, verandaya doğru seyirtti. Caroline, kâğıdı okumak zahmetine bile katlanmadı, kucağına bırakmıştı.

Fanny: «Joe Scott'un oğlu Harry getirdi» dedi.

Hizmetçinin büyücülükle, sihirbazlıkla alâkası yoktu; fakat bu sözler Caroline üzerinde anî bir heyecan yarattı, hemen kâğıdı kavrayıp kıza sordu:

— «Harry Scott mu dedin? Peki onu kim yollamış?»

— «Hollow'dan geliyor.»

Caroline'nin heyecandan titreyen parmakları telâşla kâğıdın kıvrımlarını açtı. İki saniye içinde okunmuş bitmişti. Mektup Hortense'den geliyordu. Bayan Moore, kuzinine, Wormwood'dan döndüğünü bildiriyor, Robert Whinbury pazarına gittiği için pek yalnız kaldığını, Caroline'nin akşam çayına gitmesinden ziyade onu sevindire-

cek bir şey bulunmadığını açıklıyordu. Hem kimbilir Caroline de yalnızlıktan ne kadar sıkılmış, Hortense'yi ne kadar özlemişti...

Caroline, hiç düşünmeye lüzum görmeden odasına koştu; elindeki dikişi bir kenara fırlatıp, başına hasır bir şapka geçirdi ve omuzuna siyah ipekli bir şal atıp aşağı indi. Yapayalnız, kâbuslarla dola olarak geçen hayatından bir kaç saat için de olsa kurtulmak onu sevindirmişti. Sonra, Hollow'a giden yolda koşmak da güzeldi... Gerçi Robert'i orada bulamayacağını biliyordu, ama hiç olmazsa kısa bir müddet önce oturduğu yerleri görecekti ya, bu da kâr sayılırdı... Robert'ten ayrı düşeli aradan öyle uzun bir zaman geçmişti ki, onun evine bile yeniden kavuşmak gibi bir şeydi... Bu düşünceler Caroline'yi neşelendirdi. Yolda telâşla yürürken içinden bir ses genç kıza kandırıcı sözler söylemeye başladı:

— «Sen onun evindeyden Robert pazardan dönebilir. O zaman hiç bir şey yapamazsan bile, doya doya yüzüne bakarsın... Tokalaşırsınız... Belki de bir iki dakika yanında oturabilirsin...»

Caroline: «Sus» diye yalvardı; fakat bu teselli dolu sözlerden de hoşlanmıyor da değildi hani...

Herhalde Bayan Moore, Caroline'nin uzaktan gelişini pencereden görmüş olmalıydı ki genç kız daha kapıya yaklaşırken Hortense çıkıp onu karşıladı. Hortense, her zamanki gibi dimdikti... Seyahat onu hiç değiştirmemişti, hareketlerin ağırbaşlılığını, bozacak bir telâş yahut heyecan eseri görülmüyordu. Fakat çehresinde aydınlık bir tebessüm vardı. Talebesine tekrar kavuşmak besbelli onu da sevindirmişti. İki kuzin muhabbetle kucaklaştılar. Caroline'nin halinde sonsuz bir saadet seziliyordu. Eğer Hortense, bu saadetin esas sebebini tahmin edebilseydi herhalde çok şaşırırdı ve muhtemelen Caroline'ye karşı takındığı müşvik tavrı da değiştirirdi. Ablalar, genç

kızların, erkek kardeşlerine aşık olmalarından nedense pek hoşlanmazlar. Kardeşlerine karşı ne kadar fedakâr davranırlarsa davransınlar, ablalar hakikatte erkek kardeşlerini pek sevmezler. Başkalarının sevmesine ise hiç tahammülleri yoktur. Bir çok anne ve babalar da çocuklarının aşık olduğunu ilk defa duydukları zaman ayni şekilde düşünürler. Eğer bu ebeveyn kültürlü, aklıselim sahibi kimselerse hırsları çabuk geçer, çocuklarına hak verirler. Fakat tam aksiyse o zaman vay zavallı çocuğun başına gelenler... Çocuk, neticede sevgilisiyle evlense de artık anneyle baba ömürlerinin sonuna kadar gelinlerinden yahut damatlarından nefet ederler.

Hortense, Caroline'yi salona sokarken, «Yolladığım mektuba göre beni evde yalnız bulacağını zannetmişsindir, herhalde, fakat notu sabahleyin yazmıştım, bu saate kadar misafir geldi tabiî.»

Kapı açıldığı zaman Caroline'nin gözüne çarpan ilk şey, kırmızı bir etek oldu. Elbisenin üstünde, gene ayni renkte son derece çirkin bir kep görünüyordu. Hiç bir kadın başını böyle bir keple örtmeği istemezdi dogrusu.. Fakat işte Bayan Yorke, kırmızı elbiseyi ve kırmızı kepi kendine pek yakıştırmıştı...

Hanımefendi, Bayan Moore'yle şöyle ahpapçasına bir çay içmeğe gelmişti. Bu, kraliçenin tebdili kıyafet ederek teb'asından birinin evini ziyaret etmesi kadar mühimdi... Bayan Yorke, umumiyet itibariyle akşam çayına misafirliğe gitmekten hiç hoşlanmazdı.

Mamafih, Bayan Yorke'nin Hortense'yi çok sevdiğine de şüphe yoktu. Bunu bir çok kereler ihsas etmişti. Meselâ kilisede gördüğü zaman yanına gidip konuşmuş ısrarla Briarmain'e çağırmıştı. Hele bugünkü ziyareti kadının hislerini daha iyi açıklıyordu. Bayan Moore'yi kendisine dost seçmesinin sebepleri muhteliftı. Bir defa Hortense'i aklı başında ciddî bir kadın olarak tanımış-

tı, sözlerine güvenebilirdi. Sonra kültürlü olduğundan emindi. Ayrıca muhitin yabancısı olması da Bayan Yorke'nin çok garip bir âdeti daha vardı: Erkeklerin beğendikleri kadınlardan hoşlanmaz, beğenmeyip alaya aldıklarını da baş tacı ederdi... İşte Hortense'yi sevmesinin sebeplerinden biri de buydu diyebiliriz:

Caroline, odaya girince huzurunu kaybetti. Bayan Yorke'yi yakından tanımıyordu. Sonra kadından nasıl bir muamele göreceği de malûm değildi. Gayet soğuk bir şekilde karşılandığını saklamaya lüzum yok. Caroline, şapkasını çıkarmayı bahane ederek Bayan Yorke'ye arkasını döndü. Koltuğa yerleştiği zaman da o ana kadar mevcudiyetinden haberdar olmadığı mavi elbiseli küçük bir kızcağız, Bayan Yorke'nin yanından kalkıp Carolineye yaklaştı... Bu hal genç kızı biraz sevindirmişti. Kıza, Caroline'ye doğru koşarak büyük bir samimiyetle boynuna sarıldı.

— «Annem size karşı gayet kaba davrandı. Öbür tarafta oturan Rose ise hiç görmemezlikten geldi. Onların âdetidir zaten... Odaya sizin yerinize başı saçlı bir melek dahi girseydi, annemle Rose istiflerini bozmazlardı. Fakat ben dost olmak istiyorum. Zaten eskiden beri sizi severim.»

Bayan Yorke, lâfa karıştı, «Jessie, kıs şu çeneni artık, gürültüden konuşamıyoruz. Hem ortalarda da dolaşma bakalım»

— «Fakat anne, sen de okadar soğuksun ki... Bayan Helstone'nin sana hiç bir kötülüğü dokunmadı, niçin ona karşı daha müşfik davranmıyorsun? Dimdik oturup buz gibi lâflar ediyorsun. Bayan Shirley Keeldar da evimize geldiği zaman böyle soğuk davranırsın... Zaten gelen bütün genç misafirlere ayni muameleyi yapıyorsun. Ya Rose... O da oto... Şey bir makine ismi. Hatırımdaydı unuttum... Canım hani insana benzer bir makine...

Maamafih siz ikiniz bir araya geldiniz mi Briarmain halkını çabucak başka bir taafa çekebilirsiniz. Martin boyuna söylüyor bunu.»

— «Ben otomaton muyum? Güzel... Öyleyse rahat bırak.» Rose bir kitap rafının önünde yere oturmuş, kalın ciltli bir kitabı karıştırıyordu.

— «Bayan Helstone, nasılsınız?» diye alelusul hatır sordu. Caroline'ye bir nazar fırlattıktan sonra tekrar başını eğmişti.

Caroline de Rose'ye bakmaktan kendini alamadı. Rose Yorke'nin çok garip bir çocuk olduğunu biliyordu. Onun için hareketlerini tabiî karşılamaktan bir mahzur görmüyordu. Hem Rose'ye nasıl muamele etmesi gerektiğinin de farkındaydı. Yerinden kalkıp kızın yanına yaklaştı. Okuduğu kitabı öğrenmek istiyordu. «İtalyalı» isimli bir aşk romanıydı.

Genç kız hiç ağzını açmadan Rosey'le kitabı okumaya daldı.

Biraz sonra Rose sayfayı çevirmeden önce, «Bitirdiniz mi?» diye sordu.

Caroline başını salladı.

— «Bari hoşunuza gitti mi?»

— «Çok eskiden çocukken okumuş ve çok beğenmiştim.»

— «Niçin?»

— «İnsan okurken istikbalin kendisine bir çok şeyler vaadettiğini hissediyordu da onun için...»

— «Sonra kitap sizi İngiltere'den uzaklaştırıp ta İtalya'ya kadar götürüyor değil mi? Seyyahların tarif ettikleri bambaşka bir sema var orada.»

— «Bunu farkettin mi, Rose?»

— «Kitabı okudukça seyahat etmek arzum artıyor, Bayan Helstone.»

— «Büyüdüğün zaman belki de bu arzun yerine gelir.»

— «Eğer arzumu kolayca yapamazsam, kendi kendime fırsatlar yaratmaya çalışacağım. Ölünceye kadar Briarfield'de yaşayamam. Dünya esasen o kadar büyük bir yer değil... Hiç olmazsa kendi muhitimizin biraz dışına çıkmak isterim.»

— «Dışında nereye kadar meselâ?»

— «Orasını bilemem ama, benim hayatım ne kaplumbağanınki gibi karanlık bir dünyada sona erecek, ne de sizinki gibi, uzun, ağır ağır bastıran bir ölümle öleceğim... Beyaz mermerlerin altında yatmam mukadder...»

— «Bu 'sizinki gibi' den kastin ne?»

— «Önünden geçtikçe pencereli bir mezardan farksız bulduğum o kasvetli evde bütün gün kapalı kalmak bir nevi ölüm değil mi? Kapıda hiç bir hareket görmedim şimdiye kadar. Duvarlardan bi ses aksettiğini duymadım. Bacadan da hiç duman çıkmaz. Kuzum siz orada ne yapıyorsunuz?»

— «Dikiş dikerim, kitap okurum, ders çalışırım.»

— «Mesut musunuz bari?»

— «Senin istediğin gibi yabancı ülkelerde dolaşsam acaba daha mesut olabilir miyim dersin?»

— «Gezmekten başka bir şey yapmasan bile bu günkünden çok daha büyük bir saadet içinde yaşayacağına şüphem yok. Bir gün dolaşsan bir sürü değişik manzarayla karşılaşırsın... Gittiğin yerlerde iklim de değişir... Halbuki Briarfield her zaman aynıdır.»

— «Saadet için değişiklik şart mıdır?»

— «Evet.»

— «Yoksa, ikisi de aynı kapıya mı çıkıyor?»

— «Bilmem, fakat bence monoton hayatla ölüm birdir.»

Bu esnada Jessie lâfa karıştı:

— «Nasıl, Rose adamakıllı deli değil mi?»

Caroline, «İyi ama Rose,» dedi, «senin dediğin gibi maceralı bir hayata atılırsam, tıpkı kitapta olduğu gibi büyük bir hayâl kırıklığına uğramam muhtemeldir.»

— «Kitap öyle mi bitiyor?»

— «Okuduğum zaman öyle zannetmiştim.»

— «Hiç bir şey yapmamaktansa, bir şeyler yapmaya çalışıp netice elde edememek daha iyidir bence... Hiç olmazsa insan içinde sonradan pişmanlık duymaz. En büyük günah, ihmâl yüzünden istidadı körletmektir.»

Bayan Yorke: «Rose'ciğim» dedi, «insan ancak vazifesini tam mânâsıyla yaptığı zaman içinde bir saadet duyabilir.»

— «Haklısınız anne... Eğer Tanrı bana on istidat bahşettiyse onlarla meşgul olup sayılarını bir misline çıkarmak da benim vazifem. Parayı evin tozlu dolaplarında saklamak mânâsızlıktır. Bana kalırsa, paramı küplerde, torbalar içinde saklayacak yerde, faydalı bir işe harcarım.»

Rose, nefes almak için bir saniye sustuktan sonra tekrar konuştu:

— «Anne, bize istidatlarımızı dağıtan Allah, bir gün teker teker hepimizin kapısını çalıp yaptığı iyiliğin karşılığını isteyecek. Bakalım o zaman ne yapacağız.. Sen de hâlâ kızlarına para biriktirmeye çalış...»

— «Rose, örnek bezini yanına almış mıydın?»

— «Evet, anne.»

— Öyleyse, sana gösterdiğim işi denemeye başla.»

Rose, hemen söyleneni yaptı. On dakika sonra annesi dayanamıyarak sordu:

— «Şimdi kendini zulüm görmüş bir zavallı mı addediyorsun?»

— «Hayır, anne.»

— «Hatırladığıma göre, sen kadınlara verilen bütün vazifelere düşmansındır ve yapmak da istemezsin.»

— «Beni yanlış anlamışsın, anne. Dikiş öğrendiğime üzülmemeliyim; bana dikiş öğretmekle doğru bir iş yapıyorsun. Biraz iş görmeliyim.»

— «Hattâ kardeşlerinin çoraplarını tamire ve yataklarını düzeltmeye bile razı mısın?»

— «Evet.»

— «Peki, o halde mütemadiyen isyan etmenin faydası nedir?»

— «Bunlardan başka bir iş yapmayacak mıyım? Boyuna ayni şeyleri tekrarlıyorum. Bak anne, artık söyleyeceklerimi söyledim; şimdi on iki yaşındayım; onaltıya basıncaya kadar istidattan bahis açmayacağım; dört sene gık demeden senin yanında çıraklık yapmaya razıyım.»

Bayan Yorke, Caroline'ye dönerek: «Görüyorsunuz ya» dedi, «benim kızlarım ne zekî, ne becerikli mahlûklar... Maşallah, işlerini o kadar kolay hallediyorlar ki... Bütün genç hanımların evlenmeden önce, benim kızlarımı yakından tanımalarını isterdim. Çocuk yetiştirmenin ne olduğunu ancak o zaman öğrenebilirler.»

Caroline, atıldı:

— «Fakat, anneyle çocukları arasında müşterek sevgi olunca işlerin yarı yarıya kolaylaşması lâzım. Anneler, ekseriyetle çocuklarını kendilerinden bile çok severler.»

— «Doğrusu çok güzel... Bu sözlere hiç diyeceğim yok. Böyle havadan konuşmak kolay ama, tatbikata gelince ne büyük zorluklarla karşılaşacağınızı biliyor musunuz, küçük hanım?»

— «İyi ama Bayan Yorke, her zaman bir yabancının çocuğunu kucağıma aldığım zaman benim olmadığı halde bu çocuğa karşı içimde garip bir sevgi duyuyo-

rum. Çocuğun bütün mesuliyeti benim üzerime kalsa, onu iyi yetiştirmek için elimden geleni yaparım gibime geliyor.»

— «Evet, içinden öyle gelir. Şimdiye kadar bir çok kereler hislerine ayak uydurarak hareket ettiğini söyleyebilirim. Hiç şüphesiz kendini son derece hassas, iyi yürekli, anlayışlı bir kız zannediyorsundur. Bu romantik fikirlerin yüzünde hakikaten yaşayan bir insana değil de hayali bir roman kahramanına döndüğünün farkında mısın?»

— «Hayır, bunu hiç düşünmemiştim, Bayan Yorke.»

— «Arkandaki aynaya şöyle bakıver öyleyse. Kendi yüzünü, sabahleyin güneş doğmadan kalkıp süt sağan bir çoban kızınınkiyle mukayese et.»

— «Benim yüzüm solgun, fakat pek de hassas görünüşlü değil. Bahsettiğiniz kızların da çehreleri çoğu zaman kırmızı olmakla beraber, pek aptal görünüşlüdür. Hayatta benden daha iyi bir yol tutturabilenine pek az rastlanır. Sonra ben adilâne hareket etmesini de onlardan iyi bilirim.»

— «Hayır, bu imkânsız... Daima hislerinin tesiri altında kalacağından eminim. Aklına eseni yapmaktan her halde çekinmezsin.»

— «Tabiî bazan hislerime de ayak uydurmak zorundayım. Hislerim kimi sevmemi öğretiyorsa. onu sevmeliyim. Eğer bir kocam ve çocuklarım olursa, hislerimin onları sevmemi emredeceğinden de eminim.»

Caroline, bu son cümleye bilhassa ehemmiyet verdiğine memnundu. Bunları Bayan Yorke'nin yanında söylemek cesaretini göstermesi çok iyi olmuştu. Kızgınlıktan değil de, heyecandan yüzü kızardı.

Bayan Yorke gayet kuru bir cevap vermekle yetinmişti:

— «Sahne kabiliyetini lüzumsuz yerlerde harcama..

ceyle ihtiyar bir kızdan başkası duymadı onları. Emeğine yazık değil mi? Burada bekâr bir delikanlı da bulunmalıydı ki, gayretin işe yarasın. Acaba Robert perdenin arkasında falan gizlenmiş olmasın; ne dersiniz, Bayan Moore?»

Konuşmanın mühim bir kısmı cereyan ettiği sırada, mutfakta bulunan Hortense, neden bahsedildiğini evvelâ anlayamadı. Şaşkın bir ifadeyle, Robert'in Whinbury'de olduğunu söyledi. Bayan Yorke, o her zamanki tuhaf kahkahasıyla güldü:

— «Çok zekisiniz, Bayan Moore... Ne yazık ki entrikalardan hiç anlamıyorsunuz. Siz farketmeden burada son derece garip hâdiseler vuku bulabilir. Siz öyle her şeyi şıp diye kavrayan cinsten değilsiniz.»

Bu iltifatlar pek Hortense'yi memnun etmişe benzemiyordu. Kendini toparlamaya çalıştı, fakat kaşlarının çatığı hâlâ düzelmemişti.

— «Çocukluğumdanberi entrikalara alışkın değilim» dedi.

— «Herhalde koca bulmak için bir takım oyunlar çevirmeyi de düşünememişsindir.»

Bu sözler, Caroline'nin kalbine kadar nüfuz etti. Şimdilik kendini müdafaaya muktedir değildi. Cevap vermek, kepin kadına çok yakıştığını kabul etmekten farksız olacaktı. Genç kız, kızarmış yüzü, keder bulutlarıyla kaplanmış gözleriyle orada otururken, Bayan Yorke muzaffer anc bir tavırla etrafına bakındı. Bu acayip kadın, hassas insanlara ıstırap çektirmekten müthiş hoşlanırdı. Hele gençlere hiç tahammülü yoktu. Bilhassa bugün kadın bütün kozlarını kullanmaya azmetmişe benziyordu. Mağrur bir tavırla başını kaldırarak konuştu:

— «Kuzininiz Hortense, son derece müşfik bir abladır, Bayan Helstone. Hollow'a gelecek genç gelinin bü-

tün işleri eline alması için son derece kurnaz ve dikkatli davranması gerekecek. Zannederim, kuzeninizle beraber bulunmaktan pek hoşlanıyorsunuz, değil mi?»

— «Hangi kuzenim?»

— «Tabiî Bayan Moore.»

— «Hortense bana karşı daima müşfik davranmıştır ve hâlâ da öyledir.»

— «Yakışıklı, bekâr bir erkek kardeşi olan her kız-kardeş, ihtiyar kızların nazarında iyi yürekli ve müşfiktir.

Caroline: «Bayan Yorke» dedi, eski utangaçlığından eser kalmamıştı. Şimdi mavi gözlerinde düşmanca ışıklar parlıyordu: «Bayan Yorke, ne demek istediğinizi öğrenebilir miyim?»

— «Sana bir doğruluk dersi vermek, yalan yanlış hayâllere, hislere kapılmanı önlemek istedim.»

— «Böyle bir derse benim ihtiyacım var mı?»

— «Bugünün genç kızlarının hemen hepsi bu çeşit derslere muhtaç... Sen, genç, güzel ve modern bir kızsın; fakat kendi kabuğuna çekilmeye hazır bir halin var. Bunun da sebebi aşikâr: Hislerini, düşüncelerini anlıyacak bir muhit bulamıyorsun etrafında... O beğenmediğin adî muhit, senin zannettiğinden çok daha namuslu, çok daha aklı başında insanlarla doludur. Amcasının malikânesinden dışarı burnunu bile uzatmaya üşenen roman meraklısı hayâlperest bir kızdan çok üstündürler.»

— «Bu sözlerden, sizin o kızı hiç tanımadığınız anlaşılıyor. Affedersiniz ama (affetseniz de, etmeseniz de benim için bir) bana hücum etmekte tamamen haksızsınız. Müdafaamı yaparken, ayıp ve utanma mefhumlarını bir köşeye bırakacağım. Kuzenlerimle aramızdaki münasebet hakkında hiç bir şey bilmiyorsunuz. Kötü bir alay havası içinde, aslı astarı olmayan bir takım isnat-

larda bulunmaya çalıştınız. Yüzümün solgunluğunu ve bazan yorgun görünmem sizi hiç ilgilendirmez. Kitapları sevmem ve dedikoduya kızmam da gene sizi katiyyen alâkadar etmez. Dünya üzerinde amcamdan başka kimsemin bulunmaması ve onun malikânesinde yaşamam bir günah değildir. Benden nefret ediyorsunuz; fakat bunun için ortada bir sebep te yok. Onun için kalbinizdeki kötü düşünceleri kendinize saklayın. Eğer ilerde gene böyle bir takım hezeyanlarda bulunmaya kalkarsanız, daha da ağır konuşmak mecburiyetinde kalacağım.»

Caroline, sustu. Berrak bir sesle hiç heyecanlanmadan, rahat rahat konuşabilmişti; fakat artık bir kelime bile söylemeye takati kalmamıştı.

Bayan Yorke'de ise bu sözler hiç bir aksülâmel yaratmamıştı, denebilir. Bayan Moore'ye dönerek gayet sakin bir tavırla konuştu:

— «Mamafih, Caroline'de cevher var. Eğer her zaman şimdi yaptığı gibi açıkça ve doğru konuşursa bir şeyler başarabilir.»

O berrak ses tekrar duyuldu:

— «Canımın istediği gibi konuşmak hakkımdır. Hiç bir kuvvet, beni sizin arzularınıza uymaya mecbur edemez.»

Küçük Jessie seslendi: «Anne, tam kendine göre bir ahbap buldun.» Rose, konuşulanları yüzünün ifadesi değişmeden ve hiç sesini çıkarmadan dinlemişti. Bu defa kardeşine cevap verdi:

— «Hayır, Bayan Helstone, anneme göre değil. Caroline çok çabuk sinirleniyor ve tesir altında kalıyor; halbuki anneme baksana... Shirley Keeldar daha iyi beceriyor. Anne, sen daha Bayan Keeldar'ı bir türlü kızdıramadın. İpekli elbisesinin altında çelikten öyle kuvvetli bir zırh var ki, kolay kolay delinemez.»

Bayan Yorke, çocuklarının asî olmalarından sık sık

kışı, kadının yarım saatlik konferansından daha tesirli oluyordu.

Hortense'ye gelince... O bu vaziyetten hiç memnun değildi. Bir defa, konuşmalar esnasında üçüncü plâna atılmıştı. Sonra kendi evinde sevgili kuzenine bu şekilde hücum edilmesi canını sıkmıştı, Bereket ki, arası çok geçmeden Sarah, elinde çay tepsisiyle içeri girdi ve Hortense gene başrolü oynamaya başladı. Çaydan sonra Rose, koşup gitarını getirdi ve bir şarkı söylemesini rica etti. Artık Hortense'nin neşesine payan yoktu.

Bu arada Jessie de bütün alâkasını Caroline'nin üzerine toplamıştı. Gidip kızının kucağına oturdu. Ona evvelâ dinden, sonra siyasetten bahis açmıştı. Küçük şeytan babasından öğrendiklerini satıyordu... Fakat çok şakacı olduğu için, babasının taklidini yaparak konuşmayı pek güzel beceriyordu. Biraz sonra odanın içindekiler konuşmalarını bırakıp sadece Jessie'yi dinlemeye koyuldular.

Fakat, sevgili Jessie'ciğim; bir daha senden bahsetmiyeceğim artık... Daha sonra sonbahar akşamını hatırlıyorum... Yağmurlu, rüzgârlı, kokunç bir sonbahar akşamını... Gökte yalnız bir tek bulut var, ama bu bulut bir kutuptan öbür kutba kadar bütün dünyayı kaplamış. Rüzgâr bir türlü dinmek bilmiyor. Yağmur bütün gece mezarlıkta mezar taşlarını yıkadı. Ev halkı, bu pis havada mezarlığa kadar gidip geldikten sonra şöminenin başına toplanmıştı... Hepsi sakin görünmekle beraber, aile içinde kolay kolay doldurulamıyacağını bildikleri bir boşluğun hasıl olduğuna emindiler. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun, biraz evvel gömülen sevgili küçüklerinin başını iyice ıslattığını düşünüyorlardı. O korkunç rüzgâr, kızın başucunda kederli kederli inliyor...

Evdeki ateş hepsini ısıtmıştı; hayat ve dostluklar sayesinde teselli de buluyorlardı. Fakat Jessie, orada soğuktan donmuş bir halde kefeninin içinde yapayalnız yatıyor...

Bayan Yorke, yününü topladı; müzik programını kısa kestirdi ve ziyaretini normal zamandan bir buçuk saat evvel bitirdi.

Bayan Yorke'yle kızları gidince, Caroline kendisinin de hazırlanıp kuziniyle vedalaşması gerektiğini hissetti. Biraz daha oyalanırsa hava kararacak, Fanny, buraya kadar gelmek zorunda kalacaktı, Hem bu gün evde, hem ekmek yapma, hem de ütü günüydü; Fanny kimbilir ne kadar yorulmuştu. Fakat işte bir türlü de yerinden kalkamıyordu. Hiç bir pencereden bu kadar güzel bir manzara görünmezdi.

Caroline'nin gözü bahçe kapısına kaydı, orada ağaçlardan, çiçeklerden daha başka bir şey görmek istiyordu... Uzun boylu bir insan gölgesi meselâ... Nihayet bir gölge belirdi; hayır iki gölgeydi... Frederick Murgatroyd elinde bir kovayla bahçeden girmişti. Joe Scott da onu takip ediyordu. Joe'nin elinde anahtarlar vardı; her halde değirmenle ahırların kapılarını kapatacaktı.

Genç kız, yarı ayağa kalkmış bir vaziyette içini çekerek: «Ben de artık gitmeliyim» diye düşündü; «bu hakikaten pek acı bir hayâl... Bir defa hava kararıncaya kadar burada kalsam bile, gelen olmayacak ki... Zira bütün isteğime kavuşamıyacağımı gayet iyi biliyorum. Binde bir ihtimal Robert gelse bile, beni burada görmek onun canını sıkacak ve bunu hissetmek beni üzüntüden mahvedecek. Elimi tutsa da, biran evvel çekmeye bakacak... Gözlerinde o istediğim tatlı ifadeyi bulamıyacağım. İyisi mi, ben bir an evvel eve döneyim...»

Tam şapkasını masanın üzerinden almış, başına giy-

girdi. Bayan Shirley Keeldar'ın bunları Fieldhead'den gönderdiğini söylüyordu. Shirley'in misafirleriyle iyi vakit geçirdiğini anlatmaya koyuldu.

— «Bayan Sympson'la karısını nedense bir türlü bırakmak istemiyormuş. Misafirler daha geçen hafta güneye gitmek arzusundaymışlar, seyahattan dönecek olan oğullarını karşılayacaklarmış. Fakat Shirley, ille kuzeni Henry'nin de Fieldhead'e gelmesi hususunda ısrar ediyor. Bunun, beni ve Robert'i sevindirmek için yaptığını hiç çekinmeden söyleyebilirim.»

— «Robert'le seni sevindirmek için mi, bu nasıl oluyor?»

— «Ah, yavrum, sen de hiç bir şey bilmiyorsun ki... Hiç duymadın mı?»

Tam bu esnada Sarah kapıyı açıp başını uzattı: «Aman hanımcığım, lütfen bir dakika gelir misiniz, reçel yandı...»

— «Reçelin dibi mi tuttu... Ah, ne dikkatsiz insanlarsınız yarabbi... Sizinle başa çıkmanın imkânı yok.»

Hortense telâşla odadan dışarı fırladı. Sarah'la ikisi zaten sabahtanberi bu reçel yüzünden münakaşa ediyorlardı. Hortense'nin o kadar sevdiği vişneler berbat olmuştu demek...»

Caroline, tekrar aynanın karşısına geçti, dışarda kalan bukleleri şapkanın içine sokacaktı. Burada daha fazla kalmak sadece lüzumsuz olmakla kalmayıp, aynı zamanda can sıkıcı bir vaziyet de hasıl edecekti. Birden arka kapının açıldığını duydu. Mutfakta da sesler kesilmişti. Yoksa Robert mi gelmişti? Bazan mutfak kapısından girmeyi severdi de... Hayır, gelen sadece Joe Scott'tu. Üç defa öksürdü, fakat aldırış eden olmamıştı...

— «Efendim geldi, eve buradan girecek, onun için hanımlara vaziyeti evvelden haber vermeyi uygun buldum... Bir ev dolusu kadına beyin gelişini evvelden, da-

ha önceden söylemezsem işler karışır. İşte geldi: Buyurun beyefendi, demin kavga ediyorlardı, fakat zannederim onları susturmaya muvaffak oldum...»

İkinci bir ayak sesi duyuldu. Joe, sözlerine devam ediyordu:

— «Karanlıkta oturmanın mânâsı da nedir? Güneş batalı bir saat oldu. Efendim karanlıkta öteye beriye çarpıp tabağı çanağı kıracak.»

Garip bir sükûnet oldu. Caroline, mutfakta neler döndüğünü bir türlü anlıyamıyordu.

Ânidcn birisi Fransızca haykırdı: «Allahım, Allahım, nihayet bu günleri görecek miydim?»

Robert'in sesi olduğu anlaşılan başka bir ses cevap verdi: «Maşallah, sen her zaman sıhhatlisindir, sevgili ablacığım...» diye söylendi.

Caroline, şaşırmıştı. İradesine daha fazla hakim olamıyarak küçük odadan fırlayıp merdivenlere tırmandı. Yukardan herşeyi daha iyi görebilecekti. Hani ortalık da iyice kararmıştı; fakat Caroline'nin gözleri Hortense'yle Robert'i seçecek kadar keskindi bereket...

Hortense, bir saniye sustu: «Caroline, Caroline» diye bağırdı; «gel de kardeşimi gör...»

Genç kız içinden, çok garip, diye düşündü; her gün vuku bulan bir hâdiseye şimdi niçin bu kadar ehemmiyet veriliyordu?... Her halde Hortense, aklını kaybetmemişti... Yanan vişneler onu çıldırtmamıştı ya?...

Şaşkın bir halde ağır ağır merdivenleri indi. Fakat aşağıda, Hortense onu elinden yakalayıp Robert'in önüne götürerek, sanki ilk defa karşılaşıyorlarmış gibi tanıştırınca genç kızın şaşkınlığı büsbütün arttı.

Robert, acemi bir tavırla selâm vermişti. Pencereden giren ışık, delikanlının yüzünü aydınlatıyordu... O anda Caroline, kendisinin de çıldırması ihtimalini düşündü; zira işte Robert karşısında duruyordu, fakat bu

di... Robert'e hem benzeyen, hem de benzemeyen bir adam evin içinde... Bu ne demekti?

Caroline: «Kuzum, burada ne oluyor?» diye sordu; «Gözlerim yanlış mı görüyor yoksa? Karşımdaki kuzenim mi?»

Hortense: «Tabiî kuzenin» diye tasdik etti.

Öyleyse kapıdan giren adam kimdi? Caroline, onunla gözgöze gelince, nihayet hakikî Robert'e kavuştuğunu derhal farketti.

Robert, kuzininin hayret dolu çehresine gülümsiyerek, bakarak sordu:

— «Ee, söyle bakalım, hangisi kim?»

— «İşte bu sensin.»

Robert güldü: «Kendimin Robert olduğuma inanr-

Robert güldü: «Kendimin Robert olduğuma inanıyorum. Peki sen öbürünü tanıyor musun? Şimdiye kadar hiç görmedin de... Fakat zannederim bahsinin geçtiğini duymuşsundur.»

Caroline'nin aklı başına ancak şimdi gelmişti:

— «Bu şahıs sana bu derece benzediğine göre, sadece kardeşin olabilir... Yani öbür kuzenim Louis...»

— «Vay kurnaz küçük Odepüs... Sen Sfenkslere bile taş çıkartacaksın bu gidişle... Hadi bakalım, bu sefer de yanyana duralım, öyle bak. Yer değiştir... Gene değiştir... Onu şaşırtalım, Louis. Şimdi söyle bakalım, hangimiz eski dostuz?»

— «Sanki sen konuşurken yanlış yapmanın imkânı varmış gibi soruyorsun... Hortense vasıtasıyla sordurmal ydın. Mamafih, zaten birbirinize o kadar benzemiyorsunuz; boylarınız, cildiniz ve vücudunüzün biçimi benziyor.»

Yeni gelen, mahcubiyetini geçiştirmek için ilk defa konuştu:

— «Ben Robert'im değil mi?»

Caroline, hafifçe başını salladı. Yumuşak, mânâlı bir bakış hakikî Robert'e dikilmişti; bundan bir çok mânâlar çıkarmak mümkündü.

Genç kız, kuzenlerinin elinden kolay kolay kurtulamadı; bilhassa Robert biraz daha oturması için Caroline'ye yalvarmıştı. Bu beklenmedik itibara müthiş sevinen Caroline, esasen ev sahiplerini, yanlarından isteyerek erken ayrılamıyacak kadar çok seviyordu. Louis, fazla sakin, kendi halinde bir adama benziyirdu. Fakat Caroline, bu akşam değişmiş, neşeli, bambaşka bir kız olmuştu. Louis'in ağır başlılığını bile hoş karşılayabilecek durumdaydı. Hattâ gevezelikleriyle misafiri neşelendirmeye bile muvaffak oldu.

Louis, Caroline'ye yakın oturmuş, onunla konuşmuştu. Genç kız, onun hususî hocalık ettiğini biliyordu; birkaç senedenberi Bay Sympson'un oğluna hocalık ettiğini de yeni öğrenmişti. Caroline, kuzenine mesleğini sevip sevmediğini sordu. Louis, buna öyle acı bir bakışla cevap verdi ki, genç kız ağzını açıp bir şeyler söylemek kudretini kendinde bulamadı. Makul bir insan için lüzumundan fazla bir keder göze çarpıyordu bu çehrede... Robert'in yanında Louis'e güzel yüzlü, yakışıklı demek doğru olmazdı, ama onun da havası ayrıydı. Caroline, iki kardeş arasında bir mukayese yapmak için başını onlara doğru çevirdi. Robert, Caroline'nin arkasında, bir duvara dayanmış kardeşiyle kuzini arasındaki muhavereyi dinliyordu.

Caroline, içinden söylendi: «İki kardeşi nasıl tıpatıp birbirinin eşi zannettim? Louis'in Robert'e değil de Hortense'ye benzediğini şimdi farkediyorum.»

Bu görüş aşağı yukarı doğru sayılırdı: Louis'in kızkerdeşinin kısa burnu, kalınca üst dudağı, yuvarlak çe-

ifadenin yerine Louis'de Hortense'nin çekingen, kararsız hali göze çarpıyordu.

Galiba Robert, Caroline'nin bakışlarının kardeşiyle kendisi arasında mekik dokuduğunu farketmişti; biraz sonra gelip kuzeninin yanına oturdu. Caroline de Louis'le aralarında geçen konuşmayı kısaca nakletti; fakat Robert'le konuşurken kafası başka şeylerle meşguldü: Louis'de mert, aynı zamanda müşfik bir erkek havası seziliyordu; fakat Caroline her zaman olduğu gibi, şimdi de Robert'in gizli kuvveti önünde kendini âciz hissediyordu... Gerçi genç adamın eli bile Caroline'ye değmiyordu ama, şu anda onunla burun buruna oturmak bile genç kızın hislerini altüst etmişti. Eğer sırf Robert'le konuşmaya mecbur kalsaydı, belki Caroline, sıkıntıdan ne yapacağını bilemezdi, fakat muhatap seçmek serbestisi cesaretini arttırıyordu. Robert yanındayken Caroline, dünyanın en şakacı, en konuşkan insanıydı; fakat şu anda genç adam beş dakika odadan ayrılsa Caroline'nin neşesinin de derhal söneceği, sesinin kesileceği hakkaktı.

Robert dışarı çıkmadığı halde, zaten kızcağızın neşesi pek uzun sürmedi. Demindenberi ortalığı toplamak, sofrayı hazırlamakla meşgul olan Hortense'nin gözü vazodaki çiçeklere ilişince, Robert'e hitaben: «Fieldhead'den geldi bunlar» dedi. «Herhalde sana gönderilmiştir... Burada en fazla kimin sevildiğini biliyorum... Herhalde bu talihli ben değilim.»

Hortense'nin böyle imâlı konuşması şaşılacak şeydi doğrusu... Anlaşılan bu akşam Bayan Moore, hayatının en mesut dakikalarını yaşıyordu..

Louis de: «Öyleyse Bayan Keeldar, Robert'i sana tercih ediyor ha?» dedi.

Hortense, Fransızca: «Şekerim» diye cevap verdi, «Son zamanlarda Robert, günün kahramanı oldu, Genç

kızlar, ona efsanevî bir şövalye gözüyle bakıyorlar. Bu da kâfi bir sebep değil mi? Caroline sen ne dersin?»

Caroline: «Haklısınız» demeye mecburdu. Konuşurken yavaş yavaş neşesi de dağıldı.

Louis sordu: «Ya senin fikrin nedir, Robert?»

— «Bayan Keeldar'la tanışınca bütün havadisi ondan alırsın.»

Caroline, Robert'in yüzünün kızardığına dikkat etmedi. Vaktin geciktiğini farketmişti; eve gitmeliydi. Evet eve gidecekti. Onu Robert bile bundan menedemezdi artık...

YİRMİNCİ KISIM

Ölüm Gölgesi Vadisinde

İSTİKBAL, bazan getireceği hâdiseler hakkında evvelden ihtarlarda bulunacak gibi bir hâl alır; meselâ bulutların toplanmasının, rüzgârın artmasının, uzak bir istikbalde kopacak fırtınayı haber verişi gibi.. Başka zamanlarda da istikbâl, ânide karşımıza çıkarak bizi şaşırtır. Neye uğradığ mızı anlayamadan beklenmedik bir durumla karşılaşırız.

Caroline, tahmin ettiği gibi Hollow'dan gayet sıhhatli olarak eve döndü. Ertesi sabah uykudan uyandığı zaman, genzi yanıyordu; kahvaltıda ve diğer yemek zamanlarında iştihası kesildikçe kesildi... O cânım yemekler Caroline için zehirli birer ilâçtan farksızdı.

Aynaya bakarak kendi kendine: «Acaba ben hasta mıyım?» diye sordu. Gözleri eskisine nazaran daha parlaktı, yanakları da daha kırmızı, daha şişman görünüyordu. «Yüzüm iyi, ama niçin yemek istemiyorum?»

Şakaklarının hızlı hızlı attığını hissediyordu; sonra zihninde de garip bir takım faaliyetlerin vuku bulduğunu anlamıştı. Düşünceleri karmakarışıktı. Beyninde de bir ateş yanıyordu sanki...

O gece son derece rahatsız bir uyku uyudu. Mütemadiyen terliyordu; dudakları kurumuştu. Sabaha karşı

gı zaman hastalandığını anlamıştı. Artık buna şüphe yoktu...

Hastalığa nasıl yakalandığını bilemiyordu. Belki de geç vakit eve dönerken esen tatlı rüzgârdaki öldürücü mikroplar vücuduna girmiş, esasen heyecandan kuvvetini kaybeden bünyesi de hastalığı atamamıştı.

Mamafih, görünüşe göre ortada endişeye mahal verecek bir şey yoktu. İki gün iki gece ateşler içinde yandıktan sonra rahatladı. Amcası, Fanny, ve haberi alınca hemen Caroline'lere koşan Shirley, genç kızın bir kaç gün istirahat ettikten sonra dipdiri ayağa kalkacağından emindiler.

O bir kaç gün geçti; fakat kızın halinde iyiliğe doğru bir meyil sezilmiyordu. Her gün gelmeyi âdet edinmiş olan Bayan Pryor, onbeşinci günü akşamı, kızın başı ucunda durarak bir kaç dakika onu seyretti. Pek düşünceli ve üzgündü. Caroline'nin nabzını yokladıktan sonra, hiç sesini çıkarmadan, Bay Helstone'nin çalışma odasına gitti. Hemen öğleye kadar da odadan dışarı çıkmadı. Genç hastanın yanına döndüğü zaman da bir müddet konuşmadan Caroline'nin yüzüne baktı:

— «Fanny'yi bize yolladım, lüzumlu öteberiyi alıp getirecek. Çünkü bir kaç gün burada kalmak niyetindeyim; bunu doğrudan doğruya kendim arzuladım. Amcan gayet nazik davranarak bu arzumu kabul etti. Yalnız, tabiî sen razı olursan...»

— «Böyle lüzumsuz bir külfete katlanmanıza çok üzüldüm. Kendimi çok hasta hissetmiyorum ama, burada kalmanıza da muarız değilim; bu teklifinizi hemen reddedemem. Sizi bu odada görmek, etrafta dolaştığınızı bilmek, bana o kadar büyük bir huzur verecek ki, tahmin edemezsiniz. Fakat çok rica ederim, benim uğ-

ruma kendinizden fedakârlık yapmayın, Bayan Pryor, Fanny pekâlâ bakıyor bana...»

Bayan Pryor, küçük hastanın üzerine doğru iğilerek saçlarını gece başlığının içine topladı, sonra da yastığını hafifçe kaldırdı. Bayan Pryor bunları yaparken, Caroline de gülümsiyerek yanağını kadına uzatmıştı.

— «Bir yerin ağrımıyor ya? Kendini biraz rahatça hissediyor musun?»

— Galiba mesudum da...»

— «Bir şey içmek ister misin? Dudakların kurumuş.»

Bayan Pryor, soğuk şerbet dolu bir bardağı müşfik bir tavırla Caroline'nin ağzına götürdü.

— «Bugün yemek yedin mi, Caroline?»

— «Hiç bir şey yiyemiyorum ki...»

— «Fakat iştahın pek yakında açılacaktır her halde. Yani açılması lâzım, bunun için Tanrıya dua ediyorum.»

Kadın, Caroline'yi tekrar yatağına yatırırken onu şefkatle kucakladı; gayriihtiyarî kızı bağrına basmıştı.

— «Her zaman yanımda kalmanız ihtimalini düşünerek iyileşmekten vazgeçeceğim geliyor.»

Bayan Pryor, bu sözlere tebessümle karşılık veremedi; yüzünün hatları birden gerginleşmişti. Bir kaç dakika kendini toparlamaya uğraştı.

— «Fanny'ye benden daha fazla alışkınsın galiba. Belki de benim tedavi usulümü garipseyeceksin.»

— «Hayır, katiyyen... Anladığıma göre, siz hasta bakmaya çok alışkınsınız. Odanın içinde çıt çıkarmadan o kadar rahat dolaşıyorsunuz ki... Alçak sesle konuşmasını da biliyorsunuz... Sonra bana dokunurken bir yerim incinecek diye ödünüz kopuyor.»

— «Benim elimden hiç bir şey gelmez, şekerim,

tam aksine, hareketlerim daima acemicedir ve can sıkar.»

Hiç de can sıkıcı değildi hareketleri... O saatten itibaren Fanny ile Eliza'ya hastanın odasında iş kalmadı. Bayan Pryor, orayı derhal kendine ait bir muhit haline getirmişti. Gece gündüz odadan ayrılmıyor, her işi kendi yapıyordu. Hasta da daha ilk günden itibaren canlanmaya başladı. O eski yalnızlık korkusu, kederi kalmamıştı üzerinde... Hasta bakıcıyla Caroline, şaşılacak derecede iyi anlaşmışlardı. Caroline, ekseriyetle gördüğü bu ihtimamdan dolayı utanç duyuyordu. Mamafih, zaten hastanın işi de pek ağır değildi. Bayan Pryor hiç yorulmuyordu.

Fakat, her şeye rağmen hastanın iyiliğe yüz tutmaması çok garipti. Kar tanesi gibi günden güne eriyor, sapından koparılmış bir çiçek gibi soldukça soluyordu. Bayan Keeldar, evvelâ arkadaşının âkıbetinden hiç endişelenmedi, fakat onun gittikçe fenalaştığını görünce kalbini müthiş bir korku kapladı. Bay Helstone'nin yanına gidip bu meseleyi öyle büyük bir ciddiyetle konuştu ki, adamcağız da yeğeninin sadece ehemmiyetsiz bir zafiyetten değil de, tehlikeli bir hastalıktan yattığına kanaat getirdi. Bayan Pryor da doktor çağırmak lüzumundan bahsedilince, iki doktor çağırmak teklifini ileriye sürdü. Evvelâ bir doktor çağırdılar. Caroline'nin halinden pek bir şey anlamamışa benziyordu. Ancak kendisinin işitebileceği bir sesle bir şeyler söyleyip, bir reçete yazdı. Sağa sola talimat verdi, sonra da vizite parasını cebine indirip gitti. Belki de hastaya bir faydasının dokunmayacağını anlamıştı, ama bunu belli etmek istemiyordu.

Mamafih, henüz Caroline'nin ağır hasta yattığı, hâlâ muhite yayılmamıştı. Hollow'dakiler, Caroline'nin şiddetli bir soğuk algınlığından mustarip bulunduğunu zan-

[illegible] bir kavanoz reçel de yollamıştı.

Bayan Yorke de, eve doktor getirtildiğini duyunca, zenginlerin sırf şımarıklık uğruna hastalandıklarını ileri sürerdi. Onun fikrince bu işsiz, idealsiz insanlar, küçük parmakları ağrısa hemen doktor çağırıyorlardı.

Onun «zengin ve şımarık» tan kasti sadece bir tek kişiydi. O bir kişi de günden güne fenalaşarak Bayan Yorke'nin tahminlerini yanlış çıkardı.

Bazı kimseler hastalandıkları zaman alelâde bir hastabakıcının akıl erdiremediği âdetler çıkarırlar ortaya... İşte nitekim Caroline'nin de böyle anlaşılmaz bir tarafı vardı. Haftanın muayyen bir günü muayyen bir saatte, iyi de olsa, kötü de olsa, kendisini giydirmelerini istiyor, öğleye kadar pencerenin önünde bir iskemlenin üzerinde oturuyordu. Kilisenin saati onikiyi çalınca, yorulduğunu bahane ederek tekrar yatağına yatırılmasını istiyordu. Ondan sonra da, başını yastığın altına saklayıp, üzerini sımsıkı öttürüyordu. Güneşin aydınlığından kaçmak ister gibi bir hali vardı... Bir kaç defa da hıçkırıklarla yatak sarsılmıştı... Bayan Pryor, bütün bunların farkındaydı.

Bir salı sabahı Caroline, her zamanki gibi pencerenin önüne oturmuş, bekliyordu. Bayan Pryor da onun biraz gerisinde yün örmekle meşguldü. Fakat aslında kızı seyrediyordu. Ânide, Caroline'nin kederli, solgun çehresinde bir ışık belirdi. Çukura kaçmış gözleri birden canlanıvermişti... İskemlesinden yarı doğrularak, dışarıya doğru uzandı. Bayan Pryor da Caroline'nin yanına yaklaşmış, omzundan dışarıya bakıyordu. Kilise bahçesinin öbür tarafındaki yolda hızla atını süren bir süvari Caroline'nin dikkatini çekmişti. Bayan Pryor'un gözleri kuvvetliydi. Süvarinin Bay Robert Moore olduğunu an-

lamakta gecikmedi. Tam Robert gözden kaybolurken kilisenin saati de onikiyi vurdu.

Caroeline: «Tekrar yatabilir miyim?» diye sormuştu.

Bayan Pryor, onun yatağa girmesine yardım etti; sonra da yatağın başucundan ayrılmayarak dinlemeye başladı. Caroline'nin hıçkırıkları duyuluyordu. Bayan Pryor'un yüzünü derin bir keder kaplamıştı; öfkeyle ellerini oğuşturdu. Salı günü Whinbury pazarına gidildiğini hatırlamıştı. Bay Moore, her salı, onikiye doğru bu yoldan geçmek zorundaydı...

Caroline boynundaki teneke muhafazalı kolyeyi hiç çıkarmıyordu. Hele yatakta yatarken, kolyenin ucunu avucunun içinde iyice saklamayı âdet edinmişti. O salı günü, uykuyla baygınlık arası bir halde gözlerini kapayınca, Bayan Pryor, kızın yanına yaklaşıp, kolyeyi tuttu. Teneke muhafazanın içinde, bir tutam kısa, kıvırcık erkek saçı vardı...

Hasta, birden kıpırdanmaya başlamıştı. Son günlerde uykudan uyanırken saçmalaması, etrafındakileri endişeye düşürüyordu. İşte gene, gözlerini açınca abuk sabuk söylenmeye koyuldu:

— «Onu benden alma sakın, Robert... Ne olur alma... Son tesellimdir... Bırak bende kalsın. Bu saçların kime ait olduğunu asla açıklamayacağım. Kimseye söylemem de...»

Bayan Pryor hemen perdenin arkasına gizlenmişti. Caroline, gözlerini odanın içinde gezdirdi; boş zannetmişti. Yavaş yavaş aklını başına toparlarken, yalnız odada, kendisinden başka kimse bulunmadığına iyice kanaat getirdi. Hastalanmadan önce, düşüncelerini yüksek sesle söylemek hiç âdeti değildi. Fakat şimdi, farkına varmadan kelimeler dudaklarından dökülüyordu.

— «Her şey bitmeden önce Robert'i mutlaka bir defa daha görmeliyim.» diye bağırdı. «Herhalde Allah bunu

benden esirgemez. Allahım!... Ölmeden evvel bu iyiliği bana bağışla, ne olursun...

«Fakat ben ölmedikçe Robert hastalığımı öğrenemiyecek. Artık hareket edemez, konuşamaz hale geldiğim zaman, buz gibi musalla taşında yatarken belki bana koşacak...

«Acaba, zavallı ruhum o zaman ne yapar? Bir avuç toprağa ne olduğunu görüp anlayabilir mi? Ruhlar, yaşayan insanlarla konuşabilirler mi? Ölüler, arkada bıraktıklarını tekrar ziyaret etmek kudretini haiz midirler? Rüzgâr, su, ateş bana Robert'e gitmem için bir yol bulur mu?

«Yoksa rüzgâr, uğuldayarak boşu boşuna mı esiyor? Bazı geceler beni uykumdan uyandıran boğuk feryadı sadece gelecek felâketleri haber vermeye mi yarıyor? Rüzgâr başka bir işe yaramaz mı?

«Şey... Bir gece rüzgâr bana bir şeyler anlatmıştı. Keşke sözlerini bir kâğıda kaydetseydim, fakat heyecanım bunu düşünmeme maniydi. Hem yerimden kalkıp kâğıt kalem bile alacak kudretim yoktu.

«Acaba, dedikleri gibi, hakikaten havadaki elektrik mi bizi hastalandırıp iyileştiriyor? Sinirlerimizle çocuk oyuncağı gibi oynayan atmosferdeki o gizli kuvvetlerin mahiyeti nedir?

«Öbür dünya nerede? Öbür dünyayı niçin merak ediyorum? Oraya gideceğim saatin iyice yaklaştığını bilmiyor muyum sanki? Biraz daha tahammül etsem ya? Ah... Allahım, bana sabır ve îman bağışla... Şu son günlerimi hiç olmazsa rahat içinde geçireyim.»

Caroline'nin başı tekrar yastığına düştü. Bayan Pryor, sessizce odadan dışarı çıkmanın kolayını bulmuştu. Biraz sonra gene içeri girdi. O garip itirafı sanki hiç duymamış gibi davranıyordu.

Ertesi gün bir sürü ziyaretçi geldi. Bayan Helstone'-

nin fenalaştığını herkes duymuştu. Bay Hall ve kardeşi Margaret geldi; ikisi de bir müddet hastanın yanında kaldıktan sonra, gözyaşları içinde dışarı çıkmışlardı.. Hastayı tahminlerinden daha da fena bulmak onları üzmüştü. Hortense Moore de geldi. Caroline onun mevcudiyetinden huzursuzluk duymuşa benziyordu. Gülümsiyerek pek fazla hasta olmadığını göstermeye çalıştı. Ziyareti esnasında Caroline yavaş yavaş neşelenmiş, yüzüne biraz renk gelmişti.

Hortense gitmeye hazırlanırken, Bayan Pryor sordu:

— «Bay Robert nasıl?»

— «Gitmeden önce çok iyiydi.»

— «Gitti mi? Evde değil mi yani?»

Değirmendeki hâdiseyle ilgili olarak Birmingham'a çağrıldığı ve onbeş - yirmi gün eve dönemiyeceği anlaşılmıştı Robert'in...

— «Bayan Helstone'nin hasta olduğundan haberdar değil mi?»

— «Hayır, katiyyen... Kardeşim de benim gibi Caroline'nin basit bir soğuk algınlığı geçirdiğini zannetmişti.»

Bu ziyaretten sonra Bayan Pryor, bir saat kadar Caroline'nin yanına gitmeye dikkat etti. Ağladığından emindi ve kızın gözyaşlarını görmeye dayanamıyacaktı.

Hava kararırken Caroline'ye biraz kahvaltı getirdi. Bir saniyelik bir uykudan uyanan genç kız, Bayan Pryor'a yabancı gözlerle bakıyordu... Sanki kadıncağızı hiç tanımamıştı. Acayip kelimeler mırıldanmaya başladı. Kitaplarda, romantik pasajlarda rastlanan cinsten sözlerdi bunlar, hakikî hayata girince tuhaf kaçıyordu.

Hortense gitmeye hazırlanırken, Bayan Pryor sordu:

— «Robert'i kahvaltıya çağırmak için içeri girmiştim; bahçede berabeı dik, beni kovdu. Kırağı çiçekleri canlandırmıştı. Şeftaliler oluyor..»

Kadıncağız: »Şekerim, şekerim, şekerim...» diye boşu boşuna defalarca haykırdı.

— «Ben daha gündüz zannediyordum... Belki güneş yeni çıkmıştır... Halbuki ortalık kararmış, daha ay çıkmadı mı?»

Biraz sonra çıkan ay, kızın bir deri bir kemik kalmış yüzünü aydınlattı. Manzara hakikaten yürekler parçalayıcıydı...

— «Şu halde sabah olmamış. Ben Hollow'da değil miyim? Bu da kim? Yatağımın kenarında bir gölge görüyorum...»

— «O gölge benim... Senin dostun... Hastabakıcın... Senin... Omuzuma dayan. Doğrulmaya çalış. Ah... Allahım, ne olur ona acı... Bana da cesaret ver...»

Bir kaç dakika derin bir sükût hüküm sürdü. Hasta, bakıcısının titreyen kolları arasında sakin sakin yatıyordu.

Nihayet Caroline, «Kendimi daha iyi hissediyorum» dedi, «Nerede olduğumu da anlıyorum; yanımdaki Bayan Pryor, rüya görüyordum... Rüyadan uyanırken sayıklıyorum... Hastalar zaten ekseriyetle böyledir. Kalbiniz ne kadar hızlı atıyor... Benden korkmayın.»

— «Korkmuyorum, yavrum, sadece biraz meraklandım; o da çabuk geçer. Sana çay getirdim, Caroline, amcan kendi eliyle pişirdi. Biliyorsun ya Bay Helstone, bütün ev kadınlarından daha iyi çay pişirdiğini iddia eder. Bir defa tat bakalım. Çok az yemek yediğine üzülüyor; eğer iştahın daha fazla olursa çok sevinecek.»

— «Susadım. Bari çayı içeyim.»

Caroline, çayını çabucak içip bitirmişti.

— «Saat kaç?» diye sordu.

— «Dokuzu geçiyor.»

tirdi. Daha oturacağım.»

Bayan Pryor, kızı kaldırıp yastıklarını düzeltti.

— «Oh, yarabbi şükür... Her zaman ayni derecede hasta ve ümitsiz hissetmiyorum kendimi... Hortense gittiğindenberi çok sıkıntılı saatler geçirdim; fakat belki de akşam daha iyi olurum. Zannederim güzel bir gece... Ay iyice parlıyor.»

— «Çok güzel bir gece hakikaten... Eski kilise kulesi gümüş gibi pırıl pırıl parlıyor...»

— «Kilisenin avlusu sakin mi bari?»

— «Evet, bahçe de öyle... Bu sabah William Farren, çiçeklerinize bakmaya geldi. Onlarla bizzat meşgul olamayışınıza çok üzülüyor. En çok sevdiğin iki çiçeği evine götürdü. Orada bakacak.»

— «Eğer, vasiyetname yazmam icabederse, bütün çiçeklerimi William Farren'e bırakmak isterim. Shirley'e de bütün kolyelerimi vereceğim; yalnız, daima boynumda taşıdığım bir tanesi müstesna. Size de kitaplarım kalıyor. Bayan Pryor, içimde giderilmesi imkânsız bir arzu var...»

— «Nedir o Caroline?»

— «Tatlı sesinizle her zaman şarkı söylerdiniz... Şimdi de bana bir ilâhî söylemenizi istiyorum... Sesiniz beni sükûna kavuşturacak.»

Bayan Pryor, hemen kızın arzusunu yerine getirmeye çalıştı. Caroline'nin onu dinlerken hoşlandığı belliydi.

Mutfaktaki hizmetçiler sesi duyunca merdivenin altına sıralandılar; hattâ ihtiyar Helstone dahi bahçede gezerken, bu tatlı sesi rahatça dinliyebilmek için olduğu yerde kalmıştı. Çoktan unuttuğu rahmetli karısını hatırlatıyordu bu ses ona... Fakat niçin? İşte bu meçhuldü...

İlâhi bitince Caroline: «Şimdi de bir İskoç şarkısı söyleyin» diye yalvardı.

Bayan Pryor, gene bu emre boyun eğmişti. Fakat birinci kıt'anın sonunda birden durdu. Artık daha fazlasına tahammülü yoktu, gözlerinden yaşlar boşandı.

Caroline: «Şarkının acıklı sözleri size de tesir etti» diye söylendi. «Yanıma gelin, sizi teselliye çalışayım.» Bayan Pryor, hastanın yatağına ilişti ve narin kolların boynuna sarılmasına sesini çıkarmadı.

— «Her zaman siz beni teselli esiyorsunuz, bu sefer de ben yapayım bu işi. İnşallah benim için ağlamıyorsunuzdur!...»

Genç kızın bu suali cevapsız kaldı.

— «Acaba daha iyi olabilir miyim? Zaten pek hasta değilim ya, sadece zayıfım o kadar!»

— «Fakat zihnin çok karışık, yavrum... Kalbini kırmızlar senin... O kadar ihmal edilmiş, o kadar yalnız kalmışsın ki...»

— «Keder daima benim en mühim hastalığım olmuştur. Bazan düşünüyorum da, şayet kelimenin tam mânâsıyla pürüzsüz bir saadete kavuşursam iyileşirim gibime geliyor.»

— «Yaşamak istiyor musun?»

— «Hayattan bir şikâyetim yok.»

— «Beni seviyor musun, Caroline?»

— «Çok seviyorum... Bazan bu sevgimin sebebini dahi izah edemiyorum.»

Bayan Pryor, kızı yatağına yatırdıktan sonra, «Şimdi gelirim,» diyerek kapıya doğru gitti, kapıyı kilitleyip geri döndü. Ay ışığı iyice içeri girsin diye perdeleri de açtı.

— «Mademki beni seviyorsun, şu halde kalbinin bana ait olduğunu, damarlarında akan kanın benim da-

marlarımdan geldiğini, benim olduğunu, benim kızım, öz evlâdım olduğunu saklamaya lüzum yok.»

— «Bayan Pryor...»

— «Yavrum!...

— «Yani beni evlât edindiniz öyle mi?»

— «Ben sana hiç bir şey vermedimse, hayat verdim demektir... Seni karnımda taşıdım, doğurdum. Senin hakikî annenim... Başka hiç bir kadın bunu iddia edemez.»

— «İyi ama, Bayan James Helstone, yani babamın karısı, ömrümde bir defa bile görmediğim o kadın benim annemdir. Başkası olamaz ki.»

— «Biliyorum. O kadın senin annen: James Helstone, benim kocamdı. Sana benim çocuğumsun diyorum ya... Bunu ispat ettim de... Başlangıçta tıpkı babana benzediğini, sadece onu sevdiğini düşünerek korkmuştum; fakat artık bu korkum tamamiyle geçti. Allah, çocuğumun zihnini benimkine benzetmiş. Yüzün James'inkine benziyor... Bu mavi gözleri de ondan almışsın... Kocam, ihtiyarladığı zaman bile güzelliğini kaybetmemişti. Bereket ki, ona sadece dışın benzemiş...»

— «Acaba duyduklarım doğru mu? Sakın rüya görmüş olmıyayım?»

— «Katiyyen.»

— «Öz annem ha?... Acaba onu da sizi sevdiğim kadar sevebilir miyim? Bana anlattıklarına göre, annemi hiç kimse sevmezmiş...»

— «Sana böyle mi dediler? Peki, şimdi öz annen, yabancıları memnun etmeye fazla ehemmiyet vermediği için onlara aldırmıyor; aklı fikri kızında... Yetişmiş kızı, annesinin sevgisini kabul edecek mi, yoksa... Onu istemiyor mu?»

— «Fakat eğer siz hakikaten benim annemseniz,

hayatım baştanbaşa değişecek... Tabiî yaşarım o zaman. Hemen iyileşmek istiyorum...»

— «Evet, en kısa zamanda iyileşmelisin. Minimini bir bebekken yaşama arzusund ve kuvvetini benden aldın. Sevgili kızım, birbirimizden çok uzun zaman ayrı kaldık; artık seni kendi himayeme almam lâzım. Bir daha da hiç ayrılmıyacağız.»

Bayan Pryor, Caroline'yi iyice göğsüne bastırdı. Sanki minik bebeği uyutmaya çalışırmış gibi ağır ağır da sallıyordu.

— «Annem... Benim öz annem ha?...»

Ana kız, birbirlerini öpücük yağmuruna tuttular. Odada uzun bir sükût hüküm sürdü..

— «Amcam vaziyeti biliyor mu?»

— «Biliyor; buraya ilk defa geldiğim gün her şeyi anlattım.»

— «Fieldhead'de karşılaştığımız gün beni tanıdın mı?»

— «Tanımaz olur muyum hiç? Bay ve Bayan Helstone'nin geldikleri haber verilince kızımı görmeye hazırlanmıştım.»

— «Demek o günkü huzursuzluğunun sebebi buydu? Bir şeye sıkıldığının farkındaydım.»

— «Sen hiç bir şey farketmedin, yavrum... Ben hislerimi saklamasını gayet iyi bilirim. Senin geldiğin haberinin verilmesiyle, içeri girişin arasında geçen o iki dakika zarfında ne büyük bir heyecan geçirdiğimi tasavvur dahi edemezsin. Seni gördüğüm zaman da ne kadar sarsıldığımı aklından geçiremezsin.»

— «Niçin? Hayâl kırıklığına mı uğradın yoksa?»

— «Daha önceden acaba kızım nasıl bir şey, diye kendi kendime müteaddit defalar sormuştum Seni öyle

— «Fakat ben de fazla konuşmadım. Yabancıların arasında bulunmaktan biraz sıkılmıştım, bütün mesele bundan ibaretti.»

— Çekingen bir kız olduğunu görünce üzüldüm. Şöyle şımarık hoppa bir insanla karşılaşsaydım çok sevinecektim.»

— «Beni şaşırtıyorsun.»

— «Güzel ve çekingen tavırlı insanlardan korkmakta haklıydım. Hayatımda böylelerine pek çok rastladım ve hepsi başına birer iş açtı. Bana karşı nazik davrananları hemen bir melâike zannedip peşlerinden gitmem daima zararıma oldu. Ah... Yarabbi, o kadar çok ıstırap çektim ki, hangisini anlatayım?»

Bayan Pryor, yastığın üzerine yığıldı.

— «Çok ıstırap çektim ve bunu kimse farketmedi. Kimse bana yardım elini uzatmadı.»

— «Üzülme, anneciğim; artık heç şey geçti...»

— «Evet, geçti ve hayırlı bir netice doğdu... En sıkıntılı anlarımda bana sabır vermesi için hep Allaha dua ederdim. Bu sefer de sabrım sayesinde beni saadete kavuşturdu. Fakat Caroline...»

— «Babanın mezarının başına gittiğin zaman, orada yazılı isme hürmet etmeni istiyorum. Baban sana hep iyilik yaptı. Güzelliklerinin hepsinden sana da pay ayırdı. Ondan aldığın her şey mükemmeldir. Ona karşı minnetten başka bir his beslememelisin. Olup bitenler de sadece kocamla benim aramda kalacak meselelerdir. Sen başka işe karışma, her şeyi Allaha bırakmalı. Hem zaten kocamla aramızda koskoca bir mezar var... O kilisede yatıyor... Bu akşam, mezarının başına gidip şimdiye kadar hiç söylemediğim şu sözleri söylemek istiyorum: «James, çocuğun rahata kavuştu artık; senin canlı

bir modelin olan bu tek hediyeyi nihayet bağrıma basabildim. Hem bana anne de dedi. Seni affediyorum, James.»

— «Sevgili anneciğim, bu çok doğru bir hareket olur. Acaba babamın ruhu bizim konuştuklarımızı duyuyor mu dersin? Onu hâlâ sevdiğimizi öğrenince rahatlamış mıdır?»

— «Ben sevgiden bahsetmedim... Sadece onu affettiğimi söyledim. Maalesef işin aslı bu, yavrum... Öbür dünyada karşılaşırsak bile onun bulunduğu tarafa gitmemeye çalışacağım.»

— «Vah, zavallı anneciğim, kimbilir ne kadar ıstırap çektin ki, bunları söylüyorsun.»

— «İnsan kalbi ıstırap çekmek için yaratılmıştır. Kalbimizin ne kadar derin olduğunu ıstırap başlamadıkça öğrenemeyiz...»

— «Sevgili anneciğim, unutmaya çalış.»

— «Unutmak mı? Asla... Kıyamet kopsa da gene unutamam...»

— «Şşşt... Anneciğim, sus... Sakin ol biraz.»

Ana kız, birbirlerini teselliye çalıştılar. Nihayet Bayan Pryor, ağlamaya başlamış ve biraz açılmıştı. Kızını tekrar yatağına yatırdı, saçlarını geriye itip alnını okşadı.

— «Anneciğim, söyle de odaya lâmba getirsinler; senin yüzünü daha iyi görmek istiyorum. Amcama da haber yolla, vakit buldukça buraya gelsin; senin kızın olduğumu onun da ağzından işitmek istiyorum. Yemeğini de bu odada ye. Bu gece benim yanımdan bir dakika dahi ayrılmana razı değilim.»

— «Ah... Caroline'ciğim, seni böyle ince ruhlu bir insan olarak görmek beni ne kadar sevindiriyor bilemezsin... Git dediğin zaman gideceğim, kal dediğin zaman kalacağım. Bütün emirlerini harfi harfine yapmak

isterim. Hareketlerinden başka sesinin tonu ve konuşma tarzın da ona benzemiş... James de böyle yumuşak bir sesle konuşurdu hep... Sonra da birden sinirlenivererir, o zaman kükremeye başlardı.»

— «Senden şunu bunu istemek bana o kadar tabiî geliyor ki, anne, yanıma başkalarının gelip bana hizmet etmelerine lüzum görmüyorum; fakat sakın can sıkıcı hareketlerimi ihtar etmeyi unutma. Seni katiyyen üzmemeliyim.»

— «Bu mevzuda benden bir şey bekleme yavrum, kendi kendini idareye çalış; zira senin her hareketin bana doğru gelecektir. Hem kızından uzun zaman ayrı kalmış bir anne, onu nasıl idare edeceğini kolay kolay öğrenemez. Seni yanıma almak hakkını çok evvelden kazandığım halde, buna cesaret edememiştim.»

— «Neden, anneciğim?»

— «Henüz küçük bir bebekken, güzelliğin beni korkutmuş, benden ayırmalarına ses çıkarmamıştım. Sekiz yaşına bastığın zaman bir portreni gönderdiler; pek aristokrat ve kibirli bir halin vardı. O tabloyu görünce damarlarımdaki kanın donduğunu hissettim. Seni amcanın evinde bırakmak en doğru hareket olacaktı. Matthewson Helstone'nin aklı başında bir erkek olduğunu biliyordum. Seni iyi yetiştireceğinden de emindim... Fakat maalesef, ne o, ne de diğerleri beni, benim bu garip düşüncelerimin mânâsını anlayamadılar... Çocuğunu sevmeyen zalim bir anneydim ben... Böyle bir muameleyi de hak etmemiştim diyemem.»

— «Peki ama niçin, kendine 'Bayan Pryor' dedirtiyorsun?»

— «Annemin ailesinde bu ismi taşıyan birisi vardı. Rahat yaşamak için ismimi değiştirdim. Sonra kocamın soyadı, bana evlilik hayatımı pek acı bir şekilde hatır-

[redacted] yapmaya başladım. Başlangıçta kazandığım parayla kıt kanaat geçiniyordum. Fakat insan sükûnet içinde olduktan sonra açlığın ne ehemmiyeti var?»

— «Anlamadığım bir nokta var, anneciğim, sen eskiden de buraya gelmiştin. Nasıl oluyor da, burada tanınmadan yaşayabiliyorsun?»

— «Yirmi sene önce yeni gelinken, şöyle bir uğramıştım. Hem o zaman uzun boylu, narin vücutlu, şık bir genç hanımdım... Tıpkı senin gibi... Artık vücudum, cildim, saçlarım, kılığım, kıyafetim iyice değişti. Neredeyse ben bile kendimi tanıyamıyacağım.»

— «Her halde bambaşka bir insandın. Şey, ön kapı açıldı galiba; eğer amcamsa, bir zahmet benim odama gelmesini söyleyiver. Eskisi gibi saçmalamadığımı, iyileştiğimi görsün.»

Bay Helstone, zaten kendiliğinden merdivenleri çıkmaya başlamıştı; Bayan Pryor, onu odanın kapısında karşıladı:

— «İnşallah, yeğenim daha fenalaşmamıştır?»

— Hayır, bilâkis iyileşmeye başladı. Tatlı tatlı konuşuyorduk. Daha kuvvetlenmişe benziyor.»

Helstone, telâşla odaya girerek; «Çok iyi» dedi, «Merhaba Caroline, nasılsın bakalım? Çayını içtin mi? Tam kendi zevkime göre bir çay hazırlamıştım sana.»

— «Son damlasına kadar içtim, amcacığım. Doğrusu çok da iyi geldi. Baksanıza dipdiri oldum. Yalnız, canım sıkılıyordu, onun için Bayan Pryor'dan sizi çağırmasını istedim.»

Muhterem amca bey yüzünün kızardığını hissetti. Yeğeninin yanında oturmak istiyordu, ama ona ne diyecek, nasıl eğlendirecekti? Bir müddet öksürüp tıksırdı, sonra kıpırdanmaya başladı. Sırf bir şey söylemiş olmak için, «Yakında bir şeyciğin kalmaz» dedi. «Çabucak ken-

dini toplarsın; ondan sonra da sana her istediğini yedireceğim. Biliyor musun, Samson kadar kuvvetlendirmek için elimizden geleni yapacağız.»

— «Amca, senin yanında duran bu hanım kim?»

— «Hay Allah, gene saçmalamaya mı başladı yoksa?»

Bayan Pryor gülümsedi.

— «Saçmalıyorum, son derece tatlı bir âlemde yaşıyorum artık... Yalız bunun hakikat mı, yoksa hayâl mi olduğunu sizin söylemeniz lâzım. Bu kadın kim? Onun hakikî ismini söyleyin, amca.»

— «Tekrar doktor Rile'yi çağıralım. Yahut da en iyisi McTurk gelsin... Thomas hemen atına atlayıp doktoru çağırmaya gitsin.»

— «Hayır, doktor istemem. Benim tek doktorum annem lacak. Şimdi anlıyor musun, amca?»

Bay Helstone, gözlüğünü kaldırıp alnına götürdü, hemen cebinden de enfiye kutusunu çıkarmıştı. Biraz kendini toplayınca: «İyice anlıyorum. Demek her şeyi ona anlattınız ha?»

Caroline, dirseklerinin üzerinde doğrularak: «Doğru mu amca?» diye sordu; «Bu kadın hakikaten benim annem mi?»

— «Evet cevabını verirsem, kriz geçirip, ağlamaya başlamıyacaksın ya?»

— «Hayır cevabını verseydiniz, belki böyle bir şey yapardım... Bundan sonra hayâl kırıklığına uğramak çok müthiş bir şey olur. Yalnız, ona bir isim verin... Ne diye çağırıyorsunuz?»

— «Bu şişman, siyah elbiseli kadına Bayan Helstone diyebilirim. Erkek kardeşim James Helstone'yle evlenmişti. Onun dul karısıdır.»

— «Ve tabiî benim de annem oluyor.»

— «Aman yarabbi, şu küçük çehreye bakın, Bayan Pryor... Avucumun içi kadar bile yok... Fakat orada

müthiş bir ihtiras seziliyor. Şey, Caroline'ciğim, bu karşında gördüğün hanımefendi, nasılsa seni dünyaya getirmek zahmetine katlanmış; ha, bak biran evvel iyileşerek, annene karşı olan vazifini yapmalısın. Hay Allah, eskiden sen bayağı tombul bir kızdın, o yanaklar nereye gitti?»

— «Eğer iyileşmimin bir faydası varsa, derhal iyileşirim. Bu sabah iyileşmem için bir sebep yoktu ve bunu ben de arzu etmiyordum.»

Bu esnada Fanny kapıyı vurup akşam yemeğinin hazır olduğunu bildirdi.

— «Amcacığım, eğer isterseniz bana kendi tabağınızdan biraz yemek gönderebilirsiniz. Bu da isteri nöbetleri geçirmekten daha akıllıca bir hareket değil mi?»

— «Kadınlar, mantıklı hareket ettikleri vakit ve bilhassa zekî oldukları zaman, onlarla gayet iyi anlaşırım. Bir kadın, benden bildiğim, gördüğüm bir şey istedi mi, onu temin etmek için elimden geleni yaparım... Fakat yok hismiş, yok şefkatmiş böyle bilinmez şeylerle başım hoş değil... Saçmalıklardan zevk almıyorum. Bilmediğim mevzularla kafamı yoramam. Madam, koluma girmez misiniz?»

Bayan Pryor, o akşam kızının yanından ayrılmayacağını belirtince, Bay Helstone, ana kızı yalnız bırakıp çıktı. Biraz sonra da elinde yemek dolu bir tabakla geri döndü:

— «Piliç getirdim. Boynuna bir peçete bağlayın da yemeğini yesin. İşte buraya ilk defa geldiğin vakit, kullandığın gümüş çatal; eski günleri hatırlatan eşyaları kullanmak bence iyi bir harekettir... Hadi Caroline'ciğim, yemeğini iyi çiğnemeye bak.»

Caroline, amcasının sözlerini yerine getirmeye uğraştı. Genç kızın bu halini gömek amcasının yüreğini parçalıyordu; mamafih, istikbal için son derece parlak fi-

kirler beslemekten de kendini alamıyordu... Caroline, amcasına gülümsediği zaman Bay Helstone, iğilip kemikli yanakları öptü:

— «Allah rahatlık versin, yavrucuğum... Allah her zaman muinin olsun.»

Caroline, annesinin kolları arasında, başı onun göğsüne dayalı bir halde o derece sakin, mesut bir gece geçirmişti ki, Tanrıdan başka bir şey istemeyi bile unuttu. O gece her zamankinden daha korkunç bir rüya görmesine rağmen, sabahleyin uyandığı zaman kendini gayet iyi hissetti. Gözlerini açar açmaz sıkıntısı geçmişti.

Annesine gelince; o da sabaha kadar gözlerini kırpmadan Allaha dua etmekle vakit geçirdi.

YİRMİBİRİNCİ KISIM

Batı Rüzgârı Esiyor

BİRDENBİRE SAADETE KAVUŞANLAR, buna her zaman kolayca alışamazlar. Her şeye rağmen, geceleri ıstırap ve korku içinde kıvranır dururlar. Ekseriyetle elde edilen saadetin kısa zamanda kaybolması korkusu bu insanlarda uyku, durak bırakmaz... «Allahım, sen bana acı, hayatımı bağışla. Artık acı çekmiyeyim.» Sabahleyin de gözlerini açtıkları vakit, «Aman çok fena bir gece geçirdim. Hep kâbuslu rüyalar gördüm. Of, kalkacak da hiç halim yok...» diye söylenir dururlar.

Sonra, hastanın başındaki kimse, yastığa serili başın yanına yaklaşıp uyuyan hastayı seyreder... Evet, nihayet duaları kabul olunmuştur... Hastada bir iyilik alâmeti görülmektedir. Belki de ıstıraplı günler artık sona ermek üzeredir...

Zavallı ve mesut Bayan Pryor... Caroline, ağır ağır gözlerini açtığı zaman Bayan Pryor hâlâ duasını bitirmemişti. Caroline de gece neler olduğunu hatırlamıştı ki, ilk sözü:

— «Anneciğim, geceyi çok iyi geçirdim... Sadece iki defa uyandım,» oldu.

Bayan Pryor, anî bir hareketle ayağa fırladı. Gözlerinden boşanan yaşları kızının görmesini istemiyordu.

«Anneciğim» diyen bu tatlı sese o kadar uzun bir zamandanberi hasretti ki...

Zavallı anne, bir kaç gün yeni duruma alışamadı. Bir türlü sevinemiyordu. Bu dirilme, sönmek üzere olan bir lâmbanın son defa canlanıp alev saçmasına benziyordu biraz da... Eğer lâmba bir saniye daha parlak bir ışık veriyorsa, ikinci saniyede iyice kararıyordu. Heyecanın arkasından hemen nöbet geliyordu.

Çoğu zaman iyileşmek için sarfedilen gayretler pek acı bir şekilde aksi netice veriyordu: Yemek yemek, konuşmak ve neşeli görünmek için sarfedilen gayretler hep boşa çıkmıştı. Öyle anlar olmuştu ki, Bayan Pryor, sevgili kızının bir daha hiç konuşamıyacağını, gözlerini açıp bakamıyacağını düşünmüştü...

Bu tehlikeli günler esnasında Bayan Pryor'la kızını komşulardan arayan hemen hiç olmadı gibi bir şey... Ağustos ayının sonlarıydı; hava güzeldi, yalnız çok kuruydu... Son günlerde batıdan esmeye başlayan sert bir rüzgâr ortalığı toz duman içinde bırakıyordu... Hiç bulut yok sayılırdı. Kızgın güneş bütün gün ortalığı kaynatıyordu. Briarfield'de oturanların aşağı yukarı hepsi sayfiyeye gitmişlerdi. Bayan Keeldar'la akadaşları da deniz kenarındaydılar. Bayan Yorke'nin aile efradı da öyle. Fikir ve ahlâk bakımından gayet iyi anlaşan Bay Hall ile Bay Louis Moore de kuzeye göller bölgesine gitmişlerdi. Hattâ Bayan Pryor'la Caroline'nin yanında kalıp onlara yardım etmek isteyen Hortense bile, Bayan Mann'ın ısrarlarına dayanamıyarak tekrar Wormwood Wells'e gitmişti. Zaten Hortense, ricalara hiç dayanamazdı... Robert'e gelince; o da Birmingham'da bir müddet kaldıktan sonra Londra'ya hareket etmişti; hâlâ oralarda dolaşıyordu.

Bu kuru hava, kızgın güneş kaybolmadıkça Caroline iyileşemiyordu. Zihninin sükûnete ermiş olmasına rağ-

men, vücudu ayni sür'atle normal haline avdet edemiyordu. Nihayet günün birinde batıda bir erkek elini andıran siyah bir bulut belirdi ve şiddetli yağmurlar başladı. Yağmurlardan sonra toprak yeniden yeşermiş, güneş eski parlaklığını kazanmıştı.

Caroline de biraz daha iyiydi. Hiç olmazsa gözlerinde bir yaşama arzusu seziliyordu. Yaşama ümidini kaybetmiş, ölümü bekleyen bir zavallı değil, yakında iyileşmesi mukadder ümitli bir genç hastaydı. Bakışları o mermer soğukluğunu kaybetmiş, daha ılınmıştı.

Öyle eskisi gibi sık sık susuzluktan şikâyet etmiyordu. Bazan yemek yiyince daha kuvvetlendiğini, kendini daha iyi hissettiğini söylüyordu. Bütün yemekleri de lezzetsiz bulmuyordu. Arasıra istediği yemekleri annesi binbir ihtimamla pişirip kızına getiriyordu.

Neşe, biraz kuvvetlendirmişti kızcağızı... Artık yatağında oturabiliyordu. Bir müddet sonra temiz hava almak istediğini, bahçedeki çiçeklerini çok özlediğini söylemeğe başladı. Amcası, ona bir bahçe kanapesi aldı. Sabahları yeğenini kucaklayıp bahçeye indiriyor, yatağına dönmek istediği zaman da gene kucaklayıp yukarı çıkarıyordu. William Farren de kanapeyi iterek genç kıza bahçeyi gösteriyordu.

William'la Caroline konuşacak bir sürü mevzu buluyorlardı. Dünya üzerinde onlardan başka hiç kimseyi alâkalandırmayan bir sürü müşterek meseleleri vardı. İkisi de hayvanlardan, böceklerden, kuşlardan ve bitkilerden hoşlanıyorlardı. İnsanlar hakkındaki düşünceleri birdi.

Bayan Pryor, onların biraz ilersinde yürürken kızının böyle aşağı tabakaya mensup bir erkekle nasıl anlaşabildiğine şaşmaktan kendini alamıyordu. Ona Bayan Pryor, bu adama emretmekten başka her hangi bir mua-

melede bulunamazdı. Aralarında derin bir seviye uçurumunun mevcudiyetinden emindi.

Gayet yumuşak bir sesle Caroline'ye sordu:

— «O adamla, bu derece samimî konuşmaktan korkmuyor musun, şekerim? Ya şımarıp başımıza iş açma ya kalkarsa?»

— «Kim? William mı? Onu iyi tanımıyorsun, anneciğim. Asla şımarmaz o: mahcubiyeti ve gururu böyle bir şey yapmasına manidir. William'ın hislerini de beğeniyorum.»

Bayan Pryor bu kaba elli, kaba görünüşlü adamın, «güzel hislere sahip olması» meselesine, şüpheci bir tavırla gülmekten kendini alamadı.

William da Bayan Pryor'a karşı gayet resmî davranıyordu. Hanımının kendisini yanlış anladığının farkındaydı ve bunu değiştirmeğe çalışmayı da aklından geçirmiyordu.

Caroline, akşamlarını tamamen annesine ayırmıştı; Bayan Pryor da akşam olmasını dört gözle bekliyordu hergün. Zira ancak o saatlerde sevdiği insanla arasına bir gölge girmeden rahat, mesut anlar geçirebiliyordu. Gündüzleri çok can sıkıcı hadiselerle karşılaşması mukadderdi. Bay Helstoney'le gayet resmiydiler: İki tarafın da münasebetleri geliştirmeye niyeti yoktu. Zaten böyle bir şeye kalkıştıkları gün ayni çatı altında oturamazlardı. Fakat bereket ki resmiyet maskesi altında vaziyeti idare edebiliyorlardı.

Bayan Pryor, hizmetçilere karşı kaba davranmıyordu ama daima mahçup ve çekingendi. Fanny de Eliza da kadının hislerini anlayamadığı için Bayan Pryor'un hizmetçilerle arası bir türlü düzelememişti. Bayan Pryor, beceriksizliğine hem üzülüyor hem de sinirleniyordu.

Yalnız Caroline'nin sevgi dolu bakışları, müşfik tavırları ona bu üzüntüsünü unutturabiliyordu. Zamanla

çocuğunun şefkati, iyi kalpliliği Bayan Pryor'u değiştirdi, daima gülümseyen sevimli bir kadın haline soktu. Caroline, annesine mütemadiyen iltifat ediyordu. Böyle bir şey yapmaya kalksa annesini müthiş kırardı. Sadece hareketleri, bakışlarıyla annesine olan sevgisini açıklamaya çalışıyordu o kadar... Sonra kendini annesinin eline bırakıvermesi de Bayan Pryor'un gururunu okşamıştı. Demek ki, ona muhtaç olan, ondan medet uman bir insan vardı yeryüzünde...

Bayan Pryor. Kızının «Anne, şunu yap, anneciğim ne olur falanı bana verir misin? Yalvarırım bana biraz şarkı söyle.» gibi isteklerde bulunmasına bayılıyordu.

Şimdiye kadar hiç bir kul ondan bu çeşit taleplerde bulunmamıştı. Bilâkis daima etrafındaki insanlarla arasında derin bir uçurum hasıl olmuş, Bayan Pryor, onlardan uzaklaşmaya, kendi âlemine dalmaya başlamıştı. Caroline, tıpkı üç aylık bir bebek gibi, annesinin yardımına muhtaçtı. Fakat, ayni zamanda onun kusurlarını da açıklamaktan geri kalmıyordu. Bayan Pryor, gizliden gizliye kızının bu samimî şikâyetlerine seviniyordu.

— «Anne, karar verdim, o eski elbiseyi artık sana giydirmiyeceğim. Modası geçmiş, hem sana da hiç yakışmıyor. Her gün öğleden sonra siyah ipekli elbiseni giyeceksin; sana yakışıyor. Pazar günleri de siyah saten bir elbise giymelisin. Hem de hakikî satenden bir elbise yaptıracağım sana...»

— «Şekerim, senelerdenberi siyah ipekli elbiseye o kadar alıştım ki, bundan sonra saten elbise yaptırmak lüzumludur bence. Halbuki sana almak istediğim bir sürü şey var.»

— «Saçma düşünüyorsun, anne, ben ne istersem amcam derhal alıyor. Biliyorsun ki, kâfi derecede eli açık bir adam; sana saten elbise almayı o kadar istiyorum ki... İlk fırsatta çıkıp kumaşı al, modelini ben beğene-

ceğim. Sen her zaman kendini bir büyükanne kılığına sokmak istisyorsun; ille yaşlı ve çirkinim diye tutturmuşsun. Halbuki tam tersine... İyi giyinip neşelendiğin zamanlar bambaşka bir insan oluyorsun. Sonra konuşurken genç bir hanımdan hiç farkın yok, şarkı söylediğin zaman da öyle... Niçin böyle kimsenin aklına gelmeyen kılıklarda dolaşıyorsun, anne?»

— «Bu halim seni üzüyor mu, Caroline?»

— «Bu yüzden ne kadar ıstırap çektiğimi bilemezsin. Bir çok kimseler, senin cimri olduğunu söylüyorlar. Dinî birliklere, fakirlere durmadan para dağıttığına göre cimri değilsin. Yalnız bir kusurun var, hediyelerini dağıtırken bundan pek az kimse haberdar oluyor. Fakat üzülme, biraz daha iyileşeyim, senin bakımını ben üzerime alacağım. Sen de, bana itaat edeceksin, anne...»

Caroline, bunları söyledikten sonra yanında oturan annesinin saçlarını tarayıp, üstüne başına şöyle bir çeki düzen vermeye çalıştı.

— «Ah, benim canım, biricik anneciğim... Sen tamamiyle bana aitsin; hiç kimse bizi birbirimizden ayıramaz artık. Şimdi asıl zengin bir kız oldum; çok sevebileceğim ve sevmekten korkmadığım bir şeye sahibim. Anne, bu küçük broşu sana kim verdi? Müsaade edersen çıkarıp bakayım mı?»

Ekseriyetle, başkalarının onunla alâkadar olmasına sinirlenen Bayan Pryor, kızının arzusuna hiç itiraz etmedi.

— «Bunu sana babam mı verdi?»

— «Kızkardeşim vermişti. Teyzen Caroline, biricik yeğenini görseydi, kimbilir ne kadar çok severdi?»

— «Babamdan sana bir şey kalmadı mı? Bir hediyesi... Ne bileyim bir teneke parçası falan da mı yok?»

— «Bir tek şey var...»

— «Senin kıymet verdiğin mi?»

— «Evet, benim kıymet verdiğim.»

— «Kıymetli ve güzel?»

— «Paha biçilmez ve şirin.»

— «Bana göstersene onu anne? Burada, Fieldhead'de mi?»

— «İşte şimdi benimle konuşuyor. Kolları boynuma sarılmış...»

— «Ah, anneciğim, demek alaycı kızını, seni asla yalnız bırakmamaya and içen yavrunu kastediyorsun. Odana gittiğin zaman peşinden koşmadan duramayan, tıpkı bir köpek gibi aşağı yukarı daima peşinde dolaşan, yaramaz kızını ha?»

— «Biliyor musun, bazan bakışların beni korkutuyor, yavrum.»

— «Korkma... Bunu aklından geçiremezsin. Anneciğim, babamın fena bir insan olmasına çok üzüldüm; iyi bir insan olmasını çok isterdim doğrusu. Şeytan hep bütün güzel şeyleri öldürüyor; aşkı zehirliyor. Eğer birbirimizin hakkında kötü niyetler besleseydik, böyle sevişemezdik, değil mi?»

— «Ya birbirimize itimat etmeseydik ne olacaktı, Caroline?»

— «Kimbilir ne kadar bedbaht hissedecektik kendimizi... Anneciğim, seni tanımadan evvel fena yürekli bir insan olmandan korkuyorum. İşte bu korku, seni görmek arzumu kısmen öldürmüştü. Şimdi ise kalbim tamamen müsterihtir; zira tam istediğim gibi bir anneye kavuştum. Zekî, iyi yürekli, hoş bir kadın... Yalnız bir tek kusuru var, onu da ben telâfi etmeye çalışacağım. Anne, işini bırak, bana kitap oku biraz. Güneyli şivene bayılıyorum. O kadar berrak, temiz bir sesin var ki... Amcamla Bay Hall senin gayet iyi okuduğunu söylüyorlar, anne. Hele Bay Hall, şimdiye kadar hiç bir kadının senin gibi güzel okuduğunu duymadığından bahsetmişti.»

— «Keşke bu komplimanlara ben de karşılık verebilseydim; fakat maalesef, arkadaşının kuzeyli, kaba dilinden ben bir şey anlıyamıyorum.»

— «Benim ne dediğimi anlıyorsun ya, anneciğim? Yoksa ben de onun gibi kaba mı konuşuyorum?»

— «Hayır; ben ise seni birazcık kaba görünüşlü, sert sesli olmanı bile istemiştim. Baban iyi konuşurdu. Muhterem amcan da öyle... Bu hasletini sen de onlardan almışsın.»

— «Zavallı babacığım... Bu kadar yakışıklı ve beğenilen bir insanken, acaba niçin azıcık da yumuşak kalpli olmaya çalışmadı?»

— «Ne yapalım, Allah onu böyle yaratmıştı. Bereket ki sen de olup bitenleri anlıyamıyorsun; bu bir sır olarak kalmalıdır.»

— «Anne, dikiş iğnesini elinden hiç bırakmıyorsun. Kuzum, şu dikişi bırak, benim başlıca düşmanımdır. Dizini kaplıyor, halbuki ben başımı koyacaktım. Üstelik gözlerini de işgal ediyor; onlarla bana bakıp kitap okusan daha iyi edersin. İşte senin en çok sevdiğin şair, William Cowper'in bir kitabı var. Oku.»

Bayan Pryor, kızının dediklerini yapmaya başlayınca, Caroline, tekrar konuştu:

— «Anne biliyor musun sen beni enikonu şımartmaya başladın. Eskidenberi şımartılmaya can atardım, hakikaten tatlı şeymiş...»

YİRMİ İKİNCİ KISIM

Eski Defterler

FİELDHEAD GRUBU, Briarfield'e dönünceye kadar Caroline de bir hayli iyileşmişti. Bu haberi bir arkadaşından alan Bayan Keeldar, eve geldikten sonra, ancak bir saat oturabildi... İlk fırsatta, Caroline'lere koşmuştu.

Shirley'in gölgesi pencerenin önünden geçtiği sırada yağmur çiseliyordu. Genç kız, Caroline'ye sarılıp öptükten sonra arkadaşına şöyle alıcı gözüyle bir baktı:

— «Seni iyi gördüm, Caroline. Fakat kendine dikkat etmelisin. En ufak bir ihmale bile gelmez...»

Shirley, bundan sonra seyahati hakkında uzun uzadıya izahat verdi. Gözlerini arkadaşından hiç ayırmıyordu. Bir aralık: «Pek de zayıflamış» dedi. «Kuzum, nedir bu kızcağızın başına gelenler?...»

Birden nazarları Bayan Pryor'a takılmıştı. Kadının acayip hali dikkatini çekti.

— «Peki, benim sevgili mürebbiyem eve ne zaman dönecek acaba?»

Caroline annesine sordu: «Ona her şeyi anlatayım mı?» Shirley, bir kaç dakika içinde o yokken evde dönen hâdiseleri öğrenmişti.

Verdiği soğuk cevap: «Çok güzel, çok güzel; fakat

bu benim için yeni bir haber değil ki» den ibaret olmuştu.

— «Ne, sen her şeyi biliyordun ha?»

— «Çoktan vaziyeti anlamıştım. Bayan Pryor'un mazisi hakkında bazı şeyler duymuştum, tabiî kendi ağzından değil; başkalarından. Bay James Helstone'nin karakteri ve yaptığı işlerin hepsi hakkında geniş malûmata sahibim. Bayan Mann'la bir kaç saat karşılıklı oturup konuşmak bana bunları öğretmeye yetti. Bayan Yorke de sevgisine inanılmayacak erkeklere misal vermek istedi mi, hemen James Helstone'yi gösteriyor. Evvelâ, bu kadınların sözlerine inanmak istemedim. Hep işleri fena tarafından mütalâa ediyorlar, dedim, ama Bay Yorke'yle bu mevzuda konuştuğumuz zaman, bana, «Yavrum», dedi, «Eğer James Helstone hakkında malûmat istiyorsan, sana, onun bir erkek kaplan olduğunu söyleyebilirim. Yakışıklı, suratsız, öfkeli, sakin, kibar ve zalim bir insandı. Aaaa, ağlamasana Caroline... Bir daha ondan bahsetmeyiz.»

— «Ağlamıyorum, Shirley; ağlıyorsam bile zararı yok, sen sözlerine devam et. Eğer benden hakikatı saklarsan, hakikî dostum olmadığına inanacağım. Doğruyu söylemekten çekinenlere müthiş kızarım.»

— «Bereket ki, bildiklerimin hemen hepsini söyledim. Yalnız amcanın da Bay Yorke'nin sözlerine iştirak ettiğini söylememiştim.»

— «Fakat, babam çoktan öldü, onu artık rahat bırakmaları lâzım...»

— «Öyle olması lâzım ve öyle de olacak. Ağla, ağla Caroeline'ciğim, açılırsın; tabiî yaşlarını tutmak zararlıdır.»

Shirley, bu defa da Bayan Pryor'a döndü: «Madam, her gün kızınızla sizi yanyana görüp de yüzlerinizdeki benzerliği farketmedim mi sanıyorsunuz? Kendi kendime bir takım neticelere varmıştım ki, bu gün hepsi doğ-

ru çıktı... Artık zekâma, görüşüme itimat etmeye başlıyorum.»

— «Bütün bunlara rağmen, bana bir şey söylemedin...» Caroline'nin sesi biraz sitemkârdı.

— «Hiç bir şey söylemedim; çünkü ailenin hususî işlerine karışmaya selâhiyetim yoktu. Kendimi haklı çıkaracak bir sebep de göremiyorum ortada...»

— «Bu derece mühim bir sırrın mahiyetini tahmin ediyosun ve buna dair en ufak bir ipucu bile vermiyorsun ha?...»

— «Öyle güç bir iş değil ki...»

— «Bu hareket sana hiç yakışmıyor.»

— «Nereden biliyorsun?»

— «Sen sinsi bir insan değilsindir, daima açık konuşmayı seversin de...»

— «Açık konuşmayı severim, ama nerede susmam icabettiğini de bilirim. Bilgimi açıklarken, son derece nazik bir noktaya temas edip, işleri karıştırmam mümkündür... O zaman da kendimi asla affetmem. Şimdilik hoşça kal.»

Caroline, böylece Shirley'in karakterinin hiç bilmediği bir tarafını da öğrenmiş oluyordu. Arası çok geçmeden, arkadaşının bütün sırlarını öğrendi...

Genç kız, biraz daha iyileşince, Shirley onlardan hiç çıkmaz oldu. Yoksa misafirlerinden bıkmış mıydı? Bu mevzuda kat'î bir söz söylemek imkânsızdı. Fakat Caroline'ye öylesine bağlıydı ki, misafirlerini ne kadar severse sevsin, Caroline'yi onlardan üstün tuttuğunu her haliyle belli ediyordu.

Symptom'lar kiliseye bağlı insanlardı; bu sebepten dolayı Caroline'ye karşı gayet nazik davranırlar. Bay Sympton hürmete lâyık, daima kuruntu içinde yaşayan, geniş fikirli, prensip sahibi bir insandı. Karısı son derece iyi bir kadıncağızdı; sabırlı, iyi yürekli ve iyi aileden

yetişmeydi... Pek muhafazakâr bir muhitte, bin bir mahrumiyet içinde büyümüştü.

Kızlar da annelerine benzemişlerdi. Uzun boylu, Romen burunlu güzelce kızlardı. İyi tahsil görmüşlerdi. Yaptıkları her şey kusursuzdu denebilir, tarih ve diğer ders kitapları zihinlerini doldurmuştu. Değiştirilmesine imkân olmayan bir takım prensipleri ve fikirleri vardı bu kızların... Onlardan daha muntazam yaşayan, hisleri, hareketleri, âdetleri onlarınkilerden daha ölçülü olan bir kimseye dünyanın başka bir yerinde rastlanabileceğini hiç zannetmiyorum.

Ailenin tek erkek evlâdı ve en küçük çocuğu Henry Sympson, on beş yaşındaydı. Vaktinin çoğunu hocasının yanında geçirmeyi âdet edinmişti; hocasından ayrılınca da kuzini Shirley'in peşinde koşuyordu. Bu çocuk ablalarına hiç benzemiyordu. ufak tefekti, bir ayağı sekiyordu, yüzü de çok solgundu. İri gözleri loştu, fakat bir fırsat yakalarsa pekâlâ pırıl pırıl parlayacak kudrette olduğu belliydi. Henry'nin annesi, oğlunu seviyordu; kadıncağız Henry'nin garip hallerini, bir nevi orijinalite olarak kabul etmişti. Henry büyüyünce papaz olacaktı. Bay ve Bayan Sympson, çocuk psikolojisinden anlamadıkları için çocuklarını sık sık yalnız bırakıyorlar, onunla dert ortağı, arkadaşlık etmeyi akıllarına dahi getirmiyorlardı. Shirley, Henry'yi kendine oyun arkadaşı yapmıştı, Henry de Shirley'i kendine arkadaş seçmekte gecikmedi.

İşte bu aile dairesinin ortasında da öğretmen kendi hayatını yaşamaya uğraşıyordu. Adeta canlı bir peyk haline gelmişti...

Evet, Louis Moore, Sympson ailesinin bir peykiydi. Ona bağlı olmakla beraber gene de müstakil sayılırdı. Ailenin bütün azaları ona gerektiği şekilde hürmet ediyorlardı. Baba, can sıkacak derecede nazik ve otoriter-

di. Anne de iyi yürekli bir kadın olduğu için herkese alâka gösteriyordu; fakat samimî değildi. Kızlar, Louis'e bir erkek nazarıyla değil de, bir hayâl nazarıyla bakıyorlardı. Hareketlerinden öyle anlaşılıyordu ki, erkek kardeşlerinin hocasını katiyyen hesaba katmıyorlardı. Onun öğreteceği şeylerin de kızlar için bir faydası yoktu. Zaten anlattıklarından pek fazla bir şeyler anlayamazlardı...

Yalnız bir mesele, Caroline Helstone'yi ziyadesiyle şaşırttı. Kuzeninin Fieldhead'de kendisini anlayan bir arkadaş bulamaması çok tuhaftı; hele Shirley'in nazarında da Louis'in basit bir hoca olarak kalması cidden çok garipti.

O iyi kalpli Shirley'e ne olmuştu da, böyle kendi evinin çatısı altında barınan bir yabancıyı arkadaşsız, yapayalnız bırakabiliyordu? Gerçi Louis'e karşı kaba davranmıyordu, ama çoğu zaman genç adamın mevcudiyetinden bile haberdar değilmiş gibi davranıyordu; hep Louis'i yalnız bırakıyordu.

Louis'e gelince, o bu çeşit hayata kendini alıştırmıştı ve bir müddet her şeye tahammül etmeye de karar vermişti. Sanki bilgisinin duvarları arkasında hapis kalmıştı... Asla kahkahalarla gülmüyordu; tebessümü de seyrekti; bir şeyden şikâyet ettiği duyulmamıştı... Üzerine düşen vazifeyi canla başla başarmaya çalışıyordu doğrusu... Talebesi de onu seviyordu. Eh, Louis de geri kalanlardan basit bir nezaketten başka bir şey beklemiyordu... Hattâ daha fazlasını kabul edeceğe de pek benzemiyordu yani... Meselâ, Caroline Helstone, onunla arkadaş olmaya teşebbüs ettiği zaman, genç kıza hiç cesaret vermemişti; kızı arayacak yerde, ondan kaçmaya bakıyordu. Bu evde, sakat ayaklı, solgun yüzlü âlimden sonra sevdiği tek canlı mahlûk Tartar'dı. Başkalarına karşı gayet vahşîce davranan köpek de Louis'e başka muamele ediyordu nedense...

Bir gün iki arkadaş yazlık binada otururlarken, Caroline, Shirley'e sordu:

— «Sympson'lar buraya gelmeden önce kuzenimin senin kuzenlerine hocalık ettiğini biliyor muydun?»

Shirley, bu suale her zamanki gibi çabucak cevap vermedi:

— «Şey... Tabiî eskidenberi bundan haberim vardı.»

— «Belki de vaziyeti sezmişsindir diye düşündüm de...»

— «Eee, ne olacak?»

— «Bunu anlatmamana şaşıyorum doğrusu.»

— «Şaşacak ne var?»

— «Çok garip de onun için... Sen gevezelikten hoşlanırsın, nasıl oluyor da bir fırsatı düşüp sen kuzenimin hocalığını bana söylemiyorsun,»

— «Cidden hiç fırsat düşmedi.»

— «Sen nev'i şahsına mahsus bir insansın. Yakından tanıdığımı zannetmiştim ama, yanılmışım. Bayan Pryor meselesinde de ağzını açıp bir şey söylemedin; işte şimdi de ikinci bir sır ortaya çıkıyor. Fakat bu hadiseyi hangi sebepten dolayı bir sır haline getirdiğin de benim nazarımda aydınlatılması gereken bir esrardır.»

— «Ben katiyyen sır falan yapmayı düşünmedim. Buna sebep yoktu zaten. Eğer Henry'nin hocasının kim olduğunu sorsaydın sana derhal cevap verirdim; hem senin bildiğini de sanmıştım.»

— «Bu meselede beni şaşırtan başka hususlar da mevcut: Zavallı Louis'i hiç sevmiyorsun... Niçin? Durumu sinirine mi dokunuyor yoksa? Robert'in erkek kardeşinin daha yüksek bir mevkie sahip olmasını mı isterdin?»

— «Sahi, Robert'in kardeşi...» Bu sözlerde siteme kaçan bir ifade vardı. Shirley sinirli bir hareketle, pencereden içeri doğru uzanan bir gülü koparıp,

Caroline de sakin bir sesle, ciddî ciddî tekrarladı: «Evet, Robert'in kardeşi. Louis, Hollow'un sahibine bu derece yakından bağlıdır; fakat hareketleri karakterlerinin ayrılığı onu kardeşinden ayırıyor. Mamafih, Louis de Robert kadar naziktir ve temiz kalplidir. Hür yaşasaydı, bambaşka şekilde hareket etmek imkânını da bulurdu belki.»

Shirley, alaycı bir sesle konuştu: «Ah benim akıllı, iyi yürekli, saf Caroline'ciğim... Erkekler ve melekler ha... Aman yarabbi bu kız neler de söylüyor... Namusuyla çalışan, temiz yüzlü, fakat çirkin insanları hor görmemeliyiz öyle mi? Bak bak, senin kıymetli müekkilin geliyor...»

Hakikaten de ağaçların arasından Louis Moore'nin vücudu belirmişti.

Caroline ısrar etti: «Senin dediğin kadar çirkin sayılmaz ki... Sadece kederli... Zihnini kapalı tutuyor; fakat onun zekî, anlayışlı bir insan olduğundan eminim. Eğer öyle olmasaydı, Bay Hall, ahbaplık etmek için kuzenizin peşinden koşmazdı.»

Shirley güldü, tekrar güldü. Her kahkahasında alaycı ton daha bariz bir şekilde farkediliyordu. «Vay vay vay, demek Robert'in kardeşi ha? Ona karşı daha müsamahakâr davranmalıyız. Hele Cyril Hall'ın arkadaşı olması çok daha mühim. Onun zekâsına güveniyorsun, öyle mi? Pek aptal sayılmaz ha? Güzel, senin fikirlerine iştirak ediyorum. Bunu göstermek için de şayet yanımıza yaklaşsaydı, derhal onunla konuşmaya başlardım.»

Louis, içerde oturanların bulunduğunu hiç farketmeden gelip binanın merdivenlerine çöktü. Tartar da peşinden gelmiş, dizlerinin dibine sinmişti.

Louis, hayvanı okşayarak söylendi: «Sonbahar güneşi, mesut ve zengin insanların üzerinde parladığı kadar bizde de parlıyor. Bu bahçe ne senin, ne de benim;

fakat pekâlâ yeşilliklerinden faydalanıyor, mis gibi kokusunu ciğerlerimize çekiyoruz.»

Genç adam sessiz sedâsız hayvanı okşamaya devam etti. Etraftaki ağaçlardan kuş cıvıltıları gelmeye başlamıştı. Louis, tekrar söylendi; «Zavallı kuşcağızlar, geçen gün onlara yem verdiğimi hatırlamış olmalılar, bugün onların yemeğini ayırmaya unuttum. Zavallı minik kuşlarım, bu gün size verecek bir lokma bile yok.»

Ellerini cebine sokup boş çıkarmıştı. Shirley, yavaşça arkadaşının kulağına: «İşler zannettiğimden de kolay yürüyecek» diye fısıldadı.

Hemen oracıkta duran pastadan bir parça koparıp ufalamaya başlamıştı. Louis'in omzuna doğru arkadan iğilerek, avucunu uzattı: «İşte buyrun, kuşlarınıza yem getirdim.»

Louis, gayet sakin bir tavırla pasta ufaklarını otlara serperken: «Bu eylül akşamı çok güzel» dedi.

— «Sizin için de mi?»

— «Bu gün normal her hangi bir insanın ne kadar hoşuna gidiyorsa, benim de o kadar gidiyor.»

«Siz yalnız, vahşî yerlerden daha çok hoşlanıyorsunuz da. Sonra vahşî hayvancıklara karşı da bir zaafınız var...»

— «Sükûnetten hoşlanırım ama, vahşetten nefret ederim. Hayvanlara gelince: Onlara karşı tam bir Âdem baba tavrı takınmaktan beni hiç bir şey menedemez. Yalnız nedense hayvanlar da beni diğer insanlardan fazla seviyorlar. Meselâ, sizin köpeğiniz benim peşimi bırakmıyor...»

— «Evet, güllerimin kokusu burnunuza hoş geliyor, bahçemin ağaçları gölge veriyor...»

— «Ve bütün bunlardan beni hiç bir kuvvet men edemez. Onlar bana aittır.»

Louis, oradan uzaklaştı; Tartar peşinden yürümüş-

tü. Shirley, merdivenlerde kalakaldı. Caroline arkadaşının bu kaba öğretmenin arkasından bakarken yüzünün sarardığını farketti; gururu incinmişti.

Caroline, özür dilemek ister gibi bir hareketle: «Görüyorsun ya» dedi, «Zavallı o kadar sık hayâl kırıklığına uğramış ki, sinirlerinin muvazenesi bozulmuş.»

— «Görüyorsun ya, kuzeninden boyuna bahsetmeye kalkarsak, kavga edeceğiz, iyisi mi onu unutmaya çalışalım, bir daha da ismini ağzımıza almayalım.»

Caroline içinden: «Herhalde Louis bir kaç defa böyle yapmış» diye düşündü, «Shirley'i ondan uzaklaştıran sebep de bu olmalı; acaba Shirley, hâdiselere ve çeşitli karakterlere ehemmiyet vermekten âciz mi? Louis'in erkek, samimî tavırları nedense Shirley'i pek sarmıyor.»

Caroline'nin iki arkadaşının fikirleri, Louis'i genç kızın nazarında bir kat daha kıymetlendirdi. Bay Hall'le birlikte William Farren'in kulübesine gittikleri zaman Louis için şöyle dedi: «Kelimenin tam mânâsıyla kibar bir adam. Briarfield'de onun bir eşine daha rastlanmaz. Bay Louis uğruna canımı dahi vermeye razıyım.» Sonra ev halkı da yeni öğretmenden memnunduları Louis, asla evlerinden içeri girmiyordu; fakat onun ayak seslerini işiten çocuklar derhal karşılamaya koşuyorlardı. Her yerde de vaziyet böyleydi zaten, daima herkes Louis'e geliyordu...

Bay Hall de, Caroline'nin Louis Moore hakkında ne düşündüğü sualine cevap verirken; Cambridge'den ayrıldığı gündenberi Louis gibi iyi, kibar bir erkeğe rastlamadığını belirtti.

— «Fakat çok soğuk bir adam...»

— «Soğuk mu? Bilâkis dünyanın en cana yakın arkadaşı. Öyle şakacı, öyle hareketli bir insandır ki, onunla beraber bir yere gidip de eğlenmeden dönen olamaz.

Onun anlayışı, zevkleri bambaşka doğrusu... Louis'in tesiri altında kalmak herkesin menfaati icabıdır. Karakterine gelince; bence o da mükemmel.»

— «Fakat Fieldhead'de canı sıkılmışa benzer ve zannederim misantropik bir hali var...»

— «Ah, evet, orada garip bir vaziyete düştü. Gerçi Sympson'lar iyi insanlar ama, katiyyen Louis'i anlayamazlar. Şekil ve merasimden müthiş hoşlanıyorlar, halbuki Louis bunlara tahammül edemez.»

— «Bayan Keeldar'ın Louis'i pek sevdiğini de sanmıyorum...»

— «Louis'i tanımıyor... Louis'i tanımıyor; yoksa ondaki cevheri sezecek kabiliyeti vardır Shirley'in.»

Caroline, kendi kendine: «Eh, her halde Shirley Louis'i anlamamış» diye düşündü ve arkadaşının hareketlerini tabiî karşılamaya çalıştı. Fakat bu basit izah şekli de çok geçmeden Caroline'yi tatmin etmez oldu: Bayan Keeldar'ın mazeretini haklı bulmamaya âdeta zorlanmıştı.

Bir gün Henry'yle beraber çalışma odasında yalnız kalmıştı. Çocuğun sevimli halleri Caroline'nin hoşuna gittiği için çabucak dost olmuşlardı. Henry, tamiratla meşguldü. Sakatlığı onu el işleriyle uğraşmaya sevkediyordu... Moore de her nasılsa o gün ortalıkta yoktu. Galiba Bay Hall, onu yürüyüşe davet etmişti. Henry bir aralık hocasının masasında mum aramaya koyuldu; fakat aradığını da hemencecik bulamamıştı. Birden kocaman bir defter paketi Henry'nin dikkatini çekti:

— «Allah Allah, çok garip, Bay Moore benim eski imlâ defterlerimi saklayıp da ne yapacak acaba?»

— «Nedir o paket?»

— «Eski defterler...»

Henry, paketi Caroline'ye uzattı. Dışından o kadar muntazam ve temiz görünüyorduki, Caroline gayri ihti-

yarî paketi açıp defterleri görmek istedi. Adeta heyecanlanmıştı...

— «Eğer sadece defter varsa bu pakette, açmamın bir mahzuru olmaz, zannederim.»

— «Tabiî, hiç çekinmeden açabilirsiniz. Bay Moore'nin masası yarı yarıya benim sayılır. Aklıma esen şeyi onun gözlerine saklıyabiliyorum.»

Birlikte paketi açtılar, yanılmamışlardı. Pakette bir kaç defter vardı, defterlere de Fransızca tahrir vazifeleri yazılmıştı. Yazının kime ait olduğu belliydi. İmza falan aramaya hiç lüzum yoktu. Fakat gene de defterin birinci sayfasındaki ismi görünce Caroline, şaşkına döndü. «Shirley Keeldar, Sympsonshire...» Bir kenara da dört sene evvelki tarih atılmıştı.

Caroline, hemen telâşla defterleri üstüste koyup, yeniden sardı. Kendini suçlu hissediyordu; başkasına ait bir paketi açmamalıydı...

Henry, hiç aldırmadan: «Defterler Shirley'inmiş...» dedi.

— «Bunları Bay Moore'ye sen mi verdin? Her halde Bayan Pryor'la birlikte yazmışlardır...»

— «Bizimle beraber otururken yazmıştı. Bay Moore ona Fransızca öğretiyordu; öğretmenimin ana lisanı Fransızcadır...»

— «Biliyorum... Shirley iyi bir talebe miydi bari...»

— «Durmadan gülen, yaramaz bir talebeydi, fakat hareketleri insanın canını sıkmazdı; o varken ders saatları o kadar çabuk geçerdi ki... Gayet de kolay öğreniyordu. Doğrusu bu yaramaz kızın nerede, ne zaman ders çalıştığına kimsenin aklı ermezdi. Bay Moore gibi hızlı hızlı konuşuyordu Fransızcayı.»

— «İtaatkâr mıydı? Hocasını kızdırır mıydı?»

— «Bir bakıma çok kızdırıyordu, fakat ben onu çok severdim. Şimdi de Shirley'e bayılıyorum.»

— «Bayılıyor musun? Ah, seni küçük yaramaz seni... Ne dediğini kulakların işitiyor mu?»

— «Ona hakikaten bayılıyorum. Gözlerimin ışığıdır Shirley... Dün gece Bay Moore'ye de aynı şeyi söyledim.»

— «Mübalâğalı konuştuğun için seni azarlamıştır.»

— «Azarlamadı. Kadın mürebbiyeler gibi öyle her şeyi ayıp telâkki etmez. Maalesef, ben pek zavallı, talihsiz bir insanım, Bayan Caroline Helstone... Ayağım sakat biliyorsunuz...»

— «Üzülme, Henry; sen iyi kalpli, şirin bir çocuksun; eğer Tanrı sana sıhhat ve kuvvet vermediyse mükemmel bir kalp, iyi bir kafa ve mevki sağlamış.»

— «Benimle alay edecekler. Bazan sizin de, Shirley'in de beni alaya aldığınızı zannediyorum.»

— «Bak, dinle, Henry, Umumiyet itibariyle ben mektep çocuklarını sevmem; onlardan tiksinirim. Kuşları, böcekleri, kedileri öldüren zalim, düşüncesiz mahlûklardır bence; fakat sen onlara hiç benzemiyorsun. Onun için de seni seviyorum. Kocaman bir erkek gibi düşünüp hareket edebiliyorsun, okumayı seviyorsun ve okuduğun mevzular üzerinde mantığını kullanıyorsun da...»

— «Okumayı hakikaten severim. Anlayış kabiliyetimin bulunduğunu ve hassas olduğumu da biliyorum.»

Bu esnada Bayan Keeldar içeri girmişti.

— «Henry» dedi, «öğle yemeğini buraya getirdim; her şeyi sana kendi elimle hazırlayacağım.»

Elindekileri masanın üzerine bırakıp hazırlığa koyuldu:

— «Kuzum, siz ikiniz başbaşa vermiş ne yapıyordunuz orada? Bay Moore'nin masasını mı karıştırıyordunuz?»

Caroline cevap verdi: «Senin eski defterlerine bakıyorduk.»

— «Benim eski defterlerime mi?»

— «Fransızca tahrir defterlerine... Bana bak, onları iyi saklamalısın, çok kıymetli şeyler. Biz elimizden geldiği kadar muhafaza etmeye uğraştık.»

Caroline, arkadaşına paketi gösterdi. Shirley, hemen onların yanına koşmuştu:

— «Bu defterlerin mevcudiyetinden haberim dahi yoktu. Hepsinin çoktan mutlaka fırını yakmaya kullanıldığını, yahut da hizmetçinin saçlarını sarmak için bigudi yerine geçtiğini zannetmiştim. Kuzum bunları niçin sakladın, söylesene, Henry?»

— «Bu benim için değil; bana kalsa böyle bir zahmete katlanmayı aklıma dahi getirmezdim. Bay Moore, yazıhanesinin iç gözlerinden birine saklamıştı; belki de sonra orada unutmuştur.»

— «Hiç şüphesiz unutmuştur...»

— «O zamanlar ne baş döndürücü bir kızdın, Shirley... Zayıf, uzun boylu, tüy gibi hafif bir mahlûktun. Bay Moore'yi bayağı neşelendirirdin. Sonra da arkandan bir hayli üzüldü.»

Shirley, hiç sesini çıkarmadan defterin sayfalarını çevirmeye koyuldu. Arası çok geçmeden de dalgın dalgın söylendi:

— «Bunu bir kış günü yazmıştım. Bir kar tasviridir.»

Henry, «Hatırlıyorum,» dedi, «Bay Moore bu yazıyı okuduktan sonra sevinç içinde, «İşte mükemmel Fransızca da bu kadar olur» diye bağırmıştı. Sen de ona tasvir ettiğin manzaranın resmini yaptırmıştın.»

— «Demek bütün bunları unutmadın ha?»

— «Katiyyen. O gün vaktinde çaya inmediğimiz için hepimiz azar işitmiştik. Hocanın sehpasının başına geçtiğini, senin de arkasında durup ona lâmba tuttuğunu görür gibi oluyorum.»

— «Louis'in yaptığı tablolar nerede, Henry, onları Caroline'ye göstermeliyiz.»

— «Gardrobunda kilitli, anahtar da onda.»

— «Gelince anahtarı istesene.»

— «Sen iste, Shirley, nedense Louis'den çekiniyorsun; dikkat ettim, hocana karşı mağrur bir kadın tavrı takınıyorsun, bu çok fena.»

Caroline, arkadaşının kulağına fısıldadı: «Sen bir muammasın, Shirley. Her gün öyle garip şeyler keşfediyorum ki... Halbuki bana tamamen itimat ettiğini sanıyordum. Ah, seni anlamak o kadar güç ki...»

Shirley, kuzenine hitaben: «Ne yapalım eski dostlarımı unutmuşum», dedi.

— «Bunu da asla yapmamalıydın, Shirley. Eğer hafızan bu derece zayıfsa, hiç bir erkeğe ilham kaynağı olamazsın.»

— «Bir erkeğin ilham kaynağı ha? Her halde «bir erkek»ten kastin de bizzat sen olmalısın. Hadi hadi, sütünü soğutmadan iç.»

Sakat delikanlı, topallaya topallaya şömineye doğru yürüdü; bastonunu şöminenin yanında bırakmıştı.

Shirley, ona yardım etmeye çalışırken; «Vah benim zavallı yavrum,» dedi.

Delikanlı, koltuğuna otururken ısrarla sordu: «Shirley, beni mi, yoksa Sam Wynn'i mi daha çok seviyorsun?»

— «Aman, Henry, Sam'dan nefret ediyorum, sen ise benim biricik sevgilimsin.»

— «Ben mi, yoksa Bay Malone mi?»

— «İstersen binlerce defa tekrarlıyayım, sen tabii.»

— «Fakat ikisi de uzun boylu, sakallı, cazibeli adamlar...»

— Halbuki sen yaşadığın müddetçe. ufak tefek sakat bir insan olarak kalacaksın, değil mi Henry'ciğim?»

— «Evet, bunu biliyorum.»

— «Üzülmen mânâsız, Henry. Tarihte isim yapmış

meşhur insanların bir çoğunun senin gibi zayıf, sakat insanlar olduklarını söylememiş miydim?»

— «Amiral Horatio Viskont Nelson, Bronti dükü... Bütün dünyayı bir parmağında oynatmış...»

— «Evet, o büyük adamdı, fakat benim harplerle falan başım hoş değil. Her şeye rağmen bir türlü rahat edemiyorum... Yüreğimin tam ortasında bir ateş yanıyor. Hayatta elbet bana da düşen bir vazife var, ama bu nedir? Istırap çekmek mi?»

— «Henry'ciğim, zihnin vücudundan daha olgun, bundan dolayı ıstırap çekiyorsun, başından büyük işlere dalmasan daha iyi edersin. Dikkatle tetkik et her şeyi... Bilgin, kitap sayfalarına bağlı kalmasın, dünyayı öğrenmeye çalış. Tabiatı seviyorsun... Bu sevgine asla korkuyu karıştırma. Sabırlı ol, bakalım zaman neler gösterecek... Sen bir asker, bir denizci olamazsın, fakat inan bana eğer yaşarsan, kaleminle şöhret yapacağından eminim... Meselâ tanınmış bir muharrir, içli bir şair...»

— «Bir muharrir mi? İşte benim için yeni bir hayat ışığı bu... Evet, dediklerin doğru, ben muharrir olacağım... Sana ithaf etmek için bir kitap yazacağım.»

— «Şayet ruhunu kendi haline bırakırsan, bir eser yazacağından eminim. Hay Allah, ben de neler söylüyorum? Galiba sözlerimi bile anlamaktan âcizim. Neyse, işte Henry, bak kızarmış ekmeğinle tereyağın hazır, bunu yiyip kuvvetlenmeye, uzun yıllar yaşamaya bak.»

Bu esnada açık pencereden bir baş uzanmış, bir erkek sesi duyulmuştu:

— «Maalmemnuniye... Ben ekmeğin lezzetini, kıymetini takdir edenlerdenim. Ben de gelip ziyafete katılabilir miyim, Bayan Keeldar?»

— «Bay Hall.» (seslenen Bay Hall'di, Louis Moore'yle beraber yürüyüşten dönmüşlerdi) «yemek odasında muntazam kurulmuş bir sofra sizleri bekliyor. Hem ora-

da aklı başında insanlar ciddî mevzuları konuşuyorlar... Fakat bizim gibi ipsiz sapsız konuşmaya meraklıysanız, karnınızı kuru ekmekle doyuracağınıza kaniseniz, buyurun.»

— «Parfümünüzün kokusu hoşuma gitti, onun için açlıktan ölsem de ölmesem de burada kalacağım.» Bay Hall, böyle diyerek Louis'i kolundan tutmuş, birlikte içeri girmişlerdi. Louis'in gözü hemen masasına takıldı:

— «Sizi soyguncular sizi... Ah, Henry, bu işte elebaşı sendin mutlaka!...»

— «Shirley'le Caroline'ye bağır, onlar karıştırdılar senin gözlerini...»

Kızların ikisi birden bağırdı: «Yalancı... Hain... Elimizi hiç bir şeye sürmedik, sadece bir kaç sual sorduk o kadar...»

Louis, kendisinden hiç umulmayan bir şekilde tebessüm etti; «Mükemmel? Peki zavallı delikanlıyı hangi şeytanca suallerle kandırdınız bakalım?»

— İç gözün boşalmış olduğunu görmüştü: «Aaa, burası boşalmış... Şeyleri kim aldı?...»

Caroline, telâşla, paketi uzatarak: «İşte, işte burada, buyurun,» dedi. Louis, defter paketini göze koyup kilitledi, sonra masanın üzerini biraz toplamaya çalıştı ve bunu da bitirince, kimseye bir şey sormadan koltuğa oturdu.

Henry: «Ben daha fazla azarlarsınız zannetmiştim, efendim,» dedi, «kızlara hadlerini bildirmek lâzım.»

— «Onları kendi hallerine bırakıyorum, vicdanlarının sesini dinlesinler kâfidir.»

— «Onların niyetleri pek bozuktu efendim... Eğer ben yetismeseydim, gardrobunuzu da açacaklardı.»

Shirley lâfa karıştı: «Yemeği bizimle beraber yemez misiniz?»

— «Tabiî yeriz, yani sizce bir mahzuru yoksa.»

— «Yalnız süt ve ekmek yiyeceksiniz ama...»

— «Vah zavallılar... Mamafih, sizlerin yanındayken ne yesek karnımız doyar.»

Henry, kızlara dönerek, «Siz ona bakmayın» dedi, «kuru ekmekle süt yiyemez, biraz sonra midesi ağrımaya başlar.»

— «Peki öyleyse, sizin şerefinize bu defalık hususî bir yemek hazırlatayım.»

Ev sahibesi, zili çalıp hizmetçiye emirler verdi. Kendisi de boş durmuyor, oradan oraya gidip gelerek yemeğin bir an evvel sofraya getirilmesine çalışıyordu. Bay Hall'ün neşesi yerindeydi. Caroline'yi bir köşeye çekmiş, boyuna bir şeyler anlatıyordu. Yemekte de çenesi hiç durmadı... Kâh Shirley'e, kâh Louis'e, kâh Caroline'ye sualler soruyor, onların birbirleriyle konuşmalarına fırsat vermiyordu. Louis, fazla gülmüyordu ama, kendisine sual sorulduğu zaman, zekâsının üstünlüğünü hepsine gösteriyordu. Caroline, Louis'in zekâsına hayran kalmıştı, fakat hâlâ genç adamın biraz fazla kendi içine çekilmiş olması huzurunu kaçırıyordu. Odada bulunanların hiç biri Louis'i kızdıracak bir hareket yapmamıştı, hiç birine karşı kini yoktu, fakat ayni şekilde hiç kimse de Louis'de bir heyecan uyandırmıyordu; yalnız şöminenin önüne bağdaş kuran Shirley müstesna...

Shirley de Louis'e karşı soğuk değildi artık... Farkına varmadan gururunu prensiplerini unutmuştu. Hem Louis Moore'den de eskisi gibi korkmuyor, çekinmiyordu. Herkesin yemeğini dağıtırken de elleri titremedi. Louis, bir aralık servis çatalına doğru uzanarak:

— «Çok yoruldunuz» dedi, «bırakın da biraz da ben servis yapayım.»

Shirley, ağzını açıp tek kelime söylemeden âdeta büyülenmiş gibi, çatalı Louis'e uzattı.

Yemekte Caroline, «Yaptığınız tabloları görmek iste-

rim, Bay Louis,» dedi. «Siz de aynı fikirde değil misiniz, Bay Hall?»

— «Sırf seni memnun etmek için isterim Caroline, fakat bana kalırsa Louis'in ressamlıkla, sanatkârlıkla alâkası kalmamıştır.»

Henry, anahtarı uzatarak: «İşte» dedi, «resimlerin saklı olduğu yerin anahtarı da burada.»

Louis, anahtarı aldıktan sonra bir saniye tereddüt etti; sanki başka birisinin onun hesabına konuşmasını bekliyordu Galiba, şu mağrur Shirley, biraz yalvarmazsa dolabın kapısını açmayacaktı.

Shirley gülümseyerek: «Bizi biraz daha merakta bırakmak için, mahsus yerinden kıpırdamıyor,» dedi.

Louis, mırıldandı: «Sen bu anahtarın şifresini bilirsin, vaktiyle de açmıştın, bir defa dene bakalım.»

Shirley, hocasının dediklerini yaptı; taploları bir bir dışarı çıkarıyor dikkatle tetkik ettikten sonra arkadaşlarına veriyordu. Moore de genç kızın arkasında, kendi eserlerini ilk defa görüyomuş gibi, seyrediyordu. Tabloların hepsi dışarı çıkınca, ellerini cebine sokarak odanın içinde dolaşmaya başladı.

Bahçede bir araba sesi duyulmuştu, derken kapı çalındı. Shirley yerinden fırlamıştı.

— «Misafir geldi galiba,» dedi. «Birazdan salona çağırırlar. Hem de ne kibar bir dille... Sabahtanberi Henry'le birlikte bahçeden meyva topluyoruz. Ah, yarabbi; kendi bahçemde incir ağacının altında istediğim kadar dinlenemedikten sonra neye yarar? Kızıl derili reisin karısı benden kat kat daha mesut... Onun misafir odası ve ağırlanacak misafirleri yoktur. Kararımı verdim; ben batıya göçediyorum.»

Louis Moore, güldü:

— «Herhalde artık bir kızıl derili reisle de evlenir-

sin. Kocan piposunu tüttürürken, sana da tarlada çalışmak düşer...»

Shirley, cevap vermeye hazırlanıyordu, fakat odanın kapısı açıldı ve Bay Sympson içeri girdi:

— «Ben seni yalnız zannediyordum, Shirley; halbuki epey kalabalıkmışsınız.»

Eğer odada bir din adamı bulunmasaydı, mutlaka Bay Sympson, gördüğü manzara karşısında dehşete düşecekti... Fakat ne çare ki ötedenberi kilise adamlarına karşı bambaşka bir sevgi ve hürmet besliyordu.

Gayet soğuk bir sesle: «Sadece De Wallden Hall'ün sahiplerinin ve Bay Sam Wynne'nin misafirliğe geldiğini bildirmek istemiştim,» dedi. Hafif bir selâm verdikten sonra da hemen dışarı çıktı.

— «De Wallden Hall'ün sahipleri ha... Bunlardan daha beter misafir olamaz.» Shirley, bunları mırıldandıktan sonra, bir müddet başı önünde, derin derin düşündü. Ateşten yüzü kızarmıştı, saçları sabah rüzgârıyla darmadağın olmuştu; kıyafeti pek mükemmel değildi, ama misafirlerini karşılamaya yeterdi. Yalnız şalını düzeltmesi, saçlarını taraması icabediyordu. Nedense bu gün Shirley'in üzerinde bambaşka bir güzellik vardı, bakışları, konuşması bile değişmişti. İçinde onu bu değişikliğe sevkeden yepyeni bir his mi belirmişti, yoksa?...

Caroline: «Shirley, Shirley, misafirlerin yanına gitmelisin,» diye fısıldadı.

— «Sebep ne?»

Başını kaldırıp, şöminenin üzerindeki aynadan Bay Hall ile Louis Moore'nin kendisini ciddî ciddî süzdüklerini gördü.

Zoraki bir tebessümle, «Eğer bu odadakilerin ekseriyeti De Wallden'lerin nezakete lâyık insanlar oldukları kanaatindeyse, ben de derhal vazifemi yapmayı kabul ediyorum. Gitmemi isteyenler, parmak kaldırsınlar.»

Tekrar aynaya baktığı zaman, bütün ellerin zalimane bir şekilde kendi aleyhine yukarı kalkmış olduğunu farketti.

Bay Hall, «Gitmelisin» dedi, «ve tabiî misafirlere karşı nazik davranman da icabediyor. Cemiyete karşı bir takım mükellefiyetlerinin bulunduğunu unutma. Sadece kendi gönlünü eğlendirmeyi düşünemezsin.»

Louis Moore de alçak bir sesle söylendi: «Duyuyor musun, duyuyor musun?»

Arkadaşına yaklaşan Caroline de müşfik bir hareketle saçlarını arkaya attı, Shirley'in üstüne başına çeki düzen vermeye çalıştı.

Ev sahibesini misafirlerin yanına göndermek cidden çok güç olmuştu.

O gidince ilk defa Bay Hall konuştu: «Shirley'in son derece garip bir cazibesi var. Ben de gitmeliyim artık. Sweet'in annesini geçirecek, sonra iki de cenaze var...»

Louis de masasının başına geçerek: «Henry, kitaplarını hazırla» dedi, «ders saati geldi...»

Henry, hocasıyla yalnız kalınca, «Garip cazibe» diye tekrarladı. «Çok doğru... Beyazlara bürünmüş bir büyücüye benzemiyor mu?»

— «Kimden bahsediyorsunuz, öğrenebilir miyim?»

— «Kuzinim Shirley'den...»

— «Saçma suallerden vazgeçelim... Sessiz sessiz çalışmaya bak...»

Louis Moore sert sert konuşuyordu, bakışları da donuklaşmıştı. Henry, hocasının bu halini iyi bilirdi; çok seyrek olurdu, ama bir defa da geldi mi Louis'in üzerine varılmazdı; Henry, ister istemez hocasına itaat etti.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ KISIM

İlk Mavi Çorap

BAYAN KEELDAR'la amcasının karakterleri hiç de birbirine uyacak gibi değildi. Amcası sabırsızdı; Shirley, daima beklemeyi tercih ederdi. Amcası mütehakkimdi. Shirley ise hürriyete tapıyordu. Amcası dünya adamıydı, fakat Shirley daha ziyade romantik sayılırdı.

Amcasının Yorkshire'ye gelişi büsbütün sebepsiz sayılmazdı; vaziyet aşikârdı; yeğeninin biran evvel evlenmesini istiyordu; ona uygun bir koca bulmalıydı, böylece üzerinden ağır bir yük kalkmış olacaktı.

Fakat maalesef işin başından itibaren amcayla yeğen bir türlü anlaşamadılar. «Uygun» ve «Mükemmel» kelimeleri ikisi için de avrı avrı mânâlar ifade ediyordu. Shirley, amcasının tarifini beğenmemişti ve bir karar vermenin zamanı geldiği vakit de amcasının arzularına boyun eğmesi çok şüpheliydi.

İlk deneme nihayet geldi çattı:

Bay Wynne, Shirley'i oğlu Samuel Fawthrop Wynne'ye istemişti.

Shirley'in amcası, «Çok mükemmel bir izdivaç, fevkalâde bir teklif» diye ellerini oğuşturdu. Yeğeninin sahip olacağı malikâneyi, edineceği zengin akrabaları düşünüyordu. Evet, bu izdivaç mutlaka yapılmalıydı.

Hemen yeğenini ceviz kaplama odaya çağırdı; amcayla yeğen odada yalnız kalır kalmaz, Bay Sympson teklifin bahsini açmış ve arkasından da kendi fikrini söylemişti. Shirley, bu teklifi kabul etmeliydi onun fikrince...

— «Hayır, Samuel Fawthrop Wynne'yle evlenmiyeceğim.»

— «Bu kararının sebebini öğrenmek isterim. Her halde sebepsiz değildir. Samuel her bakımdan sana lâyık, hattâ senden üstün bile sayılır...»

Shirley, şöminenin başında duruyordu, yüzü bembeyaz kesilmişti. Gözlerinden öfke fışkırıyordu.

— «Müsaade ederseniz, ben de bu delikanlının niçin bana lâyık olduğunu öğrenmek istiyorum.»

— «Serveti, seninkinin iki misli, sonra senden iki defa daha akıllı. Sosyal durumlarınız aynı. Uygun bir çift teşkil edersiniz.»

— «Benden beş kere daha zengin olsa bile, onunla evlenmeyi kabul edemem.»

— «Lütfen bunun sebebini açıklar mısınız?»

— «Çok adî hareketlerde bulundu. Birinci sebep bu.»

— «Bayan Keeldar, sözlerinin beni ne kadar şaşırttığının farkında mısın?»

— «Sonra kültürü yok. Dar fikirli, hisleri anlaşılmaz, zevksiz, kaba tavırlı, hödüğün biri.»

— «Bilâkis, kibar, zengin bir adam. Doğrusu ya onu reddetmek, resmen budalalıktır.»

— «Hayır, onunla evlenmiyeceğim, bu kadar... Çok rica ederim, artık bu mevzuda söz söyleyip benim canımı sıkmayın. Sizi bundan menediyorum.»

— «Kuzum, senin evlenmeye hiç niyetin var mı, yoksa hep ihtiyar kız olarak mı kalmak istiyorsun?»

— «Bu sualinize mutlaka cevap vermek zorunda olmadığımı sanıyorum.»

— «Acaba ünvan sahibi, zengin, başka bir erkeği bekleyip beklemediğini sorabilir miyim?»

— «İstediğim insanın bir ünvana sahip olabileceğini hiç zannetmiyorum.»

— «Eğer ailede ırsî delilik olsaydı, senin çıldırdığına hükmederdim. Yani çılgınlıkların artık tahammülün dışına çıkıyor. Bak, sana ihtar ediyorum, aile ismini lekelememeye çalışmalısın, yoksa karışmam.»

— «Affedersiniz ama, benim aile ismim sizinkiyle bir mi? Soyadım Sympson mu?»

— «Allaha şükür ki değil. Fakat daima tetikte bulunmalısın. İhanete hiç gelemem.»

— «Peki, ya sizin beğenmediğiniz, istemediğiniz bir kimseyi kendime koca olarak seçersem, kanunî ve gayri kanunî, ne gibi bir harekette bulunabileceksiniz?»

— «Bana bak, dikkat et, sonra karışmam ha!... Bak karışmam diyorum...»

— «Niçin Benim üzerimde ne gibi bir hak iddia edebilirsiniz? Sizden niçin korkacakmışım?»

— «Sana ayağını denk al diyorum, o kadar...»

— «Hiç meraklanmayın, Bay Sympson... Yalnız evlenmeden önce mutlaka aşkın tadını tatmaya karar verdim... Anlaştığım, beğendiğim bir erkekle hayatımı birleştirmeliyim.»

— «Saçma lâflar... Bir genç kızın ağzına yakışmıyacak şeyler... Budalaca fikirler...»

— «Hem de bütün kalbimle sevmeliyim. Anlaşılmaz bir dille konuştuğumun farkındayım. Fakat sözlerimin anlaşılmış olup olmaması benim üzerimde hiç bir tesir bırakmıyor.»

— «Ya bir dilenciye âşık olursan?»

— «Sevgimi asla bir dileyciyle paylaşmam. Dilencilik şayanı takdir bir meslek değil.»

— «Dar gelirli bir kâtip... Aşağılık bir artist... Fakir bir yazar... Yahut...»

— «Cesur olun, Bay Sympson, şu yahutun arkasını getirin bakalım.»

— «Bir kitap kurdu... Yahut da ne bileyim, beceriksiz, serseri bir ressam...»

— «Serseri ressama aldırmam, ama dediğiniz gibi, edebiyatla yakından ilgiliyim. Sizin Fawthrop Wynne'niz bu mevzuda bana nasıl uyar? İki satırlık bir notu imlâ yanlışı yapmadan yazamıyor. Okuduğu tek şey, bir spor gazetesidir. İlk mektepteyken bütün çocukların alay mevzuuydu...»

— «Aman yarabbi, bunlar hiç de kibar bir genç kızın ağzına yakışacak sözler değil... Acaba sonu ne olacak bu delinin?...»

Bay Sympson bunları söylerken ellerini havaya kaldırmıştı.

— «Herhalde, Bay Sam Wynne'la beraber nikâh memurunun karşısına çıkmayacak.»

— «Hali ne olacak? Niçin memleketin kanunları daha sıkı değil? Niçin onu mantığa uygun bir şekilde hareket etmeye zorlamıyorum?»

— «Sakin olmaya çalışın, amca. İngiltere'de Çar'lar hüküm sürselerdi bile, beni istediğiniz kimseyle evlenmeye zorlayamazdınız. Bay Wynne'ye bir mektup yazıp vaziyeti anlatırım; siz artık bu meseleyle meşgul olmayın.»

Kısmetin sık sık değiştiği söylenir... Bir müddet kısmeti açılan bir kimse, arası çok geçmeden sıkıntıya düşer. Her el attığı iş bozulur... Fakat Shirley'in kısmeti bir defa açılınca, bir daha kolay kolay değişmemişti. Bay Sam Wynne'nin teklifinden sonra, üç hafta içinde üç yeni talip çıkmıştı... Delikanlıların hepsi de yakışıklı, ve servet sahibi insanlardı. Yani Shirley'in onları red-

detmesi için görünürde hiç bir sebep yoktu. Fakat genç kız gene de amcasına ayak diretti.

Nihayet Shirley'in bu haline dedikoducular bir sebep bulabilmişlerdi. Amcası da vaziyeti aşağı yukarı anladığı için, yeğenine karşı takındığı tavrı tamamiyle değiştirdi.

Arada kalan yenge, bir türlü ikisini barıştıramıyordu. Kızlar ise, babalarıyla kuzinlerinin kavgalarını dinlerlerken kanlarının donduğunu hissediyorlar. Isabella ile Getrude'nin nazarında Shirley korkunç bir mahlûktu Bereket ki Wynne ailesi hadiseye fazla ehemmiyet vermedi...

Nunnely kasabası, eski kilisesi, ormanı ve tarihî harabeleriyle meşhurdur. Priory denilen büyük bir eğlence salonu vardır... Sonra kasabanın en zengin adamı baron ünvanını taşır ki, bu ünvana ne Whinbury'de ne de Briarfield'de rastlamak mümkündür... Yalnız maalesef, kasabanın genç sahibi baronu Yorkshire'deki malikânesinde tanıyanlar pek azdır. Genç adam ömrünü hep uzak yerlerde geçiriyordu.

Bayan Keeldar, dinlenmek için Cliffbridge'ye gittiği zaman arkadaşlarıyla beraber Sir Philip Nunnely ile tanışmıştı. Ondan sonra da sahilde balolarda ve muhtelif toplantılarda hep karşılaşmışlardı. Sir Philip galiba kendini fazla yalnız hissediyordu. Hareketleri de mağrur olmaktan ziyade korkak bir adama yakışacak cinstendi. Shirley'le arkadaşlıklarının grubuna katılmaktan memnundu.

Shirley, böyle gösterişsiz insanlarla daima çabuk ahbap olurdu. Nitekim Sir Philip Nunnely ile de samimî bir dostluk kurmakta gecikmedi. Yengesi ve kuzinleriyle birlikte bazan Sir Philip'in yatına binip gezintiye dahi çıkıyorlardı. Shirley'i Sir Philip'e yaklaştıran en

mühim şey genç adamın tevazuuydu. Sonra genç adamı eğlendirebildiğine de memnundu.

Yalnız dostluklarını gölgelendiren ufak bir pürüz vardır; hoş, hangi dostluğun böyle bir pürüzlü tarafı yoktur ki... Sir Philip, şiire ziyadesiyle düşkündü... Boş zamanlarında durmadan şiirler, şarkılar, yazıyor; bunları Shirley'e okuyordu... Belki de Shirley onun bu hareketini biraz mubalâğalı bulmuştur... Belki de şiirlerinin kusurlarını düzeltmek ihtiyacındadır... İşte genç kız bütün bunları gözönünde bulundurarak Sir Philip'in şiir mevzuunda konuşmasına mani olmaya çalışıyordu.

Genç adam ise mehtaplı gecelerde Shirley'i yürüyüşe çıkmaya zorluyor, gezerlerken de kulağına yazdığı o uzun mânâsız şiirleri fısıldamaktan bir türlü vazgeçemiyordu. Genç kız ise bu şiirleri beğenmediğini belli etmemek için ne yapacağını şaşırıyordu. Eğer Sir Philip, Shirley'in düşüncelerini anlarsa muhakkak ki çok üzülecekti. Çok geçmeden buna da muvaffak oldu. Sir Philip'e malikânesini anlatmakla ona şiiri unutturabiliyordu. Genç adam, şimdiye kadar hep yabancı yerlerde vakit geçirdiğine pişmandı. Kısa bir zaman sonra da Shirley'in tavsiyelerine uyarak Nunnely'ye geldi.

İlk iş olarak Fieldhead'i ziyaret etmişti. Sir Philip, Fieldhead'den çok hoşlandığını belirterek bu ziyaretlerini sıklaştırdı. Fakat kapalı salonlarda, herkesin yanında Shirley'le istediği gibi konuşamıyordu. Nihayet genç kızı kendi malikânesine çağırdı. O güzelim çayırlarda beraber gezmeliler, derelerin şırıltılarını başbaşa dinlemeliydiler.

Bay Sympson, gene ümitlenmişti. Yeğeninin nihayet iyi bir av yakaladığından emindi. Artık Shirley «çılgın» bir kız değil, aklı başında bir hanımefendiydi. Karısıyla da Shirley'den bahsederlerken hep iltifatkâr kelimeler kullanıyorlardı.

Yeğeni ise Bay Sympson'un hareketlerinin sebebini derhal sezmişti. Sir Philip hakkındaki fikri sorulduğu zaman da delikanlıyı beğendiğini, takdir ettiğini söyledi. Böyle zengin, şöhret sahibi bir ailenin biricik oğlunun bu derece mütevazi olacağını cidden aklına getirmemişti.

Sir Philip'in de Shirley'den hoşlandığı zamanla belli oldu. Sık sık Shirley'le görüşmek istiyordu. İşte bu sıralarda da Fieldhead'de garip bir huzursuzluk hüküm sürmeye başlamıştı... Malikânenin o sakin çayırlarında asabî adımlarla dolaşanların ardı arkası kesilmiyordu. Bütün ev halkının sinirlerini geren bir bekleyiş devresi başlamıştı... Herkese bir avareliktir çökmüştü...

Yalnız ortada muhakkak olan bir şey vardı ki, o da Sir Philip'in sevilmeye lâyık bir karakter taşıdığıydı. Fazla kültürlü sayılmazsa bile zekiydi. Bayan Keeldar, Sam Wynne'ye yaptığı gibi, Philip'i de hemen reddedemezdi. Bir defa, Sam gibi kaba, beceriksiz bir insan değildi. Hakikaten güzel san'atları seviyordu. Her şeye rağmen tam mânâsıyla kibar bir İngiliz erkeğiydi.

Başlangıçta Shirley, onun garip hareketlerine gülmekten kendini alamamıştı, fakat bu genç kızın şakacılığından ileri geliyordu. Yoksa katiyyen kötü bir niyet beslememişti Philip'e karşı... Hem başkalarına Philip hakkında bir tek kelime bile söylemelerine tahammül edemiyordu. Shirley, sanki genç baronun hususî müdafaa avukatıydı.

Yani kısacası, durum öyle bir manzara arzetmekteydi ki, Bay Yorke'nin Louis Moore'ye söylediği şu sözlerin hiç de sırası değildi:

— «Senin ağabeyin Robert, ya budala veyahut da çılgın adamın biri... İki ay önce piyasadaki duruma tam mânâsiyle hâkimdi Şu yaptığı işe bak; haftalardanberi Londra'da keyif çatıyor... Geldiği zaman da iş işten

geçmiş olacak. Louis, «Erkeklerin işleri bir med ve cezir hâdisesine bağlıdır, şayet sular kabarırken faaliyete geçilmezse, alçalma esnasında her şey mahfolur...» Eğer senin yerinde olsaydım, derhal Robert'e bir mektup yazar, vaziyeti anlatırdım.»

Louis sanki bu mesele hakkında hiç bir şey bilmiyormuş gibi, sordu:

— «Robert, Shirley'le alâkalanıyor muydu?»

— «Alâkalanmasını ben tavsiye ettim, çünkü Shirley'in onu beğendiğini biliyordum.»

— «Bir komşu olarak mı?»

— «Daha da yakın... Robert'in ismi dahi geçse hemen kulaklarına kadar kızarıyor... Delikanlıya mektup yaz da gelsin. Hem şu barondan daha iyi bir koca olur.»

— «Peki ama, Bay Yorke, cebi delik bir macera-peresti zengin, güzel bir kadınla evlenmeye zorlamak size garip gelmiyor mu?»

— «Eğer sen böyle ince eleyip sık dokuyacaksan, söyleyecek bir sözüm yok. Ben şahsen basit, pratik bir insanımdır. Robert de protokola ehemmiyet veriyorsa, o zaman elden bir şey gelmez. Fakat onun yaşında, onun durumunda olsaydım, ben bambaşka türlü hareket ederdim. Ne baron, ne bir dük, ne de bir prens, sevgilimi elimden alabilirdi... Fakat siz öğretmenler, o kadar sakin tabiatlı insanlarsınız ki, bunları anlamanıza imkân yok...»

Shirley'in eskisine nazaran çok daha terakki ettiği, kimsenin gözünden kaçmıyordu. Artık Robert hakkındaki dedikodulara da genç kızın adı karıştırılmıyordu. Esasen Shirley'in de Robert'in adını ağzına aldığı yoktu. Mamafih, belki de onu esgisi gibi özlememekle beraber, Londra'da neler yaptığını merak ediyordu. Robert'i büsbütün unutmadığını kardeşi Louis'in anî hastalığı bir kere daha belli etti. Shirley, kuzinlerinin hocasına karşı

daima soğuk davranmaya alışmıştı, fakat birdenbire hastalanınca, yabancı bir yerde kimsesiz kaldığını düşünerek ona yakınlık gösterdi.

Louis Moore, her halde topal talebesi ve Bay Hall'le beraber sık sık gittikleri fakir mahallelerden kapmıştı hastalığı... Neyse, Louis, bir kaç gün odasından çıkamadı.

Bir akşam üstü, Louis yatağında kıvranıp duruyordu. Talebesi Henry ise bu buhranlı anında sevgili hocasını yalnız bırakmaya kıyamadığı için, başucunda oturmaktaydı. Birden kapı vuruldu. Henry hemen kapıya koşmuştu. Hafif bir ses:

— «Bay Moore, bu gece nasıl?» diye sordu.

— «İçeri gelip kendi gözlerinizle görseniz...»

— «Uyuyor mu?»

— «Ah, nerede o günler... Yanına gelip onunla biraz konuşsan fena olmaz, Shirley...»

— «Beni istemez ki...»

Fakat ziyaretçi gene de içeri girmekten kendini alamadı. Henry, Shirley'in müteredditdavrandığını farkedince, hemen kolundan çekti. Aşağıda misafirler vardı. Hattâ Sir Philip dahi aşağıdaydı... Shirley, misafirlerin oturma salonuna geçmelerinden istifade ederek yukarı koşmuştu. Geniş etekli beyaz elbisesi, boynundaki kolye ve elbisenin dışında kalan pürüzsüz boynu ve kolları hastanın odasına bambaşka bir hava vermişti. Shirley, müşfik bir sesle konuştu:

— «Bay Moore, bu akşam kendinizi nasıl hissediyorsunuz?»

— «Zaten pek hasta değildim, mamafih, şimdi daha iyiyim.»

— «Susuzluktan şikâyet ettiğinizi duyduğum için size biraz üzüm getirdim. Bir kaç tane olsun yemez misiniz?»

— «Hayır, fakat beni hatırladığınız için teşekkür ederim.»

— «Bir tanecik olsun yiyin...»

Shirley, kolundaki sepetten bir üzüm salkımı çıkarıp bir tane kopardıktan sonra Louis'in ağzına doğru uzattı. Louis, utançtan kıpkırmızı kesilen yüzünü öbür tarafa çevirmişti.

— «Peki ama, size meyva yerine ne getirmeli? Üzümü yemediniz, fakat dudaklarınız susuzluktan kurumuş. Ne istersiniz?»

— «Bayan Gill, bana su ve kızarmış ekmek getiriyor, bu kadarı kâfi.»

Bir kaç dakika hiç kimse konuşmadı.

— «Istırap çekiyor musunuz? Bir yeriniz ağrıyor mu?»

— «Pek az.»

— «Hastalığınızın sebebi nedir?»

Ses çıkmadı.

— «Acaba bu hastalığın sebebi nedir, merak ediyorum? Siz ne diyorsunuz?»

— «Miyazma, belki de malaryadır. Sonbahar hastalık mevsimidir zaten.»

— «Bay Hall ile birlikte Briarfield ve Nunnely'deki hastaları ziyarete gittiğinizi duydum. Daima tetikte bulunmalısınız, cesaret her zaman iyi neticeler doğurmaz.»

— «İyi ki bunu söylediniz, Bayan Shirley, siz de bu odaya girmemeli, benim yanıma yaklaşmamalısınız.. Hastalığımın sarî olduğunu hiç zannetmiyorum, fakat sizin katiyyen kendinizi tehlikeye atmanızı istemem. Çok rica ederim, beni yalnız bırakın.»

— «Sabırlı olun. birazdan gideceğim; fakat gitmeden önce size ufacık bir yardımımın dokunmasını isterim.»

— «Misafirler yokluğunuzu hissedip sizi arayacaklar...»

— «Hayır, erkekler daha sofradan kalkmadılar ki.»

— «Neredeyse kalkarlar... Hele Sir Philip Nunnely sofra başı sohbetlerinden pek hoşlanmaz. İşte nitekim salona geçtiğini duyuyorum...»

— «Salona geçen hizmetçi, Philip değil...»

— «Hayır, Sir Philip; onun ayak seslerini gayet iyi anlarım.»

— «Maşallah kulağınız keskin.»

— «Eskidenberi hassastır, hele bu hastalıktanberi büsbütün hassaslaştı. Sir Philip dün akşam çaya gelmişti. Bestelediği şarkılardan birini söylediğinizi işittim. Saat onbirde gidişini de duydum... Sizi kapıya çağırıp mehtabı seyretmenizi istedi.»

— «Hassasiyetiniz normal haddi aşmış.»

— «Hattâ elinizi öptüğünü bile duydum.»

— «Bu imkânsız...»

— «Hayır, değil. Benim odam salonun tam üstünde, pencereden de sahanlık mükemmel görünüyor. Ateşim arttığı için biraz pencerenin önüne gelmiştim. Tam on dakika Sir Philip'le konuştunuz... Sözlerinizin hepsini de duydum... Henry, bana su getir.»

— «Dur, Henry, ben getireyim.»

Fakat Louis, Henry'nin elinden bardağı almak için doğrulmuştu bile.

— «Peki, ben size hiç bir yardımda bulunamaz mıyım?»

— «Hayır, şimdilik tek arzum geceyi deliksiz, rahat bir uykuyla geçirmektir ki, bunu da siz temin edemezsiniz.»

— «İyi uyuyamıyor musunuz?»

— «Uykunun ne olduğunu bile unuttum.»

— «Hani hasta değildiniz?...»

— «Sıhhatim çok iyi olunca hep uykum kaçar.»

— «Ah, sizi şöyle deliksiz bir uykuya yatırabilmeyi o kadar isterdim ki... Fakat elimde bir kudret yok...»

— «Yoo, rüyasız uykuyu istemem...»

— «Peki, en fazla arzuladığınız rüyalarla dolu, tatlı bir uyku öyleyse...»

— «Evet, uyku hayat, uyanmak ise ölümdür bence.»

— «Arzularınızı garipsemeye başladım. Siz galiba tasavvufa merak sardınız?»

— «Zannederim, siz böyle düşünüyorsunuz, Bayan Keeldar; fakat benim karakterimin yeni çıkmış bir roman kadar sizi ilgilendireceğini hiç tahmin etmiyorum.»

— «Bu mümkündür... Fakat şu uyku meselesiyle cidden yakından alâkadarım. Meselâ, elime bir kitap alıp şöyle yarım saat kadar okusam...?»

— «Teşekkür ederim, fakat sizi işlerinizden alıkoymayı katiyyen istemiyorum.»

— «Ağır ağır okurum.»

— «Faydası olmaz. Kulağımın dibinde sinek vızıltısını andıran bir sesi dinlememe karakterim müsait değil. En iyisi, siz beni yalnız bırakın...»

— «Peki o halde gidiyorum...»

— «Hayırlı geceler dilemeden mi?»

— «Evet, evet, Allah rahatlık versin, Bay Moore...» Shirley dışarı çıkmıştı...

— «Henry, sevgili yavrum, hadi sen de yat artık; biraz istirahat etmelisin.»

— «Bütün gece yanıbaşınızda kalmayı o kadar çok istiyorum ki, efendim...»

— «Bundan daha lüzumsuz bir şey olamaz; görüyorsun ki, iyileşiyorum; hadi git artık.»

— «Bana iyi temennilerde bulunmaz mısınız.»

— «Allah daima senin yardımcın olsun, benim en çalışkan talebem.»

— «Bana en sevgili talebem" demiyecek misiniz hiç?»

— «Hayır, asla...»

Bayan Keeldar, her halde eski hocasının kabalığına içerlemişti. Ona yardım etmek teklifini de bir daha ileri sürmedi. Bazan koridorda ayak sesi duyuluyordu, fakat Louis'in kapısı önünde durduğu hiç vaki değildi. Mamafih, zaten Louis'in odası da kısa zamanda hasta odası olmaktan çıktı. Louis, kuvvetli bünyesi sayesinde çabucak iyileşivermişti.

Eski dostluğun verdiği yakınlığı gerek eski hoca ve gerekse eski talebe henüz üstünden atamamıştı, ama Shirley, artık hocasına samimiyet gösteremiyordu... Adeta ondan korkuyor gibiydi...

Bir gün akşam üstü, Sympson'lar arabayla gezintiye çıkmışlardı. Onlardan kısa bir müddet için dahi olsa ayrı kalmaktan zevk duyan Shirley, yapılacak işleri bahane ederek gezmeye çıkmamıştı. Araba gözden kaybolur kaybolmaz Shirley bahçeye koştu.

Gayet sakin bir sonbahar günüydü. Pastırma yazı tarlalara garip bir hüzün vermişti... Yerler sarı yapraklarla doluydu... Artık çiçeklerin ve meyvaların zamanı çoktan geçmişti, ama güneş hâlâ o eski günlerin hatırasını yaşatmaya gayret ediyordu. Shirley, dolaşırken bulduğu kokusuz bir sonbahar çiçeğini göğsüne takmaya çalışırken Henry Sympson'un sesi duyuldu... Çocuk cağız, topallaya topallaya Shirley'e doğru geliyordu.

— «Shirley, Bay More, çalışma odasına gelip, biraz Fransızca kitap okumanı istiyor, tabiî şayet mühim bir işin yoksa...»

Küçük elçi, bu haberi hiç mühimsemeden, sakin sakin ulaştırmıştı.

— «Bunu Bay Moore mi söyledi?»

— «Tabiî ya, niçin söylemesin? Hadi ne olur, gel de

gene eskiden bizim evde yaptığımız gibi eğlenelim... O zaman ders saatleri ne iyi geçerdi...»

Bayan Keeldar, o zamandanberi durumun çok değiştiğini düşünmüştü belki de, fakat çocuğa bir şey söylemeden arkasından yürüdü.

Çalışma odasına girince de şapkasını çıkarıp Henry'nin kepinin yanına astı. Louis Moore, masasının başında oturuyordu. Önündeki kitabın sayfalarını çevirmekle meşguldü. Shirley'i görünce hafifçe selâm verdi, ama yerinden kıpırdamadı.

— «Bir kaç gece evvel bana kitap okumak teklifinde bulunmuştunuz; o zaman maalesef sizi dinleyecek durumda değildim... Şimdi ise buna hazırım. Biraz egzersiz yapmak, Fransızcanız için iyi olur kanaatindeyim. Aksanınız hayli bozulmuş...»

— «Hangi kitaptan okumamı istiyorsunuz?»

— «İşte buyurun, kitap hazır. Şuradan okuyun.»

Louis, Shirley'i karşısına oturttu. Kız, o kadar iğiliyordu ki, saçları yüzünü iyice örtmüştü.

— «Saçlarını arkaya topla.»

Shirley, hocasının sözlerini yerine getirip getirmemekte bir saniye kadar tereddüt etti. Gözünün ucuyla Louis'i süzüyordu. Şayet adamın yüzünde tehditkâr, kararsız veya korkak bir ifade sezseydi mutlaka ona karşı gelir, böylece dostluk kurmaları ihtimalini de ebediyen ortadan kalkardı. Fakat Louis sadece sözlerinin yerine getirilmesini bekliyordu. Çehresi sakindi ve hiç bir hareket yoktu.

Genç kız saçlarını topladıktan sonra, okumaya başladı. Fakat maalesef, dili Fransızca kelimeleri telâffuzda güçlük çekiyordu. Adeta yeniden Fransızca öğrenir gibiydi. Okuduğu parçanın zevki kalmamıştı... Shirley, nefes almak için cümleyi yarıda kesiyor, bazan unutup kelimeyi İngilizce telâffuz ediyordu. Nihayet durdu:

— «Okumayı beceremiyorum... Lütfen bir paragrafı siz okusanız da ben de öğrensem...»

Louis'in okuduklarını Shirley tekrarladı... Böylece iki üç dakika zarfında genç kız hocasının eksanını yakalamaya muvaffak olmuştu. Parça bittiği zaman Louis:

— «Aferin, çok güzel okudun.» diye Shirley'i tebrik etti. «Her halde artık eskisi gibi kolay kolay Fransızca yazı yazamıyorsundur, değil mi?»

— «Ah, maalesef, nerede o eski bilgim...»

— «Hani şu "La Premiere Femme Savante" başlıklı tahriri yeniden yazamazsın değil mi?»

— «O saçma yazıyı hâlâ hatırlıyor musunuz?»

— «Hem de kelimesi kelimesine...»

— «Daha birinci cümlede kekelemeye başlarsınız.»

— «Tecrübesi bedava.»

— «Peki, kabul...»

Louis, Shirley'in vaktiyle yazmış olduğu uzun bir tahrir vazifesini ezberden okumaya başladı.

Bitirdiği zaman Shirley, hayıflanarak:

— «Maalesef o tahriri bir türlü düzeltememiştim .. Kırmızı kaleminizle öyle çizgiler çizmiş, işaretler yapmıştınız ki, mânâsını anlayıp ona göre hareket etmeme imkân yoktu.» diye söylendi. Bir taraftan da Louis'in kalemini eline almış, kitabın kenarına garip şekiller çiziyordu.

Louis, «Fransızca unutulsa da, Fransızca derslerinin âdetleri akıldan çıkmıyor, bu muhakkak» dedi, «Bundan böyle kitaplarımı kilitli bir dolaba saklamak zorundayım. Çünkü senin eline geçti mi, mazallah resimlerden okumaya imkân kalmaz.»

Shirley, sanki parmaklarını yakmış gibi, ani bir refleksle kalemi elinden attı.

— «O tahrir vazifesindeki yanlışlar neydi söyler mi-

siniz? Gramer hataları mı vardı, yoksa mevzuun işlenişini mi hatalı bulmuştunuz?»

— «Çizdiğin çizgilerin, işaretlerin hataları gösterdiğini söylemedim ki... Sen öyle düşünmüştün, ben de nedense hakikati açıklamaktan çekindim.»

— «Peki neydi o çizgi ve işaretlerin mânâsı?»

— «Artık söylemenin bir faydası yok ki...»

Henry bağırdı: «Bay Moore, Shirley'e söyleyin de ezbere bildiği parçalardan birini okusun.»

Louis Moore Shirley'in ısırdığı kalemi düzeltmeye çalışırken: «Pekâlâ okusun bakalım» dedi.

Shirley başını yana çevirdi. Boynu ve yanakları kıpkırmızı kesilmişti.

Henry, «Görüyorsun ya» diyordu, «ne kadar yaramaz olduğunu hiç unutmamış.»

Genç kız, gülmemek için kendini tutmaya çalışırken dudaklarının titremesine mani olamadı. Bu defa da saçlarıyla yüzünü örtmeye çabalıyordu.

— «Hakikaten isyankâr bir çocuktum, buna şüphe yok.»

Henry tekrarladı: «Evet, isyankârdın. Babamla müthiş bir kavga ettiniz, sonra da anneme babama ve Bayan Pryor'a kök söktürdün... Etrafına toplananlara amcanın sana hakaret ettiğini söylüyordun.»

— «Evet, sahiden hakaret etmişti.»

— «Bunun üzerine sen de hemen bizim evden ayrılmak istedin. Eşyanı toplamıştın... Babam bavulunu boşalttı. Annem ve Bayan Pryor ağlıyordu; ikisi de ellerini açıp sana yalvardılar... Sen ise yarısı boşalmış bavulunun önünde diz çökmüş, sabit nazarlarla onlara bakıyordun... Pek seyrek kızardın ama, kızmak sana yakışıyordu doğrusu... Babam çaresiz kaldığını anlayınca Bay Moore'yi çağırttı.»

— «Kâfi, Henry...»

— «Hayır, kâfi değil!. Bay More gelir gelmez, evvelâ babamı odadan çıkarmıştı. Sonra da kadınlara işlerinin başına gitmelerini söyledi. Üçümüz yalnız kalınca da sana döndü Shirley ve artık nasihat vermenin lüzumsuz olduğunu, sadece susadığı için biraz işini bırakıp çalışma odasına gelmenizi ve hocayla bana çay pişirmenizi söyledi. Tabii Louis'in sözlerini yerine getirdiniz... Odaya girdiğiniz zaman susuyordunuz... Bir müddet hiç konuşan olmadı. Çaydan sonra Bay Moore, ikimizin de sevdiği harp ve Bonaparte bahislerini açtı. Hava kararırken de «beni yalnız bırakmayın» diye ikimizi de odaya hapsetti. O kadar mesuttuk ki... Bir daha öyle güzel bir akşam geçirmek fırsatı bulamadım. Ertesi sabah, sana bir saat ders verdi, dersin sonunda da ceza olsun diye uzun bir şiiri işaret ederek ezberlemeni söyledi. Eşyanı toplayacak yerde şiiri ezberledin. Bir daha da kaçmaktan bahsettiğini duymadım... Sadece Bay Moore seni kızdırmak istediği zamanlar bu hâdiseyi anlatırdı.»

Bay Moore ilâve etti:

— «Shirley, hiç bir parçayı o derece güzel okumamıştır. Hem ilk defa tam mânâsıyla Fransız aksanını kullanmış, hocasını memnun etmişti.»

Henry, devam etti:

— «O hâdiseden sonra, Shirley tam bir ay uslu uslu oturdu... Zaten kavga ona yarardı.»

Hâlâ yüzünü saklamaya devam eden Shirley, «Sanki ben burada değilmişim gibi konuşuyorsunuz.» dedi.

Moore sordu: «Burada olduğundan emin misin? Çünkü Fieldhead'e yerleştiğimdenberi bir çok defalar Fieldhead'ın hanımına, benim eski talebeme ne olduğunu sormak istedim...»

— «Talebeniz şimdi burada.»

— «Evet, biliyorum, fakat Henry'nin ve başkalarının bu bir saniye mahçup bir çocuk gibi yüzünü sakla-

yan, sonra da mermerden yapılmış bir ilâhe gibi soğuklaşan mahlûka inanmalarını tavsiye etmem.»

— «Vaktiyle bir adamın yaptığı heykele can verdiğini söylerler... Belki de başkalarında bu kudretin tam aksi mevcuttur... Yani canlı mahlûkları taş yapabilirler.»

Moore, bu sözlere cevap vermeden önce derin derin düşündü:

— «Çok garip bir söz bu? Acaba mânâsı ne olabilir?» Bir müddet daha düşündükten sonra, nihayet: «Her halde sen bazı kimselerin etrafta nefret uyandırıp yumuşak yürekleri sertleştirdiklerini söylemek istiyorsun...» dedi.

— «Hiç de zekice bir buluş değil... Mamafih, bu tefsir sizin hoşunuza gidiyorsa, değiştirmenize lüzum yok. Bana göre hava hoş.»

Shirley, bunları dedikten sonra, başını kaldırdı. Hakikaten biraz evvel Louis'in tarif ettiği heykeli andırıyordu başı...

— «Başını sakın kıpırdatma... Bu duruşun çok güzel... Fakat şey... Henry'yi hayâl kırıklığına uğratmaya da hakkımız yok... Güya şiir okuyacaktın... Haydi başlayalım.»

— «Birinci mısraı unutmuşum.»

— «Ben hatırlıyorum. Hâfızam kuvvetlidir maşallah. Dikkat Henry... Bayan Keeldar senin arzunu yerine getirecek şimdi.»

Shirley, Louis'ten sonra birinci mısraı tekrarladı ve şiiri okumaya devam etti fakat çok geçmeden gene durmuştu:

— «Şiiri başından sonuna kadar bir kere okumazsanız hatırlıyamıyacağım.»

— «Halbuki o kadar çabuk öğrenmiştin ki... Neyse zaten çabuk öğrenilen şeyler çabuk unutulur...» Louis,

talebesinin isteği üzerine şiiri başından sonuna kadar okudu.

Louis okurken, Shirley de başını yavaş yavaş hocasına çevirmişti. Şiiri tekrarladığı zaman, tamamen Louis'in aksanında okudu. Hattâ duraklarda bile hocasını taklid ediyordu. Birinci şiir bitince Shirley, Louis'den ikinci bir şiir okumasını istedi. Sonra gene sıra Shirley'e gelmişti. Böylece eskiden okudukları şiirlerin hepsini tekrarlamışlardı... Shirley, çocukluk günlerinin tatlı hatıraları içinde yaşadığı için şu anda son derece mesuttu. Hele Louis'in sesini ve konuşmasını taklidden izahı imkânsız çocuksu bir zevk duyuyordu. Louis, Racine ve Corneille'den hatırında kalan parçaların hepsini okudu. Fransız şiirini didik didik ettikten sonra bildikleri İngilizce şiirleri de elekten geçirdiler.

Louis, «Artık» dedi, «okuyacak bir şeyimiz kalmıyor... Sermayeyi iyice harcadık...»

Genç adam gülümsüyordu, tarifi imkânsız bir huzura kavuşmuştu. Tatlı bir grup bu güzel sonbahar gününün bittiğini haber veriyordu... Hava kararmaktaydı, fakat şöminenin ateşi odayı şimdilik aydınlatmaya yetiyordu...

Louis Moore, talebesiyle Fransızca konuşmaya başladı. Shirley, mükemmel bir aksanla konuşuyordu. Arası çok geçmeden Henry de konuşmaya katıldı. Epeydir odada oturan Tartar bile şöminenin karşısına uzanmış, çıt çıkarmadan onları seyrediyordu... Her şey yolundaydı, fakat derler ki:

— «Saadet, kırda açmış çiçeklere benzer,
Çiçeği koparınca yaprakları solar...»

Avluda arabanın demir tekerleklerinin sesi duyulmuştu.

Shirley, «Araba döndü» dedi, «yemeği hemen hazırlamak lâzım, üstelik daha giyinmedim de...»

İçeri bir hizmetçi girdi, Lâmbayla Bay Moore'nin kahvaltısını getirmişti; Louis'le talebesi öğle yemeklerini geç yedikleri için akşamları da hafif bir kahvaltıyla iktifa ediyorlardı.

Hizmetçi, «Bay Sympson ve hanımlar eve döndüler» diye haber verdi, «Sir Philip Nunnely de onlarla beraber.»

Kadın çıktıktan sonra Henry: «Shirley» dedi, «nasıl başladın, ne biçim bitiriyorsun... Fakat ben bunun sebebini biliyorum... Siz de biliyorsunuz değil mi, Bay Moore? Babamın ne istediğinin farkındayım. O Sir Philip denen adam suratsız bir biri... Keşke gelmeseydi; keşke ablalarım, annem ve babam da akşam yemeğine dönmeselerdi. O zaman Shirley gene bize çay pişirirdi. Mesut bir gece geçirirdik burada.»

Moore yazıhanesini toplamakla meşguldü.

— «Bu senin plânındı, değil mi yavrum?»

— «Beğendiniz mi efendim »

— «Öyle hayali plânları beğenemem. Hayatın doğrudan doğruya karanlık cephesine bakmaya alış; hakikati olduğu gibi görmelisin. Haydi çayı hazırla, Henry, ben beş dakikaya kadar gelirim.»

Louis odadan çıktı. Shirley de başka bir kapıdan kaybolmuştu.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ KISIM

Vasiyet

SHİRLEY, HER HALDE O AKŞAM Sir Philiple gayet iyi vakit geçirmiş olacak ki ertesi sabah aşağı indiği zaman pek neşeliydi.

Kahvalt dan sonra, «Benimle beraber yürüyüşe çıkmayı kim ister?» diye sordu, «İsabella, Gertrude, gelir misin?»

Bayan Keeldar kuzinlerinin yanında o kadar az duruyordu ki kızlar bu daveti kabul etmeden önce bir hayli tereddüt geçirdiler. Anneleri gidin işaretini verince hemen şapkalarını alıp Shirley'in peşine takıldılar.

Bu üç genç kızın bir arada dolaştığı pek vaki değildi; esasen Shirley, Caroline Helstone'yle Bayan Pryor'dan başka hemcinsiyle pek ahpaplık etmezdi ki... Gerçi kuzinlerine karşı nazik ve müşvikti ama onlarla konuşacak bir mevzu bulamazdı ekseriyetle... Günün erken saatlerinde kuzinlerini mutlaka neşelendirmeye ahdetmiş gibi bir hâl vardı üzerinde.

Acaba onu neşlendiren sebep neydi? Hiç şüphesiz bu genç kızın içinden gelen bir şeydi, zira hava kapanıktı ve insanı durup dururken neşelendirmekten çok uzaktı. Hava rutubetliydi, göğü bulutlar kaplamıştı... Fakat

bütün bunlara rağmen Shirley, kendini Cote d'azur sahillerindeymiş gibi neşeli ve hafif buluyordu.

Dönüşte Fieldhead'e yaklaşırken Sihirley bahçevan John'u görüp talimat vermek için biraz geride kaldı. Kuzinlerinden ayrılışıyla eve dönüşü arasında belki de yirmi dakikalık bir fasıla olmuştu. Bu arada John'la konuşmuş, sonra da bahçede bir müddet oyalanmıştı. Yemek çanı çalınca içeri girmeğe mecbur oldu; fakat sofraya oturmamış, doğrudan doğruya odasına çıkmıştı.

İsabella, «Shirley yemeğe gelmiyor mu?» diye sordu, «Halbuki karnının açıktığını söylemişti.»

Aradan bir saat geçip de Shirley odadan çıkmayınca kuzinlerinden bir tanesi yukarı çıktı. Shirley, yatağının ayak ucunda, eli şakağında dayalı oturuyordu: pek solgun, düşünceli hatta kederli görünüyordu.

— «Hasta değilsin ya?»

— «Biraz hastayım.»

Shirley kendini toparlamaya muvaffak olmuştu. Akşam yemeğine indiği zaman, arkadaşlarıyla güzel güzel konuştu. Sabahki halini de hafif bir baygınlık olarak vasıflandırıyordu. Öyle kayda değer bir şeyi yoktu... Fakat genç kızda bir değişikliğin vuku bulduğu da hiç kimsenin gözünden kaçmamıştı.

Ertesi gün... Bir hafta sonra... Onbeş gün sonra, bu yeni garip gölge Shirley'i iyice sarmıştı. Bakışları, hareketleri, hattâ sesi bile değişmişti. Ortada bir takım suallerin sorulmasını gerektirecek müsbet bir değişme yoktu, ama Shirley'i görenler, bunun mevcudiyetini hissediyorlardı. Arası çok geçmeden Shirley'in kendisindeki değişikliğin sezilmesine içerlediği anlaşıldı. Hasta mıydı? Cevap gayet kesin oldu:

— «Hayır, değilim.»

— «Acaba zihnine takılan bir mesele mi vardı? Ki-

zın ruhunu sıkacak, neşesini kaçıracak bazı hâdiseler mi vuku bulmuştu?»

Shirley, öfkeli bir tavırla bütün bunlara itiraz etti. Hem ruh da ne demek oluyordu? Siyah, beyaz, mavi yahut kırmızı, onda ruh falan yoktu, bunlar saçmaydı.

— «Fakat mutlaka kızda bir şey vardı? Bu kadar değişmenin sebebi olmalıydı.»

— «Shirley canının istediği gibi değişmekte kendini haklı görüyordu. Çirkinleştiyse de bundan kime neydi?»

— «Herhalde bu değişmenin, bir sebebi olacaktı, ama neydi?»

Shirley, her seferinde kendini rahat bırakmaları için etrafındakilere yalvarıyordu.

Arası biraz geçince, Shirley, bu defa da neşelenmeye çalışıyor, rolünü iyi beceremediği için kendi kendine sinirleniyordu.

— «Budala... Sersem... Korkak... Eğer titremen lâzımsa, tek başınayken titre... Ağlayacağın zaman da, seni kimse görmesin. Ne cesaretle, karakterinin zayıf taraflarını başkalarına gösteriyorsun? İradene sahip ol... Kederini yenmeye bak... Yenemiyorsan da, hiç olmazsa yabancı gözlerden sakla.»

Shirley, kederini saklamak için azamî gayret sarfediyordu. Kalabalığın arasında gene eski neşeli tavırlarını takınmıştı. Yorulduğunu hissedince de derhal yalnız kalmaya bakıyordu. Fakat kendi odasının dört duvarı arasında değil, kırlarda, kimsenin geçmediği yollarda acısını dindirmeye bakıyordu... Amcası, Shirley'in günün yarısını kırlarda geçirmesinden memnun değildi; fakat bir şey söylemeye de cesaret edemiyordu. Shirley'in kızgınlığı pek can sıkıcı oluyordu. Hem de kızın son günlerde zayıflamış, gözlerinin çukura kaçmış olması Bay Sympson'u endişelendiriyor, hem de üzüyordu.

Genç kız, «Sıhhatim yerinde» demekle pek de hata etmiş sayılmazdı; zira başka her hangi bir kimse saatlerce yağmur altında rüzgârı yiyerek dolaşsa mutlaka ölür giderdi... Shirley ise, nezle bile olmuyordu.

Dedikoducular, Shirley'in günde bir kaç defa kasabaya doğru ilerlediğini görünce, türlü rivayetler çıkarmışlardı. Shirley'in Bay Hall'i ziyaret ettiği söyleniyordu... Bu adam senelerdenberi Keeldar ailesinin avukatıydı. Bazıları, Shirley'in Hollow'daki fabrika yüzünden bütün malını ipotek ettiğini ileri sürüyorlardı. Bazıları, genç kızın evleneceği kanaatindeydiler.

Bay Moore'yle Henry Sympson, çalışma odasındaydılar; hoca, talebesinin hazırlamakla meşgul olduğu vazifeyi bitirmesini bekliyordu.

— «Henry, elini çabuk tut... Vakit ilerliyor...»

— «Öyle mi efendim?»

— «Tabiî ya... Bari dersi bitiriyor musun?»

— «Hayır.»

— «Daha çok var mı?»

— «Bir satır bile çalışamadım.»

Moore, başını kaldırdı, çocuğun sesi biraz tuhaftı:

— «Vazifen gayet kolay, Henry; eğer yanılmışsam, getir kitabını da beraber çalışalım.»

— «Bay Moore, bu gün çalışamıyacağım.»

— «Yavrum, sen hastasın, galiba.»

— «Efendim, vücutça eskisinden farkım yok, fakat yüreğim kederle dolu.»

— «Kitabı kapa... Yaklaş bana, Henry... Şöyle şöminenin başına otur.»

Henry, topallaya topallaya hocasının yanına geldi. Moore, ona iskemle hazırlamıştı. Henry koltuk değneklerini köşeye fırlattıktan sonra hüngür hüngür ağlamaya başladı.

— «Bu ıstırap, fizikî bir dertten ileri gelmiyor de-

din değil mi, Henry? Öyleyse kederinin sebebini açıkla.»

— «Ah, efendim, o kadar kederliyim, tarif edemem ki... Şimdiye kadar bu derece üzüldüğümü hatırlamıyorum. Artık tahammülüm kalmadı.»

— «Derdini bana anlattıktan sonra halledemiyeceğimizi kim iddia edebilir? Üzüntünün sebebi nedir? Kimi ilgilendiriyor?»

— «Sebebi Shirley, efendim... Sadece Shirley'i alâkadar ediyor...»

— «Öyle mi?... Onun değiştiğini mi düşünüyorsun?»

— «Onu tanıyan herkes ayni fikirde... Siz de farkındasınız, değil mi Bay Moore?»

— «Pek ciddi bir değişme yok... Bir kaç hafta sonra hoşa gidecek bir kavuşma ona tekrar eski neşesini kazandırır zannediyorum... Hem kendi sözüne de biraz inanmalı; iyiyim, bir şeyim yok diyor.»

— «İşte meselenin asıl mühim tarafı da bu... Eskiden Shirley'i göremediğim zamanlar üzülürdüm; fakat o yanıma gelince tekrar iyileşirdim... Fakat şimdi...»

— «Evet, Henry, ya şimdi...? Sana bir şey mi söyledi? Bu sabah tam iki saat beraber bahçede dolaştınız.. Baktım hep o konuşuyordu, sen ise dikkat kesilmiş dinliyordun. Bak, sevgili Henry'ciğim; eğer Bayan Keeldar sana hasta olduğunu söylediyse ve bunu sır olarak saklamanı istiyorsa, sakın ona uyma. Onun hayatının baaşı için dilinin altındaki baklayı çıkar. Konuş yavrum...»

— «Hastayım, diyor. Biliyor musunuz, efendim, Shirley ölürken bile, gülümseyerek bir şeyim yok, diyecek kudrette bir insan...»

— «Peki, öyleyse öğrendiğin mühim şey nedir?»

— «Vasiyetini hazırlamış.»

— «Vasiyetini mi hazırlamış?»

Hoca da, talebe de bir müddet sustu.

Aradan bir kaç dakika geçtikten sonra, Moore, tekrar sordu: «Sana mı söyledi bunu?»

«Evet, hem de gayet neşeli bir tavırla... Bay Hall, Bay Helstone'den sonra bunu bilen tek insan benmişim.»

— «Devam et, Henry...»

— «O güzel gözlerini bana dikerek, dedi ki... Ah! Bay Moore, Shirley'in gözleri hakikaten çok güzel... Onlara bayılıyorum... Shirley, benim yıldızım. Tanrı, onu benden ayırmamalı... Shirley, bu dünyaya yakışıyor, o bir melek, o bir melek değil, bir kadın, yeri erkeklerin yanıdır...»

— «Haydi Henry, sana devam et dedim, beni bekletmesene...»

— «Dedi ki, "vasiyetimi hazırlamazsam ve senden önce ölürsem, bütün malım mülküm sana kalacak... Hoş, baban buna sevinir, ama ben ablalarını düşündüm. Sen nasıl olsa, babandan miras alacaksın..." Beni kendine çekip okşadı ve öpmeme müsaade etti. Caroline Helstone'ye de para bırakacakmış. Bu binayı, kitapları ve eşyasını da bana veriyor. Geri kalan malını da, kibar, cesur, merhametli bir erkeğe bırakacakmış... Her zaman fakirlere, muhtaçlara yardım eden, kendi âlemine çekilmiş bir adammış bu... Sonra da bana sordu: "Henry, yaptıklarımı doğru buluyor musun?" Cevap vermedim... Hıçkırıklar boğazımda düğümlenmişti. Şimdi de ayni haldeyim...»

Bay Moore, talebesinin sükûnete kavuşmasını bekledi:

— «Peki, başka neler söyledi sana?»

— «Vasiyetnamesini beğendiğimi açıklayınca benimle iftihar ettiğini belirtti. "Her hangi bir hâdise vuku bulur da kötü ağızlar kulağına seni sevmediğimi fısıldarlarsa, onlara asla inanmıyacağına dair söz veriyor musun? Seni sevdiğimi biliyorsun, Henry... Hiç bir abla

kardeşini bu kadar fazla sevemez. Sen benim hazinemsin." Bay Moore, onun sözlerini hatırlayıp, yüzünü hayalimde canlandırdığım zaman, kalbim öyle şiddetli atıyor ki... Belki benden evvel ölür... Fakat ondan sonra ben de çok yaşayamam. Şimdi kendimi düşünmüyorum. Shirley'in geçtiği yollardan geçmek bana kolay gelecek.. Eskiden, Bayan Keeldar'dan önce öleceğimi düşünerek üzülürdüm. Çok rica ederim, beni Shirley'in yanı başına gömün...»

Louis, Henry'yi şaşırtacak derecede sakin, kayıtsız bir sesle cevap verdi:

—«İkinizde yanılıyosunuz... Birbirinize kötülük etmek başka bir iş yaptığınız yok. Gençler böyledirler... Biraz hastalansalar, dehal bir daha iyileşmiyeceklerini düşünürler. Başka bir şey söyledi mi?»

— «Kendi aramızda bazı ailevî meseleleri hallettik.»

—«Bunları öğrenmek isterdim...»

— «Fakat Bay Moore, siz gülüyorsunuz... Halbuki Shirley'in o halini gördüğüm zaman ben hiç gülemedim.»

—«Yavrum ben ne şairim, ne sinirliyim ne de tecrübesiz bir delikanlıyım. Şu alevî meseleleri bana da anlat bakalım...»

— «Şey, bana kendimi Sympson'lara mı yoksa Keeldar'lara mı yakın hissettiğimi sordu. Derhal iliklerime kadar Keeldar olduğumu söyledim. Sevindi. Daha sonra da bazı meselelerde anlaşmaya vardık.»

— «Neydi onlar?»

— «Eğer babamın ve Shirley'in mirasına konacak kadar uzun zaman yaşarsam, Fieldhead'de kalacak ve Henry Shirley Keeldar ismini alacaktım. Keeldar ismi ve malikhânesi asırlardan beri mevcut... Sympson'un ise mazisi yok...»

— «Hadi hadi... İkinizin de cennete gitmenize vakit var... Sizden büyük başarılar bekliyorum... Neyse, Shirley'in sözlerinden ve hareketlerinden çıkardığın mânâ nedir?»

— «Shirley, öleceğini zannediyor.»

— «Sıhhatinden hiç bahis açtı mı?»

— «Katiyyen, fakat ben onun günden güne solduğunun farkındayım.»

— «Annene yahut ablalarına, sıhhatinden şikâyet ettiğini duydun mu?»

— «Hayır, asla... Bilâkis, onu sorguya çektikleri zaman, yersiz telâşlarına gülüyor. Bay Moore, Shirley çok garip bir insan... Öyle erkek gibi bir kız değil, fakat gene de felâketten korkmuyormuş gibi davranıyor.»

— «Acaba şimdi nerede biliyor musun, Henry? Evde mi, yoksa gezmeye mi çıktı?»

— «Her halde dışarda değildir, yağmur o kadar şiddetli yağıyor ki...»

— «Doğru ama, yağmurun yağması onun mutlaka evde kalmasını gerektirmez. Son zamanlarda her ne pahasına olursa olsun, mutad gezintilerini feda etmemeye başladı.»

— «Geçen Çarşamba havanın ne yağışlı ve fırtınalı olduğunu hatırlıyorsunuz değil mi, Bay Moore? İşte o gün ta Nunnely'ye kadar yayan yürümüş. Geri döndüğü zaman soğuk almaktan korkup korkmadığını sordum. «Ben öyle şeylerden korkmak» dedi, «keşke nezle olsam... Bilmiyorum ama Henry, galiba en iyisi, ben müthiş bir soğuk alıp ateşler içinde yattıktan sonra, normal bir hristiyan gibi ölmeliyim.» Görüyorsunuz ya, efendim, Shirley'in zihnini kemiren mühim bir mesele olmalı...»

— «Hakikaten... Neyse, şimdi git onu bul ve etrafı

ayaklandırmadan konuşmak imkânını bulursan, kendisini görmek istediğimi söyle.»

— «Peki, efendim.»

Henry, değneklerini alıp gitmeye hazırlandı.

— «Henry...»

— «Efendim.»

— «Mesajımı sakın resmî bir elçi tavrıyla verme... Tıpkı eski günlerde olduğu gibi, tatlı, dostane bir ifadeyle konuş ve sakın aşırı heyecan gösterme.»

— «Emredersiniz... Acaba böyle yaparsam, hemen itaat eder diyorsunuz ha...»

— «Şey... Henry...»

— «Buyurun?»

— «İhtiyacım olduğu zaman seni çağırırım; o zamana kadar da seni serbest bırakıyorum. Biraz dinlen.»

Henry, odadan çıkmıştı. Yalnız kalan Louis, masasının başından kalktı.

Kendi kendine, «Henry'ye karşı gayet ciddî ve soğuk davranabiliyorsam; benim nazarımda Henry, hâlâ minicik bir çocuktur. Acaba Shirley'e de aynı muameleyi yapamaz mıyım? Rolümü unuttuğum zamanlar olmuştur... Shirley'in karşısında bir hoca gibi değil de, bambaşka bir sıfatla durmama ramak kaldığı anları bilirim. İnşallah bir daha öyle budalalıklar yapmam. Bir Sir Philip Nunnely'nin Shirley'i görünce kulaklarına kadar kızarması tabiî karşılanabilir. Genç kızın elini tuttuğu zaman titremesi de normaldir. Fakat, bir bahçıvan Shirley'le konuşurken kızarırsa, bu onun yeni bir cekete muhtaç olduğunu gösterir. Şimdiye kadar vaziyeti iyi idare ettim» diye söylendi, «Yanımda otururken hiç titremedim. Bakışlarını ve tebessümlerini daima bir hoca olduğumu hatırlayarak seyrettim. Eline daha hiç dokunmadım; hayır, hayır, daha bu imtihana sıra gelmedi. Bahçıvanı yahut uşağı değilim, fakat fakir bir adamım.

Üstelik müthiş gururluyum da... Acaba, canlı insanları taş yapanlardan bahsetmekteki kasdi neydi? Sebebini pek iyi kestiremiyorum, ama doğrusu hoşuma gitti o sözler... İşin fazla derinine inmiyorum; çünkü böyle bir şey yapmaya kalktığım takdirde mantığımı falan bir kenara bırakıp sırf aşk için yaşamaya başlayacağım. Zaman zaman damarlarımda garip, gizli bir heyecan dolaşıyor...»

Louis susup etrafını dinledi:

— «Acaba gelecek mi, yoksa gelmeyecek mi? Haberi alırken yüzünün ifadesi nasıldı? Bir çocuk gibi mi, yoksa bir kraliçe gibi mi? Tereddüde düşüyorum, çünkü onun ruhunda bu iki karakter de mevcut...»

— «Eğer gelirse, ona ne diyeceğim? Sual sormak müsaadesini nasıl alacağım? Yoksa ondan özür dilemem mi lâzım? Doğrusu bunu memnuniyetle yaparım, ama bakalım bir kaç kelimelik bir özür, aramızdaki uçurumları yok edebilir mi? Her şeye rağmen asla hocalığımı unutmamalı, tam mânâsıyla otoriter bir profesör gibi hareket etmeliyim, yoksa işler karışır... Kapı vuruluyor galiba...» Louis, bekledi. Aradan bir kaç dakika geçtiği halde içeri giren olmamıştı.

— «Acaba gelecek mi? Yoksa gelmeyecek mi? Gönderdiğim haberi nasıl karşılayacak?

«Beni reddedecek mutlaka. Henry, onu getirmeye çalışıyor, Shirley ise, boyuna ayak diretiyor olmalı Ona karşı müşfik davranıp iyiliğini istedikçe beni reddetmeyi kendine bir gururlanma vesilesi sayıyor; ah, bir gelse... Ona düşüncelerinde ne kadar yanıldığını anlatmaya uğraşırım. Mamafih, onun gururlu halinden de hoşlanmıyor değilim, bana kendime hâkim olmayı öğretiyor; mânâsız hayâllerden kurtuluyorum. Gözlerinde beliren hafif alaycı bir tebessüm, dudaklarından dökülen kinayi bir lâf, kendimi toplamayı öğretiyor bana... Yak-

laşan ayak sesleri var... Hem de bunlar Henry'nin değil...»

Kapı açıldı; Bayan Keeldar içeri girmişti. Anlaşılan hocasının gönderdiği haberi dikiş dikerken almıştı; zira acele geldiğinden işini bırakmaya vakit bulamamış, ne var ne yoksa hepsini toparlamış getirmişti. Nedense o gün dışarı çıkmamıştı; son zamanlara nisbeten gayet sakin bir gün geçirmişti. Sırtında gündelik elbisesi ve önünde ipekli önlüğü vardı. Louis'in karşısında beliren hayâl, tarlalardan gelen bir köylü kızı değil, saatlerce şöminenin başında miskin miskin oturmuş, terbiyeli, kendi halinde bir ev kızıydı. Gene Bay Moore'nin talihi varmış, Shirley'in iyi bir zamanına tesadüf etmişti, bu haber gönderme işi... Louis, bir müddet sesini çıkarmadan eski talebesini süzdü...

Shirley, tam ders masasıyla kapının arasında, orta yerde duruyordu:

— «Beni mi çağırttınız, efendim?»

— «Henry'den sizi çağırmasını rica etmiştim. Bir kaç dakika konuşmak istiyorum da... Tabiî sizce bir mahzuru yoksa...»

Shirley, elinde dikişi bekliyordu. Başını kaldırıp Louis'e bakmadan sordu:

— «Evet, sizi bekliyorum... Benimle ne hakkında konuşacaksınız?»

— «Evvelâ şöyle bir koltuğa oturun bakalım. Konuşacağım mesele biraz uzunca sürer de; belki de buna karışmaya hakkım yok; sonunda sizden af dilemeye mecbur kalmam muhtemeldir; hattâ belki de bir daha beni hiç bir şekilde affetmiyeceksiniz. Sizinle hususî meseleleri konuşmak cesaretini Henry'le yaptığım bir mülâkattan aldım diyebilirim. Çocukcağız, sıhhatinize üzülüyor; esasen bütün dostlarınız aynı meseleden dola-

yı üzgündürler ya... Ben de şimdi sizinle bu meseleyi konuşacağım.»

Shirley, kısaca:

— «Benim bir şeyim yok, gayet iyiyim.» dedi.

— «Buna rağmen hayli değiştiniz.»

— «Değiştimse, bu da benden başka hiç kimseyi ilgilendirmez. İnsanların hepsi zamanla değişirler.»

— «Lütfen oturur musunuz? Bayan Keeldar, eskiden sizin üzerinizde bir hak iddia edebilir, sözlerimi dinletebilirdim. Acaba şimdi de beş dakika olsun beni dinlemek tenezzülünde bulunmaz mısınız?»

— «Size biraz Fransızca kıraat okuyayım, Bay Moore, hattâ lâtince kelimeleri dahi hecelemeye razıyım. Yalnız, şu sıhhat meseleleri mevzuunda sizinle bir anlaşma imzalayalım.»

— «Hayır, hayır, artık biraz münakaşa etmenin zamanı geldi.»

— «Kuzum canınızın istediğiyle münakaşa yapın, fakat çok rica ederim, beni kendinize mevzu seçmeyin. Hem ben gayet sıhhatli bir insanım.»

— «Doğru olmayan bir şeyi defalarca yalan yere doğru diye göstermek sence kötü bir hareket değil midir?»

— «Size iyiyim diyorum; ne öksürüğüm, ne sancım, ne de ateşim var.»

— «Acaba bu sözlerde mübalâğa olmadığına inanayım mı? Bu cidden hakikat mi?»

— «Evet.»

Louis Moore, dikkatle genç kıza baktı:

— «Ben de şahsen herhangi bir hastalığın işaretini göremiyorum. Fakat öyleyse son zamanlarda değişmenin sebebi nedir?»

— «Ben değiştim mi ki?»

— «Bakalım anlıyacağız. Hele vaziyeti araştıralım da...»

— «Nasıl?»

— «Evvelâ sorayım: Eskisi gibi rahat, deliksiz uyuyabiliyor musun?»

— «Hayır; fakat bu hasta olmamdan ileri gelmiyor.»

— «Eski iştahın var mı?»

— «Hayır; fakat bunun da hastalıkla bir ilgisi yok.»

— «Cep saatimin zincirine asılı duran şu yüzüğü hatırlıyor musun?... Bu, annemindi, benim küçük parmağıma bile sığmıyor. Eskiden bir kaç defa yüzüğü çalmıştın. Senin işaret parmağına tam geliyordu. İşte al da gene tak bakalım.»

Shirley, hocasının bu denemeyi yapmasına itiraz etmedi. Yüzük, bir deri bir kemik kalmış, küçük elden yere düşmüştü. Louis, iğilip yerden aldı ve tekrar zincire geçirdi. Shirley, hâlâ deminki sözlerinde ısrar ediyordu:

— «Ben hasta değilim.»

— «Sen sadece uykunu, iştahını ve kilolarını kaybetmekle kalmamışsın, ruhun da yarı yarıya ölmüş. Hem gözlerinde sinirli bir ifade var; hareketlerinde de garip bir telâş seziliyor, eskiden sende bu tuhaflıklar yoktu.»

— «Bay Moore, sözünüzü burada kesiyorum. Tam üzerine bastınız; çok sinirliyim. Hadi şimdi başka şeyden bahsedelim. Hava da ne yağışlı değil mi? Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor...»

— «Sen sinirlisin ha? Evet... Şayet Bayan Keeldar, sinirliyse bunun mutlaka mühim bir sebebi olmalı. Müsaade et de bulayım şu sebebi. Sana daha yakından bakmak istiyorum. Derdin fizikî bir dert değil; zaten bundan şüpheleniyordum. Bu, şöyle bir saniye içinde olup bitivermiş bir şey galiba... O günü de hatırlıyorum.

Değişikliğin farkına varmıştım. Istırabın tamamiyle manevîdir.»

— «Hiç de değil... Ortada zannettiğiniz gibi mühim senecek bir vaziyet yok. Sadece biraz sinirlerim bozuk, o kadar... Of, yarabbi, ne olur, şu bahsi değiştirelim.»

— «Meselenin aslını öğrendikten sonra değiştiririz, şimdi değil. Sinir buhranlarını daima önlemeye çalışmak lâzımdır, aksi halde, insanın başına büyük dertler açabilirler. Ah, şöyle dediğini yaptırabilen cinsten bir adam olsaydım, o zaman seni nasıl zorlardım... Beni hiç uğraştırmadan, bülbül gibi anlatırdın bütün meseleyi. Senin durumunda bir insanın derdini itiraf etmesi, yarı yarıya geçiştirmesi demektir bence...»

Shirley, son derece garip bir tavırla:

— «Hayır, maalesef öyle değil» dedi, «ben de sizin düşündüğünüz gibi olmasını isterdim, ama ne çare...»

Genç kız, bir müddet başını önüne iğip dikişiyle meşgulmüş gibi göründü. Dirseğini masaya dayamış, elini şakağına götürmüştü. Bay Moore, bu çetin yolda nihayet bir adım ilerlediğine inanmışa benziyordu. Shirley pek ciddiydi. İsteği de bir nevi itiraf sayılırdı. Artık bu sözlerden sonra, canını sıkan bir şeyin bulunmadığını iddia edemezdi...

Louis, genç kızı bir kaç dakika kendi haline bıraktı. Shirley'in düşünmesi, kendini toplaması lâzımdı. Bir ara istintaka başlamayı düşündüyse de talebesinin biraz daha düşünmeyi arzuladığı ihtimalini aklına getirerek sustu. Shirley, başını kaldırmış, Louis'i süzüyordu.

— «Yengeme, amcama yahut kuzinlerime anlatmaktansa, size her şeyi itiraf etmek daha doğru olacak,» dedi, «Onlar meseleyi boş yere büyütürler. Hele ben kuru gürültüden hiç hoşlanmam. Yani kısacası ufak da olsa ailevî bir meseleye ismimi karıştırmak istemiyorum.

Şöyle ehemmiyetsiz, fakat beklenmedik bir haber almaya hazırlıklı mısınız?»

— «Eğer lüzumu varsa, çok mühim bir haberi öğrenmeye de razıyım.»

Louis'in vücudunda en ufak bir kıpırdanma bile sezilmiyordu, ama kalbi elbisesinden dışarı fırlayacakmış gibi hızlı hızlı atıyordu. Acaba Shirley, ona ne anlatacaktı? Yoksa telâfi edilmesi imkânsız bir yaramazlıkta mı bulunmuştu?»

Shirley, sözlerine devam etti:

— «Eğer size meseleyi açmanın doğru olacağını düşünseydim, bir saniye bile tereddüt etmeden her şeyi anlatırdım; böylece ben de içimi ezen bir sırdan kurtulmuş olurdum. Belki bana nasihat da verirdiniz.»

— «Peki, hemen bana gelmen niçin doğru bir hareket değildi?»

— «Doğru olabilir, aksini söylemek istemedim. Fakat bunu yapmak elimde değil. Başınızı derde sokup üzmek hakkını kendimde bulanıyordum, doğrusu. Zaten mesele de sadece beni ilgilendiriyordu, derdimi de içime saklamak istedim. Demin de söyledim ya, kasaba halkının diline düşüp, şunun bunun merhametine mazhar olmak, zorla etrafımdakileri üzmek en nefret ettiğim şeylerdir. Kimbilir belki de her hangi bir kötü netice doğmadan, hâdise kapanır gider...»

Louis, şüphe içinde kıvrandığı halde, derhal izahat istemedi. Sabırsız görünmek istemiyordu. Her şeye rağmen, ağır başlı, temkinli, soğukkanlı bir adam rolü oynamaya devam etmeliydi. Onun sükûneti Shirley'i dile getirdi.

— «Şüpheli hâdiselerden korkunç neticeler doğabilir.» Shirley, bunları söylerken, bileğindeki kalın bileziği çıkarmaya çalışıyordu. Bileğini Louis'e uzattı:

— «Şuraya baksanıza.»

Gösterdiği yerde bir yara, yahut da yanık izini andıran bir işaret vardı.

— «Bunu Briarfield'de sizden başka hiç kimseye gösteremem. Sizi tercih etmemin sebebi de hâdiseleri sükûnetle karşılayabilmenizdir.»

Görüş itibariyle bu işarette insanı telâşa düşürecek bir hâl yok. Tabiî her şey, anlatacağ n hikâyeye bağlı.»

— «Küçük ve ehemmiyetsiz görünmesine rağmen, bende uyku, istirahat namına bir şey bırakmadı. Gördüğünüz gibi, zayıf, sinirli, budala bir mahlûk oldum çıktım. Gene onun yüzünden istikbale korkulu gözlerle bakmaya başladım. İlerde çok korkunç hâdiselerin beni beklediğini zannediyorum.»

Bilezik tekrar bileğe takılmış, elbisenin kolu indirilmişti.

Louis gülümseyerek: «Beni müthiş bir imtihandan geçirdiğinin farkında mısın?» dedi, «nabzım fazla atmaya başladı. Zaten pek sağlam bir matah değilimdir, büsbütün muvazenem bozuldu şimdi.»

— «Ne gibi hâdiselerle karşılaşırsak karşılaşalım, siz benim tarafımı tutacaksınız değil mi, Bay Moore? Beni o korkak mahlûkların arasında yapayalnız bırakmıyacağınıza söz veriyor musunuz?»

— «Şimdilik her hangi bir vaitte bulunamam. Evvelâ hikâyeyi anlat bakalım. Sonra bir şeyler kararlaştırırız.»

— «Hikâyem çok kısa... Aşağı yukarı üç hafta kadar önce, İsabella ve Gertrude'yle beraber yürüyüşe çıkmıştım. Onlar eve benden önce döndüler. John'la konuşmak için ben geride kalmıştım. Bahçıvanın yanından ayrılınca da şöyle tek başıma dolaşmak istedi canım... Her taraf o kadar sakin, o kadar güzeldi ki, tarif edemem. Kızlarla saçma sapan konuşmaktan yorulmuştum ve doğrusu hiç de bir an evvel onların yanına koşmayı

arzulamıyordum. Bahçe kapısına sırtımı verip durduğum sırada, işlerin nihayet benim istediğim şekle döküldüğünü düşünmeye başlamıştım. Çoktanberi hayâlini kurduğum şeyler yavaş yavaş hakikat oluyordu.»

Moore, içinden: «Ah, bir gece evvel şu Nunnely baronu onun yanındaydı,» diye düşündü.

— «Evet, tam derin derin düşünürken yanıbaşımda bir hırıltı duydum. Bir köpek bahçeye koşarak girmişti. Sam Wynne'ın av köpeklerinden Phoebe'ydi bu... Zavallı hayvancık, başı önünde, dili dışarı sarkmış vaziyette koşuyordu. Hemen yanıma çağırdım hayvancağızı. Zavallıya fena muamele ettiklerine inandığım için onu eve götürüp temizleyecek, yiyeceğini, suyunu verecek, istirahatini temin edecektim. Bay Sam, hayvanlarına karşı ekseriyetle gayet zalim davranır. Phoebe, beni tanıyamıyacak kadar bitkindi. Başını okşamaya çalıştığım sırada. hemen ağzını yukarı kaldırıp bileğimi ısırdı. Kanımı emmişti... Sonra da hemen koşarak yanımdan uzaklaştı. O daha gözden henüz kaybolmuştu ki, Bay Wynne'nin bekçisi elinde silâh bana doğru geldi ve Phoebe'yi görüp görmediğimi sordu. Demin gördüğümü açıklamakta bir mahzur görmedim.

— «Tartar'ı kulübeye kapatsanız iyi edersiniz, diyordu, «misafirlere de söyleyin evden dışarı çıkmasınlar bir müddet. Phoebe'nin peşinden gidiyorum, onu vuracağım. Hayvancağız kudurmuş...»

Bay Moore, arkasına yaslanıp, kollarını göğsünün üzerinde kavuşturdu. Bayan Keeldar da sükûnetle başını dikişinin üzerine iğmişti.

— «Ve sen bundan hiç kimseye bahsetmedin, kimseden yardım istemedin, kimseden nasihat almadın ha? Hattâ zorlamasaydım, bana bile gelmiyecektin.»

— «Bir gün çalışma odasının kapısına kadar gel-

dim; oraya varır varmaz cesaretim birdenbire kırılmıştı; meseleyi gizli tutmayı tercih ettim.»

— «Niçin? Sana faydalı olmaktan başka ne isteyebilirim Tanrıdan?»

— «Benim bir arzum yoktu ki.»

— «Bu çok mütehiş... Herhangi bir çareye de baş vurmadın değil mi?»

— «Yoo, kendi kendime bir şeyler yaptım. O gün hemen ütü odasına koştum. Hizmetçi çamaşır devşirip, kolalamakla meşgulken, ben de kızgın ütüyü köpeğin ısırdığı yere bastırdım. Fena olmadı. Yara dağlanınca daha çabuk geçti.»

— «Bir defa olsun acıyla inlemedin mi?»

— «Hiç zannetmiyorum. Mamafih çok canım sıkılıyordu. Eski cesur, sebatkâr ve müteşebbis halimden eser kalmamıştı. Aynı zamanda son derece huzursuzdum da...»

— «Dış görünüşünde bir huzursuzluk sezilmiyordu. Yemek yerken odanda dolaşıp dolaşmadığını anlamak için kulak kesiliyor, fakat en ufak bir çıtırtı dahi duyamıyordum.»

— «Odamda kaldığım zamanlar, yatağımın ayak ucuna oturup Phoebe'nin beni ısırmamış olmasını temenni ediyordum.»

— «Tek başına ha? Sen yalnızlıktan hoşlanıyorsun.»

— «Affedersiniz, anlamadım.»

— «Senin şefkate ihtiyacın yok.»

— «Öyle mi, Bay Moore?»

— «Sende bu kadar kuvvetli bir irade ve azim varken, kendini yardıma, nasihate ve arkadaşlara muhtaç hissetmemelisin...»

— «Madem bu hoşunuza gidiyor, öyleyse bu şekilde düşünmekte devam edin.»

Shirley gülümsüyordu. Bütün dikkatini önündeki işe

vermiş göründü. Fakat, gözleri parlıyordu. Göz kapaklarını durmadan açıp kapamaya başladı. Derken bir damla gözyaşı kumaşın üzerine düştü.

Bay Moore, iskemlesinden doğrulup, oturuş şeklini değiştirdi. Sesi de tuhaflaşmıştı:

— «Hoşuna gitmiyorsa, nasıl hareket edilmesini istiyorsun?»

— «Bilmem.»

— «Bal gibi biliyorsun, ama canın konuşmak istemiyor; herşeyi içinde saklamaya alışmışsın bir kere...»

— «Benim dertlerim başkalarıyla paylaşılacak derecede mühim değildir de ondan...»

— «Sırların için istediğin yüksek fiyatı hiç kimse ödeyemez de ondan... Hiç kimse o derece zengin olamaz. Nasihatlarını dinliyeceğin insanda aradığın kültür, kuvvet ve şeref hiç kimsede mevcut değil daha... İngiltere'de senin başını koyup dinlenebileceğin yumuşak bir omuz yok maalesef. Elbette yapayalnız yaşamalısın. Buna mecbursun...»

— «Mecbur kalırsam elbette yalnız yaşayabilirim. Fakat asıl mesele yalnız yaşayabilmenin değil de, yalnız ölebilmenin çarelerini araştırmak.»

— «Yaranın kötü bir netice doğurmasından korkuyorsun ha? Belki de kendini son derece tehlikeli bir durumda zannediyorsundur.»

Shirley, başını önüne iğdi.

— «Meğer sen çok sinirli ve yufka yürekli bir kadınmışsın ayol...»

— «Daha iki dakika önce zekânın üstünlüğü ve azimkârlığımdan bahsederek beni şımartmıştınız...»

— «Hakikaten hâdiseleri tam mânâsıyla bir kadın gözüyle görüyorsun... Eğer mesele serin kanlılıkla incelenecek olursa, senin üzülmene mahal kalmaz. Bugün senin için ölüm tehlikesi mevzubahis olamaz ki...»

— «İnşallah öyledir. Şayet Tanrı isterse, uzun müddet daha yaşamak arzusundayım. Hayat cidden çok tatlı.»

— «Senin mevkiindeki bir genç kıza, hayatın tatlı gelmemesine imkân var mı? Kuduz olup öleceğine sahiden inanıyor musun?»

— «Öyle olacağını tahmin ediyordum. Ve ne yalan söyliyeyim, müthiş üzülmüştüm. Şimdilik hiç bir şeyden korkmuyorum.»

— «Senin hesabına ben de bir şeyden korkmuyorum. Kanına kuduz mikrobunun girmiş olacağını hiç zannetmem. Girse bile tesiri olmaz. Ben bir defa tahkik ederim, bakalım köpek hakikaten kuduzmuymuş... Zannederim ki değildi.»

— «Köpeğin beni ısırdığını sakın kimseye söylemeyin.»

— «Ortada mühimsenecek bir şey yokken niçin etrafı telâşa vereyim? Sen rahatına bak. Senin hayatını, kendi saadetimden üstün tuttuğum halde, bak bana, hiç endişeleniyor muyum, Başını kaldır da bana bak.»

— «Niçin Bay Moore?»

— «Neşenin yerine gelip gelmediğini anlamak istiyorum. İşini bırak, başını yukarı kaldır.»

— «İşte...»

— «Yüzünü iyice bana çevir. Teşekkür ederim... Eee, bulutlar dağıldı mı?»

— «Hiç bir şeyden korkmuyorum.»

— «Zihnin eski kedersiz, neşeli haline kavuştu mu?»

— «Kendimden çok memnunum; yalnız bana bir vaatte bulunmanızı istiyorum.»

— «Söyle bakalım.»

— «Biliyor musunuz, binde bir ihtimal, korktuğum şey başıma gelirse beni ne yaparlar diye merak ediyorum. Gülmeyin ama, her halde boğarak öldürürler... Âdet öyleymiş... Amcam kimbilir nasıl korkup telâşla-

nır... Evin içinde sizden başka kendine hakim olabilecek bir kimse yok. Çok rica ederim, bir felâket vuku bulursa, siz bana dost kalın... Yanıma kimsenin yaklaşmasına meydan vermeyin... Bilhassa Henry... Tabiî kendinize de dikkat etmelisiniz. Fakat ne olursa olsun, size bir zararım dokunmaz. Odanın kapısını kilitleyin, doktorlar giremesin. Hiç kimsenin eli değmesin bana... Yalnız siz kuvvetli bir narkotik bulun... Hani kurtulmam ihtimali iyice ortadan kalksın istiyorum. Bunu yapmayı vadedin.»

Bay Moore, iskemlesinden kalkıp, odada bir kaç defa dolaştı. Shirley'in iskemlesinin arkasında durup, genç kıza doğru iğilerek fısıldadı:

— «Arzularını bilâ istisna yerine getirmeye çalışacağım. Bundan emin olabilirsin.»

— «Eğer bir kadın yardımcıya ihtiyaç hasıl olursa, hemen Bayan Gill'i çağır. Ölürsem de beni o kefenlesin. Bana çok bağlıdır. Bir çok defalar arzumun hilâfına canının istediğini yaptı ama onu affediyorum. Beni çok sever, bir şeye üzüleceğim, bir yerim incinecek diye ödü kopar. Şimdilik her bakımdan ona itimat ediyor ve beni sevdiğine inanıyorum. Onu çağırın, fakat yengemle kuzinlerimi mümkün olduğu kadar benden uzak tutmaya çalışın. Vaadediyor musunuz?»

— «Vaadediyorum.»

— «Çok iyi bir insansınız.»

Shirley, başını kaldırmış, Louis'e tatlı tatlı gülümsüyordu.

— «Hoşunuza gitti mi barî? Artık rahatladın mı?»

— «Hem de nasıl?»

— «Bayan Gill ve ben daima senin yanında bulunacağız, sen hiç üzülme. İşlerine korkak bir el asla karışmıyacak...»

— «Beni hâlâ korkak bir çocuk mu addediyorsunuz?»

— «Evet, maalesef.»

— «Alı bu bana hakarettir.»

— «Demek çocuk olmak fena bir şey ha...»

— «Fena değil ama, Bay Moore, ben başkalarının zannettiği kadar kuvvetli değilim ve böyle bir iddiam da yok. Onların düşündükleri gibi merhametsiz de sayılmam. Fakat kederlendiğim zaman, sevdiklerimi üzmek korkusuyla derdimi içime saklarım. Alâkasız kaldıklarıma karşı da hayatımdan şikâyet etmeye gönlüm razı olmaz. Hem ne de olsa beni çocuklukla itham etmemelisiniz; çünkü şu son üç hafta zarfında siz de benim çektiğim azabı çekseydiniz, gayri ihtiyarî bir dert ortağı arardınız.»

— «Hepimizin hiç olmazsa bir dosta ihtiyacı vardır, öyle değil mi?»

— «Tabiatlarında iyi bir taraf bulunanlar için arkadaş aramak tabiî bir haktır.»

— «Eh, senin de arkadaşın var ya... Caroline Helstone'yi unutuyor musun?»

— «Evet... Sizin de Bay Hall arkadaşınız.»

— «Evet... Bayan Pryor akıllı ve iyi bir kadındır; teselliye ihtiyacın olduğu zaman seni mükemmel teselli edebilir.»

— «Sizin de kardeşiniz Robert, bu işi pekâlâ görebilir.»

— «Bay Helstone'ye güvenebilirsin... Senin sağ kolun olabilir. Bay Hiram Yorke de sol kolun olabilir... Bu yaşlı iki adam da seninle yakından ilgili...»

— «Bayan Yorke, hiç bir delikanlıya, size yaptığı gibi müşfik bir anne muamelesi yapmamıştır. Onun kalbini nasıl kazandığınızı bilmiyorum; fakat kendi oğulla-

rına karşı bile size davrandığı gibi müşfik davranmıyor. Ondan başka ablanız Hortense de var.»

— «Görülüyor ki, ikimiz de dosttan yana fakir sayılmayız.»

— «Öyle gibi...»

— «Allahımıza ne kadar şükretsek yeridir.»

— «Evet.»

— «Hayatımızdan da memnun olmalıyız.»

— «Evet...»

— «Ben kendi hesabıma şimdilik hayatımdan çok memnunum ve Allahıma bin defa şükrediyorum. Minnet hissi çok güzel bir histir. İnsanın kalbini doldurur ama taşmaz, ısıtır ama, fazla ateşlendirmez.»

Moore hâlâ Shirley'in arkasında duruyordu. Kısa bir sükût devresinden sonra sordu:

— «Bari artık o kâbustan kurtuldun mu?»

— «Tamamen. İki saat önceki Shirley'le şimdiki birbirine hiç benzemiyor. Biliyor musunuz, Bay Moore, sükûnet, keder ve sıkıntıyı öyle iyi besliyor ki...»

— «Bundan sonra yalnız kaldığın zaman, böyle düşünceleri aklına getirmiyeceksin değil mi?»

— «Hayır, tabiî konuşmak cesaretini gösterebilirsem.»

— «Konuşmak cesaretini göstermekten bahsederken kimi kastediyordun »

— «Sizi.»

— «Bu nasıl oluyor anlamadım.»

— «Sizin sertliğinizi ve mahçubiyetinizi düşündüm de...»

— «Niçin sert ve mahçup oluyor muşum?»

— «Mağrursunuz da ondan...»

— «Niçin mağrurum?»

— «Bunu ben de bilmek isterim. Belki sebebini açıklamak lütfunda bulunursunuz?»

— «Birinci sebebi fakirliğim olabilir; sefaletle gurur bazan yanyana durur.»

— «Bu o kadar şirin bir sebep ki, ona benzer bir sebep daha bulsanız ne iyi olur... Şu tırtılı evlendiriverin, Bay Moore.»

— «Derhal. Sefaleti kaprisle evlendirmek fikri nasıl?»

— «Siz kaprisli bir insan mısınız?»

— «Ben değilim amma sen öylesin.»

— «İftira. Ben kaya gibi sert, kutup yıldızı kadar sabit bir insanım.»

—Sabahın erken bir saatinde pencereden dışarı baktığım zaman parlak, vaadkâr, tam bir alaimisema görüyorum. Bir saat sonra tekrar dışarı baktığım zaman alaimisema'nın yarısı kaybolmuş oluyor, öbür yarısında da artık eski parlaklıktan eser kalmadığını farkediyorum. Bir müddet sonra da sakin gök, bu hadisenin vukuunu yalanlıyor. Böyle bir ümit sembolünün mevcut olmadığını iddia ediyor...»

— «Eee, ne yapalım, Bay Moore, arada sırada böyle dakikada bir ruh haleti değişmesine göz yumacaksınız. Zaten sizde güç anlaşılır, güç bulunur bir insansınız. Bir kere ortadan kayboldunuz mu bir daha ne taraftan meydana çıkacağınız bilinmiyor.»

— «Bayan Keeldar, bir vakitler, pek fazla sevdiğim bir talebem vardı. Gerçi Henry'yi de seviyorum ama onun yeri başkaydı. Henry beni hiç sıkmaz. Fakat o... şey... sık sık canımı sıkardı. Yirmi dört saatin, yirmi üç saatini kendini aratmakla geçirirdi.»

— «Yakalanınca da hocasıyla beaber üç saatten fazla oturduğu vaki değildi.»

— «Bazen fincanından çayımı dökerdi. Tabağımdan yemeğimi çaldığı da vakiydi. Arasıra beni bütün gün

aç bırakmaktan da çekinmezdi. Halbuki ben günde üç öğün muntazam yemek yemeğe alışkın bir adamım

— «Biliyorum. Hatta en fazla hangi yemeklerden hoşlandığınızı bile söyliyebilirim.»

— «Evet, o talebem, sevdiğim yemekleri yiyip bitirir beni onlardan mahrum ederdi. İyi uyumayı da severim. Tek başıma yaşadığım mesut günlerde, gecelerin uzunluğundan şikâyet ettiğimi hiç hatırlamıyorum. Yatağımın bana diken gibi battığını da asla düşünmemiştim... Fakat talebem benim bu düşnücelerimi tamamen değiştirdi.»

— «Bay Moore...»

— «Rahatımı, huzurumu kaçırdıktan sonra, kendini de uzaklaştırdı, o gittikten sonra da eskisi gibi yaşayabileceğimi zannetmişti. Mamafih, günün birinde onunla tekrar karşılaşacağımı biliyordum. İşte nihayet iki sene sonra bir çatı altında birleştik, burası talebemin kendi evi... Acaba benim hakkındaki fikirleri nedir, bu yaramaz talebenin, Bayan Keeldar?»

— «Verdiğiniz derslerin çok faydasını görmüş bir talebe, sizin gibi bir hoca hakkında neler düşünebilir, Bay Moore?»

— «Beni gayet soğuk karşıladı; aramızda derin bir uçurum var. Muhafazakâr tavırlarıyla beni kendinden uzaklaştırmaya baktı. Ayda yılda bir kere bakışlarımız birleşiyor.»

— «Çok iyi bir talebeydi. Sizin ondan uzaklaşmaya çalıştığınızı sezince hemen gerektiği şekilde hareket etti. Allahaşkına söyleyin, efendim, onda sizin sakin tabiatınızın izleri yok mu?»

— «Vicdan, şeref ve en amansız ihtiyaçlar beni ondan uzaklaşmaya mecbur etti. Talebem her hareketinde tamamen serbestti, bana karşı daha başka türlü de davranabilirdi.»

— «Gururunu incitecek hareketlerde bulunamazdı, buna hakkı yoktu.»

— «Öyleyse henüz iyice olgunlaşmamış. Meselâ kendi kendime ona yabancı muamelesi yapmaya karar verdiğim sırada beni ılık tebessümleri, samimî tavırlarıyla kendine bağlıyor, bir saat olsun tatlı tatlı konuşup gönlümü kolayca alıyor... Tabiî ondan sonra ben de sevgili talebemi zihnimden çıkarmaya muvaffak olamıyorum. Kuzum benimle niçin böyle alay ediyor, anlatsana...»

— «Hocasının onu tam mânâsıyla gözden çıkarmasına dayanamıyor; sonra da bir gün, yağmurlu soğuk bir günde çalışma odasını pek sevimsiz olduğu kanaatine varıp oraya gitmekten çekiniyor.»

— «Fakat böyle sık sık fikir değiştirmesi hiç doğru değil ki... Eğer odaya gelmekten zevk alıyorsa boyuna gelmeli... Zevk almıyorsa, kapısından başını bile uzatmamalı.»

— «Davetsiz misafirlikler bazan can sıkar.»

— «Yarın, bugünkü halinden eser kalmayacak.»

— «Orası belli olmaz... Ya sen değişmiyecek misin bakalım?»

— «Ben deli değilim, muhterem hanımefendi... Bir günümüzü hayâl kurmakla geçirebiliriz, ama ertesi gün mutlaka hayâl âleminden dönüp hakikatleri olduğu gibi kabul etmeye çalışmalıyız. Yarın sabah uykudan uyandığım zaman mantığım bana, senin Sir Philip Nunnely ile evlenmek üzere olduğunu hatırlatacak. Ateşin parlaklığı, alevleri, ikimizin de üzerine vurmuş, aynada birbirimizi gayet iyi seçiyoruz, Bayan Keeldar. Demindenberi aynadaki tabloyu seyrediyorum... Sen de bak. Senin başınla benimki arasında ne gibi farklar var, anlamaya çalış. Bana otuz yaşında bir adam demeye bin şahit lâzım... Vaktinden evvel çökmüşüm.»

— «Çok ciddî duruyorsun... Yüzünün hatları sert.. Seni hiç bir zaman genç bir adam olarak düşünemedim... Hattâ Robert'ten küçük olduğunu bile aklıma getiremiyorum.»

— «Öyle mi? Bunu tahmin etmiştim zaten. Robert'in pırıl pırıl ve düzgün çehresini gözlerinin önüne getir. Yanyana dursak, ne korkunç bir tezat teşkil ederiz değil mi?»

Yemek çanı çalmıştı. Shirley, ayağa kalktı.

— «Bay Moore,» diye sordu, «kardeşinizden hiç haber var mı? Şehirde bu kadar uzun zaman kalmasının sebebi nedir acaba? Dönmekten bahsediyor mu mektuplarında »

— «Dönmesine dönecek ama, bu kadar gecikmesinin sebebini ben de bilmiyorum. Doğrusunu söylemek icabererse, Robert'in Yorkshire'ye gelmekten imtina edişinin sebebini bu civarda sizden daha iyi bilmesi gereken bir kimse yoktur.»

Shirley'in yüzü birden pembeleşti.

— «Ona bir mektup yazıp, derhal buraya gelmesini bildirin. Sipariş yokken fabrikanın çalışmaması normal, ama evinden bu kadar uzun zaman ayrı kalması doğru değil.»

— «Öğrendiğime göre, gitmeden bir gece evvel sizinle konuşmuş... Fieldheald'de ayrılırken karşılaşmıştık. Çehresindeki ifadeyi okumak istedim. Benden kaçtı. Uzun zaman eve dönmiyeceğini daha o anda anlamıştım. Narin, yumuşak parmakları bazan insanın gururunu paçavra ediveriyor işte... Her halde Robert, yakışıklılığına ve kibar görünüşüne fazla güvenmiş olacak. Bunlar servetin, ünvanın yanında hiç kalır. Mamafih kardeşime mektup yazar, gelmesini tavsiye ettiğinizi bildiririm.»

— «Gelmesini benim tavsiye ettiğimi değil de, artık evine dönmesinin tavsiyeye şayan olduğunu bildirin.»

Yemek çanı ikinci defa çalınca, Shirley çana itaat etmek zorunda kaldı.

YİRMİ BEŞİNCİ KISIM

Louis Moore

LOUIS MOORE, sakin bir hayat sürmeye alışkındı; mahlâken de öyle gürültücü olmadığından, içinde bulunduğu durumu yadırgamıyordu. Zihninde ve kalbinde kendine mahsus geniş, çok geniş bir âlem vardı, bu ona yetiyordu.

Bu akşam, Fieldhead de ne kadar sessizdi... Moore hariç, bütün ev halkı, Shirley ve hattâ Henry dahil, Nunnely'ye gitti. Sir Philip onları ısrarla çağırmıştı; yani ahbaplarını, annesi ve kızkardeşleriyle tanıştırmak istiyordu. Kibar bir baron olmak hasebiyle, Henry'nin hocasını da çağırmıştı, fakat ne çare ki, hoca, Sir Philip'le konuşmaktansa, hortlaklarla beraber oturmayı tercih ediyordu. Belki de ruhlar âleminden gelen başka bir ziyaretçi de Louis'in sıkıntısını giderebilirdi... Evet, Louis, bu gece yalnız kalmak istemiyor... Fakat cahil bir baron, onun annesi, yahut kardeşleri, hattâ Sympson'lar her hangi bir kimse dahi Louis'e faydalı olamaz.

Bu gece hava o kadar sakin de değil... Fırtına hâlâ devam ediyor. Gündüzkü şiddetli yağmur dindiği halde, gökteki bulutlar dağılmadı. Arasıra karanlık bulutların arasından parlak ışığını gösteren ay, yusyuvarlak çeh-

resinde alaycı bir tebessümle fırtınanın yeryüzünde yarattığı karanlığı seyrediyor. Böyle bir gecede hiç bir âşık, sevgilisini beklemek için evinden dışarı çıkmak cesaretini gösteremez...

Çalışma odasında oturan Louis Moore, bir taraftan da fırtınanın uğultusunu dinliyordu. Birden yüzünü buruşturarak ayağa kalktı:

— «Bu hücrenin içinde oturmaktan bıktım. Bütün odalar boş nasıl olsa, bari evin içinde biraz dolaşayım.»

Odadan dışarı çıkarken lâmbayı almak lüzumunu hissetmemişti. Görmek istediklerini karanlıkta da pekâlâ farkederdi...

Şimdi Moore, odadan odaya dolaşıyor; sanki bir hayaletin peşinde gider gibi bir hali var... Ceviz kaplamalı odada durdu. Burası o kadar soğuk değil. Köşede küçük bir çalışma masası ve iskemle var.

Acaba, Moore'nin takip ettiği hayalet bu masanın başında mı oturuyor? Moore'nin masanın önünde duruşunu görseydiniz, siz de buna inanırdınız... Galiba bu bomboş evde kendine bir arkadaş buldu...

Odanın içinde bırakılan ufak tefek bazı eşya Moore'nin dikkatini çekti. Küçük saten bir çanta var... Ağzı açık. Masanın gözleri de yarı açık ve anahtarları üzerinde bırakılmış... Masanın üzerinde minicik bir çift eldiven var... Her halde dikkatsiz bir kimse telâş arasında bunları unutmuş...

Moore, kendi kendine konuştu:

— «İşte o sevimli mahlûk buralarda dolaşmış belli... Ortalığı toplayacağı sırada çağırmış olmalılar... Niçin Shirley'in her bıraktığı izde insanı kendine bağlayan bir cazibe var? Onun hayâliyle başbaşa yarım saat geçirmek, her hangi bir kadınla bütün gün başbaşa kalmaktan bin kere daha iyidir. Hay Allah, ben ne yapıyo-

rum? Kendi kendime mırıldandığım bu sözler de ne?... Aman Moore, sesini kes... Yerin kulağı vardır.»

Louis, kendi kendine verdiği nasihatı tuttu. Bir müddet düşünceli düşünceli etrafına bakınmıştı, Sonra da, o akşamı en rahat bir şekilde geçirmenin çarelerini araştırmağa başladı.

Salonun perdelerini kapatmıştı; şömineye bir kaç odun daha atıp ateşi canlandırdı. Lâmbalardan birini yaktıktan sonra, küçük çalışma masasının karşısındaki iskemleyi çekip oturdu. Bundan sonraki hareketi de cebinden kalın boş bir defter çıkarıp yazı yazmaya başlamak oldu. Hiç çekinmeden Louis'in yanına yaklaş, sevgili okuyucum; sakın utanayım deme ha!... Korkmadan Louis'in yazdıklarını oku.. Bak o sakin, kendi âlemine çekilmiş hocanın zihninden neler geçiyor...

— «Saat dokuz; arabanın onbirden evvel dönmiyeceğinden eminim. O zamana kadar, hareketlerimde tamamen serbestim; evet, o zamana kadar Shirley'in odasında oturabilirim...

«Bir vakitler yalnızlıktan hoşlanırdım. Shirley'i de ciddî, sessiz sedâsız, şirin bir peri olarak hayâlimde canlandırırdım. O muhteşem dağların mavi sisini andıran bir hali vardı... Nefesi soğuk dağ rüzgârlarının bir devamıydı sanki... Bir ara ona kalbimi rahatça açabileceğimi zannetmiştim...

«Bu kanaata varır varmaz, onu odama, yanıbaşıma çağırttım; bana içini kemiren üzüntüyü anlattığı, benden yardım istediği gündenberi yalnız kalmaktan ödüm kopuyor. Etsiz iskeletlerle dolu o korkunç hayâl âleminden kurtulmak istiyorum artık...

«Kalbimin âdeta bir parçası olacak kadar bana yakınlaşmış bir kimseden bahsetmek, onun hakkında yazı yazmak, cidden çok zevkli bir şey... Hiç kimse beni bu defterden mahrum edemez ve bu kalem sayesinde

her istediğimi deftere yazabilirim. Yüksek sesle kendi kendime bile itiraftan çekindiğim düşünceler, bu defterin beyaz yaprakları arasında herkesten gizli kalabilir.

«O mahut gecedenberi birbirimizi pek seyrek gördük. Bir defasında, oturma salonunda Henry'nin bir kitabını ararken içeri girmişti. Galiba Stolbro'da verilecek bir konsere gitmek üzere hazırlanmıştı. Mahçubiyet... Benim değil, onun mahçubiyeti... Aramıza gümüş bir perde çekti. Masum bir genç kız sadeliğiyle karşımda duruyordu. O anda Shirley'i Tanrılaşmış bir bakire olarak görebilirdim sadece... Üzerine çöken o mahçubiyet bana o derece tesir etti ki, anlatamam... Birden aptallaşmıştım. Gözlerini bana çevirdiği vakit, kendimi cennete erişmiş hissettim.

«Biliyorum, bunlar hayâlperest bir insana yakışacak sözler, ama ne yapayım, arasıra ben de böyle garip hayâller kurmaktan kendimi alamıyorum. Eğer Shirley, bana aşkı ilham ettiyse, bundan benim ne kabahatim var?...

«Bazan ne çocukça tavırlar takınıyor... Ne masum, sahil minik bir yavru hissi uyandırıyor... Başını kaldırıp bana bakışını hiç unutamıyacağım. Zannedildiği kadar iradeli bir insan olmadığını itiraf edişi gözlerimin önünde canlanıyor... Bir damla gizli gözyaşının yanağından aşağı yuvarlanışını görüyorum. Benim onu bir çocuk addettiğimi söyledi... Hakikaten de öyle. Onu küçümsediğimi tahmin ediyordu. Cidden küçümsedim.

«Shirley'in hasletlerine hayranım, fakat onu bana yaklaştıran asıl kusurlarıdır. Ancak kusurları sayesinde onu bağrıma basıp aşkımı sarıyorum... Bu kusurlar benim için birer basamak...

«Neyse, teşbihleri falan bir kenara bırakıp, hakikatlerden bahsetmek icabederse, ona bakmak bana zevk veriyor. Shirley bana çok uygun; eğer kral olsaydım, o da sarayımı temizleyen zavallı bir hizmetçi kız hüvi-

yetine bürünseydi, gene onun meziyetlerini farkeder, aramızdaki seviye farkını unuturdum. Üzerindeki güzel elbiseleri çıkarsam, tahsili, terbiyesi de olmasa, Shirley, benim nazarımda kıymetinden zerre kadar kaybetmez. Bir kulübenin kapısında karşılaşsak da, bana o muhteşem tebessümüyle bir yudum su verse, orada uzun müddet kalıp, Shirley'le muhabbet etmek isterim... Birlikte geçireceğimiz dakikalar, hayatımın en mesut dakikaları olacaktır. Ayrılık ise, tarifi imkânsız bir keder verecek bana...

«Bütün parası şu masanın gözünde dururken böyle açık bırakıp gitmek, ne büyük ihtiyatsızlık...

«Caroline Helstone'yle Shirley, birbirlerinden ne kadar ayrı tipte kızlar... Caroleine, vazifeşinaslığı ve derli topluluğuyla benim akrabalarımdan birine pek uyar... Evet, Robert'le iyi anlaşırlar. Fakat ben öyle hiç kusursuz bir insanla beraber nasıl yaşayabilirim? Doğrusu içtimaî durumu bakımından bana uygun; benim kadar da fakir... Hiç şüphesiz ki, çok da güzel... Fakat onu nasıl bir değişiklik daha mükemmel bir hale sokabilir? Hangi kalem, hatlarını düzeltmek cesaretini kendinde bulabilir? Eğer benim sevgilim olursa, iyi taraflarının yanında bir takım kusurlara da sahip olmalı... Şayet günün birinde evlenirsem, karım arada sırada sabrımı taşırmalı. Ben öyle bir kuzuyla hayatımı birleştirecek tipte bir erkek değilim. Genç bir kaplan, yahut leopard, bana daha fazla uyar. Öyle ele avuca sığmayan bir sevgilinin mesuliyetini omuzlarıma yüklenmek isterim. Gerçi bazı tatlı şeylerden hoşlanırım, ama, mayhoşun yerini ne tutabilir ki ...

«Ah, benim sevgili talebem... Sen Cennete giremezsin, çünkü oraya uyacak kadar sakin tabiatlı değilsin... Cehenneme gidersen de yazık olur... Zira haddinden fazla masum bir insansın... Seni görüp, sana tapmak ve

seni arzulamaktan başka bir iş yapmak gelmiyor içimden... Mesut olduğunu anlamak benim nazarımda cennete kavuşmaktan daha mühimdir.

«Bana bak, Sir Philip Nunnely, onun yanında otururken yaptığın saçmalıklara Shirley'in ne kadar sinirlendiğini hiç farketmiyorsun, onun hâleti ruhiyesiyle ilgilenmek hiç aklına gelmiyor.

«Ah, işte araba... Hemen masanın gözlerini kapatıp anahtarlarını saklıyayım; yarın mutlaka anahtarlarını arayacaktır. O zaman bana gelmeye mecbur olacak. Hattâ şimdiden sesini duyar gibi oluyorum: «Bay Moore, benim anahtarlarımı gördünüz mü?»

«Ayni suali yirminci defa sorduğu için utançtan yüzü kızaracak, yanıma tereddütle yaklaşacaktır. Ona uzun bir nasihat çekeyim. Sonra da aradığı şeyleri teker teker vereyim... Eline, saçlarına, elbisesine bile dokunamam, fakat gözlerimle onu kucaklamaya çalışacağım. Mademki, onun kölesi oluyorum, şu halde hürriyetime karşılık benim de bazı kazançlarım bulunmalı...

Louis, masanın gözlerini kilitledikten sonra anahtarlarını cebine atıp dışarı çıktı.

YİRMİ ALTINCI KISIM

Bir İtiraf

ARTIK HERKES, Robert Moore'nin evine dönmesi icabettiği fikrindeydi. Genç adamın yokluğu her tarafta şiddetle hissediliyordu.

Onun eve dönmeyisinin sebebi biliniyor muydu acaba? Evet; yirmi otuz sebep ileri sürülüyordu. Yalnız bütün dedikoducuların hemfikir oldukları bir nokta vardı ki, o da Robert'i bu kadar zaman evinden uzakta tutan şey bir iş meselesi değildi. İş meselesini çoktan halletmişti... İsyancılar yakalanmış, mahkeme edilmişlerdi.

Briarfield halkı, bunlardan haberdardı. Havadis gazetelerde de çıkmıştı. Yalnız, bir habere göre, Robert, Yorkshire'ye gelmeye korkuyordu. Şayet dönerse, bir saat içinde öbür dünyayı boylayacağından emindi...

Bay Yorke, bu haberi uşağından duyunca, hemen, «Vakit kaybetmeden bunu Robert'e bildireyim» dedi, «şayet bu rivayet de onu evine döndüremezse Robert, hiç gelmeyecek demektir.»

Nihayet, her nasılsa Robert, eve dönmeye karar verdi. Geleceği günü Joe Scott'a bildirmiş, arabasının hazırlanmasını istemişti. Joe Scott bu haberi derhal Bay Yor-

ke'ye bildirdiği için, adamcağız kalkıp istasyona kadar gitti.

Tam pazarın kurulduğu gündü Robert mutad ziyafetteki yerini alacak kadar uygun bir zamanda geldi. Tüccarlar, Robert'e hususi bir muamele yapmaya başlamışlardı. Halbuki eskiden olsa, bu adamların çoğu Robert'e nefretle bakar, hattâ selâm bile vermek istemezlerdi.

Bu ziyafetlerin daimî başkanı olan Bay Yorke genç arkadaşından sitayişle bahsetti. O konuşurken, Robert de iskemlesini geriye itmiş, dalgın dalgın dinliyordu. Bay Yorke, «O hınzır isyancıların daha ağır cezalara çarptırılmaları lâzımdı» diyordu.

Robert, ziyafette fazla kalmadı. Şarabını bitirdikten sonra, ayağa kalkıp yola koyuldu. Beş dakika sonra da Bay Yorke onu takip etti. Stilbro'dan beraber ayrıldılar.

Eve gitmek için vakit hayli erkendi ama hava da kararmıştı... Tatlı bir sonbahar karanlığı çayırları kaplıyordu...

Bay Yorke, genç Robert'e tekrar kavuşmanın ve bu uzun yollarda yalnız kalmamanın verdiği sevinç içinde yorgunluğunu hissetmiyordu. Mübareğin çenesi de hiç durmak bilmemişti. Daha ziyade kendinden bahsediyordu, yalnız bir ara kısaca etrafta dolaşan dedikoduları anlatmaya başladı. Nihayet lâfı Robert'e getirmişti:

— «Robert, bana kalırsa durumun eskisine nazaran çok bozuldu; fakat sen de bunu hakettin. Memleketinden ayrılmadan evvel her şey yolundaydı. Muazzam bir servet sana âşıktı... Tam yirmi bin altın, senin elini uzatıp almanı bekliyordu. Ya sen ne yaptın? Bir at istetip avlanmaya gittin .. Sevgilin, yani servetin demek istiyorum, son derece sabırlı hareket etti... "Onu affediyorum" dedi, "daha gençtir" Fakat elbette ki, beklemenin de bir haddi vardır. Geri dönüp iyi bir insan olarak yaşayacağını zannediyordu.

«Fakat sen, biran evvel evine dönecek yerde, gene bir ata atlayıp Londra'ya giderek, hepimizi hayret içinde bıraktın... Orada ne yaptığını ancak şeytanlar bilir... Yalnız pek rahat yaşamadığın yüzünden belli... Eskiden de öyle pembe beyaz bir delikanlı değildin, ama bu defa pek sararmışsın...»

— «Peki ama, demindenberi bahsettiğin bu servet şimdi kimin eline geçecek?»

— «Sadece bir baronun... Artık onu ebediyyen kaybettiğinden eminim; Noel gelmeden servetin Nunnely lady'si olacak.»

— «Öhhö, öhhö... Muhtemeldir...»

— «Halbuki iş bu neticeye dökülmeseydi... Ah, ne budalasın... Yemin ederim ki, onunla evlenebilirdin...»

— «Bahse girer misin?»

— «Elbette, hem nesine olursa... Gözlerindeki pırıltılar, yanaklarının seni görünce kızarması; halbuki aslında onun yüzü solgundur... Senin bahsin geçince hemen kıpkırmızı kesiliveriyordu...»

— «Her halde artık bu işde benim için bir ümit kalmadı...»

— «Bence de öyle ama, istersen sen gene bir talihini dene; hani değer doğrusu... Bu Sir Philip denen adam tam mânâsıyla bir muhallebi çocuğu. Sonra durmadan acayip acayip şiirler yazıyor. Tabiî sen ondan kat kat üstün bir erkeksin.»

— «Vakit bu kadar gecikmişken sevgilime bir teklifte bulunmamı tavsiye eder misin?»

— «Bir defa tecrübe etmek fena olmaz... Eğer sana karşı bir sempati besliyorsa, ki bundan eminim, mutlaka kusurlarının mühim bir kısmını affedecektir. Fakat sevgili oğlum, gülüyorsun... Sakın benimle alay etmiş olmayasın? Kendine gülsen daha iyi edersin. Gözlerinde çok garip bir ifade var...»

— «Kendi kendime o kadar çok mücadele ettim ki, Yorke... Başımı duvardan duvara vurdum... Üstümü başımı paramparça ettim...»

— «Bunları duyduğuma sevindim. İnşallah bunun faydası dokunmuştur... İçindeki gururu götürmüştür belki de... Derdin nedir, Robert... Kafandan geçenleri bana anlatsana. Kuzum ne oldu?»

— «Vücudumun içindeki makine, şu insan fabrikasının bütün makineleri neredeyse patlayıp binbir parça olacak...»

— «Her halde biraz sonra şiir okumaya başlayacaksın... Gene romantikliğin üzerinde... Neyse, yavrum, hadi konuş... İnsan içini döktükçe açılır. Önümüzde koskoca bir çayır var, uzun müddet kimseyle karşılaşmayız.»

— «Konuşacağım... Anlatmaktan utanmıyorum. Tam göğsümün üstünde bir vahşî kedi var, bak onun feryatlarını sana da dinleteceğim.»

— «Bana tatlı bir müzik gibi gelecektir o feryatlar... Louis'in de senin de sesleriniz ne kadar güzel... Louis şarkı söylediği zaman bütün vücudum haz içinde baştan aşağı titriyor. İşte gene titriyorum... Gece o kadar sakin ki. Haydi yavrum, itirafına başla...»

— «Yorke, beni şu yolun ortasında baygın serilmiş bulsan, atını dört nala sürerek üzerimden yirmi, otuz, defa geçmek iyiliğinde bulunur musun?»

— «Sen istedikten sonra memnuniyetle...»

— «Hiram Yorke, o kızın beni sevdiğine cidden inanmıştım. Kalabalıkta benimle karşılaştığı zaman gözleri parlıyordu. Elini uzatıp, hatırımı sorduğu zamanlarda yüzü dediğin gibi kıpkırmızı kesiliyordu.

— «İsmim onun üzerinde sihirli bir tesir yaratıyordu; başkalarının ağzından işitince çehresinin rengi değişiyordu.Bana karşı gayet samimî davranıyordu, her hareketimle yakında ilgiliydi. Benim iyiliğimi istiyordu.

Bir iyilikte bulunmak için elinden geleni yapıyordu. Uzun müddet ölçtüm biçtim, hareketlerini şüpheyle karşıladım, düşündüm, taşındım ve beni sevdiğinden başka bir kanaate varamadım.

«Yüzüne baktığım zaman sadece gençlik ve aşk görüyordum. Bana faydalı olmuştu... En sıkıntılı zamanımda borç vermişti... Onun serveti ismimi lekelemekten kurtaracaktı... Bunları kolay kolay unutabilir miydim? Beni sevdiğine inanabilir miydim? Tebessümündeki vahşîlik hoşuma gidiyordu... Onun sevdiği ilk erkek olmam beni gururlandırıyordu. Biliyor musunuz, şu elindeki kamçının tutacak yeri bir hayli ağır. Eğer istersen kaldır onu başıma vur. İstersen de kamçının bir darbesiyle beni attan aşağı düşür.»

— «Ay çıkıncaya kadar sabret, Robert, ancak o zaman senin yüzünü görebileceğim... Açık söyle, onu seviyor muydun? Yoksa basit bir alışkanlıktan ibaret miydi? Bunu bilmek isterim: doğrusu merak ediyorum.»

— «Şey... Şey, efendim... Şey, cidden Shirley çok güzel, kendine has bir havası var ki insanı çekiyor... Bazan insan onun hava ve ateşten mamûl bir mahlûk olduğunu düşünmekten kendini alamıyor . Onda beni çeken gizli bir kuvvet var. Onunla beraber yaşarsam zengin olacağ ma inanıyorum... Onsuz kalırsamda sefalet içinde sürüneceğim. Görüyorsunuz ya bunlar, romantik bir âşıktan ziyade pratik bir iş adamının fikirle i...»

— «Çok güzel... Peki sonra ne oldu, Robert?»

— «Demin bahsettiğim düşüncelere kapılarak bir Ağustos akşamı Fieldhead'e gittim. Birmingham'a hareket edeceğim günü akşamıydı. Tabiî biran evvel istikbalimi teminat altına almak niyetindeydim. Daha önseden de ziyaretimin saatini bildiren bir not yollamıştım zaten. Shirley'i evde yalnız buldum.

«Beni gayet samimî bir tavırla karşıladı, zira her za-

manki gibi gece iş için geldiğimi zannetmişti. Ben ise mahçubiyetten yerin dibine geçecek haldeydim, fakat her şeye rağmen son kararımı vermiştim. Kendimi toparlayarak maksadımı açıkladım. Ben konuşurken onun çehresinde hiç bir değişikliğin vuku bulmamasına da içimden seviniyordum. Sözlerim bittiği zaman bana: «Ne demek istediğinizi pek anlıyamadım, Bay Moore» dedi. Bunun üzerine teklifimi iki defa daha tekrarlamak zorunda kaldım. Sonunda da ne oldu beğenirsiniz... Bana tatlı sesiyle «Evet» yahut «Biraz düşüneyim» gibi cevaplar verecek yerde, büyük bir şaşkınlıkla, «Hay Allah, bu da mı başıma gelecekti» diye bir hayret nidası kopardı.

« "Çok garip bir teklif bu" diyordu, "hele sizden hiç beklemezdim. Eğer konuşurken ne derece komik bir hal aldığınızı görseydiniz, kendi halinize gülerdiniz. Romantik bir âşıktan ziyade çantamdaki paraya göz dikmiş bir hayduda benziyorsunuz."

«Nasıl şaştınız değil mi, Yorke? İşin kötüsü söylediği sözler de doğruydu hani... Şaşkın şaşkın kızın yüzüne baktım. O benim bu halimden istifade ederek hemen hücuma geçti:

« "Gerard Moore, sen Shirley Keeldar'ı sevmediğini pekâlâ biliyorsun."

«Onun yüzüne baka baka yalan söylemek mümkündü, ama işte yapamadım. Hem yeminime de inanacağını hiç zannetmem.»

— «Ondan sonra ne oldu, Robert?»

— «Şey, pencerenin önündeki koltuğa oturup ağlamaya başladı. Gözleri etrafa ihtiras saçıyordu... Bakışlarıyla, "bana ıstırap verdin... Beni aldattın" demek istiyordu. Arası çok geçmeden, hislerini kelimelerle de ifade etti:

« "Sana karşı daima hürmet hissi besledim. Karde-

şim gibi seviyordum. Sen ise sırtımdan geçinmeye kalktın... Ahlâksız adam..."

«Böyle zamanlarda sesimi çıkarmıyacak kadar işimi bilirim... Shirley iyice içini döksün diye bekledim. Konuştuğum zaman da ne dedim biliyor musunuz?

«Benim şahsî hislerim bir tarafa, Bayan Keeldar, sizin beni sevdiğinizden emindim.»

« "Bu fevkalâde bir fikir... Acaba karşımda konuşan adam hakikaten Robert Moore midir? Bir erkek mi, yoksa daha aşağılık bir mahlûk mu? Yani evlenmek istediğimiz kimselere karşı beslediğimiz sevginin cinsinden bir sevgi beslediğimi mi düşündünüz?"

« "Evet."

« "Kadınların hislerini hiç anlamadığınız aşikâr. Size karşı gösterdiğim o samimî şefkati hep tuzağa düşürülmeniz için hazırlanmış bir entrika diye kabul ettiniz ha? Size şunu söyliyeyim: gözleriniz hayâl görmüş, kafanızdan hakikate uymayan saçma sapan hayâller geçmiş. Diliniz size ihanet ediyor... Gerektiği şekilde konuşmadığınızın siz de farkındasınız ya... Sizi asla sevmedim. Ondan emin olabilirsiniz."

« "Meğer ben ne kör bir adammışım."

« "Sizi sevmek ha? Ancak iki kardeş olacağımızı düşünebilirdim... Gelişiniz beni heyecandan titretemez."

«Benimle konuştuğu zaman ekseriyetle yüzünün kızardığını, ismim geçince heyecandan titrediğini hatırlattım, bana şu cevabı verdi:

« "Maalesef bundan kendinize pay çıkaramazsınız."

«Bu hususta izahat vermesini istedim; fakat ağzından hiç lâf alamadım.

« "Ziyafette yanıma oturduğunuz zaman, Mayrhom çayırında sizi durdurduğum zaman, idare binasına geldiğim vakit, birlikte yürüyüşe çıktığımız zamanlar hep

sizi sevdiğimi zannettiniz öyle mi?" diye o beni sorguya çekti; ben de hep evet cevabını verdim.

«Yani, benim hakkımda çok kötü fikirler besliyorsunuz demektir. Hayatta en fazla kıymet verdiğim şeyin bence mevcut olmadığını ileri sürüyorsunuz ha? Hemcinslerimin bana lânet okumaları lâzım şu halde... Defol git... Gözüm görmesin seni... Artık ne arkadaşım, ne de ağabeyimsin...»"

«Shirley'in yeniden ağlamak üzere olduğunu farkettiğim için yerimden kıpırdamadım. Tatlı sözlerle onu sükûnete kavuşturacağımı zannediyorum. Hakikaten de genç kızın gözlerinden sessiz sedâsız yaşlar boşanmaya başladı. Ağlama faslı bitince de gözlerini bana dikti:

« "Ah Moore, bunu niçin yaptın? Meğer sen ne fena bir insanmışsın."

«Büyük bir hata işlediğimin farkındayım. Onun için de uzun zaman Shirley'den uzak kalıp ona kendimi unutturmayı kararlaştırdım. Belki zaman her şeyi düzeltebilirdi. Şapkamı alıp kapıya doğru yürüdüm, fakat içimden de gitmeme mani olması için Allaha dua ediyordum. Son olarak, "beni affedin" dedim.

« "Ortada affına imkân olan bir şey bulunsaydı, memnuniyetle affederdim, fakat sen her şeyi mahvettin, Robert" diye cevap verdi. "Belki günün birinde yeniden dost oluruz. Tabiî sen karşındaki insanların hislerini daha iyi anlamasını öğrendiğin, kadınların hisleri hakkında doğru bir fikir edindiğin takdirde... Belki de bir gün beni anlarsın..."

«Shirley, hüngür hüngür ağlıyordu. "Olup bitenlere çok üzüldüm." diye inledi... Aslına bakılırsa ben de üzülmüştüm... Neyse, işte böylece ayrıldık..."

Bay Yorke, «Doğrusu çok garip bir hikâye bu...» diye söylenmekten kendini alamadı.

— «Bir daha katiyyen böyle bir harekette bulun-

mıyacağımı Bir kadını sevdiğime iyice kanaat getirmeden, ona asla evlenme teklif etmiyeceğim. Bundan sonra iflâstan da korkmıyacağım... Ne yapalım, şayet kaderimizde yazılıysa, o da başımıza gelir. Felâketten hiç çekinmiyorum. Sabır ve inatla çalışacağım. Eğer durum çok kötüleşirse, bir kazmayla kürek alıp Louis'le beraber batıya gideceğiz. Aramızda bir anlaşma yaptık. Hiç bir kadın bana Shirley'in baktığı şekilde bakamıyacak. Bundan sonra hiç bir kadının karşısında küçülmiyeceğim.»

— «Dur canım, sen de meseleyi fazla izam ediyorsun. Fakat benim hâlâ anlayamadığım bir kaç nokta var: Birincisi, Shirley'in seni sevmemesine şaşıyorum. İkincisi ise, senin onu sevmemen... İkiniz de gençsiniz, güzelsiniz, önünüzde parlak bir istikbâl var. Zekâ ve karakter bakımından da birbirinize uyabilirsiniz. Kuzum, Shirley'i beğenmeyişinin sebebini açıklar mısın?»

— «Birbirimize katiyyen alışamıyorduk, Yorke... Uzaktayken işler yolunda gidiyordu... Birbirimize karşı derin bir muhabbet besliyorduk. Kalabalık arasındayken ona karşı içimde büyük bir arzu duyuyordum, fakat sonra içime garip bir yabancılık çöküyor, biran evvel oradan uzaklaşmak istiyordum. İşten ve siyasetten konuşuyorduk; asla daha mahrem mevzulardan bahis açmadık. Shirley, asla benim kalbime girmedi ve heyecanla çarptırmadı. Zira, kendimi ona sevdirecek gizli kuvvetin bulunmadığından emindim.»

— «Doğrusunu istersen, bu çok tuhaf, oğlum... Şu anda sana gülebilir, hatalarını yüzüne vurarak alay ederdim, fakat mademki ortalık zifiri karanlık ve burada yalnızız, sana bir itirafta bulunabilirim; tıpkı bana benziyorsun, Robert... Bundan yirmi beş sene önce, güzel bir kadına kendimi sevdirmeye uğraştım; fakat o da inatçı çıkıp, benim arzuma boyun eğmedi. Kadının ka-

rakterini öğrenememiştim. Benim için o kadın, kapısız, penceresiz bir taş duvardı.»

— «Fakat sen onu seviyordun, Yorke... Mary Cave'ye hayran olduğunu biliyorum. Sonra hareketin tam mânâsıyla erkekçeydi... Öyle adî kadın avcılarına benzer halin yoktu.»

— «Bak bu doğru... Onu hakikaten seviyordum; fakat o da çok güzeldi hani... Artık onun gibilerine piyasada pek rastlanmıyor... Yalnız şu Bayan Helstone biraz andırıyor diyebilirim.»

— «Kim andırıyor dedin?»

— «Hani canım şu müstebit papazın yeğeni; sakin, narin kız, Bayan Helstone... Bir çok kereler kilisede ona şöyle alıcı gözüyle bakabilmek için gözlüklerimi takmak ihtiyacını hissettim. Uzun kaşlı, müşfik bakışlı mavi gözleri var. Kilisede sıcak ve uzun vaızlar onu yoruyor, yavrucağın hemen uykusu geliveriyor.»

— «Bayan Mary Cave de aynı tipte bir kız mıydı?»

— «Ondan daha müthişti... Caroline kadar çocuksu değildi... Benim sevgili Mary'mi görenler onda bir çift kanatla bir tacın eksikliğini hissederlerdi... Evet, sevgilim tam mânâsıyla bir peri kraliçesiydi...»

— «Onu seni sevmeye mecbur edemedin ha?»

— «Maalesef, elimdeki imkânlar buna kâfi değildi. Mamafih, yüzlerce defa diz çöküp Tanrıya bunun için yalvardım.»

— «Mary Cave, senin zannettiğin gibi bir insan değilmiş, Yorke, tablosunu gördüm. Melek falan da değil, sadece haddinden fazla beyaz, ruhsuz bir kadın... Neyse, onu olduğundan daha başka türlü bir insan farzet.»

— «Robert, hani seni atından aşağı atmama ramak kaldı. Fakat gene de kendime hakim olup sabrediyorum... Belki de sen haklısın. İçimdeki ihtiras, bir ha-

— «Şimdi ne yapacaksın, Robert? Plânların nedir?»

— «Hususî hayatımı ilgilendiren plânları müsaadenle kendime saklayacağım; mamafih, şimdilik böyle bir plânım da yok. Benim durumumda, gırtlağına kadar borca girmiş bir insanın hususî hayatı olamaz. Umumî plânlarıma gelince; onları da eskisine nazaran pek değiştirdim sayılmaz. Birmingham'dayken hakikatlerden ayrılmamaya gayret ediyordum. Memleketin bugünkü halinin sebeplerini araştırdım. Londra'da da ayni işi yaptım... Oralarda halkın yiyeceğe ve ümide ihtiyacı var. Bundan sonra daha yumuşak başlı olmaya kalkmıyacağım. Bir insanın kendine karşı hürmet beslemesi için, evvelâ etrafındakilere yaptığı muamelenin adilâne olduğuna inanması lâzımdır »

Bu esnada Robert'in atı oracıktaki su birikintisine iğilerek su içmeğe başlamıştı.

— «Sen yoluna devam et, Yorke, ben biraz geride kalacağım. Baksana hayvan pek susamış, onu bu halde koşturmak insafsızlık olur.»

Yorke, dalgın dalgın atını sürdü... Kasabanın ışıkları arasında dostlarının evlerini tayin etmeye çalışıyordu. Stilbro Çayırı çoktan geride kalmıştı; tepeden aşağı iniyorlardı. Geniş düzlük ayaklarının altında uzanıyordu. Yorke, birden kendini ferahlamış hissetti.

YİRMİ YEDİNCİ KISIM

Amcayla Yeğen

ARTIK HER ŞEY TAMAMDI. Bunu Sir Philip Nunnely de, Shirley de, Bay Sympson da pekâlâ biliyordu. Bütün Fieldhead erkânı Nunnely'de yemek yediği akşam durum açıklanmıştı.

Bir iki mesele baronu sadede gelmeye zorladı. Bayan Keeldar'ın her zamankinden daha güzel ve sakin olduğunu görmüştü. Genç kızın bu hali, baronun şairlik damarlarını iyice kabartmıştı. Tam kafasının içinde Shirley için bir şiir hazırlamaya uğraştığı bir sırada kızkardeşlerinden bir tanesi, müstakbel karısını zorla piyanoya oturtup Sir Philip'in şarkılarından birini söylemeye mecbur etmişti.

Ne garip tesadüftür ki, Louis Moore, odanın penceresinden dışarıyı seyrederken, Shirley de ayni şekilde mehtaba bakıyordu. Ev sahibesinin ısrarı üzerine pencerenin önünden çekilip piyanonun başına geçti. Söylediği şarkı baştan aşağı aşk mısralarıyla doluydu. Hem de öyle bir aşk ki, felâket ve açlık zarar vermek şöyle dursun. bilâkis kuvvetini arttırıyordu. Shirley bütün benliğini vererek söylediği için şarkı salonda bulunanların hepsini mestetti. O gece sesi de her zamankinden daha tatlıydı.

yalin neticesidir. Eğer Bayan Cave'de biraz his ve zekâ mevcut olsaydı, o budala herifi bana tercih etmezdi.»

— «Bir şey soracağım: Şayet Mary senin tahmin ettiğin gibi bir insan olup, sana karşı büyük bir aşk besleseydi, para uğruna onun masum bakışlarından, müşfik hareketlerinden ebediyen mahrum kalmaya gönlün rıza gösterir miydi?»

Bay Yorke, başını kaldırdı, şapkasını çıkarıp alnında biriken terleri mendiliyle sildi:

— «Bak, mehtap çıkıyor. Parlak ışığıyla bizi tehdit etmek ister gibi bir hali var...»

— «Yorke, eğer Mary, seni sessizce ve büyük bir sadakatle sevseydi, karında arayacağın vasıfların hepsinin onda mevcut olduğunu ispat etseydi, onu bırakır mıydın?»

— «Robert... Bu dünya son derece garip bir yer ve maalesef erkekler de buranın en garip mahlûkları... Vaktiyle belki de ancak ölümün beni Mary'den ayırabileceğini söylerdim, ama düşün ki, şu dünyada elli beş senedir yaşıyorum ve edindiğim tecrübeler de ona göre. Şimdiki aklımla, onu bırakırdım...»

Bir müddet hiç konuşmadan yanyana atlarını sürdüler. Tekrar konuşmaya başladıkları vakit, Briarfield'in de ışıkları görünmüştü. Robert, yaş itibariyle Yorke'den daha gençti ve tabiatıyla da hatırlayacak macerası daha azdı, onun için ikinci defa söze o başladı:

— «Bana öyle geliyor ki, bu dünyada hiç bir şey uzun zaman saklamaya, muhafaza etmeye değmez. Hayatta sendeler, düşer sonra tekrar kalkıp, daha emin ve dikkatli adımlarla yürümeye başlarız. Öyle bir zaman gelir ki, kendi kendimize lânet ederiz. Ruhla vücut arasında dahilî bir harp başlar. Eğer ruhun kâfi derecede kuvveti varsa, muharebede galip gelir ve ondan sonra da bizim irademizi üzerine alır.»

Şarkı bitince şöminenin başındaki kanapeye oturdu. Kadınlar da etrafını almışlardı, ama hiç biri konuşmaya cesaret edemiyordu. Sympson ve Nunnely'nin kızları haset dolu gözlerle Shirley'i seyrediyorlardı. Acaba Shirley'i bu derece duyarak söylemeye sevkeden sebep neydi? Hiç biri bu derece şarkıya kendini kaptırarak söylemezdi. Bir mektep talebesine yakışmıyacak derecede duyarak, hissederek söylemek bakalım âdâbı muaşerete uygun muydu? Hiç şüphesiz ki, hayır. Shirley'in hali garipti. Garip olan şey de her halde hatalı sayılırdı.

İhtiyar leydi Nunnely, karşı köşeden keskin nazarlarla Shirley'i süzüyordu. Bakışları şöyle diyordu kadının: «Bu kadın ne benim, ne de kızlarımın cinsinden; oğlumun karısı olmasına razı değilim.»

Kadının bakışlarını yakalayan oğlu, ifade ettikleri mânâyı kavramakta gecikmedi; derhal telâşa düşmüştü. Kazanmak için her türlü fedakârlığı yapmaya razı olduğu şeyi kaybetmesi muhtemeldi. Derhal harekete geçmezse iş kötüye varacaktı.

İçinde bulundukları oda, vaktiyle resim atölyesi olarak yapılmıştı. Şimdi de öyle döşenmişti ki, âdeta bir oda içinde ikinci bir oda varmış hissini veriyordu. Bir tarafta konuşulanların öbür taraflarda duyulmasına imkân yoktu.

Philip, kızkardeşlerini ve diğer misafir hanımları bir köşeye çekti. Tam bu esnada Shirley'in de yerinden kalkıp duvarda asılı tabloları seyretmeye başlaması doğrusu mükemmel bir fırsattı. Tabiî Philip, Shirley'e tablolar hakkında izahat vermeye mecbur olacaktı.

Genç baron, acemi adımlarla Shirley'in yanına yaklaşıp, tablolar hakkında izahat vermeye başladı; sonra da mevzuu değiştirip, kızara bozara niyetinden bahsetti. Shirley, hiç ses çıkarmadan onu dinlemişti. Bir kaç saniye düşündükten sonra, cevabını verdi; fakat salonda

onların neler konuştuklarını duyan olmadı. Hattâ durumu bile farkeden yoktu... Yalnız yeğeninin bütün hareketlerini dikkatle takip eden Bay Sympson, bir şeyler sezmişti.

Bay Sympson'un kendine has bir takım telâkkileri vardı. Meselâ eve dönerlerken şayet Sir Philip'in yüzüne dikkatle baksaydı, işlerin pek zannettiği gibi yolunda gitmediğini anlardı; fakat Bay Sympson böyle bir ihtimali aklına dahi getirmedi.

Pek sır saklamasını bilmezdi. Kendisine bir şey soruldu mu, her ne pahasına olursa olsun, hemen bütün bildiklerini anlatırdı. Nitekim ertesi sabah kahvaltıdan sonra, bir kolayını bulup, oğlunun hocasına Shirley'in durumunu açıkladı. Eve pek yakında yeni bir ferdin daha katılacağını müjdeliyordu.

— «Yeni akraba, Sir Philip Nunnely mi efendim?»

Bu sual Bay Sympson'un dilini çözmeye yetmişti. Meseleyi başından sonuna kadar anlatıverdi.

Ondan sonra, bir iki gün Bay Sympson, tam mânâsıyla bir bayram havası yaşadı; artık neşesinden yerinde duramıyordu... Mamafih her şeyin biran evvel olup bitmesini de istemiyor değildi hani... Evet, derhal avukatlar gelmeli, gerekli muamele yapılmalı ve şu yaramaz yeğeni, ağır başlı bir leydi oluvermeliydi.

Nihayet, Nunnely'den bir mektup geldi. Zarfı, Sympson, kendi eliyle Shirley'e vermişti. Bayan Keeldar, amcasının yanında mektubu okumaktan imtina ederek, doğruca kendi odasına çıktı. Shirley, günün büyük bir kısmını o mektuba cevap yazmakla geçirmişti. Zavallı Bay Sympson, gönderilen cevabı da okumak zevkinden mahrum oldu.

Bay Sympson, meraktan çıldıracak hale gelmişti. Belki fikir verir diye Louis'i yanına çağırttı; fakat o da her hangi bir tahminde bulunmaktan âcizdi. Zavallıcık

merakını birazcık yenmek için De Walden'deki arkadaşlarını ziyarete gitti. Fakat beklendiği saatten biraz daha erken dönmüştü eve... Ailesi ve Bayan Keeldar'ı büyük salonda toplu bir halde oturur buldu. Hemen Shirley'e öbür odaya gelmesini işaret etti. Yeğeniyle yalnız konuşmak istiyordu.

Amcayla yeğen, küçük salonda karşılıklı birer koltuğa yerleştiler. Bay Sympson, Shirley'in bir şey sormasına meydan bırakmadan hemen konuşmaya başladı:

— «Ben De Walden'e gittim.»

Bu sözlere her hangi bir karşılıkta bulunmak lüzumsuzdu, onun için Shirley de sustu...

— «Orada beni müthiş hayrete düşüren bir şey öğrendim... Bu çok müthiş...»

Shirley, elini çenesine dayayarak müthiş şeyin ne olduğunu öğrenmeye hazırlandı.

— «Nunnely malikânesi kapanmış. Bütün aile başka tarafa gitmiş... Öğrendiğime göre baron, genç baron da annesine ve kardeşlerine refakat ediyormuş...»

— «Yok canım... Sahi mi?»

— «Bu habere benim kadar hayret edip etmediğini sorabilir miyim?»

— «Maalesef, sizin kadar hayret etmedim, efendim.»

— «Sana göre, kayda değer bir haber sayılır mı bu?»

— «Sayılır ya...»

— «Benim istediğim şu: Bütün suallerime cevap vermelisin; anlaşıldı mı? Hem uzun, tatminkâr cevaplar istiyorum; öyle baştan savma sözler istemem. Ben işlerin yolunda gittiğini sanırken, böyle ev halkının ortadan kaybolması cidden çok garip.»

— «Bence gitmeye hakları var.»

Bay Sympson, kelimelerin üzerinde kasden durarak bağırdı:

— «Evet ama Sir Philip de gitti...»

Shirley, kaşlarını kaldırdı:

— «Allah selâmet versin...»

— «İşler böyle yürümez, küçük hanım, vaziyeti değiştirmek lâzım.»

— «Hadi hadi, amcacığım, siz üzülmeyin... Esasen ne kadar üzülseniz boş, elinizden bir şey gelmez. Neyi merak ediyorsanız hepsini sorun, size tatminkâr cevaplar vermeye hazırım. Hem de doğruyu söyleyeceğime yemin ediyorum.»

— «Şunu bilmek isterim, Bayan Keeldar, Sir Philip, size izdivaç teklifinde bulundu mu?»

— «Bulundu.»

— «Bunu açıklamakta bir mahzur yok, değil mi?»

— «Hayır, yok. Başka ne öğrenmek istiyorsunuz?»

— «Nunnely malikânesinde yemek yediğimiz zaman, izdivaç teklif etti, değil mi?»

— «İzdivaç teklif etti demek kâfidir zannediyorum. Devam edin...»

— «Güya tabloları seyrediyordunuz. Benim gözümden hiç bir şey kaçmaz kızım. Daha sonra da, ondan bir mektup aldın... O mektubun muhteviyatını bilmek isterim...»

— «Sizi alâkadar etmez bu...»

— «Küçük hanım, insan amcasına böyle mi muamele eder?»

Shirley, öfkeli öfkeli ayağını yere vurdu.

— «Kes sesini de otur oturduğun yerde... Hani doğru cevap verecektin?...»

— «Şimdiye kadar hep doğruyu söyledim efendim. Sualîerinizi bekliyorum.»

— «O mektubu görmek isterim.»

— «Göremezsiniz.»

— «Görmem lâzım ve göreceğim de küçük hanım. Ben senin muhafızınım...»

— «Artık rüştümü ispat ettiğim için, muhafıza ihtiyacım kalmadı.»

— «Nankör mahlûk... Sana kendi kızımmışsın gibi muamele ettim...»

— «Çok rica ederim, amca, mevzudan dışarı çıkmayın. İkimiz de sükûnetimizi muhfazaya çalışalım. Kendi hesabıma ben, hiç de sinirlenmek istemiyorum; fakat biliyorsunuz ya, bir defa zıvanadan çıktım mı ondan sonra artık hiç bir kuvvet beni durduramaz. Şimdi dinleyin: Sir Philip'in bana izdivaç teklif edip etmediğini sordunuz. Bu sualiniz cevaplandırıldı. Sormak istediğiniz ikinci sual nedir?»

— «Onun teklifini kabul edip etmediğinizi anlamak istiyorum.»

— «Tabii bunu bilmek hakkınız. Onu reddettim.»

— «Red mi ettin? Sen, sen ha... Shirley Keeldar, Sir Philip Nunnely ile evlenmeye razı olmuyor... Aman Yarabbi...»

— «Bunda şaşılacak ne var ki?»

Zavallı adamcağız, yerinden fırlayıp odanın içinde beş aşağı, beş yukarı dolaşmaya başladı... Asabı müthiş bozulmuştu.

— «İşte küçük hanımın marifeti bu... Marifeti bu.. Zaten başka ne beklenirdi ki?»

— «Vallahi billâhi cidden sizi kırdığıma çok üzüldüm.»

Bazı insanlara merhamet, yalvarma ve muhabbet hiç tesir etmez... Etse bile aksi bir tesir mutlaka... Yumuşayıp karşısındakiyle barışacak yerde büsbütün kabarırlar, bütün anlaşma imkânlarını ortadan kaldırırlar. İşte Bay Sympson bu cins bir erkekti.

— «Ben mi kırıldım? Ayol, bu işin benimle ne alâkası var? Zerre kadar üzülüyor muyum zannediyorsun?

Belki de bazı plânlar hazırlamış olduğumu düşünmüşsündür...»

— «İnsanların ekseriyeti hareketlerini muayyen bir plâna göre ayarlarlar.»

— «Yüzüme karşı beni itham ediyor... Ona karşı bir baba gibi davranan benim gibi yumuşak bir amcaya bunu yapıyor ha? Vay edepsiz vay... Kötü plânlarım varmış...»

— «Amca, yanlış anlıyorsunuz, size kötü plânlarınız var demedim.»

— «Şimdi de inkâr ha? Sen hiç doğru dürüst karar vermez misin?»

— «Amca, beni fazlasiyle yordunuz... Artık gitmek istiyorum.»

— «Gidemezsin... Suallerime cevap vermeden şuradan şuraya bir adım atamazsın. Kararlarınızı öğrenebilir miyim, Bayan Keeldar?»

— «Hangi mevzuda?»

— «Elbetteki izdivaç mevzuunda.»

— «Şimdilik sessiz sedâsız oturup, içimden geldiği şekilde hareket etmek.»

— «İçinden geldiği şekilde hareket edecekmiş... Lâfı bile insanın tüylerini ürpertiyor.»

— «Bay Sympson, hakaretamiz tavırlar takınmamanızı size ihtar ediyorum. Biliyorsunuz ki hakarete hiç tahammülüm yoktur.»

— «Fransızca eserler okuyorsun... O menhus Fransız romanları senin zihnini zehirlemiş... Fransızların âdetlerini benimsemişsin.»

— «Fazla ileri gidiyorsunuz, dikkat edin...»

— «Senin sonun kötü olacak... Baksana hiç kimseyi dinlemiyor, sadece burnunun doğrusuna gidiyorsun... Kanun, büyük, küçük falan dinlediğin yok.»

— «Çok budalaca fikirler bunlar...»

— «Sende utanma hissi diye de bir şey kalmamış.»

— «Sabrımı tüketiyorsunuz, amca.»

— «Peki ama, muhterem hanımefendi, Sir Philip'i reddetmek için ne gibi sebepler bulup ileri sürdünüz?»

— «Ah, yarabbi çok şükür, nihayet normal bir sual sorabildiniz... Buna memnuniyetle cevap vereceğim. Sir Philip'in yaşı benim için çok küçük; ona küçük kardeşim nazarıyla bakıyorum. Bütün akrabaları. annesi de dahil, onun benimle evlenmesinden memnun kalmayacaklardı. Atacağı yanlış bir adım, delikanlının ailesiyle arasını açacaktı. Ben ona eşit bir insan değilim...»

— «Hepsi bu kadar mı?...

— «Servet bakımından da birbirimize uymuyoruz. Sonra karakteri tuhaf...»

— «Ben bu civarda onun kadar sevimli bir erkeğe rastlamadım.»

— «Evet, belki çok sevimli, iyi yürekli, mert bir insandır, ama bana koca olamaz. Ona saadet getireceğimi hiç zannetmem. Beni sımsıkı yakalayamayan ele elimi uzatamam.»

— «Halbuki, ben de senin daima kendi başına buyruk yaşamak istediğini düşünürdüm; çok maymun iştahlısın, Shirley...»

— «İtaatkâr olmayı vaadettiğim zaman, bu vaadimi tutacağımdan emin olmalıyım. Sir Philip gibi bir çocuğa itaat edemem. Hem zaten o da asla bana hükmetmeye kalkamazdı ya... Her zaman emretmek bana kalacaktı.»

— Peki, sen emir vermekten, insanları hüküm altında yaşatmaktan hoşlanmaz mısın?»

— «Kocama hükmetmek istemem... Bu sadece amcama karşı kullandığım bir silâhtır...»

— «Arada ne fark var?»

— «Çok ufak bir fark var. Bana koca olacak erke-

ğin her şeyden önce, beni tahakkümü altına almasını isterim.»

— «İnşallah, kelimenin tam mânâsıyla müstebit bir kocaya düşersin.»

— «Müstebit bir erkek, beni yanında bir gün, hattâ bir saat bile tutamaz. İsyan eder, karşı gelir, nihayet onu yüzüstü bırakırım...»

— «Dakikada bir değişen fikirlerinle etrafı altüst etmen yetmez mi artık?»

— «Sizin zihninizi altüst ettiğimin farkındayım.»

— «Sir Philip Nunnely için çocuk diyorsun ama, yirmi iki yaşında kocaman adam.»

— «Benim kocam, kırk yaşında bir adam zihniyeti taşıyan, otuz yaşında bir insan olmalı...»

— «En iyisi sen kabak kafalı, yahut saçları iyice ağarmış bir koca bul kendine...»

— «Tavsiyenize teşekkürler, ama bu da olmaz.»

— «Bir budalayla da evlenebilirsin... Fena mı o zaman adamı bir köpek gibi kullanabilirsin de...»

— «Bana hükmedecek bir erkek istediğimi söylemedim mi? Öyle bir erkek ki, onun yanında kendimi daima küçük hissetmeli, ona lâyık bir insan olmaya çalışmalıyım. Sabırsızlık ettiğim zaman onun ihtarları sayesinde kendimi toparlamalıyım. Üzüntülü bir tavır takınması benim için büyük bir ceza yerine geçmeli... Sevmeme, korkmama imkân olmayan bir erkek istiyorum ben...»

— «Peki ama, bütün bunları Sir Philip Nunnely'yi tatbik etmemen için ortada bir sebep göremiyorum. Bir baron, mevki, ünvan ve şöhret sahibi, akrabaları seninkilerden çok daha asîl. Kültür dersen, Philip şâir. Sen ise keskin zekâna rağmen bir mısra bile yazmaktan âcizsin...»

— «Ne akrabalarının asaleti, ne mevkii, ne ünvanı,

ne de şairliği benim aradığım vasıfları ona kazandırabiliyor...»

— «Halbuki sen şiir diye deli olurdun... Henry ile birlikte saatlerce şiir okuduğunuzu hatırlarım.»

— «Ah amca, dünya üzerinde hiç bir şeyin kıymeti yoktur, beklediklerimiz de kıymetsizdir, bunlar şiir değil.»

— «Allahaşkına öyleyse bir şairle evlen.»

— «Bana öyle birini gösterin derhal evleneyim.»

— «Sir Philip.»

— «Hiç de değil... Siz bile ondan daha iyi şiir yazarsınız.»

— «Hanımefendi, mevzudan uzaklaşıyorsunuz.»

— «Zaten uzaklaşmak istemiştim... Sizin de benim gibi başka şeylerden konuşmanız daha doğru olur... Kuzum boş yere birbirimize kızmayalım; değmez.»

— «Kızan kim, Bayan Keeldar? Bunu bilmek isterim.»

— «Henüz bende böyle bir his yok.»

— «Eğer benim sinirlendiğimi imâ etmek istiyorsan, yanılıyorsun, küçük, senin bütün gayretlerine rağmen daha sinirlerime hakimim.»

— «Şayet böyle giderse, çok geçmeden barut kesileceksiniz.»

— «İşte, o zehir gibi acı sözlerinle insanın sabrını taşırıyorsun.»

— «Farkındayım.»

— «Bu iş çocuk oyuncağı değil, hanımefendi... Ben bunun altından bir kötülüğün çıkmasından şüpheleniyorum. Yaşına ve cinsine hiç de yakışmayacak derecede serbest tavırlar takınarak, kocanda aradığın vasıfları anlattın. Lütfen söyler misin, konuşurken hâlen aramızda yaşayan bir kimseyi mi tasvire çalışıyorsun?»

Shirley, konuşmak için ağzını açtı, fakat birdenbire yüzü kızardığı için başını önüne iğip sustu.

Yeğeninin bu şaşkın halinden istifade etmek isteyen Bay Sympson, ayak diretti:

— «Bu sualimi cevaplandırmaya mecbursun.»

— «Bir çok modelden mülhem olmuş tarihî bir tablonun tasviriydi, amca...»

— «Bir çok modelden mi... Hay Allah...»

— Bir kaç defa âşık oldum...»

— «Benimle alay ediyorsun.»

— «Muhtelif milletlerin kahramanlarına âşık oldum.»

— «Daha sonra?»

— «Sonra da, filozoflar sıraya girdi.»

— «Aaa, vallahi bu kız çıldırmış...»

— «Çanı çalmayın, amca, yengemi boş yere telâşa düşürmüş oluyorsunuz.»

— «Vah zavallı yengen... Ne biçim bir yeğeni var baksana...»

— «Bir defasında Sokrat'a âşık oldum.»

— «Aman bırak şimdi şakayı...»

— «Temistokles, Leonidas ve Epominondas'a hayran olmuştum.»

— «Bayan Keeldar, kâfi dedim.»

— «Eğer bir kaç asırı nazarı itibara almazsak. Washington basit bir adamdı, ama ondan da hoşlandım, ne yalan söyliyeyim. Fakat maziyi bir tarafa bırakıp, hale dönersek...»

— «Hale dönmek mi?»

— «Mektepli kız kaprislerini bırakıp da doğru dürüst konuşmak, hakikate dönmek...»

— «Hakikate dönmek mi? İşte sizden istediğim de bu ya, küçük hanım.»

— «Yani kalbimin sahibini, önünde iğileceğim kimsenin ismini öğrenmek istiyorsunuz ha?»

— «Lütfen biraz çabuk olun... Hani sabrım tükenmeye başladı. Neredeyse yemek çanı çalacak. Hadi itiraf et...»

— «İtiraf etmeliyim ha! Ah, kalbim sırlarla dolu... Hepsini anlatmalıyım Ah.. Siz keşke Bay Helstone olsaydınız, o zaman beni daha iyi anlardınız.»

— «Hanımefendi, bunun hassaslıkla falan alâkası yok; sadece biraz normal zekâya sahip olan bir kimse vaziyeti kolayca kavrar. Sevdiğin adam Bay Helstone mi dedin?»

— «Yoo, pek öyle bir şey dedim sayılmaz. Fakat ona yakın biri... Karakterleri biraz benziyor da...»

— «İsmini, hususiyetlerini öğrenmek istiyorum.»

— «Hakikaten birbirlerine çok benziyorlar... Hele çehreleri arasında hemen hiç bir fark yok gibi... İkisi de kuru, azimkâr, istediğini yaptıran erkekler... Fakat benim kalbimdeki yiğit, Helstone'den daha kurnaz, daha kahraman ve daha yakışıklı...»

— «Bayan Keeldar, bahsi geçen adam Briarfield'de mi yaşıyor?»

— «Amca, size hepsini anlatacağım... Sevgilimin adı, dilimin ucunda...»

— «Hadi konuş, kızım.»

— «Bu sözleriniz hoşuma gitti, amca. İngiltere bu adama çok zulüm yaptı. Fakat günün birinde sevgilim, intikamını alacaktır...»

— «Ah, eskidenberi bu kızın deli olduğunu söyler dururum, kimse inanmaz. Şimdi bu haline ne demeli?»

— «Bu memleket, ona karşı takındığı tavrı boyuna değiştirecek, fakat sevgilim, asla vazifesini ihmal etmiyecektir... Size onun ismini söyliyeceğim.»

— «Söyliyecek misin, Yoksa!...»

— «Dinleyin; sevgilim, Arthur Wellesley, Lord Wellington'dur...»

Bay Sympson, öfkeyle yerinden fırladı; kapıya doğru yürüdü, fakat sonra nedense bu kararından vazgeçerek, tekrar eski yerine oturdu:

— «Hanımefendi, bana yalnız şunu söyleyin: prensipleriniz sizden aşağı, parasız bir erkekle evlenmenize müsait mi?»

— «Asla, benden aşağı bir erkekle evlenemem.»

— «Fakir bir erkekle evlenir misin, Shirley?»

— «Bu suali ne hakla soruyorsunuz?»

— «Sualime cevap istemekte ısrar ediyorum.»

— «Maksadınıza erişmek için doğru yolu seçememişsiniz maalesef.»

— «Aile şerefimin kirletilmesini istemem.»

— «Aman çok temiz tutmaya bakın...»

— «Aile şerefinin temiz kalması sana bağlı.»

— «Buna imkân yok, çünkü ben sizin aileye mensup değilim.»

— «Bizi red mi ediyorsun?»

— «Diktatörlüğünüz hoşuma gitmiyor...»

— «Kiminle evleneceksiniz, Bayan Keeldar?»

— «Sam Wynne'le değil, Sir Philip Nunnely ile de değil...»

— «Peki, o halde kimi gözüne kestirdin?»

— «Tam dört talibi reddettim.»

— «Doğrusu bu derece inatçılığa da benim aklım ermiyor. Bilmeyen biri de kötü tesirler altında kaldığını zannedecek.»

— «Ne demek istiyorsunuz? Cahil kadınlara yakışacak sözler sarfediyorsunuz.»

— «Sen kibar bir genç kız mısın?»

— «Bin defa daha üstünüm... Namuslu bir kadınım ve göreceğim muamele de ona göre olmalı.»

— «Biliyor musun, etrafta senin o fakir ortağın Moore'ye dair bir sürü dedikodu dolaşıyor...»

— «Öyle mi?»

— «Maalesef... Senin ismin herkesin ağzında.»

— «Benim ismim, geçtiği ağızlara şeref verir ve Allahtan dilediğim, geçtiği yerleri temizlemeyi de becermedir...»

— «Sana hükmedebilen adam o mu?»

— «Hiç şüphesiz.»

— Evleneceğin adam o mu?»

— «Yakışıklı, erkek tavırlı ve emretmesini bilen bir delikanlı...»

— «Benim yüzüme karşı bunları söylemeye utanmıyorsun ha?... Ah, seni yüzsüz seni... Şımarık... O herifin de suratında hiç meymenet yok zaten... Aşağılık mahlûğun biri...»

— «İstidatlı, zekî, çalışkan bir adam. Prensler, kralllar hep onun hükmü altında...»

— «Şuna bakın hele... Bir de suç ortağını bana müdafaa ediyor. Bu kızda utanma, korkma diye bir şey kalmamış.»

— «Moore isminden bahsettiğimiz zaman, utanma ve korkma mefhumlarını kafamızdan silmemiz icabeder. Moore'ler sadece şeref ve cesaret sahibi kimselerdir.»

— «İşte dediğim gibi, bu zavallı kız nihayet çıldırmış.»

— «Ne yapayım, beni çıldırtmak için her türlü çareye başvurdunuz. Asabım bozuldu.»

— «O Moore dediğin adam oğlumun hocasının kardeşi... Yeğenine hocalık eden adamın sana «baldızım» demesine razı olur musun?»

Shirley'in gözleri birden parladı:

— «Hayır, hayır, katiyyen böyle bir şey olamaz. Öleceğimi bilsem böyle bir şey yapamam.»

— «Peki ama, kocanı ailesinden de ayıramazsın ya...»

— «Öyleyse?...»

— «Zâtıâliniz, Bay Louis Moore'nin baldızı olursunuz...»

— «Sayın Bay Sympson, artık bu münakaşalardan bıktım... Daha fazlasına da tahammülüm yok. Sizin düşünceleriniz, benim düşüncelerim değil; gayelerimiz de birbirine uymuyor. Hattâ Tanrılarımız bile bir değil... Hâdiselere aynı gözle bakmıyoruz. Ölçülerimiz de ayrı... Hattâ aynı dili bile konuşuyoruz sayılmaz. İyisi mi, birbirimizle pek meşgûl olmayalım.»

Shirley, bir saniye sustuktan sonra, derin bir nefes alıp söze yeniden başladı:

— «Yani bundan sizi sevmediğim, nefret mânâsı çıkmasın... Fena bir insan değilsiniz; belki de kendi hesabınıza büyük bir iyilik yaptığınızı zannediyorsunuz. Fakat her şeye rağmen, birbirimize uymuyoruz. Basit meseleler uğruna asabımı bozup, beni zıvanadan çıkarıyorsunuz.»

— «Aman yarabbi, kulaklarım neler işitiyor... Bundan böyle kızlarımla konuşmanızı menedeceğim... Onları da şu zehirli dilinizle mahvetmeyin... Sizi biraz daha önceden anlasaydım, belki de yavrularımın yanına girmenize bile müsaade etmezdim. Fakat işte insan kötü şeylere bir türlü inanamıyor... Hele yakınlarının kötülükleri, hayâl gibi geliyor.»

— «Eee, uzun müddet düşünülerek hazırlanmış oyunların bana fayda etmiyeceğini artık anladınız mı bari? Kalbim ve vicdanım sadece benim sesimi dinleyecek. Hiç olmazsa bu kadarını bilin.»

Bay Sympson, yavaş yavaş sakinleşmeye başlamıştı:

— «Ömrümde bu çeşit konuşan bir kimseye rast-

lamadım. Hiç kimse bana bu derece ağır bir hakarette bulunmadı.»

— «Pek perişan bir haldesiniz, efendim; isterseniz odanıza çekilin artık, siz gitmiyecekseniz ben çekileyim.»

Bay Sympson, telâşla yerinden fırladı:

— «Karım ve çocuklarım burada daha fazla kalamazlar. Derhal eşyalarını toplamalarını söylemeliyim.»

— «Yengemi ve yeğenlerimi telâşlandırmayın; biraz mühlet verin de rahat rahat hazırlansınlar.»

— «Bir daha seninle konuşmamalılar, ahlâklarını bozarsın.»

Sympson, kapıya doğru yürüdü, sonra geri döndü, mendilini unutmuştu. İkinci defa kapıdan geri geldi, bu defa da enfiye kutusunu masanın üzerinde bıraktığını hatırlamıştı. Tam kapının eşiğinde, Tartar'ın oraya yattığını görmeyip, hayvana çarptı; az kalsın yere düşüyordu. Bu telâş ve heyecan arasında Tartar'a ve sahibesine de bir küfür savurmaktan kendini alamadı.

Shirley, yalnız kaldığı zaman, «amcam hem zayıf karakterli, hem de kaba bir adam» diye düşündü; fakat ben de ne kadar yorgunum. Başım da çok ağrıyor.» Genç kız, kendini kanepenin üzerine atıp derin bir uykuya daldı. Onbeş dakika sonra oradan geçen her hangi bir kimse Shirley'in tatlı tatlı uyuduğunu görebilirdi. Nitekim biraz sonra ev halkından birisi Shirley'in odasına girdi.

— «Bayan Keeldar...»

Belki de bu adamın sesi, genç kızın gördüğü rüyayla ilgiliydi, çünkü Shirley adamın sesini duyduğu zaman hiç şaşırmadı, gözerini açmak lüzumunu hissetmeden başını ondan tarafa çevirdi. Yarı gülümsiyen çehresinde mesut bir ifade vardı ama kirpiklerindeki ıslaklık genç kızın pek mesut olmadığını göstermeye kâfiydi Hiç bir kadın ve erkek, haksızlığa karşı fazla tahammül göstere-

mez. Shirley, yaramazlık yapıp cezasını çeken ve nihayet huzura kavuşan bir çocuk gibiydi şu anda...

Ses tekrar «Bayan Keeldar» diye seslenince bu defa genç kız gözlerini açtı. Başucunda Bay Louis Moore'nin durduğunu görünce heyecanla konuştu:

— «Aaa, siz misiniz Bay Moore... Gene amcamın geldiğini sanmıştım da, demin kavga ettik.»

— «Bay Sympson'un sizi rahat bırakması lâzım. Daha iyice kuvvetlenmediğini görmüyor mu?»

— «Sizi temin ederim ki, beni hasta ve zayıf bulmadı; burada otururken ağladım da.»

— «Söylediğine bakılırsa Fieldhead'den biran evvel uzaklaşmak niyetinde. Karısına emirler veriyor.»

— «Henry ile siz de gidecek misiniz?»

— «Henry'i götürecek zannediyorum ama belli olmaz bakarsınız yarın sabah fikrini değiştirir. Esasen daha bir kaç hafta buralardan uzaklaşacağını hiç zannetmiyorum. Bana da öyle garip emirler verdi ki, ne yapacağımı şaşırdım. Yanıma geldiği zaman Bay Yorke'nin göndermiş olduğu bir mektubu okumaya dalmıştım. İşte mektup da burada. Kardeşim Robert'ten bahsettiği çin okumanızı istiyorum.»

— «Robert'ten haber almak hoşuma gider. Acaba yakında dönüyor mu?»

— «Gelmiş bile... Yorkshire'deymiş. Bay Yorke, dün onu karşılamak için Stilbro'ya gitmiş.»

— «Bay Moore, ortada mutlaka mühim bir mesele var...»

— «Niçin konuşurken sesim titredi diye mi? Kardeşim şimdi Briarmanis'deymiş, onu görmeye gidiyorum.»

— «Ne olmuş?»

— «Eğer böyle sararıp solacaksanız hiç bir şey anlatmam. Çok daha kötü şeyler olabilirdi. Robert ölmemiş ama biraz ağırca yaralıymış.»

— «Ah, efendim asıl sizin yüzünüz sararmış. Şöyle yakınıma oturun bakalım.»

— «Mektubu okuyun. Bir dakika, şu zarfı açayım da...»

Shirley notu okudu: mektupta kısaca Robert'in geceyarısı arkasından vurulduğu, yarasının fazla olmakla beraber pek ağır sayılmıyacağı, suikastçıların ise kaçtıkları belirtiliyordu.

Bay Yorke, «Hiç şüphesiz ki» diye fikrini açıkladı, «Bütün bunlar intikam uğruna yapılıyor. Kötü niyet besleyenlerin mevcudiyeti çok fena ama ne çare ki elden bir şey gelmez.»

Shirley, notu Louis'e verirken genç adam, «Benim bir tanecik kardeşimdi o» dedi, «Allahın belâsı heriflerin zavallı Robert'i kalleşçesine arkadan vurduklarına karşılık hiç bir şey yapamadan duramam.»

— «Sakin ol; ümidini kesme. Kısa zamanda iyileşecektir, bundan eminim.»

Shirley, Bay Moore'yi teselli edebilmek için elini okşadı.

Louis, «elini ver» dedi, «ilk defa olarak senden böyle bir talepte bulunuyorum, beni kırma.»

Genç adam Shirley'in bir cevap vermesine meydan bırakmadan arzusunu kendi kendine yerine getirdi ve sözlerine devam etti:

— «Şimdi Briarmains'e gidiyorum. Sen de Helstonelerin evine kadar gidip, Caroline Helstone'ye vaziyeti anlat. Bunu yapar mısın? Caroline'nin haberi senden alması uygundur.»

— «Derhal yola çıkıyorum. Fazla tehlike olmadığını söylemem lâzım mı?»

— «Evet.»

— «Siz de çabuk geri dönüp beni ziyadesiyle merak-

ta bırakmazsınız değil mi? Vak'anın teferruatını öğrenmek istiyorum.»

— «Ya gelirim, yahut da mektupla vaziyeti bildiririm.»

— «Siz de Caroline'yi merak etmeyin. Kızkardeşinizle de haberleşirim. Fakat öyle tahmin ediyorum ki, Hortense, çoktan Robert'in yanına varmıştır.»

— «Evet, Robert'in yanına varmıştır, yahut da varmak üzeredir. Şimdilik Allahaısmarladık...»

— «Hâdiseleri olduğu gibi kabul etmeye çalışacaksın değil mi?»

— «Evet, elimden geldiği kadar soğukkanlı davranacağım.»

Shirley, elini hocasının avucundan çekmek zorunda kalmıştı.

Louis, Briarmains'e doğru yürürken içinden: «Shirley'i korumak, teselli etmek işinin bana kaldığını zannederdim; halbuki asıl ben onun yardımına ve teselli sine muhtaçmışım da haberim yokmuş... Gözlerinin o acıyan bakışları, ellerinin yumuşaklığı... Dünya üzerinde hiç bir şey Shirley kadar tesir edici olamaz. Yüzlerce defa o küçük beyaz elleri avucumun içine almak istedim. Sadece beş dakika için bu isteğim yerine geldi. Onun parmaklarıyla benimkiler, artık birbirlerine yabancı kalamazlar. Mademki bir defa birbirleriyle temas ettiler, aynı hâl bir çok kereler tekrarlanmalıdır.»

YİRMİ SEKİZİNCİ KISIM

Mektepli Çocukla Orman Perisi

BRİERMAİNS, Hollow'dan daha yakın olduğu için Yorke, arkadaşını oraya yerleştirmişti. Sanki kendi oğullarından biriymiş gibi, evin en iyi odasını Robert'e ayırtmıştı. Bu genç adamın elinden tutan kimse yoktu ve üstelik kahramanca yaralanmıştı da... Bütün bunlar, Yorke'nin merhamet damarlarını kabarttı. Esasen Yorke, nüfuz kazanmaya bayılırdı. Böyle bir dostunun hayatını avucunun içinde tutmaktan müthiş hoşlanıyordu.

Karısı da vaziyetten memnundu. Bazı kadınlar, koskocaman bir erkeği yaralı, bitkin bir halde görmeye tahammül edemezler; halbuki Bayan Yorke için vaziyet böyle değildi. Diğer kadınlar gibi isteri krizleri de geçirmedi. Bayan Yorke, ancak kızı Jessie, bahçede oyunu bırakıp eve girmediği zamanlar isteri krizleri geçirirdi. Bir cinayete kurban gidecekken mucize kabilinden kurtulmuş bir gence karşı elinden geldiği kadar müşfik davranması icabettiğini de gayet iyi biliyordu.

Bayan Yorke, basit bir hizmetçinin hayatına gıpta ettiği halde bir hastahane dolusu hastaya tam mânâsıyla bir kahraman gibi bakmasını bilen nadir kadınlardandı. Sonra Moore'yi de seviyor sayılırdı. Hele bir kundak çocuğu gibi Robert'in de tamamiyle onun bakımına muh-

taç lduğunu görünce genç adama büsbütün acdı. Hizmetçilerden yahut kızlarından birinin Robert'e bir damla su verdiğini görse, hemen işlerine burnunu soktuğu için azarlıyordu. Jessie ile Rose'nin odalarını bu yüzden değiştirdi, hizmetçilerin Robert'in odasına gitmelerini kat'iyetle yasak etti.

Eğer bu elîm hâdise Helstone'lerin malikânesinde vuku bulsaydı, Bay Yorke de karısı da Robert'e zerre kadar acımazlardı. Fakat bu vaziyette Robert'in kredisi bir kaç misli artmıştı.

Garip değil mi, Louis kardeşinin yatağının kenarına oturup onunla konuşabilmişti... Bayan Yorke, bu vaziyetten şikâyetçi görünmüyordu. Hattâ Louis'i yarım gün evde alıkoydu. Sabahleyin erkenden iki kardeşe kahvaltı hazırladı.

Hortense Moore gelince, ne oldu diye merak mı ediyorsunuz? Hiç telâşlanmayın. Bayan Yorke, Moore ailesinden pek hoşlanmıştı, onlara hizmet etmekten hiç yorulmuyordu. Sonra hizmetçiler mevzuunda da Hortense ile gayet iyi anlaşıyorlardı. İkisi de hizmetçilerin hareketlerini şüpheyle karşılıyor, haddinden fazla ciddî tavırlar takınıyorlardı. Hortense de daha ilk dakikalardan itibaren Bayan Yorke'nin Robert'e karşı gösterdiği alâkayı kıskanmamıştı. Kendisi de evin içinde dolaşıp, işlere nezaret ediyordu. Velhasıl öyle baş belâsı bir misafir sayılamazdı. İki kadın da gelen ziyaretçileri hastanın yanına sokmak istemiyordu. Genç değirmen sahibini tam mânâsıyla kanatlarının altına almışlar, delikanlıyı güneş ışığı ve rüzgârdan dahi sakınmışlardı.

Gelen cerrah Mac Turk, Robert'in yaralarını ağırca bulmuştu, ama vaziyetten büsbütün ümidini kesmiş değildi. Evvelâ kendisinin seçeceği bir hastabakıcının Robert'le meşgul olmasını istediyse de, Bayan Yorke de, Hortense de bunun lâfını bile duymak istemediler. Dok-

torun sözlerini harfi harfine yerine getireceklerine dair söz vererek Mac Turk'u da ikna ettiler.

Hiç şüphesiz ki, ikisi de Robert için canını vermeye hazırdı; fakat işte her ne sebeptense, aksilikler birbirini takip etti. Robert'in sargılarını iyi saramamışlardı, genç adamın yarası çok kanıyordu. Cerrah pür telâş eve geldi. Yanında genç asistanı Bay Graves de vardı. Doktor, kadınların beceriksizliklerine söylenip duruyordu. Zaten ne zaman şu cinsi lâtifler erkek işine burunlarını soksalar mutlaka ortalığı karıştırırlardı.

Soğuk bir kış gecesi, hastanın başına toplanan üç kişi, ölümle pençeleştiler. Sabaha karşı iki tarafın da kuvetleri eşit olmuştu... Gün ağarırken Mac Turk, hastayı Graves'e bırakarak hastabakıcı aramaya gitti. Nihayet Bayan Horsfall'ı bulup getirdi. Doktor bu kadın kadar hiç kimseye itimat etmezdi. Bayan Horsfall'ın da bir tek meziyeti vardı ki, o da doktora kayıtsız şartsız itaat etmesiydi. Yoksa hani kadın değil, bir canavardı. Hortense Moore, hastabakıcıdan çekindiği için, ikinci plâna kalmayı tercih etti. Bayan Yorke de ayni şekilde düşünüyordu. Halbuki bu kadınların ikisi de mağrur, mütehakkim, her sözleri emir telâkki edilen insanlardı... Bayan Horsfall'ın uzun boyunu, iri kemikli yüzünü görmektense arka odada kendi kendilerine oturmayı daha doğru buluyorlardı. Bayan Horsfall'a gelince, o da canı isteyince yukarıda dinleniyor, aklına esince de aşağı iniyordu. Velhasıl evin mutlak hakimi olmuş çıkmıştı.

Doktor Mac Turc, sabah akşam hastasını ziyarete geliyordu; onun nazarında Moore, zenbereği kırılmış bir saatten farksızdı. Bütün imkânsızlıklara rağmen onu yeniden canlandırmak her halde çok hoş bir şey olacaktı.

Robert Moore'nin keyfi yerindeydi. Yatağında kıpırdayacak hali yoktu. Istıraptan bir şey düşünemiyordu.

Her işini başkaları onun hesabına görüyorlardı. Yalnız bu Bayan Horsfall'dan o da memnun değildi. Hastabakıcı ise Robert'in iri yarı, güçlü kuvvetli bir erkek olduğunu hiç düşünmüyor, ona kundak çocuğu muamelesi yapıyordu.

Çok şükür, sonbahar geçti; sisleri, yağmurları, İngiltere'yi mâtemzede bir memleket haline getirmişti. Rüzgârlarının derin iç çekişleri bütün İngiltere'yi kaplamıştı. Kasım ayının sonunda kış bastırdı; derin bir sükûnet ve soğuk hava sonbaharı unuttumuştu.

Sakin bir gün, yerini, soğuk bir akşama bırakmıştı. Her tarafta, mor, açık yeşil ve beyaz renklerin muhtelif tonları hakimdi.

Yeşillik namına hiç bir şey kalmayan bu çıplak, sessiz ormanda hareket eden karanlık gölge de nedir? Hiç, bir mektep talebesi... Briarfield'li bir orta mektep talebesi. Arkadaşlarının yanından ayrılıp ormana dalmış, bir ağacı arıyor. Fakat, günün bu saatinde ormanda dolaşmasının esas sebebi nedir? Hava iyiden iyiye soğudu ve vakit de epey geç... Çocuk bir kenara oturuverdi... Acaba ne düşünüyor? Tabiatın bu gece ne kadar güzel olduğunun farkında mı dersiniz? Bembeyaz bir ay, ağaç dallarının arasından gülümsüyor. Bakalım çocuk bu beyaz tebessüme aldırış ediyor mu?

Bunun için bir şey söylemek imkânsız, çünkü çocuğun hiç sesi çıkmıyor; yüzünde de bir ifade yok... Bu çocuk on beş yaşlarında, yaşına göre boyu fazlaca uzun, son derece zekî bakışlı bir delikanlı... Aklı olan onunla boy ölçüşmeye çalışmaz. Şiddet kullanarak onu elde etmeye çalışmak faydasızdır, iltifatla kalbini kazanmayı denemek de gene aynı derecede faydasızdır. En iyisi onu kendi haline bırakmalı... Zaman ve tecrübe onu gerektiği şekilde yetiştirecektir.

Martin Yorke, şiir yazmak için ormanda dolaşmaya

çıkmıştı. Tek başına tabiatı tetkik ederek, kendine şiir mevzuu çıkarmak istiyordu. Ağacın altına oturunca cebinden küçük bir kitap çıkarıp okumaya daldı.

Yere dökülen kurumuş yapraklar çıtırdamaya başlamıştı. Martin, hemen kitabını kapadı. Gelen birisi vardı mutlaka. Kulak kesildi; evet, aynı çıtırdıyı bir daha duymuştu. Martin, bir kenara çekilip gözetlemeye başladı. Uzaktan bir kadın belirmişti.

Koyu renk ipekli bir elbise giymiş, yüzünü kalın bir peçeyle örtmüştü. Martin, daha önce bu ormanda hiç bir kadına, hattâ köylü kızına bile rastlamamıştı. Karaltı iyice yaklaşınca, yabancının genç ve güzel bir kız olduğunu görerek sevindi. Genç kız, hiç bir şey söylemeden Martin'in yanından geçmişti. Martin, Caroline Helstone'nin bu hareketine hiç sinirlenmedi. Zaten Caroline de iki adım ilerledikten sonra tekrar geri dönmüş ve peçesini kaldırarak Martin'le konuşmuştu:

— «Siz, Bay Yorke'nin oğullarından biri misiniz?»

Martin kulaklarına kadar kızararak cevap verdi:

— «Evet.»

«Yanılmıyorsam, siz Martin'siniz.»

Martin, genç kızın kendisini diğer kardeşlerinden kolayca ayırdedebilmesine içinden sevinmişti. Babası gibi fazla merasimi sevmezdi. Hele Caroline'nin «Bay» sıfatını kullanmaması büsbütün hoşuna gitmişti.

— «Evet, ben Martin'im.»

— «Annen, baban ve Rose ile Jessie iyiler mi?»

— «Zannederim.»

— «Kuzinim Hortense, hâlâ Briarmains'de mi?»

— «Ah, evet...»

Martin, hafifçe gülümsemekten kendini alamadı. Bu tebessümden genç Yorke'lerin Hortense'ye karşı nasıl bir tavır takındıklarını anlatmaya yeterdi.

— «Bari annen Hortense'yi seviyor mu?»

— «Hizmetçiler hususunda o kadar iyi anlaşıyorlar ki, birbirlerini sevmeye adeta kendilerini mecbur hissediyorlar...»

— «Bu gece de hava pek soğuk.»

— «Niçin böyle geç vakte kadar dışarda kaldınız?»

— «Ormanda yolumu kaybettim.»

Martin, kahkahalarla güldü:

— «Demek bu koca ormanda yolunuzu kaybettiniz ha? Doğrusu size hiç kimse yolunuzu göstermese yeridir.»

— «Şimdiye kadar buraya hiç yolum düşmedi. Eğer canınız isterse aleyhime çalışın, Martin... Burası zaten babanızın ormanı... Aklınıza eseni yapabilirsiniz...»

— «Bunu biliyorum ama, siz yolunuzu kaybedecek kadar saf bir insan olduğunuza göre, sağ salim eve gitmeniz için size kılavuzluk edeceğim...»

— «Lüzumu yok; artık yolu buldum sayılır. Martin Bay Moore nasıl?»

Martin'in kulağına bazı dedikodular çalınmıştı; şöyle ufak bir tecrübe yapmak her halde eğlenceli olacak, diye düşündü.

— «Zavallı Bay Moore, ölecek. Onu hiç bir kuvvet kurtaramaz. Bütün ümitler suya düştü.»

Caroline, peçesini yana attı, gözlerini Martin'e dikerek sordu:

— «Ölecek mi dedin?»

— «Ölecek ya... Hep o kadınların yüzünden... Annem dahil, evdeki kadınlar, zavallının yaralarını sarmaya kalkıp işleri berbat ettiler. Yoksa, belki de kurtulabilirdi. Bana kalırsa, o kadınların hepsinin ellerine kelepçe takıp, hapse atmalı...»

Caroline, cümlenin son kısmını duymamıştı bile... Bir kelime daha söylemeden iki dakika sonra yoluna devam etti. Çocuğa Allahaısmarladık bile dememişti. Du-

rum, olduğundan çok daha vahimdi. İşlediği hatanın ne kötü neticeler doğurabileceğini kestirebiliyordu. Caroline, karşılık vermedikten sonra zavallı kızı boşu boşuna korkutmanın ne faydası vardı?

— «Bayan Helstone...» diye arkasından seslendi.

Caroline, Martin'in sesini duymamış ve tabiatiyle geri dönmemişti. Martin var kuvvetiyle koşup kıza yetişti:

— «Bir dakika durun. Sözlerim sizi korkuttu mu?»

— «Sen ölümün ne olduğunu bilmiyorsun, Martin. Daha böyle şeyleri ciddiye alacak yaşta değilsin.»

— «Sözlerime inandınız mı, Halbuki hepsi uydurmaydı. Moore, üç kişinin yiyeceğini bir çırpıda bitiriyor. Hiç durmadan mutfakta ona yemek pişiriyorlar. Benim mutfağa gittiğim yok, ama haberini alıyorum. Galiba bu gidişle ben de hasta numarası yapmak zorunda kalacağım...»

Caroline, titrek bir sesle haykırdı:

— «Martin, Martin... Bu yaptığın çok büyük bir hata... Neredeyse beni kahrımdan öldürecektin.»

Genç kız, gene sustu. Bir ağaca sırtını dayamış tir tir titriyordu.

Martin, Caroline'yi büyük bir merakla seyre koyuldu... Demek ki, duydukları doğruydu... Fakat, şu anda kıza söyleyecek bir söz bulamaması ne fenaydı... Bir müddet düşündü, sonra gülümsiyerek bağırdı:

— «Buldum, buldum... Sizi daha iyi görüyorum, Bayan Caroline. Haydi beraber yürüyelim...»

Martin, Caroline'nin kendisi gibi kolaylıkla yürüyemiyeceğini düşünmeden kestirme yola saptı. Caroline'ye yardım etmek mecburiyeti hasıl olunca da, kendini büyük işler başarmış bir insan farzederek gururlandı.

— «Martin, ayrılmadan önce, Moore'nin iyileşmeye yüz tuttuğuna dair bana teminat ver.»

— «Şu Moore'yi ne kadar çok düşünüyorsunuz...»

— «Hayır, ama arkadaşları benden malûmat isteyebilir de... Onlara kat'î bir cevap vermek isterim, ne de olsa Robert'le akrabayız.»

— «Onlara Robert'in ayağa kalkacak kadar iyileştiğini, fakat sırf tembelliği yüzünden miskin miskin yattığını söyleyebilirsiniz. Öğle yemeklerinde bonfile, akşam yemeklerinde de bol bol sebze yiyor... Bir akşam yemeğini yukarı ben götürmüştüm. Yarı yolda dayanamayıp tabağın yarısını gövdeye indirdim.»

— «Peki, ona kim bakıyor? İşleriyle kim meşgul?»

— «Kim mi bakıyor? O koca bebeğe mi? Değirmentaşı gibi yusyuvarlak, kocaman, sevimsiz bir kadın. O kadından başka hiç kimseyi de yanına yaklaştırmıyorlar. Zavallının aydınlık yüzü gördüğü de yok... Bana kalırsa, o hastabakıcı, Robert'i arada sırada dövüyordur.. Sonra Bay Moore'ye, giden yiyeceklerin yarısını da hastabakıcının yediğinden şahsen eminim... Pek müthiş bir mahlûk; Allah kimseyi onun eline düşürmesin. İnşallah Robert'i açlıktan öldürmez de...»

— «Anladığıma göre, sen Moore'yi hiç görmüyorsun, öyle mi Martin?»

— «Ben mi? Hayır... Zaten görmeyi arzu ettiğim de yok.»

Caroline, karşılık vermedi.

— «Bundan beş hafta kadar önce siz Bayan Pryor'la birlikte buraya gelip Robert'i sormamış mıydınız?«

— «Evet.»

— «Yukarıya çıkmak istemiştiniz her halde...»

— «Evet, istedik; hattâ bunun için bir hayli de ayak direttik, ama annen bir türlü izin vermedi.»

— «Evet, evet... Hâdiseyi iyice hatırlıyorum. Size karşı çok kaba davrandı. Arada sırada misafirlerine kabalık etmek annemin âdetidir.»

— «Annenin hareketi doğru değildi; çünkü biz akra-

bayız, Martin. Bay Moore ile yakından alâkalanmamız kadar tabiî bir şey tasavvur edilemez. Neyse, artık burada ayrılmalıyız. Bahçe kapısına geldim bile...»

— «Geldiksc nc olacak? Sizinle beraber eve kadar yürümek istiyorum.»

— «Merak ederler...»

— «Etsinler... Kendimi idareden âciz değilim ki.»

Martin, daha şimdiden uzun bir nasihat dinliyeceğini ve kahvaltıda kuru ekmekle çaydan başka bir şey yiyemiyeceğini biliyordu. Her neyse bu akşam ona heyecanlı bir macera çıkmıştı; böyle bir fırsatı kaçırmak niyetinde değildi.

Caroline'yle beraber eve kadar yürüdü. Yolda giderlerken, ihtiyar canavarı kandırıp Bay Moore'yi görmeyi de genç kıza vaadetti. Ertesi gün Briarmain ormanının muayyen bir köşesinde buluşacaklardı.

O akşam kuru ekmekle çayını içtikten sonra, her zamankinden bir saat daha erken yatağına yattı. Odasına çıkmadan önce, gizlice bir defa yemek odasına uğramayı da ihmal etmemişti. Elindeki lâmbayı şöminenin üzerine doğru kaldırıp asılı duran iki tabloya baktı. Bu tablolarda iki güzel kız, Martin'e gülümsüyordu. Martin, Caroline'nin bu kızlardan hangisine daha fazla benzediğini bulmaya çalışırken, bir taraftan da kızın hareketlerini tahlil ile meşguldü. Evet, Caroline mutlaka âşıktı. Yan odadaki fasulye sırığına âşıktı... İçerden acayip sesler geliyordu... Kimbilir, belki de Horsfall, zavallı Moore'yi gene dövüyordu. Şu Zillah Horsfall'ın da, Caroline Helstone'nin de kadın sayılmaları tuhafına gidiyordu... Şayet Caroline kadınsa; Horsfall tam aksi olmalıydı. Martin'in fikrince... Hani Caroline'nin de güzelliğine diyecek yoktu... Bir bakışıyla Martin'i mestetmişti... Eğer bugünkü gibi ona karşı iyi davranmakta devam ederse, Martin de Caroline hakkında iyi şeyler düşüne-

cek, ona elinden gelen yardımı yapacaktı. Hani şu Moore'ye de bayıldığından değil, ama hareketlerinin karşılıksız kalmıyacağını bildiği için Martin, genç âşıklara faydalı olmayı kararlaştırmıştı.

Martin, bu düşüncelerle biraz oyalandıktan sonra, yatağına yatıp, derin bir uykuya daldı.

YİRMİ DOKUZUNCU KISIM

Martin'in Metodları

MARTİN, plânını tahakkuk ettirebilmek için o gün evde oturmak zorunda kalmıştı. Sabahleyin kahvaltıda bir şey yemedi; iştahı yoktu. Tam mektebe gideceği sırada da kalbine müthiş bir sancı yapıştı. Mark'la birlikte mektebe gitmektense, babasının şöminenin başındaki koltuğuna yerleşip sabah gazetelerini okumak daha akıllıca bir iş olacaktı. Mark mektebe gidip de Matthews'le babası da işlerine dalınca, Martin rahatladı. Tehlikenin büyük bir kısmını atlatmıştı.

Şimdi geriye daha üç mesele kalıyordu. Bunlardan birincisi, sabah kahvaltısına dokunmadan oturabilmek; ikinci ve üçüncüsü ise Bayan Horsfall ile Bayan Moore'yi avlayabilmekti.

Tabiî şimdilik birinci mesele en mühimiydi; çünkü yapacağı işler enerjiye ihtiyaç gösteren şeylerdi. Boş bir mideyle ne dereceye kadar muvaffak olacağı şüpheliydi.

Martin, kilerin yolunu gayet iyi biliyordu. Hizmetçiler mutfakta kahvaltı ediyorlardı; annesiyle Bayan Moore de verandada serinlemeye çalışıyorlardı. Delikanlı hemen faaliyete geçip karnını tıka basa doyurdu. Hem de bu defa ekmekle peynire yüz vermemiş, misafirler için saklanan pastalardan, salamlardan ve kırmızı elmalar-

dan bol bol atıştırmıştı. Tam kilerin kapısından çıkıp da kendisini arka odaya götürecek olan koridora geldiği zaman birdenbire Matthew ile karşılaştı.

Daima şüpheci bir zihniyet güden Matthew, esasen kardeşinin kalp ağrısına hiç inanmamıştı. Martin biran ne yapacağını şaşırdı. Elinde taşıdığı pastalara, elmalara şöyle bir baktı; hiç kurtuluş yoktu... Matthew ile kavga ettikleri zamanlar annesinin daima isteri krizleri geçirdiğini de gayet iyi biliyordu. Bu krizlerden sonra Bayan Yorke, mutlaka yarım gün yatakta yatardı. Bu ikinci şık, Martin'in ekmeğine tereyağı sürecekti.

Kavga hemen oracıkta başladı. Böyle zamanlarda mümkün olduğu kadar sesini çıkarmamaya çalışan Martin, bu defa avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamıştı. Hizmetçiler, Bayan Yorke ve Bayan Moore, hemen seslerin geldiği tarafa koştular. Fakat, maalesef kadınların bu iki azgın kardeşi ayırmaları imkânsızdı, Bay Yorke'yi çağırdılar.

Zavallı adamcağız, «Delikanlılar,» diye bağırdı, «eğer bir daha bu çeşit bir hâdise vuku bulursa, içinizden biri bu evden defolup gidecektir, ona göre ayağınızı denk alın.»

Martin, babasının bu sözlerine çok gücenmişti. Ailenin en küçük ve en zayıf erkek evlâdıydı, onun için daima ikinci plânda kalıyordu. Mamafih, işin en mühim kısmını bitirmiş olmaktan haz duyuyordu. Bir ara içinden şöyle bir düşünce geçirdi: «Şu Caroline denen kızın uğruna kendimi tehlikeye soktuğuma değmez.» Fakat, aradan onbeş dakika geçmeden, gene yemek odasına gitmiş, etrafı gözetlemeye başlamıştı. Kendi kendine: «Evet» diyordu, «Zavallı kızı bir hayli üzdüm. Biçare neredeyse kederden düşüp bayılacaktı. Onunla alâkamı kesmeden önce yüzünün güldüğünü görmeli-

yim. Hem şu kadınların hepsinin de hakkından gelmem lâzım.»

Bayan Yorke, yemeğini yer yemez, oğlunun tahmin ettiği gibi, yatak odasına çekildi. Şimdi geriye Hortense kalmıştı.

Hortense arka odada çorap tamir etmekle meşguldü. Martin, eline bir kitap alıp kadının karşısına geçti. Biraz sonra da havadan sudan konuşmaya başladılar. Martin, Hollow'daki hizmetçi Sarah'dan bahsediyordu. Kadının üç sevgilisi olduğuna dair dedikodular çıktığını, Bayan Mann'ın bizzat bu meseleyle alâkalandığını söyler söylemez, Hortense yerinden fırladı. Durumu bizzat kendi gözleriyle görmesi icabediyordu. Şimdi geriye yalnız Bayan Horsfall kalmıştı.

Artık vaziyete tamamen hakim olan Martin, annesinin iş sepetinden bir yığın anahtar çıkarıp arka odadaki dolaplardan birini açtı ve küçük bir şişeyle bir bardak alıp masanın üzerine koydu. Sonra da Bay Moore'nin odasının kapısını vurdu. Kapıyı hastabakıcı açmıştı:

— «Hanımefendiciğim, eğer isterseniz arka salona buyurun bir şeyler için; sizi hiç kimse rahatsız etmez. Zaten ev halkı dışarıya çıktı.»

Martin, Bayan Horsfall'ın aşağı inişini gözleriyle gördü; hattâ odanın kapısını da kendi eliyle kapattı. Artık Bayan Horsfall'dan da korkusu kalmadığına kanaat getirince. başına kasketini geçirip ormana koştu.

Saat daha üç buçuktu. Sert bir rüzgâr ortalığı kasıp kavuruyordu. Galiba kar yağacaktı. Martin, ağaçların arasında sabırsız adımlarla dolaşmaya başladı.

İçinden, «Caroline de geç kaldı.» diye düşünüyordu, «fakat acaba onu görmeyi niçin bu kadar çok arzu ediyorum... Kız benim için gelmiyor ya... Ben ona hakimim ve kuvvetimi iyice kullanabileyim diye gelmesini istiyorum... Fakat gelmezse ondan nefret edeceğim ve

yüzüne karşı en ağır sözleri söylemekten çekinmiyeceğim.»

Kilisenin saati uzakta dördü vurdu. Rüzgâr şiddetini arttırmıştı. Fakat işte uzaktan Caroline de görünmüştü. Genç kız, havadan şikâyetçi görünmüyordu. Telâşla sordu:

— «Merhaba Martin, Robert nasıl?»

Martin, kendi kendine: «Robert'e bu kadar düşkün olması ne garip» diye düşündü, «kar ve dondurucu soğuk ona hiç tesir etmiyor. Ah, keşke yanıma bir pelerin alsaydım, zavallıcık soğuktan donacak.»

Martin, Bayan Helstone'nin sualine cevap vermemişti.

— «Martin, onu gördün mü?»

— «Hayır.»

— «Göreceğini vaadetmiştin.»

— «Ondan daha iyi bir iş yapmaya karar verdim de. Robert'i görmeyi arzulamadığımı söylememiş miydim?»

— «Fakat uzun zaman Robert'ten haber alamıyacağım ve artık beklemekten de bıktım. Martin, yalvarırım sana, gidip Robert'i gör ve Caroline'nin selâmlarını götür. Benden bir şey isteyip istemediğini sor.»

— «Hayır, bunu yapamam.»

— «Dündenberi çok değişmişsin.»

— «Bu soğukta ormanda durmayalım artık.»

— «Gitmeden önce, yarın bana Robert'ten haber getireceğine dair söz vermeni istiyorum.»

— «Böyle bir şey yapamam. Kış mevsiminde bu çeşit vaatleri yerine getiremiyecek kadar zayıf, nahif bir çocuğum ben. Sabahleyin göğsümün nasıl ağrıdığını, kahvaltısız, aç bilâç dolaştığımı bilseydiniz böyle bir talepte bulunmazdınız. Hem bu karda beni ormana getirmeniz doğru bir hareket değil. Haydi yürüyün.»

— «Sen hakikaten zayıf, çelimsiz bir çocuk musun, Martin?»

— «Halimden belli değil mi?»

— «Yanakların kıpkırmızı.»

— «Soğuktan. Benimle geliyor musunuz, yoksa gelmiyor musunuz?»

— «Nereye?»

— «Tabii eve. Size bir pelerin getirmemekle budalalık ettim.»

— «Yollarımız tam aksi istikametlerde, onun için burada ayrılmamız lâzım.»

— «Koluma girin. Hiç bir şey de düşünmemeye çalışın...»

— «Fakat duvarla dikenli çiti nasıl aşacağız. Beni kucağında taşıyamazsın ki...»

— «Dosdoğru kapıdan içeri gireceksiniz.»

— «Fakat...»

— «Hep fakat, fakat... Bana itimad ediyor musunuz?»

Caroline, Martin'in yüzüne baktı:

— «Edeceğim. Buna mecburum.»

— «Moore'yi kendi gözlerinizle görmeniz en doğrusu...»

— «Kendi gözlerimle mi?»

— «Evet.»

— «Fakat, Martin'ciğim, onun bu işten haberi var mı?»

— «Hemen de Martin'ciği olduk... Hayır, Robert bilmiyor »

— «Annen ve diğer ev halkı?»

— «İşler yolunda.»

Caroline, hiç sesini çıkarmadan Martin'in koluna asılarak yürümeye başladı. Briarmains görünmüştü.

Martin sordu: «Kararını verdin mi?»

Caroline'nin sesi çıkmadı.

— «Peki, demek ki kararını verdin. Ben onu görmiyeceğim. Yalnız kapıdan sizin geldiğinizi haber vereceğim o kadar.»

— «Martin, sen çok garip bir çocuksun ve bu yaptığın da son derece garip bir şey... Fakat, esasen ben de son zamanlarda garip düşüncelere kapılmıştım. Her nepahasına olursa olsun, onu göreceğim.»

— «Bunları söylediğine göre, sonradan döneklik yapmıyacaksın, öyle mi?»

— «Hayır.»

— «Öyleyse işte geldik. Odanın penceresinin önünden geçmende bir mahzur yok, seni kimse görmez. Babamla Matthew, değirmene gittiler; Mark, mektepte. Hizmetçiler mutfakta; Bayan Moore, evine gitti. Annem yatağında; Bayan Horsfall ise cennette. Bak, kapıyı çalmaya bile lüzum görmüyorum. Kapıyı açtım, hol boş. Merdivenlerde ve sofada çıt yok. Bütün ev halkı ve ev sen gidinceye kadar benim büyümün tesiri altında böyle sessiz kalacak.»

— «Martin, sana güveniyorum.»

— «Bundan daha güzel bir söz şimdiye kadar ağzından çıkmadı. Şalını alayım. Üzerindeki karları silkeleyip kuruturum. Sen de üşümüşsün, ama aldırma, yukarda şömine yanıyor nasıl olsa... Hazır mısın?»

— «Evet.»

— «Beni takip et.»

Martin ayakkabılarını paspasın üzerine bırakıp merdivenleri çıkmaya başladı. Caroline de ayaklarının ucuna basarak onu takip etti. Sofadan karanlık bir koridora geçtiler. Martin, koridorun sonunda bir odanın kapısını vurdu. Ses çıkmayınca, bir kaç defa daha vurdu. Nihayet içerden Caroline'nin gayet iyi tanıdığı bir ses duyuldu:

— «Girin.»

Martin, hemen içeri daldı:

— «Bay Moore, bir hanım sizi görmeye geldi; evde kimse yok. Çamaşır günü olduğundan hizmetçiler kimseyi görecek halde değiller. Onun için hanımı yukarı çıkardım.»

— «Burada mı?»

— «Evet, burara. Fakat istemezseniz, hemen aşağı inmeye razı...»

— «Burası hanım çağrılacak bir yer mi, yahut ben o karakterde bir insan mıyım, hınzır çocuk?»

— «Şu halde istemiyorsunuz, hemen aşağı yollayayım.»

— «Martin, bir yere kıpırdama. Gelen hanım kim?»

— «Bayan Moore'nin sık sık bahsettiği Scheldt'teki şatodan gelen büyük anneniz.»

Kayıdan bir fısıltı geldi: «Martin, budalalık etme.»

Moore, telâşla: «Misafir orada mı?» diye sordu.

— «Orada, neredeyse heyecandan düşüp bayılacak. Kendinini görmek istemeyişinize o kadar şaştı ki...»

— «Ah, Martin, sen çok hınzır bir çocuksun... Kuzum, söylesene misafir nasıl bir hanım?»

— «Sizden ziyade bana benziyor, çünkü genç ve güzel...»

— «Onu derhal içeri al, duydun mu?»

— «Buyurun, Bayan Caroline...»

— «Bayan Caroline mi?»

Caroline, içeri girdiği zaman, uzun boylu, zayıf bir adam, odanın ortasında onu karşılayıp ellerini yakaladı.

Martin, çekilirken: «Size on beş dakika müsaade» dedi, «daha fazla olmaz. Birbirinize ne söyleyecekseniz hemen söylemeye bakın. Ben de sofada bekliyeceğim. Kimseyi odaya sokmam, merak etmeyin. Bayan Caroline'yi sağ salim evine yollamak istiyorum, fakat daha faz-

la kalmak isterse o zaman kendi kaderine boyun eğmeye mecbur olacaktır.»

Martin, kapıyı kapadı. Sofada tam mânâsıyla bir krala yakışır tavırlar takınmıştı. Şimdiye kadar bu derece eğlenceli ve ayni zamanda heyecanlı bir maceraya atılmamıştı...

Zayıf adam, çukura kaçmış gözlerini misafirine dikerek:

— «Nihayet gelebildin» diye mırıldandı.

— «Beni daha önce de beklemiş miydin?»

— «Bir ay, hattâ iki aya yakın bir zaman birbirimize o kadar yakındık ki... Çok ıstırap çektim, ölüm tehlikeleri atlattım, Caroline'ciğim.»

— «Seni görmeye gelemezdim.»

— «Gelemez miydin? Halbuki sizin evle Briarmains o kadar yakın ki... Arada iki mil bile yok.»

Bu sitemleri dinlerken, kızın yüzünde ıstırapla karışık bir memnuniyet ifadesi belirmişti. Caroline için kendini müdafaa etmek hem tatlı, hem de çok acıydı.

— «Gelemezdim, dediğim zaman, seni görmemin imkânsızlığını belirtmek istemiştim. Hâdiseyi öğrendiğim gün, annemle birlikte buraya koştuk. O zaman Bay Mac Turc, içeri herhangi bir yabancının girmesinin doğru olmıyacağını belirtti.»

— «Fakat daha sonra... Aradan öyle güzel günler geçti ki... Her gün, her gece kulağım kirişte seni bekliyordum.»

Robert, elini kalbine götürerek sözlerine devam etti: «Şuramda bir ses, bana, senin beni düşünmemenin imkânsız olduğunu tekrarlayıp duruyordu. Ne de olsa eski dostuz, sonra akrabayız da...»

— «Tekrar geldim, Robert... Annemle beraber tekrar geldim.»

— «Öyle mi? Hâdisenin teferruatını dinlemek iste-

rim. Gel, yatağın kenarına otur da hepsini anlat bakalım.»

Yanyana oturdular... Dışarda esen rüzgâr, yağan kar, bu iki genci hiç ilgilendirmiyordu artık... Onlar sadece birbirlerinin mevcudiyetinin farkındaydılar, gerisi vız geliyordu...

— «Demek annenle beraber tekrar geldin ha?»

— «Evet, Bayan Yorke, bize çok garip bir muamele yaptı. Seni görmek istedik, «Hayır» dedi, «benim evimde göremezsiniz. Şimdilik onun hayatından ben mesulüm; yarım saatlik dedikodu için Robert'e kıyamam.» Fakat Bayan Yorke'nin sözlerinin hepsini sana tekrarlamam doğru olmaz, zira çok kötü seyler söyledi. Mamafih, annemle Bayan Keeldar'ı da yanıma alarak gene gelmekten çekinmedim. Bire karşı üç kişiyiz diye kendimize güvendik. Fakat Bayan Yorke, bizden baskın çıktı.»

Robert gülümsedi:

— «Size neler söyledi?»

— «Bizi hayrette bırakan bir sürü şey söyledi. Shirley, sonunda gülmeye başlamıştı. Ben ağladım, annemin ise çok canı sıkıldı. Üçümüz de hiç bir iş beceremeden geri döndük. O gündenberi de ancak bir defa evin önünden geçtim. Doğrusu ya içeri girmeye cesaretim yoktu.«

— «Halbuki, ben de seni ne kada çok özlemiş, aramıştım, Caroline.»

— «Bunu bilmiyordum. Beni bir saniye dahi düşündüğünü aklıma getirmemiştim. Eğer böyle bir şeyin mümkün olacağına ihtimal verseydim...»

— «Mamafih, gene de Bayan Yorke seni dövmekten vazgeçmezdi.»

— «Hayır. Mesele güzellikle halledilemezse zorla halledilirdi... Mutfak kapısına gelip hizmetçileri kandırır arka medivenlerden yukarı çıkardım. Zaten Bayan

Yorke'den ziyade senden korkuyordum... Öyle ya şayet beni görmek sana sıkıntı verirse ne olacaktı?»

— «Daha dün gece seni bir daha görmekten ümidimi kesmiştim. Zafiyet beni çok, hem de pek çok bedbinleştirdi.»

— «Burada yapayalnız oturuyorsun değil mi?»

— «Daha da beterim.»

— «Fakat yataktan kalkabildiğine göre, epey iyileşmiş sayılırsın.»

— «Uzun zaman yaşıyacağımı hiç zannetmiyorum. Yaşamam için ortada bir sebep yok. Her geçen gün kendimi bir kat daha fena hissediyorum.»

— «Biran evvel Hollow'a dönmelisin.»

— «Orada sadece sıkıntı ve üzüntü bekliyor beni.»

— «Ben durumu değiştirmeğe çalışacağım. Karşıma on tane Bayan Yorke de çıksa seni onların ellerinden kurtaracağım.»

— «Caroline beni güldürüyorsun.»

— «Gül ya... Hadi gene gül. Ne istediğimi sana söyliyeyim mi?»

— «Hiç durmadan konuş da ne söylersen söyle...»

— «Seni bizim eve getirtip ben bakacağım.»

— «Fevkalâde bir fikir. Vurulduğum günden şu ana kadar hiç gülmemiştim.»

— «Çok ıstırabın var mı Robert?»

— «Şimdi pek acı çekmiyorum ama çok zayıfım. Zihnim de darmadağınık, velhasıl, benden ümit yok artık. Bütün bunları yüzümden de okuyabilirsin. Hortlağı andırıyorum.»

— «Ne kadar değişirsen değiş, seni her yerde tanıyabilirim. Hislerini de gayet iyi anlıyorum. Bir vakitler ayni şeyleri ben de geçirmiştim. Epey zaman hasta yattım. Hem de çok hastayım.»

— «Çok mu hastaydın?»

— «Ölmem icabettiğini bile düşündüm. Her gece tam saat onikide kâbusla rüyalardan uyanıyordum. Çok garip hislere kapılmıştım. Hayatımın son safhasına geldiğimi biliyordum.»

— «Sanki benim başımdan geçenleri anlatıyorsun.»

— «Seni bir daha göremiyeceğime inanmıştım. Tıpkı senin gibi çok zayıflamıştım, tanınmaz haldeydim. Kendi kendime hiç bir şey yapamıyordum. Hatta yatağıma bile başkaları yatırıyordu. Yemek yiyemez olmuştum... Fakat her şeye rağmen şimdi karşında duran Caroline, sapasağlam bir insan...»

— «Tatlı olduğu kadar da acı bir teselli. Hislerimi açıklıyamıyacak kadar zayıfım. Fakat sen konuşurken yavaş yavaş kuvvetleniyorum.»

— «Bir daha göremiyeceğimi zannettiğim halde işte senin yanındayım. Beni arzuyla dinlediğini farkediyorum. Bakışlarında derin bir şefkat var. Bunları hiç ümid etmiyordum ki...»

Robert derin derin içini çekti, elleriyle gözlerini kapattı.

— «Bir şey söylememe müsaade eder misin?»

— «Niçin?»

— «Bu mevzuu kapatalım. Şu bitkin halimle böyle bir mevzu üzerinde fikir yürütemiyeceğim. Sen hastayken Bayan Pryor, yanında mıydı?»»

— «Evet.» (Caroline neşeyle gülümsedi) «Biliyorsun ki Bayan Pryor, benim annem.»

— «Evet duydum; Hortense, anlatmıştı. Fakat bu hikâyeyi de senin ağzından dinlemek istiyorum. Bari annen senin saadetini arttırıyor mu?»

— «Nee? Annem mi? O benim için o kadar kıymetli ki, anlatamam. Hayatımı kurtaran da odur.»

— «Bunları dinlerken utançtan kızardığımı hissediyorum.»

— «Niçin Bunda seni utandıracak bir taraf yok ki»

— «Başımın üzerinde bir yığın ateş var. Ağzından çıkan her kelime de bir yığın kordan farksız. Daha yaklaş, bana Caroline. Eğer sadece kemikten kalan parmaklarım seni korkutmazsa elini tutmama müsaade et.»

Caroline, Robert'in ellerini kendi avuçlarının içine aldı... Genç adamın gözlerinden çökük yanaklarına doğru iki damla yaş yuvarlanmıştı. Caroline, iğilip Robert'i öptü.

— «Bütün bunları kalbimin en gizli köşesinde saklıyacağım, Caroline»

Bu esnada Martin kapıyı açarak bağırdı, «Haydi bakalım dışarı çıkın. On beş dakika yerine yirmi dakika kaldınız.»

— «Caroline daha bir yere kıpırdayamaz, küçük afacan.»

— «Daha fazla kalmaya cesaretim yok Robert.»

— «Tekrar gelmeyi vaadediyor musun?»

Martin cevap verdi:

— «Hayır böyle bir vaitte bulunamaz. Bunu bir adet haline getirmemeliyiz Sizinle bir defadan fazla uğraşamam. Başımın derde girmesini istemem. Hadi bir sefer neyse ama her gün olmaz.»

— «Demek bir daha görüşemeyiz ha?»

— «Martin'i kızdırma Robert... O olmasaydı bu gün birbirimizi göremiyecektik. Fakat gene geleceğim. Eğer, bunu sen arzu ediyorsan, her türlü tehlikeyi göze alıp tekrar gelmeliyim.»

— «Diyebilirim ki hayatta bundan başka bir arzum yok.»

— «Hadi dışarı çıkın, annemin öksürdüğünü duydum. Yatağından halktı, odada dolaşıyor. Eğer holde karşılaşmak istemiyorsan Robert'le vedalaşmaya bile

vaktin yok. Yürüyün bakalım.» (Martin iki kuzenin arasına girmişti.)

— «Şalım nerde Martin?»

— «Bende. Aşağı inince omuzuna koyacağım.»

Martin, Caroline'yi adeta kucaklayıp zorla aşağı indirdi. Şalını sıkıca sarmasına yardım etti. Fakat tam o esnada annesinin ayak seslerini duyması her şeyi bozdu... Şayet, bu aksilik olmasaydı Caroline'ye şöyle demeği tasarlamıştı:

—«Şimdi de bütün yaptıklarım için bana bir öpücük verin bakalım, Bayan Caroline...»

Fakat bu kelimelerin ağzından dökülmesine meydan kalmadan Caroline, evden çıkıp uzaklaştı. Şimdi genç kız Martin'e borçlu sayılırdı. Martin, evden mağlubiyetinin sırf bir aksi tesadüften doğmasına şükrederek sevindi. Başka bir gün elbette emeline nail olacaktı...

OTUZUNCU KISIM

Pazar Duası

BİR DEFA HEYECANIN tadını tadan Martin bunu bir kere daha tekrarlanmasını canı gönülden istiyordu. O güne kadar hep çirkin bir kız zannettiği Caroline'nin çehresi şimdi gece gündüz, hayalinden silinmez olmuştu. Caroline'yi bir daha eve getirememek ihtimali çocuğun içini kemiriyordu.

Martin, gerçi bir mektep talebesiydi ama alelâde bir talebe sayılmazdı. Etrafına ayak uydurmak için sarfettiği gayretler hep boşunaydı. İşte şimdi de sınıfta oturmuş yeni aşk macerasına bir fasıl daha eklemenin çarelerini araştırıyordu.

Cumartesi gününü de elinde bir masal kitabı, ormanda dolaşarak geçirdi. Tabiî hayâli de aşk macerasının teferruatıyla meşguldü. Martin, Pazar günlerini hiç sevmiyordu. Zira sabahleyin kiliseye gitmek mecburiyeti vardı. Üstelik vaızlar da hep uzun sürüyordu... Mamafih bu Cumartesi ormanda yaptığı gezinti ona neşe vermişti. Kiliseye gitmek ona eskisi kadar güç gelmiyordu.

Fakat Pazar sabahı kar o kadar fazla yağıyordu ki kahvaltıda Bayan Yorke, o sabah kiliseye gitmiyeceklerini, onun yerine sabahleyin odada toplanıp Rose ile Martin'in okuyacakları duaları dinleyeceklerini bildirdi.

Martin, her zamanki gibi, kahvaltısını ederken, bir taraftan da kitap okuyordu. Başını kitaptan kaldırmadan söylendi:

— «Rose canı isterse öyle yapsın.»

Annesi cevap verdi, «Rose de Martin'de kendilerine söylenenleri yapacaklar.»

— «Ben kiliseye gidiyorum.»

Martin, ne istediğini bilen sağlam iradeli bir erkek tavrıyla konuşuyordu. Yorke'lerin adetiydi, öleceklerini bilseler kararlarından vazgeçmezlerdi.

Babası söze karıştı:

— «Kiliseye gidecek hava değil.»

Cevap veren olmadı. Martin, kitabına dalmıştı. Bir taraftan da ağır ağır ekmeğini koparıp sütünü yudumluyordu.

Bayan Yorke, «Martin kiliseye gitmekten nefret eder amma» dedi, «itaat, emre boyun eğmek ona zor gelir.»

— «Yani benim itikatsız olduğumu mu söylemek istiyorsunuz?»

— «Evet öylesin.»

— «Yanılıyorsunuz, anne, öyle değilim.»

— «Peki şu halde nesin?»

— «Bazı karışık hadiselerin tesiri altındayım. Bunları da sizlere açıklamaktan imtina ediyorum.»

Bay Yorke bağırdı, «Martin'i dinleyin... Sevgili oğlumu dinleyin... Bu çocuğu mutlaka hukuka yazdırmalıyım. Ekmeğini çenesiyle kazanacak. Karıcığım üçüncü oğlum mutlaka avukat olmalı. Ondaki kelime deposu hiç kimse de yoktur...»

Martin, son derece mağrur bir tavırla ve sesini her zamankinden daha fazla alçaltmaya çalışarak, «Lütfen bana biraz ekmek verir misin, Rose.» dedi. Biraz sonra da çanı çalıp yürüyüş ayakkabılarını istedi.

Babası ısrar etti, «Fakat oğlum, yerler çok kayıyor, hava da müthiş soğuk. Maamafih gene sen bilirsin. Kiliseye git... Her şey senin arzuna kalmış...»

Martin, pelerinini, şapkasını alıp mağrur bir tavırla dışarı çıktı. Yolda giderken içinden «Babam annemden daha mantıklı» diye düşünüyordu, «Şu kadınlar ne budala mahlûklar...»

Kiliseye çok erken varmıştı.

— «Eğer Bayan Pryor Caroline'yi dışarıya çıkarmazsa o zaman göremem. Fakat her ne pahasına olursa olsun Caroline mutlaka dışarı çıkmalı. Eğer zerre kadar aklı varsa zaten gelir... Öyle ya nasıl ben onu görmeyi ümid ediyorsam, o da beni göreceğini düşünüyordur. Sevgilisinden ufacık bir haber almak için can atması lâzım... Ben de onunla karşılıklı konuşabilmek için nelere katlanıyorum.»

Martin, etrafına bakındı. Kilise buz gibi soğuk ve sessizdi. İhtiyar bir kadından başka kimse yoktu. Ocaklar yanarken yavaş yavaş yaşlı dindarlar kiliseyi doldurmaya başladılar. Daima en yaşlılar, en zayıflar ve en hastalar böyle berbat havalarda kiliseye gelirler. Allaha olan bağlılıklarını ispat etmek için bu zahmete katlandıklarına şüphe yok... Öbür tarafa yolu yakınlaşmamış olanlar, Allaha sevgilerini göstermek lüzumunu şimdilik hissetmezler.

Martin kendi kendine: «Eğer gelmezse ben ona gösteririm» diye öfkeyle mırıldandı. Bay Helstone tek başına kilisede görününce Martin'in kızgınlığı büsbütün arttı. Artık küfürlerin bini bir paraya gidiyordu.

Delikanlı kendi âlemine öylesine dalmıştı ki, merasimin başladığını, herkesin diz çöktüğünü bile farketmedi. Hatasını anlayınca da kulaklarına kadar kızardı. Sanki bunlar yetişmiyormuş gibi kilisenin kapısı yeniden açılmış, bir alay küçük çocuk içeri girmişti. Evvelâ en

küçüklere yer bulundu, sonra sıra büyüklere geldi. Çocukların öğretmenleri de beraberdi... Martin, genç öğretmeni tanımakta gecikmedi. Demek Bayan Caroline soğuk havadan korkmamıştı. Martin, muzafferane bir tebessümle başını dua kitabına iğdi. Fakat işte dua daha bitmeden Martin, Caroline'ye kızacak bir sebep yarattı. Genç kız, bir defa olsun Martin'in tarafına başını çevirmemişti.

Martin, «Eğer beni görmezse» diye söylendi, «eğer beni düşündüğünü hareketleriyle belli etmezse, onun hakkındaki fikirlerimi tamamen değiştireceğim. Kıymeti nazarımda sıfıra inecek.»

Dua sono ermişti, fakat Caroline, hâlâ Martin'in yanına gelmiyordu.

Martin, eve dönerken havanın soğukluğunu ve yerlerin kayganlığını ilk defa farketti. En kestirme yol, tarlaların arasından geçendi. Gerçi bir az tehlikeliydi ama, Martin, bu öfkeyle her türlü tehlikeyi göze alabilirdi. Biraz sonra ilerde bir şemsiye görür gibi oldu. Delinin biri şemsiyesini kara mı saplamıştı?... Martin biraz daha yaklaşınca, kurşuni bir pelerinin rüzgârdan şiştiğini farketti... Sinsi sinsi gülümsiyerek adımlarını sıklaştırdı ve önden yürüyen karaltıya yetişti.

— Bana kalırsa bir değiş tokuş yapsanız fena olmayacak? Meselâ, Bayan Pryor'un yerine beni alsanız...»

— «Bu yoldan gideceğinden emin değildim ama, Martin, bir defa talihimi denemek istedim. Kilisede yahut avlusunda kimseye belli etmeden konuşmak imkânsızdır.»

— «Teklifimi kabul ediyor musunuz? Bayan Pryor'u annemin yanına gönderin. Ben de onun elbiselerini giyeyim.»

— «Sanki senin sözlerini anlamak kolay bir şeymiş

gibi boyuna konuşuyorsun. Kuzum, Bayan Pryor'u zihnine sokan sebep nedir?»

— «Ona «anne» diyorsun değil mi?»

— «Evet, esasen benim annem.»

— «İmkânı yok... Yahut da son derece düşüncesiz, aklında kavak yeli esen bir anne... Ben ondan beş kere daha iyi bir anne olurum. Gülebilirsin. Senin gülüşünü seyretmekten bir şikâyetim yok. Çirkin dişleri hiç sevmem, ama seninkiler çok güzel. Hakikî bir inci gerdanlıktan farksız.»

— «Martin, bu da ne demek oluyor. Benim bildiğim Yorke ailesinin erkekleri kadınlara iltifat etmezler.»

— «Benim neslime kadar öyleydi... Fakat ben, bu an'aneyi değiştireceğim. Tam dört asırlık mazimiz var, dedelerimden bıktım... Hiram'dan başlayan şecere Zerubbabel'e kadar hep ayni gidiyor. Onlardan evvel Godfrey varmış... Karakteri hakkında pek bir şey bilmiyoruz, yalnız, tablosu Robert'in odasında asılı. Esmer, kıvırcık saçlı; biraz bana da benzediğini söyledikten sonra yakışıklı olduğunu eklemeye lüzum görmüyorum.»

— «Sen yakışıklı değilsin ki, Martin.»

— «Hayır ama biraz bekleyin bakalım... Daha büyüyeyim de o zaman fikrinizi söylersiniz.

— «Sen çok garip tabiatlı, esrarengiz bir çocuksun. Martin, fakat sakın yakışıklı bir erkek olabileceğine inanma, bu imkânsız.»

— «Bir defa denemek istiyorum. Fakat biz Bayan Pryor'dan bahsediyorduk: Böyle bir havada kızını sokağa bırakan bir anne, her halde çok düşüncesiz bir kadın olmalı. Benimki o kadar sinirlenmişti ki, neredeyse mutfak süpürgesiyle dövecekti.»

— «Benim annem de çok kızdı, fakat ben inat ettim. Mutlaka kiliseye gitmek istiyordum.»

— «Beni görmek için mi?»

— «Tabiî. Zaten başka bir şey düşünmüyordum ki. Havayı fena görüp gelmezsin diye öyle korkmuştum ki..»

— «Dinî vazifemi yapıp, kasaba çocuklarına iyi bir örnek olmayı istemiştim. Demek sen de inatçılık ettin ha? Eğer sen benim evlâdım olsaydın, öyle bir yola getirirdim ki... Ver şu şemsiyeyi.»

— «İki dakika bile kalamam. Yemek neredeyse sofraya gelir.

— «Bizimki de... Hem Pazar günleri daima sıcak yemek vardır. Meselâ, bu Pazar kaz kızartması, elmalı pasta ve pilâv var. Daima yemek listesini evvelden öğrenirim. Bu saydığım şeyleri de çok seviyorum. Fakat, eğer istersen bütün bunları sana feda ederim.»

— «Biz soğuk yemek yeriz. Amcam Pazar günleri boşu boşuna masraf edilmesini istemez. Fakat gene de eve dönmeliyim. Geç kalırsam, ev halkı telâşlanır.»

— «Briarmains'de de aynı hâdiseler vuku bulacak. Babam ev halkını beni aramaya çıkartmıştır bile... Annem ise bana yaptığı haksızlıklardan dolayı şimdi kimbilir ne kadar pişmandır...»

— «Martin, Bay Moore nasıl?»

— «Senin gelişinin sebebi de sadece bu suali sormaktan ibaret.»

— «Hadi hadi, çabuk cevap ver bana...»

— «Gebersin... Eskisinden daha fena değil ama, her zamanki gibi yapayalnız bırakıp yanlış bir tedavi usulü tatbik ediyorlar. Onu çıldırtıp tımarhaneden komisyon almaya niyetlendiler galiba... Horsfall, onu açlıktan öldürecek. Robert'in ne kadar zayıf olduğunu sen de kendi gözlerinle gördün.»

— «Geçen gün çok büyük bir iyilik yaptın bana Martin...»

— «Hangi gün? Ben her zaman iyi bir insanım. Bana model evlât diyorlar.»

— «Ne zaman o günkü gibi davranacaksın?»

— «Senin ne istediğini ben anladım, Fakat, beni kandıramazsın. Öyle kolay kolay tavlanacak surat yok bende...»

— «Fakat yapılacak bazı işler var. Yapılması lüzumlu ve doğru işler...»

— Nasıl da kandırmaya uğraşıyorsun... Hatırlarsan ilk defa durumu ben kendi kendime hazırladım.»

— «Gene yaparsın...»

— «Hayır, başıma bir sürü iş açıldı o yüzden. Rahat yaşamak istiyorum.»

— «Bay Moore, beni görmek istiyor, Martin, ben de onu görmek istiyorum.»

— «Buna şüphe yok.»

— «Annenin onu arkadaşlarından uzakta tutması çok kötü.»

— «Bunu anneme söylesene.»

— «Kendi akrabalarından ayırmamalıydı.»

— «Bize gel de annemin hesabını gör öyleyse...»

— «Bunun hiç bir neticeye varmayacağını biliyorsun. Neyse ben onu mutlaka göreceğim. Sen yardım etmezsen, ben kendi yağımla kavrulurum.»

— «Canın ne isterse onu yap. İnsanın kendi kendini idare etmesi kadar güzel bir şey yoktur.»

— «Şimdi seninle münakaşaya girişemem. Vaktim müsait değil. Fakat, bu hareketini hiç beğenmedim. Allahaısmarladık.»

Caroline, şemsiyesini kapatıp oradan uzaklaştı. Martin, içinden: «Bakalım, işleri kendi başına nasıl halledecek?» diye düşündü, «beni müsait bulsaydı beş on dakika Robert hakkında konuşacaktı. Neyse hoş bir sabah geçirdim sayılır. Budala kız, beni hemen kandıracağını

zannetti. Bunu bir seferde yapamaz. Bir kaç kere daha gelip yalvarsın. Onu ağlatmak bana zevk verecek. İstediğini yerine getirmek için nelere katlanacağını bilmek isterim. Bir insanın başka bir insanı bu derece düşünmesi benim çok tuhafıma gidiyor. Neyse, artık eve gitmenin zamanı geldi. Midem yemek çanının çalmak üzere olduğunu söylüyor. Bakalım bu gün elmalı pastadan aslan payını benim mi, yoksa Matthew'in mi alacağını göreceğiz...»

OTUZ BİRİNCİ KISIM

Faaliyet Artıyor, Ama Bu Kadarı Kâfi Değil

MARTİN, GAYET GÜZEL bir plân hazırlamıştı. Fakat bazan hiç beklenmedik olaylar, bütün plânları altüst edebilir. Her şey şansa bağlıdır.

Robert, artık iyileşiyordu. Bayan Horsfall'a karşı gelmeye başlamıştı. Bir defa kadının onu giydirmesini menetti. Sabahları ev halkıyla beraber aynı masada kahvaltı ediyordu. Sonra Bayan Horsfall'ı katiyyen odasına almıyordu. Günün birinde evdeki kadınların feryatlarına aldırmıyarak başını sokak kapısından dışarı uzattı. Ertesi sabah Bay Yorke ile birlikte değirmene gitti. Hemen o gün Hollow'a dönmek istediğini bildirmişti. Bay Yorke de bu karara itiraz edecek yerde, bilâkis desteklemeye baktı... Diğer taraftan, Bayan Yorke, bunun intihar olduğunu ileri sürüyordu... Robert, hizmetçilere ve Bayan Horsfall'a cebindeki paraları dağıtmak suretiyle teşekkür etti.

Mutfaktakilerin gönüllerini aldıktan sonra, Robert, salona dönmüştü. Bayan Yorke'nin yüzünü güldürmek o kadar kolay olmayacaktı. İşte köşesine çekilmiş, insanların nankörlüğüne üzülerek gözyaşı döküyordu. Robert, kadının yanına yaklaşıp, yüzüne doğru iğildi. Feri

kaçmış gözlerindeki tatlı tebessüm, Bayan Yorke'nin merhametini arttırmıştı. Robert, tatlı bir sesle, «Allahaısmarladık» dedi.

— «Peki, niçin bizden kaçıyorsun, Robert? Sana ömrümüzün sonuna kadar bakarız. Bütün arzularını yerine getirmek için de elimizden geldiği kadar gayret edeceğiz, bunu sen de biliyorsun... Hiç olmazsa iyice kuvvetlenınceye kadar kalsaydın.»

Robert tekrar, «Allahaısmarladık» dedi, «bana karşı tam mânâsıyla bir anne gibi davrandınız. İyi niyetli oğlunuzu bir defa kucaklamayacak mısınız?»

Genç adam, bir yabancı gibi (zaten öyleydi) evvelâ sağ yanağını, sonra sol yanağını Bayan Yorke'ye uzattı.

— «Size o kadar büyük bir yük oldum ki... Aylardanberi rahat yüzü görmediniz. Bundan daha fazlası da can sağlığı...»

— «Ah, seni inatçı çocuk seni, asıl şimdi bizi üzüyorsun. Hollow'da sana kim bakacak, doğrusu merak ediyorum. Ablan Hortense, böyle vaziyetlerde bir çocuktan daha beceriksizce işler görür.»

— «Allaha şükür, burada o kadar iyi bakıldım ki, hayatımın sonuna kadar bana yeter...»

Bu esnada küçük kızlar içeri girmişti. Jessie, ağlıyordu; Rose ise sakindi. Robert, onları dışarı çıkarıp teselli etmek için öpücük yağmuruna tuttu. Bayan Yorke'nin çocuklarını başkalarının kucaklamasına tahammül edemediğini biliyordu.

Oğlanlar da trabzanın başına dizilmişlerdi, fakat Robert'in onlara söyleyecek sözü yoktu. Sadece Bay Yorke'ye: «Nihayet benden kurtuluyorsunuz.» dedi «kısa bir zaman içinde Briarmains'i hastahaneye çevirdim... İlk fırsatta sizi Hollow'da görmek isterim.»

Robert, kendisini bekleyen arabaya bindi. Yarım saat sonra kendi evinin bahçesine gelmişti. Arabayı sav-

dıktan sonra, bir kaç dakika olduğu yerde durup etrafına şöyle bir göz attı:

— «Bu kapıdan altı ay önce çıkmıştım. Mağrur, kızgın, hayâl kırıklığına uğramış bir adamdım o zaman. Daha üzüntülü, zayıf, daha akıllanmış bir adam olarak geri dönüyorum. Soğuk, kurşunî, fakat sakin bir âlem var etrafımda... Buradan fazla ümitlenmesem de hiç korkmuyorum ya, bu yeter... Artık Joe Scott gibi canımı dişime takarak çalışabilirim, onun için açlıktan ve sefaletten de korkmuyorum... Eskiden iflâs bana ahlâk düşüklüğünden beter gibi görünürdü. Halbuki şimdi tam tersini düşünüyorum. Altı ay içinde kendime eskisinden daha mükemmel bir hayat temin edebilirim. Allah bana yardım ettiği müddetçe, yapamyacağım hiç bir şey yoktur. Şayet mecbur kalırsam buralardan uzaklaşır, Amerika'ya giderim. Louis de benimle beraber gelir. Acaba Louis'den başka benimle gelmek isteyecek bir kimse yok mudur? Şimdilik bilemem... Zaten böyle bir teklif yapmaya da hakkım yok.»

Robert, evden içeri girdi.

Daha günün yarısı olmamıştı, ama hava çoktan kararmıştı. Gökte bir tek yıldız bile yoktu. Karanlık bulutlar göğü baştanbaşa kaplamıştı. Üstelik her yer donmuştu. Hollow'da hiç ses yoktu. Evin içi de karanlıktı. Sarah, yalnız oturma odasının şöminesini yakmıştı; mutfakta çay hazırlamakla meşguldü.

Bayan Moore, kardeşinin pelerinini çıkarmasına yardım ederken, Robert, «Hortense» dedi. «eve geldiğime o kadar memnunum ki bilemezsin.»

Hortense, kardeşindeki değişikliği hiç farketmedi. Robert, bu güne kadar Hollow'a evim demek istememişti. Evin dört duvarı daima onun canını sıkar, neşesini kaçırırdı... Neyse bu defa hayatından memnun görünmesi Hortense'yi de sevindirdi.

Robert, bir koltuğa oturdu, fakat hemen ayağa kalktı: pencerenin önüne gidip şömünenin başına geçti.

— «Hortense...»

— «Ne var canım kardeşim?...»

— «Bu küçük oda çok temiz ve sevimli göründü bana... Her ne sebeptense hiç alışmadığım bir parlaklık, canlılık var odada bu akşam...»

— «Doğru sevgili kardeşim... Sen yokkln evi baştan aşağı temizlettim.»

— «Sevgili ablacığım, insan eve döndüğü gün, bir iki ahbabıyla başbaşa çay içmek ister... Hele, senin şu küçük odayı ne sevimli bir hale soktuğunu bütün ahbapların görmeliydiler.»

— «Doğru söylüyorsun, şayet vakit geç olmasaydı, Bayan Mann'ı çağırırdım.»

— «Çağırtırdın ama bu havada kadıncağızın rahatını bozmak mânâsız.»

— «Ne kadar düşüncelisin sevgili Robert'ciğim... Bayan Mann'ı başka bir gün çağırmalıyız.»

— «Bu gün eve mutlaka bir misafir gelmesini istiyorum, sevgili ablacığım, şöyle sakin, kendi halinde bir misafir olmalı...»

— «Bayan Ainley'i çağırtalım öyleyse...»

— «Onun için çok iyi bir insan diyorlar ama evi çok uzakta. Harry Scott'a söyle, Helstone'lere kadar gitsin, Bayan Caroline'yi senin kendisini buraya çağırdığını bildirsin.»

— «Yarına kadar beklesek daha iyi değil mi?»

— «Odayı bu haliyle görmesini istiyorum. Temizliği parlaklığı, intizamı senin ne becerikli bir abla olduğunu ispat ediyor.»

— «Belki Caroline'de bundan kendine iyi bir pay çıkarır...»

— «Çıkarır ve çıkarmalı da... Mutlaka buraya gelmesi lâzım.»

Robert, mutfağa gitti.

— «Sarah çayı yarım saat sonraya tehir et.» Genç adam bundan sonra Harry Scott'a talimat verip Helstone'lere yolladı.

Sarah, çayın ve pastaların soğuduğundan şikâyet etmeye henüz başlamıştı ki Harry, davetli misafirle birlikte Hollow'a döndü. Caroline, mutfak kapısından içeri girmiş, ayaklarının ucuna basarak yukarı çıkıp paltosunu, şapkasını bırakmıştı. Dikiş nepeti de elindeydi. Bir müddet mutfakta oyalanıp Sarah'la gevezelik etti.

Kuzenlerin karşılaşmaları gayet sakin bir hava içinde geçti. Robert de Caroline de son derece mesut görünüyorlardı. Robert, tekrar «Eve geldiğime çok memnunum» dedi.

Masanın başına toplandılar. Çaylar içilirken en fazla Hortense konuştu. Caroline'yi sıhhatinin düzgünlüğünden dolayı tebrik ediyordu Hortense, haksız değildi. Cidden Caroline çok değişmişti. O eski kederli bakışları ortadan silinmişti.

Çaydan snra Hortense, yukarı çıktı. Belki bir aydanberi dolaplarını temizlememişti. Artık bu işi bir gün daha aksatması imkânsızdı. O yokken konuşma srrası Caroline'ye geldi. Genç kız, hiç güçlük çekmeden mevzu yaratıyor, tatlı tatlı konuşuyordu.

Robert, kuzinini bir kaç dakika dikkatle süzdükten sonra, «Pek iyi bir haber almışa benziyorsun, Caroline» dedi.

— «Öyle mi?»

— «Belki biraz neşelenirim diye seni çağırttım, fakat beni arzu ettiğimden daha fazla neşellendiriyorsun.»

— «Buna çok sevindim. Yalnız sözlerinde samimimisin?»

— «Elbette... Çok neşeli görünüyorsun, seni daha tatlılaşmış, gözlerin saadetten parlıyor.»

— «Tekrar buraya gelmek bana zevk veriyor da ondan.»

— «Cidden öyle. Ben de senin gibi düşünüyorum. Sonra yanaklarında sıhhat, gözlerinde ümit görmek beni için büyük bir saadet, Caroline'ciğim. Fakat acaba gördüğüm saadetin kaynağı nerede? Sana ümit veren şeyler nelerdir?»

— «Bir defa annem beni çok mesut ediyor. Onu çok seviyorum, o da bana karşı ayni şekilde sevgi besliyor. Uzun müddet büyük bir sabırla bana baktı. Şimdi de ben bütün günümü ona hasretmek istiyorum. Ona elbise dikmeyi ne kadar sevdiğimi, ne büyük bir iştahla dikişin başına oturduğumu bilsen, şaşarsın. Annem şimdi çok değişti, Robert; onu öyle rüküş bir kadın olarak karşımda görmek istemiyorum... Gün geçtikçe anneme karşı beslediğim sevgi ve hürmet artıyor... Onun gibi bir kadın çok zor bulunur...»

— «Şu birinci sebebi artık bıraksan Caroline, annenden o kadar sitayişle bahsediyorsun ki, âdeta ihtiyar kadını kıskanacağım geliyor.»

— «Annem ihtiyar değil, Robert.»

— «Öyleyse, genç hanımı kıskanıyorum.»

— «Annem genç görünmek emelinde değil.»

— «Peki, öyleyse muhterem hanımefendi... Fakat annenin seni mesut eden şeylerden biri olduğunu söylemiştin. Öbürü nedir?»

— «Seni daha iyi gördüğüme seviniyorum.»

— «Başka?»

— «Dost oluşumuza seviniyorum.»

— «Seninle benim mi?»

— «Evet. Bir vakitler bunun imkânsız olacağını düşünmüştüm.»

— «Caroline, bir gün sana garip bir ifşaatta bulunacağım. Bu benim için pek güzel bir şey değil ve senin de hoşuna gitmeyecek.»

— «Ah, sakın ağzını açma. Senin hakkında kötü şeyler düşünmeye tahammülüm yok.»

— «Ben ise kuzinini olduğundan daha iyi görmene tahammül edemiyorum. Onu iyice tanımalısın.»

— «Ben seni iyice tanıdığımdan eminim.»

— «Bir mesele var, onu bilmiyorsun...»

— «Biliyorum.»

— «Peki, mesele benden başka kimi ilgilendiriyor?»

Caroline, sarardı. Ağzını açmıyordu. Susmayı tercih etti.

— «Konuşsana Caroline... Kimi alâkalandırıyor?»

Genç kız, bir isim söylemek istedi, fakat ağzında geveleyip gene sustu.

— «Söylesene... Burada ikimizden başka kimse yok. Birbirimize karşı gayet samimî davranmalıyız.»

— «Fakat ya yanlış bir isim söylersem?»

— «Affedeceğim seni... Hadi, kulağıma fısılda, Caroline.»

Robert, kulağını genç kızın dudaklarına götürdü. Fakat Caroline, hâlâ konuşamıyordu. Nihayet Robert'in sabırla beklediğini görünce, ağzını açtı:

— «Bir hafta önce Bayan Keeldar bize gelmişti. Akşam üstü hava pek fena bozdu, gece bizde kalması için zorladık.»

— «Yatmadan önce saçlarınızı beraber sardınız ve burada bir yığın da gevezelik ettiniz, öyle mi?»

— «Bunu nereden biliyorsun?»

tır. Keşke meseleyi benden duysaydın.»

— «Saçlarınızı kıvırırken sana sırlarını açıklamış-

— «Yanılıyorsun, senin şüphe ettiğin şeylerden hiç

bahsetmedi. Ben daha ziyade etrafta dolaşan dedikodulardan öğrendim...»

— « İyi ama, şayet benim kendisiyle parası uğruna evlenmek istediğimi, onun da beni şiddetle reddettiğini anlatmadıysa sabaha kadar ne konuştunuz?»

— «O güne kadar birbirimize hiç açmadığımız şeyleri... Fakat neler konuştuğumuzu sana anlatacağımızı her halde tahmin etmiyorsundur değil mi?»

— «Niçin anlatmıyacakmışsın? Demin arkadaş olduğumuzu söyledin. Arkadaşlar daima birbirlerine itimad ederler.»

— «Peki, fakat kimseye anlatmıyacaksın.»

— «Tabiî anlatmıyacağım.»

— «Louis'e de...»

— «Louis'e de mi anlatmıyacağım? Genç kızların dedikodularından kardeşime ne?»

— «Robert, Shirley, çok garip, anlaşılmaz bir kız...»

— «Ben de ayni fikirdeyim. Onun iyi tarafları olduğu gibi, kötü tarafları da var.»

— «Eskiden onun hisleri hakkında hiç bir fikrim yoktu; fakat kalbini bana açınca, Shirley'i bir kat daha fazla sevdim.»

— «Sana kalbini açtığından emin misin?»

— «Tabiî...»

— «Nasıl bir şey?»

— «Bir mâbet gibi mukaddes; kar gibi temiz; ateş gibi sıcak; ölüm gibi kuvvetli...»

— «Shirley sevebilir mi, bunu bana söylemeni istiyorum.»

— «Seni böyle düşüncelere sevkeden sebep nedir?»

— «Şimdiye kadar onu seven erkeklerin hiç birini sevmedi de...»

— «Onu sevenler kimler?»

Robert, Sir Philip Nunnely ile sona eren uzun bir isim listesini sıraladı.

— «Bu adamların bir kısmı pekâlâ bir kadının aşkına lâyık insanlardı.»

— «Bazı kadınların belki ama, Shirley'in değil.»

— «Demek diğer hemcinslerinden üstün bir tarafı var?»

— «Ahlâkı gariptir... Hele bir zevce olarak son derece tehlikeli bir insandır.»

— «Bunu ben de tahmin edebiliyorum.»

— «Senden bahsetti.»

— «Yaa, öyle mi? Ben bunu inkâr edeceksin sanmıştım.»

— «Fakat senin düşündüğün şekilde konuşmadı; zaten senin hakkında neler düşündüğünü ben sordum. Daha doğrusu beslediği hisleri anlamak istemiştim. Bunu çoktandır arzuluyordum.»

— «Bunu ben de istemiştim. Her halde benim hakkımda çok kötü fikirler besliyor...»

— «Hiç bir kadın seni bu derece methedemez.»

— «Hisleri neymiş?»

— «Garip tekliflerinle onu şaşırtıncaya kadar sana bir ağabey nazarıyla bakmış.»

— «Bundan sonra onu şaşırtmıyacağımdan emin olabilirsin. Fakat şu kardeş ağabey meselesi saçma... Bana karşı ailevî hisler besleyemiyecek kadar zengin ve hodbin bir kız.»

— «Onu yakından tanımıyorsun, Robert. Ve garip değil mi, bana sen onu hiç anlıyamazsın gibi geliyor. Senin de Shirley'in de karakterleriniz birbirinizi anlamanıza müsait değil.»

— «Belki öyledir, ama ben ona hayranım, hattâ seviyorum bile... Buna rağmen Shirley'de sevme kabiliyetinin bulunmadığı hususunda bahse girebilirim.»

— «Shirley sevemez mi?»

— «Asla, evlenmez de... Malını, mülkünü ve hürriyetini başkasıyla paylaşamaz.»

— «Shirley, senin erkeklik gururunu kırmış olacak...»

— «Ona karşı bir ihtiras beslemediğim halde hislerimi rencide ettiğini söyleyebilirim.»

— «Şu halde senin de onunla evlenmeye kalkman, çok kötü bir hareket olmuş, Robert...»

— «Haklısın. Shirley Keeldar'ın dudakları çok güzel olmakla beraber, onları öpmeyi bir defa bile arzulamadım. Hele o şeftali yanakları ne güzeldi...»

— «Bu sözlerin ne dereceye kadar doğru bilemiyorum... Sakın tilkiyle üzümlerin hikâyesine benzemesin.. Hani tilki üzümlere yetişememiş de «bunlar daha olmamış, ekşi. demiş...

— «Shirley'in vücudu güzel, yüzü güzel, saçları harikulâde, cazibeli olduğunu da biliyorum, fakat asla tesiri altında kalmadım. Caroline, görüyorsun ya, kuzenin Robert ne asîl bir delikanlı... Karşısında duran altın madeninin pırıltısına bir türlü kanmamış...»

— «Kuzenim asîl bir erkek olabilir amâ, kelimenin tam mânâsıyla mükemmel bir insan sayılamaz. Başlangıçta büyük bir hata işlemiş... Neyse, bir daha bunlardan hiç bahsetmiyelim.»

— «Onu hiç düşünmiyecek miyiz, Caroline?»

— «Hayır, asla... İsmi aklımıza gelirse bile, onu şefkatle anmalıyız.»

— «Bunun da hiç faydası olmaz. Günün birinde şefkatten daha kuvvetli, daha sıcak bir şeye ihtiyaç hasıl olabilir... Onu vermek mümkün mü acaba?»

Caroline, çok, pek çok heyecanlanmıştı.

— «Sakin ol, Caroline. Hakkım olmadığı için senden bir şey isteyemiyorum. Daha bir kaç ay ağzımı açа-

mam. Sakın beni bırakmaya kalkma; bundan böyle can sıkıcı mevzuları da konuşmayacağız. Titreme... Yüzüme bak bakayım... Benim ne zayıf, çaresiz kalmış bir hortlak olduğumu görüyor musun? Bende asaletten, azametten eser kalmadı...»

Caroline, mahçup bir tavırla başını yukarı kaldırırken: «Her şeye rağmen sende gene asîl bir hava var.» dedi.

— «Gelelim Shirley'e, sen onun evleneceğini aklına getirebiliyor musun?»

— «Kızcağız âşık...»

— «Tutulduğu aşk plâtonik mi?»

— «Bence samimî bir aşkla seviyor.»

— «Kendisi öyle mi dedi?»

— «Pek dedi sayılmaz. Resmen ben falanca adamı seviyorum demeye karakteri münait değildir. Fakat, ben onun konuşma tarzından ve sesinin tonundan kimi sevdiğini anladım. Eminim ki, o adamın saadetine, kendi hayatı kadar ehemmiyet veriyor.»

— «Kimmiş bu talihli?»

— «İsmini söyledim, bana itiraz etmedi, sadece gözlerini gözlerime dikti. Bu kadarı, kâfiydi, zaferi kazanmıştım.»

— «Böyle konuşmaya hakkın var mı?»

— «Elbette var. Shirley, herkese hükmedebilir, ama kendi kalbine asla...»

— «Peki, bari sevdiği ilâhla evlenebilecek mi?»

— «Göreceksin.»

— «İsmini öğrenmek istiyorum.»

— «Tahmin et.»

— «Bu civarda oturan birisi mi?»

— «Evet, Briarfield'de ikamet ediyor.»

— «Öyleyse, Shirley'e lâyık bir adam değil... Çünkü bu civarda ona göre bir erkek göremiyorum ben, Galiba

zavallıcık bir hayâle kapılmış. Allah vere de garip bir durum hasıl olmasa...»

Caroline, gülümsedi:

— «Sen Shirley'in seçtiği erkeği beğeniyor musun?»

— «Elbette, elbette...»

— «Doğrusu buna şaştım. Çünkü şu güzelim buklelerle örtülü başın daima doğru düşünüp, iyi işler yaptığını zannederdim. Korkarım ki, annenin fikirlerine kapıldın bu defa?...»

— «Ben Shirley'in sevdiği adamı beğeniyorum, annem de bu izdivacı uygun buluyor.»

— «Şu halde pek romantik bir mesele değil bu?»

— «Bilâkis. Romantik, fakat ayni zamanda uygun bir iş.»

— «Kuzum Caroline, bana acı biraz da fazla yormadan her şeyi anlat. Uzun uzadıya bilmece çözmeye uğraşacak halim yok.»

— «Gösterdiğin kadar zayıf değilsin. Biraz düşünmenin sana bir zararı dokunmaz.»

— «Bu akşam ikidir, ayaklarının dibine yuvarlanmamak için kendimi zor tutuyorum.»

— «Düşmesen daha iyi, çünkü sonra seni tek başıma kaldıramam.»

— «Sana tapmak istiyorum Caroline... Yunan ilâhelerini andırıyorsun...»

— «Robert, Robert, komikliğin lüzumu yok. Doğrusunu söyle. Eğer böyle garip hareketler yapacaksan gidip Hortense'yi çağıracağım.»

— «Sen benim hislerimi çaldın. Şu anda hiç bir şey düşünemiyorum.»

— «Annem meseleyi öğrendiği zaman, «bu izdivaç Rayan Keeldar'a saadet getirecektir, dedi.»

— «Her halde ihtiyar Helstone olmalı bu adam... Yani Shirley'e yenge diyeceksin...»

— «Bunu amcama da, Shirley'e de söyleyeceğim. Bir kaç isim daha söylesene Robert...»

— «Papaz Hall olmasın...»

— «Müsaadenle o benimdir.»

— «Senin mi? Bütün Briarfield kadınları da ona tapıyorlar... Bu adamda ne var anlamıyorum ki...»

— «Eğer acele etmezsen, sen Shirley'in sevgilisini bulamadan Fanny beni almaya gelecek.»

— «Artık daha fazla düşünemiyeceğim... Bayan Keeldar kiminle isterse evlensin.»

— «Kulağına fısıldayayım mı?»

— «Öyleyse çabuk... Hortense geliyor... Yaklaş bana biricik Caroline'ciğim. Kelimelerden ziyade fısıltıya ehemmiyet veriyorum.»

Caroline, fısıldadı. Robert, bir hayret nidası koparmaktan kendini alamamıştı. Bayan Moore'nin arkasından Sarah içeri girdi. Fanny'nin geldiğini haber verecekti.

Genç kız yukardan şapkasını, paltosunu alıp kapıya geldiği vakit, Robert, Caroline'nin kulağına bir kaç kelime fısıldamak imkânını buldu.

— «Şimdi Shirley'i asî bir hanım telâkki etmem mi lâzım?»

— «Tabiî.»

— «Onu affetmem şart mı?»

— «Onu affetmek mi? İlâhî Robert... Hatayı işleyen sen miydin, yoksa Shirley mi?»

— «Bundan sonra onu sevmeye mecburum ha, Caroline?...»

Caroline, sert sert Robert'e baktı.

— «Sen emret, ben istediğini derhal yapayım, Caroline.»

— «Sakın, onu sevmeye kalkma... Bunun lâfı bile komik...»

— «Fakat ne çare ki, Shirley çok garip bir kız... Onu ancak bir senedenberi tanıdıktan sonra güzel olduğunu farkedebildim.»

— «Bunları söylemek sana yakışmaz, Robert.»

— «Üzülme Caroline'ciğim; benim ona verecek kalbim yok. Bu vücutta benim diyebileceğim bir kalp mevcut değil esasen...»

— «Daha iyi ya... İnsan kalpsiz olursa, kendini daha fazla emniyette hisseder. Şimdilik Allahaısmarladık.»

— «Niçin sana en ziyade muhtaç olduğum anlarda beni bırakıp gidiyorsun, Caroline? Bana hiç acımıyor musun yoksa?»

— «Kaybedeceğinden emin olduğun zaman içinde bir zaptetmek arzusu doğuyor. Onun için de hep hayâl kırıklığına uğruyorsun.»

— «Dinle bir kelime daha söyliyeceğim: Kalbine hâkim olmaya bak, anladın mı?»

— «Tehlike yok.»

— «Bundan emin değilim. Meselâ, şu plâtonik papaz...»

— «Kim? Malone mi?»

— «Hayır, Cyril Hall. Onu müthiş kıskanıyorum.»

— «Eh sen de Bayan Mann ile flört ediyordun... Daha geçen gün ona verdiğin çiçeği bana gösterdi... Fanny, ben hazırım, artık gidebiliriz...»

OTUZ İKİNCİ KISIM

Dershanede Yazılanlar...

LOUIS, SYMPSON'LARIN Fieldhead'i kolay kolay terkedemiyeceklerini düşünmekte haklı olduğunu kısa zamanda anladı; şüpheleri hiç de yersiz değildi. Sir Philip yüzünden çıkan o büyük kavganın hemen ertesi günü amcayla yeğen barışıverdiler. Asla kalıa bir ev sahibesi olmayı kendine yediremiyen Shirley, amcasına bir kaç gün daha kalmaları için yalvardı. Bunu mutlaka mühim bir sebepten ötürü yaptığı muhakkaktı. Amcayla yenge kızın ısrarlarına dayanamayıp kaldılar. Hem Bay Sympson, yeğenini büsbütün kendi haline bırakmaya da kıyamıyordu; zira o Robert Moore denen adam geri döner dönmez, Shirley'in onunla evlenmeye kalkacağından emindi.

Bay Sympson, o ilk kavgalar esnasında Moore ailesine o kadar kızmıştı ki, bu işde hiç bir suçu olmayan Louis Moore'yi de adamakıllı haşlamış, yanlarında daha fazla oturmasına imkân bırakmamıştı. Yalnız anlaşma musibince Louis, Sympson'lar Fieldhead'den dönünceye kadar Henry'ye hocalık edecekti. Louis, talebesine fazlasıyla düşkün olmasa bunu da yapmazdı ama, işte Henry'nin üzerinde çok emeği vardı. Sonra Bayan Sympson'a Louis'e karşı daima kibar davranmıştı... Mamafih,

Louis'in bir üçüncü sebebi daha gözönünde bulundurmadığını kimse iddia edemez.

Bir müddet Fieldhead'de sakin bir hava hüküm sürdü. Bayan Keeldar'ın sıhhati düzelmişti. Neşesi de yerindeydi. Louis, onu tam mânâsiyle sükûnete kavuşturmak için elinden geleni yapmıştı. O köpeğin de kuduz olmadığı, sadece dayak yediği için öyle kendini bilmez bir halde dışarı fırladığı anlaşıldı. Esasen aradan aylar geçmiş, Phoebe'de hiç bir kuduz alâmeti görülmemişti. Louis, bunları Shirley'e anlatınca genç kızın yüreği biraz daha ferahladı.

Kasım ayı geçmiş, Aralık gelmişti. Sympson'lar artık evlerine dönmeyi kat'iyetle kararlaştırmışlardı. Noeli kendi evlerinde geçirmeleri lâzımdı. Eşyalarını topluyorlardı. Bir kaç güne kadar Fieldhead'den ayrılacaklardı. Fieldhead'de geçirdikleri son akşamlardan birinde Louis Moore gene hâtıra defterini alıp, boş sayfalarına şunları karaladı:

— «Shirley eskisinden bir kat daha sevimli. O küçük bulut dağıldığındanberi sıhhati de düzeldi.

«Bu sabah kahvaltıda onunla karşılıklı oturup tatlı tatlı konuştuktan sonra soğuk oturma salonuna döndüm. Orada küçük bir şiir kitabı bulmuştum. İçindeki aşk şiirleri kanımı kaynattı. Eh ne de olsa ben de genç sayılırdım daha... Otuzuma yeni bastım...

«Dershaneye gitmek saati gelmişti. Kitabı kapayıp odaya doğru yürüdüm. Bu sabah dershane bana pek sevimli geldi... Zira Henry, Bayan Keeldar'ı da beraber getirmişti. Genç kızın bir elinde kitap vardı, diğer eliyle de Henry'nin koluna sarılmıştı. Doğrusu Henry'yi kıskandım... Gerçi Henry'nin şefkate ihtiyacı var, ama bu kadarı da fazla... Eğer bu hâl uzun zaman devam ederse korkarım ki, Bayan Keeldar'la Henry günün birinde nikâh memurunun karşısına da böyle çıkacaklar...

«Son zamanlarda Shirley, benimle hiç konuşmaz oldu. Bu sabah da Henry'nin yanında sessiz sedâsız duruyordu. Artık daha fazla tahammül edemedim. Henry'yi kapıya çağırıp:

— «İstediğin yere git» dedim, «yalnız ben çağırıncaya kadar bu odaya uğrama.»

Henry'nin bundan hiç hoşlanmadığını farketmiştim ama, ne de olsa çocuktur. Dışarda gezmek daha cazip gelir. Benim niyetim, buralardan ayrılmadan önce, eski talebemin kalbini biraz anlamaktı. Öyle ya, geride neler bıraktığımı bilmeliydim...

— «Haftaya bugün Fieldhead'de yalnız kalacaksınız Bayan Keeldar.»

— «Evet, zannederim amcam bu defa kat'î kararını verdi.»

— «Sizden üzüntü içinde ayrılıyor.»

— «Ne yapayım, kendimi ona bir türlü beğendiremedim.»

— «Geldiği gibi gidiyor. Seyahatinin ona hiç bir faydası dokunmadı. Bu çok fena...»

— «Plânlarının suya düşmesi onu uzun müddet yeni plânlar yapmaktan menedecektir kanaatindeyim.»

— «Fakat şurası muhakkak ki, Bay Sympson, daima sizin iyiliğinizi istedi. Bu uğurda kendine göre bir şeyler yapmaya çalıştığına da şüphe yok.»

— «Doğrusu size o kadar hakaret eden bir adamdan böyle sitayişle bahsetmeniz çok büyük bir alçak gönüllülük. Zannedersem Henry'nin hocalığından istifa ettiniz, değil mi?»

— «Evet, ama günün birinde gene buluşacağımızdan eminim, çünkü birbirimizi çok seviyoruz. Bu değişiklik beni hiç üzmüyor...»

— «Sizin kadar temkinli bir insana rastlamak çok güçtür. Kardeşiniz de öyle... En büyük felâketler karşı-

sında bile, sükûnetinizi hiç bozmadan mücadeleye devam edecek kudrete sahipsiniz. Batı ülkelerinin vahşî ormanlarında ellerinizde silâhlarla avlanıp vahşî bir hayat sürmek de sizlere zevk verir.»

— «Belki de kızıl derili kabilelerinden birinin reisinin de kızlarıyla evleniriz ha?»

— «Hayır, zannetmiyorum. Vahşiler tamahkâr olurlar. Bence kalbinizi veremediğiniz bir kimseyle ekmeğinizi paylaşamazsınız...»

— «Batı ülkelerini aklınıza getiren sebep nedir, Bayan Keeldar? Yoksa sizi görmediğim zamanlar, ruhunuz benimle beraber miydi? Kurduğum hayâllere ben farkına varmadan siz de mi dahil oldunuz?»

Shirley, defterden kopardığı bir yaprağı parçalayıp şömineye atmakla meşguldü, Louis'in sualine cevap vermedi.

— «Benim arzularımı kimden öğrendiniz?»

— «Kimseden öğrenmedim, şimdi kendi kendime tahmin ediyorum.»

— «Bundan sonra bir daha hocalık etmiyeceğim. Senden ve Henry'den sonra başka hiç bir talebem olmayacak. Başka bir adamın sofrasına boynum bükük oturmayacağım. Şimdi otuz yaşındayım. On yaşımdanberi hürriyet nedir bilmedim. Hürriyeti o kadar özledim ki, onu bulmak, elde etmek için denizler, dağlar aşmaya, balta girmemiş ormanlarda vahşî hayvanlarla pençeleşmeye razıyım. Tanımadığım hiç bir beyaz kadının benimle birlikte bu tehlikeli hayata atılmaya razı olacağını zannetmiyorum. Fakat hürriyet her zaman beni bekleyecektir.»

Benim gayet sakin bir tavırla söylediğim bu sözleri, Shirley, büyük bir heyecanla dinlemişti. Başını kaldırıp bana bakmaya cesaret edemiyordu nedense... Artık durumu bir karara bağlamanın zamanı gelmişti. Böyle

hiç bir iş yapmadan oturmanın mânâsı yoktu. Son kozumu kullanıp içimi dökecektim.

— «Artık yalnızlıktan bıktım» dedim. «şair değilim ki, ömrümün sonuna kadar hayâllerle yaşıyayım. Vaktiyle bana maddiyatçı bir filozof olduğumu söylemiştiniz Bayan Keeldar... Hakikaten de öyleyim. Tabiatı bile katı bir kalbin maddî kuvvetleriyle seviyorum. Yani tabiat aşkım bile maddî bir aşktır... Tabiatı seven ve sevilen bir zevcenin gözleriyle görüp onun vasıtasıyla sevmek isterim... Yoksa bir tanrıçanın ilâhî kuvvetine dayanarak değil...»

— «Tanrıça size ızgara köfte pişiremez ki...»

— «Biliyorum. Fakat arkadaşsız, on parasız, öksüz bir kız bu işi pek âlâ yapabilir. Öyle bir kız bulmayı o kadar isterdim ki... Sevebileceğim kadar güzel, zevkleri benimkilere uygun, namuslu, mütevazı bir kız... Huylarının ehemmiyeti yok, onunla mücadeleye hazırım. Karımla uğraşmak bana zevk verecektir. Böyle bir kıza evvelâ hocalık edip karakterimi, arzularını öğretmeyi, sonra da karım olarak yanımda yaşatmayı isterim. Tabiî sonunda o da benim sevgimi kazanmakla mükâfatını görecek.»

— «Mükâfatını görecek ha? Allah Allah. böylesini hiç duymamıştım...»

— «Aradığım öksüz kızı bulmalıyım, bunun için bana akıl verin Bayan Keeldar.»

— «Gazetelere ilân verin. Yalnız, iyi yemek pişirmesi icabettiğini de eklemeye unutmayın.»

— «Onu mutlaka bulmalıyım. Bulur bulmaz da evleneceğim.»

— «Dünyada inanmam.»

— «Bu düşüncenizin sebebini açıklamak lütfunda bulunur musunuz?»

— «Bu vaziyette nasıl evleneceğinizi merak ediyorum doğrusu.»

— Aradığım insanı bulunca her şeyi kolayca halledeceğim.»

Durum çok tehlikeli bir hâl almıştı. Şu bir kaç dakika içinde ne olacaksa olacaktı. Shirley'in büyük bir inatla kendini tutması benim plânlarımı altüst ediyordu. Bereket ki, hiç aceleci değilimdir. Acele işe şeytan karışır sözüne inanırım.

— «Bana öyle geliyor ki, Bayan Keeldar, siz de pek evleneceğe benzemiyorsunuz. Dört kısmeti teptiniz, hayır, Sir Philip Nunnely ile birlikte beş talibin kalbini kırdınız.»

— «Sir Philip Nunnely ile evlenmek ister miydiniz?»

— «Belki evlenirsiniz diye düşünmüştüm.»

— «Hangi sebeplere dayanarak?»

— «Seviye birliği, yaş uygunluğu, hoşa gidecek karakter tezadı, kültür bakımından uyuşmanız...»

— «Çok güzel bir cümle doğrusu... İsterseniz, parçalayıp kelime kelime gözden geçirelim. Seviye birliği dediniz. Galiba Nunnely malikânesine siz hiç gitmediniz. Oradaki muhteşem sarayı bilmiyorsunuz. Yaşlarımız uygun mu? Evet, aynı senede doğmuşuz, ama ben tecrübe bakımından ondan on yaş daha büyük sayılırım. Karakter tezadına gelince: O sakin, kendi halinde bir insan, ya ben neyim?...»

— «Öfkeli, telâşlı, küçük bir kaplan...»

— «Demek beni minicik bir çocukla evlendirmeye gönlünüz razı... O şiire bayılır, ben ise nefret ediyorum.»

— «Yaa, bak bu pek yeni bir havadis... Kocanı kendi arzularına göre yetiştirmek senin elindedir.»

— «Yoo, işte buna gelemem... Kocam olacak adam benim çocuğumdan farksızsa geçinemeyiz. Belki hocalık iyi bir meslektir, ama bir kadının kocasını bir ta-

lebe gibi yetiştirmesi de çok gülünç olur. Hayır, hayır; kocamın beni yetiştirmesini isterim. Aksi halde geçinemeyiz. Belki de bulacağınız öksüz kız, sizin bütün arzularınızı yerine getirecektir.»

— «Ah, sahi, o kızı derhal bulmalıyım. Akşamları beni evimizin kapısında bekleyip boynuma sarılacaktır. Ah!... Ah, onu biran evvel bulmalıyım...»

Ben bunları söylerken Shirley'in yüzü kıpkırmızı olmuştu; bir iki defa onu bırakamazdım. İşi bu kadar ilerlettikten sonra, son kararını öğrenmeden bırakmamalıydım.

— «Bir dakika hanımefendi» dedim, «bu sabah uzun uzun konuştuk, ama son söz sizindir, daha bunu söylemediniz, bekliyorum.»

— «Müsaade eder misiniz, gideyim?»

— «Hayır, kapıyı kilitledim. İstediğim sözü söylemeden sizin gitmenize müsaade etmektense ölmek daha iyidir.»

— «Ne söylememi bekliyorsunuz?»

— «Duymak için hayatımı bile fedaya hazır olduğum kelimeleri...»

— «Bay Moore, anlattıklarınızdan hiç bir şey anlamadım. Bu gün hastasınız galiba.»

— «Ne demek istediğimi pekâlâ biliyorsunuz. Ve hayatımda ilk defa karşınıza kendi benliğimle çıktım. Bir hoca değil, kibar bir aileye mensup, aklı başında bir erkek olduğumu düşünmelisiniz.»

Shirley, titremeye başlamıştı. Artık kendini daha fazla sıkamayacağı belliydi. Bana karşı kuvvetsiz olduğunu anlamıştı. O anda Shirley'in toprağı, altınları, beni hiç düşündürmüyordu; esasen hiç bir zaman onları aklıma getirmemişimdir... Sadece karşımda duran şu güzel insana tapıyordum.

— «Sevgili talebem» dedim.

— «Muhterem öğretmenim» diye cevap verdi.

— «Sana bir şey söylemek, bir itirafta bulunmak istiyorum.»

Başı önünde bekledi.

— «Dört senedenberi hocanın kalbinde mühim bir yer işgal ediyorsun. Bu gün artık seni oradan söküp atmasına imkân yoktur. Beni büyüledin... Seni bütün kudretim ve benliğimle seviyorum...»

Shirley, bir şeyler söylemek istiyordu, ama galiba bir türlü kelimeleri zihninin içinde toparlıyamıyordu. Onu sevdiğimi tekrarladım.

Aldığ m cevap, «Peki, o halde ne yapalım, Bay Moore» den ibaret oldu.

— «Bana söyleyecek bir sözün yok mu? Beni hiç sevmiyor musun?»

— «Biraz.»

— «Kuzum, bana işkence yapma. Şu anda rol yapacak bile halim yok...»

— «Ben de rol yapmak niyetinde değilim. Sadece, bu odadan çıkıp gitmek istiyorum.»

— «Doğrusu şimdi gitmeye kalkmana şaştım. Kalbimi avuçlarının içine almış, iğnelerinle didik didik ediyorsun, bu olur mu?»

— «İstediğin şey, yanlış bir yere gitmiş, onu bulmalıyım.»

— «Nasıl ekseriyetle anahtarlarınızı ben muhafaza ediyorsam, kalbinizin de bende olduğunu açıklayıverin.»

— «Sahi sizin bilmeniz lâzım... Anahtarlarım nerede, Bay Moore? Gene kaybettim. Bayan Gill para istiyor, cebimde bir kaç kuruştan başka para yok.»

Bir ölüm kalım meselesiyle karşı karşıyaydım. Shirley'in parayı tutan elini yakaladım, «Sensiz ölecek miyim, yoksa senin için mi yaşayacağım?»

— «İstediğinizi yapın. Yalnız buna benim fikirlerimi karıştırmamalısınız.»

— «Beni sürgüne mi yollamak istediğinizi, yoksa yeni bir ümit âlemine mi götürmek arzusunda olduğunuzu kendi ağzınızdan duymak istiyorum.»

— «Gidin. Ben yalnız kalmaya tahammül edebilirim.»

— «Belki ben de sizi bırakıp gitmeye dayanabilirim. Fakat Shirley, sevgili talebem, bana kat'î bir cevap verin.»

— «İstiyorsan bensiz öl. Şayet cür'etin varsa benim için yaşa...»

— «Senden asla korkmuyorum, benim kaplanım. Şu andan itibaren ölünceye kadar senin için ve seninle birlikte yaşamaya cesaretim var. Artık sen benimsin. Evim nerede olursa olsun; eşimi seçtim ya bana yeter... Ben İngiltere'de kalırsam sen de kalırsın; Atlantiği geçersem sen de yanımda olacaksın. Kaderlerimiz birleşti.»

— «Eh, öyleyse nihayet birbirimize eşit sayılırız değil mi?»

— «Sen benden daha zayıf, daha genç, daha iradesizsin.»

— «Bana karşı iyi davranacak mısın? İsmimi kaplan koymuşsun. Unutma ki, kaplan, vahşî bir hayvandır. Terbiye edilmek ister.»

— «Her şeye katlanırım.»

— «Sahibimi yakından tanıdığıma memnunum. Yalnız onun sözlerini dinleyeceğim; ancak onun elleri bana dokunabilecek; sadece onun ayaklarının dibinde istirahat edeceğim...»

— «Beni ne kadar seviyorsun?»

— «Sevgili Louis'ciğim, bana daima sadık kal; yanımdan hiç ayrılma. Senin yanında yaşamadıkça hayatın bence hiç bir kıymeti yoktur. Bir daha da zenginlik, fakirlik mevzuunda ağzından bir tek söz çıktığını duy-

mayayım. Bana iyi olmayı öğret ve bu hususta yardım et. Hayatım boyunca benim rehberim ol.»

— «Allahın yardımıyla bu arzularının hepsi yerine gelecektir.»

Louis'in hâtıra defteri burada bitmiyor. Kurşun kalemle yazılmış daha beş on sayfa var, isterseniz onları da okuyun. Yok Louis'in maceraları sizi sıkıyorsa, kitabın o sayfalarını atlamakta serbestsiniz...

Louis, bir hafte sonra hâtıra defterine şu satırları yazmıştı:

— «Şimdi Stilbro'dayım. Muvakkaten bir arkadaşımla beraber buraya taşındım. Her gün Fieldhead'e gidiyorum. Fakat için hiç de rahat değil... Shirley'in şimdiki halini görenler onun bana sevgilim dediğine, yanağını yanağıma dayadığına katiyyen inanmazlar... Onu ziyarete gittiğim zamanlar, hep hâyâl kırıklığına uğruyorum. Daima benden uzak durmaya bakıyor. Keşke bu Bay Sympson gene gelse de, Shirley'i bana sarılmaya mecbur etse. Tam mânâsıyla mağlup olmak korkusu yok içimde, fakat işin gecikmesi asabımı bozuyor.

«Vakit geceyarısını geçti. Öğleden sonra hava kararıncaya kadar Fieldhead'de kaldım. Bir kaç saat önce mehtapla aydınlanan holde yalnızdık. Fakat nişanlım benim orada durduğumdan haberdar değildi. Oturma salonuna girerken peşinden koştum. Bayan Pryor ile Caroline Helstone de oradaydılar. Odada başkalarıyla konuşurken gözlerimi ondan ayırmayı o kadar istediğim halde, bir türlü muvaffak olamıyordum, Shirley çok sakindi. Çayımı verirken bile benimle konuşmadı. Bir ara Bayan Gill onu dışarı çağırmıştı. Biraz sonra ben de dışarı çıktım. Niyetim Shirley'le holde karşılaşıp bir kaç kelime konuşmaktı.

— «Bayan Keeldar, bir dakika durur musunuz?»

— «Niçin? Hol pek soğuk.»

— «Bana soğuk gelmiyor. Benim yanımdayken sizin de üşümemeniz gerekirdi.»

— «Evet ama titriyorum.»

— «Tahmin ederim ki, korkudan titriyorsunuz... Kuzum benden korkmanızın sebebi nedir? Hep benden uzaklaşmaya çalışıyorsunuz? Niçin?»

— «Ay ışığı altında iyice seçilmeyen bir karaltıdan korkmak tabiîdir.»

— «Durun, durun, gitmeyin... Bir dakika yanımda kalmanızı istiyorum. Üç gündenberi bir defa olsun yalnız kalıp, rahat rahat konuşamadık. Bu değişiklik çok zalimce bir hareket.»

— «Ben zalim olmak istemiyorum.»

— «Peki ama, bana ıstırap verdiğinin farkında değilsin şu halde. Müstakbel kocam diyeli daha bir hafta geçmedi. Şimdi ise senin nazarında zavallı bir kocadan farksızım. Bana «Bay Moore» yahut da «Beyefendi» diyorsun. Dudakların Louis ismini bile unuttu.»

Sevgilimi kollarımın arasına almıştım. Telâşla: «Hayır, mesutsun, fakat saadetinin kıymetini bilmiyorsun» diye bağırdı, «bugünkü durumun değişse eminim ki üzüleceksin.»

— «Üzülsem de, üzülmesem de, artık bu duruma tahammülüm kalmadı.»

— «Biraz makul ol, Louis, sabret... Sabırlı olduğun için senden hoşlanıyorum.»

— «Bundan sonra benden hoşlanma, sadece sev... Nikâh günümüzü kararlaştır. Hemen bu gece düşünüp kararını ver.»

Shirley, bir şey mırıldandı ve kollarımın arasından sıyrıldı. Onu gene kaybetmiştim.»

OTUZ ÜÇÜNCÜ KISIM

Sonuç

EVET, SEVGİLİ OKUYUCUM, artık hikâyeyi derleyip toparlamak lâzım. Bu hikâyede bahsi geçenlerin durumlarını şöyle kısaca izah ettikten sonra, senin elini sıkıp kısa bir müddet için «Allahaısmarladık» diyeceğim.

İstersen, evvelâ şu çok sevilen, fakat ayni derecede ihmâl edilen papazların haline bir bakalım...

İşte Malone... Hayır, Malone, hayır, senin anlattığın şeyleri okuyucuya nakletsem bana inanmaz. Sen de bunun farkındasın ya... Sen doğrudan doğruya hakikatlerden bahsettiğin zaman herkes yüzüne karşı gülüp yalan attığını ileri sürüyor. Fakat bir de hayalinde canlandırdığın şeyleri anlatınca, öylesine inanıyorlar ki... İşte dünya böyledir, Malone?... Her şeye katlanmaya mecbursun ne yapalım?...

Bay Sweeting'e yol verin.

Kolunda karısıyla geliyor. Yorkshire'nin en güzel kadınıdır onun karısı... Dora Syke'yi hatırlayacaksınız. İki genç en müsait şartlar altında evlendiler. Karı koca, dostlarıyla birlikte uzun, mesut bir ömür sürdü.

Sıra Bay Donne'de...

O da kendisinden hiç tahmin edilmiyecek derecede

işler başardı. Kendine göre, hanım hanımcık bir kadınla da evlendi... Meğer Bay Donne çok evcimen bir erkekmiş de, bizim haberimiz yokmuş... Sağdan soldan para toplayıp kiliseyi ve mektebi tamir ettirdi. Velhasıl Bay Donne, devrinde sevilen, takdir edilen bir insan olarak yaşadı.

Haa, sahi Bay Malone, gittikten sonra, onun yerine gelen İrlandalı papaz Macarthey'den de biraz bahsetmeliyim... Malone, ne kadar fenalık ettiyse, bu adamın da o civara o kadar büyük faydaları dokundu. Bir defa, çok çalışkandı. Hele Bay Robert Moore'yi öldürmeye kalkan o mendebur herifi bulup öldürmesi de şayanı takdir bir hâdiseydi. Yalnız katili kimin öldürdüğünü Bay Moore ile benden başka bilen yok. Robert, katilin dul karısına bir miktar para verdi ve cenazenin kaldırılmasına yardım etti.

Kış çoktan geçti. Onu ilkbahar takip etti. Şimdi yazın tam ortasındayız. 1812 senesinin Haziran ayındayız... Tüccarlarla işçiler arasında anlaşma yapıldı. İşte bu Haziran ayı, bir çok tüccarın yeniden servetine kavuşmasını sağlamıştı.

Şehir halkı neşelendiği zaman, bütün kiliselerin çanları çalar. Bu herkesi gülmeye, eğlenmeye davet eder... Caroline de Fieldhead'egitmek üzere hazırlanırken, kıyafetinin her zamankinden daha düzgün olmasına dikkat etti. Fieldhead'de de artık düğün hazırlıkları yapılmaktaydı. Shirley, aylardanberi düğün gününü tehir ede ede zavallı Louis'in kanını iliğini kurutmuştu. Fakat neyse ki, son karar verilmiş, bütün hazırlıklar aşağı yukarı tamamlanmıştı.

Caroline Helstone, düğünde gelinin nedimesi olacaktı. Fakat kader ona başka bir vazife verdi.

Çiçeklerini sulamak için güneş batarken eve dönmüştü. Son çiçeği de suladıktan sonra, bahçede bir müd-

det gezindi. Elinden kovayı bırakmamıştı. Derin derin nefes alarak etrafını seyretti. Hava iyice kararmıştı. Neredeyse mehtap çıkacaktı... Bu esnada gökte bir yıldız parladı. Bu aşk yıldızıydı...

Caroline, o akşam hiç de bedbaht değildi. Fakat, nedense yıldıza bakarken derin derin içini çekti. Bu esnada bir kolun beline dolandığını hissetti. Caroline, gelenin kim olduğunu anladığını zannetmişti.

— «Venüs'e bakıyorum, anneciğim... Ne kadar güzel bir yıldız değil mi?»

Aldığı cevap bir okşamadan ibaret oldu. Caroline, dönüp Bayan Pryor'un yüzüne baktı. Fakat gördüğü sert hatlı bir erkek yüzüydü. Caroline, kovayı elinden bıraktı.

Yabancı: «Bir saattenberi annenle konuşuyorum. Sen neredeydin?»

— «Fieldhead'deydim. Shirley, eskisi gibi yaramaz gene... Sorulan suallere hiç cevap vermiyor, Robert. Daima tek başına oturmayı tercih ediyor. Yanına yaklaşanı da, kim olursa olsun, hemen kovuyor. Louis önünde ne yapacak bilemiyorum. Kendi hesabıma ben erkek olsaydım, onun mesuliyetini üzerime almaya cesaret edemezdim.»

— »Sen onlara aldırma. İkisi de tam birbirine göre... Louis, Shirley'in bu hallerine bayılıyor. Mamafih Shirley, zavallı kardeşime epey ıstırap çektirdi. Onun gibi sakin bir adam için böyle fırtınalı bir aşk mâcerası pek hoş değil her halde... Fakat görüyorsun ya, sonunda afer gene Louis'in... Caroline, seninle konuşmak istiyordum. Bu çanlar niçin çalıyor?»

— «O müthiş kanunların kaldırıldığını haber vermek için... Bundan sonra herkes birbiriyle dost geçinecek. Sen de bu işe sevindin değil mi?»

— «Dün akşam bu vakitler, uzun bir deniz yolculuğuna çıkmaya hazırlanıyordum. Kanada'ya götürebile-

ceğim ne varsa hepsini bavullara doldurmuştum. Senden ayrılmayı kararlaştırmıştım.»

— «Benden ayrılacak mıydın? Benden ayrılacak mıydın?»

Caroline'nin küçük parmakları Robert'in kolunu sımsıkı tuttu. Genç kızın yüzünde bir korku ifadesi belirmişti.

— «Fakat artık hepsi geçti. Yüzüme baksana, ne kadar neşeliyim... Kanunun değişmesi beni kurtardı. Bundan sonra iflâs etmiyeceğim. İşimi bırakmıyorum. İngiltere'de kalacağım. Bundan böyle fakir olmayacağım. Bütün borçlarım yakında ödenecek. Depolarda kalan kumaşların hepsi satılacak. İlk defa olarak bu gün istikbalimden emin hissediyorum kendimi.»

— «Desene kurtudun... Sana mani teşkil eden güçlükler ortadan kalktı ha?...»

— «Şimdi rahat rahat iş görebilirim... İstikbal benimdir... Daha fazla işçi tutabilirim. Yüksek ücretler de vereceğim. Caroline, şimdi bir evim, tam mânâsıyla benim diyebileceğim bir evim olabilir... Şimdi izdivacı düşünebilir, kendime bir ev arayabilirim.»

Caroline'nin konuşması lüzumsuzdu. Onun için hiç ağzını açmadı.

— «Acaba affetmesini bildiği kadar, affedilmekte de hoşlanan Caroline, ona karşı takındığım zalimce tavırlardan, yaptığım kötülüklerden dolayı beni affedecek mi? Hakkımda bildiği kötü şeyleri unutabilecek mi? Cinayetlerime karşı iyilikle cevap verip, beni mesut edecek mi?»

Genç kız, Robert'in elini biraz daha kuvvetlice sıktı.

— «Caroline benim midir acaba?»

— «Hiç üzülme, Caroline, eskidenberi senin...»

— «Çektiği ıstırapların hepsini ona unutturacağım.»

— «Ben de seni seviyorum Robert, sana saadette-

min etmek için elimden geleni yapacağım. Sana sadakatle bakaçağım...»

— «Bana sadakatle bakacaksın ha? Bu bir gül koncasının kocaman kurşuni bir taşı yağmurdan korumasına benziyor biraz. Fakat her neyse, benim sevgili karım, kendine göre bir şeyler yapacaktır... Onun mevcudiyeti bile beni mesut etmeye kâfi»

Birdenbire Caroline'nin yüzünü keder bulutları kapladı. Dudakları titriyordu.

— «Sevgili güvercinim ne düşünüyor?»

— «Zavallı anneciğim... Onun benden başka hiç bir şeyi yok, yer yüzünde. Ondan ayrılmağa mecbur mu kalacağım?»

— «Biliyor musun, bu güçlüğü ben de düşündüm ve hepsini annenle konuştum.»

— «Ne düşündüğünü, ne istediğini bana söyle ben de muhakeme yürüteyim. Seni kaybetmek pahasına bile olsa, annemin kalbini kırmayı istemem.»

— «Ben ihanet ettiğim zaman o sana sadık kaldı değil mi? Senin hasta yatağının başına bir defa bile gelmedim, halbuki o seni hiç yalnız bırakmadı...»

— «Ne yapmalıyım? Onu bırakmaktan başka her şeyi yapmaya razıyım.»

— «Benim arzuma uyarak aneni hiç yalnız bırakmıyacaksın.»

— «Bize çok yakın bir yerde oturabilir mi?»

— «Bizimle beraber oturacak ama onun odaları ayrı olacak, kendisi böyle istedi.»

— «Biliyorsun ya onun da küçük bir geliri var, ömrünün sonuna kadar kimseye boyun eğmeden rahatça yayabilir.»

— «Anneni iyi tanıyorum, Caroline... Başka türlü düşünen bir insan dahi olsaydı ondan korkmazdım.»

— «Halbuki pek yakında ona kayınvalide diyeceksin...»

— «Louis'le ben, kayınvalidelerinden korkacak cinste erkekler değiliz, Caroline. Yalnız kayınvalidemin beni pek seveceğini zannetmiyorum.»

— «Yanılıyorsun o seni çok sever. Yalnız pek gösterişten hoşlanmaz, hislerini kendine saklamayı tercih eder. Annemin bazı hareketleri seni şaşırtırsa hemen bana gel, sana vaziyeti izaha çalışayım.»

— «Üzülme şekerim... Hortense de öyle kolay kolay insana uyan cinsten değildir, fakat şimdiye kadar bir defa olsun onun kalbini kırdığımı hatırlamıyorum. Kavga da etmedik.»

— «Anneme karşı da anlayışlı olacağından eminim. Tepeden tırnağa kadar kibar düşünceli bir erkeksin Robert.»

— «Sevgili Caroline'ciğimin benim hakkımda böyle düşünmesine doğrusu çok sevindim.»

— «Annemde senin için aynı şeyleri düşünüyor.»

— «İnşallah arada ufak bir fark vardır...»

— «Tabii canım... Geçenlerde dedi ki, Robert'i çok beğeniyorum. Tanıdığım erkekler arasında pek azı kibarlığı samimiyetle birleştirebilmiştir. Fakat Robert...»

— «Gene ne oldu? Bu sefer ne düşündün?»

— «Daha amcamı görmedin değil mi?»

— «Gördüm, annen onu içeri çağırdı. Evlenmemiz razı. Yalnız, karıma iyi bakacağımı ispat etmem şartıyla...»

— «Zengin olursan paranı hayır işlerine sarfedecek misin Robert?»

— «Tabiî, sen ne dersen, paramı nereye vermemi istersen oraya vereceğim. Fakat benim de kendime göre bir takım fikirlerim var. Bu harp çok geçmeden bitecek. İngiltereyle Amerika arasında kısa süren bir takım anlaşmazlıklar olsa bile bunların ehemmiyeti yok. Meselâ

sene sonra Briarfield'i Louis'le paylaşmayı düşünüyorum. Kasabaya kaymakam olacağı söyleniyor kardeşimin... Aklı başında, zeki bir çocuktur. O da hayattan azâmî şekilde istifade etmeli. Müstakbel karısına herkes hayran. İstikbalde herkes Louis'i de sevecek. Bütün garip hareketlerine rağmen Shirley onu çok seviyor, kocasının tanınmış bir adam olması için var gücüyle çalışacaktır. Bana gelince, kısa zamanda onların servetini iki misline çıkarabilirim. Şimdi gözün alabildiğine uzanan Hollow toprakları da işçi kulüpleri ve fabrikalarla dolacak.»

— «Çok müthiş... Demek güzelim yerleri Stilbro gibi pis, dumanlı bir iş mıntıkası haline getireceksin...»

— «Nunnely'nin topraklarını da parselleteceğim. Oraları çiftlik haline gelecek. Uzak bölgelerden buraya akın eden işsiz, aç insanlara iş bulup onlara yer temin edeceğiz, Caroline. İlk ücretlerini alıncaya kadar hepsine günde üç övün yemek verdireceğim. Bu işle de Bayan Gill meşgul olacak.»

Genç kız, dudaklarını Robert'e uzattı.

— «Bunların hepsi güzel hayâller... İnşallah günün birinde hiç olmazsa bir kısmı hakikat olur. Yalnız hava serinlemeye başladı, Bayan Moore, koluma girin de sizi eve götüreyim...»

Ağustos ayındayız. Gene çanlar çalıyor, hem de bu defa bütün İngiltere'de... Nasıl çalmasın, harp bitti... Bu sabah Fieldhead'de bir merasim yapıldı. Mektepler kapalı, herkes bayramlıklarıyla dolaşıyor. Briarfield kilisesinde de iki düğün birden yapıldı. Louis Gerard Moore ile Shirley Keeldar ve Robert Gerard Moore ile Caroline Helstone evlendiler.

Merasimi Bay Helstone, Caroline'nin amcası idare etti. Düğün alayında en fazla dikkati çeken şahıslar gelin-

lerin eteklerini tutan Henry Sympson ve Martin Yorke'ydi...

Bana öyle geliyor ki, Robert'in hayâllerinin büyük bir kısmı hakikat oldu. Geçenlerde Hollow'dan geçiyordum. Eskiden orası yemyeşil bir çayırmış, halbuki şimdi baktım, her taraf kulübelerle dolu... Bacalardan çıkan dumanlar, elbisemi kirletti... Babil kulesi kadar haşmetli bir baca ve fabrika yapılmış oraya... Eve döndüğüm zaman hizmetçime nerede olduğumu söyledim.

— «Ah» dedi, «şu dünyada ne garip değişiklikler vuku buluyor... Eski fabrikanın yapıldığı günü hatırlıyorum. Temel atma törenine gitmiştim. Moore kardeşler bu işe çok ehemmiyet veriyorlardı. Hanımları ve yakın dostlarıyla beraber oradaydılar. Hepsi gayet şık ve asîldi... Fakat Bayan Louis, hepsinden daha üstündü. Zaten kadıncağız o kadar şık giyinirdi ki, bütün kadınların gözü ondaydı... Bayan Robert, daha sakin tabiatlı, daha mütevazıydı. Bayan Louis, konuşurken hep gülümsüyordu. Saadetten uçtuğu belliydi. Artık onun gibi kadınlara hiç rastlanmıyor.»

— «O zaman Hollow nasıl bir yerdi, Martha?»

— «Şimdiki haline hiç benzemiyordu. Ağaçlarla dolu esrarengiz bir yerdi. Bir akşam annem nefes nefese eve gelmiş ve Hollow'da peri gördüğünü söylemişti. Kırk senedenberi Hollow'da peri gören olmadı.»

İşte, hikâye de burada bitti... Sevgili okuyucumun, kitabı kapatıp hikâyeden ne çeşit bir ders alması icabettiğini düşünmeye koyulduğunu görür gibi oluyorum. Okuyucuya bu hususta bazı tavsiyelerde bulunmak bir nevi hakarettir bence... Sadece Allah yardımcısı olsun, demekle iktifa edeceğim...

— SON —

BU ESERİMLE, YİNE KENDİ ESERİM
OLAN JANE EYRE'İ GERİLERDE
BIRAKTIĞIMA İNANIYORUM

Charllotte Bronte

